M-23

Rationalis, simul ac naturalis Philosophia ad mentem Aristotelis, Parentis nostri Anselmi, Angelicique praeceptoris elaborata a R. P. M. F. Jeronimo Cano, et ab eodem dictata in hoc Imperiali Collegio S.ti Salvatoris de Celorio annis millessimo septingentessimo sexagessimo tertio, quarto, et quinto.

Proemium.

Jam dies optata adest (o dilectissimi sapientiae amatores) Minervae arcem penetrandi desiderio flagrantes in hoc Regali Imperiali antiquitate vitae, et Religione venerandum Lyceum avida concursione convenire conspicio. Aprobo utique desiderium, et laudabile studium tam gaudeo, utinamque perpetuo convenientes in unum, et amore sufulti, fraternitate amati, Divinoque charitatis igne succensi adamantina ignorantiae maenia nebuloso primi Parentis noxae pulvere concreta ingressum aures sapientiae aulae impedientia invicti accendatis. Et ne a vestro laudabili frauderemini desiderio, sed inveniatis, quod prius desiderat anima vestra, ipsa vos admonet sapientia, ut timorem Domini ante oculos ponatis, si vultis bene incipiendo dimidium facti habere.

Quo sic necessario presuposito Philosophiam tam Rationalem, quam naturalem pertractandam suscipimus, in cuius laudes ita sese effundunt Doctores, ut otiosum apareat aliquid proprium reponere; nisi velim (quod absit) venustam Philosophiae effigiem deturpare litteris. Eam tamen non aliter commendatam habebitis, quam si pretioso dono Dei, a quo est omne datum optimum, hominibus concessam credatis.

In asserenda autem ejus utilitate, et necessitate haerendum non est; cum sit certo certius utramque animae Rationalis potentiam, intellectum videlicet, et voluntatem ordinare, perficereque illum, ut verum a falso discernat; hanc vero, ut, quod

justum est, exequatur semper; est enim intrinsecus Philosophiæ finis cognitio veritatis, et praxis virtutis; Caeterum, si una non committatur alteram, nec ad suum principium, nempe, Deum Philosophia referatur, vana prorsus, inutilis, ac despectabilis erit. Philosophiam igitur amplectimini, Charissimi, nullum praeter Deum admittentes, ut vobis sit utilis, omniaque bona pariter eveniant cum illa.

Accepto itaque cum gaudio proposito fine, Philosophiam inter sex partes distribuitam refero Cicerone duce: scilicet: in disserendi subtilitatem, in naturæ obscuritatem, in vitam, atque mores: hoc est; in Logicam, Methaphysicam, Physicam, et ethicam. De prioribus tantum praefixo ordine nobis in praesenti sermo erit: et convenienter quidem Logica primatum in narratione obtinet, per ipsam quippe aliarum partium generalia Aristotele agente: esse utilem, immo necessariam ad eas, quæ secundum Philosophiam sunt, disciplinas. Panditur interea Domus omnipotentis Olimpi, quatenus sacræ subservit Theologiæ, in cuius praecipue totus hic noster triennalis labor cedit honorem; intellectum insuper maxime iuvat ad Deum optimum, maximumque cognoscendum: et tandem ad dogmata fidei fulcienda, et ab haereticorum cavillis, sophismatibus fidem liberandam teste Divo Jeronimo per haec verba: quidquid in seculo perversorum dogmatum est.... hoc Dialectica arte, instar incendii in cineres, favillasque dissolvitur.

Si ergo (o candidissima lilia in Benedictinæ Religionis horto virentia charitatis ardore, fervore que, et Religione) scientiarum abdita penetrandi desiderio flagratis, pro hoc incendio asequendo strenue decertate. Indefesso itaque est studio procurandum, si et ejus perfrui fructibus, et vestræ satisfacere obligationi cupitis. Nec vos terreat certamen laboris, quia audaces fortuna juvat. Nullus siquidem pro arduitate desperet, diffidat nemo, sed hilari, constanti, et prompto animo in ejus assecutionem omnes ardenter amate, ne vacuum reddatis

Vestrum desiderium, et temporis opportunitate prætermissa occasione quæ è manibus elapsa, irremisibiliter (ut sæpe accidit) lugeatis. Nullum igitur sit instans, quod vos desides inveniat; me autem in cunctis prosperis, adversisque sodalem habebitis, nullumque recusabo laborem, ut desiderium vestrum convertatur in gaudium. Et vestræ imbecilitati, utilitatique consulens difficillimis, superfluisque quæstionibus prætermissis, utiliores, convenientioresque ad sacram Theologiam, non obscuris verbis, nec pomposo sermone, sed latinitate illæsa, possibili cum claritate exponere, et explicare conabor. Ut quæ eveniant prospera cuncta, sapientis verbis precemur atque singuli: dà nobis, Domine, sedium tuarum assistricem sapientiam, et nobiscum sit, et nobiscum laboret, et noli nos reprobare a servis tuis

Amen.

Institutiones Dialecticæ, sive Logica parva.

Intelectus eiusque operationum natura breviter exponetur, et explicatur

Iam divino favente lumine optatum tangimus limen. Philosophiæ rationalis institutiones, quæ logica parva, vulgo Sumulæ communiter apelantur, agredimur explicandas, ut dialecticæ magna lux scientijs alijs facem preferens nostris mentibus efulgeat; est enim proprium dialecticæ parvæ munus regulis, ac preceptis intelectum instruere, ut verum ubilibet prompte, et expedite detegat, inspiciatve, ne facile patiatur obtrudi erroribus veritatis larva personatis. Cum ergo intelectus tripliciter a vero deflecti possit in subiecti cognitione: illud nempe simplici intuitu contemplando; de illo aliquid iudicando: et ex iudicatis, et contemplatis aliquid inferendo; tripartitam Nostram Dialecticam dabimus in tres Libros distributam, in quorum primo de his, quæ ad primam intelectus operationem pertinent; in 2º de his quæ ad 2am; in 3º denique de his, quæ ad 3am intelectus operationem expectant, instituemus sermonem. Prius tamen sciendum est, quid intelectus, quidve eius operationes sint, ut hac previa subiecti noticia, quam nos ad illud dirigat logica plenius innotescat.

Uberior intelectus explicatio ad tractatum de Anima, sive ad realem Methaphisicam expectat. Pro nunc scire sufficiat, esse animæ rationalis potentiam spiritualiter cognoscitivam. Actus intelectus, sive operatio est interna quedam perceptio, sive spiritualis representatio obiecti, hisque nominibus insignitur: cognitio, intelectio: Actus itidem intelectus intentiones sepe dicuntur, quatenus medijs ipsis in obiectum tendit intelectus, et illius asequitur notitiam. Preterea res illa, quæ cognoscitur, sive intelligitur, obiectum dicitur tum intelectus, tum actualis cognitionis, quia ipsis veluti obicitur.

Atamen cum intelectus in cuiuslibet rei cognitione tripliciter se gerere possit, scilicet, vel illam contemplando, vel de illa aliquid afirmando, vel negando, vel de illa aliquid inferendo; ideo triplex asignatur intelectus operatio, quarum prima simplex aprehensio dicitur, et est actus intelectus, quo rem aliquam, sive simplicem, sive compositam cognoscit, illius intra se formans ideam, nihil afirmando, vel negando.

Dicitur 1.a, quia naturali ordine antecedit alias, itaut aliæ sine ipsa esse n̄ possint. Apelatur simplex, quia pluralitatem excludit ex parte cognitionis, licet eam admitat ex parte rei cognitæ, uti dum unum, l plures homines per modum unius atingit, et in hoc casu aprehensio complexa apelatur; in primo vero incomplexa. 2.a intelectus operatio ē actus intelectus de re iam aprehensa sententiam ferens, l per afirmationem, l per negationem, vg Deus ē justus, l Deus n̄ ē acceptor Personarum. &c. Tertia deniqe apelatur discursus, et ē actus intelectus, quo de rerum aprehensa, et iudicata aliquid aliud infert. vg afirmat quoque Deum esse iustum, et infert: go reddit unicuiqe iusta opera sua. Ordine itaqe prefixo procedit noster intelectus, celeriter tamen, ut perfectiorem subiecti assequatur notitiam; nempe ab Aprehensione ad Judicium, a Judicio ad Discursum. Quem ordinem observat etiam Logā, utpote natura sua ordinata ad dirigendas mentis operationes: Hinc primo agit de simplicioribus, hoc ē, de terminis; ab his ad propositionem, et a Propositione ad Judicium progreditur. Quod ut manifestius fiat. Sit.

Liber 1.us

De his, quæ primam intelectus operationem dirigunt

Caput 1.um

De Definitione Termini Logici Par 1.s

Terminus, atenta nominis Ethimologia, et grammaticali significatione, idem sonat ac extremum, sive finis alicuius rei: quo in sensu mors dicitur terminus vitæ, et gloria terminus hominis viatoris in gratia permanentis. Communis tamen sapientum usu, (quibus, teste, inquit D. Thom. 1.a pars de terminis? q. ..., art. 2.o, in significationibus nominum precipue adherendum ē. Terminus, sive termini sunt propria elementa, quibus quælibet artificialis facultas sua construit artefacta. Unde vocabula facultativa cuiuslibet Artis, l scientiæ eius proprij termini apelantur: sic termini proprij theologiæ sunt tramensum, æternum &c. Poesis vero; Pedes, semipedes, asonans, consonans, &c. Sic deniq. termini proprij Logæ sunt, Subtum, Predicatum, Genus, Diferentia, Proprium, et Accidens. Etenim per ipsos, et ipsorum ope omnis deceptio vitatur in significandis rerum ideis. Iuxta hanc termini aceptionem, fastidiosis impugnationibus omissis plurimarum definitionum: hanc termini logici in sui structiori significatione accipite definitionem: Extremum, sive pars per se, et immediate simplicis propositionis constitutivum. Definitio data habet quidquid

exigit recta definitio; tum quia nec diminuta, nec redundans ē, cum omni, et soli termino logico adaptabilis sit Subto scilicet et Predicato, quae ut terminos proprie logicos unice agnoscimus iuxta illud Phiphi: Terminum voco in quem resolvitur propositio tanquam in Subtum, et Predicatum. Constat etiam genere, et diferentia, nam per ly extremum convenit cum partibus, sive extremis totum aliquod, sive naturale, sive artificiale constituentibus, à quibus per reliqua difert. Ponitur ly per se ad alias dictiones logicas excludendas, ut Copula, et Adverbia, quae, et si per sepe simplicem componant propositionem, ñ per se, sed per accidens tantum, et propter sermonis ornatum illam constituunt. Et quidem copula (ut aliqua solvatis) non ē pars, sed unio partium. Copula dicitur illud verbum extremum unum cum alio in propositione nectens; ut verbum est in hac propositione: Deus ē Justus. Ceterum, si alio verbo uniatur, utputa ē est Verbum, ratione termini gaudebit. At tunc verbum ñ sumitur formaliter, sed materialiter tantum, ut inquit D. Thom. Op. 22. Cap 2°.

Per ly immediate simplicis propositionis constitutivum relegantur etiam partes alterius logici artefacti, ut partes propositionis complexe, nempe, duplex propositio simplex, ex qua Complexa constituitur, ut in 2° Lib° dicetur; et ratio ē, quia licet propositio simplex constituat complexam ~~constituat~~ ñ ut pars, sed ut totum ex partibus Subto scilicet, et Predicato constans eam componit. Unde melius dici debet duplex totum coniunctum, quam unum ex partibus constans.

Non tamen concedere renuam propositionem simplicem respectu complexe, munus partis exercere, rationemque termini logici in lata acceptione sortiri, ñ vero in strictiori, quae ex Arist. D. Thō. et fere omnium Phiphorum placitu ad solum Subtum, et Predicatum arctatur. = Sed dices, terminus logicus à nobis definitus ē quodam totum; ergo ñ ē extremum, sive pars. ergo definitio data ñ ē recta. Consequentie liquent, et Ant. prob. Quidquid constat genere, et diferentia ē quodam totum, sed terminus à nobis definitus constat genere, et diferentia, ut in superioribus diximus: ergo. Distingo ant. Est quodam totum esentialiter ordinatum ad aliud concedo ant. inordinabile, per accidens tantum ordinabile nego ant. et sic distincta probatione, utramque nego consequentiam. Terminus igitur definitus in ratione definiti ē quodam totum, sicut definitio quaelibet ē etiam totum in ratione definitionis. Verum totum hoc esentialiter ē ordinabile ad aliud constituendum. Subtum enim respicit Predicatum tanquam compar-

tem, ex quo, et Subto resultat propositio; nec ab isto ordine prescindi possunt, cum in eorum definitionibus explicetur. Totum hoc infra clarescet cum de Propositione agamus.

Nec satis intempestive exagitari solet, an voces extra propositionem positæ rationem termini sortiantur. Res ẽ parvi momenti, et aliunde huius loci ñ ẽ questiones inquirere, l discutere, sed regulas, et precepta instituere ad instruendum intellectum: vnde breviter dico rationem termini obtinere, maxime si voces considerentur proxime ordinatæ ad propositionem componendam; prout sic enim ad logam expectant, suntq̃ partes simplicis propositionis constitutivæ, de more se habente, quod actu illam ñ componant. Patet hoc in lapide forma quadrata expolito, qui quidem, quia artificialis ẽ, ẽ pars edificij constituibas saxi, et si actu ñ componat. Solet similiter in presenti controverti (et quidem acrius) an voces articulatæ, nihil tamen ex instituto significantes, ut Blictiri, Syndapsus &c. rationem termini formaliter logi habeant, sed in re parum, aut nihil utilitatis afferente immoremur, affirmativa placet resolutio: Nam cum loga sit ars disserendi de rebus omnibus docet, imo de vocibus ñ significativis disputare debet: etenim similes voces oportune sunt, ut munus Subti, l predicati formalis gerant, quando de ipsis artificiosa locutione disseritur.

Ratio hoc fit manifesta in hac propositione: Blictiri ẽ vox, quæ formalissima, et artificiosa ẽ, cum in ea superior predicetur de inferiori: nam ly vox, quæ genus, et superior ad significativam, et ñ significativam, predicatur de voce Blictiri tanquam de specie sub talis genere contenta; tum etiam quia similes voces optime possunt intellectum instruere, quod ẽ finis suus terminus intentus a loga: siquidem erga illas versari potest intellectus l per definitionem, l per divisionem &c: eodem fere modo ac erga voces significativas. Et ex dictis potestis faciliter diluere plura, quæ in contrarium obijci solent.

De Divisione termini in communi. Par 2s

Terminus in communi dividitur 1° in mentalem, vocalem, et scriptum. Terminus mentalis, qui proprie dicitur terminus logus, ẽ pars, l extremum per se simplicis propositionis mentalis constitutivum, quæ definitio adaptabilis termino vocali, et scripto, si loco illius particulæ, mentalis ponatur vox, l scriptura. Terminus mentalis alius ẽ formalis, objectivus alius: formalis ẽ actus intellectus artificiose atingens obtum. Objectivus ẽ ipsum obtum logico artificio afectum. Terminus formalis dividitur in directum, et reflexum. Primus ẽ cognitio tendens in obtum. 2° cognitio cognitionis eiusdem concipientis; ut quando cognosco me cognoscere: Dicitur eiusdem concipientis, ut denotetur ñ esse terminum reflexum cognitionem, quam habeo de vestra cognitione. Insuper dividitur terminus in intuitivum, et abstractivum. 1° ẽ cognitio rei presentis, ut in se ẽ. 2° est cognitio rei absentis.

Exponuntur reliquæ termini Divisiones. Par 3.

Dividitur præterea terminus in Cathegorematicum, et Syncathegorematicum. Cathegorematicus ē, qui per se rerum aliquid significat, ut homo, Sol, terra &c. Syncathegorematicus ē, qui solum significat, ut alteri coniunctus: ut omnis, nullus. Hic vero terminus n̄ ē simpliciter talis, cum per se propositionem n̄ constituat. Terminus cathegorematicus alius ē communis, singularis alius: communis rem significat afirmabilem de pluribus, ut Animal de homine, et Equo, &c. Singularis ē, qui de uno tantum afirmatur ut Augusto. Terminus singularis alius ē vagus, qui rem indeterminate significat, ut quidam homo; alius ē demonstrativus, qui rem significat pro nomine demonstrativo affecto, ut hic homo signato Petro. Terminus communis dividitur in Transcendentem, et intranscendentem. Termini trascendentes dicuntur illi, qui per omnia rerum genera divagantur, et in omnibus rebus imbibantur, et de qualibet positiva quidditate verificentur: ut res, ens, verum, bonum, aliquid, Unum, quorum initiales in hac barbara dictione continentur Reubau. In transcendentes sunt illi, qui ita n̄ imbibuntur. Alia ē termini communis divisio in Univocum, Equivocum, et Analogum. Univocus plura significat in una ratione simpliciter convenientia: ut homo, qui omnia individua humana significat combenientia in ratione hominis. Terminus Equivotus plura significat in nihilo convenientia, nisi in nomine, l voce ut vox Canis, qui significare potest, l Sidus, Piscem, l Animal terrestre. Analogus vero plura significat diversa aliquomodo tamen convenientia, ut Sanum, respectu pulsus, et urine. Sed de his latius in Methapha. Præterea dividitur terminus in Concretum, et Abstractum. Concretus significat formam in subiecto, ut album. Abstractus vero significat formam separatam a subiecto, ut albedo. Huic divisioni affinis ē alia in absolutum, et Conotativum. Terminus absolutus significat aliquid ad modum substantiæ, et per se stantis, ut Cœlum Terra &c. Conotativus vero rem significat per modum alteri adiacentis ut album significat albedinem alicui subiecto inherentem. Nota vero, quod perseitas, aut adiacentia hic n̄ accipitur ex parte rei significatæ, sed ex modo significandi; Unde rationale ē terminus conotativus, etsi per se existat, et albedo terminus absolutus, licet n̄ possit existere nisi in alio. Similiter adverte, omnem terminum Conotativum esse concretum, n̄ tamen ē converso; homo enim ē terminus concretus, n̄ vero conotativus, cum n̄ significet ut adiacens. Iterum dividitur terminus in complexum, et incomplexum. Complexus ē cuius partes separatæ significant iuxta significat. iuxta significationem totius. ut homo Doctus. Incomplexus

cuius partes seiunctæ diversam habent significationem a significatione totius: ut Dominus, qui licet divisus aliquid significet, ut do, et minus, valde diversa ē significatio, a significatione totius, ut per se patet. Rursus dividitur terminus in Finitum, et infinitum. Primus rem finitam, et limitatam significat ut Terra, Cœlum, &c.a Infinitus ratione particulæ negantis eidem afixæ ad plura extenditur significanda, itaut de omnibus rebus dici possit, una dumtaxat excepta ut non homo. Nota vero quod negatio debet immediate anteponi termino, qui infinitare decernitur. Aliud enim ē: lapis n̄ ē homo: et aliud. lapis ē n̄ homo. Denique (ut alias omittam) plausibilior termini divisio ē in terminum primæ, et secundæ intentionis: Ille rem significat secundum esse, quod habet in rerum natura, ut Leo, Lapis. Hic vero secundum esse, quod habet ab intelectu, et in intelectu: ut Genus, Species. &c: sed de his iterum, atque iterum redibit sermo in Logâ magna.

De Comparatione Terminorum inter se. Par. 2.

Præcipuis termini divisionibus asignatis, alijsque omissis, tum brevitati consulendo, tum et præcipuè, quia ex dictis clarescent, investigare suscipimus, qualiter termini inter se comparentur: Alij namque sunt termini impertinentes, seu disparati: Alij vero pertinentes: Illi dicuntur, quorum unus nec infert, nec excludit alterum: ut Religiosus Poeta, Scolasticus Musicus. Hi vero, quorum unus alterum infert; verum si illatio ē exclusiva, termini pertinentes repugnantia dicuntur: ut Leo, Lapis. Sin autem pertinentes sequela nuncupantur: ut animal sensitivum. Termini pertinentes sequela alij sunt convertibiles, et mutuo se inferunt, ut homo, et rationale; Alij vero inconvertibiles, quos inter consecutio reciproca n̄ intercedit, ut homo, et Animal. Termini pertinentes repugnantia quadrupliciter accipi valent, seu oponuntur: Primo contradictoriè, scilicet, quando unus terminus afirmat, quod alter imediatè negat, ut esse, et n̄ esse. Secundo Contrariè, nempè, quando termini ab eodem subto mutuo se expelunt: ut album, et nigrum. Tertio privativè, quando unus terminus significat formam, alter vero carentiam formæ in subto capaci, ut Visus, et Cæcitas in homine: Atamen dum subtum ē incapax formæ, opositio dicitur negativa, ut visus, et Cæcitas respectu lapidis. Deniquè relative oponuntur termini, qui ita ad invicem referuntur, ut neuter alterius relationem subinduere possit: ut Pater et Filius.

Caput 2.

De virtute significativa terminorum, sive de Signo

Res, quæ ad significandum aliquid adhibentur, signa communiter apelantur. Signum autem sic definiri solet: Medium quod potentiæ cognoscitivæ aliquid aliud à se manifestat. Itaq. de ratione Signi ē inter duo extrema interveni re, et utrumq. hinc, inde respicere diversimode tamen: Nam alterum respi cit, ut quod significat, scilicet, obtum, quod et signatum, l significatum dicitur. Aliud vero ut cui significat, nempe, potentiæ cognoscitivæ, cui interventu sig ni ignotescit obtum. Hinc patet inter Signum, et signatum debere aliquam intercedere distintionem, l realem, l modalem, l expresivam; Inintelligibile namq. ē medium nisi inter extrema aliquomodo distinta. Itaq. Sanguis Chris ti Domini in sacramento Altaris sub specie Panis, et Vini ē signum san guinis, quem Christus in ara Crucis fudit in remisionem peccatorum, quin aliqua intercedat distintio preter diversum modum significandi. Dividitur primo signum in Formale, et Instrumentale. Primum absq. sui prævia cogni tione aliud à se manifestat potentiæ cognoscitivæ: ut Species intentionales huius Gymnasij. Instrumentale ē iuxta magnum Parentem Augustinum lib. 2.º de Doctri.ª chris.ª Cap. 1.º quod preter speciem, quam ingerit sensibus, aliquid aliud ex se facit in cognitionem venire: Ut Fumus, Ignem. Quare Signum Ins trumentale duplicem exposcit cognitionem: unam signi, signati alteram. Atamen signum formale unica tantum cognitione gaudet: hoc ē, unica cog nitione atingitur signum, et signatum formale. Signum Instrumentale dividitur in naturale, ad placitum, et ex consuetudine. Naturale suapte natura aliquid representat potentiæ cognoscitivæ: Sic gemitus, et suspiria sig na sunt doloris. Signum ad placitum ex libera hominum voluntate vim habet significandi: Sic voces, quibus inter loquendum utimur pro varietate Nationum. Tertium ratione alicuius consuetudinis: Sic ex adventu Canis Dominum n̄ longè abesse cognoscimus. vel Ramus positus ante Tabernam significant Vi num vendibile. Multiplex adhuc asignatur signi divisio, quam libens omito, quia ex penetratione terminorum, eam faciliter comparabitis.

Caput 3.

De Nomine, Verbo, et Oratione.

De his omnibus Grammatici, et Dialectici sermonem instituunt: Etali ter tamen; Illi nempe, ut orationem componant: Hi vero, ut intelectus

in suis operationibus artificiose dirigatur: Eaque propter sic nomen à Dialecticis, cum Aristotele definitur: Vox significativa ad placitum sine tempore, incomplexa, finita, et recta, cuius nulla pars separata significat. Per ly sine tempore differt à Verbo, ut statim dicemus. Ly recta ponitur ad excludendos casus obliquos, cum rationem nominis tantum habeat nominativus, qui recte, et per se nominat, et significat. Cætera autem expositione non indigent, supposita explicatione Termini incomplexi, et finiti in superioribus tradita. Verbum est vox significativa ad placitum cum tempore, finita, et recta, cuius nulla pars separata significat, et est nota eorum quæ de aliis prædicantur. Per ly cum tempore differt a nomine, et innuit proprium esse verbi adsignificare tempus: hoc actionem in hoc, vel illo tempore exercere, nempe, in præsenti, præterito, et futuro; Adverte tamen aliud esse connotare tempus, significare tempus, et significare cum tempore. Primum plurimis convenit nominibus, ut prandio, et Cenæ, quæ licet meridianam, et vespertinam comestionem conotent, non indicant cœnam, vel prandium esse, fore, vel fuisse. Significare tempus est tempus representare, non vero aliquid in tempore fieri: sic annus, mensis, dies, hora. Hæc significare cum tempore est actionem in hoc, vel illo tempore exerceri determinato. Additur, et est nota, verbum solum afficere Prædicatum, ob idque participium à ratione deficit Verbi: cum sæpe sæpius ex parte Subjecti se habeat. Hic notare libet, quod in propositionibus, in quibus Prædicatum est de esentia Subjecti, verbum dicitur absolvi à tempore; quod est idem, ac verbum nulli determinatæ temporis differentiæ adstringi, ut Prædicatum conveniat Subjecto, uti in hac propositione: homo est animal rationale, in qua verbum est denotat animal rationale convenire homini, non solum de præsenti, sed etiam de præterito, et futuro, quia est eius esentia, et ex hoc à pluribus te expedies. Oratio apud Asceticos est elevatio mentis in Deum. Apud Retoricos ornata locutio ad persuadendum apta: Apud Dialecticos vero est complexum artificiosum ex pluribus vocibus ad aliquid significandum coordinatis. Dividitur Oratio in perfectam, et imperfectam. Perfecta sensum perfectum in audientis animum generat: ut Deus est justus. Imperfecta suspensum relinquit sensum: Ut si dicas, si vis ad vitam ingredi. ~~[illegible]~~, ut omnis auferatur suspensio, additur, serva mandata.

Caput 2

De Modo Sciendi Par. 1.

Quidquid iuvat intelectum ad comparandam scientiam, modus sciendi communiter dicitur. Sic Logica dicitur modus sciendi, quia suis regulis, et præceptis instruit intelectum ad scientias acquirendas: Instituit enim quasdam

methodos, quibus præfatus obtineatur finis, quæ proinde instrumenta seu modi sciendi passim appellantur. Modus autem sciendi, prout ad præsens attinet, sic definiri solet: Artefactum logicale ignoti manifestativum. Species modi sciendi quatuor communiter recensentur: Nimirum Definitio, Divisio, Argumentatio, Propositio, siquidem per definitionem essentia rei innotescit: per Divisionem partes, et per Argumentationem proprietates. In his unanimis est consensus. Cæterum (in assignando) Propositionem aliqui a ratione modi sciendi eliminant; immerito quidem: Tum quia propositio ratione proprii artificii manifestativum, scilicet, convenientiam, aut disconvenientiam prædicati, cum subiecto: tum etiam, quia licet tria supradicta totam rei essentiam manifestant, quoad substantiam, perfectionisque modo, quoad modum; hoc non obest cominus propositio specialimodo nempe, enunciative manifestet, quidquid definitio declarat definitive. Patet hoc in Argumentatione proprietates rei declarante, quæ per definitionem iam supponuntur enodate, manifestatæ: sed in his non immoremur: Indubium namque est propositionem esse instrumentum per se adinventum a Logica, ineaque magnam sibi vendicare partem. Logica enim, utpote ars instrumentaria potius curat de modo rem adequate cognoscendi, quam de cognitione adequata quoad substantiam. Ex dictis colliges quinque Prædicabilia, videlicet Genus, Species, Differentia, Proprium, et Accidens rationem modi sciendi etiam obtinere: cum speciali modo manifestet ignotum, ut reflectenti constabit. Sed his fusius in Logica magna.

De Definitione Par. 2.

Definitio est artefactum logicum explicans essentiam rei. Bonitas huius definitionis clarescit ex regulis, taxantibus rectitudinem definitionis. Quarum 1a est, quod constet genere proximo, et differentia infima. Genus proximum dicitur, quia dicatur illud commune inter quod, et differentiam nulla datur ratio conveniendi. Differentia infima dicitur talis, quia infra illam non datur alia differentia contractiva generis. Totum clare percipietis in definitione hominis, nempe, animal rationale, in qua animal est genus proximum, et rationale differentia infima. 2a est quod sit clarius suo definito; quia quidquid explicat aliud debet esse clarius illo. Tertia, quod non sit redundans, nec diminuta: hoc est, quod illis tantum constet terminis, qui ad perfectam essentiæ rei manifestationem sunt requisiti; seu quod habeat solum partes necessarias, non vero magis, aut minus. 4a quod definitio convertatur cum definito suo: Unde a definitione ad definitum, et vice versa optima est consequentia. Hinc illa trita Axioma, cui convenit definitio, convenit definitum; et cui repugnat definitio, repugnat etiam definitum, et e contra.

Quinta, quod conveniat omni et soli definito, id ē speciei, et omni individuo sub illa contento. Ultima vero quod definitum n̄ ingrediatur definitionem. Omnia hæc servat prætacta definitio, ut reflectenti constabit. Verum imediate dices: Definitio data n̄ ē clarior suo definito: ergo n̄ ē bona. Prob. ant.: Definitio data ē etiam definitum, cum seipsam simul cum omni definitione definiat; sed n̄ ē clarior seipsa: ergo. Urgetur, et explicatur: In prædicta definitione ingreditur definitum; etenim per definitionem explicatur definitio: ergo idem quod prius. = Nego ant.: Ad prob.m distingo mai.: ē etiam definitum sub hac expresione definitio concedo mai.; sub hac artefactum logum nego mai.; et sic distinta mi. nego conseq.m Ad urgent. Nego mai. ant. eiusque implicitam prob.m distingo: Per definitionem sub distinta expresione explicatur definitio concedo; sub eadem neg. impli.m prob.m et conseq.m Tradita igitur Definitio et ē definitum, et definitio sub distinta tamen expresione: Definitum scilicet, quatenus sub hac expresione definitio convenit omnibus alijs definitionibus. Est vero definitio, quatenus exprimit esse artefactum logum, sub qua expresione ē clarior seipsa, ut per se patet. Et ex hoc constat ad urg.m Definitio enim n̄ definitur per seipsam expresam nomine definitionis sed unice sub expresione logum artefactum, quod n̄ ē contra regulam rectæ definitionis, quæ solum prohibet definitionem ingredi sub hac expresione, aut nomine definitionis. Definitio alia ē Esentialis, descriptiva alia. Esentialis rem explicat per prædicata esentialia, l. primordialia, quæ sunt fons, et radix cæterorum prædicatorum, et proprietatum: ut animal rationale in homine. Et hæc ē duplex, scilicet Phisica, et Methaphisica. Prima esentiam rei explicat per prædicata phisica realiter distinta: uti dum homo definitur per Corpus, et animam. Methaphisica esentiam rei explicat per prædicata methaphisica per rationem tantum distintam, ut animal rationale respectu hominis. Adverte tamen Animal, quod loco generis in definitione ponitur hominis, definitionem n̄ constituere, ut ē genus logicum, prout sic enim ē quodam totum potentiale, superiusque ad sua inferiora; sed unice ut ē genus methaphisicum, quo in sensu dicitur pars constitutiva definitionis methaphisicæ, et hæc præcipua notanda pro solutione plurium dificultatum. Definitio descriptiva rem explicat per eius proprietates; ut homo ē risibilis l. admirativus. Dicitur descriptiva, quia esentiam rei primis quasi lineamentis dumtaxat adumbrat. Apelari etiam solet causalis, quia esentiam rei manifestat per causas, l. per efectus, ut si dicas: homo ē ad similitudinem Dei factus, et ad æternam beatitudinem destinatus. Ignis ē qualitas congregans homogenea. Definitio descriptiva usitatior ē apud Philosophos, quia esentiales rara. Definitum ē, cuius esentia per definitionem explicatur. Quod etiam aliquas exigit conditiones, quas libens omito, quia ex dictis, et dicendis faciliter comparari possunt.

De Divisione. Par. 3.

Divisio ē artefactum loquum totum in suas partes distribuens. Triplex communiter asignatur divisio. Prima dicitur actualis, et ē divisio totius in partes quibus actu componitur: ut homo in Corpus et animam. Divisio hec denominatur talis, quales fuerint eius partes. Itaqe divisio actualis erit esentialis, si eius partes sunt esentiales: Phisica, si phisice; Methapha, si methaphisice. Erit enim integralis, si eius partes ad integritatem totius unice pertinent: ut in homine brachia, manus, pedes &c. Diciturqe homogenea, quando partes sunt eiusdem rationis, seu similes: ut gutte aque. Dicitur Etherogenea, dum partes sunt diverse rationis, sive disimiles, ut membra Corporis humani. Divisio 2a potentialis nominatur, et adest, dum loquum dividitur in partes, quas in potentia continet. Partes potentiales dicuntur, quia sunt sub potestate dicti, quia eius naturam continent. Et hec dicitur, et ē divisio generis in species, ut animal in hominem, et Equum. Solet etiam apelari divisio generis in diferentias; inmerito quidem: quia talis divisio n ē in diferentias, sed in species per diferentias. tertia deniqe dicitur, et ē divisio accidentalis totum in partes accidentales distribuens. Et hec in triplici ē diferentia. Prima dicitur, et ē accidentis in accidentia: ut album in dulce, et amarum. 2a accidentis in subtantia: album in Nivem, et Lapidem. 3a deniqe subti in accidentia: ut equus in album, et nigrum.

Pro rectitudine divisionis plures desiderantur condiciones: 1a ē, quod omnia membra dividentia simul sumpta adequent divisum. Defectu cuius inepta ē divisio Mundi terrestris in Europam, Aficam, et Asiam, cum preter eas sit America. 2a quod nullum membrum dividens includat aliud commembrum: unde inepte procederet, qui mundum divideret in 2a partes supra enumeratas, et in Hispaniam: hec enim includitur in Europa. Tertia quod divisio sit admodum brebis, et clara; alias potius modus confundendi, quam sciendi diceretur. Hec in vitio vertitur plures adducere divisiones, modo recto ordine instituantur, ut ex supradictis patet. Divisio rite facta plures administrat modos ad arguendam utiles. Primus ē, quod a toto diviso ad omnia membra dividentia, et de converso, recta sit consequentia. Ut ē animal: ergo rationale, sive irrationale, et de contra. 2s docet a toto diviso ad quodlibet membrum dividens optimam esse Consequentiam negativam: valet enim n ē animal: ergo nec rationale, nec irrationale. Deniqe a quolibet membro dividente ad divisum valet conseq.a afirmativa; ut ē rationale: ergo animal; n vero valet consequentia negativa: ut n ē rationale: ergo nec animal ē plusquam falsa, quia preter rationale datur etiam animal, nempe irrationale.

Liber 2s

De his, que secundam intelectus operationem dirigunt.

Caput 1m de Propositione. Par. 1.

Propositio, in qua unice salvari videtur 2a mentis operatio, sic comuniter definitur: Artefactum loquum enuncians unum de alio. In omni propositione quatuor

necesaria reperiuntur: nempe, materia, forma, Quantitas, et Qualitas. Mãa et Subtum, et Predicatum; horum autem artificiosa dispositio per copulam forma dicitur. Quantitas ē universalitas, aut particularitas propositionis: et huius veritas, aut falsitas, afirmatio, negatio Qualitas nuncupatur. Exemplo rem explico: Omnis homo ē animal. Ly omnis Quantitatem propositionis designat. Homo, et animal ē materia, ex qua conficitur propositio; Clarius homo ē subtum, de quo, dicitur animal; Animalq predicatum, quod de homine enunciatur. Ly est artificiose disponens, et conveniens hominem, et animal: dicitur forma, quæ etiam Copula communiter appelatur, et Veritas propositionis eius Qualitatem denotat. Dividitur propositio in Cathegoricam, seu simplicem, et Hypoteticam, seu Compositam. Cathegorica seu Simplex unico tantum Subto, copula, et predicato constat: ut Virtus ē bona. Hypotetica seu composita duabus, saltem propositionibus simplicibus constat, aliqua ex his particulis, et, vel, si, quia copulatis; ut Deus ē Iustus, et ē misericors. Nota, vero, quod propositio hypotetica denominatur talis iustas naturam particulæ unientis. Unde propositio, cuius nexus ē coniunctio, et copulativa dicitur. disiunctiva, cuius nexus ē disiunctio, aut, vel. Causalis, cuius nexus ē quia. Et conditionalis, cuius nexus ē particula si. Insuper dividitur propositio generaliter sumpta in formalem, et Identicam. Prima exigit predicatum aliquomodo distintum ā Subto: ut Deus ē misericors. 2ª cuius Subtum, et predicatum sunt idem cum aliqua nominis variatione; Ut Gladius ē Ensis. Adverte tamen, quod propositio in qua ē Subtum, copula, et Predicatum, dici solet de tertio adiacente: ut insuper dictis exemplis. Dicitur de secundo adiacente, quando verbum habet rationem Copulæ, simul, et Predicati: Ut Deus ē. Dicitur de primo, et si minus apte, quando verbum omnia munera exercet, ut Stude. Ratione Materiæ, dividitur propositio in necesariam, Contingentem, et Impossibilem: hoc ē quatenus predicatum dicitur de Subto necesario, contingenter, et repugnanter. Dividitur Propositio ratione Formæ in afirmativam, et negativam. Afirmativa asserit predicatum convenire Subto: ut Deus ē Iustus. Negativa idipsum negat. ut deus ñ ē lapis. Nota vero propositionem ñ esse negativam, nisi particula negativa copulam immediate aficiat. Ratione Qualitatis dividitur propositio in veram, et falsam: vera rem exprimit sicuti ē: Falsa vero ē contra. Tandem dividitur propositio ratione Quantitatis in universalem, particularem, singularem, et indefinitam. Universalis ē, cuius subtum signo aficitur universali; Ut omnis, nullus ē lapis. Particularis ē, cuius Subtum nota aficitur particularitatis: Ut aliquis homo ē Sapiens.

Singularis ē, cuius Subtum ē terminus singularis, seu signo afficitur demonstrativo, Ut Petrus ē doctus; aut hic homo ē Iustus. Denique pro

positio indefinita est, cuius subiectum nullo afficitur signo: ut homo est animal. Propositio hec in materia necessaria et impossibili semper est universalis: ut Omnis homo moriens in gracia, salvatur; in materia vero contingenti communi sententia particularem esse affirmat. Probabilius mihi videtur, ut in pluximam equivalet universali, si res facti historiali suscipias: ut iste propositiones Romani Hispaniam penetrarunt: Hyspani Americam adierunt. Iste vero Hyspani fortes sunt in bello in periculis sunt constantes. universales moraliter recensentur; falseque erunt, si quid affirmatur, quod regulariter non contingat. Nota vero quod dum subiectum propositionis indefinitae est singulare, propositio semper est singularis: ut Petrus disputat. Circa propositiones modales plura hic aglomerari ab AA. solent, que ad nihil aliud inservire videntur, nisi ad confundenda Tironum ingenia. Quare sat erit scire propositionem modalem talem esse, qualis est modus quo propositio afficitur, hoc est: Contingens est propositio, si modus est contingens. si repugnans &c. Exemplum accipite: homo est necessario rationalis. contingenter albus; repugnanter lapis. Modi alij sunt universales, ut Impossibile: et Necesse. Alij vero particulares ut Possibile iuxta illud.

Omnis necese valet: Impossibile nullus.
Possibile quidam: quidam non: Possibile non.

Caput 2.

De Proprietatibus Terminorum propositionem constituentium.

Priusquam de Proprietatibus propositionis instituamus sermonem, opere pretium erit de proprietatibus Terminorum hic aliqua prelibare. Earum explanatio, a quamplurimis (quos viderim) in 1º Lib. enodatur: Nos vero convenientius duximus huc usque differre, quia Terminus suponens in Propositione, enuntrativus, pertinensque ad 2am intellectus Operationem. Proprietates Terminorum sunt diversae eorum acceptiones, quarum ratione diversas habent significationes. Hae tamen sex communiter recensentur: videlicet Supositio, Amphiatio, Restrictio, Alienatio, Diminutio, et Apelatio. Precipua queque correspondentia hic breviter subiciam. Atque

De Supositione Par. 2.

Supositio prima, et precipua Termini proprietas est acceptio termini pro aliquo de quo verificatur. Dividitur 1º supositio in materialem et formalem: Materialis est acceptio termini pro se ipso, ut Coelum est disilabum. et Beatriz trisilabum. Formalis est acceptio termini pro re quam signifficat: Ut homo est Animal. Ly homo pro natura humana suponit. Hinc colliges ineptam esse supositionis definitionem, quam in medium adducunt AA aliqui: Nimirum acceptio termini pro re quam significat. Ineptam, inquam: tum quia inadaptabilis est Materiali supositioni, quam ut

verum agnoscit omnis Philosophorum Cetus. Tum etiam quia voces n̄ significativæ, dum propositionem constituunt, supponere aliquomodo debent. Ut palam fit in hac propositione: Blictiri ē vox. In qua blictiri nec dum fundat veritatem in essendo, sed etiam in prædicando: Etenim in vi enuntiationis conceptus quem formamus de prædicato, scilicet, voce, utpote superiori ad significativam, et n̄ significativam, convenit subto, nempe, Blictiri. Quod absq suppositione materiali inintelligibile apparet. Horum autem equivocatio oritur ex eo, quod pro eodem usurpant tot supponere, ac significare, quod quidem valde diversum ē; quia significatio competit vocibus ex institutione hominum; Suppositio vero ex usu, et applicatione loquentis: Ut patet in fumo, qui significat ignem, quin pro illo supponat; et in voce quadam significativa, quæ, invariata significatione modo pro se, modo pro re significata supponit. Colliges etiam voces n̄ significativas esse terminos formaliter logos, cum sint partes per se constituentes propositionem, quod optime coheret cum suppositione materiali. Et ex hoc dicta in superioribus maiorem lucem accipiunt. Suppositio formalis, quæ principalior, et situ dignior ē, dividitur in propriam, et impropriam. Propria ē acceptio termini pro re quam proprie significat: Ut homo pro natura humana. Impropria ē acceptio termini pro, quam improprie significat: Ut Leo, Lapis, Agnus pro Christo Domino. Suppositio formalis propria, alia ē simplex, et ē acceptio termini pro significato, quod rei ope intellectus accidit: Ut homo ē species. Alia ē personalis, et ē acceptio termini pro significato quod res habet aparte rei, et independenter ab intellectu: Ut homo ē animal. Ly homo pro natura supponit humana, quam nullo intellectus actu intercedente, sed sponte significat; et ob hoc dicitur personalis. E contra vero accidit in simplici, ut palam ē. Suppositio personalis alia ē essentialis, seu naturalis, et ē acceptio termini pro significato sine aliqua restrictione. Ut homo ē animal rationale. Ly homo supponit pro omni homine in quacumque temporis differentia existente: Unde huiusmodi propositiones dicuntur de materia necessaria, seu sempiternæ veritatis. Alia vero accidentalis, et ē acceptio termini pro significato iuxta exigentiam copulæ sibi adiunctæ: Ut homo ē studens. Ly homo supponit tantum pro hominibus hic, et nunc studentibus. Præterea suppositio personalis dividitur in communem, et singularem. Communis ē acceptio termini pro significato pluribus communi: Ut homo. Singularis ē, dum terminus supponens ē singularis: Ut Petrus. Suppositio communis dividitur in determinatam, Confusam, Collectivam, et Distributivam. Prima ē

aceptio termini communis pro aliquo Particulari: ut Philosophus, qui licet terminus sit communis, multis pro Aristotele accipitur. Confusa evenit, cum terminus communis vage, et indeterminate accipitur: ut Oculus necessarius ē ad videndum, ubi ñ determinatur, quisnam oculus requiratur. Colectiva adest, quando, terminus accipitur pro omnibus suis significatis ñ seorsim, sed simul sumptis: ut Apostoli sunt duodecim. Duodenarius numerus de nullo singulatim acepto verificatur. Supositio distributiva ē aceptio termini communis pro omnibus suis significatis, tam divisibe, quam copulative aceptis; ita ut de omnibus, et singulis idem verificetur predicatum: ut homo ē animal. Ly homo pro omnibus, et singulis nature humane individuis suponit. Supositio distributiva alia ē completa, sive pro singulis generum, et ē aceptio termini communis ñ solum pro speciebus, sed etiam pro individuis sub illis contentis: ut, Omnis homo ē animal. Alia vero dicitur incompleta, sive pro generibus singulorum, et ē aceptio termini communis pro omnibus speciebus, ñ vero pro individuis: ut omne animal fuit in Arca Noe. Cuius sensus ē, quod ex omnibus speciebus animalium, ñ omnia, sed aliqua tantum individua fuerunt in Arca. Deniq̄ Distributiva supositio alia dicitur absoluta, que, sane coincidit supositioni communi. Alia vero apelatur acomoda, et ē aceptio termini communis pro his solum significatis, quibus adaptari potest predicatum: ut Omnes in Adam peccaverunt. Que propositio, licet catholica sit, falsa prorsus ē, si Christum Dominum, eiusq̄ piissimum ñ excipias habitaculum, nempe B.V.M, que ā primo animationis instanti ab omni originali noxa Existit, extitit prorsus imunis. Scitote pro complemento propositionem, vel Quest.^m dici de Subto ñ suponente, ñ quia terminus ñ suponat; sed quia quod re vera ñ ē, suponit, seu afirmat implicite suponendo: et tunc negandum ē Supositum.

De Ampliatione, Restrictione Alienatione, et Diminutione Par 3.

Ampliatio ē Extensio termini a minori ad maiorem significationem: ut Mortui resurgent. Ly mortui supozut ñ solum pro his, qui mortui sunt, sed etiam pro omnibus, qui ex hac vita sunt migraturi. Restrictio ē coartatio termini ā maiori ad minorem significationem: ut Rex Carolus imperat. Alienatio ē translatio termini ā propria ad impropriam significationem: ut vicit Leo de Tribu Judā, ly Leo pro christo Domino per Metaphoram sumitur. Diminutio, que ad Restrictionem fere reducitur, ē coartatio termini ab absoluta, et totali significatione, ad partialem, et secundumquid talem. ut cum dicitur Ethiops ē albus

secundum Dentes. Ly album capax significandi totum subiectum ad Dentes tantum restringitur.

De Apelatione Pa. 2.

Proprietas hec utilissima ē ad plura sophismata enodanda; ideoque accurate investiganda ē. Sic communiter definitur Apelatio: Apelatio significati unius termini ad significatum alterius. Terminus, cuius significatum aplicatur alteri, dicitur apelans, alter vero apelatus. Ex quo colliges terminum apelantem se habere per modum adiectivi apelantis, afficientis, denominantis, et connotantis alterum: Nam quod per modum substantivi se habet, cum significet tantum per modum per se stantis, nullam poterit alicui prestare denominationem. Apelatio in duplici ē diferentia: Materialis, nempe, et Formalis. Materialis ē aplicatio significati unius termini ad significatum materiale alterius: Ut Petrus artifex ē magnus. Ly magnus cadit supra magnitudinem, seu molem Petri. Formalis ē aplicatio significati unius termini supra significatum formale alterius: Ut Petrus ē magnus artifex. Ly magnus apelat supra artem, qua polet Petrus: facit enim hunc sensum: Petrus ē magnus in arte. Plures hic ab AA. expenduntur Regule, pro natura apelationis formalis, l materialis, dignoscenda. Prima ē, Quando terminus apelatus ē concretus, et apelans conotativum, apelatio (inquiunt) ē materialis. Ceterum hec Regula fallibilis mihi videtur: Etenim in hac propositione: Album ē coloratum, terminus conotativus coloratum apelat supra concretum, scilicet, album, et apelatio ē formalis, l nulla alia.

Secundo, si terminus apelans precedit Copulam, volunt apelationem esse materialem; formalem vero si subsequatur. Verum hec regula inutilis etiam ē. Siquidem datur apelatio materialis, et formalis, sive terminus apelans precedat copulam, sive non: Ut patet in hac predicatione, l propositione: Petrus optimus ē concionator. Itaque vix inconcuse possunt asignari Regule pro terminorum apelatione. Regula eo aptior ē accurata atentio ad congruam terminorum significationem, et ad alias circunstantias inter loquendum occurrentes: hec profecto sunt, que apelationem denotant, sive materialem, sive formalem, sive ex parte huius, sive ex parte illius colocetur terminus. Regula tamen inconcusa ē, dum nomina numeralia, primitiva, ut duo tres etca terminis substantivis aplicantur: Tunc enim ñ solum apelant supra materiale significatum, sed supra formale, et utrumque multiplicant: Ut si dicas, video tres homines, ē hic sensus: Video tria suposita tres humanitates habentia. Si vero terminis adiectivis aplicentur, materialis erit apelatio, materialeque significatum termini apelati unice multiplicabitur: Ut si dicas: video tria al-

ba. Idem ẽ ac dicere: Video tria suposita eamdem albedinem habentia.
Nomina autem adiectiva substantive accipi possunt; ideoq in divinis sunt
tres omnipotentes, tres increati. 8a. Si adiective accipiantur nomina numera-
lia catholica ẽ propositio, falsa vero, et heretica, si substantive; utpote dam-
nata contra Arianos in Simbolo D. Athanasij.

Caput. 2.

De Propietatibus propositionis.

De Opositione par. 1.

Tres designari solent propositionum proprietates: nimirum: Opositio, Equi-
polentia, et Conversio, de quibus hic breviter singilatim acturi sumus; et 1o.
de Opositione: Opositio ẽ repugnantia inter duas propositiones idem subtum,
et Predicatum habentes. Et hec ẽ quadruplex, scilicet, Contradictoria, Contra-
ria, Subcontraria, et Subalterna. Opositio contradictoria versatur inter duas
propositiones idem subtum, et predicatum habentes, quarum una ẽ universa-
lis, particularis altera: una item afirmans, et altera negans: ut omnis homo
ẽ animal; aliquis homo ñ ẽ animal. Opositio contradictoria merito quidem
censetur, et ẽ omnium maxima, quippe que versatur, et ẽ afirmatio, et negatio
eiusdem de eodem, et secundum idem: utpote inixa in his principijs metha-
phisice infalibilibus, nempe, Imposibile ẽ simul esse, etiam, et ñ esse. Et quod-
libet ẽ, vel ñ ẽ. Opositio contraria versatur inter duas propositiones uni-
versales qualitate pugnantes: ut infra clarescet. Opositio subcontraria versa-
tur inter duas propositiones particulares, que in materia necesaria ñ possunt
esse simul vere, nec simul false: ut aliquis homo ẽ animal; aliquis homo ñ ẽ
animal. In materia vero contingenti possunt esse simul vere, et simul false:
ut aliquis ẽ albus; aliquis ñ ẽ albus. Opositio subalterna inter duas versatur
propositiones, quarum una ẽ universalis, altera vero particularis; utraq tamen
afirmativa, vel negativa: Vt aliquis homo ñ e animal: omnis homo ẽ animal.
Quod, ut facilius, et clarius percipiatis sequens Schema perpendite.

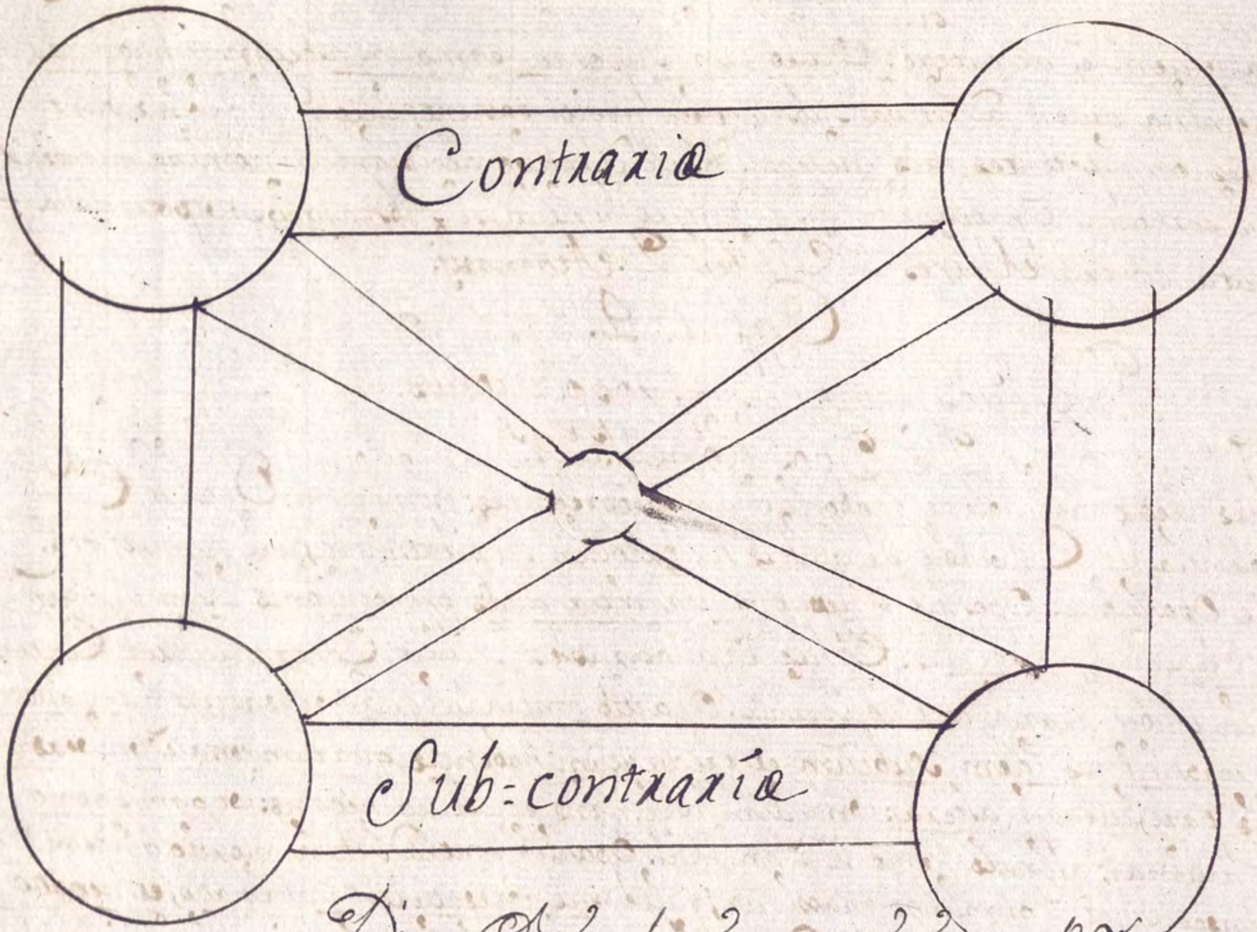

De Equipolentia propositionum. § V.

Equipolentia, idem ẽ ac Equivalentia duarum propositionum secundum ve-
ritatem, et sensum beneficio alicuius negationis anteposite, l postposite, subto et
predicato; que in utraqᵉ propositione eadem esse debent absq̃ ulla variatione: quo
autem modo id fiat sequens innuit Carmen.

Pre. contradic: Post. contra. Pre. postque subalter.

Pre contradic innuit propositiones contradictorias equipolentes fieri, si alterutri
earum subto, sonove quantitavo anteponatur negatio. Ut ñ omnis homo ẽ ani
mal; equivalet huic: aliquis homo ñ ẽ animal. Et si in hac immediata propor
tione negatio anteponetur subto: ut ñ aliquis homo ñ ẽ animal equivalet
huic: Omnis homo ẽ animal; quia duplex negatio affirmat. Post contra de

notat Contrarias equipolentes fieri, dum negatio post subtum immediate
colocatur: ut Omnis homo ñ ẽ animal equivalet sue contrarie: nullus homo
ẽ animal. Pre postq̃ subalter indicat subalternas equipolentes fieri, dum ne-
gatio anteponitur, simul et postponitur subto: ut ñ omnis homo ñ ẽ animal equi-
valet huic: aliquis homo ẽ animal. De subcontrariis ñ asignatur equipolen
tia, l quia sensum efficerent ridiculum, l quia propositiones negationibus essent
referte; ideoqᵉ ab earum explicatione supersedeo. Pro clariori tamen dictorum

intelligentia sequentia Carmina memmoriæ comendate.

Non omnis: quidam non. Omnis non: quasi nullus.

Nonnullus: Quidam. sed nullus non valet omnis.

Non aliquis: nullus. Non quidam non valet Omnis.

De Conversione Propositionum Par. 3.ª

Conversio propositionum ē reciproca translatio Subti in Predicatum, et de contra eadem qualitate; iisdemq. terminorum aceptionibus suppositione, scilicet, et apelatione &c servatis. Conversio autem ē triplex, nempe, Simplex, Per Accidens, et Per contrapositionem. Simplex ē translatio Subti in Pretum, et de contra eadem quantitate, et qualitate propositionis servata: Ut nullus homo ē Lapis: convertitur sic: nullus lapis ē homo. Per accidens ē conversio Subti, in pretum, et de contra, servata qualitate, ñ vero quantitate: Ut Omnis homo ē animal: aliquod animal ē homo. Per contrapositionem fit, dum extrema propositionis de finitis mutantur in infinita, eadem quantitate, et qualitate manente: Ut omnis Leo ē rugibilis; omne ñ rugibile ē ñ Leo. Quæ autem propositiones Simpliciter, Per Accidens, et Per contrapositionem convertantur sequentia carmina innuunt.

Simpliciter feci: Convertitur Eva per Acci

Asto per Contra: et sic fit conversio tota.

Hæc faciliter percipietis atente inspectis dictionibus. Feci. Eva, et Asto; in quibus quatuor reperiuntur vocales, nimirum A. E. I. O. A propositionem universalem afirmativam denunciat. E universalem negativam. I particularem afirmativam. et O particularem negativam denotat iuxta illud communiter receptum

Asserit A, negat E, sed universaliter ambo.

Asserit I, negat O, sed particulariter ambo.

Unde simpliciter Feci denotat universales negativas, et particulares afirmativas designatas per vocales E, et I. converti simpliciter. Eva per Acci innuit, universales negativas, et afirmativas literis E, et A designatas converti per accidens. Asto per Contra indicat universalem afirmativam, et particularem negativam per A, et O ostensas per contrapositionem convertendas. Cuius tamen conversiones nullus ē usus in reductione Sylogismorum. Propositionum modalium conversionem libenter sub silentio pretermitto; nedum vos instruere intendo, cabilis, et ineptiis potius confundam.

Liber 3.us Summularum,

De his, quæ tertiam intelectus operationem dirigunt.

Caput 1.m de Argumentatione Par. 1.ª

Argumentatio, quae et discursus dicitur, e artefactum logum inferens unum ex alio media illationis nota: Ut ego cogito: ergo sum. In qualibet argumentatione tria necessario reperiuntur: Nimirum id, ex quo aliquid infertur, quod dicitur Ant. Id quod infertur, quod Consequens nominatur, et modus sive forma, qua unum ex alio infertur, quae Illatio, seu consequentia apelatur; signaturque una ex his dictionibus: Igitur. ergo. Nota vero quod dum illatio permittitur, aut distinguitur, dici n debet, permitto, aut distingo consequentiam, sed distingo Consequens: Tunc enim defectus se tenet ex parte materiae, quae consequens dicitur; n vero ex parte formae, quae consequentia apelatur. Si vero ex parte formae se habeat defectus absolute neganda e consequentia: et similiter concedenda, si rite deducta sit.

Multiplex argumentationis species a Dialecticis recensentur. Quarum 1.a et precipua dicitur Sylogismus, de quo infra. 2.a Entimema apelatur, et e argumentatio duplici constans propositione, quarum una dicitur Ant; altera Consequentia: Ut sol lucet: ergo dies e. 3.a Dilema, quod etiam argutum cornutum, seu biforcatum dicitur, quia duplici posita propositione, particula negativa affecta infalibiliter infertur altera, utrumque premens respondentem. Ut si quis tecum sic argumentetur, L. Impense incumbis studio, 1. non. 2. Si 1.m ergo rudis es; cum nullus in te progresus apareat. Si 2.m ergo reprehendibilis es dum tempus inutiliter consumas. Quarta Exemplum: et e argumentatio, in qua unum ex alio infertur, propter similitudinem inter utrumque repertam; Ideo quae argutum a paritate, sive a simili dicitur. Ut si dicas: Deus pepercit Magdalenae penitentiam agenti: ergo et mihi parcet peccatori, si penitentiam egero. Quinta (ut alias omitam) e argumentatio, in qua ex singularibus sufficienter enumeratis, universalis infertur propositio: Ut hic ignis calefacit, et ille, et ille: ergo omnis. Regulae pro argumentatione universim accepta in duplici sunt diferentia. Alia e, quod ex antecedenti vero, verum deducitur Consequens; ex necesario necesarium; et sic de ceteris. Alia vero e quod ex imposibille sequitur quod libet. Ut si dicas: Equus e rationalis: ergo et discurribus. De ceteris vero regulis infra uberior erit explicatio.

Caput 2.m
De Sylogismo Parte 1.a

Sylogismus precipua argumentationis species e artefactum logum, sive argumentatio, in qua ex duabus propositionibus rite dispositis, alia necesario infertur. Sylogismus, utpote quodam artefactum, constat ex materia, et forma. Materia e duplex: alia proxima, quae sunt propositiones ipsum immediate constituentes. Termini vero, quibus constant propositiones, materia dicuntur remota. Huiusmodi autem termini, tres tantummodo esse debent, sicut et propositiones, quarum prima premisa maior: 2.a minor: 3.a consequentia apelatur. Terminus vero, qui maiori, et minori reperitur medium nominatur. Qui in maiori, et conse-

quentia extremitas maior, dicitur; et tandem qui in minori, et consequentia invenitur extremitas minor nuncupatur. Exemplo rem explico: Omnis homo ē animal; sed Petrus ē homo: ergo Petrus ē animal. In quo tres propositiones, nempe, maiorem, minorem, et consequentiam; tresque terminos omnes invenies, videlicet: homo. Animal, et Petrus: Et quia homo ponitur in maiori, et minori, medium dicitur. Animal extremitas maior; et Petrus extremitas minor apelatur, cum animal in maiori, et Petrus in minori reperiatur. Duplici materie, sylogismi duplex etiam correspondet forma: proxima, scilicet, et remota. Proxima ē recta, et artificiosa propositionum dispositio secundum quantitatem et qualitatem: Remota ē recta, et artificiosa terminorum dispositio, secundum Subtum, et Predicatum. Recta propositionum dispositio apelatur modus. Terminorum vero figura, dicitur sylogistica: et ē triplex iusta triplicem terminorum dispositionem. Prima ē, in qua medium ē Subtum in maiori, et Pretum in minori: ut homo, in sylogismo supra posito. In 2ª figura medium ē Pretum in maiori, et minori: Ut Omnis homo ē rationalis; sed nullus lapis ē rationalis: ergo nullus lapis ē homo. In 3ª denique Medium est subtum in maiori, et minori: Ut omnis homo ē rationalis; sed omnis homo ē animal: ergo aliquod animal ē rationale. Memorie iubande gratiâ hoc excogitatum fuit carmen.

Sub. Pre. prima. Secunda bis Pre. tertia bis Sub.

Vel ut alijs placet.

Prima prius subycit medium, deinde predicat ipsum

Altera bis dicit: Bis tertia subycit ipsum.

Innumerabiles formari possunt sylogismi in tribus supra relatis figuris; ceterum, qui specie differre possunt, his quatuor comprehenduntur carminibus.

1.ª Barbara. Celarent. Darij. Ferio. Baralipton

Celantes. Dabitis. Fapesmo. Frisesomorum.

2.ª Cesare. Camestres. Festino. Baroco. 3.ª Darapti

Felapton. Disamis. Datisi. Bocardo. Ferison.

Ex quibus novem primi prime adscribuntur figure: 4r sequentes secunde. 6. vero ultimi ad tertiam pertinent. Nota vero, quod ex novem modis prime figure quatuor primi dicuntur perfecti, directeque concludunt; quinque sequentes indirecte; ceteri vero ad 2.m et 3.m figuram expectantes directe, indirecte concludere possunt. Directe concludere sylogismum ē maiorem extremitatem predicari de minori in conclusione. Indirecte autem minorem extremitatem predicari de maiori in conclusione. Nota insuper, quod in predictis dictionibus inveniuntur vocales A. E. I. O. que quantitatem, et qualitatem propositionum denotant iusta regulam supra stabilitam. asserit A. negat E. V.ª

Prima vocalis maiorem, secunda minorem, tertia consequentiam designat; Cetere, si que sint meri gratia unice adducuntur. Hinc dum vobis ofertur modus, in quo Sylogismum eformetis, primo atente considerate, quales sint eius tres prime vocales, ut Quantitatem, et Qualitatem propositionum observetis iusta regulam: asserit A. et. Deinde intendite, cuius figure sit modus, ut in dispositione Subti et Preti, id ē medij cum regula Sub pre, prima conformemini. Denique inspicere debetis, an sit ex directe, indirecte concludentibus. Et his instructi quemlibet sylogismum in quolibet modo fere in ictu oculi eformabitis.

Sit exemplum: in Ferio: Nullum animal ē lapis; sed aliqua substantia ē animal: ergo aliqua substantia n ē lapis: ubi quia prima vocalis ē E. maior etiam propositio ē universalis negativa; et quia secunda vocalis ē I minor propositio ē particularis afirmativa: Deniq. conclusio ē particularis negativa propter vocalem O. designantem ipsam. Insuper medium ē Subtum in maiori, et Pretum in minori; quia sylogismus factus ē in 4º modo prime figure; Ob eandemq. rationem maior extremitas predicatur de minori in conclusione, quod ē recte concludere iusta superius dicta. Vero in modis 2ª et 3ª figure sylogismos conficere volitis, regulas pro Illis asignatas atente inspicite, et observate.

Caput 3.m

De reductione Sylogismorum Par. 2.s

Reductio ē revocatio sylogismi imperfecti ad perfectum. Sylogismi perfecti dicuntur, qui in quatuor primis modis prime figure eformantur; qui quidem ita clare concludunt, ut concessis premisis necessario concedenda sit consequentia. Qui vero, ita evidenter n concludunt, imperfecti dicuntur: Ideoq. si negetur consequentia sylogismi rite eformati in modo aliquo imperfecto ad perfectum ē revocandus, ut recte concludat. Reductio autem ē duplex: Ostensiva, scilicet, et per Impossibile. Prima, que usitatior ē apud Dialecticos, ē revocatio sylogismi imperfecti ad perfectum sola propositionum conversione, aut transpositione.

Ut reductio hec perfectius vobis sit, intendite: Et primo quemlibet modum imperfectum reducendum esse ad perfectum eadem litera consonante incipientem: Unde modus imperfectus, cuius litera initialis ē B. reducitur ad Barbara: Ille cuius fuerit C. ad Celarem. Et sic de reliquis. Secundo observandum ē in modis imperfectis has etiam consonantes inveniri S. P. M. C. S ostendit propositionem, quam designat vocalis ipsam antecedens, convertendam esse simpliciter. P. per Accidens. M. denotat mutandas esse premisas; itaut maior fiat minor, et minor maior. C innuit modos, in quibus reperitur, n per ostentionem, sed per Impossibile tantummodo esse reducendos. Totum hoc sequentia carmina indicant

S vult simpliciter verti: P. vero per Acci.
M vult transponi: C per Impossibile duci.

Pro faciliori captu sit exemplum in Fapesmo, in quo omnes preter C reperiuntur literæ: Omne animal ē substantia; sed nullus lapis ē animal: eg. aliqua substantia n̄ ē lapis. Qui syllogismus reducendus ē ad Ferio: siquidem eadem litera initiali F gaudet. Deinde quia post primam vocalem A sequitur P. propositio maior per accidens ē convertenda. Minor vero simpliciter: etenim post secundam vocalem, E sequitur S. Denique premisse sunt trasponende, itaut maior fiat minor, et minor maior, quia in dicto modo invenitur litera M. Que omnia si prestiteris, hunc efformabis syllogismum in Ferio. Nullum animal ē lapis; sed aliqua substantia ē animal: eg. aliqua substantia n̄ ē lapis. Ceteri vero modi eumdem servant ordinem, dando singula singulis.

Reductio per Impossibile adhoc inventa ē a Dialecticis, ut aliqui, qui ita sunt tenaces, ut concessis premissis, consequentiam rite deductam pertinaciter negent; cogantur etiam concedere duo contradictoria, aut contraria esse simul vera, et simul falsa. Ut hoc assequamini, precepta hec observate: ut syllogismus in aliquo ex modis imperfectis prime figure efformatus ad aliquem ex perfectis reducatur contradictorium conclusionis ponendum ē pro maiori; pro minori vero maior, que erat in syllogismo imperfecto. Et sic deducitur contradictorium, aut Contrarium minoris prius concesse. Exemplum accipite in Frisesomorum: aliquod animal ē substantia; sed nulla arbor ē animal: eg. aliqua substantia n̄ ē arbor. Si concessis premissis consequentia negetur; sic contradictorium deduces: Eg. omnis substantia ē arbor: que consequentia ponenda ē pro maiori; pro minori vero maior prius concessa: nimirum: Aliquod animal ē substantia. Ideoque sic efformabis syllogismum in Darii: Omnis substantia ē arbor; sed per te aliquod animal ē substantia; eg. aliquod animal ē arbor. Ab hac regula excipitur Celantes: In illo enim minor concessa ponitur pro maiori; pro minori vero contradictorium consequentie antea concesse, ex quibus deducitur Contradictorium maioris prius concesse. Sit exemplum: Nullum insensibile ē animal; sed omnis lapis ē insensibilis; eg. nullum animal ē lapis: Quem sic reduces: Eg. aliquod animal ē lapis, que consequentia posita pro minori, et pro maiori minor prius concessa, sic: Omnis lapis ē insensibilis per te; sed per te etiam aliquod animal ē lapis: eg. aliquod animal ē insensibile. In modis vero 2.e figure, maior eadem manet, loco minoris ponitur contradictorium consequentie negate, et consequentia, que deducitur, ē Contradictorium minoris concesse. Denique in modis tertie figure, contradictorium conclusionis ponitur pro maiori, et minor concessa in suo relicta loco infertur contradictorium, t Contrarium maioris concesse. Ut hec in promptu exequamini, sequentia memmorie comendate. 1 Maior fit minor, et fit contradictio maior;

Dempto Celantes in quo pervertitur ordo.

2 Servat maiorem, variatq. secunda minorem.

3 Tertia maiorem variat, servatq. minorem.

Caput 2.^m

De Principijs, et Regulis, quibus ars syllogistica nititur

Cum finis artis syllogisticæ sit recte, et efficaciter concludere, illi adhærentes principijs, quibus innititur ipsa, instrui prius debet. Primum, et potissimum est: Quæ sunt eadem cum tertio, sunt idem inter se: Et quæ distinguuntur ab uno tertio, distinguuntur inter se. Id est: quæ perfecte, et adequate identificantur cum medio, necessario debent identificari inter se; et quæ distinguuntur in medio, inter se etiam debent distingui. In principijs duo alia fundantur: nempe, Dici de omni; dici de nullo; quorum sensus est, quod quidquid affirmatur, aut negatur de aliquo subiecto universaliter sumpto; debet etiam affirmari, aut negari de omni inferiori sub illo contento. —

Ex his principijs aliquæ deducuntur regulæ in constructione syllogismorum necessario observandæ. Prima est quod terminus medius supponat distributive complete in aliqua premisarum: Id est, quod accipiatur pro omnibus, et singulis sub eius significato contentis: Defectu cuius hic syllogismus non concludit: Omne animal fuit in Arca Noe; sed Petrus nunc existens est animal: ergo Petrus nunc existens fuit in arca Noe. 2.^a quod termini eadem servent proprietates in premisis, et in conclusione: Et ex hoc sequitur 3.^a docens terminum, qui non sit distributus, vel positus in premisis, non debere poni in Conclusione: Conclusio enim, utpote effectus premisarum id unice continere debet, quod premisæ dumtaxat continent.

Quarta ex puris negativis nihil sequitur: nam cum terminus medius debeat cum aliquo extremo necessario connecti; si utraque premisa est negativa, cum neutro conjungitur, ut palam est in hoc syllogismo: Nullus lapis est homo; sed nullum rationale est lapis: ergo nullum rationale est homo. 5. ex puris particularibus nihil sequitur vel infertur; quia medium in nulla ex premisis distributive supponit: ut Quædam substantia est lapis; sed Petrus est quædam substantia: ergo Petrus est lapis. Pro consequentia plures etiam regulæ hic recenseri ab AA. solent; sed brevitati consulendo, hæc unica comprehendens alias sufficiat. Nimirum quod omnis illa argumentatio est recte disposita, cuius conclusio perfecte continetur in premisis; et illa inepta dum contrarium accidit.

Caput 3.^m

De Divisione Syllogismi ratione materiæ tam proximæ, quam remotæ.

Syllogismus ratione materiæ proximæ, dividitur in Demonstrativum, Topicum, et Sophisticum. Demonstrativus, qui et analiticus dicitur, est, in quo ex premisis certis, et evidentibus certa, et evidens infertur conclusio: ut Totum est maius sua parte; sed Colegium est totum, et Gymnasium est pars: ergo colegium est maius. Demonstratio alia dicitur propter quia; Alia quia. Prima non solum proprietatem convenire subiecto, sed etiam ostendit propterquid illi conveniat, assumendo pro medio probativo proximam, et adequatam ipsius causam. Sic Risibile probamus per Rationale; quia Rationalitas est proxima, et immediata causa cur Risibilitas conveniat homini. 2.^a ostendit aliquid convenire subiecto; non tamen propter

quid illi conveniat. Plures tamen demonstrationem quia dicunt esse à posteriori; et propter quid à priori, immerito quidem; quia licet omnis demonstratio propter quid sit à priori, id est, effectum probet per causam, hec multoties est remota; proindeque non est propter quid, que causam proxima exigit. Similiter non omnis demonstratio quia est à posteriori: hec enim causam demonstrat per effectum; illa vero, id est, quia effectum persepe probat per causam remotam, et tunc non est à posteriori, sed à priori dumtaxat. Sylogismus Topicus, qui et probabilis, sive opinativus dicitur, est in quo ex premissis probabilibus, aut saltem una certa, et altera probabili, probabilis infertur conclusio: Conclusio enim semper sequitur deteriorem partem. Unde Conclusio semper est probabilis, si aliqua premissarum est probabilis; Particularis, si particularis; et negativa, si negativa. Probabilitas alia dicitur intrinseca, que in pondere rationum nititur; alia vero extrinseca, que pendet ab autoritate DD. Sylogismus Sophisticus, qui et falax dicitur, est in quo ex premissis aparenter veris tantum, aut falsis, falsa, aparensque infertur conclusio. Ut ille, de quo irridet Seneca Ep.a 29: Mus est silaba; silaba caseum non rodit; ergo Mus caseum non rodit. Falatia, sive sophisma multipliciter accidere potest. Prima dicitur Equivocationis: et accidit, dum terminus equivocus ponitur in sylogismo: Ut Omnis Canis est latrabilis; sed Sydus est Canis: ergo Sydus est latrabile. 2.a dicitur amphiologie, que sita est in ambiguo sermonis contextu; ita ut propositio duplicem habeat sensum: Et licet contrarium, quod intenditur, accidat, respondens numquam arguitur falsitatis. Sic Pirro querenti; num Romanos vincere posset, respondit oraculum: Aio, te, Accida, Romanos, vincere posse, Ibis, et redibis, non, morieris in Bello. Tertia satisque communis in eo consistit, quod in premissis sensus fiat compositus; et in Conclusione divisus, et de contra. Ut si dicas: Non est possibile hominem dormientem studere. et inferas: ergo qui dormit studere non potest. Atamen, si a sensu diviso ad compositum fiat transitus, Falatia dicitur divisionis: Ut qui dormit studere potest: ergo Studere potest dormiens. 2.a Falatia figure dictionis dicitur, et accidit dum variatur Predicatum, suppositio: Ut si dicas: Quidquid emisti, comedisti; sed emisti carnes crudas: ergo carnes crudas comedisti; Ubi fit transitus à Quantitate ad Qualitatem. Vel homo est species; sed Petrus est homo: ergo Petrus est species: Ubi variatur suppositio personalis in simplicem. 3.a Accidentis dicitur, in qua fit transitus à Subto ad Accidens; et de contra: Ut Canis est Pater; sed est tuus: ergo est Pater tuus. Vel fecisti Cathedram; sed Cathedra est lignum: ergo fecisti lignum. Alia dicitur Falatia per ignorantiam Elenchi: et plerumque accidit in ipso disputationis stu. Ubi aliquis legem Sylmi non servat; nullam inconchunt conclusionem veluti contradictoriam deducit ex his, que revera nullam inferunt contradictionem. Ut si dicas: Janua Monasterij nocte est clausa, et mane est aperta, non clausa: et ex hoc inferas: ergo est clausa, et non est clausa. Altera petitio princi-

psi apetatur: et tunc adest, dum idem probatur per idem. Ut si dicas: Ferrum est gladium, quia est ensis &c. Ultima (ut alias omittam) multiplici oritur interrogatione erga oposita, unamque responsionem expectat, ex qua semper sequitur absurdum. Ut si dicas: Putas, ne virtutes, et peccata sunt contemnenda? si affirmas, falleris; quia virtus nulla est contemnenda: similiter si neges; cum peccatum semper sit contemnendum. Plures aliae Falaciae inter arguendum occurrent; sed ex dictis non erit vobis dificile vitare quamlibet.

Ratione materiae remotae, dividitur sylogismus in communem, singularem, seu expositorium. In primo terminus medius est communis: In 2º singularis. et ob hoc expositorius dicitur: ergo Petrus est visibilis; sed Petrus est animal: ergo aliquod animal est visibile. Nota vero quod medium sylogismi expositorij debet esse omnino singulare: Quare ineptus est hic sylogismus: Pater est Deus; sed Filius est Deus: ergo Filius est Pater. Quia natura divina licet una et singularis sit, tribus divinis est communis absque sui multiplicatione. Sylogismus expositorius regulas omnes servare debet in superioribus traditas, preter easque de distributione medij locuntur. Nota denique quod regula ex puris particularibus &c. cum sylogismo expositorio minime pugnat. Ob discrimen, quod inter propositionem particularem, et singularem adest: illa rem utique singularem enunciat indeterminate tamen; haec vero determinate; subindeque quid certum ex ea inferri potest.

Caput Ultimum.

De Arte inveniendi medium, sive de methodo.

Quidquid ad aliquid probandum assumitur, medium communiter dicitur. Qua vero artificiosa methodo hoc sit prompte inveniendum dificilimum visum est antiquis Dialecticis; impossibile explicatur modernis. Et certe regulas quae asignari solent, inutiles, atque innanes esse satis testatur experientia: Siquidem notum est omnibus rudiores mentes nihil ipsis juvare; subtiliores vero citius naturali acumine medium probativum invenire, quam prolixiori illa regularum congerie. Itaque ars inveniendi medium nulla est preter quandam ingenij acumen, continua, et indefessa exercitatione in disertationibus, seu argumentis excultum; ac preter sedatam animi intentionem ad essentias, proprietates, causas, et effectus rerum. Nihilominus: sequentem accipite, quae licet rudior sit, vobis tamen ad argumenta facilius paranda auxiliari poterit. Probare intendis aliquid? atente considera, quare illud tibi verum appareat. Et hoc quare erit medium argumenti probativum. Deinde per aliud diceris immediatam conexionem cum illo persuadere intendes: Et sic deinceps usque dum ad aliquam propositionem evidentem, seu ceteris clariorem pervenias.

Exemplo rem explico: Probare intendis Philosophiam esse homini necesariam? Sic argues: Quod perficit hominis intelectum, est ipsi necesarium; sed Philosophia per

ficit hominis intelectum: ergo. Quare perficit Intelectum absdubio est medium: hoique probabis, quia iluminat. Et hoc quia est cognitio rei per causas. Notavero, quod medium assumptum numquam est mutandum, sed eidem est inhaerendum, ut plausibiliorem peragas argumentationem: Alter enim non unum, sed multiplex conficias argutum: Nec a dificultiori, et clariori medio ad facilius, et obscurius aprogrediendum, ut clarius argutum eficias; quia non in multitudine propositionum, (ut indoctis placet) sed in rationum pondere, et eficatia (ut sapientes docent) recta arguendi methodus collocatur.

Praeterea: Arguens sophismata fugiat, directoque ictu disserentis fundamenta impetat: neque fraudalenter, sed aperto Marte adversarium agrediatur: namque arguti vis, et recta arguendi methodus non consistit in eo, quod incautum excipiat Respondentem; sed in rationis pondere. A Causalibus, et conditionalibus, quantum possibile sit, arguens se abstineat: tum quia dificile probantur: tum etiam, quia cum si (vernacule) Coelum, et terra iunguntur. Deinde arguens recapitulationem eorum, quae dicta sunt, clariorem, et breviorem eficiet. Atamen, si aliqua propositio distinguitur, arguens, extremum, quod impugnandum intendit, assumet dicendo: Sed V[erum]. Et haec propositio dicitur minor subsumpta, quam disserens negare, vel concedere debet, dicendo: nego vel concedo minorem subsumptam. Et eodem modo probans dicere debet. Dicens, seu Respondens fideliter repetere curet, quae dicta sunt in forma, in qua distinctiones applicet, si necessarium fuerit. Prae oculis semper habeat principia, quibus innititur Thesis; ut cito reiciat, quidquid in contrarium obijcitur. Denique recapitulatione arguti facta, respondeat, quare scilicet negabit, et concessit. Inter arguendum autem nihil audiatur, nisi Probo, nego. Uterque tamen, id est, Arguens, et Respondens a convitijs se abstineat, quia qui his utuntur, malam habent causam, et charitatem laedunt. Totum hoc labore, aplicatione, et exercitio assequitur. Haec,

et si levi calamo tacta, facem praeferunt vestris mentibus ad dificillima Logicae percipienda; quin potius his instructi scientiarum omnium penetralia lustrabitis. Utque eveniant prospera cuncta accedite ad Deum optimum maximum, qui cum scientiarum Dominus sit, dat eas affluenter exquirentibus illum in veritate. In eius laudem, et honorem cedant iam lactantis Logicae flosculi. Cedant etiam in obsequium B. V. M. eiusque castissimi sponsi Joseph: Sint etiam in honorem Protoparentum nostrorum Benedicti, et Scholasticae, Gertrudisque magnae; D. Hieronimi, Anselmi, Bernardi, Thomae, et S. Martini Turonensis, cuius festum universa Mater Ecclesia concelebrat. Cedant denique in honore omnium eterna felicitate fruentium, quorum incessabilem vocem aemulantes, et alacriter congaudent: Utque maiora recipere mereamur humili corde, grataque lingua omnipotenti Deo gratias hilares referamus alternantibus Choris.

Te Deum laudamus.

Disputationes Dialecticae sive Logica Magna

Proemium

Logicis flosculis absolutis, ~~laetissimus Logicae Magnae~~ campis feliciter ~~pertingimus~~ divitiis opulentissimis quae mensam nobis Dialectica Magna parat. ~~in qua~~ Dapes ingratissimas quidem intellectu offerunt deguistandas: Namque tot umbris subtilitatibus, tot nubibus subtilissimisque abstractionibus obsita, quot difficillimis disputationibus, et secundis intentionibus, quibus series omnium longissima rerum ornatur et gaudet. inquieta vivit semper, discurrit subtilitas, fraudulenta impetitur, et difficultates existent. ~~Pe~~ignorantiam ingenia mabida et ~~sollicita~~ sero hominis dico offendit, et torret: Dapes equidem intellectu ingratissimae, sed deguistatae, et perfricatae robustos, strenuosque efficiunt viros: dein nulli animum, ingeniaque hebetes ita demulcent, et nutriunt, ut obscura quaeque omnium rerum penetrare possint arcana. Ad hanc ergo mensam, ad dapes has deguistandas vos laetus invito: et ne ingenia vestra nauseent super cibo isto amaenissimo, gratus ~~nec flos~~ q. (quantum par est) vobis alimentum parabo. Nimirum claritate qua potero difficultates omnes expediam, et explanabo sic praemio magno obsequii sui.

Tractatus Primus Proemialium.

Notitia brevis de existentia et Natura logicae praemittitur, ejusque divisio explicatur.

Fastidiosum esse veritatem experientia sancitam in dubium revocare. hujusmodi est existentia logicae. Nam a M. P. Ignorus Logicam disciplinarum omnium disciplinam nominavere; Cicero vero scientiam veri et falsi disceptatricem, Alii denique artem artium, organum scientiarum appellavere. et praeculdubio existere supponunt. quorum illius sententias supponentes, sic eam definimus: facultas recte disserendi, seu ut alii faciunt. habitus perficiens intellectum, ut verum attingat. unde dicitur scientia omnis recte disserere, et disserendo veritatem quaerere, hoc enim scientiarum amor est, solius tamen logicae est scientia modum recte disserendi tradere, et intellectum dirigere ne erret in adquisitione veri; dicitur hoc praecepta instituit, et regulas offert, ut inquirens mens intellectus facilitatem recte, et sine errore proce dat.

Hinc clare liquet logicam intra virtutes intellectuales genus existere, mentis nempe facilitatem, atque dexteritatem ad recte definiendum, dividendum et argumentandum. quae maxime ad detegendum veritatem inclinant, et in quo virtutis intellectualis ratio (teste Ethica) consistit. virtutes intellectuales 5 enim ex Ethica communiter recensentur. Nimirum intelligentia, sapientia, scientia, Prudentia, et Ars. quibus humanus intellectus in verum propendit, sicut humana voluntas per virtutes morales in bonum inclinatur. Intelligentia nominata illa facilitas, qua intellectus principia percenoscit, ut Quodlibet est vel non est, totum est majus sua parte. ista nonnullorum perceptione assentitur. ~~unde~~ habitus ~~primorum principiorum~~ dicitur etiam, et a Philosopho appellatur intellectus, distinctus quidem est ab ipso intellectu, quod demonstrandum restamus, quia sicut ex actibus scientiae generatur habitus scientificus, ita ex actibus quibus assentitur praedictis principiis, generari debet aliquis habitus, quem primorum principiorum nominare solent.

Sapientia est habitus facilitans intellectum ad res per altissimas causas, seu omnium certissima principia cognoscendas, ad distinctionem scientiae, quae mentis facilitas ad res per suas causas, seu principia determinata certo et evidenter cognoscendas. Prudentia est virtus praescribens virtuti operationis media ad finem honestum assequendum. Ars denique est habitus cum recta ratione factivus, seu intellectus certis regulis dirigens ad aliquas operationes efficiendas. Logica itaque mentis actus dirigit, recte intelligendi praecepta ministrat. hoc inficiat nemo. utrum sub qua sit est ad quam ex enumeratis virtutibus pertineat. Quis tamen fateatur intelligentiam non esse, nec intellectus scientias adeo eminere, ut sapientiae nomine decorari debeat, Non item quidem est prudentia, haec enim recte vivendi normam praescribit unice, logica vero solum modum recte disserendi. Qua

Quapp. de scia et arte solu nostitui potest disputaõ; ante cujus resolutioẽ quotuplex sit loga indagare curemus.

Igitur loga dividitur in natalẽ et artificialẽ. 1ª e natle acumen intus pprius prijs ornatu, veritatis inquisitioni deserviens. Artificialis, seu acquisita, vigilantia, labore et studio parata, e facultas intellectis regulis, et præceptis dirigens intellectu ut recte, et sine errore procedat. Quilibet actus logẽ loga actualis dicitur, et e. facilitas vero ex repetitis actibus in mente relicta, proq. ad similes actus efficiendos inclinans logã habitualis appellata est. His accedit alia plausibilis, et per antiqua divisio logẽ artificialẽ in actua. logẽ, quæ habitualẽ in docentẽ, et utentẽ distribuens; quæ quidẽ libenter amplectimur, eaq. ppa loga docens dicitur illa, quæ regulas ostat ad modum ad sciendi efficienda, nempe ad demonstraõẽ definitioẽ divisioẽ, aliaq. hujus modi. Utens vero, quæ hujusmodi regulas, et præcepta executioni mandat. Variisque sciendi e logẽ triplici parte ostare, videlicet analytica, topica, et sophistica. quarũ intelligentia ejus ex summis ostat. tunc logã dicitur demonstrativa quatenus prijs certis, et evidentibus nititur, probabilis quatenus probabilibus, et sophistica, quia juxta prija fallacia et sophistica procedit, hoc g. prohibatis stè.

Quæstio Prima

Num Loga sit simpliciter scientia, et subquo munere?

Notantur aliqua, et referuntur sententiæ.

§

De loga artificiali mixte demonstrativa procedit unice du bij adcujus clarioẽ intelligtiã in memoriã sunt revocanda, quæ in superioribus dicta.

Non defuerũt Philosophi, q sciaẽ omnino negarunt, ita Heraclitus, et Cratylus. sed memineris de divisioẽ latiri isti quæ alij audiendi ñ sunt; quia vel scientifice negant. &c. si 1ª g datur scia, ostenditur. 2ª cum ipsis cadere debemus. Atq. firmissime tenendũ e sciaẽ ee. quarũ logẽ intuentẽ et scientifice procedant. Deinde notandũ pro ij; tritũ invenimus expressũ apud Arist. lib. 1º Post. per hæc verba. scire e cognoscere rẽ per causã, et q. illius e causa et q. aliter se habere ñ potest. unde scire e cognoscere scienoã e scia aliq. e actualis et est per pria, et prija ẽ causã scienionis, et scienoẽ q. ipsã aliter se habere ñ posse. scia alia e actualis, ẽtẽ e cognitio actualis certa et evidens alicujus rei, deducta ex prijs omnino certis, et evidentibus, l cognitio actualis scienionis per prija seque per causã. Talia vero habitualis et e habitus per demonstratioẽ adquisitus, certus, et evidens. Quapp

Quapp. de loga artificiali (in parte demonstrativa) procedit unice dubiũ, adcujus clarioẽ intelligtiã in memoriã sunt revocanda, quæ de illius divisione in docentẽ et utentẽ supra statuimus. Sic ~~plures~~ ex antiquis academicis ~~Stoici~~ sunt oppositis. 1ª sentiã logẽ sub nullo munere sciã ee defendit. Sic nimirum ~~oppositis~~ Stoici sub ~~praesentes~~ Sagei 2ª logã ut docentẽ tantũ sub ratione ~~frustra~~ sciẽ, ~~utentẽ~~ ~~ipsi~~ ~~ut~~ ~~Stoici~~. Sic nimirum in Stoicis quod adherere in Illus Moneda. 3ª ~~tum~~ nec logã sagio defendit ~~docentẽ~~ ~~utentẽ~~ ~~seorsim~~ sub Stoicis munere. juxta quem dicendi modũ e ñ leve dissidiũ. Aliqui enim nec logẽ docentẽ adjudicant, nec utentẽ seorsim. deonq. a docente lixq. ee pueris. bene tamen si una, sive simpl. ratione aliã. Aliqui vero alteriũ fa minime tenent. in in re pene faciles tot sententiæ, quot Ath. sed ultimus sentiendi modus nobis magis arridet o Dr. Sti C. de Aquino cui communiter subscribunt nostrates in manu d'aypris glo. o stè

In parte demonstrativa.
Ars Philosophiæ
partibus proponunt
pro oppositæ dicendũ.
Sic antiq. academici
eiq. seq. negantes
et acatalexiã sta
tuentes. et ex prijs
de loga aliq. postijos.

Assertio Prima.

Logã absolute sumpta e pprie et simpliciter scia. Probatur apriori ex schemo. Loga e habitus per demonstratioẽ adquisitus: g e pprie, et simpliciter scia. ostã legitime inferti, ea ans pr. Habitus per demonstratioẽ adquisitus e effectus demonstrationis: sed loga e effectus demonstrationis: g. ~~hæc demonstratio~~ min. hæc demonstrao ~~loga~~ quidq explicat aliud e clarius illo; sed definitio explicat definitũ: g e clarior illo: aliquem effectũ habere debet; sed ñ aliũ nisi logẽ: o similis demonstrao in materia logali sic facta: g. ofirmatur. Habitus demonstrans proprietates de suo obto, e habitus scientificus: sed talis e genere loga: g. pr. mi loga ~~de~~ definitioẽ debere exp. ex prijs certis et evidentibus probat

ex ratione sua definito: nullum membrum tradens, quare docerio, et sic de reliquis: quare certo certius et conficere ex dicendis statuere. Ita patet lemmatum [illegible] non nisi experimentis probandum.

Assertio Secunda.

Logica sub utroque munere, videlicet docentis et utentis, est proprie et simpliciter scientia. Duplex est pars, prius [illegible] assertio. Et quoad 1am expresse tradita a D. Tho. 4 Metaph. lect. 4 [illegible]. Logica secundum quod est docens habet considerationem de secundis intentionibus, et secundum hoc demonstrative procedit ~~habet ne demonstrative procedere est habita scientifice ergo~~ et quoad hoc est scientia: ergo et docens est scientia. Ipsumque suadetur ratione: logica ut docens demonstrat rectitudinem suarum regularum: ergo per ante. Logica ut docens ostendit per immediatum regulas a se traditas dicere conformitatem suarum cum certis et evidentibus: sed in similitudine conformitatis stare juxta omnes rectitudo regularum: ergo per minorem. Logica ut docens ostendit per immediatum regulas a se traditas in se ominis in scientia [illegible] [illegible] omnibus dicere conformitatem cum hoc principio: quae ditas dicere conformitatem cum hoc principio dici de omni, dici de nullo. Quae sunt [illegible] evidentia [illegible] intra se. Regulae dictae de superiori dicentes de inferiori cum hoc dici de omni, dici de nullo. Et sic de ceteris. Sed hujusmodi principia omnino certa sunt et evidentia ergo.

Quoad 2am partem probatur: logica ut habitus utens certo et invariabiliter procedit ergo. Per ante: logica utens ut talis conformat verum regulis certis et invariabilibus: ergo per ante logica ut utens conformat verum regulis logicae docentis: sed similes regulae omnino certae sunt et invariabiles, ut ex immediate dictis constat: ergo. Maior [illegible] patet cum non aliter utimur regulis nisi conformando verum illis. Ita infertur: est logica ut utens in parte demonstrativa non est aliud quam actu efficere demonstrationem juxta docentis regulas: sed hoc est scientifice procedere: ergo. Maior indubia videtur per minorem. Actu efficere demonstrationem juxta docentis regulas est scientia actualis: ergo per ante. Scientia actualis est cognitio actualis ex certis et evidentibus procedens: seu vera demonstratio: sed actu efficere demonstrationem juxta praescriptas regulas est hujusmodi cognitio ergo.

Verum dicens: logica ut utens non cognoscit certitudinem regularum: ergo licet demonstrationem efficiat juxta docentis regulas nequit scientifice procedere. Ita liquet: sciens enim ex certis et sibi notis procedere debet: per ante cognitio certitudinis regularum ita est propria logicae docentis sicut regularum traditio, ad ipsumque namque unice pertinet ut est Mag. et directrix operis: sed logica ut utens ut dirigenta regulas solum applicat in artefactis ergo. — Respondeo: dicta de intellectu quod logica ut utens est [illegible], quod sic ostendit ideo logica ut utens non cognoscit certitudinem regularum quia ut utens non est habitus docens: sed hoc distinguitur subtili quaestione, et ab aliis in terminis superata ergo probatur: et ideo logica ut utens non cognoscit certitudinem regularum quia similis cognitio ita est propria logicae docentis sicut regularum traditio: quod traditio regularum ita est propria logicae docentis, ut logicae ut utenti minime competat: ergo praeterea scias sed e medio tollere repetita. Nec usque tales dicuntur [illegible] sunt, quia in modo proprio efficiunt demonstrationes juxta logicae docentis regulas. Sed hoc juxta dicta non sufficit ad scientifice procedendum ergo.

Directe tamen dist. ante. logica ut utens non cognoscit certitudinem regularum et illas operatur recto ante. Ut illas relata nego ante. Et applicata distinctione prob. nego seq. — Ratio in quantum logica ut docens munus est tradere regulas, ut intus facultas et artificioso modo attingat objectum, proindeque ad ipsum pertinet certitudinem regularum cognoscere. Atamen ~~[illegible]~~ cognitionem hanc non ita sibi vendicabit ut [illegible] docentis per ipsumque attributa, et hoc etiam logica ut utens [illegible]: sed munus docentis unice est primum, quia talem cognoscere certitudinem neque est finis operandi rectas regulas praerecte artefactorum structurae, per quod habitus abutendi eisque ipsum et peculiare munus est certitudinem earum cognoscere est finis illas applicandi in artefactis. Ratio vero est quia logica non solum ut docens sed etiam ut utens est habitus intellectus de rebus ratione cum intellectus perfectae, ut recte et sine errore procedat

et hoc praesupponit [illegible] cabis in operationem docens adquem non spectat cognoscere in defectibilitatem regularum quia licet conformet verum regulis propriis non sunt infallibiles.

exige usum ingenii inclinat: unde sicut ad logicam docentem attinet regularum cognitio et illas recte efformare, ita ad logicam utentem pertinet cognitio regularum et illis recte utendi: alias intus in applicatione regularum esset et sine directione procederet, quod falsum est apud omnes. Similiter propria directio et facta inclinatio in usum artificiose exequitur, seu executum ad logicam utentem solum spectat: et in hoc patet ad instrumentum probans.

propriè patet dispositionem ad operationem bonam, quod solum importat illius operativa

Logica enim utens solum dicitur dispositio, quia regulas mandat executioni non quia cognoscitiva non est certitudinis regularum, eadem ipsius enim se actus intus non potest non cognoscere, ipsa celare. Intellectus enim sine cognitione est. Nec facit si dicas cognitionem hanc in logica utente esse modo simplici, et propriam dispositionem minimam regularum, et structuram demonstrationis non vero ordinatam, seu scientiae, quae et ipsa regulae solum ad logicam docentem attinet. Non inquam dicas, quia logica utens regulas docentis utitur et in actu exercito propter mutationem ultimam demonstrationis quod idem ipsius propria suspicere, regulas vero, et structuram ipsius modi et solum artificioso modo attingat. Unde scientia deducta ad utramque pertinet ad docentem et cognita, ad utentem vero et nota, qualiter et docere deducere scientiam et scientiam regulam quam tradit indifectibilem esse. Utens vero et scientiam regulam qua utitur invariabilem esse, ob id quod in utraque solum nomine seu ipsius eius et vera parte distinguendi est, quia ipsa cognitio in logica utente redundare omnino dicitur esse modo simplici, eam enim ratio parece hoc affirmari de Ph., Mysi. et aliis seq. una ipsa logica et docente, quod est absurdum.

Solvuntur objecta

Plura agglomerare solent Philosophi ad logicam ex scientiis alio exponi debeant. opponunt itaque 1° ipsa Philosophi testimonium. 1um ex lib. 1° Dict. cap. 12 ubi ait: Agere dialecticae et rhethoricae et scias etc. et facultates practicas inquirendas esse. Ergo ipsa in ratione inquirendi procedamus, logica intra scias collocanda non est. 2um ex lib. 2° Mysi. cap. 3 inquiens absurdum est simul quaerere scientiam et modum sciendi. Sed logica est modus sciendi: ergo = Ad 1um ipsa solvitur Philosophus de logica disputatrice, quam dialecticam dicimus, prisce loquendo, respondeo unica vinci logicam non propriae ex seq. sed diligit et facultates esse tractandas, quia ipsa ministrantis sit, utrumque nomine felicitatis ordine. Ad 2um dic Philosophus ibi solum agere de modis inquirendi veritatem, seu seq., quod fit et instituitur Mi, consuetudine, plurimis experimentis, secundum illa inspiciendo: neque Augustinus Plus in expositione textus citati in hoc ipso modo attendi vicinus capere potest. quod intus partem dispositionem ad scias comparandas. unde absurdum est quaerere seq. quin istud procedere logica quidem est modus sciendi ex parte abs. quatenus scientiae aliae intus in 2° scienti ministrare, potius vero ipsa scientiae munere fungi nec aliter scias alias subalternare.

ad 2um dic Philosophus ibi tantum minime seq. de Ideae procedere modum, per quem acquisitum est recte exposuerit modus. Dic logicam vero quae simul non est modus sciendi et logica.

Arguet 2° ratio. logica non est habitus per demonstrationem acquisitus: ergo non ante demonstrationem praecedere debet habitus per illam acquisitus: Ad nulla demonstratio procedit logicam: ergo. Ma. est certa, primi logica est causa demonstrationis et demonstratio effectus illius: sed nullus effectus procedit suam causam ergo = Nego ans. ad probationem scientiam. dist. mi: nulla demonstratio procedit logicam naturalem, concedo mi, artificialem nego mi. ipsius ma. prob. dist. logica naturalis est causa demonstrationis, concedo ma. artificialis subdist. est causa demonstrationis ex directione ipsius inspectae, concedo ma, ab naturali lumine separata, nego ma, et sensu mi nego totam ob ipsius. Ipsa demonstratio delignari solet, naturalis scilicet et artificialis. 1a a logica naturali provenit, seu quod ea est ab intus, quod communi ipsius insenim omni scias, ipsa logica ornatus instituit habet ad demonstrationem logicam efficiendam ipsius: per quam absdubio adquirit artificialis logica. quae proinde procedit et causat demonstrationem autem artificialis ipsius ex directione logicae artificialis separata adipiscitur dept. est que unica effectus illius.

Replicabis: logica artificialis adquiri nequit per demonstrationem a logica naturali provenientem. Ergo ante demonstrationem a logica naturali provenientem est solum logica artificialis: sed logica artificialis non adquiritur per suam solum. ergo. Ma patet, quia similis demonstratio et parte logicae artificiosa a logica artificiali requisitae tunc et seq. sequitur = Dist. demonstratio proveniens a logica naturali non est falsa scientifica: ergo per hanc logicam naturalem seu intus et tantum instituta scientifica: sed a priori instituta scientifica effectus falsa scientifica procedere nequit: effectus enim falsa talis causa falsa talis.

exigit propter similitudinem quam habere debet cum illa: ergo. Respondeo ad 1um negando antecedens. ad cujus probationem distinguo majorem: demonstratio sub ratione omnis demonstrationis, concedo majorem. sub ratione talis demonstrationis nego majorem et concesso minori nego consequentiam.

Demonstratio a logica utili proveniens est dicere conceptus communis demonstrationis, et conceptus talis demonstrationis, sub 1a consideratione convenit aliis demonstrationibus ratione scilicet fiat artificiose, in ipsa conceptus, et in hoc sensu potest ut objectum respici a logica artificiali, quatenus ipsa illius defectus cognoscere docet regulis et conformes. et ex hoc stat ad confirmationem probationis. sub 2a considerare ab aliis differt, per ipsas 3 ad quinto logica artificialis, ipsorum ejus causa. et solum objectum logicae naturalis, a qua omnino provenit. patet hoc in definitione, quae definitum est sub conceptu communi definitionis, et definitio sub ratione talis definitionis. Ad 2um nego antecedens. ad probationem concessa majore, nego minorem quia non omnis ... probatio. Licet enim intima et potentiarum est origo omnium scientiarum tantum virtualiter scientificus. demonstrationes facultas scientificae haurire valet, ad hoc namque sufficiens continentia illa virtualis ... illius. aliunde nulla proxime dabitur scientia, quia prima demonstratio unquam materia ... provenire debet a solo intellectu primis principiis ornato; nisi Deus aliquam scientiam infunderet et hinc ... non potest respicere.

Argues 3. objectum ~~logicae~~ est indefectibile, et universale; sed objectum logicae ita non est: ergo. probatur minor. objectum logicae est definitio, divisio, et alia instrumenta sciendi: sed haec non sunt necessaria, constringentia, et dependentiam ab intellectu habeant etc. ergo. confirmatur objectum logicae est singulare: ergo non est scientia. probatur antecedens objectum facultatis practicae est singulare. sed logica est facultas practica, ~~ut supra vidimus~~. ergo. probatur major. objectum facultatis practicae est quod ab ipsa in particulari ~~determinate~~ fieri potest: sed quod ita fit est singulare: ergo = Ad argumentum respondeo majorem distinguo. non est indefectibile, et universale quoad existentiam nego minorem. quoad essentiam concedo minorem et applicata distinctione minori probationis nego consequentiam. licet constringens sit syllogismus et alia instrumenta sciendi. fieri, seu existere in hoc, vel illa figura, in hoc, vel illo modo; attamen si quoad essentiam spectentur sunt necessaria ... et in nullo eventu deficere posse; quod de ipso logica pronunciat logica. semper itaque ... in dicere syllogismus tribus ~~terminis~~ et propositionibus constare debere, rectaque concludere si sunt juxta regulas ... dispositi quia sic acceptus syllogismus solum exprimit connexionem essentialem suorum praedicatorum, in quo non dependet ab intellectu, a quo accipit existentiam, sicuti namque constringentiam. ergo constringens est illud, quod potest existere, et non existere quin unquam ... ... theologia foret scientia, ... illa Deus non existentia ... objectum respiciat.

Ad confirmationem nego antecedens. ad probationem nego consequentiam majorem, ad cujus probationem distinguo majorem. quod quod ab ipsa in particulari fieri potest per regulas ~~universales~~, et necessarias concedo majorem. +

	Universales et stringens

stringentes, et singulares nego majorem. et sic distincta minori nego consequentiam. Licet enim omnia instrumenta ... a logica, ut potente facultate practica, in particulari fieri. constare enim ... determinata definitione, hunc syllogismum ... sed omnia haec non per medium singulare, sed per medium universale et necessarium, regulas semper infallibiles, et invariabiles operatur. quod sufficit ad rationem scientiae, ut patet in Medicina, quae licet curationem hujus hominis in particulari operetur non deficit a ratione scientiae, ~~quin~~ imo ubi scientia practica ab omnibus agnoscitur, quia ~~per~~ ipsius operatur per principia infallibilia, et universalissima, quod docet, quomodo homo curandus sit in communi et universali, idemque accidit in aliis scientiis practicis.

Argues 2o in 2am assertionem. facultas cujus conceptus est communis omni facultati, ratione ipsius non constituitur scientia. sed logica ut docens, et ut utens ita se habent: ergo. probatur minor logica ut docens solum dicit facilitatem tradendi regulas, et ut utens illas applicandi: sed haec facilitas est conceptus communis omni facultati, cuilibet docere, et in regulis propriae ... ergo = Nego majorem. nego minorem ad probationem distinguo majorem logica ut docens solum dicit facultatem ~~tradendi~~ regulas, et ut utens illas applicandi secundum conceptum generalem docendi et utendi concedo majorem, secundum conceptum specificum et differentialem nego majorem et applicata distinctione minori nego consequentiam. Non loquimur in praesenti de logica sub generalissima + haec enim illa expressione docendi et utendi, sub qua libenter fatemur a ratione scientiae praescindere, siquidem omni facultati, omnique arti communis est. sed de illa ... sub conceptu specifico. quatenus talia docet, talibusque praecepta ... ut doctrinam ... ... certis, et infallibilibus conformet. Ceterum quia doctrinam conformare ...

ad logg ut docentg spectat, vrzg ad ut utentg. sub utroq munere specifice acepto sing simpliciter ee per prospicuy e.

Arguees ultimo. habitus cui repugnat demtrao n e fatta scientificus: sed logc ut docentis, et ut utenti repugnat demtrao: g. pa mi repugnat demtrao cui repugnat exercitiy demtrandi: sed logg ut docenti, et ut utenti repugnat exercitiy demtrandi: g. pa mi quoad 2.3 partg porta quoad 2.3 probatur ans. exercitiy demtrandi e fatta actus zius, seu aplicaois regularg: sed actus uius et aplicaois, repugnat logg ut docenti: o ppmy, et quecuntare munus sd logg ut utentis: g. = pa mi principalis quoad 2.3 ptg. repugnat exercitiy demtrandi cui repugnat passiones demro obto demtrare. sed hoc repugnat logg ut utenti: g. mi pz. ~~multiplicita~~: ~~sd.~~ loga ut utens supponit passiones ppritates obti a loga docente demonstratas: solug mandat execuon regulas a docente prescriptas, ymquam n e obti, l ad obtg, sed regularg: sed simul actui repugnat demtrare passiones de suo obto: g. confirmatr hye vaa. ~~loga ut utens~~ repugnat exercitiy demtrandi cui nulla supetunt ppria prija ad demtratiue procedendy: sed loga ut utens nulla habet ppria prija: g. oia a loga docente participat: g.)

Pr Angtz quo aliq nrg familig Modernis logg nec ut docentg. nec ut utentg repugnavi sed sub utroq munere simul sing ee propugnant. sed revera hcet argtg subtilissimig sd, ppriatamen subtilitate evanescunt, inficatoriaq ~~jungit~~, ta munera q logg docentis et utentis confundit. ut hoc bre ue ratiocinio fil manifestiy. exercitiy demtrandi e fatta uius: sed juxta hos ss Modernos, hic n e obti sed regularg: g exercitiy demtrandi soly datr respectu regularg: g regulg sunt fatta demtrari ab a loga ut utenti: sed hoc e pprig munus logg ut docentis ut ex superioribus liquet: g confundunt munera logg docentis, et utentis. hisg rebatis, directe respondeo. sudendo maorg, et negdo mi; ad probatg seudo ma, ~~et distinguo~~ distinguo mi, ad hujus fam probatg. distinguo ma. exercitiy demtrandi sub or sua expressioe e actus uius, et aplicaois nego ma, sub aliqua tantg ocdo ma, mi dngo itg logg

Ut solutiog planius percipiatur advertendg repugnabit demtraoe in materia facta nuo considerari debere, et scesu praebitioe regularg, et harg recta aplicaoi. unde idq nec actus logg et e doctrina, et e uius. sub distincta tamen expressioe. patetq hoc in. hac demtraoe a loga ut utens gdgd explicat aliud e clarius illo, ~~sed~~ definitio explicat defitg: g e clarior illo. inqua ~~et~~ repertur dictam provenientem a loga sub expressioe docentis illg regulg defiog ee clarioreg defito, et una provenientem a loga sub expressioe utentis et inclinantis in aplicaog illius regulg. una positis dicimus logg sub utraq facultate docentis, et utentis ~~iconsig~~ aceptam, respicere ut actg ppriy exercitiy demtrandi, modo quo illi correspondet. ~~videlicet logg ut docens respicit ppriy actg exercitiy demtrandi~~; ideoq logg ut docenti n repugnat exercitiy demtrandi, quatenus hoc fatta exprimit traditioq regularg, sicut illi repugnat, ut e aplicao ad opus. quodgdg uuice logg docenti spectat, ut ex hoc patet ad probatg mi one principalis, quag n minus gl addita, ut distat ex probatae scheiore: l dic logg utentg supponere proprietas demtratas regulatam, n uius intuitive (ad ultimy. respondeo quia logg docentis ee otg ppria logg utentis, l dic logg ~~docentis~~ utentis nulla habere ppria prija ~~[illegible]~~, ee ~~ppriam~~ seg, subordinatg tamen, logg docenti patet hoc in musica, quae e pprig seu sd subalternata arithmeticg.)

Dolet inquirendi pro complem.to inquiri num logg tg docenti quq utenti munera ~~[illegible]~~ sua sing in ppte topica et sophistica? afirmative respondeo et obtur accipiatr loga tum ceno sub rue, ut e n quatenus syllogy topicy, et sophisticy stius, sed inq.s pro demtratg ostendit illius probabilitatem ee ostus fallatg. quo utensem brevite duabtr. loga in ppte topica, et sophistica demtratiue procedit pars g.st demtratiue procedere e ppritates de aliquo demtrare; sed loga demtrat ppritates de sylloo topico et sophistico. illy ptp generare opiniong, et solg fallatg: g. ~~[illegible]~~ Hec valet dicere hoc solg probare logg solg ee sing inppte demtrativa, ~~quatenus~~ loga demtrare syllogy topicy generare opinioq, et sophisticy fallatg utsatr ergaque demtratr dlumtve obtus; ob unetata prout sic erga obtg q. nulli falsitati subee potest, omni no rug logg demtrat. Non inquam valet, quia pars demtrativa logg n dicitr ee id circaq loga efficit ab demtraoe, alias oes partes logg eent demtrativg, in oib inqune ptias demtratiue procedit sed dici ta ~~spectagare~~ demtrativa, logg q. eius obtg e syllogis demtrationis; ~~syllogi probabilis demtrativus n e ipse~~ ergo ipsum infine n licet logg versari erga ptg demtrativg adhuc obtivo log predicta de syllogo topico et sophistico demtrao quia licet obtg fate quo. seu ras fatta subqua ita attinguntur a loga, nulli falsitati subesit pone ngpe evidentia illius veritatis; revera obtg quod, seu ras qug atingtr ara subtg de quo predicta demtrare loga i syllog topicus, et sophisticus, ad modg quo. q dicit mendaciy ee mendaciy, veritatg respicere ppriy obtg falso quo est vaata erga mendaciy tg obtg quod.

Quaestio secunda.

Utrum Logica docens et utens sint habitus realiter distincti.

Logicam esse virtutem intellectualem nemo inficiatur, mentem nostram perficere, atque disponere ad veritatem artificiose cognoscendam. Cumque quia hoc bifarie praestare potest, videlicet vel per certa instrumenta, vel in eorum exercitio intellectum inclinando, ideo in examen adducimus num idem sit realiter habitus, qui praedicta munera obit; vel an duplex requiratur realiter distinctus? ad quod tamen intelligendum praemittendum est logicam dici posse utentem in propria, et in aliena materia nempe duplicem scientiam atque artefactum ad manifestandum aliquam veritatem nobis sciendi, quae ipsam per aliam obtinent et in aliena materia est duplex in hoc requiritur logica utentis ad ostendendum aliquam veritatem sub alterius scientiae, et in hoc sensu logica docens est et utens, quia atque scientiae inserviunt, et praescripta instruunt. His positis de logica utente in propria materia omnes instituta disputatio vagatur 1º sententia dicitur realiter agnoscere inter logicam docentem et utentem, ita P. Vazquez cum dubitantibus divinis scotistis et atque ex thomistis et Soncinas. 2º ex diametro opposita est communis inter thomistas, et nostrates, mihique probabilior apparet.

Assertio Nostra

Inter habitum logicae docentis et utentis nulla intercedit distinctio realis. ratio omnium sed efficacior est: ubi nulla datur nova difficultas non requiritur novus habitus realiter distinctus: sed posito intellectu habitu docente regulas definitionis nulla datur nova difficultas ad quas vincendas ergo. Maior certa est distinctus habitus non nisi ad novas difficultates vincendas adducuntur. pro minori intellectus perfecte instructus ergo facile definitionis constructionem nullam experitur novam difficultatem in operari: sed per habitum logicae docentis ita se habet intellectus ergo. Maior patet, siquidem hoc ergo eorum inde sunt, quia minor habitus per quem intellectus sic est modi facilitatis construendi definitiones ipsum perfecte instruit, reddit facile ad definitionis constructionem: sed per habitum logicae docentis sic est modi facilitatis construendi definitiones ergo. Maior inductione videtur, quia difficultas ad quem intellectualem vincere ex ignorantia dependet. Minor vero liquet in repetibilis pro habitus logicae docentis ostendit intellectui regulas pro facili artefactorum constructione hoc est eorum quae definitionis ergo.

Declaratur hoc ratio. Quaelibet omnia ab eadem potentia provenit ac doctrina, ergo idem ostendit pale sentire, per easdem regulas, et in eadem materia exercetur nullam addit novam difficultatem per habitum distinctum superandam: sed omnis et doctrina logicae ita se habent ergo. Maior bis est ex quorum defectu oriri potest difficultas in omni. Minor vero patet singula inspiciendo: doctrina enim et omnis logicae ab eadem potentia dimanant, idem est intellectus, quae regulas ostendere, et illas efficacia manifestat: idem dicitur sub eodem motivo tali, praecipue artificiose respiciunt regulas et propria eadem sunt utrimque, et in eadem materia exercentur ut ex notabilibus constat ergo. 2 primam rationem simile fundamentum objicitur. Habitus logicae docentis et utentis non distinguuntur realiter: ergo neque habitus. 2 sic liquet eorum habitus semper supponit nam actum aliquid generatur: pro ante actus logicae realiter docentis est doctrina realiter exercita: sed doctrina realiter exercita est actus logicae realiter utentis ergo. Maior est evidens. pro minori doctrina realiter exercita est omnis realis doctrinae: sed omnis realis doctrinae est actus logicae utentis ergo. Maior singula pro doctrina realiter exercita est doctrina in exercitio reali vel in omni; sed doctrina in exercitio reali, vel in omni est omnis realis doctrinae ergo.

Solvuntur argumenta

Arguitur 1º logicam realiter identificari cum aequisito alterius ejusdem acquiri necesse est sed

habitus auctus per actus sed reiterari possunt actus doctrinae quin repetatur actus usus, et e contra: ergo

conformata: augeri potest habitus legis docentis, quin augeatur habitus utentis et e contra: ergo distincti sunt. R. possunt multiplicari actus doctrinae, quin actus legis utentis multiplicentur; sed habitus augetur per repetitionem actus; in primis respondeo quod actus doctrinae et usus simul efficiuntur a lege, quae semper operatur artificioso modo. unde respectu ad definitionem ut opera media demonstrationis seu ratio quare semper data usus, et doctrina legis quoque erga dicta [illegible] simul augetur, adquirit lege docens et ipso [illegible] actus

Sed adquirunt valet habitus legis docentis et e contra: quin habitus utentis adquiratur: ergo probo min. habitus legis docentis solum adquiritur per actus doctrinae, utentis vero per actus usus. Sed dari possunt plures actus solius doctrinae quin dentur actus usus: ut multoties accidit per habitu intus: ergo Min. patet in hac demonstratione quid exponere aliud est clarius illo, sed ipso explicat definitum: ergo est clarius illo in qua sane data actus doctrinae erga suas definitiones non vero actus usus, quia nulla data definitio in usu, nec usus definitione. probo ma. habitus non est adquisitus quo per actus similes illis in quos inclinat: sed habitus legis docentis solum inclinat in actus doctrinae, utentis vero in actus usus: ergo. — Confirmatur ad dicta in scholio respondeo multiplicari actus doctrinae legis in sensu reali, quo actus usus non sit eo modo, quo fiunt actus doctrinae; Et[illegible] tibi unde legis tantum docens quae utens adquisitum est per actus doctrinae, et per actus usus ipso de sola realitate habitus. nec obstant evincere implicita quidem clarius actus illo circa suas definitiones non est actus definiens sed demonstrans suas recte definitiones. unde nihil minus quam non datur actus usus definientis sed tantum demonstrans. Sed ergo, et Adoctrina in ipso prompto habitu clarius innatescat.

Concedo ma. et nego min. ad hujus prob. nego ma. cujus ma. prob. claritatis gratia dist. habitus non est adquisitus in sensu reali nisi per actus in quos inclinat, tam expresse quam implicite concedo ma. expresse praecise nego ma. et dist. mi. habitus legis docentis solum inclinat expresse in actus doctrinae, concedo mi. implicite, et entitative nego mi. et applica. distinguo igitur quia per actus doctrinae legis adquiritur habitus legis docentis quoad entitatem et expressionem, et utentis solum quoad entitatem. et contra vero per actus usus, supposito quod usus ab eo jam data. Et tunc habitus legis docentis expresse solum inclinat in actus similes, ut doctrinae, entitative vero seu implicite in actus usus, quia licet materialiter, supra dictionem, similes non sint, sunt tamen facti, et quidem sine illis artificiose.

Ratio vero est, quia ipse per actus doctrinae perfecte instruatur intus erga leges [illegible]
de modo attinendi artefacta seu legalia
operari, quae facta est usus. quo plures fiunt actus doctrinae, perfectior adquiritur regularum cognitio, per quam intus facilior reditur ad earum usum, ut patet in syllogismis, quia facilius syllogismos conformant, quo perfectius et clarius percipiunt, et penetrant praecepta legalia. [illegible] ut in moralibus et in morali quod committitur ad legem non attrahit. Similiter ipse actus usus, ipso scientifico procedens, supponit doctrinam, sequitur conformatio. ad quod non potest habitus utens quin simul adquiratur habitus docens, cujus doctrinae attendit, et observat. Itaque per quam libera actio sive doctrinae sive usus adquiritur simul lege docens quae utens in [illegible] reali, non vero in sensu expressivo, ut jam dictum.

Replicatur. Posita doctrina legis in intus adhuc datur nova difficultas in usu: ergo probo intus perfecte instructus erga traditionem regularum novam reperit difficultatem in earum usum: sed per actus doctrinae legis perfecte instruitur intus erga traditionem regularum, et in dicto manet: ergo. Ma. patet in eo, quia perfecte sit regulas ratiocinandi, et nihilominus ingentem patitur difficultatem in earum usu, ut experientia testatur. — Si autem dicas difficultatem hanc oriri a potentia maali et executrice manuum, realiter ab intus regulis ratiocinandi instructo dicta. quod non nemo in usu legis, ipso ab eadem potentia procedente, ac doctrina. multiplicetur in eunges: doctrina, et usus conformandi syllogismi ab eadem potentia procedunt. igitur est: sed posita hujusmodi doctrina adhuc restat nova difficultas in usu, ut patet in syllogismis, quia difficultas conformandi syllogismos plura traditis regulis: ergo. — 2º imperium practicum et judicium de agibilibus ad easdem potentias in majoritate pertinent. sed posito judicio de agibilibus adest specialis difficultas in imperio practico operando quae agenda sunt, ut recte adoquitur Angelicus 2.2. q. 51 art. 2 distinctas assignante virtutes rationes eubuliae pro judicio, prudentiae pro imperio: ergo. haec et alia opponunt obstantia. sed haec solutio solvuntur ad alia istabile.

Venio ad replicam bene sit ad id quod primo opponitur: concedo ma. distinguo mi. nova difficultas maalis, concedo mi. factis, nego mi. et subeadem distinctione nego etiam consequentiam.

+ difficultas docendi tollitur per expeditionem perfectionem ipsorum, sed intus perfecte instructus de regulis demonstrandi novam experitur difficultatem in usu: ergo [illegible] patet seu de modo attinendi artefacta legalia novam [illegible]

Difficultas in logica acquirenda antefacta in duplici e differentia. alia fuit, quae oritur ex defec- tu penetrationis doctrinae, l. regularum ad quas superandas nunc e novus habitus distinctus, nimirum logica artificialis cui praecipue incumbit intellectus instruere circa antefactorum structurae. alia mate- rialis, proveniens ex defectu specierum, l. mag. cui applicandae sunt regulae, ad quas removendas intellectus sola indiget subministrare mag. l. term. q. ad logicam nunquam spectat. imo dum tyrones penetratis regulis difficultatem experiuntur syllogismos. difficultatem pelle experiuntur sed unice materiae ob inopiam notionum l. specierum quae eis promptae non occurrunt. quarum si imaginativa eis tunc suppeditare mitteret nullo mutatione illos efficeret. doctrina haec panificatur in rudissimo scriptore qui defectu mag. tardus e in scribendo, quin novus sit novus distinctus habitus ad hoc ac- quirendus impedimentum. et ex hoc patet ad 1um cujus insufficientia probatur. ad 2um dic impedimentum novum alium super- positum difficultatis. quia licet sit actus ab intellectu, ab intellectu generatur tamen dualitatis quae potius dicta e ab intellectu: actus vero logici nullo modo mechanice sit actibus alterius potentiae ab intellectu unde non similis paritas.

Arguit 2. Habitus distinguuntur per actus. sed actus logici docentis et utentis realiter distinguuntur: ergo pr. mi. actus logici docentis e dirigens, utentis vero actus directus: sed actus dirigens et directus realiter distinguuntur: ergo. ~~Negatur nihil occurrere~~ ~~distinctum~~ ~~logica docente et utente~~ ~~sed illa admovere~~ Dist. ma. diversum respicientes obiectum sed ma., idem obiectum respicientes; nego ma. et dist. mi. realiter distinguuntur et idem respiciunt obiectum specie sive, diversum nego mi. et applicata distinctione probatae nego cons. quia ad inferendam distinctionem habituum mater. i illa quae mediat inter actus diversum obiectum respicientes. Doctrina vera et communis logicorum quicumque realiter distinguuntur idem obiectum sub respiciunt, sicut regulae artificiosae quae eadem e mediatae. ut infertur ex ab iisdem proveniant habitu. Adhuc haec pestis quam q. experientia e in D. Tho. 1. 2ae q. 52 art. 1 ad 1, praecipue videtur tum in actu dilectionis Dei et proximi, q. licet inter se realiter distinguantur ab eodem charitatis habitu procedunt, quia sub eadem ratione facti illud respiciunt obiectum ut communiter theologi d. Tho. tradunt. tum etiam in actibus logicis docentis circa mag. definitivum etc. quae quamvis inter se realiter distincti nullam inferunt distinctionem in habitu, si idem obiectum definiunt in mag. re specianda. | Quod habitus ex specificanti per actus: | D. Tho. 1. 2ae q. 54 | Variae diversitas obiectorum de se speciei facit diversitatem actuum et per consequens specie habituum |

Sed immediate dicas. Actus logici docentis et utentis diversum respiciunt obiectum: ergo pr. ans. actus logici docentis respiciunt obiectum ut dirigibile, et utentis ut dirigibile sed dirigibile diversum e ab obiecto ut dirigibile: ergo. = Dist. ans. respiciunt obiectum diversum ut quod, seu ut non ultimum, sed ans. ut quo, seu ut ultimum, nego ans. et dist. ma. obiectum ut dirigibile et dirigibile dirigibilitate et dirigibilitate se habentibus ut quod seu ut ratio ultima, sed ma., ut quo seu ratio ultima nego ma. et distincta in nego cons. in quolibet obiecto duo reperiuntur id q. attingitur ab habitu l. potentia et id ratione cujus attingitur. 1um obiectum quod seu ratio quae et non ultima dicitur 2um vero obiectum quo seu ratio sub qua et ultima nuncu- patur. ~~quo ergo intelligitur est~~ ~~e~~ ut in exemplo ~~subjecti~~ in potentia visiva, in qua obiectum quod e albo e l. nigredo. obiectum ~~quo seu ultima sub qua~~ ratio vero coloris e id ratione cujus attingitur albedo l. nigredo, unde obiectum quo seu ratio formalis sub qua et ultima appellatur.

Ex his ~~q. facile~~ solide occurritur difficultati. Nam licet unum et doctrina logicae diversum obiectum respiciant nihilominus sunt omnes sub eadem ratione formali sub qua, scilicet regulae arti- ficiosa. dirigibile enim et dirigibile se habent ut obiectum quod ~~respectu formae~~, ratio vero artificii ~~rigidae repeti~~ e obiectum quo seu ultima formalis ratio cujus attinguntur aliqua, quae ~~...~~ ~~...~~ ~~et artificiose disposita~~. Quare haec doctrina specificata a dirigibilitate, bene omnes

Utrque ultimo habitus scientificus realiter distinguitur ab opinativo, et sophistico: sed logica docens est habitus scientificus, utens vero opinativus, et sophisticus: ergo maior est certa, minor vero quoad 2am partem patet ex dictis: pro quoad 1am logica utens est habitus et habitus probabilitatis, et sophistice disputandi: ergo probatur: habitus eliciens syllogismos probabiles et sophisticos

[illegible] ab immutabilitate: hoc non obstat quominus ab eodem procedant habitu, dicuntur tamen hae rationes quae et non ultimum distinguentur. dicitur per rationem habitus in uno realiter [illegible] rationem ex ultima forma ratio motiva esse [illegible], quod non movet in dictum manere: patet hoc in potentia visiva, cuius actus ab eodem eliciuntur habitu seu potentia, et actus specificantur a nigredine et albedine, quia albedo et nigredo unice sunt rationes quae sunt ultimum attactum sub eadem ratione formali sub qua [illegible] coloris.

Utrique ultimo habitui logicae docenti et utenti in parte topica et sophistica realiter distinguuntur, quod et in parte demonstrativa dici licet. eadem enim in utraque parte militat ratio: probatur habitus logicae docentis in parte topica et sophistica est scientificus, utentis vero opinativus et fallax, sed habitus scientificus realiter distinguitur ab opinativo et fallaci: ergo. Maior quoad 1am partem manifesta, pro quoad 2am habitus eliciens actus opinativos et fallaces, fallax et opinativus est. sed habitus logicae utentis similes actus elicit ut ex supradictis constat. Ergo. Utrumque nullam ingerit difficultatem, cum ante et negata sit, pro manifestum discrimen optime exerceri, quod logicalis in parte demonstrativa utitur principiis certis, et vero in topica et sophistica ex probabilibus et apparentibus, vero procedit unde unus logicae in parte demonstrativa [illegible] a [illegible] abeadem habitu, quod non contingit in parte topica et sophistica, ut patet.

Sed ne ex probabilitate dicta nimium [illegible] si considerentur ab [illegible] probativum, tum ob [illegible] dicta in argumento ante: unde negatur ante. [illegible] quoad 2am partem, et ad [illegible] dicitur maior: habitus eliciens actus opinativos et fallaces primario [illegible] falendi [illegible] maior. secundario et ex fine utendi errorem negatur minor. et [illegible] minor habitus logicae utentis in parte demonstrativa negatur, in parte topica et sophistica subdistinguitur: elicit actus opinativos et fallaces primario et ex fine fallendi negatur minor, secundario et ex fine [illegible] utendo errorem [illegible] minor et nego consequentiam. [illegible] logica in [illegible] [illegible] eliciens actus opinativos et fallaces sub [illegible] [illegible] quod [illegible] in hoc [illegible] non [illegible] ex dictis constat. at [illegible] actus ex fine [illegible] falendi [illegible] ex fine vitandi errorem: hinc est quod [illegible] [illegible] habitus opinativus et sophisticus [illegible] [illegible], [illegible] non a logica utente, sed potius ab abutente logica ex fine [illegible] [illegible]. et ex 2o possunt quidem optime secundario a logica utente et habitu scientifico provenire.

Quia finis principalis logicae est inquirere veritatem [illegible] modis [illegible] possibilibus, modos enim docet disquirendi et inveniendi veritatem in omni materia: itaque in [illegible] [illegible] eliciens actus opinativos et sophistica fallaces, nec ideo habitus opinativus, aut sophisticus [illegible] tales eliciens actus, quia nec actus [illegible], nec [illegible] [illegible], sed [illegible] [illegible] solum vitare formidinem, et errorem, quod maxime conducit ad veritatem inveniendam. patet hoc in medicina, quae est primario de alexipharmacis agit ut salutem tribuat, secundaria tamen de venenis agit, non ut salutem operantur, sed ut infirmitatem vitet, quae ex hoc [illegible] non [illegible] salutis, ut patet in [illegible] quod [illegible] intus non [illegible] [illegible] certa cognoscere [illegible] [illegible] et inquirendo [illegible], [illegible] vero a [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] veritatem [illegible] attingat, quod ut assequatur, logica [illegible] actus opinativos et fallaces eliciendo [illegible] actus [illegible] [illegible] intus [illegible] ad veritatem inveniendam quod [illegible] [illegible] subordinantur ab eodem eliciantur habitu scientifico, ordine tamen secundario, ad [illegible] [illegible] pro [illegible] logicae in parte demonstrativa, [illegible] [illegible], [illegible] non [illegible] [illegible] scientificus, quia [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] scientificum ab eodem habitu [illegible] [illegible] tamen.

Replicabis habitus scientificus nequit secundario elicere actus opinativos et fallaces

[Left margin:]

ergo est habitus probabilitatis et sophistice disputandi ergo [illegible] sophisticae: sed logica tales elicit syllogismos: ergo. [illegible] maior distinguitur quoad 2am partem: utens opinativus et sophisticus in parte demonstrativa nego minor: concedo [illegible] probatur nego consequentiam

[illegible] [illegible]

Patet solutio ex [illegible] [illegible] [illegible] procedit [illegible] [illegible] logica scientifice procedente sive in parte demonstrativa [illegible] etiam [illegible] hac parte habitus logicae utentis [illegible] est, quatenus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] demonstrandi, vero pro [illegible] [illegible] probabilitatis, et disputandi: hoc enim ad partem topicam attinet. Unde habitus utens [illegible] [illegible] [illegible] scientificus est, realiter distinctus ab habitu utente [illegible] probabilitatis, disputandi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habitus. enim vero habitus demonstrativus semper se habet determinate ad verum, opinativus vero [illegible] [illegible] ad falsum [illegible] [illegible] [illegible], a [illegible] [illegible]. Doctrina [illegible] [illegible] habitus a D. Thoma [illegible] 1a 2ae q. 57. art. 2o [illegible] habitus [illegible] determinate

se habet ad bonum, nullo autem modo ad malum. bonum autem intus est verum, malum autem eius est falsum. Itaque actus opinativi [illegible] [illegible] [illegible] habitus virtutes intellectuales dicuntur, quae semper dicit verum, et nunquam falsum. Unde solum illi habitus, a quo procedunt interdum virtutes intellectuales [illegible] non debet. [illegible] [illegible] virtutes, [illegible] et falsi sive habitus [illegible] tamen non obest quominus circa solum logicae [illegible] ut [illegible] non solum habitus

demonstrativus veracitate, sed etiam opinativus et sophisticus ~~[illegible]~~ Logica vero utraque virtus intellectualis non sed comprehenditur tamen sub nomine tertio modo logicae: logica circa modum logicae: sub nomine istius facultatis in cuius modo se exercet, et ex hoc perfecte esse debere [illegible] quae in [illegible] obiecti possumus. 18

~~[illegible] quia per aliquem habitum [illegible] est virtus intellectualis: sed virtus intellectualis necessario [illegible] valet actus opinativos et falsos: per [illegible] habet virtus intellectualis [illegible] sicut virtus moralis ad bonum: sed virtus moralis nec secundario elicere valet actus malos. Ratio huius desumitur ex D. Thoma 1. 2. q. 57 art. 2 ad 3. ubi ait, quod habitus virtutis determinate se habet ad bonum, nullo autem modo ad malum. bonum autem intellectus est verum, malum autem eius est falsum. Unde soli illi habitus virtutes intellectuales dicuntur, quibus semper dicitur verum et nunquam falsum. opinio vero, et suspicio possunt esse veri vel falsi et ideo non sunt virtutes intellectuales. = Negatur [illegible] consequentia [illegible] quia non [illegible] consequentis probatur. quia actus moralis malus nullo modo disponunt ad bonum, actus vero opinionis et sophisticus disponunt saltem per se [illegible] ad veritatem inveniendam et [illegible] manifestandam.~~

~~Ad [illegible] quoad [illegible] traditur [illegible] q. 1 art. 1 [illegible] ex probabilibus parata via ad omnes scientias. [illegible] stante [illegible] Logica nec habet [illegible] ad similes actus eliciendos [illegible] moralis, nec [illegible] elicere, sed etiam dictare malum et eliciendum actus moralis mali [illegible]. Virtus igitur intellectualis [illegible] primario exercere debet per actus determinatos veros, secundario tamen elicere potest actus opinativos et falsos. [illegible] patet in qualitate [illegible] non est [illegible], physica [illegible], quae [illegible] determinata [illegible] ad verum, [illegible] per actus probabiles [illegible], neque [illegible] omnia, quae novit physicus [illegible] attingit sine [illegible] formidine et omnino evidenter, [illegible] maxima eius pars dubitata est, quae tamen virtus intellectualis est [illegible]. quia denominatio virtutis sumitur a principaliori parte. et ex hoc patet ad auctoritatem [illegible] debere valere.~~

Ex dictis colliges virtutem logicae unitatem et identitatem [illegible] eidem [illegible] virtutem per rationem et proprietatem, hoc est genus [illegible] et [illegible] ad modum quo hoc [illegible] quoad [illegible] dicitur [illegible] similiter [illegible] simplicitatem qualitatis [illegible] [illegible] habitibus, neque [illegible] actus definiendi, dividendi et omnia tamen attingit sub eadem ratione [illegible] artificiosa, [illegible] communi eadem enim est [illegible] artificiosa definitio et [illegible] omnis. [illegible] intelligentia. quod [illegible] ad unitatem et simplicitatem habitus [illegible] D. Thoma 1. 2. q. 52 art. 1 ad 1: habitus est perfectio quaedam potentiae, omnis autem perfectio proportionata suo perfectibili; unde sicut potentia cum sit una ad multa se extendit, eo quod convenient in uno aliquo, id est in generali quadam ratione obiecti; ita etiam habitus ad multa se extendit, eo quod habet ordinem ad aliquod unum, puta ad unam specialem rationem obiecti ... Si igitur consideremus habitum secundum ea, ad quae se extendit, sic inveniemus in eo quamdam multiplicitatem. sed quia multiplicitas haec est ordinata ad aliquid unum, ad quod principaliter respicit habitus, inde est, quod habitus est qualitas simplex non constituta ex pluribus habitibus, etiam si ad multa se extendat. Non enim unus habitus se extendit ad multa nisi in ordine ad unum, ex quo habet unitatem. hactenus S. D. [illegible] habitus logicae se extendat ad omnia sub eadem ratione [illegible] esse proportionabiliter simplex et indivisibilis qualitas.

Nunc Logica – Quaestio sexta
[illegible] et simplicitate artis

Ars ut ex Philosopho et D. Thoma supra vidimus ~~intra genus virtutis intellectualis~~ est definitur quod recta ratio operis faciendi, seu habitus cum ratione factivus. Dividitur tamen dividitur in artem mechanicam, et liberalem seu factivam et activam. Ars mechanica seu factiva per actus externos exercetur, post cuius operationem remanet aliquod opus externum, ut aedificare, secare, et huiusmodi. sub qua desuper dividitur recensentur nimirum Agricultura, Venatoria, Militaria, [illegible] [illegible], textoria et [illegible] hoc [illegible] versiculo comprehensa.

Rus, Nemus, Arma, Faber, Vulnera, Lana, Rates.

Quæ artes mechanicæ, et serviles dicuntur, quatenus per eas corporis potius animo deservitur; liberales, seu activæ, quia potius animus circa eas exercitur, et intellectus vult: et actionem transacta nullus remanet effectus. Artes liberales septem communiter numerantur, nempe Grammatica, Rhetorica, Dialectica, Arithmetica, Musica, Geometria, et Astrologia: quæ hoc indicantur exametro:

Lingua, tropus, ratio, numerus, tonus, angulus, astra.

Diversa hæc fuere sententiæ inter Philosophos veteres, recentiores ex optimo, quo nomine artes artes mechanicæ et factivæ solum intelligebant, itaque ars prout comprehendit activas et factivas recte definiri potest: certa ordinatio rationis, qua per determinata media ad debitum finem actus humani perveniunt. Quæ definitio tradita a D. Tho. 1° Post. Lect. 1ª. Nunc posita in examen adducitur, an liberales participent proprie et simpliciter conceptum artis? Nostri frequenter asserunt artes liberales improprie tamen, et per quamdam similitudinem cum mechanica esse artes; quia ars liberalis cum sit solum activa, nec efficientiam propriam habeat, nec ad opus proprie tale dirigat: et hinc dicunt logicam similitudinarie sortiri esse artem. Ast nonnulli recentiores permittentes tradentes artem proprie liberales appellare; at licet ars liberalis sit solum activa, nullamque habeat efficientiam proprie talem comparative ad mechanicam opus externum faciendo, nulla tamen facta comparatione, propriam efficientiam habens, conceptum artis simpliciter participat, firmissime tenendum est: quæ sententia praecipitur inter Nostrates, praecipue Modernos. &c.

Assertio Nostra

Logica ~~ut ars liberalis~~ proprie et simpliciter participat conceptum artis. Assertio hæc patentius quæ supponitur probata a D. Tho. 1° Post. Lect. 1ª. ubi logica non solum ars, sed etiam ars artium absoluto appellatur. Pro tamen ratione. Ars est recta ratio operis faciendi: sed logica ita se habet: ergo. Maior est definitio artis simpliciter talis. Pro minori: habitus essentialiter ordinatus ad rectitudinem artificiosam operis, est recta ratio operis faciendi; sed logica est habitus essentialiter ordinatus ad rectitudinem artificiosam operis: ergo. Maior videtur videtur. Pro minori logica est habitus essentialiter ordinatus ad structuram syllogismi, definitionis &c. sed syllogismus est opus recte et artificiose factum: ergo. Confirmatur hæc ratio. Dirigere ad opus per certas et determinatas regulas est proprium artis simpliciter talis: sed logica certas, et determinatas regulas dirigit ad opus: ergo. Maior est certa. Pro minori logica ~~certas~~ dirigit ad structuram definitionis, divisionis, sed in his sequitur certas et determinatas regulas procedit, ut patet: ergo. Ratio hæc sumpta est ex D. Tho. 2ª 2æ. q. 47 art. 2 ad 3. ubi ait: quia ratio speculativa, quædam facit, putà syllogismum, propositionem, et alia hujusmodi, in quibus proceditur secundum certas, et determinatas vias, inde est, quod respectu eorum potest salvari ratio artis.

Sed dices: proprium quod est artis simpliciter talis dirigere ad opus non utrumque, sed externum tantum, quod ~~ratio operis proprie talis convenit tantum~~, et ars juxta Aristotelem est factiva, et factivum dicatur in ordine ad opera externa: opus autem ad quod logica dirigit, ipso est internum, non est proprie opus, cum nullum habeat causam factivam, sed activam. Unde licet logica dirigat structuram definitionis &c. improprie tantum, et per quamdam similitudinem cum mechanica erit ars. Solutio hæc expressa est in D. Tho. 1ª 2æ. q. 57 art. 3 ad 3. ubi ait: in ipsis speculabilibus invenitur aliquid per modum cujusdam operis: putà constructio syllogismi, aut orationis congruæ, aut opus numerandi, et ~~commensurandi~~ mensurandi: et ideo quicumque ad hujusmodi ~~ordinantur~~ opera rationis habitus speculativi ordinantur, dicuntur per quamdam similitudinem artes, scilicet liberales.

Solutio hæc tamen et testimonium Nostris est contra opinionem omnem quæ ingerit sequentibus: solutio tamen adaequate invenire poterit si verba immediate sequentia legere vellent, praecepta enim D. Th. ad definitionem artium, quæ ordinantur ad opera per corpus exercita, quæ sunt solum etc. quod per certas et determinatas vias procedat ad opus, praescindendo ab eo, quod servile, vel liberale dicatur, aliunde nomen artis recte non se extendere ad liberales: ergo. 2° Neg. licet ~~ratio~~ nox factivus ~~primo posuit definitionem~~ ~~hoc tantum~~ attenta sua nominis impositione pro arte mechanica accipiatur: ut Antiqui intelligebant; hoc tamen non tollit quod opus internum absolute sit proprie tale et quod propriam illius efficientiam faciat: ergo praeterea: actus internus voluntatis est proprie et vere opus: illud quod ut tale dirigit Philosophia moralis, ut ars communiter ~~~~ continent: et quod opus sit internum non tollit quod sit tale, nec quod propriam illius propriè faciat:

Ma[ior] patet: etenim ad artem solum attinet tradere regulas ad opera facienda, quæ si liberalia inde ars liberalis, et mechanica, si servilia.

~~Responsio hæc praecipua est pars sententia adversa: rejicitur tamen 1° ~~ Neg. licet~~ maxime enim solum requiritur quod per certas et determinatas vias procedatur ad opus~~

Sed stat est 1° Neg. licet de ratione artis simpliciter talis

4 et ex hoc patet ad auctoritatem D. Thomae [illegible] colligitur [illegible] immediate sequentibus [illegible] ad differentiam Manuum artium quae ordinantur per corporis exercitium. quod expresse docet artes liberales oppositione ad mechanicas [illegible] per similitudinem ut artes, quod non tollitur ab absolute, et in se inspectas sine proprie artes: quoniam ab illa directivi proprie, et ab absolute. Et tale [illegible]

[illegible] quod vicissim expresse docet [illegible] omnium artium dividi in liberales et mechanicas. Nunc [illegible] sed ars mechanica dicitur simpliciter talis, quia ordinata ad opus per corporis exercitium: et ars liberalis [illegible] simpliciter talis quia ordinata ad opera per potius animi exercitium. Ergo 2. quia [illegible] factiones attenta [illegible] nominis impositione pro arte mechanica opponit, inspecta tamen omnium [illegible] artis indifferenter [illegible] sita, [illegible] activae, [illegible] effectivae, ordinata tamen ad opera, quae [illegible] servilia fuerint inde ars mechanica, et liberalis [illegible]: ergo quia voluntarie [illegible] opus internum [illegible] impone opus, [illegible] actus voluntatis [illegible] tale [illegible] dirigit prudentia moralis ut est omnium seminum. [illegible] antes [illegible] liberales opponitur ad mechanicas [illegible] similitudine artes [illegible] et absolute [illegible] artes opus quod ab illa directivi proprie [illegible] opus [illegible] accidentium. quod absolute est simpliciter [illegible] hoc respectu [illegible] sit [illegible]

eius [illegible] absolute et in se inspecta est quod opus proprie tale ab ea grammatica [illegible] ea [illegible] et D. Thomas eodem modo accedit [illegible] philosophiae [illegible] reflectenti [illegible] quare quod agere solum respicere opus [illegible] ad facere mecanicum [illegible] absolute:

Solvuntur argumenta

Arguitur 1°. Ars [illegible] habitus [illegible] ratio factionis: sed logica non [illegible] habitus factivus: ergo maior est definitio artis: [illegible] habitus factivus [illegible] actus transeuntis in materiam exteriorem mag. sed logica non [illegible] actus [illegible] actus [illegible] intra intellectum maneat: ergo [illegible] dicitur [illegible] logica [illegible] agendi: ergo non [illegible] ars. [illegible] patet [illegible] prudentia [illegible] ars, quae [illegible] agendi: ergo [illegible] 12 [illegible] q. 57 art 4 [illegible]. Ars [illegible] recta ratio factibilium; prudentia recta agibilium; [illegible] agere. [illegible] dicitur [illegible] factio [illegible] in exteriorem mag. [illegible] agere [illegible] actus permanens [illegible] agente [illegible] nihil [illegible] potest [illegible] maior [illegible] habitus factivus liberalis [illegible] mechanice [illegible] dictis [illegible] ad [illegible] prudentiam ab arte distingui non [illegible] agendi, hoc [illegible] intellectualis [illegible] sed quia [illegible] agendi rectitudine morali, quod non [illegible] arti: [illegible] agendi rectitudine [illegible] artificiosa [illegible] artifex [illegible] bonum artificialem non [illegible] bonum [illegible] unde ex hoc capite [illegible] D. Thomas.

Arguitur 2°. Scientia, et ars [illegible] opponit: sed logica [illegible] non est ars. [illegible] scientia agit de universalibus et necessariis: ars vero de singularibus et contingentibus: ergo 2°. scientia [illegible] modo resolutivo, ars vero modo compositivo: ergo [illegible] scientia et ars [illegible] membra dividentia virtutis intellectualis: [illegible] logica [illegible] ars patet et [illegible] membra dividentia mutuo se excludunt [illegible]. Respondeo [illegible] artis mechanicae et [illegible] habitum [illegible] artes liberales [illegible] quia [illegible] eiusdem speciei [illegible] separatae [illegible] quod nec ars [illegible] patet in medicina, nec scientia [illegible] liberalis [illegible] differentia quae [illegible]

[illegible] absolute [illegible] quia [illegible] ars liberalis [illegible] et [illegible] in [illegible] quod [illegible] agere de singularibus et [illegible] ex hoc patet ad 2um. quia processus [illegible] artis liberalis [illegible] ad [illegible] quatenus [illegible] disposita [illegible] quin potius [illegible] mechanicae non [illegible] exercentis [illegible] ad [illegible] membra dividentia virtutis intellectualis [illegible]

✝ ad [illegible] dico, quod vero factiones in arte definitione posita [illegible] activae, [illegible] effectivae [illegible] mechanicae, quae liberalis; [illegible] tale [illegible] ad [illegible] habitus factivus [illegible] nomine impositae [illegible] omnium [illegible] artes

distinctionem realem exigere, sed sufficere distinctionem ... mutualem, alias in multo habitu ... ponere, atque studium patet in ... insigne sapientia, et scientia ... federe ... tanto g. ... intellectu sua, et ars in logica.

Quaestio Quarta.

Quid sit Praxis, et an detur in intellectu?

Praesens controversia maxime dependet a cognitione practici et speculativi, de quibus ... obiiciam explicatio quaedam ... adducitur. pro nunc ... unus habitus ... litterae libet: habitus speculativus est ille, qui in pura alicuius obiecti cognitione sistit; practicus vero in operatione: unde habitus speculativus ad veritatem alicuius obiecti ... ordinatur in operationem: unde ... practicus vero ad operationem, ... operativus dicitur.+ Praxis vero nomen graecum est a verbo graeco prato ... quod idem latine sonat ac ago, operor seu facio: unde praxis idem est ac operatio directa, seu regulata. distinguitur tamen ab actu practico, seu operativo, per hoc quod actus practicus est dirigens, praxis vero actus directus; ... objectum ... actus ... habitus: praxis enim objectum est habitus practici. doctrina haec ... placet: ceterum in assignanda natura praxis unusquisque abundat in suo sensu. Alii enim ... sic eam definiunt: Actus alterius potentiae ab intellectu, natus ... poste ... intellectiva, natus ... conformiter ad dictamen rectae rationis. Quae definitio ... maxime ... sed cum tot DD. meo judicio hac stante definitione nullus est quaestioni locus; cum si praxis est actus alterius potentiae ab intellectu ... in intellectu, ... quod actus alterius potentiae locum habeat ... intellectu. igitur alia definitio est adducenda, ... quaestio non est interroganda. sed ... hanc praxis definitionem ... recepta accipitur. Operatio ... regulari per ... practicam media notitia practica. qua ... non declaratur.

Assertio Nostra

In actibus intellectus datur praxis proprie, et simpliciter talis. ... tamen ... rationis. ... non datur praxis in intellectu, quia ... actus ... est pura ... talis speculatio: sed hoc est ... g. Ma. fundamentum ... judicium ... actus intellectus: sed hoc judicium non est pura veritatis speculatio: g. ma. ... intra virtutes intellectuales ... judicium ... liberalis dirigit ad ... omnis actus prudentiae est actus intellectus: sed nullus actus prudentiae est speculatio: ... nullus actus facultatis practicae est pura speculatio: sed prudentia est facultas practica ... operatio. unus actus intellectus dirigere potest alium ut recte fiat, sive in ordine ... simpliciter praxis: g. ma patet in cognitione logica dictante ... ad opus: sed similis actus est simpliciter praxis: ... actus directus ut recte fiat est operatio: sive opus ... dirigens ad faciendum modum ... artefacta ... actus intellectus alium dirigens practice operatur ad illum: g. alius: ... media notitia practica factus: g. ... actus intellectus alium dirigens practice operatur ad alium. ... praxis enim aliud non est quam ... speculandi ... actus directus, et regulatus ut praxis operatur ad aliquid ... media notitia, seu actu practico regulatus: ... actus intellectus alius ... obiectum facultatis practicae, media notitia, seu actus practicus regulatus: ... actus intellectus ... versatur saltem ... circa ... operabilia ... ut operabilia est: g. ... est ... directivus ... nullus actus intellectus dicit ordinem ad opus ... externum aliquod ... Sed dices: ~~nullus actus intellectus dicit ordinem~~ ... docet ... 1. 2ae q. 57 art 1 ad 1um his verbis: Practicus, et praxis ... speculativum sumitur ab opere exteriori, ad quod non habet ordinem habitus speculativus, sed tamen habet ordinem ad interius opus intellectus ... ... fundamentum in quo nititur sententia contraria: ... licet actus directus ... conformiter ad regulas ... ad speculationem, secundario tamen ... actus dirigentis: ... est enim opus factum conformiter ad regulas ... Maior constat: actus enim directus ... tendit in objectum ... actus dirigentis est ... et ... fine primario ... juxta regulas ... directionem actus dirigentis ... sed tantum ut recte ... secundario autem recte actus directi ... cetera constant.

+ sed ... habitus non dici practicus, quia ... operationem dirigit ad opus ... per regulas ordinat ... alias ... scientia quam ... hoc efficiens opus ... practica; nec ... speculativus praecise ... veritatis ... cum ... opus ... speculabile ... alia ... speculatio ... intellectu ... regulari ... attingat.

+ Assertio haec ... plene ... datur actus intellectus qui est operatio ... secunda ... opus factum media intellectu ... notitia practica: g. ... cognitio haec dictans ... modum quo fieri debeat: g. = ... instrumentalia ... dirigens ad faciendum modum ... aliud: ... hoc ... media notitia practica ... fine ... speculandi ... sed actus intellectus ... directus ... secundario ... factum media notitia practica recte ... conformati explicata: ideo actus directus non est proprie praxis, quod primario tendit ad speculationem ... sed hoc non tollit quod ... secundario praxis: g. Ma ...

+ ad ...

Practicum sumitur ab opere exteriori tanquam a fine; sed finis operis [sensibilis] est praxis: ergo [illegible] praxis [sensibilem] exteriorem. Nunc sic: sed nullum opus intellectuale est opus exterius: ergo nullus actus intellectus est praxis. alius actus intellectus dirigens alium habet ordinem ad internum opus intellectus: sed juxta illum ad internum opus intellectus solum dicit ordinem habitus speculativus: ergo actus intellectus alium dirigens est solum speculativus; ergo practicus non operatur ad illum. fateor difficillima esse opposita, sed non pertinet ad propositum in [illegible] unum. Unde respondeo 1° D. Thomam in praefato testimonio posse locutum de practico mechanico et stricto speculativo, quod quidem libenter fatemur ab opere exteriori desumi. prout videtur tradita a M. Sanchez q. 16 prog. S. D. interpretante.

Ceterum aliter solide et efficaciter occurritur, dicendo, quod opus exterius non sumitur eo loci a D. Thoma pro actione transeunte aliquid ad extra producente, alioquin nec Philosophia moralis, nec actus voluntatis esset praxis (quod nullus dicit) sed opus exterius ibi sumi pro actione distincta ab actu practice dirigente. actus enim directus extrinsecus est dirigenti, licet utrique ab eadem sit potentia. Et ex his ostendo ad 1[um] ad 2[um] dist. ma. dicit ordinem ad internum opus intellectus, sive per se, sive per aliud secundo ma. prout de progressu sub dist. primario nego ma. secunda ad secundo ma. et dist. mi. dicit ordinem ad internum opus intellectus primario, et propter hoc nego suppositum secundario, et per speculationem secundo mi. et applica distinctionem supra. quod dicitur quod actus intellectus alium dirigens ex fine primario dicat ad speculationem, sive ergo speculativus; ex fine tamen secundario est simpliciter practicus, et secundario [requirat] dirigat rectum alterius structionem, ad quam dicere debet ordinem actus quod directus est simpliciter secundario praxis, quia regulatur a propria practica, ordinatur notitia practica, dum actu dirigente stimulatur. unde directione deficiente actus vadit pure speculativus. licet ordinem habeat ad internum opus intellectus; quia hoc tantum materialiter respicit, sicut attingere unum sive actui practico, quin ex hoc inferatur esse speculativum. plura longius solutione istis ex dictis ostenditur.

Solvuntur Argumenta.

Argues 1° Nulla datur praxis ubi nulla datur facultas practica: sed intellectus non est facultas practica respectu suorum actuum: ergo. Major patet praxis enim oritur a facultate practica. probatur minor 1° ex Philosopho 3 de Anima text. 49 ajente, quod intellectus extensione fit practicus. 2° ex D. Thoma q. 12 de Verit. art. 2 ubi ait quod ista extensio ad opus facit aliquem intellectum esse practicum. sed non est extendi vim suam ad suos actus: ergo probatur mi. extendere idem est ac extrade tendere; sed dum intellectus erga suos actus versatur non tendit extrare, quin potius intra se ipsum manet: ergo hoc ratio ducit. Hac dum sectatur, unus aliquis quidem non pauci sapientissimi Moderni firmum et rectum constituunt defensionem a subtilitate stabilitam; ceterum tota ejus firmitas pendet ex grammaticali derivatione verbi extendo. quam ductus negare videtur potuerit aliquis inter rebus externis intendere, quia intendere est intra tendere, utque extendere, categorica teste idem est ac protrahere, seu progredi ab uno ad aliud, quod quidem ab intellectu absolubiliter operatur. sive ab actu dirigente, seu regulante ad actum regulatum progreditur. Et ex hoc ostenditur ad prologum, et auctoritatem D. Thomae.

Argues 2° Nullus actus intellectus est simpliciter praxis: ergo probatur nullus actus intellectus attingitur ut simpliciter fiat: ergo probatur ante. actus intellectus dirigitur per actum intellectus actus intellectus [illegible] attingitur ut simpliciter fiat: ergo probatur ma. actus cognoscitivus veritatis: sed actus sic directus non attingitur ut simpliciter fiat: ergo probatur ma. patet etenim actus intellectus cognoscitivus actus non est directivus media notitia practica: ergo ante patet etenim actus [illegible] cognoscitivus veritatis non in opere, sed in ratione cognitionis tendit. quare enim scire propter scire est ultimum. ergo confirmatur: [illegible] actus intellectus est praxis quia ab alio directus: hoc ratio est nullius. probatur mi. actus Methaphysicae Philosophiae et aliarum scientiarum diriguntur ab aliquo actu intellectus, nimirum ab actu

Sancinas

Quare et [illegible] est praxis et non determinavit

† et hic opus externum [illegible] neque actio transiens.

logicæ quæ saltem directive concurrit ad similes actus: sed prædicti actus non sunt simpliciter practici, cum sint ostensive cognoscitivi veritatis. Ma[ior] e[st] [illegible] ... quælibet scientia, quatenus actus ejus [illegible] speculativus praxis [illegible] ... ad probandum dicit [illegible] actus [illegible] ex fine primario seu secundario [illegible] ...

Verum [illegible] ... hoc ex ostensivo [illegible]; hoc tamen non tollit quod ex fine secundario sit simpliciter practica, [illegible] regulet, dirigatque recte [illegible] actus [illegible] practicum [illegible] ... operis. [illegible] actus [illegible] directive [illegible] ... ad veritatem absolute, sed solum ut recte [illegible] ad regulas, in directione actus dirigentis, quæ illum respiciunt [illegible] quæ opus, media per [illegible] in [illegible] veritate artificiosa modo. [illegible] ostensive cognoscitivus veritatis ex fine primario, [illegible] tamen vero practicus, et [illegible] praxis simpliciter [illegible]. ~~Ad primum~~

Ad primum [illegible] ad probatum [illegible] ... praxis respectu sui [illegible] respectu actus dirigentis [illegible] ... Actus [illegible] speculativus [illegible] ... in ordine ad [illegible] ... seu respicit, in ordine ad [illegible] dirigentem [illegible] ... speculativus est, sed hoc quod [illegible] ... est praxis [illegible] practica [illegible] ... actus logicæ dirigentes [illegible] ... actus, quos regulat et dirigit, [illegible] ... practice, quæ speculativis [illegible] ... ethicæ, et medicinæ dirigit, ita nec habet pro fine speculatione [illegible] ... actus [illegible] praxis [illegible] ... illos regulare, aut dirigere; sed pure [illegible] producendi praxis [illegible] ... et [illegible] prout dirigibiles per pravas cognitiones quæ [illegible] operis; [illegible] actus logicæ dirigentes [illegible] regulativa [illegible] ex hoc [illegible].

Quæstio Quarta

Utrum Logica sit scientia, ~~vel se~~ simpliciter speculativa, vel practica vel formaliter utraque

Prælibantur aliqua ad Quæsiti resolutionem, et sententiæ referuntur

Plura in hujus difficultatis limine [illegible] ad [illegible] ... numero [illegible] ... quæ in quæsito [illegible] ... hoc exposita [illegible] ... speculationem [illegible] ... [illegible] practica, [illegible] ... [illegible] practicum sine praxi [illegible] ... ita difficultas [illegible] intrinseca dirigat operabilitatem, [illegible] ... illum [illegible] logica [illegible] aliqua [illegible] notanda, quæ ad quæstionis intelligentiam faciem præferunt: et brevitatis [illegible] Notandum est 1°

---

quæ actus dicitur practicus.

Brevitati tamen consulens notandum ē 1° intellectum, cum n'a sua sit indifferens, nec practicum nec speculativum ēē: sed hisce conceptibus gaudere per habitum practicum, et speculativum. habitus practicus verò dubio procul constat, illum ē ac operativus, et speculativus ac contemplativus. unde 1° operationem respicit. 2° verò veritatem contemplatur. Uterque tamen respectu habitus intellectus, siquidem sunt obtinendi ad dictum, ad dictum. nam speculativus obtutum cognoscit et sciat; practicus verò et operetur ex quo deserviunt illud prologium per speculativum scimus, et sciamus, per practicum verò et operemur. et hoc ē 1° discrimen habitus, sive facultatis speculativae, à practica. 2° dimittitur à modo procedendi: facultas enim speculativa procedit modo resolutorio, practica verò modo compositivo in ruinam praescribendo modum recte operandi. 3° ex fine. quia speculativus finis ē veritas, practicus autem opus. unde communiter dicitur, quod scia speculativa ē gratia sui, et quaeritur sua propter se, practica verò gratia operis, et quaeritur sua propter utilitatem operis.

Finis alius ē intrinsecus. extrinsecus alter, alius tertius. alius finis operis, alius operantis. 1° ē ad quem ex se et ex ipsa ordinatur scia. ut errores vitare respectu logicae. 2° verò, quem unusquisque sibi proponit ad sciam adiscendam. ut si logicam adiscas ut Mr. fias. ~~...~~ praeterea finis alius ē primarius, quem 1° et per se intendit scia, secundarius, et ultra illum non transit. alter non secundarius, quem ipse finis primarius totum intendit. Notandum insuper quod scia simpliciter, et simpliciter accipi potest, ut docet D. Thomas 3. p. q. 2. et art 5 in corp.: uno modo scilicet quod simpliciter idem ē ac absolute. sicut simpliciter dicitur quod nullo addito dicitur. alio modo simpliciter idem ē ac omnino et totaliter. itaque in 1° sensu vince procedit dubium, num scilicet simpliciter id ē sine, proprie et absolute logica sit practica vel speculativa? non verò inquirimus, scilicet quod est simpliciter, et per similitudinem eo modo quo de ante supradictum manet.

His praesuppositis tot sunt in praesentiarum sententiae quot ēē possunt. 1° docet logicam nec practicam nec speculativam ēē, sed merum instrumentum scijs omnibus deserviens. sic plures ... 2° per oppositum propugnat logicam ēē simpliciter speculativam, et practicam. ita P. Vazquez dubio. ... tabo, et eximius D. Suarez. hic tamen disp. 44 sect. 13 asserit quod maiori exparte speculativa [illegible] videtur, quam practica, eo quod directivam adaequè magis faciat speculando, quam practica instruendo. 3° defendit logicam ēē simpliciter speculativam, et scilicet quod et per similitudinem practicam. quam sententiam ... ē inter Thomistas, atque illustrare Em. et R. C. de Aguirre, et Ill. Moreda, quorum vestigiis omnino nitimur adhaerentes. 4° ex diametro opposita, ut assolet, docet ēē simpliciter practicam et scilicet quod speculativam. estque communis inter AA societatis, quos allegat et sequitur Quirado. 5° demum aliquorum nostrae familiae Modernorum genita, et quamplurimis ex nostris eruditis et illustratis defendit logicam ēē simpliciter primario speculativam. et simpliciter secundario practicam. quam sententiam nobis magis arridere unde sit.

Assertio Prima

Logica ē simpliciter primario speculativa. Conclusio haec comprobari solet plurimis Doctorum testimonijs. sed illis omissis tum quia aliqua ex superioribus citavimus, et alia inferius opportunius dabimus; tum et praecipue, quia fortasse cum cognominatur speculativum ut contradistinctum à practico mechanico, vel saltem dum ipsi affirmant logicam ēē simpliciter ~~practicam~~ speculativam, nihil afferunt innuendo an primario, vel secundario hoc munere gaudeat. ~~...~~ eo M. P. Aug. lib 8 de civitate Dei cap. 2. sic de dialectica disserente: Quum haec utraque, id ē actioni et contemplationi sit una. maxime tamen contemplationi sibi vindicat veritatis. quod haec logica agat, et contemplatur, primarium illius munus ē veritatem contemplari: quod ad habitum primario tendens in contemplationem veritatis ē simpliciter primario speculativus: quod logica ē primario et simpliciter ~~practica~~ speculativa

~~...~~

Idipsum suadetur ratione. Habitus primario, et ex fine intrinseco ordinatus ad utrum-
que veritatis est simpliciter primario speculativus; sed logica primario, et ex fine
intrinseco ordinatur ad utramque veritatem: ergo. Maior ex notabilibus patet. probatur minor: Logica pri-
mario, et ex fine intrinseco quaerit scire propter scire: seu propter ipsum scimus et sciamus:
sed habitus ita se habens, primario, et ex fine intrinseco ordinatur ad utramque veri-
tatem: ergo. Minor est omnibus grata. probatur maior. finis primarius, et intrinsecus logicae est intellectum dirigere
ut recte, et sine errore procedat in obiecti proprii cognitione: sed hoc est perfectissime quaerere
scire propter scire, sive propter ipsum scimus et sciamus: ergo. Maior ut certa supponitur. probatur minor: habitus hic
qui intellectum ut recte, et sine errore procedat habet pro fine primario et intrinseco.
fugam ignorantiae, et erroris; sed qui habet pro fine primario, et intrinseco fugam ignorantiae
et erroris, quaerit scire propter scire, seu propterea scimus et sciamus: ergo. Maior patet. Minor
probatur quia quod satis liquet expresse traditur a Philosopho 1. Metaphysicae cap. 2 his verbis. <u>Quare si propter fugam
ignorantiae Philosophati sunt, patet quod causa cognoscendi ipsum scire prosequebantur.</u>

Confirmatur praetendendo futurae adversariorum responsionis. Logica in propria
~~materia primario, et ex fine intrinseco intendit proprii obiecti rectam speculationem: ergo in propria
materia quaerit scire propter scire. ergo in propria materia est primario et simpliciter speculativa. probatur
ant. logica primario et ex fine intrinseco intendit cognitionem artificiosam proprii obiecti nimirum
definitionis, divisionis etc.: sed artificiosa cognitio est recta speculatio: ergo. Maior certa est apud nos.~~

Confirmatur iterum explicata ~~futura~~ responsione. Logica primario, et
ex fine intrinseco in propria materia intendit vitare errores speculativos: ergo quaerit scire
propter scire. ergo est simpliciter primario speculativa: res liquens. Antecedens probatur. Logica primario
et ex fine intrinseco dirigit intellectum ut nulli falsitati subesse possit: sed falsitas est error
speculativus, immediate opponitur veritati: ergo. Urgemus. finis primarius logicae est recta
speculatio proprii obiecti: ergo. probatur ant. logica primario intendit artificiosam proprii obiecti cognitionem sed
artificiosa cognitio est recta speculatio: ergo. Maior est perspicua. probatur minor. Logica primario inten-
dit definitionem divisionem, argumentationem: sed haec omnia sunt artificiosa proprii obiecti cognitio: ergo per
illa enim ad omnem veritatem obiecti innotescit: nimirum essentia, partes, et proprietates: ergo.

~~Rogatur et praeoccupata alia responsio. Artificiosa cognitio definitionis etc.
est cognitio ut conformis praeceptis logicalibus: sed similis cognitio est recta speculatio: ergo.~~
~~Explicata et praeoccupata quadam evasione. Logica in propria materia~~
Explicata, et praeoccupata quadam evasione. Artificiosa cognitio definitionis etc. juxta adver-
~~sariorum cognitio ut conformis~~ intenditur primario a logica, ut est cognitio conformis
praeceptis logicalibus quae rectitudinem tradunt: sed similis cognitio est recta speculatio: ergo ~~logica
primario intendit~~ artificiosa cognitio definitionis etc. intenditur primario a logica ut
est recta speculatio. probatur minor cognitio ut conformis praeceptis logicalibus est cognitio ut sine erro-
re: sed cognitio ut sine errore est recta speculatio: ergo. Maior patet ex superioribus ostensis; minor etiam
patet. rectitudo enim speculationis in eo consistit, quod cognitio sine errore elicitur. sed haec
Denique logica in propria materia quaerit primario veritatem sui obiecti: ergo et si dirigat ad opus hoc facit
ex fine primario speculandi: probatur ant. logica in propria materia medio opere seu actu artificioso

in obiecti proprii cognitione.

ut quae quaerit cognitionem ignorantiam, nimio quaerit fugam oppositorum operis

minimum definitionis divisionis etc. per minorem artificiosa cognitio generatim est definitio operis sed definitio per minorem est recta speculatio si quidem tendat ad manifestandum essentiam: ergo multum enim antefactum logicae conformari valet in materia logica, quia aliqua veritas proprii obiecti innotescat.

intentio ~~primario~~ cognoscere suum obiectum definiendo dividendo &c. sed haec est primario quaerere
suum obiectum veritatem. ergo. Ma patet in hoc syllogismo in materia logicae facto. Quidquid explicat aliud
est clarius illo sed definitio explicat definitum ergo est clarius illo. ~~Syllogismus per se operatio~~ sed in recte dando
definitione dignoscitur ille ... Mi est ex terminis.

Assertio Secunda.

Logica est simpliciter secundario practica. Probatur haec est in satis et antecedenti hac
efficaci ratione fulciri potest. logica ordinatur per se, et secundario ad operandum: ergo est simpliciter se-
cundario practica: Ma liquet, et ante traditur. logica est scientia artificialis: sed scientia artificialis
per se ordinatur saltem secundario ad operandum: ergo. Ma certa est apud omnes: probatur Mi scientia artificialis
non aliter determinatur veritatem suum obiectum, nisi mediante opere, seu artefacto ab ipsa recte disposito:
sed hoc est opus ordinatum ... artificiose disposita ~~syllogismus~~ ... est opus per se intentum a logica non primario:
~~Declaratur haec ratio~~ ... probatur ma. ex superioribus constat. probatur ma. ... artificiose dispositus, ... in
recta forma et figura est opus ab arte logica factum: sed hoc opus per se intenditur a logica. ergo. probatur mi.
logica per se intendit instrumentum sciendi: sed opus ab arte logica factum est instrumentum ... artificiosum
modi: ergo. ma. Declaratur haec ratio: logica per se ordinatur saltem secundario ad ~~syllogismus recte dispositum~~ rectum syllogismum
extrinsece in recta forma et figura: sed artificiose dispositus syllogismus est quoddam operatum ~~opus~~: ergo. probatur ma. logica ...
per se ordinatur ad instrumentum sciendi artificiose dispositum: sed syllogismus artificiose dispositus ... per se ... libera
est instrumentum sciendi: ergo. probatur ma. logica per se ordinatur ad instrumenta addiscendi intra ... et ... opus ope-
ad suum operandum, veritatem quod alioquin obiectum acquirendum: sed instrumenta sciendi artificiose rari. ergo. probatur ma: ho
disposita ita se habent. ergo.

2° probatur ratio. logica est simpliciter secundario ars liberalis. ergo est simpliciter secundario practica. ante communiter traditur ab Doctoribus: probatur ergo. ars ~~simpliciter liberalis~~ ~~ordinatur per se, et simpliciter secundario tamen ad opus ... operis intrinseci: sed~~ habitus ~~ita~~ ordinatus ~~est simpliciter practicus~~. ad constructionem operis: ~~sed ars liberalis~~ per se est simpliciter practicus: sed ars simpliciter liberalis per se, et simpliciter ordinatur saltem secundario ad constructionem operis veritatis: ergo. Ma certa videtur, etenim habitus practicus ... et absolute ordinatur ad opus constructionem, unde si ipse per se, et metaphorice ordinetur erit dictus quod practicus: si vero per se et simpliciter, practicus simpliciter erit. Quoniam sive non sistat in opere, sed ad speculationem ... erit secundario tantum simpliciter practicus ... ut ex notabilibus constat, et ulterius patet in ... secundario quod simpliciter intenditur ab habitu, ... probatur mi. sexto ... ars simpliciter liberalis sequitur ex dicto modo construendi artefacta mentalia, et aliqua realia, ... sed hoc est verum, et per se, et simpliciter ordinari secundario ad constructionem operis: ergo. Ma est definitio artis liberalis: Mi est ex terminis.

Confirmatur secundo fundamentum ... Si logica non ~~ordinaretur~~ sisteret per se, et simpliciter practica, ~~quia non ... in opere~~ nec ordinaretur per se et simpliciter ad constructionem operis. Quia non sistit illo, sed ad ... veritatis transit: quia tale est opus ... internum non est ~~...~~ tale. sed haec non probant logicam metaphorice ordinari ad opus constructionem: ergo. Ma ... Doctorum fundamentum: probatur secundo quoad 1° ... logica non sistere

sed ars liberalis intrinsece est ad suum opus ... ad suum operandum ... Log. est instrumentum ... ergo.

in opere sed ad speculandam veritatem ordinari & primario intendere veritatis speculationem secundario opus: seu habitum illum esse primario speculativum & secundario practicum: sed hoc impropriè est Metaphysicae ordinari ad opus. Ita manifeste videtur ex dictis in ipsa primaria operatione, ex eo enim quod agens intendat proprietatem productionis ipsa extrinsece minime sequitur quod impropriè ad illam productionem dicatur, sed solum quod illam intendat secundario. Similiter patet in non respectu secundario respectu primarij. 3.

Quoad 2um patet evidenter in principiis ab initio dictis. 1o operatione actus cujus respectu simpliciter non requirit revera reddere logicam practicam ex ipsa ordinatione, est opus ab ipsa inspectum, ut opus rationis, ac per consequens secundum quid tale respectu operis exterioris. 2o opus internum refertur ad denominandum habitum simpliciter practicum, quod hoc logica ordinata ad opus internum non probatur esse impropriè & secundum quid practicum, quia omnes habitus fidei luminis gloriae & Philosophiae moralis sunt habitus propriè & simpliciter practici ut theologi & Philosophi docent: sed omnes habitus tales dicuntur & sunt per ordinem ad opus internum, quod Deum dantur aliqui seu simpliciter practicum: sed logica non aliud opus quam internum respiciunt. Ita patet in multis scientiis quae speculativae esse quamplurimi vocantur. praeterea: quia omnes se exercent per actus internos: & non mechanica sed liberaliter se exercent: sed actus interni sunt opus internum.

Solvuntur Argumenta contra Primam assertionem

Arguens 1o. Scientia sympliciter non propter se sed propter aliud quaesita non est simpliciter primario speculativa, sed objectum logicae non propter se sed ut adminiculum ad scientias quaeritur. Totius sylogismi expressus in Angelico Doctore opusc. 70 q. 5 art. 1o ad 2m ait enim: Scientiae speculativae, ut patet in principio Metaphysicae sunt de illis quorum cognitio quaeritur propter se ipsa. Res autem de quibus est logica non quaeruntur ad cognoscendum propter se ipsas sed ut adminiculum quoddam ad alias scientias (scilicet quae sibi subdita) & ideo non continetur sub Philosophia speculativa, quasi principalis pars, sed quasi quoddam reductum ad eam, prout ministrat speculationi sua instrumenta. Respondeo objectum seu res de quibus agit logica esse propter alias scientias ex fine operantis seu extrinseco, ut recte colligitur ex illis verbis Doctoris prout ministrat speculationi sua instrumenta, quo in sensu libenter fatemur non esse quoddam adminiculum quaesitum deserviens scientiis speculativis & practicis, non quia practicae aut speculativae sunt, sed praecise quatenus sunt scientiae directio ergo logicae in ordine ad alias scientias vincendas, quod eam scholares scientificè evadunt. hoc tamen non obstat, quominus propter se non est simpliciter primario speculativa, quia primario est per se tanquam suorum instrumentorum veritatis speculatio, quam ipsa ad alias scientias ordinat. respice enim absolute per se respective.

Arguens 2o. ratione habitus cujus actus primarij respiciunt objectum ut operabile est simpliciter primario practica: sed actus primarij logicae respiciunt objectum ut operabile. quod Ita est definitio scientiae primario & simpliciter practicae: probatur minor. logica primario respicit objectum artificium logicale, ut informatur regulis operationis logicae: sed artificium logicale ut informatur regulis logicae est objectum ut operabile: quod ... ita certa videtur ut probatione non indigeat: probatur minor quia ut informatur regulis dictantibus operationem est informatum juxta praedictas regulas: quod ... informatum per rationem actus primarij logicae respiciunt objectum ut operabile: quod quia omnes actus primarij logicae sunt doctrina & usus, sed doctrina & usus respiciunt objectum operabile ut operabile: quod ...
quod Majorem concessa minorem nego in ad probationem dictis minorem artificium logicale in esse objecti, secundo in esse effectus

Sive hoc maniste rationis sive sive non

3. et hest. mi artificiz legale veré obti nego mi veré effectus subbest. e obtz rt operabile primario nego mi. secundario secundum mi. et sic dicta probaré nego 2m.

Quæris iam de logicæ in propria sua suis artificium efficere ... sequitur ... artificiz ... tamen illud operatur ex fine primario inquirendi atque ... obti veritatem. Ipsa ... in sylogo ... unde non logica ... præcise respicit artificiz ... artefactz ... operationis ... seu et structurz ... secundaria et modus ad ... veritatz ... instrumentz ... ad probationem ... de doctrina ... est mi respicere obtz operabile et operabile primario nego nor. secundario ... et nego ... doctrina igitur ... logicæ ... artificiorum et ... artificiz ... speculatio ... sub hoc ratio actus primarij logicæ ... et sic ... vice intendens et instrumenta logica ... ad illorum spectantia procul ... secundario ... artificiz ... et modiz ad veritatz ... manet unde ... speculandi obtz operabile respicere.

Sed instabis: Actus doctrinæ et usus logicæ primario tendunt in obtz operabile et operabile ... actus doctrinæ et usus primario tendunt in ... ultimo ... in obto et operabili ... mi actus doctrinæ et usus ultimo ... in obto et regulabili et dirimibili ... obtz est regulabile et dirimibile ac operabile ... Ma. ... actus doctrinæ ... regularum, ... artefactis dirimendis. sed similis actus ultimo ... in obto regulabili et dirimibili, ... ultimum ... specificativum illorum ...
2° logica ordinat ... speculationes ad structionem operis, ... in hoc primario tendit ... logica ... regulas definiendi ... recte ... dirimatz ... 3° logica ... ad dirigendas mentis operationes introducendo in illis ... artificiorum ... sed hoc ... primario respicere operationes ... et ... 10 ... logicæ ... circa actus ... morale erga actus voluntatis ... sed ... primario ... erga actus voluntatis modo operanti ... primario practica ...

Sed hæc ... præcipua ... ex dictis. Respondeo ... ad 1m nego ... probatio ... de doctrina et usu ... loquuntur. quia actus doctrinæ et usus logicæ non præcise ... logica, ... traditio regularum et applicatio earum in artefactis, sed ... traditio et applicatio primario scientifica, et ex ... fine ad speculationem ... veritatis ... ordinata ... logica ... regulas ... pro recta instrumentorum ... structione, ... applicanes primario intendit veritatem ... obti ... regulas ... itaque ... respicit artefactz ... regulabile ... modiz ... ad speculandum artificiose, ... in cuius ... specificativo ultimo ... ad 2m et 3m quia ... ad opus ... artificiorum ... intenditur a logica ex fine primario inquirendi veritatem ... tamen ... ad ... artificiose ad ... intendere ... actus ... voluntatis ... moralis, ... modo illos respiciant ... et ...

Enodantur Argumenta contra secundam Assertionem

Pene innumera D[octo]rum testimonia agglomerant AA. ad suadendum logicam ex mente D[ivi] Th[omae] esse notabiliter practicam. Cum D[ivu]s improprie tantum, seu solum quod aliqualiter similitudinem est practicam: praecipua tamen eorum pars collecta supra est, et juxta ibi dicta sunt intelligenda, si in praesentiarum eis strenue adhaeremus. Et certe si interpretatio nostra ab Adversariis ponderata foret, non dubito illos amplexuros. Causa enim aequivocationis eorum alia non est quam quod voce secundum quid procedunt usurpare ac improprie seu metaphorice, quod plus est quam diversissimum. Audiatur D. Thomas 1 p. q. 1 a. 4 [?] in corp. ubi ait: Respondeo dicendum quod aliqua scientia est speculativa tantum, aliqua practica tantum, aliqua vero secundum quid speculativa, et secundum quid practica (et infra se explicans ait) scientia igitur quae speculativa est secundum modum, et finem est secundum quid speculativa, et secundum quid practica. Ex quibus clare stat vocem secundum quid procedunt usurpare, ac secundum aliquem sui partem non vero procedunt ac improprie seu metaphorice. Quo in sensu logicam et nos dicimus esse simpliciter practicam, quamvis practica non sit simpliciter, id est totaliter, est tamen simpliciter id est vere, et proprie practica, secundum aliquid sui, hoc est secundum partem minus principalem, seu secundariam. His ergo examine veritatis praelibatis

Arguunt 1° ratione idem habitus neque esse simpliciter speculativus, simul et practicus: ergo logica non est simpliciter speculativa simul, et practica: consequentia legitime deducitur, antecedens probatur. Speculativum simpliciter, et practicum sunt differentiae essentialiter oppositae; sed hujusmodi differentiae adunari nequeunt in eodem habitu. Ut patet in homine, qui nec secundum quid simpliciter rationalis est, et non vero irrationalis, quia rationale et irrationale sunt differentiae essentialiter oppositae. Ergo prima. Maior: diversitas essentialis habituum desumitur ex differentia obiecti finis, et modi procedendi: sed habitus simpliciter speculativus diversum obiectum, finem, et modum procedendi habet ac practicus: ita ex notabilibus constat. Ergo = Argumentum aeque urget, quousque feratur sententia, praecipue tamen instari potest contra asserentes speculativum simpliciter, et practicum secundum quid in eodem habitu adunari; quia si sunt differentiae essentialiter oppositae, speculativum simpliciter incompatibile est cum practico etiam secundum quid, si tenet paritas adducta, quia rationale est incompatibile cum irrationali, ut homo nec secundum quid potest esse irrationalis.

Directe ergo respondeo 1° quod practicum ut ex superioribus liquet dividitur in mechanicum et liberale. 1um essentialiter excludit speculativum ab eodem habitu. 2um vero non solum compatibile est cum speculativo simpliciter tali, quin potius valde conducens est ad speculandum, per illud artificiose disposita materia, quae speculanda est, et ex hoc patet disparitas adversariorum. Rationale enim est differentia omnino indivisibilis in irrationale. Conformius tamen ad dicta dist[inguo] antecedens: neque esse simpliciter primario speculativum, simul et practicum, concedo antecedens, simpliciter primario speculativum, et secundario practicum nego antecedens. Et applicata distinctione consequentis probatio quia licet speculativum primarium aeque essentialiter oppositum practico etiam primario, ~~et aeque ratione liberalis fatemur esse differentias essentialiter oppositas, et in eodem habitu impossibilem~~ ~~pro~~ ~~attamen~~ tamen speculativum primario, et practicum secundario non sunt ita essentiales differentiae ut in eodem habitu adunari non possint, ut patet in Theologia in qua pulchre est conjunctio talis hujusmodi rationis adunari. Ratio a priori est quia hujusmodi differentiae unice sumantur ex ordine ad finem, et obiecti diversitatem essentialem non causant, nisi ut ultimum sumantur. Quod non accidit in fine secundario, in quo nulla scientia ultimo sistit ut patet, et ex hoc patet etiam disparitas ad

Argues 1° ratione: practicum et speculativum sunt differentiae essentialiter oppositae: sed logica utpote simplex, nequit habere differentias essentialiter oppositas per modum aspectus primarii, et secundarii. Maior ex notabilibus patet. Minor perspicua fit in homine, qui quia est rationalis, neque esse secundario irrationalis: rationale enim et irrationale essentialiter opponuntur. Ad 1um dico quod practicum mechanicum pure mechanice exercitum essentialiter opponitur speculativo simpliciter tali, secus vero practicum liberale, quinimo valde conducens est ad speculationem, quatenus per illud disponitur materia speculanda. Et ex hoc patet disparitas ad hominem. Practicum enim divisibile est in mechanicum, et liberale. Rationale vero est differentia omnino indivisibilis, ac proinde essentialiter excludit irrationale. Conformius tamen ad dicta respondeo practicum primario essentialiter opponi speculativo primario, sequeretur enim sapientiam sistere in duplici fine, quod est absurdum. Caeterum speculativum primario optime compatitur cum practico secundario in eodem; similia scientia sistat in fine secundario sed ad primarium tendat; et in hoc sensu nulla est paritas adducta: primarium enim et secundarium sunt termini respective relata ad se, eorum aliud indicans principalitatem, aliud vero minus principalitatem. Rationale autem et irrationale, termini absoluti, unum de alio dici improprie dici potest quod sive hoc sive illud, secundum quid non vero primario et secundario. Et aequivoce instari potest ad hoc, quod sunt differentiae essentialiter contrariae, quia rationale et irrationale non sunt quod respectivum non indigeant uno minimo respectivo, unde in eodem subjecto sunt incompatibilia. Nam tales differentias sic conjungi, quae adunari per modum primarii et secundarii. Ut patet in hoc quod secundum quid valet esse irrationalis.

Argum ultimo scia s. practica e primario practica: sed Loga e s. practica. pa prima scia cujus finis ~~intrinsecus~~ e opus e s. practica: sed talis ~~hujusmodi~~ scia e primario practica. g. 2a vero dicat seq habentes pro fine ~~intrinseco~~ primario opus esse primario practicos, n vero illos, qui soli ordinata ad opus ex fine ~~intrinseco~~ ~~qd~~ ~~sed~~ secundario in ultimam operis. denominatio s. practici sumitur a fine primario, qui ne patet in quolibet habitu, l scia denominatur s. talis recipiente absolute, ex fine primario inspecto. 2a aut infertur = Ad argm respondeo ex magis e solutione data, neque n convincit. Ulterius enim apparet repugnantia in eo, qd Loga sit e practica quin tali nomine se gaudeat primario, sicut nulla e in eo qd sit s. ars liberalis, quin primario ~~tali~~ nomine concernat ipsi theoriis innumeratis.

Denominas principali seu s. habitus, denominatur qd a fine l ab principalitate inspecto, pars enim principalior nobilior e, et primo, et per se attingitur: hoc tamen n obstat quo minus scia l habitus denominentur s. tales a fine secundario seuque ab ignobiliori parte. ut patet in Theologia, quae s. speculativa et practica dicta juxta probabiliores sententias solum denominata practica s. qd, sed secundario et longe qd denomine dicuntur Loga practicos et speculativos denominandos censeo quia si qd defectus e in vocibus vel theorice pendet ex iis veramq. qua de qua videntur procedere de Loga respectu s. artis liberalis dicitur, et respectu s. practicos ipsi negare. ita vero s. utique Loga denominare secundum qd practicos hoc e secundum partem minus principalem quae me licere duo modo n intelligant nisi secundum qd proprie ac vere et metaphorice. sed sensu e nobis in superioribus exposito.

principali

Denominaco igitur seu l habitus sumitur ex fine primario seuque a parte ignobiliori: minus principali a fine secundario seuque a parte l ignobiliori: utraque tamen s. denominat. aliae hoc n denominare s. moralis. unde qd denomine attenda Loga absolute practicos et speculativos denominandos censeo. ~~quia~~ si tamen in superioribus ~~diximus~~ vidi Loga denominare secundum qd practicos, hoc e secundum partem minus principalem pronuntiare duo modo n intelligere secundum qd proprie ac metaphorice, sed sensu e nobis exposito supra de Dha.

Quaestio Sexta

Utrum Loga sit s. necessaria ad alias scias acquirendas?

Propositae huius difficultas tanta e varietate in diversam sententiam partem protrahit viros Illustriores et Doctiores ut videantur. Omnes tamen fatentur Logam esse per magni momenti ad caeteras disciplinas seu vias addiscendas. Quemadmodum doctrina virorum aut novorum, qui declarant, qui quique amplectuntur opiniones, in quorum tamen loquutione ipsi praecipue sensus tollatur e medio atque sunt praenotanda ab ultimis sunt summaria recepta et 1o proced dubium de Loga naturali; haec enim usque indita a natura intus acumine nato praerequiritur ad omnes scientias acquirendas. Dubio haec sumitur in errores, et sensus inducere solet. Vero nobis simile signat dictatae naturali intus acumen e Logae seu Logae naturalis quatenus intus propria Logae naturaliter multitudo habere ad dicendas verum in Logae doctrinae Physicae quapropter ex propria Physice Physicae dicitur doctrinae et sic de reliquis.

At vero intus dicitur naturalis Logae, naturalis Physicae. Quatenus dicitur propria horum scientiarum imbutus multitudo habere ad dicendas doctrinae dando capita dispositis Doctrinae vero in mea Logae dicitur denominare intus facilitas actualitas Logae Physicae in mea Physice conformata doctrinae. Cum vero si in doctrinae separata sua artificiosa

quia utique est nova logica et actus supernaturalis logicae, et amplius ex dicendis constabit; quia optime non potuerunt talis demonstratio, et facilitas actualitatis logica dicunt applicata, utroque utraque possunt adquiri. et si hoc nunquam sit ante eorum et demonstratio propter modum facilitas scientifica. 2° notandum est nunquam de facto sumi posse, et est in illud insequens finis non valet adjicere et oculi ad videndum. Tertio denique quod requiritur ad actus faciendum denique adminicula adquirere posse in statu perfecto, nimirum debes omnes fere res cognoscentis scientias ad illas pertinentes, et in statu imperfecto. ita et facilioris solum pertinentis scientias definitionibus cognitis.

Quibus praenotatis tota dubitanda ratio videtur ad hoc an logica demonstratio utique sit facilitas scientifica sola parte logicae separata an vero et habitus sit ad parte logicae debeat referri. Si hoc ultimum enunciata ex eo abiudetur logica scientia, et utroque (ut plurimum nostrae familiae facit) vocabo nomine denominare ens dispositio. in hac igitur sene in alios varia est opinandi licentia. 1° dicta negat necessitatem logicae artificialis ad scientiam inquovis statu comparandam. hanc necessitatem concedit quod libenter sedeat sic fere omnes theologi et plurimi nostrae familiae. 2° contrariam opinionem propugnans Dominicus Soto [illegible], et omnes pro multo e. W. C. de [illegible], cum plurimi eorum sub iuntur in materiam scriptis, et alii de logica artificiali habituali, aliqui vero de actuali loquuntur. 3. denique medium viam incedens docet logicam artificialem esse scientiis adscias in statu perfecto adquirendas, negat vero in statu imperfecto. ita Carmelitae complutenses (?) Joan. a S. Thom. Mr Boudin [illegible] et alii mentem nostram sequens declarabit auctor

Assertio Nostra

Logica artificialis actualis est scientia ad habitus scientiae in quovis statu adquirendas. ratio fundamentalis est quia ~~nulla scientia~~ adquiri valet scientia sine demonstratione: sed nulla data demonstratio sine logica artificiali actuali: ergo. maior est omnibus grata. scientia enim est habitus per demonstrationem adquisitus. prob. minor demonstratio ad scientiam comparandum est discursus stricta infallibilitate gaudens: sed similis discursus non datur absque logica artificiali actuali: ergo. maior patet et minor prob. discursus stricta infallibilitate gaudet quatenus procedit juxta praecepta et regulas infallibilitatis; sed [illegible] ~~praecepta et regulae logicae sunt infallibilia~~ [margin: stare nequit absque logica]: ergo. recepta et praecepta quaedam ratio ad infallibilitatem discursus non solum requiruntur praecepta infallibilia, sed etiam infallibilis eorum applicatio ad inferendum scientiam: sed talis applicatio repugnat absque logica artificiali actuali. maior recepta supponitur. prob. minor talis applicatio est facta artificiosa modo sciendi: sed haec repugnat absque logica artificiali actuali. ergo etc.

Confirmatur. cognoscere rem per causam et quod illius est causa, et quod aliter se habere non potest est scientiae ad infallibilitatem discursus: sed haec cognitio non datur absque logica artificiali actuali. ergo. maior indubia videtur. prob. minor similis cognitio oritur ex certa notitia infallibilis connexionis praemissarum cum conclusione: sed sed haec notitia repugnat sine logica artificiali actuali: ergo. prob. minor cognitio certa infallibilis connexionis praemissarum cum conclusione

e cognitio bonitatis cons: sed hæc cognitio repugnat absq logica artificiali: g. pa. mi. actus cognoscens bonitatem cons. sine illa ee conformis regulis logs: sed hic actus repugnat absq loga uno in ipsa loga artificiali actuatus: g. pa. ma. actus cognoscens bonitatem cons cognoscere pmissas ita ee dispositas ut sibi [remaneo] cavere debeat scheriog: sed hoc nequit cognosci, quin sciatur ee conformis regulis logs: g. ma patet, quia causa falsi, et unica schemioris sunt pmissæ, qua sunt pmissæ, quarum cognitio et pote pma et characteristica logs per conformitatem ad ejus regulas unice comparari potest.

Explicatur. cognitio certa et evidens bonitatis cons. sumit ortum necdum de veritate illatæ, sed etiam de rectitudine illationis: sed si data similis cognitio sine conformitate ad pmas et regulas logs: g. pa. mi. intus nequit sumi de rectitudine illationis, quin [cognoscat] tales pmissas non ee falsas, tres servare suas proprietates, medium perfecte distribui, et nullo ex capite subesse falsitati: sed hoc non ee cognosci potest per conformitatem ad pma logs, hæc enim et aliquas alterius dicta pmissarum recte pmissarum dispositas, et modum quo distribui debent in recta inferenda scheriog: g. Hinc nasci communis opinio dicentium, bonitatem cons differri inter rectam illationem signate sumtam, et exercite, illorumq hanc ad cognoscendam bonitatem cons requisitam non debeat sumere loga artificialis, ad eam tamen exercite acceptam non requiri nisi loga naturalis seu lumen primorum principiorum.

Verum quia hi tres signate, et exercite usq ad nauseam utuntur Adversarii explicandos quos adhibere videndum adducere libet, et hæc notio pugnat facilior reddatur. Cognoscitur inquiunt bonitas cons signate, seu reflexe, quando intus in tertio reflectitur pugnatio. Cognoscere rectitudinem, quæ observata et ex demonstrationis in omni, quod unico cerne regulis logs, cognoscere rectitudinem per conformitatem ad pma logs. exercite vero seu directe dicitur intus cognoscere aliquam veritatem quatenus in pma alicujus cons identitatem et ex ejus dictu, quando in ipso exercitio efficiendi demonstrationis percipit et advertit intus identitatem extremorum, et unam mediis pmissarum relatione quæ cognitio eliciunt necdum assensum intus de veritate illatæ, sed etiam de rectitudine illationis sicut accidit in 1° de inhaerenti loga.

De itaque et 1° cognitio exercita attingit saltem exercite pmas demonstrationis: sed hæc cognitio repugnat absq loga artificiali: g. pa. mi. cognitio exercita pmas demonstrationis et cognitio demonstrationis et artificiosæ, et solum per modum talis denominatur: sed hæc cognitio repugnat absq loga ante pmas et pprietates illius: hinc cum multi quod aliquis sine ullo logs pma rupe artificiosæ tendunt: g. pa. ma. cognitio exercita demonstrationis, attingit demonstrationem rectæ et artificiosæ dispositam quod est talis nisi et artificiosa: g. Ita 2° solum cognitio mere exercita veritatem alicujus schemioris non est sufficiens pmis alterius sine non videt intus rectam de rectitudine illationis: g. pa. ana. potest dari una et cognosci sinistri mesodica quin detur talis rectitudo: g. ans fiet manifestum in hoc syllo inquo cons est vera et sua falsa. aliquid ant inexacte: sed eque est ant g. eque inexacte. ggde defectum aptæ logalis cognos ee non potest perspicua alterius sine hæc enim nullam continet nec pmas et regulas per quas defectus iste videtur, solum dictat veritatem illatæ seu quoad maj minor magnum nec dicit verum et inexacte ee aut sed etiam ant ee inexacte.

Contra 3. si per principia alterius scientiae cognoscendum ad hoc exercitium bonitas syllogismi: logica esset regula ad syllogismum. hoc est nequam falsum: ergo solum principia logicae [illegible] ergo pro falsis sequela. Tum etiam principia logicae sunt regulae ad syllogismum quia utrumque scientiae [illegible] de rectitudine illationis, ac illuminant ad rectam certificationem cognitionis. Sed principia alterius scientiae ita se habent utrumque [illegible] solutionem ergo. Praeterea et probo assumptum quoddam [illegible]: principia alterius scientiae certificant intellectum de rectitudine alicuius determinatae solutionis ergo sunt regulae ad syllogismum. pro ista [illegible] in [illegible] [illegible] ergo si per principia alterius scientiae certificatur intellectus alicuius determinatae solutionis erunt regulae ad syllogismum. [illegible] in proxima [illegible] acceptum, [illegible] quia vero quare haec determinata solutio recte deducta ex praemissis demonstrativis ~~regulis~~ pertinet ad alias, [illegible] non determinate [illegible] quare 1° [illegible] fuit recte stimata regula, secundo fuit ad sequentes [illegible] [illegible] complete aliis, [illegible] illa adquisivit, quin potius plurimum errarent, sed pariter corrigendo errores pervenire ad 1am demonstrationem, atque rectitudo evidenter cognita ipsi fuit experientia, ex regulis exprimere ad usum alias.

hoc ac similimo logica fuit adquisita [illegible]

Pro 2° solutio est impugnata solutio. Ideo logica artificialis non est [illegible] ad alias [illegible]: quia intellectus non minus imponit ad [illegible] 1am demonstrationem artificiosam in vera logica, quam in vera alterius scientiae: sed hoc est falsum: ergo. Maior probatur: tunc scientifica adversus fundamentum: pro nisi naturalis praestituerit effectus in causa naturaliter artificiosa [illegible] et effectus artificiosus evadat: sed 1a demonstratio logicalis ita se habet, sicut [illegible] demonstratio physica, ergo. [illegible] quoad 1am probatur quoad 2am demonstratio physica non praestituta in principiis aliquomodo artificiosis: ergo.

Explicatur haec ratio. intellectus ex natura sua non est naturaliter artificiosus nisi si [illegible] regulas artis seu principia logicae: sed intellectus naturaliter artificiosus nequit se exercere nisi per actum [illegible] logicae ergo. [illegible] logicae [illegible] seu intellectus naturaliter logicus [illegible], [illegible] ad [illegible] exercitum bonitatis [illegible] [illegible] actum [illegible] logicae artificialis [illegible] ad [illegible] cognitionem. [illegible] intellectus [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] naturalitatis [illegible], [illegible] quas [illegible] principia [illegible] intellectus naturaliter artificiosus nequit se exercere nisi per actum [illegible] [illegible] illi naturalitati: sed similiter [illegible] [illegible] logicus: ergo. [illegible] notabiliter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quia intellectus non est naturaliter artificiosus [illegible] naturaliter logicus, [illegible] principia logicae [illegible] [illegible] ratio [illegible] [illegible] solutione [illegible] [illegible].

Deniq pa scientia: certitudo moralis et experimentalis scientiae insufficiens e ad scia: sed absq loga artificiali solu data talis certitudo q̄ neqa mi: intus n̄ e certitudo minimalitu de veritate scientiae dq n̄ scie se sure: sed neque ita se habere intus absq loga artificiali: g. pr mi. intus n̄ scie se sure dq n̄ cognoscere suy discursy per resolutiong usq ad 1a prija q existe mag qq existe pq: sed ad loga artificiale requi mag g. discurens tradit ad ha. 1o Post lect. 1. ajente: judiciu certu de effectu haberi n̄ potest nisi resolvendo usq ad 1a prija: absq hoc pars analytica idest resolutoria vocat. certitudo autq judicij qq per resolutione habetu e ipsa sylca.

Proodantur argumenta stranea

Arguas 1o impugnando rationg neq scientiae probativg. scia adquita per demonstr. og: sed intus potest ~~absq loga artificiali demonstraog scientificog......~~: g. maior dicta. ~~.....~~ absq loga artificiali efficit demonstraog adquisitivg alicq g. pr mi. intus absq loga artificiali adquirere logg: sed hoc ipso scia ~~...~~ adquisita per demonstraog: g. Declarat. intus absq loga artificiali debuere ex prijs logg 1am demonstraog scientificog logg: g ex prijs ~~...~~ potest absq loga artificiali demonstraog scientificog efficere. pr. qa intus n̄ e minime potens ad efformandq 1m demonstraog ex prijs logg. qq ex prijs the. g. ans. vitae quia 1a demonstrao loga nisi discurens scientifici quidq rao e solo demonstraib agnibuere scig ea legitime inferta.

Nollem Advesarijs omnipare totq efficacig argt in quo maxime fidunt. unde sfirmatur et urgetu eadq rao. intus e naalitu discursivus et ordinativus: g. ergo ex prijs hic logs. sive ipso potest ordinate deducere discurrg: g absq loga artificiali per assensus intus memoria, et experientia adjutus potest ex prijs universalib deducere scientias particulares. ex notio ad ignota procedens: g. totus discurens e D. Thq 1 p. q. 117 art 1o in corp ajentis: inest unicuiq homi quoddq prijs scig, scilicet lumen intus agentis per qd cognoscuntu statq aprijo naalitu qqdq universalia prija ~~...~~ sciarq. ~~...~~ aliqus hujus modi universalia prija applicae ad aliqua particularia, quorq memoriq et experimenta per sensq accipit, per inventiog prijs adquirit scig coaq qq nesciebat ex notis ad ignota procedens.

Ex Advesariorq Nobiles. et qdq de loga habituali recte sentire ostre fecerunt, respondent, hoc se prijs procedere scig causae effectus sui prius. de loga vero actuali alitu res se habere. ~~...~~ ~~...~~ sia affectu ma. ergo mi de loga artificiali actuali, similitg ans probavit. ad hujus rao barg dist ma. intus absq loga artificiali habituali secdo ma. actuali subdit adquirit logg habituale nego ma. actuale nego impticaog. et dist mi hoc est e loga habituali secdo mi. actuali subdist adquisita per demonstraog qq sie salite certeny et solus argt ipsa loga actuali secdo; mi qq loga actuale procedat nego impticaog; ~~...~~ actuale ~~.........~~ hi. et una doctrina clare immemoriq, rae recocanda qq ni notabilib dicta manere de loga ejsthea naali, praecipiatu ~~...~~ ~~............~~ logg posse adquiri per quqlibet demonstraog factq, in mae logg tin mae ~~...~~ scig. lq modo quoad fq resolutate ad prija logg. dignoscatq ejsformis orthis, rectq et artificiog dispositiog quq taxantib. in cujus cognitio ~~...~~ profitetu scig.

> qua reflexione deficiente quilibet demonstratio erit tantum scientia materialiter non vero habitus, et respective scientia, non cognoscat perfecte se scire similiter illo.

Cognitio enim qua reflexe cognoscitur similis conformitas et validitas consequentiarum actus cognoscens se esse de se habitus scientificus et hanc cognitionem logicam actualem dicimus. ergo et nunc ad illas [illegible] ex hoc solida parata argumento solvitur, quod habitus intellectus [illegible] actualiter procedat, per hanc enim acquiritur habitualis logica, sicut per physicam actualem, habitualis physica. non ad habitum physicae [illegible] actus, tunc autem ipso primus [illegible] ante ipsum nec et [illegible] ab intus, nec et scientificus evadat, sed prius ipsum est habitus scientificus per hoc [illegible], quod conformitas physicae logicam quia sicut actus dicitur esse habitus physicus sicut provenit ab intus, tantum virtualiter physica, ita [illegible] esse habitus logicus et scientificus.

[illegible] quia physica logica ex quo immediate deducitur ab intus, [illegible] formatur actus, seu [illegible] demonstratio logica, ipso regulis sciendi et continet rectitudinem illa [illegible] dictante, et causans bonitatem scientiae; unde intus illis instructus actus [illegible] habitus scientificus, per illa evidenter cognoscat intus se perfecte scire, quod illi non accidit per physica [illegible]; hoc enim [illegible] continet scientiae expressa magis [illegible] artificiosam modum sciendi [illegible] intus habitus et [illegible] demonstrationem scientificam cognitionem physicae [illegible]. similiter demonstratio non esse habitus scientifica sola physica separata, quia in illo [illegible] cognoscere intus unitatem illarum non vero rectam methodum ad hanc scientiam requisitam, nec rectitudinem illarum, qua demonstratio [illegible] sit habitus scientifica, et ex hoc [illegible] ad [illegible].

Claritatis tamen, amore dic intus esse habitum [illegible] et ordinatam [illegible] physica ad id [illegible] hoc enim vere sine physica logica, quod modo recto, et ordinate procedendi in [illegible] [illegible] auctoritas [illegible] hinc [illegible] doctrina [illegible] [illegible] quod intus habitus deducere scientias ex physica dando singula [illegible], [illegible] ex physica logica deducere [illegible], seu rectum et artificiosum [illegible] causare scientiam, ex physica [illegible] deducere [illegible] ac [illegible] per inventionem [illegible] acquirit simul logicam et physicam, actus [illegible] esse habitus logicus, simul et physicus et ex notabilibus [illegible] et si deficiente reflexione ad physica logica, intus quidem [illegible] physica applicat ad aliquam particularia. similis actus non esse habitus scientificus, in tali casu non cognoscat intus rectam methodum ad actum habitus scientificum requisitam, [illegible] immediate dictis [illegible].

[illegible]: cognitio reflexa ad physica logica non constituit demonstrationem physicam [illegible] habitus scientificus [illegible] demonstratio physica [illegible] habitus scientifica [illegible] [illegible] sed cognitio reflexa, ut pote speculativa nihil ponit, [illegible]. cognitio reflexa [illegible] habitus scientifica [illegible] cognitio physica [illegible] habitus scientifica quapropter illa non reddit [illegible] rectitudinis: sed nec reddit intus [illegible] rectitudine cognitionis reflexae ad physica logica [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ita esse habitus scientifica, et de hoc [illegible] [illegible] = [illegible] quod non [illegible] probatio quia licet cognitio reflexa ad physica logica ut pote speculativa nihil ponat

videto, facile tamen, q[uo]d demonstratio, quae erat tantum scientifica materialiter, et inde defi-
litur talis, ad respectum discentis, qui illam sciat intus [illegible] perfecte scire.

Ad 2[um] antis probationem nego ans, ad prob. [illegible] ma[iorem] [illegible] n[on] re-
dita ratio ~~et~~ quod secundo mi[norem], et quo nego mi[norem], et sic, consequentia q[uae] implicita probatio tenens
dist[inctio]nis e q[uod] ~~re~~flexa cognitio ad praxim logicae e ratio factis per quam cognoscitur recta, et artifici-
osa dispositio demonstrationis in ma[teri]a spec[ial]i, [illegible] facta proinde q[uae] e facilitas evidens atque
seu id medio quo demonstratio specialis [illegible] recta evidens. ad illam vero alia cognitio re-
flexa n[on] requiritur sed per se ipsam ratio refert sui rectitudinis, ad modum quo lux per
se ipsam videtur, et simul e ratio ut objecta videantur, quia ad unam rationem facile n[on] datur alia. sed
iure desiderabitur cur ista cognitio reflexa per se ipsam n[on] facilitet scientificam? intelligitur
et est eadem ratio in hypothesi exposita quia immediate conformatur principiis logicalibus quae ipsa-te
originales fontes modi sciendi expressae dictant, et causant eius rectitudinem, quam im-
mediate ab illis participat. itaque rectitudo quam prius refert praedicta cognitio, ex eo venit
omnino, q[uo]d intus videat demonstrationem speciei ejus, quae tunc e sine reflexione, conformari principiis
regulis logicae. ex quorum cognitione suum certum ~~den[illegible]~~ rectitudine. et totum hoc praxi
subitum, et modum ~~[illegible]~~ actus scientifici dirigant. ut ex dictis patet.

Itaque demonstratio specialis conformis cognoscitur ab intus principiis speciei et principii
logicae. seu q[uo]d in id eum proxime a ~~[illegible]~~ dirigitur ~~seu~~ docente, et applicata efficiente
seu docente. Retinens ab intus et virtualiter logicam, et et virtualiter speciei. proinde
q[uod] utraque scientia simul adquiritur. reflexione tamen deficiente neutra potest adquiri,
quia tunc demonstratio specialis solum dicitur quoddam veritatem materialem, et ut melius dicam in for-
ma, subindeque insufficientem ad generandum scientiam, quia per illam intus n[on] possumus sufficienter
reddere rationem quare conclusio adveniat. ~~[illegible]~~ ad q[uo]d sane unica s. e logica talitas
praemissas disponens ut infallibiliter causent conclusionem. logica enim ita informat demonstrationes
sicut charitas virtutes, unde sicut actus prudentiae independenter a charita-
te insufficiens e ad adquirendam perfectam prudentiam, ita actus speciei independenter a
logica, ut perfecta adquiratur scientia.

Hinc quiesces: g. Demonstratio e perfecta, et scientifica qua-
tenus cognoscitur conformis principiis logicalibus: g. Nulla erit demonstratio scientifica ratio-
ni et independenter a logica: g. Nulla erit scientia specialis, et ratio sui praeter logicam, q[uo]d e
absurdum. = ad 2[um] [illegible] nego ultimum 2[um], quam certo spondet ea, quae se tenent ex parte scientiae
[illegible] quae ad eius objectum pertinent. Nam licet alia scientia nullam discursum infallibiliter elici-
ant independenter a logica dictante modum, et normam efficiendi demonstrationem, sunt tamen
[illegible] scientiae, cum sic praedicto dictamine certo et evidenter conformantur ratio ~~[illegible]~~ sui-
praedictam ex [illegible] nobis offert ipsa logica, quam scientia s. e sicut a primis principiis dependeat
quia ~~[illegible]~~ ratio sui conformatur illis, similiter logica utens dicitur et est scientia ~~[illegible]~~, licet
a veritate doctrinae ~~dependeat~~.

absque logicali reflexione

Arguens 2[o] quomodo indicta explicabis: intus ~~independenter a loga artificiali~~ po-
test certo, et evidenter cognoscere veritatem alicuius conclusionis: g. praeterea ans. cognitio veritatis co-
nclusionis ex penetratione praemissarum e certa, et evidens: sed intus ~~independenter~~ absque ~~logica artificiali~~ reflexione
potest talem cognitionem habere: g. explicatur. cognitio huius conclusionis corpus e maius manu in
vi harum praemissarum. totum e maius sua parte; sed corpus e totum et ~~[illegible]~~ manus e pars: g

ē falītr scientifica: sed hęc cognitio haberi potest independenter à logica reflexione, siue hęc
dependeat ab illo princ° perse noto totū ē majus sua parte: q. pr. ma. similiter cognitio ē falītr
cognitio rei per causā: sed hęc ē definitio actus falītr scientifici: q. = 12.

Ad argūtū nego ans. ad probaōē dist. ma. ē cognitio certa et evidens ma-
alitr, experimentalitr, l falītr sedo ma. falītr pręcisse sub dist. si simul penetret rectā, et
artificiosā pręmissarū dispoēm sedo ma; alitr nego ma. et sic dicta mi nego csq.
quia licet intrs possit assentiri scl̄usioni experimentis deductę, si illius conformitatē ad princ° logę
n̄ cognoscit, nunc habebit certitudinē quidē materialē. l ut melius dicam experimentalē,
n̄ vero falē; hęc enim nedū requirit q̄ sciens demonstratę assentiat scl̄usioni, sed etiā q̄ sciat
quare experimentis invariabilitr inferatr, illaq nullo excogitato sub eā falsitati siue
ipsa debet sylgū ē vitō pręcepta logalibō conformē + a hās mutabiliter intus dicta sensus se
sicut ipsi apparet, et l levi fallacia ab existimata certitudine recedet. q̄ unice cognos-
ci potest per reflexionē ad princ° logę hoc praxi princ° pręcedentia, ut supra reponis liqui-
mus.

Itaq solū per conformitatē ad hęc princ° scl̄usio. quę antea erat materialitr tantū
scientifica, redditr falītr talis, quia per illa cognoscit intus, quare experimentis inferatr
et certitudinē habet de rectitudine suę illationis. Quapropter si deducens scl̄usionē ignoret
intus quidquid exigitr ad rectā, et artificiosā pręmissarū dispoēm, quęrens cognoscat illā
conformē alicui princ° certo, et evidenti imo, perse noto. similitr cognitio n̄ erit fa-
litr scientifica. quia n̄ cognitio rei per causā, et q̄ illius ē causa, et q̄ alitr se habere
n̄ potest, ut exigit scientifica cognitio. ad q̄ requiritr, q̄ dignoscantr pręmissę (utlitr
sint princ° certa, evidentia, et perse nota l secus) ut pręmissę, q̄ unice habent in vi rec-
tę dispositionis, in cujus infallibilē nexū discurrens sit, et sine illius causę unitę pręs
cognitio ejusdē supra logē sine ipsa repugnat: et ex hoc stat ad resolutiōē cum applicandā ē
eadē dictio proporcione servata.

Sed ne minus fidant Adversarij in pręmdicto discursu accipiant
alios lumine natē notos. Viminū sol lucet q. dies ē. sol ē unus q. n̄ sunt plures
et nihilominus Philosophorū princeps M. P. Ng. scientificē horū cognitionē se debere
fatetr logę artificiali: Meditatr itaq. lib. 3 suę Pead. 13. perrectā (nempe logę) novi alia
multa vera, sed quam multa sine numerata disposita: si quatuor in mundo elementa
sunt, n̄ sunt quinq. si sol unus ē: n̄ sunt duo. ut lux sol lucet: q. nox ē. hęc alia multa
perrectā didici vera ēē. et paucis interpositis: ipsa vero docuit me, ut cujus conj. quę per
nexiōē modo posui per antecedens assumpta fuerit trahere idē pariter ē.

Arguēs ultimo. Actus falītr scientificus supponit in intus habitū logę:
q. logā habitualis erit s. una ad sciās, n̄ vero actualis pr ans. actus falītr scientificus su-
ponit in intus dictamen actuale. seu logā actualē, pręscribentē artificiosā pręmissarū dispoēm: sed
supponere nequit logā habitualē quin habitualē supponat. hęc enim per illā ad quitr. q. dist.
ans supponit habitū logę l per modū causę, l per modū effectus sedo, per modū causę pręcisse nego
ans et concedo tamen prolē reprobaōē, quia intus ut naturalitr logus sufficientē habet virtutē ad
productionē cuiuslibet actus logę. actus scientif. ci regulativi. cogno actu logali permittimus habitū logę
resultare, quin ex hoc inferri liceat talē habitū influere in actū scientificū; proinde se
minimus unice vocat effectus producti, n̄ vero causę influentis; et quęris postea in actus

subsequentes insticae: hoc non ex indigentia intus, sed per accidens tantum, et quia in intellectu adest ad eorum efficientiam concurrit (et non praecludit quod obiectio) patet hoc ex ipsa natura habitus adquisiti, qui ad differentiam habitus infusi, non tribuit ad posse: sed unice ad facilius.

Quaestio Septima.

Num Logica artificialis effective concurrat ad actus aliarum scientiarum? An vero directive?

Atque haec difficultas quae ab [illegible] obiter tangitur, nobis facilis fiet si [illegible] debetis intra Inquirere actu scientifico duo nempe reperiuntur ~~[illegible]~~ materiale seu substantia (subtile) et forma scientificior: et tales sine ratione artificiosa materialis dispositiones. materialis seu substantia a scientiis respectivis fieri debere nemo [illegible] artificiose [illegible] efficere imo ab [illegible] communiter supponitur. unde praesens difficultas unice versatur circa ab [illegible] afferuntur: quod hoc [illegible] sen artificiosa dispositio actus scientifici cuiuslibet scientiae efficiatur a logica. affirmativam [illegible] dirigere. Letamus an ad similes dispositiones ~~[illegible]~~ concurrat logica sub munere artificiosi quatenus adhibens [illegible] sub munere docentis, tribuendo nempe regulas, et ostendendo modum efficiendi conformationem ad quo alias scientias suos actus et artificiosos producant? [illegible] [illegible] et regulas logicae: sed [illegible] aliis ex [illegible] W [illegible] C [illegible]. [illegible] communiter [illegible] logica directive tantum concurrere. [illegible]

Assertio Nostra

Logica artificialis non ~~[illegible]~~ efficit artificium actuum aliarum scientiarum ~~[illegible]~~ ad actus aliarum ~~scientiarum artificiosos~~. sed tantum directive. Non aliter existimo conclusionem probare, quam intendendo praecipuum scientiae fundamentum actus ut sic artificiosi sunt intra sphaeram activitatis respectivae [illegible] [illegible] abilitate cuiuslibet scientiae: quod logica non concurrit effective ad illos. probatur antecedens actus ut sic scientifici sunt intra sphaeram activitatis cuiuslibet scientiae, illos enim ex qua tales efficere exigere. sed actus ut sic scientifici sunt sic artificiosi, et tales sunt in [illegible] artificiosos [illegible] abilitate [illegible]: quod confirmatur. Actus solum sunt artificiosi quatenus efficiuntur cum conformatione ad regulas logicae: sed actus aliarum scientiarum non a logica, sed ab aliis scientiis cum tali conformatione efficiuntur: quod probatur [illegible] efficere actus cum conformatione ad regulas logicae est illarum doctrinam exequi: sed aliae scientiae [illegible] respectiva materia, et non logica exequuntur talem doctrinam: quod probatur [illegible] executio talis doctrinae est usus: sed usus non ad logicam, sed ad alias scientias pertinet: quod Maior constat, et [illegible] expresse traditur a Doctore 2 Meth. lect. 4 [illegible]: *in parte logica, quae dicitur demonstrativa, sola doctrina pertinet ad logicam, usus vero ad alias scientias*.

Arguitur: Actus voluntatis est sic honestus per conformationem ad regulas morales: quod actus cuiuslibet scientiae erit sic artificiosus per conformationem ad regulas logicae. Nunc sic: sed [illegible] morum nullum influxum nisi directivum habent in actus voluntatis: quod similiter regulae in actus artificiosos, seu [illegible] actus artificiosos aliarum scientiarum. probatur minor subsistit: Regulae quaeque [illegible] dictae tantum, et per modum exemplaris se habent ad quaelibet opus: sed exemplar nullum influxum nisi directivum habere [illegible] est quod. Denique si artificium esset extra sphaeram activitatis aliarum scientiarum, logica nullo modo concurrere [illegible] scientiis: sed hoc destruit subiectum quaestionis: quod probatur [illegible] sequelae in [illegible] logica non concurrit [illegible] aliis scientiis ad substantiam actus, aliunde nec ad artificium: quod Maior supponitur ab [illegible]: probatur minor: logica [illegible] non concurrit [illegible] scientiis ad id quod aliae scientiae non concurrunt: sed aliae scientiae non concurrunt ad artificialitatem quod producit substantiam rei, et eius modum [illegible] imperfectum producere debet, [illegible] [illegible] ad [illegible]: sed [illegible] scientia et non logica producunt substantiam actus artificiosi ut [illegible] patentem: quod [illegible] [illegible]. Respondent contrarii aliae scientiae tantum efficiunt suos actus quoad substantiam, non vero quoad dispositionem artificiosam: haec enim est extra sphaeram et activitatem earum et est propria logicae: sed [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]: artificium est quid indistinctum a substantia actuum: quod si logica non efficit substantiam: nec artificium: [illegible] [illegible] [illegible] causas [illegible] [illegible] causalitatem alterius. probatur antecedens ~~artificium~~ actuum aliarum scientiarum per propriam entitatem dicitur conformitas cum regulis logicae. sed in hac conformitate [illegible] ratio artificii: quod

Probatur conclusio: Quaelibet scientia efficere actus sic artificiosos: quod logica nequit illos efficere. probatur antecedens quaevis scientia efficit actus sic scientificos: sed actus sic scientifici sunt sic artificiosi: et tales sine ratione artificiosi [illegible] efficiuntur a logica cum tali conformatione.

Probatur conclusio ratione: quaelibet scientia efficit actus sic artificiosos: quod probatur antecedens: quaevis scientia efficere (exigit) actus sic scientificos: sed similes actus sunt sic artificiosi, et tales sint ratione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] antecedentis: quod confirmatur actus sunt sic artificiosi quatenus efficiuntur cum conformatione ad regulas logicae: sed actus aliarum scientiarum non efficiuntur a logica cum tali conformatione ut [illegible] patet: quod declaratur haec ratio.

Probatur conclusio: quaelibet scientia efficit actus artificiosos in propria materia: quod probatur antecedens quaelibet scientia ex qua talis exigit sine conformitate ad modum praescriptum a logica: sed sunt conformiter ad talem modum efficere actus artificiosos, seu artificiosos [illegible]: quod confirmatur actus sunt artificiosi quatenus efficiuntur cum conformatione ad regulas logicae, sed actus aliarum scientiarum non efficiuntur a logica cum tali conformatione: [illegible]

2° ex inde daturtr eadem rao probativa: actus et habitus artificiosi sunt intra sphaeram activitatis physicae et eorum artificium ...
~~actus et habitus artificiosi sunt habitus scientifici~~: sed ~~solo actus~~ actus habitus scientifici sunt intra sphaeram activitatis physicae: ...
[illegible] habitus scientifici sunt habitus artificiosi, ; tales sunt in fine artificiose et diversi [illegible] ... Mayor patet ... est habitus producens actus habitus scientificos.

eodem modo sicut ... ad fine artificiosa ... in pretoria ad fine [illegible] sed [illegible] directiva sunt [illegible] ... Ma ... | eius: g. ma patet nam scientia est directiva, stamq ad ideo: ... ad artificium, nisi dirigendo, et efficienda illud: sed nullatenus ~~scientia~~ doctrina adversariorum nisi ... directe dirigere et conformitas ab aliis nec efficit artificium pecata logica: g.

Solvuntur argumenta

Arguens 1° Nulla scia practica logica efficere valet artificium suorum actuum: g ... logica pro ante. nulla ~~scia~~ causa efficere valet ... intra activitatem ... sed artificium ~~actuum~~ actuum aliarum scientiarum non stincta in eam activitate: g. pro mi: simile artificium ... ~~[illegible]~~ ante: sed alia scientia non sunt artes: g. = ... artificium actuum aliarum scientiarum ... logica: sed artificium practica logica ~~[illegible]~~ ab aliis scientiis sed alia ... debet: g. pro mi artificium practica logica ... extra sphaeram aliarum scientiarum, et intra sphaeram logica: g = ... ad probandum ... ma nego mi ad hujus probationem ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ dist ma. ... stincta in arte directive ... ma. effective nego mi; ... nego ... Quaelibet scia ... exigit actus habitus scientificos

... ideo ... artificiosa, a qua ... tales, in ... activitatis ... nec adhoc requiritur g. alia scientia sint artes; ... artificium ... et eam effectivam, sed ... directivam. ... directio ... participatione in arte.

Apparet ... quosque artifice, ... architecto, g. dicitur arte pollere, ob hoc ... quia artificium dirigit; g ~~[illegible]~~ alia scientia non habent, nec artificium ... sed ... effective ab ... producit illud attingunt ... ideo sed ... non ... ratio artis, ... ~~[illegible]~~ ... ab effectu, sed ab ... eorum ... artificium ~~[illegible]~~ ... ~~[illegible]~~ ante. ... logica ... effective, ... directive ... provenit ab ipsa, ... intra ... activitatis ... Ad ... ma nego mi, ... probatio dist. ... extra sphaeram ... aliarum scientiarum ... effective nego ... solius ... ex ... quia ~~[illegible]~~ ad hoc ut alia scientia efficiant artificium in ... perfecte, ... exigitur, g. illud pro ... recipiant sed satis ... illud exequi valeant per ... ad regulas logicae: g. ... efficere debent, nec ex hoc ... scientifice procedant ... extra sphaeram ... obti... provenit: ... artificium ... ab ... producit ... ... manet.

Sed insurges. g artificium repertum in actibus aliarum scientiarum ... activitatis ~~aliarum~~ ~~[illegible]~~ g quaelibet scia potest illud ... absque logica artificiali: sed hoc ... doctrinae in ... praecedenti expensae: ... 2° ... Illud ... g. artificium actus aliarum scientiarum intra eam sphaeram effective, ... illud vero ... ad 1m ... ... productivam, ... habitus actibus artificiosis ... ... artificio ... per ... regulas ... ad ... logica, ... directio. ad 2m ... requiritur, g. ... aliarum scientiarum ... artificium dirigendo ad illud: ... artificium ... quia ... ad ... quia artificium ... ab actibus ... producens actus, producere ... artificium ... ad ...
... effective ... actu ... logica ...

Arguere 2. Ipotius indirecto explicabis . artif. eius actus alias suas i obtu logi: sed obtu logi debet fieri a loga: g. pr. mi: Quilibet scia practica effecne debet suu obtu eo illud et opera bile respiciat: sed loga e scia et practica: g. = 2 firmatr. Artif. cuiu actus alias suas eiusd. raoie et speciei e artif. cuiu actus logi, atqg eiu respicit ut obtu: sed artif. cuiu actus logi effective provenit a loga: g. = Secunda ma. list mi debet fieri, t dirigi et efficiatr a loga sed non; fieri psirere ergo et applicatr. ... probari ergo sig. quia ad hoc et suadicatr, et de spractica n requirit, q. eius obtu efficiat, sufficit eiu q. illud dirigat et regulet percertae et determinatas regulas, recte dicta, ~~in questione et regulis diximus~~. Ad confirmamg. dic ~~ [illegible] ~~ artif. eius dic obtu q. artif. eius esse eiusd. raoie, ~~vel~~ eu q. atque licet regulis legalib. 2 formatr, nec eo ipso, q. a loga producatur esse eiusd. raois, ad q. eiusm raoe, quia loga obtu effice artif. eius ly in ppria mea ostendit aliquo unitate modo n requirit, q. efficiatr ... quem ... propriu obtu respiciat operatr. in mea uno alias et stranig aedre sillud a loga: sed sufficit q. artif. eiu vince in ee obti respiciat, n uno mea effective, quo intendit ab aliis seiso uno atqg regulis logi 2 forme tr: loga eiu obtu effat ... artif. eiu in ppria mea immaa proveniri debet, et scientifice procedant. ... fieri eius uno aliena stranig acdie ... sic artif. eius

Hinc colliges 1o. logg in ppria mea et dirigere et efficere artif. eiorg ... actus dispositiones, atamen, ly eiusmodi ... et aliqua unitas per ipsa a ... suig ... proxt ... natiue dignoscatr, sola directio ad logi attinet, ... sicut ... nos eo ... ultimus. ... subrogetr a loga ad ... in mea ... suig tunc effective ... sed hoc n obstat ... procedunt vince ~~ ... ~~ eiu actib alias suas in ppriis fundatie. Colliges 2o. q. ... actus ... scia artif. effective ... ad artificiatr, sicut scia Dei ad productiones ... D. e q. ... causa effectiva artif. ... in ppria mea ... Dei ... divina ... pro ... nulla subterfugiat ... quod ppa ... infinitudine et perfectione ... se extendit ad oes.

Denig. ... advertr. logg facultatem ... ad actus alias suas ... actu dirigente et ostendente modum recte procedendi ... facultas e ... mediata, et indirecta, quatenus removet impedimenta, ... scientifice et artificiose procedant. ... causa ... effectiva, sed vince dirigat et perficiat, q. ... facultatis mediatae ... pater ... voluntatis ... loga per actus alias suas ... sed ... eo ... infert q. loga directive ... ad illos, et affective ad ppios actus, ad quos immediate facultas. Hic ex hoc deducitr q. ... sine loga ... nisi ... q. loga ... acquiratr, ... q. regulis logi ... Plura ... doctrina ... facile ... ingenio ... pertinere ... sufficiant de praeminentia logi.

Tractatus Secundus

De ente rationis tam logo, quam Metaphysico

Praesens tractatus ... Metaphyca agentes de ... ente in ... sua latitudine ... habeat sedes, ... apud alios invenire ... in loga ... quorum vestigia sequentes

tes in hunc loq transferimus ordine quo e praepostenus, sed unio commutatio, neque conflata sit erga ens rationis, haud facile percipientur ea, quae de ipso obiecto dunc dicenda, si tamen usque ad metaphysicam, tamen post tractatum de obiecto logicae protrahenetur entis rationis notitia. Quapropter de illo brevitati hic agemus, quia maiorare Authora nos invitant. ~~logic.~~

Questio Prima

Quaenam dentur entia rationis

Inutile, ni fallar, ridiculum apparebit praefixo titulo excitare quaestionem de ipso, cum tot figmenta, tot deliria, tot fabulae, quot homines ingenia in poeticis commentis memorabilia recensent. nihilominus non defuere, qui existentiam entis rationis negarunt, et negent quo nullum excogitabilium ens rationis. itaque praeterea excogitati difficultas non satis respondere rationi, quae subtilitate aequiunt. praefecti igitur castra praemittere habet [+] ens rationis tripliciter sumi posse, videlicet, ~~subiective~~ effective, subiective, et obiective. ens rationis effective dicitur quod efficitur ab intellectu. subiective illud omne quod recipitur, et subiectatur in intellectu, ut actiones intellectuales, et species intelligibiles. ens autem rationis obiective in suo stricta ~~significatione~~ acceptione illud, quod solum habet esse obiective in intellectu ~~[illegible]~~, quod nullum habet esse actuale, nec possibile praeterea intra nec extra animum praeter obiici intellectui. ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ &c. ~~tot [illegible] sine fundamento, aut ratio ratiocinantis, et [illegible] [illegible] [illegible] aliud [illegible] fundamentum seu ratio ratiocinata~~.

et hoc ~~[illegible] stricte acceptum~~ aliud est cum fundamento seu ratio ratiocinata et ~~[illegible]~~ dum concipimus in aliqua re unitatem, distinctionem, et praedicabilitatem, et pluribus, quae vere licet non sint a natura non sint, recipiuntur ab intellectu, fundamento praestito ab ipsis rebus. ut etiamnum perspicietur. aliud vero dicitur sine fundamento seu ratio ratiocinantis, ut ~~[illegible]~~ montes aureus &c. Nota vero quod ens rationis sine fundamento tripliciter potest ~~[illegible]~~ accipi; vel ut quod repugnans in rerum natura, et in hoc sensu forte erit ens rationis cum fundamento quod potest dici fundamentum desumpto ~~ex fecunditate intellectus~~ tamen ex ipso non est, tamen ex fecunditate intellectus, quia quod non sit repugnans effici esse ~~[illegible]~~ incompossibile, de illo tamen affirmat, quod sit repugnans. vel fingendo pro libito illud ut possibile. et tunc erit ens rationis (si ita dici potest) sine fundamento ~~[illegible]~~ implicans contradictionem. sed ~~[illegible]~~ dubitari an intellectus ~~[illegible]~~ recipi posse, cuius intellectus infallibiliter sine negatione, aliter simul esse et non esse cognoscendo, quod implicatorium est. ~~[illegible] [illegible]~~ ~~[illegible] [illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~et intelligere esse [illegible]~~ ~~[illegible] [illegible] aliquid nihil ad me [illegible]~~. unde si quando aliqua falsa ita intelliguntur fortasse intelligi dicuntur quia solum imaginantur et hoc erit ens rationis sine fundamento. ~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ sed plures pro utraque

Assertio Prima

Dantur entia rationis, quae nullum esse habent praeter obiici intellectui. Dictamen hoc docuit ill. Parente Anselmo lib. contra insipientem cap. 3. aiens: multa cogitamus quae non esse scimus: Nemo ~~[illegible]~~ sed cogitare aliquid quod [illegible] D. Thomas pluribus in locis praecipue tamen 1. p. q. 16 art. 3. ad 2m per haec verba: non ens non habet unde cognoscatur, sed cognoscitur in quantum intellectus facit illud cognoscibile; unde verum fundatur

et hoc sapimus cum ~~[illegible]~~ negare, et hoc concipimus in aliqua re quae vere nihil sunt recensemus tamquam vera entia cognoscantur
+ videlicet incomitanter

+ et falsum tendere

acceptione

in ente in quantum non ens est quoddam ens rationis apprehensum . et 1. 2ae q. 8 art. 1 ad 3. haec habet: illud quod non est ens in rerum natura acceptum ut ens in ratione: unde privationes et negationes entia dicuntur rationis. Nihil etenim adduci potest pro nostra solutione: per tamen rationem ens rationis est quod tantum habet esse obti-Pr. ratione: ens rationis est quod tantum habet esse obtive in intellectu: sed plura [illegible]. [illegible] in praesenti est quod tantum habet esse obtive in intellectu sed plura dantur quae ita se habent, quae [illegible] nequeunt, imo sunt Si Ma. est definitio entis rationis ut ex dicendis constabit pro mi: plura, quae [illegible] repugnantes ab intellectu cognoscuntur sed haec tantum habent esse obtive in intellectu ergo. Ma. fit manifesta in privationibus et negationibus [illegible]. mi vero aliquid patet, quia quod non est in re acceptum ut ens in ratione [illegible] Confirmatur ~~[illegible]~~ quod cognoscitur ab intellectu [illegible] intentionaliter praesens ratione [illegible], quia quod non est ens non potest ~~ab intellectu cognosci~~: [illegible] intentionaliter praesentia [illegible] cognoscere privationes negationes, et [illegible], haec fiunt intentionaliter praesentia [illegible] [illegible] sed hoc non est reale seu in rerum natura, ut patet: ergo rationis tantum ergo [illegible] solum [illegible] in intellectu: explicatur: [illegible] non ens cognoscitur ab intellectu non ens habet esse obtivum seu esse obtivum intentionis sed praeter hoc est nullum aliud esse habet ergo. Ma. patet in [illegible] aliquid cognosci, quam [illegible] cognosci: pro mi non ens ut tale in rerum natura nihil est; ergo praeter esse obtivum in intellectu nullum esse habet et tantum obtive in intellectu: Nec valet dicere: quod [illegible] intellectus cognoscit [illegible] [illegible] obtu naturae [illegible], et [illegible], quae entia realia sunt. Non inquam dicas, quia [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] cognoscit non [illegible] naturae ut [illegible] se habentes sed ut [illegible] quandam naturam [illegible] illis [illegible] [illegible] non cognoscuntur, sed [illegible] cognoscere naturam et quod rationis [illegible] repugnantiam.

Solvuntur argumenta

Arguies 1o Nulla assignari valet causa entis rationis productiva: ergo non datur ens rationis pro ante si aliqua esset ~~assignabilis~~ maxime intellectus: sed hic non: ergo pr. mi. causa realis nequit esse entis rationis productiva: sed intellectus est causa realis: ergo pr. ma. causa realiter causans nequit effectum realem non causare: effectus enim assimilari debet causae, et proportionari illi: sed [illegible] rationis non est effectus realis: ergo. — Nego ant., ad probationem [illegible] nego mi. ad hujus probationem [illegible], [illegible] probationis hujus [illegible] probationem dico: proportionari debet causae [illegible] quod exigitur ab effectu et producto [illegible], aliter nego, et [illegible] nego [illegible]. ens rationis in esse pure intelligibili [illegible] solum exigit ad [illegible] productionem quod causa [illegible] intellectiva, sub qua ratione illi assimilata, et proportionata [illegible] effectus enim solum assimilatur causae in ea ultima [illegible] specifica ratione, sub qua [illegible] ab illa: itaque licet intellectus sit causa realis, realem influxum habens hoc de [illegible] se habet ad entis rationis productionem, ~~[illegible]~~ solum exigit [illegible] cognosci non [illegible] realiter effici, nec realiter est factibile sed [illegible] ~~cognoscibile~~: [illegible] causa [illegible] solum cognosci [illegible] non [illegible] realis [illegible] tantum ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible], [illegible] per causam infinitam ~~producatur~~ [illegible] producatur, hanc infinitudinem non exigit [illegible], nec illi ut tali assimilatur.

Replicabis: ens rationis non potest ab intellectu produci sub ratione intelligibili: ergo pr. ant.: ens rationis in tantum producitur in quantum cognoscitur: sed ens rationis non est cognoscibile sub ratione intelligibili: ergo pr. mi. quod est cognoscibile ~~[illegible]~~ intelligibile debet esse verum: sed ens rationis nequit esse verum: quia verum est [illegible] entis realis: ergo. Ma. [illegible] patet. [illegible] verum est [illegible] sub qua intellectus [illegible] intelligibilia attingit. — Nego ant. ad probationem [illegible] nego mi. ad hujus probationem [illegible] nego mi: [illegible] verum sit ratio sub qua intellectus ea attingit. [illegible] hujus replicae praestat [illegible] transcendentali [illegible] ex quaestione 1a proximi mi. veritate [illegible] esse [illegible] nego mi; et [illegible] [illegible] probationi nego [illegible] [illegible] 2.o [illegible] [illegible] in [illegible] est [illegible] transcendentalis, et [illegible] quae solum [illegible] ad ens reale, seu [illegible], quod [illegible]

[illegible]

parentale. et sub hoc consideratione ens rationis sicut non est verum ens reale, ita nec est vere cognoscibile: alia est veritas formalis, obiectiva seu complexa, consistens in conformitate cognitionis cum obiecto cognito, et hec requiritur ad ens logicum seu praedicabilitas accepta et in hoc sensu ens rationis est verum, verum cognoscibile ab intra, sicut vere dicitur ens logicum et praedicabilitas, quia ita vere est illud idem esse dictum habere, sicut idem est ens reale habere suum esse positivum, conformiter alia, quae vere dicuntur de ente rationis ut infra dicetur.

Instabis: Arguebat Durandus: ens rationis nullo modo vere est cognoscibile: ergo nullo est tale: probatur antecedens quod est vere cognoscibile praecedit intellectum cognoscentem: sed ens rationis non praecedit intellectum cognoscentem, cum esse per cognitionem habeat. Dicitur antecedens non est cognoscibile signate, nego antecedens exercite seu de actu; ad probationem nego minorem. Dicitur: ens rationis signate sumptum nego antecedens, ens rationis quamvis nullum exercite acceptum sed ad actum, et ostenditur dicitur instituta probatione. ens itaque rationis quamvis nullum exercite acceptum sit, habet tamen esse signatum seu per modum actualis, et exercitum habere praesuppositum ad cognitionem, habet tamen esse signatum seu per modum rationis, seu possibile, videlicet signatam cognoscibilitatem consistentem in non repugnantia, seu in aptitudine ad terminandam actualem cognitionem, sub qua consideratione habet ab intra dependentiae et actualitatis, et reale cognoscibile, quae praecedit cognitionem, sicut enim extra intellectus ratio sola accepta signate, sive ut habens aptitudinem ad terminandam cognitionem, ingenio cognoscibilitatis et modo, assignata creaturae accepta in creaturis possibilibus, quarum productibilitas in habitudine ad terminandam illarum factionem productionem consideratur tamen est posita.

Margin: ens rationis intelligitur productibilis: sed ens rationis non est cognoscibile:

Margin: Instabis: ens rationis nullo modo est cognoscibile: ergo probatur antecedens: quod nullas mittit species et cognoscatur nullo modo est cognoscibile: sed ens rationis nihil sentitur ab intra quin prius non fuerit in sensu: sed ens rationis non potest mittere species ut cognoscatur: quia ut potentia immaterialis neque praesens est:

Arguens 2°. Nihil cognoscitur ab intra, quod prius non fuerit in sensu, sed ens rationis neque esse in sensu: ergo nec ens est axioma communiter receptum. probatur minor: quia perfecte sensibus sensibile et materiale est: sed ens rationis ita non est: ergo confirmatur: intellectus ad cognoscendum indiget speciebus impressis ab obiecto immissis: sed hoc repugnat praeponens enti rationis repugnans. probatur minor: obiectum immittens species intentionales supponitur existens per prius ad suam cognitionem: sed ens rationis ita non habet, cum per cognitionem eius accipiat ut dictum manet: ergo. Respondeo conclusionis distinctionem minorem neque est in sensu species propria sicut minor, alienas nego minorem et consequentiam, et ostendit dictis probationibus et confirmationibus. Dicitur: fatemur nihil ab intra cognosci posse, quin prius non fuerit in sensu, mediante aliqua specie materiali sensibilium speciebus expressas parturiret, et sic seu proxime cognoscibile, iuxta illud ex obiecto et potentia paritur notitia. sed illa species, quae intellectui per sensum per species vel materiales, sed aliena sufficit, ut patet in subiecto cognito per species vel materialis. sed haec species non requiritur, quod non est propria, sed aliena sufficit; ut patet in privationibus et negationibus: privatio enim, et negatio

Margin: cum sit non ens ergo —

Margin: sed haec species

Privatio enim, et negatio sicut quaevis alia causa cognoscuntur, et repraesentantur per species suas positivas, et mediantibus qua privant, neque per aliquas species quarum oppositas. id est per species suae positivae, et mediantibus quas privant, neque sunt cognitae simul non est eius. hoc elegans est Anselmi nostri doctrina cap. 11 de casu diaboli, ubi inquirens an hoc nomen nihil aliquid significet, haec habet: Remotio alicuius rei significari nulla ratione potest, nisi significatione ipsius rei, cuius significatur remotio: nullus enim intelligere quid significet non homo, nisi intelligendo quid est homo: necesse est ergo, quod hoc nomen, quod est nihil quid destruendo id quod est aliquid significet aliquid. eo quo modo non homo seu privatio hominis, quae nihil est cognoscitur ab intra per species hominis ponens privationem, alienam unde satisfacitur oppositum. + Sonat D. Thomas in 9 Metaphysicae: ubi ait per species contrarii cognoscitur ipsum contrarium cognosci, sicut per species valetudinis ipsa non valetudo. et 1a parte q. 13 art. 3 ad 1m inquit: dicendum quod malum cognoscitur adeo non per speciem suam sed per speciem boni.

Ergo, ac simili modo dicimus ens rationis intrare per sensus, et ab intra cognosci, non quidem per species entis realis, ad cuius similitudinem cognoscitur, quia dicitur conformitas entis realis, est tamen analogia simile, quod satis est species entis realis simul ens rationis repraesentat sicut in ratione entis

sit manifestum illud vulgare dictum in dubio, quod ens rationis cognoscatur aliter ac ens reale, similiter quod cognoscatur ad modum entis positivi, et realis, id est per propriam speciem [illegible] in ordine ad cognitionem ac si esset ens. scilicet quod ratio entis obiectivi, quo dicitur esse quasi cognoscibile, et cognitum. quod ut clarius percipiatis, vel aliqua, quo magis ingeniose, quam [illegible] in [illegible] adduci [illegible], [illegible] [illegible]. sit exemplum in caecitate v.g. ad hoc ut ipsa caecitas cognoscatur, sane requiritur species impressa repraesentans visum non esse in oculo. hoc [illegible] species directe visum, indirecte vero caecitatem repraesentat. [illegible] praesentem intrinsece. ~~ipsa caecitas est indirecte terminans influxum praedictum speciei sic cognoscibilis~~ initialiter et in actu 1º. deinde hac specie fecundatus intellectus speciem expressam parit, et tunc caecitas est proxime et exercite cognoscibilis (quatenus illud ex obiecto et potentia parit notitia seu verbum mentis)

Insuper species expressa duplex [illegible] munus seu officium habet. nimirum et repraesentationem suam speciei, et repraesentati, seu obiecti: quo in sensu dicitur, et est satis similitudo obiecti. ~~praesenti [illegible] [illegible]: non tamen in 1º sensu [illegible]~~ obiectum quod [illegible] dicitur intentionaliter ~~[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], non vero [illegible] [illegible] hoc [illegible]~~ sed hac [illegible] est obiectum in intellectu, ~~[illegible] [illegible] est correspondens illi, quod sumit~~

Ipsa caecitas est indirecte terminans influxum praedictum speciei sic cognoscibilis initialiter et in actu 1º. deinde hac specie fecundatus intellectus speciem expressam [illegible] seu verbum mentis parit, [illegible] illud ex obiecto et potentia parit notitia. et tunc caecitas redditur ~~proxime, et exercite~~ cognoscibilis, in actu 2º. ~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] producentem [illegible]~~ ~~[illegible] ens rationis in cognoscendo [illegible]~~ [illegible] sentiam et de est cognoscibile ad est actualiter, et exercite cognitum seu repraesentatum. et in hoc sensu dicimus caecitatem, et quodlibet ens rationis habens suum esse actualiter et exercite [illegible] dentum, ~~[illegible] cognosci [illegible]~~ nam per intellectionem practice producentem speciem expressam in qua caecitas habet indirecte esse repraesentatum, et cognitum, seu esse obiectum in ratione, ~~[illegible]~~ cognoscitur abs intellectu cognitione speculativa, et reflexiva, non vero practica. ~~[illegible] [illegible]~~ [illegible] est obiectum, [illegible] [illegible] [illegible] quo ens rationis [illegible] caecitatem cognoscere intellectus, quia [illegible] ratio entis attingit itaque ens rationis est [illegible] [illegible] [illegible] non ente [illegible] [illegible] obiecto, [illegible] entis obiectivo [illegible] [illegible]. sed de hoc infra redibit sermo.

Inquiritur ens: ~~Sed [illegible]~~: si vera sunt dicta, illae propositiones negatio entis rationis non est ens rationis, et negatio entis rationis est ens rationis ~~sunt simul verae~~: sed hoc [illegible] contradictoriae. duae propositiones contradictoriae simul verae: quod [illegible] pro prima 1ª propositio est vera sicut hoc negatio hominis est homo; a [illegible] [illegible] 2ª manifesta est, sicut dicta, quod omnis negatio, ut possit obiective [illegible] existere in intellectu ens rationis sit. q. = dist. [illegible] sunt verae in diverso sensu [illegible] [illegible], in eodem sensu negatio [illegible]. negatio itaque bifariam sumi potest fundamentaliter scilicet, hoc est ipsa carentia est, tunc non est cognoscens intellectus, quo in sensu omnino [illegible] [illegible], ~~et [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~, [illegible] negatio [illegible] [illegible] non est ens rationis, [illegible] [illegible] ab omni [illegible] removeat. et formaliter quatenus ipsa negatio, sive quaevis alia carentia ab intellectu concepta habet esse obiectum cognitionis, et sub hac consideratione negatio vere est ens rationis, seu habet esse obiectum in ratione. unde itaque propositio est simul vera in diverso tamen sensu. et ex hoc status adparet [illegible] [illegible] non respondet [illegible] sicut [illegible] obiectum, illique negatio [illegible] in [illegible] sensu [illegible] negat, et [illegible] formaliter accepta ens rationis [illegible].

Vitium [illegible]

Arguens 3. Repugnat fundamentum ut res aliter ac est cognoscatur: quod repugnat ens rationis sine fundamento. probatur antecedens fundamentum ut res cognoscatur aliter ac est, est fundamentum ut res non [illegible]

+ practice tamen [illegible] non [illegible] ipso fieri [illegible] rationis, non vero speculative est factum, quia tunc ita se habebat

Inquiritur ens: quod istae propositiones negatio entis rationis non est ens rationis, et negatio entis rationis est ens rationis non sunt simul verae: ideo unde duae contradictoriae essent simul verae: videtur sibi dicente ens rationis: quod sunt [illegible] prima: 1ª est vera, sicut hac negatio hominis non est homo. 2ª est vera, quod [illegible] omnis negatio, ut possit obiective existere [illegible] habere tantum [illegible] sit ens rationis: q. Respondeo praedictas propositiones esse simul veras in diverso sensu, illasque nullo modo esse contradictorias. [illegible] vero 1ª vera est intellecta de negatione fundamentaliter sumpta, sive ipsa carentia cognitionis entis, quo in sensu omnino negat ens. 2ª similiter est vera negatione formaliter accepta quatenus negatio [illegible] sive quaevis alia [illegible] [illegible] abs [illegible] cognita, habet esse obiectum in ratione.

Dic praedictas propositiones simul esse veras in diverso sensu illasque nullo modo esse contradictorias cuius vero 1ª verum sensu intellecta de negatione fundamentaliter sumpta est ipsa carentia cognitionis entis, quo in sensu omnino negat ens. 2ª falsum, quod negatio ipsa sive quaevis alia carentia semel ac ab intellectu concipiatur habet esse obiectum in ratione. et tunc negatio sumitur formaliter, seu [illegible] [illegible] hoc

+ a [illegible] ipsorum sic potius correspondentis quibus innotescat ipsius rei: g.

n cognoscatur: sed [multiplex data / simile] fundamentum [illegible]: q. fundamentum [ut res non cognoscatur] fundamentum ut res cognoscatur aliter ac q. e fundamentum ut res cognoscatur, ratio est ab eo q[uo]d habet. sed hoc e fundamentum ut res n cognoscatur, ut [illegible]: g. explicatur, q. cognoscere negans est ens cognoscere negans et ens: q. n cognoscere negans. per [illegible] cognoscere negans et ens n cognoscere quod sit negans. hyc enim e contradictio: sed q[uo]d cognoscere quod hic negans n cognoscere negans: g. = Nego ansa ad probandum dicitur ma. fundamentum ut res cognoscatur aliter [illegible] fundamentum ac e aliter se habente ex parte [illegible] rei [illegible] e fundamentum ut res n cognoscatur secundo ma: aliter se habente ex parte rationis attingendi negative ma. [illegible] unde concedo dictos ad probandum. Dicitur ma. fundamentum ut res cognoscatur aliter ac e aliter se habente ex parte rei [illegible] secundo ma, aliter se habente ex parte rationis attingendi sub distinctione fundamentum ut cognoscatur ratio est ab eo q[uo]d habet, [illegible] potius n habet, falsitatem secundo ma, fundamentaliter seu materialiter [negative ma] et explicatur dictos in negativis.

[illegible] utriusque hanc magna subtilitate est plenum, pro quo [illegible] ut qui intelligitur ex ipsa dicendis maxime pendet, pro nunc sat erit dicere objectum et obliquum intentionis [illegible] adaequatum, et intentionem [illegible] q[uo]d objectum [illegible] [illegible] habet [illegible] [illegible] determinant cognitionem, [illegible] ex illo [illegible] objectum ut in se [illegible], atque adeo nulla res [illegible] fundamentum ex [illegible] cognoscatur aliter ac e cognoscatur; atque [illegible] inadaequatum et abstractivum, qua ego cognosco rem seu objectum [illegible] [illegible] intrinsece q. ob sui [illegible] [illegible] imperfectionem [illegible] [illegible] intentionaliter partita in [illegible] percipiatur. ut [illegible] [illegible] et abstractum ab inferioribus, [illegible] in ordine ad inferiora: [illegible] [illegible] cognoscatur aliter ac e in se, attingitur ut separatum ab inferioribus, quibus in re identificatur, fundamento tamen praestito ab ipso [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], adveniente tamen q[uo]d ad hoc ens rationis n [illegible], q[uo]d [illegible] ad inferiora [illegible] [illegible] [illegible] aliquid habet atque est q[uo]d [illegible] e objective in intellectu. [illegible] est abstractum, seu est unum [illegible], [illegible] ad multa pro [illegible] cognitionis ut suo loco videbimus. [illegible] ut hoc est habere aliquid in intellectu n requiritur q[uo]d respiciatur ex parte ipsius, ac si in illo est [illegible], [illegible] in [illegible], quantum intellectus potius [illegible] correspondent quasi cognoscentem et [illegible]. sed [illegible] [illegible] quasi [illegible] secuta ex quadam necessitate ad modum intelligendi, in cujus [illegible] sit intentionalis praesens intellectui: itaque hoc est objectum q[uo]d habet [illegible], [illegible] tamen ex modo intelligendi se habet ut id quo, seu [illegible] ab intellectu attingitur, et [illegible] modo cognoscitur [illegible]: et in [illegible] e ratio [illegible] cognoscatur ad q[uo]d data fundamentum. quin atque intercedat fictio. et ex hoc stare ad [illegible] ut hyc [illegible] percipiantur [illegible].

Quaestio Secunda determinatio

Quid, et quotuplex sit ens rationis?

Essentia entis rationis, ejus formatio, et non multa de secundis intentionibus tam formalibus quam objectivis explicantur, et exponuntur?

Cum [illegible] Ita celebris [et eminentis] expositio [illegible] entia entis rationis, atque nota potius [illegible] quae instructiones in [illegible] animis ingerere, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Nec praeter [illegible] [illegible] aliorum, [illegible] enim brevis e, et majora [illegible] nos invitant. [illegible] q[uo]d claritati, et brevitati [illegible] [illegible] sic ens rationis communiter definire solet. [illegible] Quod habet [tantum esse] objective in intellectu.

atingentis objectum ut e in se simpliciter, quod proinde non facit ens rationis.

[illegible] attingitur ab

ens rationis sic communiter definiri solet quod habet tantum esse obiective in intellectu

cujus sensus est omne ens rationis quasi proxime nullum habere esse, tamen actu quoque possibilia.
unde possibilia entia rationis non sunt, cum etiam talia potentiam habeant ad existentiam realiter. ~~[illegible]~~
~~[illegible] definitionem [illegible] hoc breviter ratiocinio~~: quod et facilius percipiatur entis rationis explicationem integrare libet. ~~sensus, in qua definitione est~~, quod ens rationis ~~[illegible] est non ens, verum sibi~~
~~entis~~ nat., et consideratur obiectum. itaque in illo duo sunt consideranda, aliud quasi substratum seu
subjectum, nimirum non ens nat. et alterum tamquam forma, scilicet esse obiectivum, ~~per quod [illegible]~~ ratione cujus
terminat ~~intellectus~~ cognitionem, qua omnia sub ratione entis attingit.

Per hoc ~~autem~~ esse obiectivum ens rationis proprie non distinguitur ab
ente reali, sed praecipue per non ens. et indicant particulam illam, hoc tantum, seu pure in ejus
definitione ponitur. hoc tamen ~~non obest [illegible]~~ potest tamen per esse obiectivum aliquo ab ente reali
distinguatur. nam ens reale habet esse obiectivum in intellectu ratione sui, quatenus in intellectu speciem,
quae ipsius vices gerens, directe est ~~potens~~ terminat cognitionem, et cognitioni correspondet
ipsum obiectum aliquod ens nat. quod obiectum habet in re. cujus contrarium experitur in non ente ~~rationis, [illegible]~~
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ cum non ens ipse nullam immittat speciem, sed per speciem entis
realis cui opponitur, [illegible] praesens intellectui, et ideo dicitur quod ens rationis indirecte, et per speciem oppositas cognoscatur, et repraesentetur, ad modum quo caecitas per speciem visus cui opponitur ~~cognos~~ indirecte tamen cognoscitur, et sic ~~[illegible]~~ intentionaliter praesens. ut ex superioribus liquet. ex quo sic quod cognitioni entis rationis solum correspondeat ipsum obiectum non ens ut tale,
cum species unice illud repraesentet ut oppositum enti ideoque aliquo per ipsum esse obiectivum ~~aliquo~~ ab ente
reali differt.

Hinc omnia quae de ente rationis ea enumerantur, quae propria entis realis opponuntur, ut non habere esse reale, non esse aliquid, neque verum, neque bonum, neque unum. ceterum dein
ente ut fictum est in ratione, nimirum ratione entis obiectivi, quod accipit ab intellectu, ut cognoscibile redditur, deinde cognitum etiam significantur propositione affirmativa: ut esse obiectum logicum, habere veritatem falsitatem
conformitate in conformitate cognitionis cum obiecto cognito. &c. quia ratione illius esse obiectivi ita se habet in
ordine ad cognitionem ac si esset ens. quamquam ipsum non ens ut tale est subtractum. dicitur quoque cognosci
tur, esse verum obiectivum et forma, seu ~~[illegible]~~ se habet ut ratio sub qua attingitur non ens, et habet esse obiectum
intus.+ ~~nulla fictione intercedente~~ doctrina haec attribuitur [illegible], ~~[illegible]~~ a quodam viro [illegible] (cujus nomen
penitus ignoro, nec aliquo modo) ut rejiciens non ens [illegible] ens rationis, praecipue ex fundamento, quia
impossibile cognoscitur ut possibile, attribuendo scilicet possibilitatem subjecto, cui repugnat, in quo
est falsitas; et quia impossibile apprehenditur ut impossibile in quo nulla est falsitas, est impossibile tamen sic in ratione obtinere, dum de illo affirmatur quod est impossibile, aliter enim potius confunderet rationes istas, quae innotescunt intellectui.

Hinc Scotistae ~~de [illegible]~~ sibi non placet Thomistae et quae plurimi recentiores, asserentes ens rationis fictum ~~[illegible]~~ existere, seu consistere in aliquo esse obiectivo ficto in intellectu ~~fingente~~:
nimirum quatenus intellectus non enti attribuit esse, ratione cujus non ens apprehenditur et
cognoscitur. ut dum ~~[illegible]~~ ~~cognos~~ apprehenditur ut forma in oculis existentem. tenebras tamquam
quid formam positivam in aere inhaerentem. sed quae incongrue id asserant ex dictis satis
dictae; ~~[illegible]~~ et ulterius ostenditur; ~~tum quia [illegible] intellectus tunc in falsum, et falsitatem [illegible], quae [illegible]~~
~~dici~~: ~~tum [illegible]~~ quia praedictis fictionibus potius ignoratur, quam cognoscitur verum ens rationis, cujus cognitio, ipsis adversariis annuentibus maxime ad scias educit: et ratio est quia cognitio entis rationis fit ipsorum errorum assertione et ad ignorantiam, quam ad scias, ut est notum omnibus. liberum tamen fateamur intellectum multoties apprehendere, et aliquo falso affirmare esse quod non est, et esse quod est, cum hoc

prohibitum, talitur

+ ~~nulla intercedente~~ fictione

fingere et falli: nam hoc esse ens rationis sine fundamento efatum, de quo ~~[illegible]~~ intelligenda sunt verba Laurentis Brulmi, quibus innituntur praecipue Wolfius et Stattlerus nostri recentiores docent:

Ait enim Magnus Laurens lib. Apologetico contra insipientem cap. 2. (in vero in Proslogion ~~cap~~ 3. et commenta citata) Multa namque cogitamus non esse, quae scimus esse: et multa esse, quae ~~scimus~~ non esse scimus; non existimando, sed fingendo ita esse cogitamus ~~et non voluntaria, et a tanto Domine aliena non intelligentia videatur aliena, audiatur cap. 6 ejusdem libri prope finem ubi ait: Quomodo summa et falsa intelligi; et intelligere esse secundum propriam tendere existere aliquid: intuitu ad me tu videns... et non esse, sed cujusdam intuendi hujus definitio. quia tamen ubi scitur~~; et ne ridiculum tamen, et a tanto Domine non intelligentia videatur aliena: audiatur Divus Thomas fidelissimus ejus discipulus opusculo 22. cap. 8 ubi ait: id autem formatio generis et speciei, quae est actio intellectus non est fictitia, sicut est quando intellectus fingit non enim veri in re componit aliquid esse sic quando intellectus fingit non ens ut montem aureum: ... variando ille formae generis. ex quibus clare liquet ens fictum esse sine fundamento. unde sicut illa verba. mons aureus. utique ad ens rationis cum fundamento impertinens videtur fictio.

id ipsum ratione fit manifestum. nimirum illa, quae in ultimo articulo quaestionis praecedentis expendimus. in hanc formam redacta: Nullum datur fundamentum ad cognitionem intrinsecam fingentem: quia talis cognitio fingens utpote erronea est obiecto dissormis: quod sic liquet, in praefato fundamento. quia non recte perceptio tribuitur: nam hoc in quolibet intellectus occasione ab errore, et ab obiecto non recte perceptio tribuitur. et ens identificantibus, ~~fundamento~~ occasione desumpta ex obiecto, et ipsius non recte percepto. Augeris, ens rationis cum fundamento non est sententia repugnans, sed quod chimericum, id dicere si requiritur fictio: non patet aliud esse ens rationis esse sine fundamento. praeterea non minus repugnat privatio ras entis, sive forma positiva, quae caret esse entis: sed hoc sententia caret et sententia repugnans, et quod chymericum ut patet: quod. Nec valet dicere, quod intellectus non sub ratione entis attingentis, proindeque ens rationis, cum in re nihil sit, aliquid esse saltem fictum debet habere, ut apprehensionem intuitivam ut ab ipso cognoscatur.

Non inquam dicas, nam ad hoc sat est, quod non ens cognoscatur ~~per~~ ad modum entis, id est per ejus species ~~indirecte per representantem, et dictum manet~~, ratione cujus non ens habet indirecte esse representatum, et cognitum, seu esse actuale obiectivum in ratione, ad quod nulla requiritur fictio, sed vere, quod non ens sit ens in ratione, per quod et apprehensionem cognitioni, et ~~[illegible]~~ est obiectum enunciationum logicalium ut dictum manet. Denique nostra resolutio ex ipsa loquendi forma clarescit: quod enim dicit aerem esse tenebrosum inepte loquitur, recte vero, quod pronunciat non esse lucidum. et ratio est, quia 1° propositio denotat ex parte privationis aliquid esse. 2° vero privationem per quam non esse manifestat. Doctrinae huic attribuitur et opera vindicatur nostri familiaris Moderno (et et carissimo) ~~patri [illegible]~~ fratri Emmanueli Navarro, olim Salmantino sacrae theologiae primario Moderatori, bonarum literarum Atheniensi. et omnia, quae in publicam utilitatem edidit, assona voce, ~~[illegible]~~ diserto silentio loquuntur. ait enim Magnificus D. non ideo fieri ens rationis cum fundamento, quia impossibile apprehenditur ut possibile, attribuendo nempe possibilitatem subiecto, in quo est certe falsitas; sed quia quo.

Marginal note (left, beside "ira paret aliud"): ens rationis ... possibilitatem
Marginal note (left, struck through): ~~et dictum manet~~

Sed quia impossibile apprehendit ut impossibile, in quo nulla e falsitas, impossibile vero re obtinet in ratione dicit affirmata de illo qd e impossibile, aliàs potius confunderetur quia ista quae inadequate intuitur.

Ex his patet actus intus rationis conformatur nec erroneus, nec fingens fictio, quia 1a intentionalitas diligendo infra attinge objectum sicut e in re, [illegible] et nec, hic 2a intentionalitas illud attingat ut e [illegible] seu ut [illegible] in obtineat in intus, in quo nulla fictio ut [illegible] dicit [illegible] l ens rationis ei adjudicatur universalitatis dicitur n ens quodammodo fingi ut fiat, fingi intelligendus e per fieri, seu componi ut D. 33 [illegible] ocursus [illegible] e ac formaine, et spontaneus [illegible] in quae M. L. Diz. [illegible] 23, [illegible] nocamus. Dat ergo ens rationis in existere in denominatione extrinseca [illegible] denominatione de facto actus intus [illegible] realiter extrinsece denominantis objectum.

Denique adverte ens rationis aliud ee quasi complexo videlicet cognoscitur parvae l negao. Subtractus tamen hujus intus rationis e n ens. [illegible] vero [illegible] id obtinet qd accipit ab intus. Alterum vero quasi efficacy nimium dicant ut cognoscit adequata cognoscitur aliquo respectu ad inferiora, et hoc dictae non entis [illegible] subtractus. ee execute obtino [illegible] intrinsece afficiente ipsum ee ante [illegible] pariter in ratione ex quo resultat qd sentit intentionale intrinsecus ab [illegible] fictione, Pro [illegible] hujus doctrinae intelligentia, explicanda tibi quomodo 2a intentio eee obtineat sine ens rationis ad [illegible].

Intentio bifarie dividitur, alia e [illegible], obtiva altera. [illegible] est actus intus cognoscens objectum obtiva e ipsum objectum ut subest cognitioni seu ut cognitum. Itaque tamen subdistinguitur in 1am et 2am. 1a intentio [illegible] e actus intus atingens objectum secundum id qd ipsi habet in re. et objectum ita cognitum e 1a intentio obtiva, quae e qd reale nemo [illegible] 2a intentio [illegible] e actus intus atingens objectum, secundum id qd accipit ab intus, ut intus, ut dicit [illegible] cognoscitur ut abstractus, ut [illegible] unum e multis ad multa praedicamentum cognoscitur, [illegible] autem et [illegible] quae ante reddita ita cognoscitur, et cognitum 2a intentio obtiva appellatur. Igitur tamen practice et exercite attingitur per 1am intentionem [illegible] per quam [illegible], eamque obid actus directus dicit [illegible] speculative vero, et reflexe attingitur per 2am actum intentionem [illegible] quae [illegible] ad actus reflexus immaginata.

Itaque quae tribuere 2a intentio obtiva aliud n e [illegible] [illegible] quae ee qd habet objectum ab intus, et [illegible] qd [illegible] in reiabili sed tantum obtinet in ratione, [illegible] hanc [illegible] quod [illegible] per [illegible] illud ee qd habet [illegible] cognoscitur ut abstractus, [illegible] relatus et habet ut quo [illegible] [illegible] noscatur [illegible] modum quo [illegible] impossibile, ut [illegible] ipsum vero ee [illegible] ee habet ut quod seu vero quae fieri n ens impossibile [illegible] cognoscitur [illegible] rationis informans. Itaque atingi [illegible] objectum. [illegible] intendendo, objectum vero quo [illegible] ee [illegible] [illegible] habet [illegible] [illegible] habet ut quo se [illegible] necessitate [illegible] modus intelligendi ut [illegible] 2. 7 de Potiis art. 11 in corpore

Itaque quae tribuere 2a intentio obtiva n e aliud pro facto quae ee qd habet objectum habet ab intus, et prout in tus: [illegible] [illegible] ratione: qd [illegible] in re nihil e, sed tantum obtinet in ratione, et habet ut quo respectiatur [illegible] cognoscitur ut [illegible] sentiendi: [illegible] vero ee [illegible] habet

Hinc colliges quam potius e [illegible] [illegible] [illegible] fictiones relegans ab efficientia ut quod [illegible]

hinc omnis fictio relegenda e ab efficientia entis rationis 2ae intentionis obtine. Deinde [illegible]

~~entis rationis~~ 2a intentione obtineat, quod ad hoc ut ~~sit~~ ~~abstractus~~ congnoscitur, ~~seu ordine~~ [illegible]

~~[illegible]~~, sufficit [illegible] ~~ex modo intelligendi~~ representari [illegible]

aliquid esse, quod in se non est, videlicet unitas rationis, et negativa, privativa, et relativa, quemadmodum

[illegible] ex modo cognitionis inadequatis. [illegible] ~~[illegible]~~ requisita [illegible] per fictionem attribuat

talis unitatis enti quia [illegible] falsum. [illegible] 2 [illegible]. hoc quoque attingere secundum quod aliqua non habentia in se ordinem ordinanti intelligentis, licet intellectus non intelligat ea habere ordinem, quia sic esset falsum. [illegible] terminans cognitionem

adequatis [illegible] [illegible] nempe ut 1a intentionalitas cognitus, et ut [illegible]

[illegible] est res quaedam, realiterque extrinsece cognita denominatur; [illegible] 2a intentionalitas

cognitus, seu secundum esse quod accipit ab intellectu, et sic [illegible] habet esse obtinere in ratione

quod est [illegible] ex modo intelligendi [illegible]

Totum hoc [illegible] est [illegible] doctrina opusc. 48 [illegible] 2 cap. 1 [illegible]

[illegible]. Ad [illegible] [illegible], sciendum est, quod [illegible], seu genus generalissimum [illegible] potest

accipi. Uno modo pro ipsa intentione [illegible], seu universalitatis. alio modo pro

ipsa re cui [illegible] intentio fundatur +. 1o modo [illegible] est ens rationis. 2o modo

est ens reale. (et post pauca) + 3o modo [illegible] ente [illegible] esse obtinere in anima

[illegible] possumus duo considerare. scilicet id quod est obtinere in ente, [illegible] et [illegible]

[illegible] est res. et illud quod [illegible] [illegible] ut est obtinere in intellectu, et non [illegible] sibi secundum

[illegible] est reale, scilicet esse abstractum ab hoc, et illo ligno. et hoc modo ens in anima [illegible]

est res [illegible] intentio. cui extra animam nihil respondeat [illegible] pro fundamento remoto

et sic [illegible] esse non ente. Nihil aliud [illegible] rationis [illegible] fundato dicimus quoque

quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] cognitione inadequata et abstractiva cognoscitur unio

[illegible] [illegible] aliquid [illegible] in anima, cui nihil extra correspondet, quod quidem obtinet

[illegible] in [illegible] est ratio et non ens cognoscitur [illegible] in ente [illegible] [illegible] [illegible]

modo cognoscitur [illegible] extra, et sic [illegible] [illegible] quoque accidentale [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et esse obtinere [illegible] [illegible] rationis denominante, et intrinsece

efficiente [illegible] esse entis rationis fictionis. + Sed ut [illegible] [illegible] [illegible] opponendum.

[illegible] [illegible] cognoscitur ordine, et in ordine ad inferiora, et illo ordo [illegible] [illegible]

actu intellectus se habentis [illegible] entis, [illegible] ex[illegible] denominans; et se habet

intrinsece, aut [illegible] intrinsece efficiens?

Si 1m [illegible] denominatio extrinseca est quod reale. Si 2m [illegible] [illegible] quod

[illegible]: quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] entis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]

[illegible] et illo ordo non est quod obtinet [illegible] [illegible] in intellectu, et quod [illegible] = ex [illegible]

~~[illegible]~~ respicio ~~maxime [illegible] intellectus [illegible] [illegible]~~ [illegible] [illegible] pro quo

[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] quod verbum mentis diversificatur [illegible] producta per cognitionem

inadequatam seu abstractivam [illegible] considerari potest et ut se habet ad rem, et ut [illegible]

[illegible] intentionalitas cognitus, quo [illegible] species est quod reale, et [illegible] similitudo [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] correspondet, se aut [illegible] [illegible] denominatur ex

[illegible] representata [illegible] cognitum

quod [illegible] fictiones [illegible]

videt se habere ad unitatem. et relationem seu ordinem, quem dicit ant. 2º intentionaliter acceptum. et in hoc sensu est quid rationis, et solum obtinet esse in intellectu, quia nec est talis similitudo esse reale antis per negationem suppositum; nec ant habet esse correspondens illi, quod habet in re, nisi ipso fundamento remoto; sed unice habet esse respectivum unio sicutum ex parte ipsius rationis modi cognitionis, et speciei inadequatum, in quo esse formaliter consistit 2ª intentio obiectiva. ex his ad oppositum dicimus ordinem, quem ant 2º intentionaliter acceptum dicit ad inferiora non consistere in denominatione extrinseca, seu in actu intellectus, quo obiectum extrinsece cognitum denominatur; sed in aliquo esse, quod ex modo cognoscendi sequitur, nempe in relatione qua ant per obtinet repraesentata in intellectu cum ordine, seu in ordine ad inferiora: quae quidem relatio cum in re nihil sit, esse absolutum obtinet tantum in intellectu.

Nec ad hoc requiritur aliqua fictio, quia licet illud esse respectivum si habeat ex parte antis. et sic intrinsecum ipsi, ut in recto 2º intentionali, intellectus tamen ratione illius non apprehendit ant secundum suum esse reale esse ad aliud. quia sic intellectus est falsus, ut inquit Divus Thomas; sed solum repraesentat, media sua specie, ant 2º intentionaliter acceptum relative seu in ordine ad inferiora: itaque ant 1º intentionaliter acceptum est ex parte rei se habet respectu intellectus ut res quaedam, fundamentum tamen praestans intellectui, ut 2º intentionaliter est ex parte rationis attingendi. seu alterato modo cognitionis sequatur ex parte antis aliquid esse respectivum, quod solum est obtinet in intellectu ut nos docuit Divus Thomas. igitur hoc est obiectivum, non, inquam, est formaliter actus intellectus, sed quod attactum per actum intellectus, ex parte antis, ut id quo alterioni modo cognoscitur quam existit. nempe practice, et exercite attingitur per 1am intentionem formalem seu directam, et speculative, seu reflexe per 2am intentionem formalem seu reflexam: ~~et quo una resolutio differt a veritate, simul et ostendit, et igitur~~ ~~quod dicimus 2am intentionem obiectivam esse quid reale retinens ex parte obiecti, sed de his infra dicendo~~ ~~obiecto loqueremus~~.

Doctrina haec expressa est in Divo Thoma q. 7 de Potentia art. 6 in corpore ait enim: nihil est in rebus, quae sunt extra animam, cuius similitudo sit ratio generis, vel speciei. Nec tamen intellectus est falsus, quia ea quorum sunt istae rationes, genus, et species non attribuit rebus, secundum quod sunt extra animam, sed solum secundum quod sunt in intellectu. ex hoc enim quod intellectus in se ipsum reflectitur, sicut intelligit res existentes extra animam, ita intelligit eas esse intellectas. et sic sicut est quaedam conceptio intellectus, vel ratio cui respondet res ipsa, quae est extra animam, ita est quaedam conceptio, cui respondet res intellecta, secundum quod huiusmodi, sicuti rationi, vel conceptioni hominis respondet res extra animam, rationi vero vel conceptioni generis, aut speciei respondet solum res intellecta. ex quibus clare liquet rationes generis, et speciei solum esse obiective in intellectu, quamvis aliquid correspondeat in re. dubium ... sunt obiectum practice et exercite attactum per cognitionem directam, et speculative per reflexionem; citra fictionem seu falsitatem intellectus. plura hic agglomerantur ab aliis. sed dicta bene ponderata sufficiunt.

quidquid sit quid reale + prout sic enim ant est res quaedam ut ex Divo Thoma vidimus.

Nec ad hoc requiritur aliqua fictio, quia licet illud esse obiectivum se habeat ex parte antis, et sic intrinsecum ipsi ut in recto 2º intentionali, ratione illius non apprehendit intellectus ant esse ad aliud; sed

ideoque id quod attingitur ex parte obiecti, nec est actus intellectus ut vult ... desumitur, sed ~~quod~~ attactum per actum intellectus secundum tamen ex modo intelligendi, citra ullam fictionem. et ex hoc differt hic dicendi

Corollaria ex dictis

Pro faciliori dictorum captu inquirere quotuplex sit ens rationis? ad quod breviter dicendum. ens rationis in prima sui divisione esse duplex, aliud sine fundamento, alterumque cum fundamento. deinde quorum exemplificationes ex superioribus liquet ens rationis cum fundamento antis

duplicata considerari potest, l ex parte formae seu relationis, et sic est etiam duplex, videlicet absoluta, et relativa, ut ens reale ad cuius instar apprehenditur ab intellectu, et duplex videlicet absoluta, et ~~negativa~~ relativa. l ex parte fundamenti, quo in sensu est triplex, scilicet negativum privativum, et relativum, ut fundamentum ad ens rationis efficiendum, l est carentia formae indebitae subiecto ut visus in lapide, et sic est negativum, l est carentia formae debitae subiecto ut caecitas, et hoc privativum appellatur, l denique est aliquid non positivum, fundamentum praebens intellectui et ratione aequivalentiae ad plura, vel divisionis mutuatis in varios dividentes ceteros, ad invicem ordinatos per modum superioris ad inferiora, et e converso; quod ordo in re nihil est sed tantum obtinet in intellectu perquam ad invicem referuntur relativum dictum.

Inquires 2° perquam intellectus operationem ens rationis efformatur? Respondeo perquamlibet efformari posse. per simplicem enim apprehensionem, praesertim formae intellectui privationes, negationes, et plures relationes rationis: per judicium subiectum, praedicatum et propositiones, et per discursum 2as intentiones, ad tertiam intellectus operationem spectantes. Nota vero quod fundamentum ad ens rationis logicum extrinseci capite oriri potest videlicet ex fecunditate, et aequivalentia obiecti ad plura realiter distincta; l ex imperfectione speciei non repraesentantis adaequate obiectum l denique ex imbecillitate, et limitatione intellectus humani, non valentis unico actu adaequato cognoscere. ex quo plures oriuntur ab intellectu cognitiones inadaequatae, et abstractivae, quae ex modo cognoscendi aut ex repraesentatione ordine, l in ordine ad inferiora, quod ordo ex modo cognoscendi secuta, exurit quae pure obtinet in intellectu, cum re nihil sit. et hoc facit intellectus cetera fictionum modo supra explicato.

Questio sexta

Utrum denominatio extrinseca orta a forma reali ~~rea~~ ens realis sit, vel rationis

§ 1

Procul ab hoc dissidio sunt denominationes, quae ex libera hominum impositione dimanant, sed illae solum, quae rebus veniunt ex communicatione alicuius formae realis, denominatio itaque in hoc sensu, sicut et forma denominans bifarie accipitur: alia est intrinseca, quae provenit a forma intrinsece recepta in subiecto denominato ut denominatio videntis a visione, l scientis ab scientia. alia vero extrinseca, quae oritur a forma extrinsece terminata ad obiectum denominatum, ut ~~denominatio in pariete, quae~~ denominatio visi, et cogniti, quae a forma provenit extrinseca parieti, dum paries est visus, aut cognitus. Denominatio ~~haec~~ ~~unice~~ provenit e forma, quae quodam modo sunt relativae, id est, quarum solum denominant subiectum, cui inhaerent, sed etiam obiectum ad quod extrinsece tendunt ut visio et cognitio; quae et intrinsece denominant subiectum cui inhaerent, videlicet videntem et cognoscentem, et obiectum ad quod extrinsece terminantur, visum, et cognitum denominata. Aliae autem formae ita sunt absolutae ut nullam denominationem praebeant nisi subiecto in quo recipiuntur, ut albedo ~~[illegible]~~ calor, frigus &c. unde ~~[illegible]~~ in decretis sed de illis quo tibi dubium sub his terminis resolvendum: ut Petrus, l paries dicatur visus, aut cognitus per quam formam? an per solum fundamentaliter, et per terminationem extrinsecam formarum visionis, et cognitionis? an vero solum fundamentaliter, et per terminationem extrinsecam formam visionis et cognitionis a bruto? hoc secundum tenent plures Thomistae quibus subscribunt P. Vazquez, et Arrubio; asserentes obiectum extrinsece denominatum formaliter

primo visio, et

damentaliter denominari per formam extrinsecam, non vero formaliter, vel duplex forma resignatur per formaliter obiectum intrinseca, quod totum quod rationis est. 1° vero docuit Scotus et Scotiste S. [illegible] ne cui [illegible] immunitati adhaerere. Durandus vero M. Soto, et [illegible] impugnant quod denominatio extrinseca proveniens a forma reali est quod reale per [illegible] ilius, quae provenit ab actibus intus, et denominatio Cogniti. Mentem nostram sequenti declarabit assertio.

Assertio Nostra

~~Omnis~~ denominatio extrinseca proveniens a forma reali est quod reale. Ex. denominatio visi, et cogniti ~~non extrinseca [illegible]~~ est quod reale: ergo. Probatur minor denominatio ~~[illegible]~~ cogniti est formaliter exercitium formae denominantis obiectum cognitum, et visum: sed simile exercitium est quod reale: ergo. Probatur minor exercitium formae realis est formaliter quod reale, aliunde enim non est quo forma exercita: sed ~~denominatio visi, et cogniti~~ exercitium formae denominantis obiectum visum et cognitum est huiusmodi, nam visio et cognitio formae reales sunt juxta nos: ergo. Confirmatur per hoc praecise quod visio ~~[illegible]~~ et terminatur ad obiectum hoc denominatur realiter formaliter ~~visum~~. Si de visione ita se habet, ergo probatur per hoc praecise quod visio ~~[illegible]~~ terminatur ad parietem ego video realiter formaliter parietem: at implicatorium est me videre realiter formaliter parietem, et quin paries sit visus a me realiter formaliter visus: ~~[illegible]~~ visum obiectum grammaticaliter, et penes voces activum, et passivum ~~[illegible]~~ ergo.

Respondere [illegible] obiectum non denominari formaliter visum, et quin visio sit [illegible] forma obiecto intrinseca recepta in obiecto viso; effectus enim ~~inquiunt~~, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ est quae forma communicata. ~~At~~ visio reperitur intrinsece communicari obiecto, unde ~~[illegible]~~ et denominatio exsistit resultantis est quod effectus a ratione [illegible] propriam ad hoc obiectum [illegible] denominatio fundamentaliter visum, non vero formaliter ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ manere ex dicto ~~[illegible]~~ denominatio extrinseca et impossibile redditur. ~~Item~~ forma extrinseca fingitur obiecto intrinseca communicata non extrinseca sed intrinseca forte denominatio existit resultans et patet [illegible] vocarunt Quidam nostrae familiae Moderni, dicentes quod ad hoc ut denominatio visi verbi gratia [illegible] visio communicari debet obiecto per modum formae non intrinsecae, sed extrinsecae, et obiectum similiter [illegible] [illegible] subiectum talis formae, quod [illegible], inquiunt, opus rationis est quia nec visio ut forma communicata obiecto, ~~[illegible]~~ subiecto, nec obiectum ut tale suscipit illam.

Subtilis quidem et ingeniosa solutio, impugnatur tamen: ut obiectum denominetur formaliter visum sufficit requiri (juxta solutionem) quod visio per modum formae extrinsecae communicetur obiecto tamquam subiecto: sed hoc quod reale est intrinsece: ergo. Probatur minor subiectum cui forma extrinseca communicatur effectus formalis est obiectum ut terminans illam: sed visio realiter terminatur ad obiectum: ergo. [illegible] forma extrinseca ad dictum intrinsecum non exigit subiectum inhaesionis, sed adhaesionis: sed visio realiter adhaeret obiecto tamquam subiecto illius: ergo. [illegible] forma extrinseca est forma relativa: sed forma relativa exigit subiectum adhaesionis quippe subiectum ~~[illegible]~~ [illegible] sine ex modo loquendi ut infra, et [illegible] in Metaphysica videbimus: ergo.

Solvuntur Argumenta

Argues 1° Denominatio proveniens a forma reali realiter non informante subiectum non est realis: sed denominatio extrinseca visi est huiusmodi: ergo. Maior certa videtur, nam forma realis realiter non informans perfectionem tantum denominare formaliter potest. Probatur minor: denominatio extrinseca visi ~~quae forma realis~~ provenit a visione, quae forma realis est: et visio nequit realiter

subtilis et ingeniosa solutio impugnatur tamen ut obiectum denominetur formaliter visum sufficit quod visio ~~perfecta~~ forma extrinsece communicetur obiecto tamquam subiecto: sed hoc est quod reale: ergo. Probatur minor quae subiectum denominationis et adhaesionis [formaliter] datur per hoc praecise quod forma tendat in obiectum et [illegible] illum, tale quod totum datur in visione [illegible] solutionem: ergo. [illegible] quod [illegible] datur realiter [illegible] tamquam [illegible] forma, et subiecto tamquam subiecto extrinsece quod denominato.

Denominatio visi et cogniti est extrinseca sed haec est realis: ergo. Probatur minor denominatio ~~[illegible]~~ [illegible] a forma reali realis est: sed denominatio visi et cogniti provenit a forma ~~[illegible] est extrinseca~~ reali: [illegible] formaliter provenit a visione et cognitione, quae forma reales sunt juxta nos: ergo.

Petrus est cognitus ante visum et denominatio extrinseca ~~[illegible]~~ sed haec est quod reale: probatur minor Petrus est cognitus et [illegible] de [illegible] ad Petrum et Petrus [illegible] sed totum hoc est quod reale, et Petrus vero, et realiter terminat cognitionem et hic realiter formaliter [illegible] [illegible]

Petrus est cognitus ante visum et denominatio extrinseca a forma reali proveniens sed hic est quod reale: [illegible] visio enim et cognitio forma reales sunt [illegible] [illegible]: Petrus est cognitus [illegible] per visionem et cognitionem terminare ad Petrum et Petrus cognitionem [illegible] sed hoc est quod reale

Subtilis

2° obiectum visum est [illegible] ~~[illegible]~~ extrinsecum [illegible] ex obiecto extrinsece terminante ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] terminante ad obiectum, quod obiectum se habet sed visio non recepto datur [illegible] [illegible] forma: ergo.

informare obtum denominatum: g. pa mi fra informat subtum per receptionem in ipso: sed
mere realis non recepta in subto denominato aliunde non ureit, sed videns retinet.
g. Ma pate informatio est ipsa fa et communicata subto, informata fa non inhæ-
rens subto illud facit non denominat: sed fa extrinseca mere ug. realis non inhæret
subto: g. pa ma. fa non inhærens subto non est in subto: sed fa, quæ non est in subto illud fa-
cit non denominare, ideo communicet suum effectum falem per receptionem in ipso, juxta illud effectus
falis fæ est ipsa fa communicata. g.

Hoc stante dicit ma. non informante nec intrinsece, nec extrinsece secundum
precise extrinsecæ unio ma, et dicit non informat intrinsece secundum mi. extrinsece ergo
mi. esse obtum. quam dictio applicanda est exemplis probabilibus. fa extrinseca ad distinctionem intrinsecæ, obtum
exposcit extrinsecum infrao, quæ habet per hoc pacisse quod tendat, seu terminet ad
obtum. quod denominat. exquo resultat, quod senstum extrinsecum coalescens ex tribus quæ subto,
et ex unione ug. et quæ fa. sed et clarius principiatis praecedentis habet, sine qua non notatis
hoc determinans minimum aliud de fa absoluta, quæ subtum denominans subtum
quæ intrinsece requirentis et calor frigens aliud de fa ad transcendentalis relativæ, et
cognitioe verdaræ alii, quæ dupliciter habent subto ad distinctionem illam duplex habent subtum
aliud intrinsecum, et rigorosum. alterum vero extrinsecum, et secundum dici. utrumque tamen realiter in-
formatam sed alibi et alibi;

Ad 1m ipsius, et rigorosum informat exigit, et inhærentis, in cujus fa de-
nominans intrinsece recepta in subto, l. potia, exquo, et fa resultat hoc senstum, sibi
esse videns, l. cognoscens. Subtum vero extrinsecum. seu obtum. solum exigit quod fa illi adhæreat,
et ad illud terminetur, exqua resultat aliud senstum extrinsecum distans extra unionem ipse
realis extrinsece subtum informante, et ex subto et subto illo extrinsece recipiente, videlicet
esse obtum visum.) unde fa transcendentalis relativæ duplicem habet respectum, alium
actionis, seu accidentis, qui dicitur respectus in, alium vero respectum, qui dicitur ad, sub 1o re-
quirit subtum, cui inhæreat, seu inquo sine per intrinsecum receptionem in ipso, sub
2o vero tantum exigunt respicere et terminare ad subtum ad quod sunt. ideo non requi-
rit intrinsecam receptionem fæ. et obtum denominet extrinsece visum ug. nec requirit quod realis
fa extrinsece recepta in ipso et quæ videns denominet; et ex hoc patet ad quam formam
fa eius suum effectum falem communicat subto l. intrinsece l. extrinsece juxta exigentia fæ, unde
effectus falis fæ est ipsa l. intrinsece, l. extrinsece communicata l. per inhærentiam, l. per adhæsionem.

~~Replicabis. fa transcendentalis relativæ~~

Replicabis. visio ug. nequit denominare obtum secundum respectum per ac-
tum realem: g. non denominat et fa transcendentalis relativa: pa ans. respectus secundum
realis est respectus ad: sed visio non denominat obtum secundum respectum ad ug. prius respe-
ctu ad dicit tendentiam, et visum ad obtum: sed visio non denominat obtum quatenus dicit tenden
tiam, sprout se habet in via ad communicationem sui effectus falis, exqua resultat denominatio: g. 2o
obtum visum est senstum accidentale: sed per purum adhærentiam visionis non datur simile senstum:
g. pa mi: senstum accidentale distat ex subto, et fa quæ ut potest accidens inhæreat subto
subto, nam accidens inhæret subto quod aficit sive denominat: sed inhæreat non est idem ac
adhærere ut dicere signis dicimus. g.

Ad 1m respondeo, respectum ad bifariam posse considerari, l. secundum quod dicit
tendentiam ad obtum, l. quatenus exprimit finem, et tangentis obti l. tui, sub 1o
consideratione facit non denominat, quia solum dicit ordinem in via ad communicationem sui bene

scienduum est aliqua esse fa absoluta, ut calor frigens l. aliam vero relativam

Sed 1o 7 ug. ut potest accidens

ut aliqua scilicet adhærentis ideo licet visio accidens sit non tamen exigit inhærentiam respectu subti ad quod respicit denominatum, accidens enim solum inhæret subto quod intrinsece aficit ut patet in relatione

tamen in 2º sideratõe quia tunc sg dicit adjacentes et adhaerentes obto qd extrinsece denominat sub munere speciali adhaesionis formaliter et ultimate. ad 2um respondeo obtu verum et relatum accidentale relativum et extrinsecum qd ad differentiam intrinseci [illegible] adhaerentis per denominantis, necessarium videtur quia haec [illegible] accidentis sic [illegible] in haerentes secundum eg hui relatum, apparet in relatione quae secundum relatum ad [illegible] [illegible] respicere tum. cujus rao e quia accidens unice inhaeret subto, qd in trinsece afficit, sive denominat.

Argues 2º obtum ee cognitum e denominao extrinseca: sed hoc ione raois ig. per mi obtum ee cognitum e obtum secundum eo qd accipit ab intellectu in intra: sed [illegible] sic qd raois e, 3 nullum habeat verum [illegible] obtum ee intentionale: ig. = [illegible] respondeo denominaõs extrinsecas cogniti provenire [illegible] cognitione ut hec e actu directe cadens ad obtum, quo inscien qd reale e, [illegible] et sic importat ee obtum, reddens obtum ro intentionaliter cognitum. unde [illegible] nullum obtum habeat ee obtum in raoe, n coretie pure obtive in intu, sed [illegible] qd reale correspondeat et illi qd obtum habet in se. itero [illegible] [illegible]

Argues 6º Denominao creatoris sumpta a creaturis e Deo extrinseca: sed hoc n e realis qd Deo raoe sue immutabilitatis nihil reale in tpre ad venire potest;) est denominao creatoris Deo in tpre adveniens ig. [illegible] qd qd reale e l creatum, l increatum e: sed hoc relatum D. cognitus, l delectus nec crea tum nec increatum e: ig. = hoc argum ppaie ad [illegible] pertinet. respondeo tamen Deum denominari creatorem per relatum, et realem habitudinem creaturarum ad [illegible] eg Dei, quae denominao extrinseca e Deo utpote ab extrinseco nempe creaturis proveniens, hec tamen nullam infert mutaõg in Deo, sed solum in creaturis. quae tam tepore de n eo adeo intrinsece) ad formaõg dic relatum illud ee quae increatum ex parte subti, et creatum ex parte [illegible], absolute tamen creatum dicendum e, sicut in [illegible] [illegible] dicitur ens raois licet ejus extrema sint realia, quia denominao accidentalis [illegible] [illegible] [illegible].

Arguas ultimo Deno minaões cogniti et di lecti a creaturis sunt Deo extrinsecae: sed n sunt reales: quia inferret aliqd reale Deo in tpre advenire contra immutabilitatem: ig. [illegible] hoc relatum D. cognitus de nec creatum, nec increatum erg.) ~~respondeo~~ [illegible] [illegible] quae n [illegible] [illegible] probaõ [illegible] les denominaões solum ad [illegible] Deo in [illegible] aliqd extrinsecum. [illegible] ~~[illegible]~~ n e contra immutabilitatem Dei, [illegible] [illegible] terminet [illegible] creaturarum solum [illegible] extrinsece. [illegible]. [illegible] ~~[illegible] resultans creatum ex parte [illegible] et increatum ex parte subti; [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] ord~~ [illegible] et per hoc [illegible] [illegible] 2. et sic deno minatio extrinseca cogni tus, sive resultat relatum ~~[illegible]~~ creatum ex parte [illegible] et increatum ex parte subti. et hoc modo occurri [illegible] replica quae in [illegible] [illegible]

Quaestio Quarta

Quaenam sit causa entis rationis efectiva

Resp. ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] ad [illegible] efectiva productionis quadruplex concurrat [illegible] materialis [illegible], et finalis causa materialis entis raois e [illegible] a nobis dicta n ens [illegible]: formalis vero e id qd n ens accipit a [illegible], et [illegible] habet intra. finalis e directio entis, et rerum cognitarum ab ipso. de efficiente demum dubitatur inter Atheistas. [illegible] satis est solus intellectus. Unum tenens [illegible] [illegible] causa entis raois efectiva? sed advertit, qd ens raois in [illegible] n accipitur [illegible] qd habet ee pure obtive in intu, sed extenditur ad hoc qd habet ens habere obtive [illegible] [illegible], l [illegible], [illegible] hoc ens [illegible] ens rerum [illegible] raois dici debebat. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] voluntatem efficere posse entia raois. [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nobis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. sed ens raois [illegible] [illegible] [illegible] accipitur [illegible] [illegible] habet ee pure obtive in [illegible] aliqua [illegible] [illegible]

Attentio Vera.

Solus intus e causa intis rasis effectiva. Da efficere ens rasis eatingere n ens et ens. sed hoc solius e intus: g. pr. nu. atingere aliqd sub rase intis e ppriu el solius intus, cuius eius e que specificativus: sed obi atingitur n ens et ens, sub rase intis atingitur et atq ens: g. dta. ene rasis soli distincti in potia suy obj efficiente: sed nec uo luntas nec aliq seneus, sed solius intus ita sehabeno: g. ma certi videtr. quia d ens rasis in de nihil de ed accipe a causa illius productiva: pr nu. voluntas (et intellige de aliq) d tendere soli in obti existens sati apprehensione. g. ane sitae ex illo axiomate nihil voliti qui precognitu ma ligued.

Solvuntr aargta

Argued pro seclusio causa intus rasis productiva atingere qd n extitit. sed voluntas ita sehabere et influeno, g. pr. cons ~~pecare~~ (voluntas posse atingere qd n e et cst. g. / multoties) voluntas malignum pro et bonu: g. respicatr, liq hoc lubidi. peccare voluntae Dei ordinae ad creaturas, hanc cuy tunc habere proximo fine: et Deus rati n ordinatu ad creatum. g. si dicas bonitatis illy sine ci ordinis soli atingi a voluntate procreative n vero effectiva ~~ingignentis~~ (vicungere) tc; atingere maly et bony ens a activitate intus: g. pr. ane. bony en ppriu voluntatis obti: sed hoc e extraactivitate intus, ~~abs~~ in rectis entis extra suae eius activitatis. g. Cadaqti hinc etc: claritatis gra ~~sane~~ (dictans) ~~[illegible]~~ atingere procreative, seu afficere, sed ob vero effective nego ~~cons.~~ (ie re ~~[illegible] probare [illegible]~~) ~~[illegible] efficiendo.~~ voluntas ~~[illegible]~~ pro sa potia ea nihil atingere potest qd n he ab intus pposity

Idq (et) obj atingere maly et bony, sive obj ordinae Dei ad creaturas respone ropte obti bonitatis illy sive (et) quilis facti ab intus qd creatum et finis ultimy voluntati proposita. ie ex hoc parere ad ergo sicesq: ad injurias rasq ista tractae hic maly qd voluntas atingere et bony, pr. prima atingi ab intus sub rasi nemi subqua intus eius activitatis stinctis, nene ee qd habet ee. nq eadg rao, qua respectu voluntatis e subqua respectu intus e rao qua idq intus extra sua activitatis n exire apparae patet. Ct sufficiat dici bonitatis illy ad hoc sub rase bona atingi ab intus ppo solius n vero procreative, quia hinc multa potia atingere valeat obti sub illa rasi facti subqua atingitr ab alia, hoc intellige debet prodeg dos. illy n vero ppo nendo, pnjusue in potia amplissima, qualis e ipsius, e ppo sui capacitatis se extendere ad obtis voluntatis, unio regitis et voluntae illud prorequati

Argueo 2o. apprehendere res qui nullus ed habet unte efficere ens rasis: hoc facit imaginativa g. pr ~~[illegible]~~ imaginativa et influeno, parae tendere res absentes et praesentes, et extra respensa dedite. g. = dts imaginativa ex propriis speciebs montis et auris (formae) efficies montis aurei, repre sentandis ~~[illegible]~~ ad mone amens nec e nec ee potest. g. ad Istin respondeo n quaeq apprehensiones ~~ed intus rasis efformativas, udetts solis~~ utrumae pure recepta rae rahquad eui ppi gli impossibili, et impotenti existere apparti studue.

~~Ad argtu respondeo qd licet imaginativa res absentes et praesentes~~

~~pro solari[illegible]~~

et hoc aliqsq similiti occurrae absente, ad ens rasis efformandy n sufficere atingere aliqd ~~[illegible]~~, sed requirit eliq qd eo posse, a hinde ens rasi n distinguere absente possibili. Cujus stramiq ex dictis patet. ex hoc ad argtu ~~[illegible]~~ ans n tenen ex prato rgs licet imaginativa res absentes et praesentes signal; nec tamen potest illis praesentes tra bene modo quo ab ~~imaginativa~~ percipitr. idq obti mere possibilia atingere ens illi d

---

imaginativa atingit res alitr ac e: g. facit ens rasis

Obto autem absenti impossibile non esse presens, quia etsi actu presentiam non habeat, illam tamen habere in potentia, ut per se patet: itaque dum illud ut presens inapprehendit imaginativa, obtum vere possibile attingit, licet illi falso aspiciat presentiam: et ex hoc patet ad 2um. Ad quod nulla apparet repugnantia in eo, quod mons aureus producatur, etsi ab imaginativa percipiatur ~~cognoscatur~~ quia imaginativa hec enim utrumque scipit quoad exteriora lineamenta colores tantum figuram montis et auri, quod nullam dicit impossibilitatem ad existendum in rerum quoad extrinseca, sine illarum realem identitatem, quod ut potest realitate carens vivere imaginativam excedere, et solius est intus.

Arguit 2° denique eodem per sensus attingunt, ea que non sunt actu esse: quod autem experientia fit manifestum: tum in gustu febricitantis obtum dulce ut amarum attingens, tum in visu, quod in unde, cauda pavonum, collo columbarum colores attingit ut veros, cum non sint, et medio vitro triangulari aspicit in mobilis varios, et diversos colores in rebus non existentes. Similiter imago in aqua immersa ut fracta objicitur ipsi tum in praedictis aliis, quod ut occurras attente ordine quo dicta manent, videlicet, ad ens rationis efformandum dat non esse attingere aliquid quod non sit, sed insuper esse requiri quod esse non possit. cum enim si obtum habere potest illud esse, non efficiunt ens rationis aliud hoc abente possibile est indistinctum, quod ex dictis in simili quod patet.

Respondetur ergo ens, quod adducta minime evincunt. Non 1um enim intendo enim illa non gustu febricitantis careat, sed attingat, palato infecto humoribus bilioso; realitate impediente dulcedinis sibi percipitur, ad alia dico enim in unde cetera non attingere similitudines colorum, in quorum illa videt; quin potius dico colores illos veros esse quia radij lucis varie refracti illos efficiunt colores, qui apparentes nuncupantur quia cito transeunt. sed de hoc agimus in Physica. Similiter fracta virga, imago vel ob inequalitatem medij, refractio lucis in aqua, quin aliquod ens rationis intercedat. aut enim M D ly. signum rarum pungi in aqua unde, et inde aufertur integrum in natura habere nuntius sed ma ... ~~i ... ~~ . I enim aliud sit aqua, et aliud aer intuitum tum quod diversimode in aqua, ac in aere apareat virga.

Arguis an D. intus rationis esse cognoscere et efficiat. ~~Dico 1° D. intus~~ affirmative respondeo. et quoad 1am partem probavit ~~contra Illmum Caramuel et P. Vazquez~~

Questio Quinta

Utrum Divinus intus cognoscat et efficiat entia rationis?

Presens dubium, quod in sacra theologia proprium obtinet sedem, non levi judicant aliqui, illud quod ~~in presenti interventu~~ minori calamo in presentia sentiunt pertractare; in memento quod dum quod D. entia rationis esse cognoscat aut in aliqua utilitate afferre: quapropter illud breviter hic discutiemus; et quod in mo esse et efficiat: versanti dicendi modo et fictio ab entis rationis efficientia relegante precipuum amittent difficult. Prefatione tamen castra disponendum et 1° contra Illmum Caramuel, et P. Vazquez Deum omnia entia rationis perfectissime cognoscere; cujus ~~ratio~~ veritas hujus assertionis ostendit ex D. Thoma 1 p. q. 12 art 3 in corpore agente, Deus quod possunt per creaturas fieri, cogitari, dici, omnia cognoscit D. Deinde dico ratione ostendit, Divinus enim intus perfectissime comprehendit actus quibus entia rationis efformamus, sed tamen perfectissima actus comprehensio exigit cognoscere terminos ejus et obtum. Cognitio enim comprehensiva ad dictos aliorum attingere omni ratione modis quibus cognoscibilis per esse entia rationis sunt termini et obtum horum actuum: sed perfectissima comprehensio actuum requirit non cognoscere termini et obtum ipsorum: Cognitio enim comprehensiva ad dictos aliorum attingere rem omni modo quo cognoscibilis est.

Soleo in presenti priori calamo excogitare verum hic quod D. entia rationis esse cognoscat et efficiat? versanti dicendi modo et fictio ab entis rationis efficientia relegante precipuum amittent difficultatem, ad theologicam proprium obtinere sedem, et aliunde parum aut nihil utilitatis afferre. Unde ~~breviter affirmativam respondeo~~ Dico 1° D. entia rationis cognoscere probavit. D. perfectissime comprehendit actus, quibus entia rationis efficimus; quod cognoscere entia rationis

Dico 2° D. efficit entia rationis: versanti hoc in modo dicendi modo et fictio abentis rationis efficientia relegante precipuum amittet difficultatem. etc.

inde ē q^d cognoscat tamquam obtum neomus positum vā entia raois ab intu creato efecta: simi lita suponendo et procedendo altero ēē entia raois, quæ per cognitioem præcisivam fiunt; hæc enim cognitio, licet perfecta in nobis sit, eo quod unico actu cognoscere non valentibus, excludenti per ~~Deū~~ a Deo eo perfectissime unico, et simplici actu comprehendente. Similiter excludun da sunt entia raois absque ullo proxime fundamento, ipsoque errore inadvertentia etiamen[s]; ne errore cogniti, quia de isto eterno vero repugnans cognoscitur, ~~in dubium revocari~~ hinc omne entia raois cum fundamento, idemque de illis dubitari potest atque a Deo eficiantur debeant. hanc quaestionem tractabo ut sit

Assertio Una

Deus sine præjuditio divinæ suæ cognitionis eformat entia raois, quæ imperfec-tionem non includunt. Quidditative: Deus independenter ab intu creato, quin potius ipso perfectissime non entia cognoscit: sed neque non entia cognoscere quin eo exponant perfectissime non entia cognoscit: sed negatio independenter ab intu creato perfecte raois eformat: ergo ma patet privationes et negationes independenter ab intu creato perfecte sime a Deo cognoscuntur. pr mi. Neque Deus non entia cognoscere quin hæc habeant esse obtum in intu divino: sed hoc eficere ens raois, quia g. non ē in re ē obtive tantum in intu entia entis raois est. ergo mi. neque Deus non entia cognoscere quin hæc sine cognitio de illis unificata sit obtum, et tamquam divinæ cognitionis: sed quia ē cogni tum ē obtive in intu cognoscentis. Explicatur: de Deus non entia cognoscit illa sub raoe entis atingit: non entis realis: ergo tantum raois sen et in raoe. Argumentum: de Deus non entia cognoscit illa atingit sub raoe specificativa intus: sed hæc ē ens, sicut volunitatis bonum: ergo

~~Respondeo aliqui~~ Ad dices de privationes, et negationes cognoscere indirecte quia panes sic cognoscit tenebras vel per lucem, cæcitatem per visum et unde non aliud ēē eponet in eis et cognoscantur, quæ sunt positiva, quæ per privationem aut negationem excluduntur. sed solum hæc mas partes agit, quia hoc ac similiter modo dicimus ens raois fieri in operationibus divinis impugnatur tamen quoad id quod intenditur. Deus cognoscens tenebras vel visum ēē lucidum, atingit ~~cognoscit~~ sed nihil atingit intus nisi sub raoe entis ea sunt entia, quæ per ea intus; ergo carentia lucis aliquomodo est sed nisi nullum ēē reale habet, ergo tantum obtive in intu divino, ergo ens raois a Deo eformatum

Solvuntur argumenta

Argues 1º Repugnat Deo cognitio imperfecta: hujusmodi ē cognitio entis raois efectiva: ergo pr mi cognitio entis raois efectiva ē cognitio rei aliter ac ē in se, sed hæc ē cognitio imperfecta: ergo ma patet essentia negationis entis raois ē tribuere rei aliter quod id obtive in intu, quod in rei veritate non habet: in cujus de non ente dicitur quod ē pr mi cognitio rei aliter ac ē cognitio erronea. obto desformiter, et ad ignorantiam apta: sed hæc cognitio ē imperfecta, ut prae patet: ergo ostenditur repugnat intui divino cognosce re ut ens quod sub raoe entis, quod revera non ē ens: sed eficientia entis raois stat cognos cens eo quod cognoscat et ens sen sub raoe entis ergo pr ma. Deus ipsoque summa veritas nec falline quod cognoscatur et ens, quod revera non ē absdubio fallere: ergo ~~et~~ decissa ma nego mi; ad probationem dico ma ē cognitio rei aliter ac ē aliter se habentes existere atactu nego ma. aliter ac ē aliter se habentes existere raois atingendi secundo.

Sed alijs mis ē cognitio rei aliter ac ē cognoscibilis nego ma, aliter ac ē physice

Spectat aliter ac physice non ē secundo ma, et explicate distinctionem eximiis probationibus solum hæc

Pectus tamen argumenta

Solet in præsenti fueri catamo exagitari, Num Deus entia raois, et cognoscat, et eficiat. sed e parum momenti est quod in nos dicenti modo quod pectus ab entia raois eficies entia relegantem operationem tit dificultatem. dico itaque eo repugnante perfectissime Deus entia raois cognoscit. pr breviter. Deus perfectissime cognoscit actus suos eformant dei entia raois: ergo cognoscitur. pr Deus entia raois sunt tales et obtum actus suos: sed per fectissima comprehenso actus ~~est~~ non cognoscere tamquam obtum ipsum suum cognitio in comprehensiva atingit eo rebus modi, quod cognoscibili ē: ergo

Dico 2º Deus efficere entia raois, quæ imperfectionem non includunt, ~~imperfectionem~~ Possibiliter ~~raois quæ per cognitioem eformantur~~ ~~præcisivam~~ unde excludendum iuxta solum da sunt entia, quæ per eas entis; ergo ~~non~~ consequentur ad intu divino, ipsum ens raois a Deo eformatum

que ~~repugnant~~ ad eas quæ non formant præcisivam; hæc licet perfecta in nobis, eo quod unico actu cognoscere non valentibus imperfectionem arguunt. et simul in Deo eo perfectissime unico et simplici actu comprehendente: similiter entia raois sine funda mento pr. Deus perfectissime cognoscit non entia, nempe privationes, et negationes quæ eficit entia raois: pr sig. Neque Deus non entia cognoscere quod hæc habeant esse obtivum in intu divino; sed hoc eficere ens raois, quia quod non ē in se quod obtive tantum in intu reperitur entia entis raois est. Sed

~~facile percipitur ex his quae in superioribus manent expensa: minime ens rationis fieri per falsum, et fictum, sed per veram seu propriam cognitionem, ad quam efficientia minime requiritur, qua cognoscatur non ens ut ens, atribuendo ipsi non enti aliquid esse, Deique cognitio terminata ad non ens ut non ens ex parte rei; sed ipsum non ens ut tale terminat cognitionem ex parte rei. Hinc igitur dicimus intellectum divinum terminare ad non ens ut non ens ex parte rei, sed non ens ita cognitum, aliquod esse intentionale seu obiectivum accipiat ab intellectu, unde est reipsa aliter ac est ex parte rationis atingendi.~~

Pro faciliori solutione capitis praecedentis habete, quae diximus quaestione 2ª § 2º huius tractatus et sequentibus: videlicet ens rationis non per falsum, et fictum sed per veram conformem cognitionem, unde ad quas efficientia minime requiritur, qua cognoscatur non ens ut ens, neque atribuendo ipsi non enti aliquid esse; sed ipsum non ens ut tale terminat cognitionem ex parte rei, ut ratione atacta ratione intellectus obiectivi, quod accipit abstracta, dum non ens est cognitum. Hinc dicimus intellectum divinum terminare ad non ens, ut non ens ex parte rei; quae cognitio est perfecta, obiecto conformam, quia illud atingit ut cognoscibile est, deviat ex parte cognosci. Sed dico ex hoc praecise quod non ens ita cognoscatur, accipiat ~~aliquid~~ esse intentionale, et obiectivum in intellectu, ~~diu~~ ex quo; unde est reipsa aliter ac est ex parte rationis atingendi: quia non ens ut purum nihil exigit ut cognoscatur habere esse obiectivum in intellectu, in cuius terminet divina cognitio. Ideoque tribuere intellectus atingitur, dicitur quod dicitur habere esse pure obiective in ratione, licet in se ipsis cognitum sit in quo multa deceptio, multi ~~aspectus~~ error, et ignorantia reperitur. Et ex hoc patet ad primam cum eadem dictio, et doctrina est applicanda.

Arguitur 2º. Deo intellectus rationis efficiente nullum conformem posset ab intellectu creato; sed hoc experientia docente est penitus falsum. Ergo probatur maior: si Deus efficeret intellectus rationis, hoc et haberet creatorem: sed hoc quod factum est nequit ulterius fieri. Ergo = Respondeo: ponerentur facta, et subexistentia ad intellectum creatum; sed quod factum est nequit ulterius fieri, quia sicut dat esse non enti in sua essentia, tamquam deus est facta in specie non vero in individuo, quia sicut dat esse non enti in sua esse, ita hoc non entibus praesentiam intentionalem tribuit, in specie, qua cognoscitur quod est, et quod non est; ita hoc non entibus praesentiam intentionalem tribuit, in specie ab ipso supposito intellectu producta. Subindeque licet idem sit in specie, dicitur esse in individuo, ut potest in dicta specie repraesentatum. Sicque hoc dicas, in suaves: ideo voluntas nequit ens rationis efficere, atingens veritatem malum ut bonum, quia illud ut factum reponit ad intellectum ex ens rationis efficere, atingens sibi bene ibi, nec statim unicuique quod addit, solumque quod intellectus est facere sibi praesentes in specie ab ipso elaborata, non vero voluntatis, cuius ratio est, quia intellectus trahens rem in specie ab ipso elaborata, non vero voluntatis, ad se dando illis esse intentionale in vinculo, igneo tamquam in speculo, actu videntem et vincire; ideoque ipso aliquomodo facit: voluntas plenius fertur a rebus ut sunt in se ipsis, existentibus. Unde nullus esse eius tribuere: ac per consequens nullum ens rationis formare et dicta de hoc suffi[ci]unt tractatu.

Tractatus tertius de obiecto logicae

Quid, et Quotuplex sit obiectum in communi breviter exponitur, et explicatur

Difficillimam sane, et perae nimis implexam magnam aggredimur explicandam, eiusque obscuriorum readunt sibi. Tum ob obscuritatem vocum, et opinionum diversitatem, sed inter tot tenebras vocum, et opinionum hoc quidem irradiat; cuius splendore ~~et~~ luminis tradita verborum claritatem acciperunt. Quilibet enim facultas per suum obiectum cognoscitur: nam quotatis ipsa ipsum talis debet esse, qualem eam exigit obiectum. Sed ~~ante quam quia~~ antequam definitionem plenam ~~tractemus~~, ~~gratia~~ ~~quidditatis~~ notitiam obiecti in omni ~~facultate~~ explicare libet; ~~ut faciliter illa assequamur~~. Cuius notitia pertinet quidem, et una adnectum ad logicam, sed ad quam libet ferre seu facultatem per tractandam.

Obiicies: Cognitio abstractiva intellectus rationis est cognitio rei aliter ac est: sed haec est potentiae imperfecta, repugnat Deo, cui perfectissimus est. Ergo. Respondeo

Obtũ itaq in cõmuni id q̃d sũ, seu habitui, l potẽ objicitũ. ~~ut q̃d a suã l potẽ me~~ ~~diã sua actib~~ atingitũ. sic obtũ potẽ visivẽ ẽ color; dexẽ intus, et bonũ voluntatẽ. Adverte tamen, ~~cum quando loquendi pro obtũ~~ ~~consisprare~~ obtũ, subtũ, et variã ẽ cavaque ~~sua~~ ~~vocata~~, ~~aliq~~ expressiva distinctã ~~intermediatã~~ intrinsecã, eadẽ naq res ut objicitũ dicitũ obtũ, subtũ vero, quatenus proprietates de illa demonstrantũ. et maa caũcaquam. quatenus suã l potiã erga illũ versatũ. †Dividitũ ~~ut~~ obtũ ~~in cõmuni~~ in maale, et fale. fale ẽ q̃d atingitũ raõẽ sui. maale ẽ q̃d raõẽ alterius atingitũ. sic color ~~albedo~~ respectũ nigre do dicitũ, et ẽ obtũ fale potẽ visivẽ; et subtũ inquo reperitũ albedo, l nigredo dicitũ et ẽ obtũ maale, quod tantũ raõẽ coloris, atingitũ ã potiã visivã.

Obtũ fale subdividitũ in fale quod. et fale quo. 1.m q̃d aliq̃ dicis ~~solie~~ rao fale quẽ, ẽ pra illa quẽ atingitũ ã potiã. fale quo, q̃d rao subqua aliq̃ nominatũ ẽ raõ illa ~~[illegible]~~ subqua, seu raõẽ cuyus obtũ fale quod atingitũ apotiã. ~~accipitũ~~ exemplũ in potiã visivã, cuyus sic obtũ fale, seu q̃d quod albedo. est l nigredo, ~~quẽ~~ ab ipsa potiã atinguntũ. et obtũ fale quo ẽ rao coloris, subqua, seu in cuyus albedo. l nigredo potẽ visivẽ objicitũ. n̄ enĩ atingitũ albedo quia albedo ẽ. sed quia habet raõẽ colo ris. Unde obtũ fale quod solũ dicitũ fale respectũ obtũ maalis, attamen si ad obtũ fale quo referatũ n̄ fale sed ~~obtũ~~ maale dicitũ. (Nota vero q̃d fallitũ quẽ respectũ unius potẽ ẽ rao falis subqua, multoties respectũ alterius ẽ raõ quẽ. sic rao veri ẽ rao subqua potẽ intus, et rao quẽ respectũ voluntatis; et adalias scias sub ~~rao coloris~~ diversi raõib.

Rursus dividitũ obtũ fale in motivũ, et pure terminativũ: ~~Motivũ~~ 1.m ẽ q̃d aliq̃ terminativũ sed ~~n~~ purẽ, ẽ ~~illud~~ q̃d ~~mohrari ~~ ~~pace~~ movet potẽ ad actus. pure terminativũ ẽ q̃d tantũ terminat actũ. ~~sic~~ ~~bonitas~~ divina ~~obtũ~~ ~~motivũ~~ ẽ ~~dici~~ ~~ng voluntatis~~ languentis ~~homib~~ ~~donas ipsẽ creaturẽ~~ obtũ ~~terminativũ~~. Dividitũ deinde obtũ ~~in cõmuni in~~ fale ~~seu adequatũ, et~~ in primariũ, et secundariũ. 1.m propter et raõẽ sui atingitũ. 2.um vero q̃d atingitũ ppa, seu in ordine ad aliud. (adverte tamen q̃d obtũ secundariũ intrinsece participare raõẽ specificativẽ seq̃. l potẽ, quamvis totã raõẽ ppa obtũ primariũ ad q̃d ordinatũ, et in hoc differe ab obtũ maali, q̃d nullã in se cõtinet raõẽ specificativẽ seq̃. l potẽ, nec perse ad illũ spectat. ~~sit~~ exemplũ in habitu charitatis, cuyus obtũ primariũ ẽ D. secundariũ vero Proximus, q perse ~~[illegible]~~ ditigitũ, dilectione tamen ad Deũ ordinatũ.

Deniq dividitũ obtũ in cõmuni in totale, seu adequatũ, et partiale sive inadequatũ: 1.m cõtinet õia de q̃b agit sciã. sic ens ẽ obtũ adequatũ Methysicẽ. 2.m vero ẽ obtũ aliq̃d particulare exsistens, quẽ a sciã, l potiã atinguntũ. sic accidens, l substa. (ex obtis inadequatis, quẽ inferiora sunt in obtũ partiale, et inadequatũ ẽ respectũ Mphẽ. ~~seu excellentia~~ obtũ atributũ apellantũ. illud vero, q̃d alia excedit dignitate seu excellentia obtũ atributione dicitũ: eoq̃d perfectiori modo in ipso reperitũ rao falis subqua specificativa seq̃. ~~Accipitũ~~ exemplũ in Mphã, quẽ principaliter ~~[illegible]~~ Deũ in Deũ, ~~[illegible]~~ modo excellentiori consideratũ rao entis, quẽ ẽ rao falis subqua sic D. obtũ atributione ẽ Metaphẽ, quia in ipso modo excellentiori specificativũ adequatũ Mphẽ.

Ad pleniorẽ notitiã obti primariũ, et adequati cognitione seq̃. l potẽ. sciendum ẽ obtũ specificare seq̃. l potẽ, aliud n̄ ẽ, quẽ ẽ mensurã extrinsecã illius; itaq specificativũ idẽ ẽ ac extrinsecã ~~[illegible]~~ ac regula, exqua, seu per quẽ perfectionẽ seq̃

Margin notes (left): Albedo et | sic pariet quia videtũ raõe coloris obtũ maale dicitũ et colorẽ quia raõe sui ẽ obtũ fale potẽ visivẽ | † seu falitas | † quẽ ẽ rao falis motio sub quo. quẽ ẽ quaerige mox. et ultima ratio gibilitas inqua totũ visivẽ potẽ exhaurit | † sic creaturae sunt obtũ terminativũ divinẽ voluntatis, et bonitas divina obtũ motivũ | obtũ

dignosci**mus**. Nota insuper ad obtum primarium et adequatum cuiuslibet disciplinae desiderari conditiones. 1a quod per se 1o attingatur a disciplina. 2a quod contineat omnia de quibus agit sua, et sit illius perfecta mensura. 3a quod sit quid complexum et ad aliud per se non ordinatum. 4a quod sit verum unitate sufficiente, ut scilicet a non ipsa specifice distinguat. 5a quod sit unum hoc est quod habeat proprietates unio sibi connexas. 6a denique quod sit saltem fundamentaliter communicabile, quia de parte antecedenti non datur scientia. Quibus praemissis sit

Quaestio Prima

Quodnam sit obtum adequatum Logicae.

Naturam obti explicatam inmunis explicatam investigandum assumimus quod cum sit obtum primarium adequatum logicae pro cuius declaratione duplex supponendum est. primum sit praecipuum est modum sciendi, nec audiendi tunc, ascendentes, illum ordinatum ad aliud scilicet ad sciendum, nunquam audiendi tunc, quia ut optime notat V. l. C. de Eguiaze. obtum ordinatum 2mo ideo finis ex fine ex parte intrinseco, non vero 1mo et ex fine intrinseco, in quo est quod complexum per propriae intentum a logica. Modus autem sciendi tripliciter accipi potest. 1o strictissime prout solum continet demonstrationem. 2o stricte, ex ultra demonstrationem ad definitionem et divisionem se extendit. 3o denique late hoc est prout comprehendit omnia instrumenta logicalia. in hac igitur re ita diversimode loquuntur Aa ut nullum sit instrumentum, quod aliquem patronum non habeat, ut ad obti logicae dignitatem ascendat. judicium nostrum sequenti declarabitur assertione.

Assertio Ia

Obtum primarium adequatum logicae est modus sciendi late sumptus. ratio primi praesertim. illud est obtum primarium adequatum logicae quod amplectitur omnia de quibus per se 1o agit logica. sed modus sciendi late sumptus ita se habet: ergo. probatur minor. logica per se 1o agit de definitione divisione demonstratione propositione et quinque praedicabilibus, sed haec omnia amplectitur modus sciendi late sumptus: ergo. probatur maior. logica per se 1o agit de omni artefacto logicali complexo et ad aliud per se non ordinato. sed praedicta instrumenta sunt artefacta logicalia complexa et ad aliud per se non ordinata, siquidem definitio nullius explicat ordinem ad aliud per se patet: ergo. deinde logica per se 1o attingit instrumenta ignoti manifestativa: sed praedicta sunt hujusmodi: ergo. probatur minor: instrumenta ignoti manifestativa dicuntur quae aliquid novum dicere, in modo intrinseco notificant: sed praedicta ita se habent, ut patet inducendo singula percurrentibus.

Respondent aliqui adversariorum. Dices omnia instrumenta logicae praeter quod complexum praeter demonstrationem ad quam ordinantur ut partes in hac demonstratione hoc est antecedente. Pctes est hoc: ergo. Pars est antecedens. inquam repetiuntur ut partes definitio divisio propositio, genus et differentia: ergo non per se 1o non attingitur a logica. sed contra est, loquendo quem praedicta sunt ad componendum demonstrationem est secundarius, et accidentalis: sed talis ordo non augent praedicta instrumenta esse quid complexum: ergo. probatur minor. ordo qui non explicatur in definitione rei secundarius, et accidentalis est ipsi: sed in definitione praedictorum nullus explicatur ordo ad demonstrationem componendam: ergo. Praeterea demonstratio aliquid componens, ut pars separata ab ipsis. sed hoc non obstat quo minus per se 1o attingatur a logica, ut quid complexum: ergo similiter licet alia instrumenta componant demonstrationem per se 1o attinguntur a logica sub ratione quid consideratur, in quantum sunt quid complexum et ad aliud non ordinatum. Sed contra est in praedicta enim instrumenta dupliciter accipi valent, materialiter scilicet, et ut in esse rei, et formaliter in esse obti: in 1o considerationis partes ~~sunt demonstrationis~~ exprimunt nimirum partes demonstrationis constituentis, adita ordinantur et ad ~~to~~ hujus 2ndo attingentur a logica. in 2o vero nec ordinantur ad aliud, nec sunt partes, sed quid totum complexum, et tota. In per accidens sunt ad demonstrationem constituendam ordinata: quod prorsus confirmat ut exemplum quidem ~~...~~ ab illo dependeant nec in sui respectu collegij in superiori attacto. Ideo prout sic per se 1o attingitur a logica, complexa cum illo dependeant nec in eorum definitione explicatur ordo ad aliud.

obiectum adequatum logicae est illud ad quod ordinantur omnia instrumenta logicae: sed haec ordinantur ad demonstrationem: ergo. probatur minor omnia instrumenta logicae ordinantur ad ultimum et adequatum finem logicae: sed ultimus et adequatus finis logicae est demonstratio: ergo. probatur minor ultimus et adequatus logicae est perfecta intellectus instructio: sed demonstratio est perfecta intellectus instructio: ergo. probatur minor sola demonstratio constituit intellectum habitu scientiae: qui est maior. Solvuntur argumenta. Nunc patet, quia obiectum solum debere esse materiam demonstrationis, haec enim unice habitum scientiae generat, ut liquet.

Arguet 1.º Demonstratio est ultimus et adequatus finis logicae: ergo haec sola est eius obiectum adequatum. probatur ante ultimus et adequatus finis logicae est perfecta intellectus instructio, (illius enim est intellectui praebere instrumenta quibus ad sciendum dirigatur) sed sola demonstratio est perfecta intellectus instructio: ergo. probatur minor sola demonstratio intellectum constituit habitu scientiae; ergo ante[cedens] patet. sola enim demonstratio habitum scientificum generat. Confirmatur ~~ultimus finis~~ logicae est ille ad quem ~~possunt~~ ordinantur omnia instrumenta logicalia: sed haec omnia possunt ordinari ad demonstrationem: ergo. probatur minor ~~logicalia~~ instrumenta ~~logicalia possunt~~ pertinentia ad 1.am et 2.am intellectus operationem possunt ordinari ad 3.am ergo illorum instrumenta possunt ordinari ad instrumentum tertiae operationis; ergo intellectus 3.ae operationis modo hic sed sola demonstratio est instrumentum tertiae operationis; ergo.

per hanc enim perfecte illuminatur et ~~solum~~ scientifice cognoscere obiecta: ergo.
+ et praestantiae quaedam solius

2.º et explicatur intellectus logica instructus ultimo et adequate tendit in demonstrationem: ergo aliarum operationum, et earum instrumenta possunt ordinari ad illam: probatur ante[cedens] intellectus logica instructus ultimo et adequate tendit in discursum. ~~ad demonstrationem~~ intellectus logica instructus ultimo et adequate tendit in ~~demonstrationem~~: ergo probatur ante intellectus logica instructus ultimo et adequate tendit ultimo appetit: sed ultimo appetit discursum, et perfectionem ~~operationem~~ quae ultimo appetit: sed ultimo appetit discursum, et perfectionem cognitionis appetat, quae solum per discursum comparari potest: ergo. Deinde instrumenta ad 1.am et 2.am intellectus operationem pertinentia ~~solum~~ tunc modi sciendi quatenus dependent a demonstratione: ergo possunt ordinari ad illam: probatur ante[cedens] quia haec instrumenta solum manifestant ignotum quatenus ~~de illis~~ demonstratur quae recta sunt: ergo tamen patet quia haec aliqua res definiatur, aut dividatur non datur illius scientia usque dum per demonstrationem sciatur recte esse illius definitionem aut divisionem ~~ut~~ insertam.

adde quod ~~sola demonstratio~~ obiectum solum esse sit materia demonstrationis: haec enim unice habitum scientiae generat.

Pro solutione adducendum est, scientiam bifariam accipi posse 1.º attento strictiore significatu; et est illa quae per demonstrationem adquiritur; ~~quae~~ ~~inde~~ alia vero scientia dicitur maxime clarissima obiecti notitia in mente nostra producitur et alia vero scientia dicitur inde maxime clarissima obiecti notitia praeterquam ~~demonstratio~~, et si aliunde certa, et evidens sit, et haec clara obiecti notitia praeterquam per definitionem, divisionem et adquiritur. ~~et ... fundamentum~~ huius divisionis fundamentum invenitur expressum apud Ar[istotelem] 2.º Post. cap. 2. his verbis: definitio habens sine demonstratione scire. ergo liquet, quod definitio (idem intellige de aliis instrumentis) est ~~per~~ modus sciendi proprie talis, intellectum constituit habitu scientiae independenter a demonstratione. Tunc praestolantes in forma ad argumentum nego ante[cedens], ad probationem dist. maiorem est perfecta, et adequata intellectus instructio secundo maiorem perfecta et non adequata nego maiorem, et dist. minorem demonstratio est perfecta, et adequata intellectus instructio nego minorem, perfecta, et inadequata secundo, permitto minorem et sic dicta probare convenienter sufficienter probatur. quae cum eo applicando est minor et aliis

Ad confirmationem dist. maiorem ad quem ordinantur per se, primario, et ex proprio conceptu, secundo maiorem accidentaliter secundario, et ex conceptu extraneo nego maiorem. et sic concedo, secundo minorem. accidentaliter secundario, et ex conceptu extraneo nego minorem. et sic concedo, secundo maiorem. accidentaliter secundario et ex conceptu extraneo nego maiorem et hic probationibus definitio itaque (idem intellige de aliis instrumentis) solum ordinatur ad demonstrationem secundario, et ex conceptu extraneo, ut ~~quatenus~~ subministrat medium aut extremitates majoris, et minoris ipsi accidentaliter conveniente, non tamen ordinatur ad demonstrationem primario et ex specifico conceptu definitionis, et patet ~~... demonstrationem alias opponitur.~~ Subiungo est quod totum obiectum et ipsa sit intellectus a logica patet haec in ratione demonstrationis aliis opponitur, quae ~~haec ordinari ad aliud~~ similis ordo, quia accidentalis et extraneus est demonstrationi, non obest quominus secundum primarium conceptum

demonstrationis sit quid totum in se completum, ~~et~~ per se intentum a logica, ~~et~~ non obest quominus de-
finitio, et praedicata logicae instrumenta ~~sint quidem tota~~ ex suo primario respectu tunc quidem tota,
quod intrinsece perfectionis deficiat, et perfecte instruant ~~se~~ intellectum in propria unusquis-
que linea.

Hinc orta quod licet demonstratio perfectior sit aliis instrumentis, et solum
in genere scientiae stricte sumptae, non tamen est adequata intellectus instructio; quia quod licet
logica instrumentum ipsorum in sua linea perfectum, perfecte etiam instruunt intellectum, ~~cognoscendo~~, quia
~~intus~~ necessarium apprehendere cognoscere debet per demonstrationem, sed etiam per definitionem, divisionem etc.
Ita ipsa omnia logica sunt adequate instruunt intellectum, de ubi primario agit, et con-
tinuo quantum ad perfectum illius adequate. Hinc etiam patet, 1a et 2a operationes intellectus operationes
quae non ordinantur ad 3am primario, et ex sui indigentia, sed secundario tantum
et ex indigentia intellectus, quod ad 3am operationem pervenire non potest, nisi per primas appre-
hendat et judicet; quaelibet tamen operatio in sua perfecta, et in sua linea completa est
per se patet.

Ad 2m confirmationem nego antecedens. ad probationem nego majorem, ~~eandemque~~
majoris probationem dist.: quod ultimo appetit et sufficienter intellectionis desiderio, et appetit,
concedo majorem nego majorem, ~~et ad ultimum ultimo appetit discursus~~, et sic dicta nego
sequitur, ~~concedo quod amplificatur probationem~~ ultimo ... intellectus qui justa illius triplices operationes, neque apprehen-
sionem, judicium et discursum; triplici etiam gaudet appetitu, videlicet apprehensivo, judi-
cativo, et discursivo; 3um 2m intellectus quatenus recte apprehendit, et judicat obtinet, 3m ~~[illegible]~~
vero de ipso discurrendo completo satiat: unde intellectus et apprehensivus ultimo satis-
in apprehensione, et judicativus in judicio, et ratiocinativus in discursu. 3o logica
dirigit intellectum operationes respectiva cujusque ordinis servat, ideoque ultimo et adequate dirigit in
instrumentis ad triplices intellectus operationes respective pertinentibus; ac proinde non in sola demonstratione
quod licet perfectior cognitio sit, solum est complementum appetitus discursivi.

Ad ultimum ~~[illegible]~~ quod sit ex dictis instrumenta ad 1m et
2m intellectus operationes spectantia, intus attinere falso scientiam praecisive a demonstratione; quia ipsi-
met (etiam intellige de aliis instrumentis) ex suo primario, et specifico, respectu istius veri intellec-
tus manifestat, ideoque certum sibi definitum de quidditatibus; ideoque licet nulla ~~demonstratio~~ adsit demonstratio
logica, adhuc intellectus scientifice cognosceret (sumpta scientia pro cognitione certa, et sine errore),
non vero pro effectu per demonstrationem acquisito) in quo nulla appareat dependentia a demon-
stratione et res per definitionem, divisionem etc. scientia ~~ipsa logica praecise, quod intellectus cognoscat definitionem~~
~~praemissa praecipue et evidentis, sic ex definitione licet ex demonstratione~~. Ne tamen praecisequis
~~ingenium~~ licet definitio, et recta sic dependeat a demonstratione, illius rectitudinis demonstrationis,
~~et hoc~~ non obest quominus licet definitio per se et ratione sui ~~[illegible]~~ modo diversi, sciendi. quia ex se
positione illius rectitudinis ~~[illegible]~~ tamen specifica manifestat ignotum ratione sui artificii, ergo per se
intenditur a logica, cujus praecipuum munus est agere de ~~ubi~~ instrumentis ~~quod [illegible]~~ et mo-
dus quod verum potest ... intus perspicuum videtur; in qualibet arte instrumentaria, quaelibet
per aliquid principaliter ~~instrumentum~~ aliud efficiat instrumenta non solum illius, sed horum etiam rec-
titudinem per se intendit, et considerat ab ipsa.

Replicabis: definitio (etiam intellige de aliis) per se primario ordina-
tur ad demonstrationem: ergo primario definitio ordinatur ad demonstrationem quatenus explicat istius veri sed
hoc pertinet primario ipsi appetitui et ex dictis. Nego antecedens. ad probationem dist. majorem, quatenus

determinate

Hoc
Patet in metaphysica
quod quoad 1m solum perfecti
sui exemplata et gener-
atur solum adequatum, sed
alia minus perfecta se
extendat.

et modo

Quo solum praecedens dici scien-
tiae inferentis

licet enim
Definitio igitur essentiam rei explicare debeat

explicat essentiam rei falsa, et pro expresso nego majorem, implicite et pro subtracto sed do majorem; si dicta minor nego consequentiam [illegible] aliud enim est definitionem debere explicare essentiam rei, licet ipsa primo ordinetur ad demonstrationem, quatenus secundum intentionem medii, aut extremitates majoris vel minoris subindicat, et in hoc sensu essentiam rei explicare debeat ipsa inferendo scientiam, non tamen ordinatur quatenus essentiam rei explicat: quia aliud est debere explicare essentiam rei, et secundum intentionem medii aut extremitates subindicat, aliud vero ad demonstrationem ordinari, quatenus explicat essentiam rei: primum est verum, quia tunc solum [illegible] dicit falsa, et pro expresso est medium ad extremitates [illegible] tracto et definitio. 2um vero falsum, quia prout explicat essentiam rei, praecise est definitio [illegible] proprie, sub quo respectu nec est pars, nullum ordinem ad demonstrationem dicit, ex dictis statuitur.

Arguitur 2° objectum adaequatum logicae est illud quod error adaequate vitatur: [illegible] sed per minor error adaequate vitatur per modos sciendi stricte acceptos, quatenus per eos cognoscuntur essentia, partes, et proprietates rei, obiectum cognoscibile, et sic perfecte [illegible] stricte accepti [illegible] quae deinde perfecte cognoscuntur, ad [illegible] [illegible] essentia, partes, proprietates rei: sed omnia haec per modos sciendi stricte acceptos perfecte cognoscuntur, essentia per definitionem, partes per divisionem, et proprietates per demonstrationem [illegible] [illegible] [illegible]: ergo. Respondeo secunda majorem nego, minorem ad probationem dico majorem, quantum cognoscibile est [illegible] quoad subjectum, quoad modum, [illegible] majorem quoad [illegible] [illegible] praecise nego majorem, et in eodem sensu minorem, nego et ceteras probationes.

Libenter fatemur nihil praeter enumerata in argumento, [illegible] nihil remanere [illegible] [illegible] de objecto scibile quoad subjectum: [illegible] nego objecto cognito modo definitivo, divisivo, et [illegible] modo argumentativo non [illegible] cognoscibile aliis modis, quibus cognosci potest, quia adhuc cognosci possunt per modos superiores ad inferiores [illegible] enumerationem, modo [illegible] praedicabilium, [illegible] per propositiones, et quia praedicabilia [illegible] modi cognoscendi, quae inter perfectiones sunt aliis, nec unusquisque in sua linea est perfectus, et specialiter manifestatur ipso [illegible] primario [illegible] requiruntur a logica, quae respectu artis instrumentaria, potius curare de modis, quibus sciri potest res, et de instrumentis ad id [illegible] [illegible], quae [illegible] quod res absolute sciatur: [illegible] nullum instrumentum impertinens, et superfluum est in logica, modo specialiter manifestare innotescit, quae in hoc perfectioni modo cognosci possit, sicut ad perfectionem [illegible] nulla virtus superflua videtur, licet fides, charitas, spes magis [illegible] sint et perfectissime, et ex hoc plura [illegible].

Arguitur [illegible] logica non agit primario de instrumentis per se ad aliud ordinatis: sed genus et differentia per se ordinantur ad definitionem: ergo. Probo minorem genus et differentia sunt partes constituentes definitionem, quae licet enim definitio constat genere et differentia, et ratio sui [illegible] et differendi: [illegible] majorem [illegible] minorem ordinantur primario, et falsa [illegible] sub munere [illegible], [illegible] sed do minorem, et [illegible] ad [illegible] secundario et pro subtracto, [illegible] sub munere [illegible], [illegible] sed do minorem, et [illegible] dicta ante probationem, [illegible] implicita probare nego consequentiam. ~~[illegible] igitur definitio ingenere [illegible] [illegible] genus igitur et differentia definitionem igitur, et differentia [illegible] [illegible] [illegible]~~ genus igitur et differentia definitionem constituunt, quatenus [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] ratione conveniendi et differendi ab aliis, sive munere [illegible], [illegible] [illegible] praecisa a definitione, quo in eodem sunt partes metaphysicae constituentes definitionem: sed praeter hanc aliud respectus invenitur in genere et differentia, a dicto respectu [illegible], quem primario [illegible] [illegible], id est 2am intentionem superioritatis ad plura: sub quo respectu sunt objectum totum logicae, et in ipsa linea spectat ac proinde [illegible] aliud non ordinatur: [illegible] a logica.

solum definitio [illegible] implicite et pro subtracto error adaequate vitatur quia [illegible] [illegible] [illegible]

Insistes:

definitio implicite, et pro subtracto

Insistes definiente de [illegible] differentiae adaequate logica: [illegible] enim est habitus per demonstrationem adquisitus [illegible] [illegible] dic: quod tunc causa deficit nec logica, defectu causae [illegible] productivae, non vero defectu [illegible] specificantis: [illegible] adhuc manerent alia instrumenta [illegible] posset primario respicere, et [illegible] probare demonstrationem esse objectum cognoscendi [illegible] praedemonstrationem adaequatum: [illegible] de [illegible] [illegible] demonstrationem solum est causa [illegible] prout haec est demonstrationem, non vero definitiva divisiva, [illegible] [illegible] [illegible] definire!

Arguitur 2° illud est objectum adaequatum logicae [illegible] error dari posset erga objectum non solum definiendo, dividendo, et argumentando, sed [illegible] enunciando, et cognoscendo per modos generis speciei [illegible] illud utique erit objectum adaequatum quo auferatur error [illegible] modo cognoscendi: ergo per modos sciendi stricte obtineri [illegible] non valet, [illegible] [illegible] modus cognoscendi [illegible] [illegible] [illegible] per modos superiores [illegible] et modos [illegible] [illegible]

Sed instabis: quodlibet genus logice sumptum est pars formalis ordinata ad definitionem componendam: ergo secundum se ipsum ad. prob. ant. quodlibet definitio sive metaphysica sive logica debet constare ex genere et differentia; ergo sicut metaphysica constat genere metaphysico, ita logica logico: et idem dicas de genere, idem intellige de aliis praedicabilibus, secundum se ipsum ad ordinatum ad aliud: ergo non est quod solum per ant. genus secundum se ipsum ad ad species et perfectibile per illas, species respiciant tamquam quasi actus suas potentias: ergo = (ad 1um nego ant., ad probationem, licet ant. debeat constare genere et differentia in ratione conveniendi, et differendi, concedo ant., in ratione praedicandi nego ant., et licet sic ita logica logico sub ratione conveniendi, concedo cons. sub ratione praedicandi, nego cons. et illatum.

Genus itaque logicum duo dicit et explicitis constat, et rationem convenien[di] disparatis, et rationem praedicandi de pluribus, in 1o ordinatur ordinata equidem cum differentia ad definitionem componendam, quare sic solum dicatur pars formalis minimus. lunis. in 2o contrarium accidit, quia solum dicitur minimus ad inquo nullum componitur cum unitate, sed primus respectus relativus attingibilis separate a logica. et ex hoc stat ad 2um claritatis tamen gratia) nego ant., ad probationem dicit ant. respe[ctu] perfectibile formalis, et in est generis, nego ant., materialis, et pars substracta, sive separate res, concedo ant. et nego cons. et inconsequentiam, tenen unusquisque probationem: genus enim secundum se ipsum ad respecte logicae orditur duo importat, et substractum, nempe animal res, et secundam intentionem genericitatis, quae tangens fuit animal res. genus formalis constituit, in 1o consideratione quod perfectibile est, imo perfe[ctibile] est perfecta per differentias, quae cum toto specificum constituunt. sensu explicato. in 2o vero non est per inferiora perfectibile: tamquam quia ex 2a intentione, et species non resultat aliquod totum logicum, tamquam esse principium, quia inferiora solum perficiunt animal res habens secundum intentionem generis, nec vero 2am intentionem, quae esset perfecta, nec illud quod praedicatur, sed solum ratio praedicandi et respiciendi inferiora inesse primo tamen, subjectum primo respicientis a logica.

Pro solutione ut facilius nobis sit solutio quaestionis, quae instat ~~Pars solutae~~ et affirmet incapax est inter ob..., ~~Hunc~~ adverte primum intus operationem esse erroris capacem, intus enim saepe errore ante falsitatis: [quod non] potest genus pro specie, genus immediate opera... ad individua, et plura alia, quae non instrumenta ad ipsa perti... ... logicae separate abinvicem. cujus ratio est, quia sicut veritas in conformitate actus cum objecto, ita falsitas in deformitate: unde cum actus intus intelligit sic objectum, quae repraesentatio. ... hoc posse est falsa, erronea, quamvis et quod in actu simplicita repraesentante, nimirum posse errore... quamvis imo hic perniciosior est solet, quia apprehensio idea formale objecti, ex qua perturbata idea falsa judicia, absurdaque sequuntur illationes. Nec obest dicas solum instrumenta operatio est erroris capacia, non vero vero simplicia, hoc enim quae tanta nequeunt esse antecessiora ... in inquo dicas, tamquam quia definitio est omnino simplex, praeter ... et tamen antecessioria est operatione tamquam quia simplicia, ita genus et haec simplicia sunt tamen antecessiora non immediatam ut collativa, sed solum coordinative, et operative, id est quatenus ut species praedicabile ordinat ad inferius, in quo respectu est dabilis logice, error, ut posse patet.

Pro complemento quaestionis inquirimus solet utrum subjectum et praedicatum sint objectum primarium logicae. res primum momenti est, unde breviter negative respondeo, et ratio est, quia subjectum et praedicatum primarium est ex proprio se ipsum ordinata ad propositionem componendam, praedicatum enim et ... quae definitio, constat, et id quod dicitur de subjecto, et subjectum id de quo dicitur praedicatum; unde semper ... ... nanta a logica separatas propositiones constituentes, nec ab ordine ordine praedicandi valeant, omnia res praedicandi posse abstracta in genere definitio explicata respectu. Nec obest si dicas praedicatum esse ... utrumque complementum praedicabile, proinde semel hoc posse attingi a logica, itaque ... non existit in quo quia praedicatum solum est inveniendum, complementum praedicabile ex parte substracti, quia animal res quod subjectum genus erat praedicabile, fit praedicatum sub ratione praedicati, et sola res repraesentata est quae transit de ... praedicabile, ad est praedicatum. non vero 2a intentio praedicabilis, quae ... perfectae, et ratio ... in ... ... praedicatum.

Simplex
Si instes apprehensio errare non potest, quia ad in... ut affirmet incapax est ... veritatis: ... nomina non sunt objectum logicae. omnibus sic error intus ... hic: nego ans: quia si ... esse in apprehensione non ... datur error compositus, datur tamen error simplex, consistens in disformitate inter actum et objectum. Et si intus apprehenderet homo ut genus et vaste ut species errare absdubio, imo hic error solet esse perniciosior quia cum apprehensio idea formalis objecti, ex perturbata idea falsa judicia absurda, ... quae sequuntur illationes.

Quaestio Secunda

Utrum Modus sciendi [illegible], vel obiectum sit obiectum primarium adequatum logicae, vel simul utrumque?

Celebris olim fuit, nullique alteri inferior perfecta tanto disceptatio, et tamen celeberrimi fecerunt viri, omnes logicae difficultates quaestionis huius perlustrantes, [illegible] subtilissimis ratiociniis, subtilibus quidem [illegible] maximo studio sunt examinanda, et logicis paravimus [illegible]. Sed ut debita procedamus claritate, aliqua lumine [illegible] exponam, quae ad ipsius clariorem [illegible] gradum faciunt. Et in memoriam sunt revocanda, quae de secundis intentionibus [illegible] quae obtinuimus superioribus dicta manent. Deinde advertendum est modum sciendi, quem diximus esse obiectum adequatum logicae in tota sua latitudine, esse posse [illegible] obiectivum. Modus sciendi [illegible] sunt actus intus artificiose dispositi in [illegible] tione, divisione et [illegible]; obiectivus vero sunt res logicalibus intentionibus [illegible] in [illegible] definitione etc. Itaque modus sciendi [illegible] quae obiectum [illegible] ex [illegible] definitionis. Sic exemplum in definitione hominis: in qua actus cognoscens [illegible] et ratio, et differentia dicta definitio [illegible]; et animal, et rationale [illegible] dicta definitio obiectiva. Unde sicut ex [illegible] artificio illius [illegible] resultat [illegible] artificiosum obiectum, ita ex actibus et eorum artificio [illegible] actus [illegible] substractum artificii [illegible], sicut res obtinet [illegible] in praesenti in logica de nuda actuum [illegible] entitate, [illegible] ad metaphysicam [illegible] spectat, sed de ipsius actibus et rebus artificiose dispositis, et ordinatis iuxta regulas praescriptas a logica. ~~Unde~~ inquiritur itaque, an artificium in actibus repertum, ~~sit obiectum primarium adequatum logicae~~, an vero [illegible] repertum, an vero [illegible] utrumque sit obiectum adequatum primarium inspectum a logica. [illegible]

Pro huius celeberrimae disputationis intelligentia in memoriam sunt revocanda etc.

[illegible] entitatem ad metaphysicam spectant [illegible] spectare [illegible]

Hic ergo multiplex actuum intus acceptio [illegible] [illegible] permittere licet artificium [illegible] triplicem [illegible] posse. 1° directe, quatenus logica elicit actus conformiter ad regulas, et obiecta artificiose cognoscat, in illis quae artificium introducat, et prout sic sunt [illegible] ad artificium obiectivum. 2° reflexe, prout logica per alios actus [illegible] eorum [illegible] artificio est iuxta praescriptas regulas. 3° denique quatenus secundis intentionibus obtinet logicalibus subinduuntur, et eorum [illegible] in qua [illegible] actus se habent [illegible] logicae sicut alia res [illegible] 2ae intentiones obiectivas introducit. Primo [illegible] sit exemplum: imago [illegible] et [illegible] ut medium et [illegible] ad [illegible], et est [illegible] artefactum iuxta regulas artis pictoriae [illegible]: in 1° sensu [illegible] dicitur [illegible] in 2° vero reflexe [illegible] est.

His [illegible] 1a sententia docet res artificiose dispositas, sive artificium obiectivum esse obiectum primarium adequatum logicae. Sic fere omnes [illegible], et plures [illegible], qui licet idem asserant, [illegible] tamen quae res dicuntur artificiose [illegible] in diverso sensu accipiunt, [illegible] [illegible] realiter est [illegible]. 2a ex diametro opposita defendit modum sciendi [illegible] esse obiectum primarium adequatum logicae. Sic omnes [illegible]. 3a denique [illegible] sententias [illegible] [illegible] intendit, asserit obiectum primarium adequatum logicae ex utroque artificio coalescere, ita ut [illegible] sit obiectum primarium logicae. [illegible] [illegible] illustrata a [illegible] Crespo, [illegible], et Lamora, quorum memoria ita [illegible] [illegible] est, sicut religioni [illegible]. Huic opinioni adhaerent plures [illegible].

[illegible] de [illegible]

Assertio Prima

Modus sciendi falsi e obtm primarium inadequatm logg. Plurib9 Dhg testimo nijs probari solet assertio praecipue tamen desumitr ex 2o Post lect 1a ubi ait Prognitz e partis intellectiug et in se ipsz reflectatr, nq rao de suo obto ratioina-ri potest. et infra addit) Ars quaedq vida e, qua est directiva ipsius actus raois per qua scilicet homo in ipso actu rationis ordinate, faciliter, et sine errore procedat. et haec ars e loga id e rationalis scia, qua n solu e rationalis ex hoc qd e secundu raoe, qd oib9 artib9 comune e, sed ex hoc qd e circa actus raois tamqua circa propriam maam. Ex quib9 sic obtm primarium ~~respectu~~ a logg e id in quo inuenitr fma, qua ex directioe ipsius intro-ducitr tamquam in ppria maai. sed ita se habet modus sciendi falsis, nempe actus intus arti-ficiose dispositus (g. (modus sciendi falsi e obtm primarium logg.) Contra Dhz circa proprias sciendi ~~tamquam circa propriam maam:~~ g. Probatur

+ Dic et praesumptur communis responsio. Actus raois ita sunt propria ultimus

maa logg in via Dhg. ut ipsz distinguat ab alijs artib9, illiq praecellens raonalg denomi-net; sed hunc effectu sortiri n possunt actus raois ut sunt maa causalis, indis, seu obtm secundarium. ut communitr respondent Thomistg + ~~Dicti~~ Ideo assumunt Thomistg modu sciendi obtm e obtm primarium logg. quia praecisse ait Dhas et propria subtm proprie ut infra uidebimus. sed subtm, obtm, et maa circa qua procedg usurpantr, hinc inij expressiue tantu ~~dicta~~: g.)

Respondent. Dhz log de maa dirigibili, n uero denominabili qua interpretao, inquiunt ~~inquiunt~~ unt, stat ex alio testimonio s. Dris ibidq lect 2a ubi ait. qd loga uersatr circa actus raois sicut ars fabrilis circa actioes manuum. sed ars fabrilis n uersatr circa actioes manuum tamquam circa maa denominabile a fma; g similitr quamuis actus raois dirigantr a loga, n sunt maa de-nominabilis a 2is intentionib9 logalib9. sequitur nec obtm primarium illius, ni sumas obtm prima-rium pro obto fati quo, n uero fati quod, ut alij ingeniose ~~docent~~ respondent.

Uerum haec solutio aliena mihi uidetur a mente Angelici Praeceptoris, cum postquam comparauit artem logg ad fabrilem, in eo qd haec ista e uia ad directioe actionis ma-nuum, ita illa e uia ad actioes intuales dirigendas. discrimen utriusque designat ~~per haec~~ tibi ubi verba ab Aduersarijs adducta, respondet, qd actio potius actiuus in intellectu e finis intus factio ~~dum~~ potius in dispectio n e finis artis. Nunc sic sed maa qua se habet ut finis cu-jus haec artis e denominabilis a fma ex directioe ipsius introducta: g. loga n solum uersa-tr circa actus raois tamquam maa dirigibili, per qd sarte fabrili sumit: sed etiam tamquam maa denominabili.

Ulterius et impugnatur solutio. maa propria de qua tamquam de suo obto raoci-nat ars intellectiva ratiocinatur in se ipsz reflectens e maa ~~denominabilis a fma colli-~~ lex ~~rectione ipsius~~ introducta: sed actus raois sunt maa propria de qua tamquam de suo obto loga utpote ars raonalis, et reflexiva ratiocinatur: g. ni expressa uidetur in Dhas pro maa propria de qua tamquam de suo obto rao, sive ars intellectiva ratiocinatur in se ipsa reflectens e obtm 1o et per se attactu per reflexioe: sed similes obtm n e maa ~~denominabilis a fma collectioe~~ uales, et secundariae artis introducta, cum solum uulnus attingatur ab arte: g. Denique et impugnatur ultimus. actus intus ~~secundu quod~~ important promaali sunt maa propria denominaois logg: g. pr ans. ~~actus intus secundu qd important promaali~~ maa propria denominatiuis logg e ~~id ad qd fma propria logg ja-~~ ~~natur sed hoc~~ et substractu fag artificiosa illg dirigentis, et ordinantis: sed actus intus secundu qd important promaali ita se habent, sed loga sit uia circa Dhoa sitat: g.

Ideo Thomistae aliter nunc modu sciendi obtm esse obtm primarium logae

sic obtm primarium logae e id circa loga uersatr tamquam circa propriam maam: sed ita uersatr circa actus raois, ut docet Dhas: g.

+ +

o hoc communis oib9 artib9 per actus raois in proprij obtm tendentib9

~~Respondent ar. Dhz log de maa propria tantum in lect 2a ejus dg libri ait qd loga ita uersatr circa actus raois, sicut ars fabrilis circa actionem manuum~~ ~~ag. ars: loq~~

tibi ob primus.

urgetur:

Ratio pro assumpto. obtum primarium quod, et inadequatum logicae est illud in quo reperitur illius ratio specificativa intrinsece et sine dependentia ab alio: per se habet modus sciendi factus: ergo pro nunc ratio specificativa logicae est facta artificiosa: sed haec reperitur intrinsece, et sine dependentia ab alio in modo sciendi facto: ergo minor: ut certa supponitur pro nunc modus sciendi factus est facta intrinsece artificiosus sine dependentia ab artificio obtivo; ergo probatur modus sciendi factus est artificiosus causae artificium obtivum. sed artificium cuiuslibet causae est ipsi intrinsecum, et independens ab effectu, alias effectus tribuere esse causae: ergo Maior patet, alioquin aliquid esset in effectu quod non esset in causa contra prologum nemo dat quod non habet: ergo

Explicatur. Modus sciendi factus sunt actus intus artificiose dispositi a logica: sed actus intus artificiose dispositi sunt facti intrinsece artificiosi: ergo pro minori actus intus artificiose dispositi sunt causa effectiva habitus logicae: habitus enim generantur per actus: sed causa effectiva habitus logicae est facta intrinsece artificiosa: ergo pro minori causa effectiva habitus intrinsece artificiosi est facta intrinsece artificiosa. effectus enim assimilari debet causae. sed logica est habitus factus intrinsece artificiosus: ergo Confirmatur 2° actus intus artificiose dispositi per se, et primario intenduntur a logica ergo intrinsece participant illius rationem specificativam sine dependentia ab alio: pro ducunt enim obtum primarium. probatur. logica per se primario intendit modum sciendi artificiose. sed actus intus artificiose dispositi sunt talis ratione: ergo

Urgetur modus sciendi factus per se intenditur a logica: ergo pro antecedente modus sciendi factus per se et ratione sui est modus sciendi: probatur antecedens modus sciendi factus praecise manifestat ignorantiam et tollit errorem ab intellectu: ergo Denique

Explicatur: actus est aut ratione mihi manifestare cognitionem per genus et differentiam ergo extra hominem ignota per illos actus artificiose sunt manifestata: ergo similes actus sunt modus sciendi artificiose. Obtinet, et frequenter repata prodit responsio. actus illi manifestant cognitionem hominis conformando ad regulas logicae definitionis structuram definitionis per rationem omnium et differentialem: ergo per se, et ratione sui ordinem ad logicae regulas tradentis quibus ratione specificativam intrinsece ratione illius artificii; denique ordo quem dicunt actus ad artificium obtivum est ordo secundarius supponens in illis artificium intrinsecum; ergo per se 1° respiciuntur a logica, probatur unde ordo quem dicunt actus ad artificium obtivum est juxta aliquorum ordo causalis; sed hic ordo, supponit artificium intrinsecum, supponit enim causa habere esse intrinsecum, quicquid illud communicat effectui

Occurrunt communiter Auctores. artificium actuum esse tantum extrinsecum relatione et reale, semper attingatur a logica in ordine ad artificium obtivum; ex quo inferunt modum sciendi factum non esse intrinsece artificiosum, sed tantum causaliter et extrinsece. Sed illas hujus responsionis haec impugnatio tamen fiat in eorum principiis subsistere non potest. Alii Auctores asserunt artificium obtivum esse intrinsecum quia sine illo obta non essent clare intelligibilia, punctum quoque connotant subjecta formae: sed idem accidunt actibus sine artificio intrinseco: ergo ultimus reducunt rationes in ratione probativa expendentes, quas ne fastidium ingerant lubens omitto. Illis ita rationibus aliis omissis, respondent artificium actuum licet intrinsecum semper attingi a logica in ordine ad artificium obtivum, quia praescindi non potest ab illo et representatione unde quo extrinsecum ordinem ad aliud. ideoque nunquam per se, et primario inspiciuntur a logica.

Ideo praeoccupata materia nec dispicere reflectenti: si tabe reflectenti videtur

2

Doctrina hæc mihi n̄ arridet: ɔ ininstelligibile videtur operari naz per abstractioz posi
tiuā eē aptz ā eendū in multis, quin illa actu respiciat tāquā tm̄ suæ aptitudinis. Necesse
be dicere respectū illū eē transcendentalē, ē per illū naz fundamentaliter tantū superiorē ɔstitui
tūquia ille posset dici de aptitudine ad prædicandū, tūelig quia aptitudo, quæ tunc diceret
naz, ipsa ex hīs ɔstitutiva ipsā redderet formaliter superiorē ē logē universalē. ppr hæc e
alia aliquā obvia assero ɔ H. e. C. de Aquinas, ē alijs thomistis præcipue ɔplutensib⁹ universa
le metaphysicū eē unū à multis, n̄ vero ad multa; ideoq̄ solū respicit inferiora tāquā tm̄ à quo
n̄ vero ut tm̄ ad quem, nisi fundamentaliter tantū, ē in potentia.

Itaq̄ universale metaphysicū solū ē universale in eēndo fundamenta-
liter, n̄ vero formaliter. Cæterū universale logicū ē simul formaliter in eēndo, ē prædicando; ɔsti
tuitur, ē definitur per eē unū aptū ad eēndū in pluribus, ē prædicandū de illis ut ex superio
rib⁹ liquet. Ex quo patet solutio ad replicā. Similiter ad explicationē adquā dic aptitudinē
ad eēndū in pluribus, formaliter acceptā, unice fieri per simplicē operationē; ideoq̄ prædicabilitas aliter
sequitur ut proprietas ad aptitudinē ad eēndū, ē aliter ad universale metaphysicū; nā q̄ ad illū sequitur
necessario, ē tāquā proprietas metaphysica, ideoq̄ duntaxat distinguitur ab aptitudine penes
implicitū, ē explicitū: ad universale autē metaphysicū solū sequitur, quatenus exigit actionē
qua producitur: proindeq̄ distinguuntur tāquā duplex eius ratio aliud absolutū, ē ali-
ud respectivū ut infra dicetur.

Arguēs 3° Naa ut logē universalis includere debet inferio
ra: ē enī totū potentiale: sed per simplicē operationē hoc n̄ habet naa: imo inferiora excludit
utpote operationis: ḡ. ɔfirmatur: Naa per simplicē operationē ordinatur ad inferiora, n̄ autē ē contra: sed
ut logē universalis utrūq̄ exposcit: ḡ. = ɔtrarius: per eandē actionē qua naa abstrahitur ā indivi-
duantib⁹ potest ad illa operari; paucitas enī fiunt per multa, quæ possunt fieri per pauciora: ḡ.
Ad argumentū respondeo naz logē universalē excludere pro expresso inferiora in eē tui operationis,
illa tamen includere pro implicito in quo sita ē ratio totius potentialis: ad ɔfirmationē dic: posi
ta in naa relatione superioris ad inferiora, aliā simul ex parte tui resultare videlicet inferioris
ad superius, et ad ultimū quæstionis negant aliqui: sed illo gratis admisso dic naz ɔstitui
ɔstitui logē universalē per abstractionē ut ē operatio; sive hæc distincta, sive indistincta sit ab actu præscin
dente, de quo n̄ disputatur in præsenti.

Arguēs ultimo. Naa fit universalis logē, ē formaliter per actū quo cognos
citur una in pluribus: sed similis actus ē operatio ɔposita: ḡ. prima Naa cognoscitur una
in pluribus per actū cognoscentē illā eē identificatā ɔ pluribus: sed hic actus ē operatio ɔposita:
solū enī ista enunciat identitatē prædicati ɔ subiecto: ḡ. ɔfirmatur: Naa fit universalis logē quatenus
una cognoscitur tūs, ē n̄ alijs inferiorib⁹ ɔvenire: sed hoc ē illā cognoscere identificatā
ɔ pluribus: ḡ. = dist. ma. una in pluribus actu, nego ma. aptitudine sub dist. ma. mi. ē nego ɔ. solutio
patet ex definitione universalis in superiorib⁹ tradita, ē communiter recepta, iuxta quā universa
le logicū ē unū aptū ut sit in pluribus, ē ut prædicetur de illis; n̄ vero unū actu existens in mul
tis. ɔport sic potius singularia, quæ unū.

Itaq̄ ~~universale~~ naa n̄ ɔstituitur universalis per actū enunciantē
illā de multis, sed per actū cognoscentē illā ɔ aptitudine ad plura, ergo fore abstracta: q
qui actus simplex, quamvis ɔplexa ē operatio, ɔ naz simul, ē inferiora cognoscat absq̄
affirmatione, l negatione: ideoq̄ cognitio identitatis naz ɔ inferiorib⁹, l præsupponitur ad abstractioz
tanquā fundamentū remotū, l supponit jā universale ɔstitutū, proindeq̄ potius dici debet unus
universalis, quā illius causa. Sed pro plena huius quæstionis intelligentia recolite quæ dictama-
nent in tractatus exordio de universalis fabrica, ē de statib⁹ in quo ɔsiderari potest.

+ ɔ relativa sunt simul naa ē cognoe

Pro complemento inquires quaenam sit forma universalis, tam methaphysici quam Logici.

Dico 1º formam universalis Methaphysici esse unitatem rationis absolutam, resolutio hujus breviter ... est sufficienter satis explicata. ... in primis similis forma est ad rationis, ... existant solum in intellectu, si quidem in rerum natura non datur unum a singularibus separatum: deinde est absoluta, universale methaphysicum constituat et distinguat fabricata ab aliquo, cujus forma est relativa: ergo. Praeterea valet dicere simile forma esse actum internum non extrinsece unum denominantem: Non inquam dicas tamen quia similis actus solum denominat non unum causaliter, et effective, non vero fabricata; tamen quia non per talem denominatur unum ... diceretur universale esse fabricata una. ... ... tamen de obiecto logicae diximus praecipue q. 2ª et 1ª ... ... manet in tractatu entis rationis q. 2ª in fine.

Dico 2º universale logicum constitui fabricata per formam rationis relativam ... dictamen hoc expressum est in D. Tha q. 7 de potentia art. 11. ... supra relationem et ulterius suadetur ... forma universalis logici est aptitudo non ad ... in pluribus, ... de illis praedicetur; sed aptitudo haec

\+ per modum superioris

est forma rationis relativa: ergo. Ma. indubia videtur, probatur mi. similis aptitudo in primis est forma rationis, nec ... potest in re; ... universale Platonicum admittamus: deinde est relativa, ... non absolute, et in ordine ad se, sed respective, et in ordine ad inferiora: ergo. Nec dicas non per talem formam supposito singularem non constitui universale: universale enim, et singulare sunt entia opposita: Non inquam dicas; difficultas enim haec omnes procedit opiniones, et ... respondeo, quod licet praedicta forma ... ... et ut quod singularis sit, fabricata tamen, et ut quo universalis esse ... quatenus media illa non constituitur fabricata apta et superior ad ...

Sed dices: natura praecise rationis non constituitur vere praedicabile: ergo nec universale: probatur ans. forma quaecumque et realis non est ... constituere non vere praedicabilem: nemo enim dat quod non habet: ita se habet forma rationis: ergo. Respondeo veritatem et realitatem praedicabilitatis desumendam esse ex parte rei praedicatae, ... ex identitate reali non cum inferioribus: ... hoc tamen ... cohaeret, quod forma rationis non constituat vere praedicabilem, ... opposita falso: forma enim rationis se habet tamquam dispositio, seu ratio in cujus non constituta praedicabilis per modum superioris: licet in illis realiter non praedicetur. Dices iterum: forma relativa supponit non aptitudinem ad ...: haec enim causalis est ... ideo non ordinatur ad inferiora, quia apta est ad illa: ergo. Respondeo relationem rationis supponere tantum non aptitudinem fundamentalem proxime, non vero fabricatam. Sicut relatio Paternitatis fabricata constituit Patrem actu relatum ad filium, quin aptitudinis ... in Patre supponat nisi ad summum fundamentalem. Et ex hoc patet ad ... probationem.

Dices ultimo. Universale logicum est species unitatis: sed relatio rationis ... se habet: ergo. probatur mi. Quaelibet species unitatis constituit non unum: sed relatio rationis non unum, sed relatum constituit: ergo. Respondeo universale logicum esse speciem unitatis fundamentaliter, et praesuppositive; fabricata autem solum importare respectum ad ... Sicut causa universalis non causat, et habet praesuppositive ... ... relatio dicit respectum ad ... effectus producendos ... perfectum hujus rei intelligitur ... subtracta forma rationis relativa non est non unde ... Sed dispositum mediante ... unitate rationis absoluta, ... cujus non constituitur fundamentaliter proxime capax recipiendi inferiora per modum superioris; ceterum licet haec unitas ... absoluta se habeat ex parte subtracti tamquam dispositio, non ... est idem de inferioribus praedicatur, hoc enim ... ... non quae unice identificatur cum inferioribus.

Quaestio Sexta.

Quaenam intercedat distinctio inter gradus Methaphysicos ejusdemmet entitatis?

Cujusvis muneris Methaphysici sit praesens discutere dubium, quod unus in scholis invaluit ut in logica ... mentio ..., ~~unitati ...~~ ... ad unitatem ...

versalis valde afinis, et utilis ē notitia distio̅is; oposita enim juxta se posita magis elucescunt). Gradus metaphyci illa dicuntur prāta superiora, et inferiora cujusvis rei, s[illegible] per illa intus quasi gradatim ascendit, et descendit: ad perfectam tamen dubij intelligentiam prae oculis habenda sunt, quae in superiorib' dicta manent de distio̅e universali accepta, et praecipue de virtuali sita in aequivalentia ejusdem rei perfectiorib' realiter distis. tamen hujus distio̅is loco aliam subrogavit Scotus, [illegible] formalem ex natā rei, quam mediam statuit realem inter, et ra̅o̅is: formalem nuncupat, quia non inter res, sed ejusdem rei formalitates [illegible], et ex natā rei, quia omnem antecedit intus operationem, rei quam natam sequitur: ideoque ejus Scotistae appellant non realem absolute et simpliciter, sed duntaxat realem formalem.

Propter haec, et alia infra dicenda) Non nulli judicant solum de voce pendere discidium Thomistas inter, et Scotistas: Hi enim Scotistae asserunt dari eandem entitatem, ideoque realiter, absolute, et entitative omnes formalitates rei et unum, et idem. Licet cum hoc optime cohaereat, quod una formalitas ex natā rei non sit alia, sed illam a suo conceptu quidditativo, et essentiali excludat. Doctrina haec quam plurimis Thomistis grata esse videtur. dicunt enim quod Petrus ex. gr. virtualis distio̅is nec est unum individuum, sed etiam una substantia unum vivens, unum anl, et unus homo. ita et unum non sit formaliter constitutivum alterius, nec quo[illegible] inde [illegible] habeat essentialem conceptum formalitatis, et constitutive, quamvis habeat identice. Atque ita hi non ita expresse idem scotistae videntur, dum unitatem formalem, et numericam dari asserunt aparte rei; quam simplex unitas, seu formalitas simul cum identitate entitativa aliquam servat distioem.

Hic id [illegible] sentiunt scotus. eaque propter solum esse discidium an distio formalis, vel virtualis vocetur, est certe non in voce, sed toto caelo distat utraque opinio. relata. Thomistae distioem non actualem sed potentialem esse afirmant. quae non tam distio, quam inter suas, seu fundamentum et ad distioem. quatenus praebet fundamentum, ut benefi[illegible] cio intus una formalitas rei non sit alia, licet ante operationem intus idem actu verificetur de utraque formalitate. Scotistae vero actualem in re distioem statuunt, atque adeo [illegible] illius una formalitas actu non est alia, sed illam excludit a suo conceptu essentiali, licet realiter, et entitative utraque sit unum, et idem. unde actu sunt idem realiter, et actu idem realiter formaliter non sunt. quam [illegible] distio cum ea videtur Thomistis, illis praecipue nunc dicenti modum de unitate formali in re tuen[illegible] tib', qb'[illegible] sit

Assertio Prima.

Repugnat distio formalis ex natā rei, seu media inter realem, et ra̅o̅is. Ra̅o̅e [illegible] non sed efficaci suadetur assertio. Distio, et unitas consequuntur ad ens: sic est unum, et distinctum sit passio entis: sed inter ens reale, et ra̅o̅is nullum est medium, imo repugnat: ergo (repugnat distio formalis ex natā rei, seu media inter realem, et ra̅o̅is) Praemittitur, et explicatur (haec ra̅o̅) repugnat in re actualis distio, quae realis non sit omnino: ergo probatur ans. actualis distio in re essentialiter exigit duo extrema positiva āparte rei, quorum unum revera non sit aliud: omnis enim vera distio facit unum, et aliud: quod ans in principijs adversariorum negari non potest. cum aparte rei una formalitas aliam a sua quidditate excludat: probatur ca̅ aparte rei unum revera non esse aliud omnino repugnat cum identitate reali: ergo ans. patet cum realis identitas omni horum sensu, constat in eo, quod unum sit idem ipsum et non aliud, tum etiam quia unum esse aliud aparte rei omnino repugnat cum distio̅e stricte reali: ergo similiter [illegible].

Huic ra̅o̅i communiter occurrunt Respondent Scotistae distioem ab ipsis excogitatam esse quidem realem non stricte, et absolute, sed late, et cum addito, videlicet realem formalem, proindeque solum facere unum non esse aliud formaliter, quod quidem cum identitate stricte reali minime pugnat

~~Distinctio dictio n̄ inter r̄ȝ et rȝ, sed inter formalitates veresetur ejusdȝ rei sed stat i 1ᵒ~~ ~~extremum in re n̄ est aliud ē rectius primo distinctio stricte realis: sed quælibet formalitas formalitas n̄ est alia aparte rei, g. distinctio formalis ē stricte realis, 1 impugnando. 1ᵒ ut distinctio dicatur et~~ ~~sit stricte realis n̄ obstat, qᵈ extrema n̄ sint res, sed formalitates: g. ans. patet tū quia neque modi~~ ~~sunt res, et in sententia scotistarum distinctio inter duos modos, 1 modum, et rȝ, stricte realis est tū diggma~~ ~~rationalitas hominis, et rugibilitas leonis realiter stricte distinguuntur inter se quamvis n̄ sint~~ ~~res. Deinde 2ᵒ quælibet formalitas ē extremum positivum reale oppositum nihilo ergo? s. 2ᵐ g formalitates~~ ~~distinctæ tantum negative distinguuntur, qᵈ alienum ē a mente scoti: s. 1ᵐ g. distinctio positiva et~~ ~~stricte realis, seu inter r̄ȝ et rȝ. Deniq~~

ad similem distinctio n̄ inter r̄ȝ et rȝ, sed inter formalitates veresetur ejusdȝ rei. sed stat i 1ᵒ quia ut distinctio dicatur, et sit stricte realis parum interest qᵈ inter rȝ, et rȝ n̄ exerceatur, et qᵈ extrema n̄ sint res sed formalitates: g. ans. patet tū quia nec modi sunt res, et distinctio inter duos modos, 1 modum et rȝ stricte realis ē. (tū etiā quia ~~entitas~~ rationalitas hominis, et rugibilitas leonis stricte realiter distinguuntur, quamvis n̄ sint res) Deinde quælibet formalitas ē extremum positivum oppositum nihilo, 1 n̄? 78, si hoc 2ᵐ g. distinctiōe tantum negativa distinguuntur formalitates, qᵈ n̄ sentit scotus. s. 1ᵐ g. distinctio inter formalitates ē stricte realis, ~~seu~~ inter rȝ et rȝ. præterquam qᵈ oē formalitas verè et realiter quidditatem habeat, ~~verèq existat aparte rei, nihil ē definire~~ ~~sit res: g distinctio inter eas convicta ē stricte realis.~~

enimvero nisi vocib. abutatur negari n̄ potest formalitates ut ~~formalitates~~ dictas vere res esse, cum existant aparte rei, quia important entitatem et ā alterā sive modus alterius. qᵈ gratis dicere potest ut res appellentur.

~~Nec facis~~ siddicas ē Mastrio nomen res proprie et stricte acceptum importare entitatem esse capacem existentiæ, ~~desq metaphysice oppositum ex genere et differentia~~, et in tali linea inordinabilem, qᵈ proinde formalitatibus n̄ competit, ē sint qd incompletum, et ordinatum ad aliud integrandum tamquam ejus aliquitas ab ipsa re inseparabilis. ~~ideoque~~ n̄ possunt dici proprie, et stricte res, sed tantum gradus ejusdȝ rei, vel essentiæ ~~seu~~ realitas ~~quæ~~ ~~dicas~~. hæc enim solutio et si præsupponat ē fundamentum (si vocemque dicas imperfectiones) nimis voluntaria videtur. tū quia plurimis formalitatibus ~~[illegible]~~ prout etiā existant facta ex naa rei dictas scotica sententia valde communis inter scotistas: tū et præcipue quia rationibus qb. probatur multiplex formalitas in essentia hominis, convincitur etiā multiplex in ejus existentia. ē hæc aliter se habeat, etiā entitatem existere facie, et aliter separari existentiam ratione rationalitatem ut paret patet. Deinde impugnatur. animalitas ergo et rationalitas actualiter sunt aparte rei distinctas quidditates: g voluntarie omnino negatur dictas habere existentias, separari posse, distinguique tamquam duplex ens aut res. ~~tans~~ sed ita ab adversariis præssa. si animalitas et rationalitas actualiter distinguuntur aparte rei procul dubio seorsim existere possunt, separarique absoluta Dei potentia, ē n̄ sint entitates modales sese mutuo modificantes, aliunde, qᵈ sint quidditates incompletæ, ~~et inordinatæ~~ ad unum totum ordinatæ eas inseparabiles n̄ reddit ut patet in maa et fa. aliud inseparabilitatis caput n̄ apparet sine petitione principii: g.

Probatur 2ᵒ schema ad hominem. stante distinctiōe scotica rationalitas ergo a se ipsa distinguitur quia debet formaliter ex naa: hoc n̄ sentit scotus: g. prima. signa distinctionis formalis (~~tiæ~~) vero, qb. identitatis stante scotistis sunt diversa reduplicatio, contradictio, et diversa quidditativa definitio: ratione cujus aliqd competit uni formalitati ut tali, qᵈ alteri ut tali n̄ convenit: sed hæc oia verificantur de rationalitate respectu sui ipsius: genus ut differentia specifica definitur: formalitas contractiva generis: et ut talis differentia definitur vis discurrendi. quorum 1ᵒ sumptæ est ratio specificas differentiæ, n̄ vero 2ᵒ g. idq fieri potest aptum de qualibet quantumvis simplici formalitate; ē cujus formalitas, et talis formalitas. ~~Hoc~~ ~~[illegible]~~ dicas. præter dictas definitiones utpote inadequatas, et in ordine ad extrinsece connotata n̄ arguere distinctiones ex naa rei, quæ ~~tunc~~ solum ~~data~~, et probari potest ex definitionibus quidditativis et adequatis. non inquam dicas (quia definitur potens sentiendi, et rationale potens discurrendi definiuntur per ordinem ad operationes, seu extrinsece connotata: ~~et~~ primo patet; sed similes definitiones

arguunt distioq falq ex naa rei inter anl, et raonle, ut reddunt scotistq. imo nisi pro hoc statu afirmoes formare possumus nisi per ordinq ad extrinseca connotata: g. quq vis afirmoes ejusdq falitatis sint in ordine ad extrinseca connotata arguunt famter distioq ex naa rei ejusdq a se ipsa: g raonalitas distinguitur faliter ex naa rei. ut diferentia a stati diferentia.

Assertio Secunda

Inter gradus metaphycos ejusdq rei entitatis n intercedit distio faltis ex naae rei, qdqd sit de ejus possibilitate; nec distio virtualis intrinseca, sed tantq extrinseca. Primam hus assertio suadetur quoad 1am partq: gradus metaphyci sunt faliter identificati: g. pr. ans gradus illi faliter identificantur quorq alter faliter de alio praedicatur praedicao faltis sit apirmao faltis identitatis: sed qlibet gradus metaphycus faliter praedicatur de alio. ut clarescit entis propoib. Petrus e faliter ho: ho e faliter anl: anl e faliter vivens: g. Nec valet dicere praedicatas propones solq ee veras in sensu suppositali, idcoq hec propo ho e anl facit hunc sensq. suppositq habens humanitatq habet etq anltatq. sicut hec albq e dulce cujus sensus e: suppositq albedinis e etq dulcedinis. Non inquq valet propo 2a accidentalis, et 1a potestatis, in utraq fundat. q identitas inter homq et anl alia e ab indentitate albedinis et dulcedinis: sed hec e pure suppositalis, g illa debet ee falis. haud sane aliq. seu alias faliores reperies.

Neq dices: ideo anl identificatq falir cu hone, quia faliter praedicatur de illo: sed raonle n praedicatur faliter de anli; hec enq propo raonle e anl tantq identice e vera: g faliter ex naa rei distinguitur ab illo. Dicetis praemissis nego seqa. quia licet ex praedicare fali a posteriori inferatur falis identitas, ex fali tamen identitate n arguitur falis praedicao. Praeter pra identitatq falq ex naa rei, nisi requirit metaphycq et falq inclusioq unius in alio, quq n invenitur inter anl, et raonle: utpote partes metaphycq homis adinvicq se excludunt utraliter in re, et faliter in raoe. Quappr licet praedicamento ista: ho e anl vera sit in sensu fali, ob ceualq inclusioq anlis in hone. hec autq anl e ho falsa e in eodq sensu ~~ob raoq ...~~ unde quia licet anl phyce identificetur cu hone seu identificato. metaphyce tamen homq n inclu bit, ibi naa exigit praedicao falis. ac proinde nisquam infertur identitatis carentia ex eo qd n praedicetur faliter.

Pr. 2a pars assertiois: Distio virtualis intrinseca sitae in capacitate ut de eodq re verificentur pra contradictoria: sic illq explicant ejus patroni: sed talis capacitas aperte repugnat: g. prmi: repugnat capacitas ad impossibile: sed impossibile e qlqdq rei praedicatq afirmetur simul et negetur de eodq juxta illud notissimq priq impossibile e idq simul ee et n ee: g = suadetur Demq 3a pars assertiois: Distio virtualis extrinseca abunde e quq eminentia et equivalentia ejusdq rei perfectioib. realiter distis, ut ex ejus definioe constat: sed talis equivalentia datur in gradib. metaphycis cu sint res unica, et indivisibilis plurib. reb. realiter distis equivalens. homo enq equivalet Angelo bruto &c. g.

Solvuntur argumenta ~~praecipua sco~~ Scotistarum.

Argues 1mo praecipuo scotistarq fundamento: ea de qb. praeta contradictoria verificantur actualiter distinguuntur: sed de gradib. metaphycis anli exempli gra et raonli actu, et ante operaog intus verificantur praeta contradictoria: g. actualiter in re distinguuntur. n realiter stricte: g realiter faliter. pr. mi. anl in re, et ante operaog intus e princip. sentiendi, et determinatus assimilandi homq equo: et raonle n ita, sed ee, et n ee sunt praeta contradictoria: g. = Angtq hoc et si difficile indubitatq faveat scotistis, ut in inclusis instantijs pie manifestq. et in primis si aliqd probat, probat utique distioq omnino realq. enq opositio contradictoria utpote oiq maxima, maximq oiq distioq adstruere debet. nulla enq maior distio, quq quq inter ee, et n ee versatur.

+Praedicao enim falsa

Deinde instatur 1º rationale stricte realiter est ratio assimilandi hominem equo: sed simul stricte realiter non est ratio assimilandi: ergo rationale non solum formaliter sed realiter stricte distinguitur necnon ab animali. Sed assumptio probatur implicatoria est. Si maiorem neges: ergo rationale distinguitur stricte realiter a ratione assimilandi, ac proinde ab animali. 2º instatur in qualibet formalitate quae hominem vere simpliciter et una formalitas cognoscibilis, et definibilis, in quo potest his assimilatur ceteris formalitatibus: sed simul non assimilatur in ratione talis formalitatis: ergo de eadem simplici formalitate verificantur contradictoria absolute, quae dicta sunt in probatione secundae instantiae. Directe ergo dices maiorem nego minorem, similiterque nego minorem probationis. Quia licet animal metaphysice sumptum, et ut praecisum per intellectum a rationali sit ratio assimilandi hominem equo, licet proportionaliter intellige de rationali, formaliter tamen considerata non sunt vere proportionaliter accepta, nec animal est purum animal, nec rationale purum est rationale, et utrumque una et eadem est formalitas ultimaliter multiplex et pluribus aequivalens: unde similitudo, quam homo habet in entitate cum equo, non est pura sed mixta dissimilitudine: ideoque nec de animali sic sumpto aparte rei vere affirmari potest, quod non est principium discernendi, et ratio dissimilandi, nec de rationali quod principium sentiendi non sit, et assimilandi ratio, subindeque mutatenus verificantur praeta contradictoria ut intendebatur.

Replicabis: ergo homo vere dici potest similis equo in rationalitate; sed hoc est falsum: ergo rationalitas sit tantum ratio dissimilandi, et differendi: ergo = Dist. sequelam. in rationalitate praecisa per intellectum nego sequelam. realiter sumpta subdist. similitudine pura, et perfecta nego sequelam: mixta et imperfecta sed do sequelam et sic dicta minorem quam implicite probatam nego sequelam. Similitudo sicut, et dissimilitudo bifarie accipi valent vel in gradu summo, et perfecto, quo in sensu summa similitudo omnem prorsus dissimilitudinem reiicit, et simul esse non potest vel in gradu imperfecto, et remisso, sub qua acceptione amico foedere sociantur: eteniam contraria, et opposita dicuntur quae in eodem genere maxime distant: ergo similitudo et dissimilitudo in gradu remisso non distent maxime, in eadem nec reali entitate cohaerere possunt. Ut patet in quatuor primis qualitatibus, quae licet in gradu summo se adinvicem excludant, in gradu remisso in eodem mixto sociantur. Similiter claritas summa omnem excludit obscuritatem, secus vero remissa ut in crepusculis patet.

Praeterquam quod ad perfectam huius argumenti intelligentiam advertendum, quod similitudo et dissimilitudo a contradictione eximuntur, quia una non destruit, quod altera in eodem adstruit extremis. Haec enim propositio animal est ratio assimilandi hominem equo significat utrumque est animal: ista vero rationale est ratio dissimilandi hominem equo, seu non assimilandi. ut obvia, et recepta acceptione significat non utrumque, sed solum hominem est rationalem. Sed in his propositionibus nulla apparet contradictio, nam 2ª non negat quod affirmat 1ª, non negat equo animalitatem, sed vindicat rationalitatem, quam 1ª non adstruit, ac proinde non sunt affirmatio, et negatio eiusdem de eodem, et secundum idem, ut exigit contradictio: ergo nulla in argumento vis, assumitque ut contradictoria, quae in primum acceptione severa non sunt. Permisso tamen quod sint, solutione tradita satisfiendatur illi.

Sed insurges. Petrus aparte rei similior est Paulo quam equo: sed non esset si per rationalitatem assimilaretur equo: ergo per nullam ab eadem formalitate eadem oritur similitudo: ergo si per rationalitatem assimilatur equo, non esset similior Paulo, ut in pluribus formalitatibus ipsi assimilaretur. Ergo similitudo exigit quod ratio assimilandi in utroque extremo reperiatur. seu quod unum sit sicut aliud: sed rationalitas non invenitur in utroque extremo, ut patet: ergo Petrus per rationalitatem non assimilatur equo. = Dices maiorem nego minorem, ad probationem dist. ans. ab eadem formalitate eiusdem tam respicientes secundo ans. diversum nego ans. et sequelam de similitudine mixta, et claritatis gratia eius ultimam partem dist. in pluribus formalitatibus quae sunt praecisae aparte rei secundo sequelam. per intellectum nego sequelam. Ad maiorem itaque, vel minorem: similitudinis sat est discrepantia ex parte termini, quia similitudo ut pote de genere relativo in aliud tendit, et quod modo ad alterum dicitur.

Discrepantia autem illa in eo consistit, quod extrema inter quae versatur similitudo, plures vel pauciores fundent respectus similes et univocos per intellectum nego sequelam. Petrus

et Paulus, aliter se habeant respectu intus, ac Petrus et equus. Siquidem illi genericum et spe-
cificum, isti vero secundum solum genericum fundant: et idcirco a parte rei similitudo Petri ad
Paulum maior dicitur, quam Petri ad equum. Quia et licet fundamentum a tota oriatur entitate, non tamen
sola, sed cum suis ... spectata. ex quo fit quod Petrus et Paulus similes sint in pluribus formalitatibus quae
formes sunt per rationem, realiter vero physice unitas aliter tantum, ideoque similitudo magis, et minus
accipere potest ex sola tali discrepantia, cum non versetur in indivisibili sicut aequalitas. et ex hoc
aliqua solvere. Addit quo urgetur replica. De se tamen de similitudine perfecte dicitur mi: rationalitas
non invenitur nec aliud simile rationalitati physice sumptum nego mi; rationalitas praecise sed omnino et
nego seq.

Solutio constat ex dictis: rationalitas inadaequate a parte rei secundum identificatur animalitati
ideoque nihil in se unificari valet de antithesis, quod non unificet de rationalitate ... itaque sequens in re
... et ideo animal. procul dubio habet quid simile rationalitati physice sumptae: proindeque de-
tur assimilatio equo per rationalitatem, similitudine unaque significante utramque esse animal, non
vero utramque esse rationale. ex quo fit, quod rationalitas etiam inveniatur in equo, non per identitatem
hoc enim destruerent similitudinem, sed unice per convenientiam, seu solum esse reale, quod habet physi-
ce, quae convenientia ante similitudo mixta est, et imperfecta ... ex supradictis patet, quin
potius repugnat omnino pura similitudo inter duo extrema positiva vere dicta in creatis
ut cernere est in ipsis animalitatibus hominis et equi, quas tantopere assimilant scotistae. animalitas
enim ... exigere ratione sui non separari a rationalitate, quam exigentiam non habet animalitas equi,
unde solum in hoc dissimiles evadunt.

Adhuc insistes: animal a parte rei tribuit intus fundamentum ...
dignitatis et pura ratio conveniendi, seu assimilandi: sed rationale non praestat simile fundamentum, cum
quo et principium sentiendi cognoscatur ...: ergo. Nego mi: cum ipsum non fundamentum quod a parte rei tribuit
animal praestat etiam rationale. utrumque enim a parte rei est unica et indivisibilis entitas ...
unitas aliter multiplex, proindeque sive voce animalis, sive rationalis voce exprimatur, tribuit intus
fundamentum, ut ea inadaequate accipiat, ipsumque intentionaliter dividat, et cognoscat sub ratione pure con-
veniendi, sub ratione pure differendi: unde ... (licet dicitur de rationali) solum est pura ratio conveniendi, et sic
praecisum per intellectum, non vero a parte rei, cum fundamentum ad talem susceptibilitatem a tota praecisa entitate, ~~et ut~~
~~patet ex dictis, et ex dicendis quoniam ... constabit ex dictis infra~~ itaque licet rationale sub
formalitate rationalis non possit dici ut pura ratio conveniendi, potest tamen sub formalitate animalis, quam sibi iden-
tificat a parte rei. Solutio itaque plene patefit quod sequenter pro nunc dicta superant.

Argues 2°. Quae diversis definitionibus definiuntur distinguuntur formali-
ter ex natura rei: sed animal, et rationale ita se habent, nam animal per principium sentiendi, rationale per
principium discurrendi definitur: ergo. hoc argumentum valde magnificant, et extollunt scotistae, immerito
quidem, cum ei subjaceat instantiis, ac praecisione. Realiter namque formalitas diversis definitionibus explicata, et tamen quae
non distinguuntur formaliter ex natura rei et in pluribus aliis quas brevitatis occasione allegare non ... ...
dicitur ma. quae diversis definitionibus adaequatis definiuntur secundo ma. inadaequatis, et per praecisionem intelli-
gentibus nego ma. et sic dicta mi nego seq. Et cum ... animal per principium sentiendi definitur non attingitur adaequate, et
secundum esse, quod habet in re, prout sic enim nec est principium sentiendi, sed etiam discurrendi: igitur
praecisa definitio supponit animal, et exercite attingit ut dictum, et praecisum per intellectum a rationalitate
quod unice est definitio inadaequata, et respectu animalis praecisive accepti: ex qua definitione, solum sequitur
distinctio fundamentalis in re, et formalis per intellectum non vero formalis ex natura rei.

Sed dices. Definitio explicat rem prout est in re: quia explicat animal sec-
undum esse quod habet in intus, sed secundum esse quod habet in re = dicitur animal. ut est in re physice animal
metaphysice scilicet animal, physice praecise nego animal et ... quia omnis definitio proportionat praecisionem intus
astimentum rem in statu intentionali, inde est, quod dum animal praecisa definitione definitur, non sumitur

sicenim nec demptionis sentiendi sed odii detestandi:

aut ut e inse physice, sed tunc est precissum per intellectum a ratione, hoc tamen optime cohaeret quod ea sit antis metaphysice sumptum definitio explicetur aliquid esse metaphysicum rei realis. ~~doctrina~~ hoc similiter dico definitio Petri v.g. per animal rationale esse sentiendum e. hoc enim definitio solum explicat esse reale metaphysicum rei et est solum definitio adequata adequatione metaphysica, et ad scientias exacta, quae proinde non curat de ecceitatibus, non vero est adequata adequatione physica, seu realitatis naturae Petri pro ut est a parte rei; ideoque non arguit distinctionem naturae ab singularitate. ex hoc aliqua solues.

Arguet 3.o ubi datur separatio datur distinctio partium. separatio enim est distinctorum unio, sed a parte rei datur in homine separatio ~~metaphysica~~ actualis actualis, o homo ex animali et rationali separatur: ergo= Nego minorem enim homo solum separatur ex animali et rationali tanquam ex genere et differentia; sed a parte rei solum de tur genus et differentia fundamentaliter, non actualiter sed tantum fundamentaliter datur separatio. quod sat est ut animal separatur generice abstrahibile, et ratio ut differentia abstrahens, et ex utroque tanquam ex duplici parte per rationem dicta metaphysice separatur homo. plura alia argumenta, quae in praesenti separationem solent subordinari. tum quia in sequenti quaestione diluuntur, tum etiam quia ex relatis mens solutionis satis clarescit.

Arguet ultimo, in ipso distinctione virtuali ~~ext~~ intrinseca. Actus strictioris est amor Dei, et odium peccati: sed de falsitatibus amoris, et odii verificantur praedicata contradictoria ante operationem intellectus, in quo stat distinctio virtualis intrinseca: ergo. probatur minor amor in actu strictioris terminatur ad Deum et odium ad Deum non terminatur: sed terminari et non terminari sunt praedicata contradictoria: ergo. Maior quoad primam partem innegabilis est probatur quoad 2.am odium denominat odio habitum subiectum ad quod terminatur. sed ~~odium~~ nulla falsitas actus strictioris denominat Deum odio habitum: ergo. ~~idem intellige de amore respectu peccati~~ argumentum in primis hoc nam realem distinctionem inter amorem, et odium, amorem enim realiter absolute ad Deum terminatum, odium vero non terminatum realiter ad Deum: ergo odium realiter distinguitur ab amore ~~proindeque~~ realiter verificantur contradictoria de odio, et amore actus strictioris.)

Deinde concessa maiori nego minorem: similiter quoque maiori probationis et ad illius probationem dist. maiorem. denominat odio habitum subiectum capax similis denominationis concedo, subiectum cui repugnat talis denominatio nego maiorem, et concessa minore, nego consequentiam. Deus itaque capax non est denominationis odio habiti, nisi ab odio proveniente ex praecognitione Dei ut odibilis. cum autem odium in actu strictioris requirat ex cognitione Dei ut amabilis super omnia procedat, illum potius amatum denominat. ~~ideo~~ itaque ideo est odium peccati, quia est amor Dei, et simul sit aversio a peccato et conversio in Deum. ad ipsa. ~~Actus strictioris secundum se totum terminata ad Deum tanquam ad ultimum~~ ~~finem~~ ~~totus~~ D. et tam et totum est actus strictioris secundum se totum. proindeque ad Deum terminatus tanquam ad motivum detestandi peccatum, ideoque illum solum denominat amatum non vero odio habitum ~~nec ipsa inferre licet~~ ad ob incapacitatem subiecti, ut patet in anima rationali, quae tota est in ipsa quin illos terminos denominet, ob incapacitatem subiecti.

Quaestio Septima.

Num inter gradus Metaphysicos detur praecisio objectiva?

Ante resolutionem huius quaestionis, qua nulla fortasse in tota philosophia celebrior, et ingeniorum contentione famosior, (aliqua in ipso limine praenotare libet, quae ad eius intelligentiam gradum facient:) sciendum ~~igitur~~ itaque est, rationem a priori praecisionis, prout ad praesens attinet, esse distinctionem virtualem, ut cuius res [+] virtutem, seu capacitatem habet ut ab intellectu divisim cognoscatur. huiusmodi autem cognoscibilitas, ut percipimus est a priori omnes, ortum ducit, ~~tum~~ ex fecunditate obiecti; ex imperfectione speciei, seu inadequate ~~et in ordine ad unum motivum~~ ipsam repraesentantis, et denique ex huius nimi

[+] obiecti fecunditatem

[illegible]

mentis exilitate, quae uno, ut ita dicam, intuitu nequeat rem perfecte cognoscere, illam intentionaliter dividit, ut ipsi manifestior appareat. Igitur praecisio in omni sententia ad perfectam juvat rei cognitionem.

Praecisio tamen, alia est formalis, et obiectiva alia. 1a se tenet ex parte intellectus, ac proinde appellatur formalis. 2a ex parte objecti, et ideo obiectiva nominatur. Praecisio formalis est cognitio attingens totum objectum, cuius formalitates in ordine ad unum connotatum, et operationem, sed alio termini luce, et claritate, ut in illius cognitionis praesentia appareat objectum ac si unicam haberet formalitatem: hinc formalitas, quae in ordine ad connotatum attingitur, clare, et distincte cognoscitur, caeterae vero sibi identificatae obscure tantum et confuse cognitae denominantur. Praecisio autem obiectiva est intentionalis divisio unius formalitatis ab alia, seu distinctio rationis completa, et adequata inter duplicem conceptum eiusdem entitatis formalitatem: quae tunc datur, dum res intentionaliter partitur in duos conceptus obiectivos, quorum neuter alium includat nec expresse, nec implicite. Unde praecisio haec duplicem requirit intellectus actum, unum ad unam, alterum ad aliam formalitatem terminatum.

Conformiter tamen ad dicta judico completam obiectivam praecisionem stare posse unico intellectus actu, videlicet positiva intellectus abstractione. Haec enim in principiis Thomistarum, ut a negativa secernitur, naturam directe, singularia vero indirecte attingit, quae proinde apprehensio simplex dicitur opposita est obiectiva; virtute illius cognitionis enim in intellectu dualitas extremorum, ac proinde completa rationis distinctio, seu adequata praecisio obiectiva, praecipue tamen in sententia Thomistarum asserentium praedictam cognitionem virtute practicam ponere, et exercite attingere rationis distinctionem ex parte objecti; cum illa cognitio aliquomodo dici possit virtualiter reflexiva. Ex quo fit, quod dum cognoscitur unum alio sibi identificato nullo modo cognito, nec per illam nec per aliam cognitionem, adest quidem obiectiva praecisio, non positiva, et completa, sed incompleta, et negativa. ~~Fere hoc~~ ~~ac simili modo~~ accepta in praesenti ~~obiectiva~~ praecisio.

Et certe fere hoc ac simili modo accepta in praesenti obiectiva praecisio. Siquidem his, ~~auctoris~~ explicari solet, nempe quod unum rei praedicatum cognoscatur aliis eiusdem rei omnino incognitis, seu praetermissis, sive quod unum cognoscatur alio vero sibi identificato nullo modo cognito. Quos in sensu obiectivam praecisionem olim negarunt Nominales, solum formalem inter gradus metaphysicos agnoscentes, et statuentes, quorum sententiam obiectionis pulvere coopertam recentiores denuo exsuscitarunt. Per oppositum vero Thomistae praecisionem formalem rejiciunt, et obiectivam utramque inter gradus metaphysicos admittunt. Hanc tamen opinionem amplectuntur plures ex recentioribus, eamque tamen valde illustrarunt Em. C. De ... et ... Moreda, quibus adhaerent quamplurimi ex nostris in manuscriptis, quibus sit

Gradus metaphysici eiusdem Assertio Nostra entitatis valent se obiective praescindi. (Ex pluribus formalitatibus realiter identificatis potest intellectus unam cognoscere aliis incognitis remanentibus, ac proinde una valet ab alia simpliciter obiective praescindi.) Assertio haec probatur ex D. Anselmo in Monologio cap. 17 docente. Cum enim aliquis homo dicitur, et corpus, et rationalis, et homo; non uno modo, vel consideratione haec tria dicuntur. Secundum aliud est enim corpus, et secundum aliud rationalis; et singulum eorum non est totum quod est homo. Ergo dum homo cognoscitur, ut rationalis, et ut corpus, est in intellectu aliud, et aliud ita ut singulum non sit totum quod est homo: sed in eo consistit obiectiva praecisio: ergo. D. Anselmus addit ... D. Thomas 1a contra Gent. cap. 52 his verbis: intellectus ea quae sunt inter se coniuncta, interdum disjuncta accipere potest, quando unum eorum in alterius ratione non cadit, et propter hoc considerare potest in animali rationalitatem id quod est sensibile tantum.) Sana nihil expressius desiderari potest in favorem nostrae sententiae.

Ratiõ stabilita assto. in tantum locum habet obiectiva praecisio, quoniam unum cognoscitur, alio vero secum identificato nullomodo cognito: sed hoc accidit in gradibus metaphysicis animalis, v.g. et rationalis: ergo Pr[obatur] mi[nor]. Per actum quo animal metaphysice definitur, cognoscitur animal, rationali prorsus incognito intacto remanente: ergo Pr[obatur] ant[ecedens]. actus intus metaphysice definiens animal nullo modo attingit, quod est extra essentiam metaphysicam animalis: alioquin definitio esset redundans: sed rationale est extra essentiam metaphysicam animalis: ergo Ma[ior] indubia videtur. Minor vero etiam patet tum quia genus est extra essentiam metaphysicam differentiae, ut ex dictis, praedicta et ex dicendis, stabit. tum etiam, quia animal solitum seu metaphysice sumptum diversimode est definibile ac rationale, s[cilicet] animal per potentiam sentiendi, rationale per potentiam discurrendi definitur communiter ab adversariis. ergo infertur.

Confirmatur et urgetur ~~eadem ratio~~: Dum cognoscitur animal ut animal, nullatenus datur ex parte obiecti cogniti rationale: ergo Pr[obatur] ant[ecedens]. 1° quidem animal cognoscitur ut animal ~~cognoscente~~ vere cognoscitur ~~rationale~~, quando licet cognoscitur ut animal cognosceretur etiam rationale: tunc enim cognosceretur omne id quod ex parte obiecti datur: hoc est absurdum: ergo ~~Declarata haec ratio~~. 2° et explicatur: Dum cognoscitur animal ut animal solum attingitur ex parte obiecti vivens sensibile: sed rationale non est vivens sensibile ut tale; seu potentia sentiendi non dicit: ergo = dicunt Jesuitae cognitionem terminatam ad animal simul etiam attingere ex parte obiecti rationale: ~~Deum~~ attamen attingit unica et indivisibilis entitas, simul cognosceretur et non cognosceretur, quod nequit dici: Itaque dum animal cognoscitur ut potentia sentiendi, inquiunt, clare et expresse solum cognoscitur animal, rationale vero confuse, implicite, et ut connotat sensationem. tunc enim totus cognoscitur homo licet sub speciali munere sentiendi, sive in ordine ad sensationem.

Verum haec solutio intactam relinquit vim praejactae rationis ut reflectenti patebit. Deinde rejicitur. 1mo identitas falsitatis in se non auget identitatem in intra: ergo licet animal et rationale sint in se unica et indivisibilis entitas, potest quoque optime animal cognosci quin cognoscatur rationale: sicut liquet, et ans pr. nulla maior identitas quam illa quae datur inter unitatem et trinitatem Dei: sed hac non obstante plures Philosophi unum Deum cognoverunt Trinitate Personarum ignorata: ergo 2° juxta solutionem dum cognoscitur animal non cognoscitur clare et expresse rationale; attamen licet implicite, et confuse: ergo Pr[obatur] mi[nor]. si dum cognoscitur animal, cognoscitur etiam rationale implicite, rationale pertineret ad essentiam et explicationem animalis: hoc est absurdum in principiis adversariorum: ergo Pr[obatur] ma[ior]. quia cognitione animal cognoscitur implicite confuse, et universe, dum animal ulterius enucleatur illa ad essentiam et explicationem animalis pertinent ut patet: ergo animal est certum, et sicut liquet neque tunc inter animal et rationale solum intercederet distinctio penes implicitum et explicitum, sicut inter animal et vivens, ~~data~~

Hac ratione oppressus P. Losada, aliam excogitavit solutionem, ut vim huius rationis probatione eludat: ait itaque cognitionem terminatam ad animal attingere etiam rationale specificative tamen, et in ordine ad sensationem, non vero reduplicative, et in ordine ad discursum; sed a tali tantum attingere rationale ut animal, non tamen ut rationale. Et ratione, quod quod confusionis, aut claritatis invenitur in simili cognitione ad totum animal rationale terminatur; quamvis hac cognitione animal solum cognoscatur rationale, et homo ipse in ordine ad sensationem, et totus homo respectu illius cognitionis perinde appareat ac si duntaxat esset vivens sensibile. = solutio autem haec etsi ingeniosa, et in principiis adversariis fundata, me judice plurimum voluntarietatis habere in principiis huius A. sustineri non potest, etenim illa stante ultro corruit praecisio falsa, quam totis viribus adstruit.

Intenditur: si cognitione definitiva animalis eadem claritate cognosceretur rationale specificative, et ut animal (tamen ut stat quod rationalitas ipsa) rationale pertineret ad essentiam et explicationem animalis: siquidem illa cognitio utpote clara explicare debet, quidquid attingit ex parte obiecti: sed hoc posito corruit distinctio rationis, quam in sententia huius A. exigit extrema ita diversimode definibilia, ut nullum pertineat ad explicationem alterius: ergo Ulterius impugnatur, et ut mihi videtur efficacissime. Licet dum cognoscitur animal cognoscatur simul rationale specificative, et in ordine ad sensationem non tamen cognoscitur ordo transcendentalis, et connotatio ad discursum: ergo ordo ad

sensaoq praescindit obtive ab ordine ad discursum: sed hic ordo identificatur c raonli: g. solum tenetur admittere obtivq praecisioq quam impugnat.

2° negari specificative cognoscit raonale quin cognoscatur ordo ad discursum: sed cognitioe definitiva anlis n cognoscitur ordo ad discursum, animmente solutioe: g. voluntariae (omnino dilecta, q illa cognitioe cognoscitur specificative raole) pro ma n cognito ordine ad discursum nullatenus cognoscitur extra raonalis, hoc enim intrat ordine deiktie: sed extra raonalis n cognita neq specificative cognoscitur raonale, militas istq n cognosci, et raonle cognosci, ac proinde hoc casu extra obtive praescindi: g. 2° n cognito discursu nec ipsum raonale specificative cognoscitur: sed deq cognoscitur anl, burum sed n cognoscitur, ut nunc solutio: g. pro ma tho relatio n cognito nec ipsa cognoscitur relao, l q in idq unie cognoscatur res ut ad illudq relata: sed discursus e tho raonles extinatur relata ad illud: g.

3° l per cognitioq terminatq ad anl cognoscitur raonale implicite, et in ordine ad, l expresse et clare: si 1m incidit in solutioq superius impugnatam, eodq modo se habere raonle respectu anlis, sicut corpus, vivens, et substantia: Non proinde 1m tunc enim raonle ad essentiam anlis pertinere, q in praedicatis hujus [illegible] perfectam [illegible] nec solutio, dum dicit q raonle specificative cognoscitur. Deniq cognita anl ut vivens sensibile negari cognosci adhuc specificative raonle: g. pro, tamq q illa cognitioe cognoscitur adequate explicite de leone, hic enim e idq unie sensibile: sed raonle negari attribui leoniq. Lex ac recte una rao probativa.

Alia haud efficaci raoe stabilitur assertio. actus cognoscens anl in ordine ad senaoq attingit anl univocum: sed similis actus n attingit raonle: g. pro min. similis actus attingit anl ex parte obti ut purum raoq convenienti; sed ita e rao omnino eadq: sed rao omnino eadq n importat raonle, q e rao differendi: g. = (Confirmatur. Ratio signi ficata per nomen anl includens raonle est partim eadq, et partim diversa: g anl sic cognitum n univocum sed analogum esse: pro ans. rao significata per nomen anl includens raonle generice per anl leoni, a quo differt per raonle: g.) urgetur, et explicatur eadq quodq evasio. ideo ens e analogum, quia licet pro expresso n importet differentias, nec illas dicat sub propriis reduplicativis, et expressioe illas tamen includit pro implicito, et in confuso: g. si mitur anl, eodq modo differentias importet ut reflectenti patebit.

Deniq roboratur assertio. anl et raonle distinguuntur perfecta distinctioe raois: g. [illegible] inter illa datur praecisio obtiva. ans traditur a scientia: pro ma inter illa extrema datur distinctio raois, quorum unum per raoq n e aliud: sed unum per raoq n ee aliud e obtive praescindi: g. pro mi unum per raoq n ee aliud e intentionaliter separari, seriq ex identificatis hoc et illud in intu: sed in hoc stat obtiva praecisio, quae ex parte respectu et intentionalis sectio seu separatio unius ab alio de cuj identificato: g. Confirmatur: inter anl et raonle datur compositio metaphysica, sive partes metaphysice constituentes speciq humanq: sed ubi datur compositio metaphysica datur obtiva distinctio: compositio enim e distinctorum unio: g.

Solvuntur argumenta.

Arguet 1mo. praecipuo Jesuitarum fundamento. contradictio e manifesta, et omnino repugnat q anl eadq cognitioe cognoscatur simul, et n cognoscatur: hoc accideret data praecisioe obtiva: g. Pro mi: similiter data praecisioe cognosceretur anl, et n cognosceretur raonale; sed raonli n cognito nec anl cognosceretur: g. Ma e definitio praecisionis obtivq: pro mi raonle e idq ac anl: g. Urgetur et explicatur 1mo. anl et raonle sunt unica, et indivisibilis

entitas: g. l. utrumque l[...] cognoscitur: ssa itaque indivisibile unum aut totum aut nihil attingitur. ~~Neg. 2am terminam~~: dum ~~cognitione praecisiva~~ cognoscitur autem cognitione praecisiva cognoscatur hoc ergo: sed hoc autem est ~~hoc~~ rationale: g. 3o. per cognitionem praecisivam cognoscitur aut quod est in re: sed aut quod est in re est rationale: g.

Ex argumento nimis stringens seminitum opinionis, et invictum appellatum a Dr. Losada ista praecisione obtinuit: sed tota quae vis eius desumitur tamen in illum retorqueri potest. etenim nimia, stractionis importare cognosci et tare, et non cognosci et tare; l cognosci reduplicative et non cognosci reduplicative, quod cognosci, et non cognosci: g. Praeterea: ordo ad discursum, et ordo ad sensationem sunt unica, et indivisibilis entitas: sed dum cognoscitur bruto cognitione aut cognoscitur ordo ad sensationem, quin cognoscatur ordo ad discursum, asserentibus adversariis: g. Denique ista cum obvia omittamus sane magis stractionem est indirecta assimilare, et non assimilare, quod cognosci, et non cognosci: sed tamen in distinctione rationis a stractione liberatur in sententia terministica, ut patet ex dubio antecedente: g.

Jam ad argumentum ipsum duplici nimis negatum, distinguo ant. id est physice, et a parte rei sed aut: metaphysice, et in statu intentionali nego ant. et seq. ad ~~cognit~~ dist. ant. indivisibilis entitas physice, et a parte rei sed aut, metaphysice, et intentionaliter nego ant. et seq. ~~ad~~ ad ~~2um~~ dist. ma. hoc autem quoad est physicum quod habet a parte rei nego ma, quoad est metaphysicum, quod habet in ratione sed ma, et applicata distinctione min. nego seq. ad ultimum dist. eius ma. ~~hoc~~ cognoscitur autem quod est in re ~~prout~~ est in re nego ma, ut est metaphysice, et in ratione sed min, et nego seq. Dicitur autem est rationale physice, et a parte rei sine unica, et indivisibili entitate, in hac tamen identitate quod optime cohaeret illorum metaphysica distinctio, in eo ostens, quod extra metaphysica unius sit extra essentiam metaphysicam alterius. ~~q. qd~~ ita ut sit que omitte quod intus unum sine alio percipere queat, ut accidit dum autem definire per prius sententiam.

In hoc autem multum invodur stractionem satis ~~physicum~~ habet et autem cum tunc non cognoscitur secundum est physicum, quo in sensu identitate dicitur rationi; sed unice secundum esse metaphysicum quod habet in intus media specie impressa, et cognitione quae terminat, ratione eius ~~intentio~~ redita intentionalitas separata a rationali. Duntaxat eius idea sua est praecisissima et cadunt, quod dicitur non sunt. ~~[...]~~
~~[...]~~
obita specie, et cognitione inadaequata fundamento desumpto ex equivalentia rei, et equivalentia ad perfectiones realiter distas, et re sepie modo equivalenti uni, modo alteri fati tati correspondet et sic ~~intentionalitas~~ dividit ~~intus~~ re physice indivisa, sensibilis autem ~~adaequatae rei~~ ea ipsa non sepie re secundum esse physicum in ~~statu cognitione intuitiva et~~ intuitiva et adaequata tenetur; sed unice cognoscit esse metaphysicum ahique falibilitatis, ~~Sibi~~ in unius ~~sensibile~~, intentionalitas separata a rationali, ac proinde cognoscit id quod est in re, solum sedque quod habet in ratione.

~~Replicabis~~ species, actus ~~praecisive~~ cognoscens autem ~~attingit est reale~~ ~~praecise~~ sed aut sed sunt esse reale est ~~is~~ rationale: g. = ~~Si respondeas distinguo~~ Si respondeas cognitionem praecisivam terminatam ad aut, illud attingere

Replicabis actus cognoscens autem attingit est reale antis: sed autem secundum sunt esse reale est eius rationale: g. = Dist. ma est reale antis metaphysice sumptum sed ma physice acceptum nego ma. et sic dist. min., seq. autem itaque cognitione praecisiva cognitum attingitur quod praedicta extrahit, quae certe realia sunt. autem cum vere unicus sensibile est eo quo nimine dicta quod tunc simul attingatur rationale. quatenus autem physice acceptum sit idem rationi; secus vero accidit dum cognoscitur cognitione praecisiva, hic enim non attingit est reale adaequatum antis, sed duntaxat inadaequatum, idque autem prout sit unice per prius sententiam; accepta quae ut intentionalitas. sic metaph

separatq à raone: sed dices esse metaphycq anis identificatx cū physeo ipsius, sed illq meqd metaphyce accepta: sed raonle i idq cū physeo anis; q est metaphyceo. hoc q cognito, et illud debet cognosci = dist. ma. cū metaphycq sumptq metaphyce. nego ma. sumptq physice. sed ema. et dist. mi. nego cōq. cū nqq metaphycq anis, ~~identif~~ et in re i identificatx cū raonli, a quo distingui tx et in raoe, ut satis clare exhibemq dicta.

Ad minorem: actus cognoscens anl, illud atingit et identificatq cū raonli. q. pr ans. similis actus n atingit anl et distq à raonli, alioquin profrmoi ad cognioq cet distq. q = dist. ans. ad probaq disti ans: n atingit anl et distq practice et exercite per ipsq cognioq nego ans. et distq pro priori ad ipsq subtle. falsx, s realitx sed ans, virtualitx, seu fundamentalitx nego ans. et cōq. Rao itaq apriori quare anl cogni valeat sine raonli, ab illoq per raoq distingui, sumitx, ut plures diximus, ex fundamentali, seu virtuali distinctioe, in cuius valet intus entitatq homis cognoscere inadequate, qua rens indicat sensaoq, i. a. hq ~~falsa~~ perfectioq ex illis, quq in diversis entitatib. inveniuntx dispersq: unde virtualis distio, tantq potalis e, et in ordine ad intq actu dividentq eq per inadequatas conceptioes ipsius. atamen cognio ipsa utpote practica eq cognoscendo divisibl, eqq et distq per semetipsq atingit, sicut actio distribuens atingit parietq et albq. &

& Adhuc replicabis: distio praecisiva, et raois insufficiens i anl, qd realitx verificatx de anli, qd n verificatx de raonli; sed de anli verificatq qd ee ~~cognitq~~ realitx cognitq cognioe praecisiva anl: q. explicatx: ideo productio in distioe raois n valet unq falitq sine alia producere, quia atingit ea reale rei: sed cognitio praecisiva anl nq. atingit ee reale anis, s atingat id, qd e in re: q = urgetur vis sylogistica in eo praecipue fundatx, q qdqd afirmatx de subto, debeat etiq afirmari de oi identificato cū illo: sed de anli verificatx ee cognitq cognioe praecisiva anl: q hoc etiq debet afirmari de raonli identificato cū ipso: lacr sylogistica nullq habet firmq fundamentq, nq lma. ex illo desumitq principio illud quq sunt eadq uni tertio sunt idq inter se. cetera vero extant.

& Ad replicq dist. ma. et aliqd verificatx de anli physice sumpto qd n verificatx de raonli: sed ma. metaphyce, et intentionalitx accepto nego ma. et sequela mi, ne palia sylogistice vim distio raois insufficiens et de anli aparte rei, et adequate acepto aliqd verificatx, qd raonli n conveniat; sufficiens tamen ē, ut anl sic realitx cognitq sine raonli, ex quo minime infertx anl in re esse aliqd sine raonle; sed solq ee a raonli praecisq, subtq qd supraqd cadit denominao inadequate cogniti. ad explicaoq dic: qd productio atingit totq entitatq rei: quia productio utpote actio tribuens rei existq, ad illq prout e in statu physico [+] terminatur; secus vero accidit in cognioe praecisiva (quq solq atingit ee reale metaphyce et inadequate acceptq) ut ex superioribq liquet. ideoq multa e fanitas apud Adversarios magni habita.

o Ad urgentiq dist. ma. qdqd afirmatx de subto in re, et adequate sumpto sed ma, metaphyce, et inadequate considerato nego ma. nq in sensu in quo de anli verificatx ee cognitq n identitatq, sed distioq raois importat à raonli: ideoq nihil mirq qd de raonli pro ut sic idq verificari nequeat. Ut autq hec, hisq similia ab adversariis vsq ad nauseq ingeminata facilius dirovat, aequivale praeguens apud illos ee de sensu identico, et maali, minus qdq dialectice, ad satq transire et pe manifestq singulas aportas replicas perpendentes, solumq declaratx hoc duplici sylogismo petere ab ipsis nobis oporto. Dum cognoscitx anl res cognita e cognita: sed raonle e res cognita: q. 2o anl homis cognoscitx cognitioe et nq: sed anl homis e raonle: q. ubi ex identitate anis s raonle in sensu physeo, utrumq inferunt identatq in sensu formali, et metaphyceo.

Sed nimirum qdq ut hoc etiq sufficienter sylgo. anl essentialitx metaphyce

a priori sentiendi: sed raonle ē idē ac anū: ergo. 2° anī est realiter ē aestimabile de leone: sed raonle ē idē ac anl: ergo. Distinctio itaque recte se habet, si idē variatā ap̄ellatione se sumere mēchi in falso. Hinc colliges quod hic dicitur raonle n̄ ē realiter cognitum, dum cognoscitur anl. hic cognitum n̄ ē accipiendum substantive. id ē: raonle n̄ ē res, quae realiter cognoscitur. hoc enim falsum esset, ē in n̄ra sententia. unde solum accipi debet adjective. ita ut sensus sit, raonle ut tale n̄ ē cognitum. sive raonli ut tali n̄ applicatur denominatio cogniti. quod quidem verum tenet si pr̄ae cisione obiectiva attingentis anl ut anl, et ut distinctum formaliter per raonem a raonle. unde respective ad hanc cognitionem, ē in ratione anī n̄ ē raonle, licet physice, inē, et a parte rei idem sit ē raonli: ex eo quod sit unica et indivisibilis entitas.

Arguēs 2°: potius in dicta replicabis: ea quorum unum potest sine alio cognosci distinctam habent cognoscibilitatem: sed anl et raonle n̄ distinctam, sed eandem habent cognoscibilitatem: ergo. Ma. [illegible] (videtur ē obiectum ita se habeat in essendo, sicut cognitio in repraesentando:) exequitur prima: cognoscibilitas sequitur ad entitatem: sed anl et raonle ante operationem intellectus sunt unica, et indivisibilis entitas, cui non consequitur nullius entitatis distinctio: ergo. Distinguo maiorem: cognoscibilitatem distinctam virtualiter concedo maiorem actu, et formaliter subdistinguo ante operationem: ergo. Distinguo maiorem cognoscibilitatem distinctam virtualiter concedo maiorem, et sic intellecta minor nego consequentiam. Id hinc operationem intellectus nego maiorem per huius operationem concedo maiorem, et sic intellecta minor nego consequentiam. Ad hinc patet ad probationem (cuius maior claritatis amore) distinguo. maiorem cognoscibilitas remota, et transcendentalis concedo maiorem, proxima, et formalis nego maiorem (similiter distinguo minorem): sunt unica, et indivisibilis entitas virtualiter, seu equivalenter multiplex concedo minorem: absque simili equivalentia nego minorem et consequentiam.

~~Cognoscibilitas igitur proxima et formalis, ut in praecedenti diximus, ē perfectio rei respectu se, quod habet in statu transcendentalis [illegible]. et remota et adaequata ad statum ut in statu physico singulo solum ē remote cognoscibilis: quatenus in [illegible] potest speciem, ut ope intellectus agentis reddatur proxime cognoscibilis, ut ex quaestione 5 huius tractatus liquet.~~

Igitur cognoscibilitas proxima et formalis sequitur ut proprietas ad ens, seu ad id est quod habet in intellectu: res autem in statu physico, et reali tantum ē remote cognoscibilis; in quantum vi nimirum speciei, ut beneficio intellectus agentis proxime cognoscibilis reddatur, ut ex quaest. 5 huius tractatus liquet. ~~Ad~~ hoc ~~tamen~~ ut in intellectu ~~agente~~ detur species, quae anl et n̄ raonle repraesentet, satis est equivalentia quaedam entitatis perfectioris realiter distinctis, ut cuius repraesentari et cognosci

vale ~~nunc se~~ cuiuslibet unum, modo se solum habeant virtualitatem. similis namque equivalentia se habet respectu intellectus. sicut se haberent plures distinctae entitates, si adessent. Ex quo fit quod anl et raonle ante operationem intellectus actu distinctam cognoscibilitatem n̄ habent, sed solum fundamentaliter et in potentia. ~~aliud enim ē rem actu cognoscibilem esse ut distinctam, aliud vero esse cognoscibilem ut distinctam actu~~

Aliud enim ē rem actu cognoscibilem esse ut distinctam, aliud vero esse cognoscibilem ut distinctam actu. Primum verum ex ratione equivalentiae adspirat. 2m falsum: solum actu cognoscibilis sunt, ut

dependenter ab intra potens distingui; Doctrina haec nec rationi, nec experientiae censeri debet opposita. intellectus enim per rationem utitur cognitione adequata, et obiective comprehensiva: quin immo fere omnes cognitiones eius inadequatae sunt et praecisivae. ergo obiectiva cognoscibilitas commensurari debeat eius cognitioni; cognitioni proinde inadequatae, inadequata cognoscibilitas correspondere debet. Replicabis: ergo anl ante operationem intellectus. ex a parte rei praebet intellectui fundamentum seu ē capax ut cognoscatur cognitione praescindente ipsum a raonli: Nunc sic: sed raonle ~~non~~ ē capax ut simili cognitione cognoscatur: ergo habet actualiter distinctam mere cognoscibilitatem, unum sine alio cognosci n̄ potest. Declaratur. anl importens cognosci sine anl, ni licet a se ipso praescindi: sed raonle potens ē ut cognoscatur sine anl, ergo idem quod omnis.

Replica ~~[illegible]~~ haec quaestione praecedenti, et sic levita tacta utroque communi explicatione tamen si idem potius ad distinctionem, distinctione ipsa opinione. quod ut perfecte calcatis in forma concessa tamen sic dist. mi: raonle n̄ ē capax ~~ut simili cognitione~~ sub formalitate raonlis ut simili cognoscatur sed mi: sub formalitate anlis nego mi, et consequentiam. ~~Solum patet ex dictis~~ ergo.

ant. et ratione a parte rei sunt unica, et indivisibilis entitas, equivalenter tamen mul-
tiplex. ut pluries diximus, nec solum de anti, sed etiam de rationi physice accepto verificata ca-
pacitas et subjectate antis cognoscata, cognitione inquam attingente ant., et ratione
unde de tota hominis entitate verificata capacitas, et separata inadequate, seu non tota,
videlicet, dum principium discurrendi, et est sentiendi principium. proindeque fundamentum praecisionis
intus, et intentionalis divisibilitatis, licet enim in re divisibilitatem non habeat, habet tamen divisi-
bilitatem rationis equivalentem ad plura.

Hoc posito corruit praecipuum adversariorum fundamentum. etenim ~~illa~~
~~etiam~~ tam longe abest ut ex identitate antis cum ratione in re, homo probetur identitas
in intellectu, quin potius nata sit ad distinguendam rationem. quia intellectus non distincta sed identificata
distinguere. Unde oritur quod etiam ant. a parte rei sit capax et cognoscata subjectate
rationis sine ant. nam capacitas de utroque in re verificata cognoscitur ante, et distingui-
tur unoquoque: eaque per se in genere fit transitus de potentia ad actum, sive de actu 1° ad 2. sine actu
enim intus, potius quidem habemus ad cognoscendum, non tamen cognoscitur obiectum, sine actu cognoscendi.
+ a parte rei de utroque verificata capacitas
verum dum cognitione praecisiva cognoscitur ratione, id quod in re cognoscitur est ant. ceterum in intellectu
ant., sed solum ratione est ea cognitionis inadequate. et idem intellige de rationi dum ant. cognoscitur
cognitione ant. ex quo patet ad dicta tum in hac quaestione quam in praecedenti.

Arguens 3°. Praecisio obiectiva se tenet ex parte obiecti: sed nulla valet
assignari fundamentum obiectivum ant. ex parte obiecti praecisivum, et distinctum a rationali praemissi. si aliqua est ma-
xime cognitio: sed haec non ex parte obiecti, sed ex parte potentiae se habet: ergo — Ad argumentum respondeo
cognitionem praecisivam ant. obiectivam praecisionem et distinctam a rationi causaliter, et effective: falsitur vero
obiectivam praecisionem per distinctionem rationis ~~ab illa causatam~~ ex illa cognitione inadequata resultantem. in
quas ant. habet aliquid esse prius obtinere constitutus in intellectu. Advertite tamen cognitionem sub
munere speculativo supponere distinctionem ab ipsa factam sub munere dictativo et eo super addicte
etiam cognoscitur, quod similis cognitio aliquomodo dici posset reflexiva. ut plurimi diximus
et haec sufficiant de hoc particulari sed molesto obque subtilitatem tractatu.

Tractatus Quintus.

De Universalibus in particulari, sive de Praedicabilibus

Malchus cognomento Porphyrius Tyri in Phoenicia natus, hic a Tubernis et
fuit Religione catholica instructus, et, ut plures ajunt, praeceptorum divinorum, et piis Matris
Ecclesiae admonitionum fuit diligentissimus observator. sed aura vana sui perflante in
superbiae statum in subtilitatis incidit diaboli, et in haeresim lapsus, non praecepti, et Religionis
catholicae nec solum perfide deserens, sed impius acerrimusque extitit impugnator. ~~Nihilominus~~
eaque per quas nomen Christianis omnibus merito exosum habetur. Nihilominus ejus Isagoge, hoc
est introductio in libros cathegoriarum Aristotelis, quae vulgo inscribitur tractatus Praedica-
bilium, edita quidem rogatu Chrysaorii ejus discipuli a summis ~~recepta~~ in scholis recepta, et pe-
quentia praesto data Aristotelis operibus ante libros cathegoriarum, seu praedicamentorum. ~~Nihilominus~~
ut pote doctrinam minoris sui stinens ex Platonis, et Aristotelis fontibus haustam. ~~Quapropter~~
~~parenti~~ Nos quoque ut omnes alii notitiam praedicabilium repraesentantibus dabimus, hac non praevia notitia
haud facile per Aristotelis praedicamenta percipietis. Sit ergo.

~~Disputatio~~

Caput Primum.

De natura, et Divisione Praedicabilium.

70

Caput ~~Primum~~

De Natura, et divisione, seu numero Praedicabilium exponit et explicat.

Ut ea quae de praedicabilibus in particulari dicturi sumus, plenius, et facilius percipiantur, operae pretium erit aliqua de eorum natura in omnium, sive de communi divisione, et breviter exponere. Igitur praedicabilia pro abstracto, et attento modo essendi in re, seu ex parte rei sunt decem; sive decem sunt praedicamenta, in quae dividitur ens: facta autem, et inspecto modo essendi modo superioris; quinque tantum enumerata recensentur. ens enim in decem divisum praedicamenta quinque dumtaxat modis ~~vale~~ ut superius praedicari ~~per modum superioris~~ valet. videlicet ut genus, species, differentia, proprium, et accidens. Hoc praedicatur essentialiter, vel accidentaliter. si essentialiter vel ut tota essentia, et sic est species: et hoc respectu individuorum. vel ut pars perfectibilis, et sic est genus, et tamen respectu specierum. vel ut pars perficiens, et determinans, et sic est differentia, et ratione.

Si vero accidentaliter: vel praedicatur ut quod unio numerus subiecto et hoc est proprium ut risibile. vel omnino contingenter, et tunc est accidens ut albus. igitur hoc tantum quinque modis ens ut superius praedicari valet. ~~Unde~~ ~~colliges~~ ~~plurimas~~ species praedicabilium subalternas sunt tantum duo, nempe praedicari essentialiter et accidentaliter, quorum 1um dividitur in tres, et duo subdividitur, quinque proinde erunt species infimae praedicabilium. pro solutione tamen plurium adverte quod species differentia subalterna, et infima diversimode praedicantur de inferioribus. nam 1a de pluribus differentibus specie, ut sensibile de homine, et leone; 2a vero de pluribus solo numero discretis praedicatur. non spectat diversum praedicabile constituunt: utraque enim sumitur in praedicari ut pars perficiens, et determinans. si alia distinctio de materialitate se habente. et idem dic de genere subalterno et infimo. Deinde nota quod hoc esse praedicare non est exercitens: est mortuum. quia sunt quinque praedicabilia, et loqui accidentales. nam essentia hominis ~~in~~ ~~corrupta~~ mutata alteratur, et habet formam, et existit.

Tamen

ut homo de Petro Paulo.

Caput ~~Secundum~~.

De Genere Primo Praedicabili.

Genus loquendo et instrictiori acceptione (aliis omittam ad rem non spectantes) usurpatum communiter definitur, Quod praedicatur de pluribus differentibus specie in eo quod quid: ~~bonitas~~, et rectitudo huius definitionis clarescet: et strenue declarata: nam per illa verba, quod praedicatur de pluribus convenit cum praedicabilibus, aliud per reliqua differt: etenim per hoc differentibus specie differt a specie infima, quae de pluribus solo numero discretis praedicatur. per hoc in eo quod quid differt a proprio, et accidenti, quae in quale tantum praedicantur tam ex parte rei significatae, quam ex modo praedicandi, seu significandi: ~~pro~~ intelligentia huius explicationis adverte quod tunc aliquid praedicatur in quid ex parte rei significatae, dum est de essentia illius de quo praedicatur, et tunc praedicatur in quale vero ex parte rei praedicatae dum est extra essentiam subiecti, et accidentale respective.

Deinde aliquid praedicatur in quid ex parte modi significandi, dum praedicandi, dum praedicatur substantive, sive per nomen substantivum, et per modum per se stantis: praedicatur vero in quale vero ex modo praedicandi, dum praedicatur ut nomen adiectivum et per modum alteri adiacentis. genus itaque animal nam praedicatur in quid ex parte rei significatae de homine, et leone, quia est de eorum essentia ut pars perfectibilis, et determinabilis per alias metaphysicas partes: similiter ex modo praedicandi, quia de illis dicatur substantive, sive per nomen substantivum. inquirenti enim quid est homo, recte respondetur nominibus substantivis animal substantia, vivens. aut et ex quo etiam discernitur genus a differentia. haec enim ratione ~~sentiens~~ ~~licet~~ sponte de essentia hominis in quid ex parte rei significatae praedicatur ex parte tamen modi praedicandi in quale tantum de homine praedicatur. quia solum adiective de illo dicatur inquirenti enim qualis sit homo nominibus respondetur adiectivis. nempe rationalis, discursivus, sensibilis etc.

et superius

saltero excepto.

genus autem praedicatur in quid ex parte rei significatae, quia est de essentia subiecti; sicut etiam ex modo praedicandi, quia dicitur de ~~subiecto~~ substantive, sive per nomen substantivum. inquirenti enim etc.

licet

Genus triplex communiter designatur genus supremum, subalternum, et infimum. genus supremum dicitur quod sub nullo continetur genere, et omnia sub se continet v.g. substantia. subalternum aliud sub se continet, et sub alio genere continetur ut vivens. infimum dicitur quod sub aliis est contentum sub nullo tamen nullum genus continet, sed tantum species, ut animal. Hinc colliges genus subalternum, et infimum dicuntur talia per ordinem ad propria inferiora. attamen si ad alia superiora comparentur non genera, sed species subjicibiles appellantur. ani, exempli gratia, genus est respectu hominis, et equi; species vero respectu sub alterna respectu viventis, cum ut infimius dicatur quod est 2ae intentionis subjicitur. Similiter ex dictis oritur genus supremum + definiri non posse eo quod genus superius non habeat per quod definiatur. ceterum 2o intentionaliter acceptum dicitur ut genus est ad 1um pertinens praedicabile propria gaudet definitione. quoniam licet superius habeat aliud genus nempe praedicabilitatem definiatur. sed praedicabilitas ob contrariam rationem proprie definiri non potest.

Sed dices: genus nequit definiri per genus aliud definitum idque periculo contra leges rectae definitionis: sed nulla est recta definitio, quae rem per genus et differentiam non explicat: ergo. (2o solum definiri potest quod est species: sed genus non est species: ergo. maior patet quoniam solum valet definiri quod genere et differentia constat. hoc enim solum sumitur speciei. minor vero ita certa videtur sicut est certum 1um praedicabile non esse 2um. ✠ Ad 1um respondeo. genus definiri per genus sub alia expressione, nempe quod praedicatur et. unde genus in communi per hoc particulare genus definitur, sicut per definitum definitio sub dicta tamen expressione, ut dictum manet. Ad 2um dico genus non esse speciem praedicabile, et tamen speciem praedicabilium, ideoque licet 1um repugnet generi non tamen 2um. Rationem dico: genus non esse speciem essentialiter et constitutive, bene vero accidentaliter, et denominative, quatenus est quod continetur sub ratione universalis ut sic, cui sane omnia praedicabilia subjiciuntur ut species. Itaque licet genus essentialiter dicat 2am intentionem generis, hoc tamen substractum est 2ae intentionis speciei ipsi accidentaliter advenientis. et in hoc sensu genere et differentia constat: quod ut plenius percipiatur)

Inquires: Utrum universale ut sic sit genus ad 5 Praedicabilia.

De quinque Praedicabilibus politer sumptis, sive quoad 2as intentiones procedit unice inquisitio; cujus pars afirmativa nobis placet, et sic breviter probatur. Genus est id quod praedicatur de pluribus differentibus specie in eo quod quid: haec enim est ejus definitio: ita praedicatur universale de quinque praedicabilibus: ergo. probatur minor: universale ut sic praedicatur de quinque praedicabilibus. per modum partis essentialis, contrahibilis, et determinabilis ab illis: ergo in eo quod quid praedicatur de illis specie inter se differentibus. omnia liquet) Consequens probatur. ista praedicationes: genus est universale, species, et differentia proprium, et accidens) sunt universalia sunt verae, et essentiales: sed in his praedicatur universale ut sic de quinque praedicabilibus ut pars contrahibilis, et determinabilis ab illa, ad modum quo animal de homine, et leone: specie inter se differentibus: ergo. minor patet, et minor probatur. praedicabilia enim adinvicem universalia sunt verae quae differunt specifice, et ulterius essentialiter conveniunt per conceptum universale: constantius liquet)

Placet afirmativa

Confirmatur universale ut sic est ratio univoca ad quinque praedicabilia: sed haec non numero, sed specie differunt: ergo (universale ut sic est ratio essentialis, contrahibilis quod et aeque participabilis ab illis: ergo verum genus:) probatur maior: praedicabilia omnino conveniunt in ratione aequalia sunt in ratione universalis, solum differunt penes proprias differentias specificas et dictas, et additas universali: nihilque aeque superius logice est accidens ad sua inferiora sive relativa ad sua: ergo. ✠ Sed dices: inter praedicari essentialiter, et accidentaliter repugnat omnimoda convenientia: sed praedicabilia alia essentialiter alia vero accidentaliter praedicantur: ut ex dictis patet: ergo. probatur maior. repugnat ratio univoca inter esse essentialiter, et accidentaliter: ergo inter praedicari, cum modus praedicandi sequatur modum essendi.

Negomaior. ad probationem dist. ans: inter esse essentialiter, et accidentaliter absolute considerata: Concedo, et per modum superioris nego ans. et in eodem sensu cons. et implicitam probationem.

+ primo intentionaliter sumptum

Placet afirmativa

universale ut sic praedicatur in quid de quinque praedicabilibus: ergo ~~specie inter se differentibus~~ probatur: quod prius liquet praedicationes pro: iste praedicationes: genus est universale species, differentia etc. sunt verae, et essentiales: ~~praedicabilia~~ sed in his ~~praedicatur~~ universale ut sic praedicatur de quinque praedicabilibus specie inter se differentibus.

Liberter fatemur inæqualitatem essendi absolute, et entitative à ratione entis dependendi, multa sit habita ratio differendi, quæ non sit simplicitas entis; ideoque inter esse essentialitatem, et accidentalitatem absolute repugnans est omnimoda convenientia. ut jam notavimus videbimus. at vero inter esse essentialitatem, et accidentalitatem logice, et per modum superioris conveniunt accidentaliter. æqualitas neque ita essendi, seu prædicandi non oritur à ratione universalis ut sic, sed à propriis differentiis, quod universale, sive abstractio adjuncta participat. eaque inæqualitas istæ nullam infert diversitatem in prædicto omnium, quia sicut diversitas hominis, et equi orta ab eorum differentiis non obest quominus homo, et equus omnimode conveniant in conceptu animalis. ita similiter nec prædicabilium diversitas.

Igitur prædicabilia ut logice superiora omnimode conveniunt in ratione superioris et universalis: quamvis in proprio conceptu, seu differentia alia accidentalitate, alia vero essentialitate prædicentur: pro cujus faciliori captu opportunum habetis exemplum in ratione essentiali, et accidentali, quæ omnimode conveniunt in enunciando verum de homine. Cæterum ali-

3o unde satis inter se differant. — Dices iterum: idem nequit esse superius, et inferius respectu ejusdem: sed si universale ut sic esset genus ad quinque prædicabilia ita se haberet: ergo primum: in primis esset superius respectu generis primi prædicabilis, sicut respectu cæterorum prædicabilium: aliunde esset inferius respectu ejusdem: omne genus particulare continetur sub genere primo prædicabili: ergo.

Distinguo majorem: respectu ejusdem eadem 2a intentione induti concedo majorem. diversa nego majorem. et distinguo minorem nego consequentiam. ad probationem quæ dicitur accidentaliter in minori et ipsi distinguo majorem esset superius respectu generis primi prædicabilis ut induti 2a intentione generis, nego majorem. ut induti 2a intentione speciei concedo majorem. distinguo minorem nego consequentiam. universale enim superius, et inferius esse valet secundum diversas 2as intentiones, quas sub induere potest. itaque superius est respectu generis primi prædicabilis, quatenus hoc subinduit 2am intentionem speciei, sive ut est species determinata universalis ut sic. et est inferius respectu ejusdem, quatenus genus primum prædicabile subinduit 2am intentionem generis generalissimi sub se amplectentis omne genus (ratio cujus est), quia intellectus utpote reflexivus supra unam 2am intentionem aliam applicat, et tunc illa se habet ut substractum, et ut 1a intentio respectu hujus. adeo proxime modo, quo natura humana dum 2am intentionem logice specificam, et universalem subinduit, hæc ipsa natura dicitur continere prædicabile, sub se genus, et tale genus sub genere primo prædicabili continetur.

Dubiola quædam breviter resolvuntur maxime tamen necessaria ad perfectam generis intelligentiam

Quæres 1o utrum genus salvetur in unica specie? Negative respondeo, et ratio est quia genus utpote universale, est essentialiter unum aptum adesse in multis, aliunde si diceres hoc sine speciebus. ergo in dicas ejus capacitatem ad impossibilia esse: sed multa hæc sunt species: ergo. Præterea repugnat universale sine indifferentia ad plura; ergo et genus logicum sine indifferentia ad plures species, quæ nisi in pluribus speciebus salvari potest, quod indifferentia ad. sed dices: si omnes species, una excepta, repugnantibus hæc prædicatio homo est animal eadem foret ac nunc; sed nunc est generis de specie: ergo. Ultimum in dicta hypothesi animal esset prædicabile neque de Petro et Paulo. sed non nisi per modum generis) ergo. Antecedens dic animal tunc animal de homine non prædicari loge et per modum superioris, cum non se extenderet nec indifferens esset ad plures species, inquantum loge superioritas. ideoque dicta propositio est tantum physica solum esset, non vero logica et in prædicabilis. ad aliud dic animal tunc esset prædicabile per modum differentiæ, quia ut non tantum pateret quam ratione est ratio physice ab aliis differentiæ, non vero per quam cum aliis conveniret.

~~2o~~ Quæres 2o an genus eodem modo prædicetur de individuis tam completis, quam incompletis. individua completa dicuntur, quæ integre entitatem claudunt, hoc est gradum specificum, et genericum important. ut Petrus. hic homo. incompleta vero, quæ solum habent partem essentiæ cum haecceitate. ut hoc animal. sunc dico 1mo. genus mediate prædicatur de individuis completis per modum

generis? suadetur eo modo praedicatum genus de inferioribus quo est in illis: sed unice mediate est in individuis completis: ideo enim Petrus est animal, quia est homo, aliunde praedicatur in quid ut pars perfectibilis, et determinabilis: ergo per modum generis. Dico 2º genus praedicatur immediate de individuis incompletis, per modum speciei. suadetur hoc praedicatio hoc animal est animal est immediata, cum nihil tertium animal, et animal mediet: aliunde est per modum speciei, nam praedicatum totam exprimit essentiam subjecti, et est illi aequale: individuatio enim est extra conceptum essentialem ut per se patet: ergo.

Quaeres 3º: Unde sumatur genus, et differentia? Dico primo genus sumitur proxime, et immediate a tota essentia, quatenus haec exprimit gradum magis communem: et similiter ab ipsa essentia secundum quod exprimit gradum magis determinatum sumitur immediate differentia. Ratio est: genus sumitur immediate a tota essentia, non secundum se totam, et totaliter, sed a tota secundum gradum generalem; differentia autem ab illa secundum gradum magis particularem. Patet, quod animal exprimit hominem ut vivens sensibile, rationale vero ut discursivum. Nota vero, hoc solum accidere dum praedicata per modum accipitur: in re enim sunt totum homo; componunt sic nec animal sine parte animal nec similiter rationale per rationale, ut gradus superioribus liquet. Hinc communiter dici solet per quamdam analogiam ad compositionem physicam, quod genus se habet tamquam materia indifferens, et determinabilis per differentiam ut forma, seu actus contrahens, et determinans ad hanc speciem prae illa, et sic interpretatur illud axioma genus sumitur a materia, differentia vero a forma)

Unde Dico 2º: genus in substantiis materialibus sumitur radicaliter a materia, differentia vero a forma: patet ex dictis: genus materialiter se habet per modum potentiae perfectibilis, differentia vero per modum actus perficientis: ergo illud ~~a materia, haec autem~~ radicaliter sumitur a ~~forma~~ materia quae est prima potentia indifferens, differentia vero a forma quae est primus actus determinans, et perficiens. Primum, enim in unoquoque genere est mensura ceterorum, ut fere omnes prologuuntur. Nota vero quod in substantiis spiritualibus ingenii unica simplex entitas invenitur ut in Angelis, totam entitatem esse rationem proximam, et remotam generis, et differentiae diversimode tamen; nam secundum gradum spiritualitatis est ratio generis: et secundum quod dicit determinatam perfectionem spiritualitatis sive realitatem, talem spiritualitatem ratio est unica differentia. His bene perpensis facillime intelliguntur quae de genere ab his tradi solent. Ultimo minime unum alterum quaeque decipitur.

Quaestio Prima unica.

Quodnam sit definitum stricte in Definitione generis?

Longa minus, et acuta satis sub epigrafe excitatur difficultas, de ~~?~~ accidentali concreto procedens, ~~ipsoque nempe de genere~~ proindeque et de aliis praedicabilibus. indubitatum siquidem est hoc nomine genus significari concretum accidentale duo importans constitutiva naturam nempe animalis ut tamquam materiam, seu subjectum, et 2am intentionem, quae genereitas nuncupatur, tamquam formam: itaque difficultas in assignando, qualiter constitutiva ista ~~per definitionem~~ prout in concreto generis, per ipsius definitionem explicentur definiantur: An scilicet natura in recto, seu principaliter, et 2a intentio in obliquo, seu de connotato? an 2a intentio in recto ut connotans naturam? an denique utraque in recto definiantur. seu concretum prout utramque partem aeque principaliter dicens? in 1º sensu definitionem explicant Scotistae. in 2º Thomistae. in 3º denique communiter Nostrates Duce nostro Admodum Mohedano, qui ~~tamquam ...~~ praecipue illam valde illustravit.

Ex hac ~~...~~ ipsi tituli explicatione merito ridicula apparere cogitatio cujusdam Martini, (sed meo animo) judicantis praesentem interrogationem simillimam esse inquirenti, quinam sit Pater filiorum Zebedaei: et ista puerile sit jocum, illa vero subtilis est cogitatio pluribus scatens difficultatibus hactenus rite non expensis. et ut debita procedamus claritate sciendum est; quodlibet definitum, ut debeat esse unum tamquam subjectum accipi posse. aliud namque est unum per se perfectate substantiali, aliud est unum per se perfectate accidentali: et aliud denique unum per accidens. primum resultat ex completis incompletis per se unitis, et ad invicem ordinatis per modum actus, et potentiae substantialis ut compositum naturale ex materia et forma.

Dum coalescat ex partib. quæ licet ad diversa spectent prædicamenta, et prout sic adinvicem non ordinentur, attamen in concreto una se habeat ut subiectum denominatum, et altera ut forma denominans, utraque adinvicem essentialiter ordinata, et unita per modum actus, et potentiæ, et in toto deinde tertium quoddam entitatis constituunt aliquo modo definibile, et ad prædicamentum accidentis spectans utrumque, genus &c. Dum denique ex pluribus rebus completis, et nullo modo ordinatis resultat ut acervus lapidum. Nota in capite hujus quæstionis, quod tertia sententia nobis maxime arridet: unde sit

Assertio Nostra.

Definitum formale in definitione generis est concretum utramque partem dicens in recto, et quidem principaliter dicens. Suadetur assertio. Illud est definitum formale in definitione generis, cui per se primo convenit definitio: sed hæc per se primo solum convenit concreto dicenti utramque partem in recto, et quidem principaliter: ergo. Probatur minor: prædicta definitio per se primo convenit generi quatenus fuerit primo genus: sed genus est primo tale in concreto dicens utramque partem in recto, æque, et principaliter: ergo. Probatur minor: quodcunque constitutivum dicit in recto suum constitutivum: sed genus est primo tale constituitur per utramque partem. Etenim utpote concretum accidentale ex subiecto, et accidenti resultans debet: ergo. Confirmatur Definitum formale generis est cujus essentia per definitionem generis explicatur: sed per talem definitionem solum explicatur essentia concreti generis dicentis utramque partem in recto: ergo. Probatur minor: per definitionem generis explicatur id quod est prædicabile de pluribus in quo? quod sive illud cui convenit primo prædicari tam ut quo, quam ut quod: sed hoc convenit concreto dicenti utramque partem in recto: ergo.

Major: perspicua videtur: etenim genus exigit rem, quæ prædicetur, et 2am intentionem, quæ est ratio formalis talis prædicabilitatis: probatur minor: natura ut affecta 2a intentione prædicatur ut quod, et 2a intentio ut informans naturam prædicatur ut quo, cum est ratio formalis ut natura prædicetur: ergo concreto ex utraque resultanti solum convenit primo prædicari tam ut quo, quam ut quod. Explicatur: hæc ratio: esse prædicabile de pluribus solum convenit primo illi quod est essentialiter genus: sed nec natura connotans 2am intentionem, nec 2a intentio ut connotans naturam est essentialiter genus: ergo probatur minor quoad 1am partem, probaturus postea quoad 2am. Natura ut connotans 2am intentionem est tantum essentialiter subiectum generitatis: sed subiectum generitatis non est essentialiter genus, ut patet: ergo. Major patet, natura enim dumtaxat denominative, et accidentaliter dicitur genus, nec genus per se dicit essentialiter constitutive: (genus quia genus utpote concretum intrinsecum unionem intrinsece consortium exigit; quod per connotationem non habet natura, ni dicas se tamen intrinsece uniri extra connotato, ut relationes transcendentes, quod nefas est dicere in hac nostra sequenti.)

Probatur minor principalis quoad 2am partem: 2a intentio ut connotans naturam est tantum essentialiter forma generis: sed forma generis est generitas, et non genus: ergo. Major constat: 2a intentio ut connotans naturam aptitudinem definitam requirit naturam prædicatam de pluribus, quæ id quod prædicatur importat, nihil aliud est quam essentialiter essentialiter examinare: cetera platent. Denique: ~~genus est concretum objectum formale totius, sed non est objectum formale quo, quod est objectum formale quod omnino~~ uti concretum genus est concretum est coalescens ex natura, et 2a intentione in recto est definitum ut quod: sed definitio generis explicat definitum ut quod, et explicat, quod est genus: ergo. Probatur minor. Concretum genus utramque partem dicens in recto est ut quod artificiosum, sed eo modo est definitum quo est artificiosum: ergo. Probatur major. Sicut concretum artificiosum est objectum formale totius, sed non est objectum formale quo, quod est objectum formale quod: sed id objectum formale quod totius est ut quod artificiosum: ergo. Ita nostra sequenti concretum genus respectu totius ita se habeat sicut aliud respectu potentiæ visivæ, respicientis solum illud tamquam objectum formale quod.

Attamen ut hæc ratio nobis clarius, et plenius innotescat: sciendum quod licet natura nuda, et in se ad totius in recto non spectet, ad hanc tamen ut est pars constitutiva concreti artificiosi, seu natura per 2am intentionem denominata procul dubio pertinet

+ utpote quæ essentia.

+ hoc unice concretum utramque partem dicente in recto ergo

Vide supra fol. 42

Sed ē una, et eadē in taib. * Igitur naã logē universalis, prout talis una, et indivisa ē, et simul apta ad essendū in pluribus. talitr, et divisatr. et pluraficatr, prout in eis ē, l per identatē realē vel per identitatē raois. primū identatē habet naa pro priori ad abstractioē, et in illius realitr ē diversa in pluribus, et in exspeciā termitr. 2am vero aliq unū judicant pro priori ad pdicaoē fale. sentiunt enī pdicaoē falē n̄ niti in identitate fali [illegible] ā subto fundari; [illegible] identatē falē aliq denominaoē extrinsecē, nos vero ōseqtr ad dicta nominamus ent raois [illegible] proveniens ab actu cognoscente naē ōfluentō faltr identificatē.

Quapropter medio illo actu naa, quē antea erat una in intu, divisatr. et plurificatr [illegible] raoē, seē in intu plures. * [illegible] raō ē, quia in inferioribus nuō adhuc mendaē aliqua conetao, ad naē universalē, in cujus inferiora ōstituantr logē faltr talia. et subjicibilia, [illegible] quo [illegible] per aliq relaoē ōstituitr logē faltr superior, universalis, et pdicabilis de pluribus. [illegible] hanc subjicibilitatē ens raois apellamus, quia sicut universale fale ē opus raois; ita singulare fale est aliq ens raois. [illegible] in statu physico, et reali soluē datr universale, et singulare fundamentalitr n̄ vero faltr; et in hoc sensu identitatē falē ad pdicaoē falē requiri libenter admittimus.

Huic statui universale unū ē debere. qd ut clarius percipiatis. [illegible] et ante ad definitionē accipite. unitas igitr ē indivisio in se, et divisio a quolibet alio, et ē duplex, [illegible] duplex [illegible] alia dicitr numerica. [illegible] maalis, quia orite a pdictis individualibus, et maalibus raoē cujus Paulus ng indivisibilis ē in plures Paulos. et talia apellatr falis, [illegible] seu essentialis, quia a pdictis essentialibus oritr. et raoē hujus Petrus ng. dicitr et ē unus hō. una substa, unum anl, unū ens. ō indivisibilis sē in plures hones. substas &c. [illegible] tamen plures reē, seu plures unitas ante seu indivisio hē plures unitates n̄ ōstituunt [illegible] a parte rei [illegible], quia in statu physico [illegible] Paulus ng sunt unū, et ide faltr, sicut et unū ens. [illegible] unitas falis [illegible] rei solū virtualitr distinguitr ab unitate numerica, aliqua dictiōē superadicta. * [illegible] q unitas falis minor ē unitate numerica. hēc enī nec realitr nec per raoē divisibilis ē; falis vero, seu essentialis, si fuerit illa inqua unitas generica fundata, dividitr in species, si specifica in individuaō, ut ex dicendis ōstabit. unitas intentionalis aliq apellatr falis, et ē illa, quē rebus ōvenit intellectus, seu per intū ipsaē ōstituit universales, l fundamentalitr, l faltr juxta diversitatē [illegible] naē unē sedentis. unitas hēc fundamentū habet in rebus ipsis. clariū raes hones ng. summane, et assimilentr in suis operaoibus. inde intus habet fundamentū, ut unū pjiū ōmune oīs [illegible], illud a ōditoibus individualibus et maalibus abstrahendo. et hoc modo fit species. [illegible] ō hō. et equus in aliqbus ope raoibus sunt similes, in alijs vero dissimiles; fundamentū pstatr intui, ut [illegible] ant ut raoē ōveniendi; et sic formaliter genus. [illegible] ut raoē differendi, et differentiā facit. et sic de reliquis.

[illegible] et proporcione servata id intelligē de [illegible] pdicabili.

Quapropter hoc fundamentū apellatr unitas virtualis seu fundamentalis. ipsa vero unitas per raoē numeratr universale, l methaphysicē, seu fundamentale proximū, l logicū seu fale. * unitas enī falis intentionalis in duplici ē differentia, nempe mysticā, et logicā. ut

& [illegible] hanc ng. unitatē metaphysicē habet per actū seu cognitioē illū pcs̄indentē a ōditoibus maalibus et individualibus naē plurificantibus. ng a Petreitate, Pauleitate &c. individua tamen per illū actū respiciuntr tantū in directo. et [illegible] tēs a quo abstrahitr naa, ē raoē hujus unitatis [illegible] dicitr, et ē una a multis, n̄ vero una apta ad essendū in multis, nisi tantū fundamentalitr proxime. Nota tamen, qd in hoc statu res oēs definiuntr, et dicuntr in recto, utquo et per modū dispositiois unitatis ponitur, et pdicativē raoē ut in fine hujus disputatiois dicetur. unitas vero falis logica datr, dū naa abstracta per intū ōparatr ad individua, ut apta ad essendū in illis, et ut pdicabilis de illis, aqbus fuit pcisa.

* Pluralitas seu distio ē carentia unitatis, [illegible] tot modis ē, quot unitas qua caret. [illegible] quē intentionalis, falis; quē vero intr individua dicitr maalis. Distio igitr divi=

dita in realg, et raois. 1° quae reb. independenter ab intu [illegible] tabita [illegible] q. illa, quae inter rem, et rem intercedit dicit̃ entitative, ut inter hong, et arbor. quae inter re, et modu aptatu modalis, ut inter Pauly, et ejus sessiong, Deniq quae inter re, et ejus carentiã intercedit, aut inter duplicem negat. nominatã privativa, et negativa, ut inter gratiã, et peccatũ, lumen et tenebras. Distio realis alia e actualis at[illegible] posita, alia vero virtualis, quae n̄ tam distio, quam fundamtũ ad falsã raois distioñ. Distio itaque virtualis oritur rei, quae licet una, eadq̃ sit, equivalet tamen plurib. illaq perfectioes stinet.

Sic hõ licet unus, et idq sit equivalet tamen plurib. reb. realit. distis habet enim eo̅ [illegible] o lapidib. vivere o arborib. sentire o anilib. intelligere o Angelis. [illegible] ui hujus distiois cognosci potest hõ ut equivalet Angelo, bruto, planto, et lapidi. et hoc e fundamtũ ad distioñ falsã raois, q. q. desumit[ur] ex imperfectione speciei representantis pertype inadequate eg: tũ ex imbecillitate intus nãe, non valentis re unica, et adequata cognitione percipere; tũ et precipue ex fecunditate, [illegible], et equivalentia rei ad plura realit. dista ut in exemplo apposito.

Distio raois illa e, quae beneficio intus afficatur reb. seu ipsis oritur per intum, et e duplex. alia dicit̃ sine fundamto, seu *rationis ratiocinantis*, ut dũ intus per reipsum rej [illegible] eadq exprimit re. ut ensis, gladius, l per iterationeñ ejusdẽ ut homo, homo. Hæc tamẽ distio o'nullã diversitatẽ [illegible] impositione indicat [illegible] intellectus [illegible] illa distione [illegible]

[margin: Distio hæc ...]

alia vero dicit̃ *rationis ratiocinatæ*, seu o fundamto in re. Ut dũ intus sumpto ex reb. fundamto intentionalit. partit re in varias formalitates, seu respectus obtinus. Atrarte tamen est hæc distio dicit̃ imperfecta, inadequata, et precisiva dũ intus cognoscit re se[c]dũ unã formalitatẽ intuit cogitando de alia. ut qũ cognoscit hõ secdũ formalitatẽ rationis, nulla mentione facta de anili. est vero distio adequata, et perfecta, dũ intus cognoscit duplicẽ formalitatẽ rei [illegible] respectib. obtinus, quorũ neutr alium includat nec expresse, nec implicite. Ut o intus hos duos respectus *anil, ronle* simul habet. Dicit̃ q perfecta, quæ tunc posita in intu dualitas quædã extremorũ.

Insuper: adest aliq positiva, et n̄ tantũ precisiva distio, dũ [illegible] naa aliqua sive generica, sive specifica ponitur precindita ab inferiorib. [illegible] respectus indirecte, et per modũ [illegible] a quo, quia tunc aliq datur in intu dualitas extremorũ. Deinde ad perfectã universalis intelligentiã sciendũ, quamlibet naã in quadruplici statu considerari posse. 1° in statu physico, et abstractois, in quo naa quamvis et si diversa inferiores, raoe similitudinis, quae servat in omnib. inferiorib. fundamtũ tribuit intui, ut illã abstrahat, et postea, ut ongasta ad plura rei[f]erat, et in hoc statu naã e universalis [illegible] fundamentalit. remotissime.

2° naa considerari potest. in statu secdo, e statu solitudinis appellari [illegible] in quo naa raoe abstractois negativã unitatẽ habet precisivã, et negativã raois, quia intus cum tum [illegible] illã cognoscat pr[ec]isa extra alia nãq multo alio cognito nec directe, nec indirecte, sed ab o. alio negative precindit, et tunc datur fundamtum proximũ remotũ ad universalitatẽ falsã. 3° repta [illegible] potest naã in statu Mystico. in quo intus considerat naã ut ponitur precisivã a multis, his respectib. Tunc per modũ tui a quo, et tunc reddit̃ naa fundamentalit. proxime universalis. Dices hæc querere unde distinguat̃ status secundus se ab statu Mystico. utraq enĩ est status intelligens seu precisivus. respondeo, q. status secundus se dicit in recto preta naq, et in obliquo, seu raoe status unitatẽ negativã [illegible] status vero Mysticus dicit [illegible] in obliquo preta extra a nag, et in recto unitatẽ positivã, et precisivã nag a multis, per quã funda[t] immediate relatioñ raois. et hæc e [illegible] status desinit.

[margin: Tunc [illegible]]

[margin: + indirecte [illegible]]

Deniq in statu logo, in quo naa separata per intũ ad inferiora, ut apta adscendendũ, et predicandũ de illis, a quib [illegible] precisa, et hæc naa fit falsã logico universalis. hæc tamen exemplo clarior fiunt intendit. videt intus oia individua naa hominis [illegible] hæc [illegible] inter se ab alio realit. distã, utpote in hac re, et in multis in operacionib. oriuntur quodam [illegible]

statu physico existentiæ. et tunc fundamentum habet remotissimum ad universalitatem. hoc præhabito fundamento naã hanc considerat secundum sua prædicata essentialia, nempe anl rationale; nihil aliud cogitando, et sic habet fundamentum minus remotum ad universalitatem.* Deinde naã considerat ut abstractam potitive a multis inspectis indirecte, et per modum tai a quo, et tunc jam habet fundamentum proximum universalitatis. Deinq. naã hic abstractam comparat ad inferiora, et ecce universale factum logicum, et completa fabrica universalis.

Universale tamen hoc specificum dicitur, seu species. Naã enim hic respicit plura solo numero distincta. Attamen si intus eandem methodum servans ab illa naã abstrahat rationem sentiendi, et brutis, anl sufficit, et postea ad hanc vasum loco specie comparet, genus factum logicum invenies. si ratio differendi, rationale nempe, differentia; si risibile, proprium, accidens denique si partem accidentale sibi dirigit, tribuitur alloquing. et hæc dicuntur et sunt quinque prædicabilia, seu universalia in particulari, de quibus in sequenti tractatu singillatim agemus * Nunc vero de universali in omni notis agendum e. Dicta tamen nunquam sunt oblivioni tradenda; sed maneant semper altamente reposita, tum quia adeo dicendum in sequentibus compendiose obtinent, tum etiam quia nec et agebamus hujus sequentis tractatus utilitatis liter expertes.

Ex dictis colliges, tria desiderari conditiones principis ad universale. 1º quod naã universalis sit una unitate univoca, et perfecta, ut excipias a conceptu universalis excludantur tam analoga, tum equivoca, quia licet nomen sit commune, res vero per nomen significata, sunt omnino diversa, ut in equivocis, vel partim eadem, et partim diversa ut in analogis, similiter excludantur nomina collectiva, quia apta non sunt, sed plures naas includentia. 2º quod naã universalis identificari possit cum subjectis per sui divisionem, et multiplicationem in illis. 3º deniq quod aliquomodo distinguatur ab inferioribus; sed de his jam nobis constat ex dictis tota hac disquisitione.

Quæstio Prima

Utrum Dentur a parte rei Naturæ Universales?

Præfixo titulo difficultas investigandum assumitur; num ante omnem intellectus operationem detur naã aliqua, quæ sit una, et indivisa, simulque apta ad essendum in multis cum sui multiplicatione? Divinus (ut ajunt) Plato, cum physico sensu cognovisset definitionem esse intolerabile universales negare naãs, (quam opinionem amplexati sunt Academici post Cratyllo, Heraclito;) in aliud incidit, asserens in rerum naã inveniri naãs universales a singularibus realiter separatas, ac proinde incorruptibiles, et æternas, quas et Ideas appellavit, ad quarum similitudinem cuncta individua fiunt in universo. easque existere, ponit, in orbe lunari. si fides danda Arist. Nam sententiæ aliq. hanc esse impositionem ab Arist. operatam ut suum Præceptorem impugnaret. et impugnationis offensa sui nominis grandesceret fama. sed quidquid de hoc sit opinio hæc utpote facilitèr impugnatur: cum similes naæ ipsæ nec intrinsece, nec identificatæ cum singularibus, sed ab illis separatæ, nec prædicari possunt de illis, nec ad aliquid serviendum deserviant, ut reflectenti constabit.

Attamen si hæc opinio (ut eam intelligit, et explicat Magnus P. Aug. pluribus in locis, præcipue lib 7 de civ. Dei cap 28.) nomine idearum, ideas divinas intelligat, illas nempe, quæ in mente divina existunt, et exemplaria sunt omnium creaturarum, in hoc sensu Platonis sententia verissima e., et theologica cum a divina essentia, quæ idea e omnium rerum creatarum, omnia participent suum esse, et naã. 2ª sententia non res, sed voces statuit esse universales. quibus dicendi modus tribuitur Nominalibus talis hac occasione dictis. 3ª deniq dicit naãs universales identificatas esse cum singularibus. ideoque a parte rei solum dantur naã universales fundamentaliter tantum, quæ naã per intellectum fiunt universales formaliter. sententia hæc communis e inter peripateticos, quibus et hic

Assertio Nostra.

Aparte rei n solu dantr voces, sed etiā nāa universales fundamtaliter, quae per intellm fiunt universales formaliter. Prima pars probatur contra Roscellinum, quae repressa e in Mag. Parente nro Anselmo lib. de fide Trinitatis et Incarnat. Verbi cap. 2o ubi tales sentientes dialecticos haereticos appellat. ait enim: ~~Dialectici nostrorum temporis~~, illi utiq nostri temporis Dialectici imo Dialecticae haeretici ~~qui~~ n nisi flatum vocis putant esse universales substantias. Ratio ~~pro asser~~ contra Roscellinum: vox est universale e unum aptum ad se identificandum cum multis, et praedicari de illis: sed n vox homo v.g. sed res per illum significata identificata cum multis, et de illis praedicata: g. = Confirmatur scientiae agunt de universalibus; neq de singularibus, contingentibus sine nulla scientia comprehendi possunt: sed scientiae non de vocib. sed de naturis rerum agunt; Methaphysica nempe quae de ratione entis praescindit; Physica de ente mobili; Mathematica de quantitate mensurabili, et sic de caeteris: g. = Urgetur. ~~in~~ voces intantum sunt universales juxta Nominarios, quatenus pro re universali supponunt: g. solum tunc universales repraesentative, et in significando. sed cuilibet repraesentationi correspondet aliquid repraesentatum: g. praeter voces datur universale repraesentatum et in essendo.

Jam 2a assertionis pars suadetur. Natura quae tribuit ~~fund~~ intrinsecum fundamentum ut fiat apta ad essendum in multis, ~~et praedicari de illis~~ e fundamentaliter universalis: sed dantur aparte rei plures nāa divisae, seu plures naturae, quae simile fundamentum praestant: g. probatur min. dantur aparte rei plures nāa similes in pluribus individuis: sed similitudo, et convenientia fit e fundamentum ut nāa fiat apta ad essendum in multis, ~~et repraedicata de illis~~: g. probatur min. intrinseca ratio similitudinis, quae omnia individua humana servant, nempe humanitas abstracta a singularib. quibus identificata, ~~est aptum~~ ~~identitatem~~ apta ad essendum in omnib. homin. g. = Confirmatur. Natura humana vere et realiter praedicatur de omnib. hominib. veras enim et reales sunt praedicationes istae Petrus e homo, Joannes e homo: sed neque vere, et realiter de ipsis praedicari, quin sit apta ad essendum in illis, praedicabilitas enim supponit aptitudinem universalitatis ipsi supponere debet. g. aparte rei e apta ad essendum in multis n formaliter, g. fundamentaliter.

Solvuntur Argumenta.

Argues 1o. Aparte rei nullum datur nisi universale in repraesentando: g. aparte rei solum datur universale in pura voce consistens: probatur ans. Si aliquid daretur esset nāa humana v.g. ut repraesentata per hanc vocem homo: sed nāa humana ut sic repraesentata n e universalis: g. probatur min. Natura humana ut sic repraesentata n e una sed plures: g. probatur ans. Natura humana ut sic repraesentata e nāa identificata cum Petro, Paulo etc. sed talis nāa n una sed plures e: g. = Confirmatur Natura humana aparte rei n e aptum ad essendum in multis: g. solum e universalis in voce. probatur ans. quod e unum aptum ad essendum in pluribus, n identificatum cum pluribus, pluralitas enim opponitur unitati: sed nāa humana aparte rei e identificata cum pluribus, vel unpluribus hominib. g. = Ad argum nego ans. ad probationem concedo majorem, nego min. ad hujus probationem dist. ans. Non e una, sed plures numerice, concedo ans. specifice. subdist. fundamentaliter nego ans. formaliter concedo ans. per negationem supponi, quia aparte rei n datur unitas specifica formalis. et sic dicta min. probationis nego cons.

Licet enim vox homo humanam nāa repraesentet ut e in individuorum nāa, hae multiplex sit in ipsis multiplicitate numerica; hoc tamen n obest quo minus sit in ipsis fundamentaliter specifice una; quia aparte rei similia sint, et convenientia habeant intrinsecum fundamentum, et entia habeant in eadem humana nāa, talis similitudo et convenientia fundamentum, ut talis nāa recipiat formaliter unum, et aptum formaliter ad essendum in omnib. hominib. et ut praedicetur de illis. ~~inquit~~ hoc e et aparte rei universale fundamentaliter, ut ex dictis patet, et amplius ex dicendis constabit. ex his ad confirmationem. dic nāa humana n est unum aptum ad essendum in pluribus indivisa manente, sed cum sit divisa, ita ut dum e abstracta sit formaliter una, et indivisa, aptaque formaliter ad plura, attamen dum e in statu contractionis, seu physico cum omnib. individuis identificata, et tot sunt nāa numeri ~~et distin~~ quot sunt homines. Ceteri omnes homines in eadem nāa assimilantur, ~~inde~~ ~~quae~~ ~~ossimi~~ unde e quod nāa humana aparte rei sit fundamentaliter una apta ad plura, aptitudo enim fundamentalis ... sit quae similitudo individuorum pluralitate nequit; aparo ut ipsi n opponitur ut per hoc patet ad instantiam probationis, quae solum tenet in unitate formali intentionali.

... sane conveniunt omnia individua, et assimilantur, et sic removet singularitatem, quae omnia ... ex his ad confirmationem dicit ans: n e una numero, concedo ans, specie subdist. formaliter aparte ... fundamentaliter nego ans. et sic solvo patet ex dictis: vox itaque homo repraesentat nāa humana Petri, et Pauli, quae multum ... attamen similes sunt in nāa humana, habent intrinsecum fundamentum, ut illa ipsa sit unum, et in hoc stat universalitas fundamentalis.

Quoad ad 2m. responsio.

dantur aparte rei nāa similes in pluribus individuis: sed similitudo et convenientia fundamentum e ad universalitatem, seu ut ipse intus nāa abstrahat a singularitatib. reddatque aptum ut ad essendum in pluribus et ut praedicetur de illis: g. Nec valet dicere.

sed per abstractionem fit nāa apta

Argues 1o. Natura singularis nequit esse universalis: sed aparte rei solum datur nāa singularis: g. probatur maj. nāa singularis e haec numerica: sed haec numerica nequit esse universalis: g. Confirmatur nāa humana aparte rei per hanc vocem homo repraesentata n e una sed plures: g. solum e universalis in voce. probatur ans: nāa humana ita repraesentata e nāa Petri, et nāa Pauli: sed nāa Petri et nāa Pauli n e una sed plures numerice: g. = ad argum dist. maj.: nequit esse universalis fundamentaliter nego. formaliter subdist. et singularitate per se, ... in statu specificationis, sed in statu logico, et ... ut ... ne quae ... Singularitas igitur n opponitur universalitati fundamentali: quin potius haec consistit in nāa, quae ratione similitudinis, et rerum ... a singularitate praestat intrinsecum fundamentum, ut recipiat talis nāa quoad praedicata essentialia, impedimentum e ad universalitatem formalem. ex his ad confirmationem. ... fundamentaliter nego ans. et ... in ipsis multiplicitate numerica.

Sed dices: q. intus cognoscit natq. sine singularitatib. q. aparte rei sine illis e: q. modus cognoscendi sequitur modum essendi: alimode falsa erit cognitio. Nego 2am. cq. quia modus cognoscendi maxime abstractivus solum sequitur modum essendi in intus ~~n. nec aparte rei: nec illus fallitur~~, modo ipse sit inadequata. nec tamen fallitur intus, quia sane n. dicit rq. singularesq. n. e: Sed cum nat. cognoscit quoad praedicata essentialia, quin attingat singularitatem, intra quod natura a nat. distinguitur, sed q. illa e cognoscit solum nat. sine intus, seu sine intus [illegible] q. sane certissime e:

Arguit 2o. pro sententia Platonis. Natq. universales sunt obta scientiarum: sed obta scientiarum nequeunt identificari cum singularib. q. pr. mi. q. identificata cum singularib. e contingens, et defectibile sicut ipsa singularia: sed obta scientiarum sunt necessaria, et indefectibilia, seu eorum e essentia incorruptibilis et indefectibilis: q. Ad argumentum respondeo, q. licet aparte rei natq. oes. (divina excepta) deficere possint, seu in continuo fluxu sint quoad existentiam, manent tamen indefectibiles methaphysice, et logice, et quoad esse consideratum, nam, q. homo sit animal rationale, et triangulus tribus angulis constet indefectibile, et necessaria e veritas, quamvis hic homo, et hic numero triangulus deficere possit; ~~non primo quia~~ itaq. procedit nisi de praedicatis essentialibus universalitate, dicuntur universaliter universalitatis, sicut et existentia contingit, quia uno, et in omni statu identificata habitudine cum quibus deficere possint. quoq. indefectibilitatem in suo obto requirunt scientiae; et hanc proinde impedire nequit statu in quo cum singularib. identificantur.

Nec valet dicere hominem aparte rei adhuc quoad essentiam corruptibilem esse, sicut quaevis alia sublunaris creatura corruptibilis et defectibilis e: q. res in tali statu constat ex natura, quae pariter e corruptibilis. Non inquam dicas, etenim natura solum e partialiter corrupta sub existentia, corrumpitur enim totum aliquid non e. quod existentia amittere dicitur vero independenter ab illa et quoad esse consideratum ipso dicto patet. Dices iterum in favorem Plat. Natura identificata singularib. nequit ee universalis: q. ut talis sit aparte rei existere debet separata. pr. ans. natura identificata cum singularib. e natura singularis, et haec numero natura: sed haec numero natura nequit ee universalis: q. = Dist. mans. Natura ~~vista~~ identificata in statu logico, et inspecte considerata nego ans. ut identificata, seu in statu physico subsistit nequit ee universalis fundamentaliter nego ans. falsitas probatur ex dicto probare nego seq.

Solus ostare ex dictis: singularitas igitur quae optime spatiatur cum universalitate fundamentale, tum, ~~[illegible]~~, cum in nullo alio consistat, quae in natura, quae ut est distincta a singularitate dicitur fundamentum praedicare intus, ut illa seipsa quoad praedicata essentialia, in propria individua existunt et accumulantur. et per hanc praecisionem remota a tota singularitas, quae unicum impedimentum e ad ~~singularitatem~~ universalitatem falso. Sed replicabis: q. intus per abstractionem cognoscit natq. sine singularib. q. realiter sine illis e: haec consequentia probatur modus enim cognoscendi sequitur modum essendi; alimode falleretur in tali cognitione. = Nego 2am cq. quia modus cognoscendi maxime abstractivus, non sequitur modum essendi, non aparte rei sed in specie repraesentata. itaq. intus natq. sine singularitate cognoscit, quia dum natura e praesentata in specie, non repraesentata singularitas. Nec propterea fallitur intus quia tunc non judicat natq. rq. ~~singulareq.~~ non esse physice singularem. sed tantum cognoscit natq. quoad sua praedicata essentialia, quin attingat singularitatem, in qua natura e natura distinguitur, sed q. illa e cognoscit solum natq. praecise e universaliter, seu ut intellectum q. sane verissimum e.

Quaestio Secunda

Utrum Natura aparte rei aliquam habeat unitatem positive, vel negative communem pluribus?

Quamvis ut certum supponatur contra Platonem dari non posse natq. universalem a singularib. realiter separatam: adducitur in examen gaudeat necne natura aparte rei, et independenter ab intus, unitate aliqua communi pluribus? pro cujus resolutione in memoriam sunt revocanda, quae in superiorib. dicta manent de unitate numerica, et sp̄ei; deinde notandum e unitatem falq. aliam ee positivam, illam nempe qua natura quaevis indivisa manens apta positive e ad essendum in multis, alteram vero ee negativam. qua videlicet natura nec positiva exigit, nec plura dicit, nec plura illi repugnant. de itaq. instituitur dubium. Praesens controversia definiri reputatur, pro qua tamen capere notandum e: Ad

scilicet aparte rei nag. numal pj actu, pj aptitudine? in quo parte affirmativa tenet Subtilis D. Scotus, quem tamen diversimode illu interpretantur. Alij naq. de unitate positiva actuali, alij de aptitudinali; alij denig de unitate negativa dicunt e intelligendu. L. N. C. respondetur propugnat unitatem similitudinis sufficere in naa eodem univers. quem tamen nag in multo video, proinde, omittendu ceteris. pubitu nag. Thesis sunt debite gratis sequentes assertiones declarabimus.

Assertio Prima

Naa aparte rei n e una positive in plurib. actu, nec aptitudine ... partis assertio; quam p. ... sufficienti ... rationibus. Naa aparte rei e actu multiplicata, et divisa in plurib individuis: g aparte rei n e actu positive una. Sequela ... unitas ... opponitur divisioni ... unitati: pr ans. Naa aparte rei e extra ipsa individuum; sed hoc e actu multiplicata, et divisa in oib. individuis. atias n ... ex ... eet extra alterum, quod neque ... , stot nag. et extig dnie quot ... individua: g. Confirmata. Petrus, et Paulus eg. in statu physico, et abstractionis distas habent naarig. pr ans. Naa Petri in statu physico, et abstractionis identificata e Petro: sed q. identificata e Petro, q. distig e a naa Pauli, quae e Petro n identificata, in dicas Petrus e Paulus: g. Confirm. Petro in statu physico, et abstractionis nec dz e ... individuum distig a Paulo, sed dig distins ho: sed e distinctum individuum, quia habet distinctam singularitatem: ge distins ho, quia habet distinctam nag. Petri, et Pauli n ... ... sed ... multiplicata ... divisae ... .

Dicunt ... Scotistae: Naa Petri aparte rei ... distinguis a naa Pauli materialiter, et numerice, seu ratione singularitatis, n vero formaliter et specifice seu ratione naa, quia licet Petrus a Paulo differat penes propria materia naa in plurib. diversa, nempe singularitatem, n tamen penes propria formalia, et specifica, videlicet ratione naa, ahinde Petrus specifice distinguuntur a Paulo, et n similis, sed veluti illud eet utrumq. naa. hinc inferunt solutione nag. ratione dici, eet distig a singularitate, et formaliter ex naa rei ... eet, et n materialiter, multiplicare divisionem, sed in formaliter, et specifice unig in plurib.

Solutio hoc in primis falso nititur fundamento, licet eni naa quaenis ... propria extra ... . extrahitur n dicat singularitatem, et quatenus e septi dicemus, aparte rei, seu in statu physico, et abstractionis extrahitur illa dicit, tu quia singularitas ... propria transcendentalia; tu dig quia q. aparte rei e determinata, et singularis e, ... e ... Deinde impugnatur solutio ... probatio instanzando.

~~Petrus e Paulus aparte rei nec dz sunt duo individua, sed dig duo homines: ... ... in statu physico ... actu positive multiplicata ... ...~~ Petrus, et Paulus aparte rei nec dz sunt duo individua, sed duo homines: sed n sunt duo, sed unus ho, multiplicata in eis naa, ... distinctis singularitates, si-cut hac distig sunt tres personae in Divinis n sunt tres sed unus D. quia naa n multiplicata manet: g. pr ma. nomina numeralia adjuncta nominib. substantivis nec dz propria naa, sed formaliter multiplicare. Petrus et Paulus aparte rei nec dz sunt duo individua, sed duo homines: g naa hunc multiplicata in eis. Sequela ... duo ... tres Dij. pr ans. nomina numeralia adjuncta nominib. substantivis nec dz multiplicare propria naa, sed dig formaliter: g. ans ... dicat, sicut et ... homines q. hoc pro ... video tres homines illo sonat ac video tria supposita tres naas humanas habentia, q. sine multiplicatione nag stare nequit. in sacrosancto trinitatis mysterio, in creaturis ... .

Deinde ... post ... ... Petri et Pauli individua et in multiplicata e in eis, quia Petrus, et Paulus sunt similes in naa: hoc ratio ... Prob. Naa Petri aparte rei e similis naa Pauli: g sunt realiter distinctae, et multiplicata pr seq. sunt alio exigit multiplicationes, et divisionem similitudinis relativae sibi similia ... ad alteri: g.

3° admissa distinctione formali ex natura rei inter naturam et singularitatem

deleg. pro nunc. Similitudo exigit divisionem, et multiplicationem simplicium: similitudo ibi dicatur similis, seu alterius: ergo = Discursus: quia illius, quae [illegible] ipsius distinctio formalis ex natura rei inter naturam et singularitatem. [illegible] pro nunc gratis admissa, repugnat [illegible]. Natura Petri et distincta formaliter ex natura rei a Petreitate, seu realitate entitativa singularitatis: sed natura realiter entitative singularis et determinata, et nullo modo communis: ergo. Maior patet, distinctio enim formalis ex natura rei non infert, nisi sola identitas realis, [illegible] identitatis inter naturam et singularitatem. [illegible] quia natura realiter entitative, infusaria absolute excludit unitatem [illegible] universalis, cui essentialiter opponitur ex dictis patet.

✠ 4° Si natura aparte rei in distinctione formali ex natura rei praescindit a singularitate realitate; [illegible] vel in statu physico, [illegible] quo natura adhuc praestat identificationem cum singularitate: vel 2m impedita est ad universalitatem. Singularitas enim [illegible] impedimentum est ad unitatem universalitatis: ergo. 5° natura [illegible] [illegible] [illegible] multiplicari natura humana amicante distinctione est multiplicata, et diversa ratione singularitatis, quae ratione [illegible] non est una. Per [illegible] implicat et repugnat Petrum, cuius [illegible] per accidens et mortuum, et [illegible] [illegible] neque [illegible] absolute excludit unitatem quae [illegible] non minor intercedat oppositio inter unitatem et diversitatem, quam inter vitam et mortem. Denique ex distinctione [illegible] sequuntur absurda. [illegible] Deus nullo modo posset annihilare, nec [illegible] [illegible] [illegible], quia [illegible] [illegible] eadem in omnibus et eadem manere in [illegible], et simul ad [illegible] [illegible] [illegible] in aliis. Similiter eadem esset natura glorificata [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] quo nihil absurdius.

Propter haec, et alia, [illegible] ex doctoribus dicunt naturam aparte rei non esse unam aptitudine positive in multis, sed tantum aptitudine, quam [illegible] impugno, et simul probo 2am assertionis partem. Natura aparte rei, seu in statu [illegible] dicit positivam repugnantiam ad essendum in multis: ergo. Probo antecedens. Natura aparte rei est positive singularis: sed [illegible] non est positivam repugnantiam ad essendum in multis: ergo. Probo minorem natura positive singularis identificat secum positivum impedimentum ad essendum in multis: includit singularitatem quae [illegible] admittit nulla est aptitudo: sed impossibile est, quod natura una individui sit in alio, et ab unoquoque separari nequeat adhuc per absolutam Dei potentiam, ut tenent doctores; ita [illegible] [illegible] [illegible] animam. Hoc valet dicere totam impossibilitatem [illegible] [illegible] a singularitate, non vero a natura, quae quantum est de se, et ratione [illegible] [illegible] apta positive est ad essendum in pluribus.

Aliud haec [illegible] manet impugnata. Ultimum quod repetitur aptitudo [illegible] absolute excludit impedimentum quo [illegible] [illegible]: sed natura amicante distinctione aparte rei simpliciter ad essendum in pluribus ratione singularitatis, quae ratione [illegible] apta non est forma. [illegible] [illegible] capax ad ridendum, quia [illegible] [illegible] et non repugnet ratione animalitatis, et [illegible] repugnat ratione rationalitatis, quae aptitudo [illegible] capacitas quam absolute excludit impedimentum. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eadem distinctio intercedit inter animalitatem et rationalitatem, ac inter naturam et singularitatem: quae sicut rationalitas est impedimentum in homine ad rugiendum, ita formaliter singularitas est natura [illegible] universalis. Quare aparte rei nullam aptitudinem habet positivam ad essendum in pluribus.

Assertio Secunda

Natura aparte rei nullam habet unitatem negativam communem pluribus. Assertio colligitur ex dictis [illegible] tamen. Natura aparte rei habet positivum impedimentum ad universalitatem: ergo aparte rei nullam habet unitatem negativam communem pluribus. (Consequentia patet, quia natura est negative una et communis pluribus, quatenus nullum habet impedimentum ad universalitatem. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est negative [illegible] quatenus nullum quia [illegible] [illegible] a singularitate praescindit) Probo antecedens. Natura aparte rei habet singularitatem secum identificatam: sed singularitas est positivum impedimentum ad universalitatem: ergo.

Ordine in [illegible]

[illegible] ego [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], deinde [illegible] arbustum, et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

sine hoc negatur illorum ad alterutrum congredi

explicata. Haec negatur universalis i indifferens ad universalitatem, et singularitatem: sed naa physice et aparte rei hanc non habet indifferentiam, supposito determinato singulari, et in quo habet individuo existens: ergo. Urgetur: Nulla datur indifferentia ad aliquid, cui absolute repugnat actus: sed nat. in statu physico repugnat existere in multis, cum repugnet separari a singularitate, cum qua est realiter identificata, et adversarij sedunt: ergo.

Solvuntur Argumenta

Argues 1º Naa Petri ejus in se, et independenter ab intre est [illegible] una cum naa Pauli: ergo. probatur ans. Naa Petri in se, et ante operationem intus non est [illegible] divisa a naa Pauli: ergo est [illegible] una: unitas enim est carentia divisionis: probatur ans. divisio falsi est divisio specifica, sicut materialis numerica; sed naa Petri non est divisa specifice a naa Pauli: alioquin Petrus et Paulus distinguerentur specifice independenter ab intre. Ante operationem intus inter naam Petri, et Pauli non datur carentia illius divisionis, quae inter naam Petri, et Leonis intercedit: sed [illegible] inter naam Petri, et Leonis datur divisio specifica; ergo inter naam Petri, et Pauli carentia divisionis specificae: Hinc est quod carentia divisionis est unitas: ergo naa Petri, et Pauli dicitur unitatem specificam ac proinde est una pontius in multis.

Ex [illegible] cujus adversarij sentit fundamentum, ad quod nego ans. ad probationem dist. ans. non est falsi divisa ut quo sive divisione orta a naa, sedo ans, ut quod seu divisione exercita in naa nego ans. et sic (cujus implicitam probationem dist. carentia divisionis ut quo quae ut quod, sedo, ut quo praecise nego.) ad probationem dist. mai. divisio falsi ut quo, seu orta a naa, et opposita similitudini sedo mai. est divisio specifica sedo mai, ut quod seu exercita in naa, et opposita identitati nego mai: et sedo min. nego csq. in veneri distinctionis. Distinctio falsi in duplici est differentia, alia dicitur falsi ut quo, et est illa quae oritur a naa, seu parte falsi, alia vero dicitur falsi ut quod, oritur quia operatur materialiter scilicet singularitate, et exercitur in naa. Ista distinctio similitudinem tollit ab extremis, quae distinguuntur, et ideo dicitur distinctio specifica, quia extrema reddit specifice diversa, ut hoc Leo quod subindi specifico sentu adunam non requirunt.

seu divisio

†sine fama

2º vero solum causat distinctionem non auferens similitudinem ab extremis; ista distinctio hic nec dis distinguit per ista materialiter ag. orta, sed est falsi magis exercita, ac proinde quo unitas inter individua ejusdem speciei compatitur, quia cum singularitas aparte rei identificata sit cum naa, sine fra[ilegible] nequit distinctio ab unitate, quin simul in altera exercetur. Nec ex hoc sequitur Petrum distingui specifice a Paulo; distinctio enim specifica, nec dis exerceri, sed oriri debet a fra, ab illa quae similitudinem tollere, quod non accidit in praesenti cum P. et Paulus similes sint in naa et conveniunt in una ejusdem speciei fundamentali.

* ex his ad confirmationem respondeo, inter naam Petri et Leonis aparte rei solum intercedere differentiam specificam fundamentalem, quia in statu physico, et abstractionis nulla datur unitas, et diversitas specifica falsi: et sic dicimus naam Petri et Pauli in se esse unam unitate specifica fundamentali, seu similitudinis, quae extrema unius [illegible] requirunt.

Sed inferes: ergo P. et Paulus sunt aparte rei sunt unum in specie nec dis fundamentaliter, sed et [illegible] falsi. probatur eo modo, et ratione, quo plura non distinguuntur sunt unum, et idem: sed Petrus et Paulus aparte rei non distinguuntur falsi in specie: ergo. Illatio haec [illegible] fallacia praedicit; quae ut detegatur, utar argumento eo modo et ratione qua P. et Paulus non distinguuntur eadem sunt unum: sed P. et Paulus non sunt plures cathedrae, nec plures lapides: ergo sunt unum; utraque fallacia [illegible] praedicit in falso syllogismo: quia cum aparte rei nulla detur species falsi, Petrus et Paulus, nec sunt diversae, nec ejusdem speciei; sicut nec sunt plures cathedrae, aut lapides ob eandem rationem, idque a [illegible] procedunt, cum sermo sit exprimens distinctionis, nempe species falsi est nulla aparte rei, [illegible].

unum

Replicabis. in 1um solutio ergo Petrus et Paulus aparte rei dicuntur carentia divisionis

Replicabis: Petrus, et Paulus aparte rei carent distinctione orta a natura, et si distinguantur ratione singularitatis: sed carentia divisionis est unitas: ergo in 1.° dic quod licet distinctio non oriatur a natura in ipsa sumpta, oritur tamen ab illa prout in statu physico accepta, sic enim singularitas, et natura sunt una et eadem entitas realis: Deinde permissa majori distinguo minorem carentia divisionis omnimodae ~~realis orta a natura, et si ratione singularitatis, et numerice distinguantur: sed carentia divisionis~~ est unitas; ergo Petrus, et Paulus sunt unum aparte rei in natura: ergo formitate physica nihil est ... ite singularitas. ut negari potest; quia natura, et singularitas in statu physico, et abstractionis sunt una, et eadem realis entitas, procul dubio distinctio a natura in tali statu constituta provenire debet licet ab ipsa in ipso considerata dimanare nequeat: sed ergo permissa majori distinguo minorem: carentia divisionis omnimodae, concedo minorem, alicujus, subdistinguo est unitas similitudinis, et fundamentalis, concedo minorem, identitatis, et formalis nego minorem, et consequentiam. unitas itaque identitatis omnes distinctiones reales excludit a quorum proveniat distinctionem realis ipsote perfectio transcendens, totum afficit, et distinguit, atque proinde incompatibilis cum unitate. Quapropter licet natura Petri non oriatur distinctio a natura Pauli, si tamen exercite nulla, unitate identitatis non gaudebit, sed unitate similitudinis, quae solum invenitur inter extrema realiter distincta, communis sibi similis dicatur ad alterum, ut ex dictis patet.

Sed insurges: Distinctio orta a propriis individualibus non potest tollere unitatem physicam, et specificam: ergo praeambula. unitas non tollitur nisi per distinctionem oppositam: sed unitati physicae, et specificae non opponitur distinctio orta a propriis individualibus, haec enim materialis est, ipsum patet: ergo. 2.° ratio est distinctio, qualis est origo, ~~seu ratio distinctionis, sed haec non~~ Distinctio ut exercita correspondet distinctioni ut ortae tanquam actus 2.us, et illius exercitium; distinctio enim talis est qualis est origo seu ratio distinctionis ut orta est materialis, ut exercita nec ut quod erit formalis, maxime cum exercitium debeat esse in eadem linea in qua est ratio, et origo ejus. = Ad 1.um dic quod distinctio a propriis individualibus exsurgens a singularitate orta immediate, et directe opponitur unitati numericae; mediate autem, et indirecte unitati specificae destruit. Cujus ratio est quia cum singularitas ut pote ultimum perfectum, et determinativum principium, omnia alia rei praedicata includat, et considentificet, multiplicari debet ad multiplicationem illius. itaque divisio Petro a Paulo, dico dividuntur substantia corpus vivens etc. indirecte, et ratione inclusionis, et identitatis cum Petreitate.

~~Ex his ad 2.m constat. licet enim distinctio a singularitate orta prout nulla directe~~ exercita materialis dicatur tanquam actus 2.us, seu exercitium materiale distinctionis ut ortae correspondeat, attamen ...

Ex his constat ad 2.m Distinctio enim ut exercita ratio denominari debet ab extremis in quibus exercetur, sicut oppositio, et alia hujusmodi, hinc distinctio a singularitate orta dicitur materialis, seu exercitium formale, formalis vero quatenus exercetur in natura cum singularitate identificata. quia, licet attenta origine dicatur materialis, formalis vero dici debet, ut quod, quatenus exercita in praedictis formalibus. itaque similis distinctio directe actus 2.us ~~formalis~~ directe exercetur in singularitate, indirecte vero in natura; similiter exercitium est in eadem linea cum distinctione ut exercita, et directe, et indirecte. Adhuc insistes. sicut a singularitate oritur distinctio, ita a natura similitudo et convenientia: sed ista non exercentur in singularitate: ergo nec distinctio. cum non sit potior ratio in uno quam in altero. 2.° singularitates Petri, et Pauli non solum sunt distinctae, sed etiam diversae: sed diversitas non exercetur in natura Petri, et Pauli: ergo nec distinctio.

Ad 1.um secessis praemissis nego consequentiam. singularitates enim cum sint 1.° diversae et analogice solum convenientes incapaces sunt similitudinis, et convenientiae, quae obrem istam nequeunt nullis exerceri; cujus ratio est, quia praedicata tantum denominant juxta capacitatem subjecti, ut fit manifestum in anima rationali, quae licet in manibus sit, has tamen non denominat discursivas ob subjecti incapacitatem, et ex hoc patet ad 2.m Natura enim Petri et Pauli incapax est diversitatis, capax vero distinctionis, quia haec quae optime compatitur cum similitudine ut supradiximus. aliter tamen occurrit 2.° eadem methodo. dicendo, distinctio a singularitate ortam exerceri in natura, non vero diversitatem; sicut nec similitudinem, et convenientiam exerceri in singularitate. distinctio enim ut pote de linea absoluta, et transcendens omnes rei formalitates transcendit, et afficit; similitudo autem, et dissimilitudo, diversitas, et convenientia, ut pote de linea relativa eadem rei convenire possunt secundum unam rationem, et non secundum aliam. ut patet in albedine, cujus entitas est similis alteri albedini et dissimilis nigredini.

mi: alicujus subdistinguo est unitas similitudinis et fundamentalis, identitatis, et formalis nego minorem et consequentiam. Distinctio itaque ut pote perfectio transcendens totum necessario afficit, et distinguit, ideoque incompatibilis cum unitate identitatis, ad quam nullo requiritur, quae nullo capite oriatur distinctio. unde licet a natura non oriatur distinctio, si tamen exercetur in ea, haec quidem non habebit unitatem identitatis, sed unitatem similitudinis, quae solum invenitur inter extrema realiter distincta.

Insurges: distinctio orta a singularitate non tollit unitatem physicam specificam: ergo praeambula: unitas solum tollitur per distinctionem sibi oppositam: sed distinctio orta a singularitate ut pote materialis non opponitur unitati physicae, et specificae: ergo. 2.° talis est distinctio qualis est origo distinctionis: 1.° distinctio enim ut exercita est actus 2.us et exercitium distinctionis ut ortae: ergo si origo distinctionis est materialis distinctio ut exercita erit materialis, consequentia evidens. Ad 1.m respondeo, quod distinctio orta a singularitate immediate, et directe opponitur unitati numericae; mediate vero unitati specificae.

Singularitas enim ut pote ultimum perfectum rei, et determinativum principium, omnia alia rei praedicata includere, quae simul multiplicantur ad multiplicationem illius: divisio ergo Petro a Paulo, dividuntur etiam substantia corpus vivens etc. indirecte ratione inclusionis et identitatis cum singularitate. ad urgentiam dic: quod distinctio non sumitur denominatione ab origine, sed etiam a praedictis in quibus exercetur; ideoque distinctio orta a singularitate, et ipsa exercita est materialis, formalis vero prout exercetur in praedictis: nam licet attenta origine dici debeat formalis quod ex ipsis praedicatis, est actus 2.us directe exercetur in singularitate, et indirecte

Insistes: similitudo et convenientia orta a natura non exercetur in singularitate: ergo nec distinctio orta a singularitate exercetur in natura. Aliter: diversitas orta a singularitate non exercetur in natura; ergo nec distinctio in natura.

Resp.: ad 1.m nego consequentiam. singularitates enim ut pote 1.° diversae, et analogice tantum convenientes, incapaces sunt similitudinis, seu convenientiae orta a natura: ideoque haec in illis non exercetur cujus ratio est quia praedicata solum tribuunt denominationem

minaog juxta capacitatẽ subti. sic anima rãtis, etiminomib; quin illas diversivas denominet. et ex hoc patet ad alium: naa cuj capax ẽ distiois, incapax vero diversitatis, i esse importet similitudinẽ in oib. individuis.

Arguet 2º. Naa oiũ homũ haec unica definiõ: (scilicet aнl raõnle) definitũ: g ẽ una apante rei abstractalita aũs Naa huma terminatur definiog. sesdz gd ẽ naa realis oiũ hoiũ: desũ ẽ reale nag definitũ: g. = 2 firmatur. Naa huma apante rei habet assiitudinẽ adjacentiũ (rej jhunt) g. pr aũs. Naa jhunib. communicabilis apta ĩ ad essendũ in illis: sed haec huma apante rei ita ẽ habet, 2 aẽtri sie jhunib. communicata: g. = Respondeo Naã humã sicut quglibet alia unica definita, quatenus ẽ penitus ab individuis abstracta, seu metphice 2sderata, ñ vero prout existit apante rei, et subjacet accidentib. illius individuan tib; a hac definiõ etiã atingere accidentia nag, gd ẽ aperte falsũ. inquã solũ ẽ reale nag ñ phyce, sed mathphe acceptũ terminat definiog, ad 2firmaog similitũ dic communicabilitatẽ, seu potũ ad se communicandũ, sitũ ẽ in potia generativa, qua glibet pro ducere valet sibi similem, 2 g hec potia ex parte inquolibet existens multiplex sit; unde ẽ gd potius meret phnes nag, quũ una, et indivisa, quũ apta sit ad essendũ in phunib. permodũ unius, sicut ad universale exigitur.

Arguet 3º in 2m sensiog Naã huma apante rei indifferens ẽ ad universalitatẽ, et singularitatẽ: g ẽ una negativa. pr aũs Naa huma apante rei ut ~~facta~~ dicta facta ex naa rei, tuxtnalita a singularite, nec illũ dicit, nec similitũ universalitatẽ: g pr aũs. Naa huma ut substnalitas (facta ex naa rei) dicta a singularitate ñ ẽ essentialiter singularis; g ~~inde non erit dicta, et nunquam ẽ universalis~~: g. Dist ~~naa~~ apante rei est indifferens fundamentaliter, et remote seu do aũs, facta proximius aũs. ~~explicabitur~~ dĩt ultimaũ ñ ẽ essentialiter singularis, implicite seu do aũs phyce ngo aũs, e sig. ~~singularitas~~ cuj singularitas in statu abstractiois eadẽ entitas phyca sit cum naã, ad essendũ rẽs phyce sumptũ pertineat; naa adhuc ut dicta a singularitate ẽ realiter impedita, ut in tali statu sit aliquatenus universalis; proindeq ~~solũ~~ ~~dici~~ distiois ~~universalis~~ remota quatenus jbonũ pr habet intrinj fundamtũ, ex beneficio cujus liberetur a singularitate, impediente et facta ~~proxime indifferens~~ ~~a datã~~ universalis ~~ordata~~.

Replicabis g Naã humã ug. in statu phyco ẽ capax ut per intrinj fiat universalis facta: g. Naa in tali statu ñ repugnat ẽ in multis; g ~~in tali statu~~ indifferens et ~~universalis~~ negative. 2º singularitas ẽ unicũ impedimtũ ad universalitatẽ: sed naa ut substnalita a singularitate dicta illũ ñ dicit: g. = sed haec ñ vagent doctrinaã collustratã apposita, quia naa in statu phyco solũ dicit ñ repugnantiã, seu indifferentiã remotã fundamentalẽ; quatenus ẽ capax, ut ab ea intra auferat impedimtũ nempe singularitatẽ; ut reddatur facta universalis: quapropter naa apante rei solũ habet unitatẽ fundamentalẽ, quẽ gdẽ ñ ẽ unitas, quẽ actualitas sit; sed unitatẽ, quẽ ciet; videlicet, quia raõe similitudinis, quẽ servat in oib individuis pr habet intrinj fundamtũ, ut illũ secundũ sua pdicata essentialia 2sideret, ab illũ q removeat singularitatẽ universalitatẽ impedientẽ; desq apante rei ~~secundum~~ semper ẽ singularis, estq realiter impedita adhuc substnalita a singularitate dicta sed et hec amplius dicemus. de

Questio sexta

Num Natura in secundum se aliquam habeat unitatem plunibus communem?

Naã quatenus in quadruplici statu 2siderari valet, ut ex superioribus liquet. 1º in statu phyco og intus operatiog antecedente, in quo naa stracta, determinata, et singularis ẽ. 2º in statu secundũ se, in quo naa tantũ importat sua praeta essentialia, tũ positiva, tũ etiã negativa naĩs 2 essentia annexa. hoc ug. secundũ se, nec dicit ẽ aнl raõnle, sed etiã ñ ẽ lapidẽ, leonẽ etc. 3º in statu pcisiois in quo naa, et dicit sua pdicata essentialia, et ẽ unũ ex pluribus a multis. status autẽ hic diversus ẽ a praecedente, quia licet utrq pcissiõnẽ; ambo, alita tamen, et alita illũ importat. Naã status secundũ se, facta, et in recto importat pdicta

Argues 2º: Naa oiũ hominũ una definiõ definitaq ẽ una: ~~g ante~~ Naa humã terminat definitiog ~~sesdz~~

Ad argumtũ respondeo gd naa huma solũ definita metphice 2siderata quo in genere unitatẽ habet raõis: ipsaq ẽ reale naa definita metaphice acceptũ ñ vero phce sumptũ a hac definitio atingeret accidentia: gd repugnat. ad 2firmaog. dic communicabilitatẽ naẽ apante rei sitũ ẽ in potia quglibet hõ producere valet sibi similẽ: quã potia ex parte inquolibet existens multiplex ẽ ut ex parte inquolibet existere; proindeq potius sunt phunes nag quũ una et indivisa, aptaq simul ad essendũ in phunib.

universalis solũ dicit indifferentiã remotã, quatenus

essentialia naturae praecisionis autem in obliquo.+ Status vero praecisionis, praecisio, sive actus praescindentis importat in recto, et praedicta essentialia naturae materialiter, et pro substracto tantum importat. Unde praecisio positiva et negativa ex modo tendendi differunt.

Negativa enim etsi naturam praescindat, illam tamen ut praecisam non considerat. positiva autem, et naturam praescindit, et illam ut praecisam considerat. Natura igitur in statu praecisionis positivae habet unitatem rationis, in cujus inferiora respicit tamquam terminus a quo est praecisa; attamen dum sic praecisa ad inferiora comparata, tamquam ad terminum ad quem, in statu logico considerata, et est[+] Deinde notandum est, aliqua convenire naturae in statu secundum se, ratione sui, et essentialiter, alia vero ratione status; quae naturae ratione sui, utpote essentialia in omni statu ei convenire debent; quae vero in statu secundum se ipsi conveniunt ratione status, utpote accidentalia naturae, deficiente statu, deficiunt naturae. quibus positis Thomistae in hac re consentire agunt, nullam positivam unitatem agnoscentes in natura ~~in statu~~ secundum se considerata. P. autem Fonseca, diversimode rem istam meditatus. dicit enim naturam propriorem ad statum abstractionis habere realem statum, in quo dicit praedicta essentialia, quae et talia prioria sunt prioritate ordinis omnibus aliis praedicatis accidentali; et in hoc statu asserit naturam habere unitatem positivam communem pluribus, quae amittitur per individua contracta.

Assertio Nostra

Natura secundum se nullam habet unitatem positivam communem pluribus, sed tantum negativam ratione status. Assertio haec expressa videtur in Divo Thoma opusc. 55, nunc vero ut inscribitur. ... cap. 2 de ente, et essentia. ait igitur. Si quaeratur utrum ista natura sic considerata possit dici una, vel plures, neutrum concedendum est; quia utrumque extra intellectum hominis, sive humanitatis, et utrumque potest sibi accidere: si enim pluralitas esset de intellectu ejus nunquam posset dici una ... et similiter si unitas esset de intellectu ejus, tunc esset una, et eadem Sortis, et Platonis essentia, nec posset in pluribus verificari: unde natura hominis absolute considerata abstrahit a quolibet esse. Nihil clarius desiderari potest.

Unde ratione ex his verbis deducta stabilitur assertio quoad 1^m^ partem. Quidquid positive convenit naturae secundum se, et ratione sui in omni statu debet ei convenire: sed unitas positiva non convenit naturae in statu physico, et abstractionis, ipso annuente Fonseca (unitatem positivam naturae a parte rei nobiscum dubio praecedenti negante): ergo. probatur major. quidquid positive convenit naturae secundum se et ratione sui, est ei intrinsecum, et essentiale: sed quod est intrinsecum, et essentiale naturae in omni statu debet illi convenire; cum essentia ~~illi illius~~ utpote ipsa res, in omni statu illam comitetur: ergo. Confirmatur: idcirco animal rationale semper verificatur de homine, quia animal rationale est essentia hominis: ergo si unitas positiva esset essentialis naturae, semper conveniret naturae, ac proinde nunquam esset singularis; nec ad statum abstractionis descenderet.) 3° unitas excogitata a Fonseca descendere nequit ad statum physicum, et existentem: sed talis unitas nec realis nec positiva est: ergo. probatur minor: repugnat reale praedicatum impotens existere a parte rei: cum omne ens reale per aptitudinem ad existendum constituatur: ergo.

Jam quoad 2^m^ partem probatur assertio. Natura in statu secundum se nullum habet impedimentum, sed indifferens est ad unitatem, et singularitatem: ergo est universalis negative realiterque et ... Natura in tali statu nec convenit, nec repugnat unitas, sicut nec pluralitas; cum solum importet sua praedicta essentialia nude considerata: ergo nullum habet impedimentum; sed indifferens est ad utrumque habere: ergo est negative una. Nunc sic: sed haec unitas non convenit naturae ratione sui, sed ratione status: ergo. probatur minor: si ~~talis~~ unitas negativa conveniret naturae ratione sui in omni statu natura illam haberet, ac proinde esset indifferens: sed natura in omni statu indifferens non est, cum contracta, et determinata sit in statu physico, ut ex superioribus liquet, et una positive dicitur in statu praecisionis ut infra videbitur: ergo ultima ex notabilibus constat, minor vero ex dictis satis constat, et terminis patet. Natura enim non essentialiter sed accidentaliter fit, vel universalis, vel singularis, vel indifferens juxta exigentiam cujusvis status. Consequentia vero liquet.

Solvuntur argumenta.

Plura Divi Thomae testimonia allegari solent pro Fonseca, praecipue tamen ex opusc. 22. cap. 8

[+] conveniunt

illius autem verba lubens omitto, quia in praecitato loco non inveniantur. Unde opponis 1°. ratio. Natura secundum se non est positive divisa: ergo est indivisa positive: ~~sed natura positive indivisa~~ est positive una: unitas enim nihil est nisi indivisio, ut patet. Resp. Conseq. ista legitime infertur ex 1°. quia est contra juxta triticam dialecticae regulam a propositione negativa valet ista ad affirmativam variato praedicato finito in infinitum, v.g. Petrus non est lapis; ergo est non lapis. ista infertur conformata ~~Nulli rei diffinire~~ valet utrumque contradictorium: sed divisio, et non divisio sunt contradictoria: ergo natura secundum se, vel est divisa, vel non est divisa. Sed cum non neme unum contradictorium debet aliud remanere: ergo

Ad argumentum sexto anti nego conseq. similiter quod sede conseqq propositiones negativas et affirmativas nega. Ex quo enim natura secundum se non sit positive divisa, propterea inferatur esse indivisam positive, quia natura in tali statu solum positive dicit praedicata essentialia, non vero unitatem, aut divisionem, alioquin unitas, et divisio essent de essentia naturae, et in eo statu ipsi convenirent, (cujus contrarium ex dictis satis superque constat) itaque natura secundum se a divisione, et indivisione praescindit, et solum permissive se habet ad illa, quae ipsi convenire spectant ratione status accidentalis: et propter hoc negativa propositio vera est, et affirmativa falsa; doctrina haec perspicua fit clarissima instantia. Ex hac quo enim ~~f~~ animal secundum se, et ratione sui non est rationale; infertur non valet; ergo secundum se est non rationale (quia animal secundum se accidentale est rationale, et negatio exclusiva rationalis) singula autem illa verba vim continent, quando propositiones in sensu physico, et absoluto procedunt, sicut in exemplo adducto; secus vero si in sensu reduplicativo procedant, in quo natura ab utroque contradictorio praescindit, sicut accidit quando de natura, secundum se, et ratione sui loquimur quatenus est natura solum se

Ratio vero ratio est, quia inter illa extrema contradictoria, nempe divisio, et non divisio datur aliquod medium, videlicet indifferentia ad utrumlibet. quapropter unde natura secundum se, et ratione sui considerata nec positive est divisa, nec positive non divisa, ac proinde ab utroque contradictorio praescindit respectu accidentali. Nec desunt exempla, quibus hoc manifestum fiat. Sic creatura mere possibilis ante decretum Dei nec positive est futura, nec positive non futura, sed indifferens, et negative se habet ad utrumque. Ideoque illa propositio non inferre non valet: Non est futura; ergo est non futura, quia posito divino decreto ejus productionis redditur positive futura, et ex hoc patet ad confirmationem.

Sed ne sophismatibus in hac subtili disputatione passim occurrentibus irretiar mini: scito, propositiones affirmativas, si procedant de natura secundum se (in praedicata ejus essentialia minime) falsas esse, ut sunt istae: Natura secundum se, et ratione sui est non singularis, non communis, non divisa, non indivisa &c. negativas vero esse veras, ut sunt istae: Natura secundum se non est singularis, non est universalis &c. ~~et horum ratio est~~ quia istae ~~signif~~ enunciant naturae ratione sui, sive essentialiter importare carentiam singularitatis, universalitatis &c. quod quidem falsum est, alias natura nunquam esset singularis; 2ae autem solum significant singularitatem, vel universalitatem non esse de essentia naturae, sed ab utraque praescindi; ideoque verissimae sunt. Doctrina haec expressa est in D. Th. opusc. 55 ante verba relata sic ajente: animal ergo animal est animal solum, et significat essentiam simplicem, quae de se non est una, nec multa.... unde significat quandam essentiam, quae nec est particularis, nec universalis... et hoc modo nihil est verum de ea dici nisi quae conveniunt sibi secundum quod hujusmodi.... homo ergo ut homini convenit animal rationale, et alia, quae cadunt in ejus definitione: albus vero aut niger, aut quidquid hujusmodi, quod non est de ratione humanitatis, non convenit homini secundum quod est homo.

Sed contra hoc replicabis: unitas positiva est carentia divisionis: sed natura in statu secundum se dicit carentiam divisionis; quia in tali statu non sit divisa: ergo = Dist. maj. est carentia positiva divisionis concedo maj.: negativa nego maj. et dist. min. dicit carentiam positivam divisionis nego min.: negativam: subdist. ratione sui nego min.: ratione status concedo min. et nego cons. ~~Unitas~~ ~~itaque positiva~~, igitur non quaevis divisionis carentia sufficit ad unitatem positivam, sed illa tantum, quae consequitur ad praesentiam positive oppositam divisioni, quod est unitas, seu indivisio; et haec dicitur carentia positiva; ad differentiam negativae, in eo consistentis, quod natura nec dicat divisionem, nec praesentiam positive oppositam divisioni: sed tantum non repugnantiam ad utrumlibet. itaque natura in statu solitario divisionis a divisione, et indivisione praescindat, potest dari carentia divisionis negativa, seu negativa unitate, incompatibili quidem cum quovis statu determinato; ideoque unitas haec solum nomine tenus ratione talis

Unde quia ratione sui nec positive divisa, nec positive non divisa est ideo hoc infert

in praecedenti

Replicabis: unitas positiva est carentia divisionis: sed natura non est universalis in statu secundum se dicit carentiam carentiam divisionis in tali statu non sit divisa: ergo = Dist. maj. licet est carentia positiva concedo maj. negativa nego maj. et dist. min. dicit carentiam positivam nego min.: negativam subdist. ratione sui nego min.: ratione status non concedo min. et nego cons. ad unitatem positivam non sufficit quaevis divisionis carentia, sed contra unica quae sequitur ad praesentiam positive oppositam divisioni: unitatem scilicet, et haec dicitur carentia positiva ad differentiam negativae consistentis in eo quod natura nec dicat divisionem nec praesentiam positive oppositam divisioni.

Igitur
Igitur quia natura

status, non vero ratiõ sui; cum in statu logo. et physico oppositio posse, quin talis unitas, seu indifferentia ipsius coincidetur.

Verum immediate dices: Natura secundum se, et ratiõ sui dicit carentiam positivae divisionis: ergo nullo est solutio: probatur ans. Natura non potest ~~positive~~ dividi ratiõ sui essentiae: ergo. Negatur ans. ad probationem claritatis gratia dist. ans. non potest ~~positive~~ dividi ~~divisione~~ ratiõ suae essentiae divisione inquantum ipsi conveniente ratiõ essentiae, seu essentialiter concedo ans. divisione ratiõ status abstractionis nego ans, et cons. verum est natura non posse dividi ratiõ suae essentiae divisione, quae illi ~~?~~ competat ratiõ sui, seu essentialiter; divisio enim non est essentialis naturae, aliunde in omni statu illi importanet; et hoc tamen opportune, ergo ~~(consensu)~~ ratiõ sui permittat dividi divisione ipsi adveniente ratiõ status abstractionis, ergo ratiõ sui nullum praestat positive oppositum divisioni dicat, alias nunquam dividi posset. unde natura ratiõ suae essentiae nec dicit nec excludit divisionem, sed permittit se habere adventitie per statum logicum, et ad pluralitatem per statum physicum in accidentaliter advenientem. itaque enim est ipsi accidentalis: ~~ideo~~ ac proinde carentia divisionis, non ad essentiam, sed ad statum in quo natura est una, spectat positive, vel negative.

Arguet 2.° Sophisma vindicata replicabis, ratiõ probationis evertendo: illud quod convenit ~~potest~~ naturae in statu secundum se; quod est non convenit in statu abstractionis: ergo ~~unitas~~ positiva excogitata a fortiori convenire potest, ~~quin ipsi~~ naturae secundum se quin ipsi in omni statu convenire debeat: ~~pr ans~~: Natura in statu secundum se convenit unitas negativa: sed haec non convenit ei in statu abstractionis, ut patet patet ex quaestione praecedenti: ergo. — Natura in statu secundum se est ingenerabilis, et incorruptibilis: sed hoc ei non convenit a parte rei: ergo. — Respondeo aliud convenire naturae in statu secundum se, aliud vero ratiõ status; et ~~ipsum~~ ipsius distinximus, quod natura ratiõ sui, et essentialiter convenire in omni statu ei convenire debere, tantum ex nullo essentiae suae capere valet. ~~verum~~ aliter tamen se habent ea, quae naturae ratiõ status conveniunt, quia cum haec a statu dependeant, statu deficiente ipsa deficere necesse est.

Unitas autem negativa, seu indifferentia ad universalitatem, et singularitatem non convenit naturae ratiõ sui; aliunde semper singularitate, et universalitate positiva careret, quod est ~~?~~ falsum, cum singularis determinate sit in statu physico, et positive universalis in statu praecisionis, ut infra dicetur. Manet ergo quod unitas negativa unice convenit naturae ratiõ status, quia est ex parte status indifferentia, et abstractionis a singularitate incompatibilis est cum ipsa, unde carentia infert in natura. Ex quo perspicua fit solutio ad aliud. Natura est ingenerabilis, et incorruptibilis solum convenit naturae ratiõ status, generari enim, et corrumpi est existentiam recipere, vel amittere, unde natura careat existentia ratiõ status, ab hoc sane ingenerabilis, et incorruptibilis redditur.

Replicabis: ergo ideo natura in statu secundum se est negative universalis quia ratiõ status non est singularis: sed natura ratiõ sui non est singularis, alioquin nunquam esset universalis: ergo ratiõ sui erit negative universalis, ac proinde nulla est ratio proba tiva. — Dist. Sequela: ideo praecise nego cons; ideo, et quia ratiõ status non permittit singularitatem concedo cons; et dist. min. ratiõ sui non est singularis nec singularitatem permittit nego min; et illam permittit concedo min. et nego cons. Natura igitur ratiõ sui quamvis hoc statu permittit, ac proinde nec caret singularitate nec multiplicitate, quin potius cum ipsa est compatibilis. unde cum carentia singularitatis universalitas negativa constat ut ex superioribus liquet. inde est natura solum illa pollere, ratiõ status indifferentiae, et praecisionis, qui ut talis incompatibilis, et incompatibilis est cum singularitate, et multiplicitate.

Sed insurges: ergo natura ratiõ sui permittit indifferentiae carentiam singularitatis; sed in carentia singularitatis consistit indifferentia, seu unitas negativa: ergo natura ratiõ sui est negative una. — Respondeo: permissivam indifferentiam, permissive acceptam, quae sane est ipsa indifferentia permissa non convenire naturae nisi ratiõ status; subtilius tamen sumpta, quae aliud non est quam ipsa natura indifferentiam permittens, naturae ratiõ sui procul dubio convenit, ac proinde in omni statu convenire debet: Natura enim indifferentiam permittens, permittit quidem statum secundum se, sive et statum abstractionis, cum singularitatem permittit, ipsa autem natura eadem est utrumque ratiõ sui. unde inferre non licet unitatem negativam, quae in carentia singularitatis consistit ipsi ratiõ sui, sed tantum ratiõ status convenire.

Si autem dicas: natura secundum se et ratiõ sui dicit carentiam divisionis ~~statuum?~~ ratiõ ~~positivae divisionis: dicam ergo~~ cum ratiõ suae essentiae non posse dividi: dicam: quod licet natura non posse dividi ratiõ suae essentiae, quia aliunde semper esset divisa. cum hoc opportune cohaereat quod ratiõ sui permittat dividi divisione ipsi superveniente ratiõ status abstractionis, cum ratiõ sui nullum dicat praestare oppositum divisioni ~~?~~ ~~?~~ alioquin nunquam posset dividi, idcirco dividi seu non dividi non habet natura ab essentia, sed statum est ipsi accidentale.

Ad argumentum respondeo: quod licet naturae in statu dicere debeat quod ipsi convenit secundum se esse ratiõ sui; non vero quod ipsi competat ratiõ status: hoc enim ut patet ab statu dependens deficiente statu, et ipsum de ficere necesse est: unitas autem negativa ex parte in carentia singularitatis consistens naturae non convenit ratiõ sui, alioquin semper singularitate careret. sed unice ratiõ status, quia ex parte status indifferentiae et abstractionis a singularitate incompatibilis est cum ipsa, unde carentiam infert in natura: ex quo patet ad aliud: natura est ingenerabilis et incorruptibilis &c

Status ita est intra mi. ex parte

Argues 3º Naã ẽ prior ỗì pcto accidentali: sed singularitas est accidens respectu
naẽ: ḡ ẽ prior illa: ḡ in illa prioritate ẽ positive una. — 2º. Naã secluz se ẽ ens prditum: sed
unitas positiva seqr ad ens positivũ: ḡ. — Ad argtũ respondeo Naẽ ẽ priorẽ singularita
te prioritate signi, et intelligentiæ, n̄ vero prioritate reali, quia naã in nullo instanti realiter
reperitur n̄ sit determinate singularis; unde singularitas n̄ ẽ accidens physicũ realiter adve
niens naẽ, sed unice Methaphysicũ, meo sistens, q̃d extra essentiam metaphysicam naẽ reperiatur. Ad 2m. alij solu
unt omines: Dico naẽ in statu secluso ẽ unã unitate transcendentali; quæ unitas ipso
in ỗì ente inclusa, cuilibet rei convenire debet. ideoq̃ in ỗì statu naẽ convenit: Ceterum ex hoc
minime seqr ẽ unã unitate ~~fundamentum~~ consistente in aptitudine ad essendum in pluribus
singulis; similiter sunt entia, quæ talem aptitudinem n̄ dicunt, nullum vero, q̃d unitatem transcenden
talem n̄ importet; quodlibet est indivisum in se et divisum a quolibet alio.

Hic ã pluribus inquiri solet an detur in rebus ã parte rei unitas fata minor
unitate numerica: res ẽ parvi momenti; ~~pars quæ ad recolite tamen quæ pars quæque~~
affirmativa tamen resolutio nobis placet, ut patet ex disquisitionibus 1º hujus tractatus; verũ
~~dictæ etiamis~~ præcipiatur: q̃ò solum addendum ẽ hanc unitatem fatam nec universalem nec omnium
plurib. ẽ, cum realiter identificet singularitatem, ã qua solum virtualiter distinguitur, ut infra
dicetur: eaq̃ ipsa tantum dicitur et est unitas transcendentalis, quæ ad q̃dvis seqr ens. unde quia
naã ẽ ens reale, sicut quia singularitas ẽ ens, una similiter ẽ. Hinc ~~adverte~~. colliges q̃d licet
supra præmiserimus, naẽ Petri unam solum distingui ã naã, Pauli etc virtualiter, utraq̃ tamen naã
in unitate fata adinvicem distingui debet. quælibet naq̃ in ẽ entis ẽ hoc ens indivisum in se
et divisum a quolibet alio. unde sicut naã Petri in unitate fata ẽ aliud ens ab equo, et dissi
mile, ita etiã ẽ aliud a naã Pauli, licet simile. et hæc ẽ potissima ratio, cur dicit Pat. duplex
ẽ hō. dupliciter q̃ unitatem naẽ habeant realiter ḡ quæ utriq̃ maneat propria.

Quæstio Quarta

Quodnam sit immediatum substractum Universalitatis?

Nulli dubium ẽ universale ẽ quoddam compositum ex naã, et fãa coalescens. de fãa infra
labor erit; nunc vero de naã, substracto, sive subiecto recipiente fam, a qua fata denominatur
universale tam logicum quam metaphysicum. dividimur ẽ: Schola Societatis, et pro qua obtinens præci
siones respiciunt, tenentes substractum immediatum tam logici quam metaphysici universalitatis
ẽ collectionem individuorum, sive ỗìa individua confuse cognita, in ordine ad quæ nota simulia
communia. Nostri autem, et qui obtinens præscindunt per oppositum affirmant naẽ ab inferiori
bus obtinens præcisam ẽ immediatum utriusq̃ universalitatis substractum. Data Hariaga
quendam allegat sententiam asserentem prædictum substractum ẽ quoddam idolum, aut simula
chrum ab intellectu effictum, in quo tamquam in imagine apparent picta similia, quæ in inferiori
bus inveniuntur. verum hæc opinio merito rejicitur. quia prædictum idolum incapax ẽ identitatis cum
inferioribus. ideoq̃ erit ad summum universale in signo, sentiendo de quo n̄ procedit dubium.

Assertio Nostra.

Substractum immediatum tam logici quam metaphysici universalitatis n̄ ẽ collectio indivi
duorum, sed naã ab illis abstracta. duplicem partem præsefert assertio, quarum 1a breviter suadetur.
Substractum immediatum utriusq̃ universalitatis ẽ unum aptum ad essendum in multis: sed
collectio individuorum similem unitatem, et aptitudinem n̄ habet. pluralitatem enim importat
unitati oppositam ut patet ẽ.ḡ. Confirmatur universale specificum, ut fata prædicatur de
quolibet individuo: sed collectio individuorum de quolibet individuo n̄ prædicatur
ẽ falsum sit Petrus ẽ ôẽs homines. sive collectionem ỗìum hominum in confuso: ḡ.
Respondent contrarij. ~~Huic rationi occurrunt Respondent contrarij dicentes~~ collectionem illam prædicari
de quovis individuo n̄ secundum se totam; sed unice quoad partem cuilibet corres=

pondentem, et cum ipso identificatum: praedicata enim, inquiunt, talia sunt, qualia praedicantur de subiecto. sicut juxta Thomistas, quamvis ens omnia continet differentias, ens tamen non praedicatur de quavis differentia, licet de illa praedicatum ens ... verum haec solutio falso innititur fundamento; siquidem regula assignata pro univocis, quae tantum in analogorum praedicatione locum habere potest: pro univocis autem regula illa designata, seu prologum illud: dum quidquid de quopiam praedicatur dicitur de subiecto, quidquid continet praedicatum. et hinc patet ad paritatem adductam: hoc universale est univocum, ut ex dictis constat; ens vero analogum, ut in metaphysica dicetur.

Deinde impugnatur. Praedicatio haec Petrus est homo est universalis de particulari, et superioris de inferiori: ergo si natura est universalis quatenus est collectio, tota collectio, sive omnia individua de Petro praedicantur. Probatur ... natura humana secundum partem correspondentem Petro est natura Petri: sed natura Petri est determinata, singularis, et non universalis: ergo vel praedicta praedicatio non est universalis de particulari, vel collectio individuorum secundum se totam de quovis praedicatur. ... collectio est universalis secundum se totam; et ut collectio est, ... ratione denominationem universalitatis accipiat: sed attenta solutione tota collectio non praedicatur de Petro, sed tantum ~~secundum~~ quoad partem illi correspondentem, et cum illo identificatur: ergo

Respondent aliqui inter quos P. Losada (Disp. 2. c. 2. n. 16) ~~...~~ tum homo ex modo tendendi vage et indeterminate significare, deinde de singulis valere praedicari vage, et disjunctive; sed contra 1º. subtractum immediatum universalitatis est res communis et universalis; sed res vagus est singularis, et non communis ut ex terminis constat: ergo. 2º stante solutione in hac praedicatione Petrus est homo solum infertur identitas praedicati cum uno extremorum disjunctionis: est enim praedicatum disjunctive, et aequivalet huic: Petrus est vel hic, vel aliquis ex hominibus. sed talis praedicatio non est universalis, cum solum praedicetur de Petro quae natura, seu inadaequatum obiectum; quod est quid particulare: ergo. Mala doctrina adversariorum et in parte, neque praedicari disjunctive non sic secundum se totum, talis praedicatio non universalis sed particularis erit. Amplius: Aliquis homo ex modo tendendi nec est, nec constituit universale: sed ita se habet terminus homo in dicta praedicatione attenta solutione. Nec valet dicere quod haec tendentia aliquis homo explicite actus exprimit divisionem obiective; ... vero haec tendentia homo.

Nonnulli ... dicas. hoc enim est incidere in 1am solutionem impugnatam. De ... inde quia licet in hac cognitione homo non exprimatur pluralitas, obiectum non praedicatur de singulis nisi juxta adversarios, nisi vadito videlicet inadaequate: ergo vel praedicatum de Petro natura humana vel est collectio omnium individuorum, vel determinata, et singularis. praeterea modus tendendi vage et indeterminate non obstat quominus obiectum omnia individua ... comprehendat. ergo de quovis affirmari potest natura determinata supposito actu comprehendente. Denique juxta dicta non exprimatur divisio expresse sed significatur, implicata tamen, cum solum praedicetur quae determinata natura: ergo in supradicta praedicatione nulla erit universalitas in expressione, quod non dicunt Adversarii. Ex dictis colligitur 2a assertionis pars, quae sic breviter probatur. ~~Natura ab inferioribus abstracta~~ subtractum immediatum universalitatis est natura una, aptaque de pluribus praedicari: ita se habet natura ab inferioribus abstracta, cum sit de eorum ratione, et excludat pluralitatem, utpote ab illa praecisa, et separata: ergo

Solvuntur argumenta.

Arguitur 1º contra 1am partem conclusionis: subtractum universalitatis est illud cui unitas immediate applicatur: sed haec applicatur subiecto diviso, ac proinde omni collectioni, cum unitas solum applicetur subiecto illa carenti, quod enim est unum unitate non eget. ergo. Confirmatur. haec vox homo omnia individua humana significat: sed talis vox est subtractum universalitatis specifice: ergo ... quod significat. ergo. Argumentum nihil evincit, si de propria universalitate procedat, haec enim unquam reperitur in natura divisa: ad illud tamen respondeo distinguendo maiorem: applicatur subiecto diviso in sensu composito divisionis: nego maiorem: in sensu diviso, seu divisionem amittente, concedo maiorem, et sic in ... implicita ... nego consequentiam. vult dicere solutio, quod prius sine unitas rationis non applicatur subiecto divisionem servanti divisionemque non ... sed illi expresse amittenti, aliunde unum, et multiplex ... simul esse, quod est absurdum. ad confirmationem ... dico ...

Ad particulare

Arguitur 2º. proximum universalitatis subtractum est cui unitas immediate applicatur: sed haec applicatur subiecto diviso, seu omnium collectioni, cum unitas solum applicetur subiecto illa carenti. explicatur. per hanc vocem homo omnia individua nostra humana significantur: sed talis vox est subtractum specificae universalitatis secundum id quod significat: ergo. ad argumentum respondeo quod unitas rationis non applicatur subiecto divisionem servanti, sed illi unice expresse amittenti, ne dicas divisionem cum unitate componi, quod repugnat. ad confirmationem dico: per hanc vocem homo ... significari ... secundum ... non vero secundum rationes particulares, admodum quo haec vox triangulus significat omnes ... secundum rationem, non ut triangulus hic vel ille.

Sic hanc vocem *homo* oes hones significare n sesdy raões particulares ex individuos, sed sesdy ut hones sunt, seu sesdy naa hung ab individuotionib. et singularitatib. abstracta admodu quo hgc vox triangulus significat figuras triangularem, non triangulum ligneum, aeneum &.

Stangly

Argues 2° in 2am parte solutiois: Naa una, et indivisa ab inferiorib. abstracta requirit predicari de illis: sed immediate substracta universalitatis debet de inferiorib. predicari: g. pr ma. Naa ab inferiorib. abstracta n identificata c singulis; g nec predicata de illis, ora liquet, qe ab identitate predti c subto sua dicitr predicaõo. pr ani. Naa ab inferiorib. abstracta e oiu inferioru naa: sed oiu inferioru naa n identificata c singulis n cu Petrus q e naa oiu homy, nec illa identificat sine injuria cetery: g. = Nego ma. ad prob. dist ans n identificata c singulis pro lali, seu quoad 2am intentioe universalitatis, cedo ans: quoad pro mati, sive quoad subtractum, et 2g predti subdist n identificata c sui divisioe nego ant. c indivisioe sui, seu indivisa manente cedo ans et nego 2sq qug non evincit insiciata probaõ ce similita dist. ma probaois: e oiu inferioru naa ut ab illis precisa cedo ma; ut dicens pluralitate ex parte rei predti nego ma. et dist mi: naa oiu est summe cedo mi; ut ab illis prescindit ut distiõe summo anti ysicatae.*

Intra itaq fundamto de[illegible]pto ex oiu individuoru similitudine naa ab inferiorib. abstrahie, ypsaq naa reddita, et e universalis et dysiunib. predicabilis, ut saepe supius diximus. Attamen in hoc sensu naa universalis: et est 2a intentio universalitatis, quq ut pote ad raois, nec identitatem c inferiorib. dicie, nec proinde de illis predicari valet: c soly sic rao, sine reditio vi cujus naa redita dysiunib. predicabilis vnaq respectu illoru: Naa autg qug realiter identificata c inferiorib. de illis predicatur n ut dicens pluralitatem, sed ut e una. ideoq in hac predicaõe *Petrus e homo* n predicata de Petro naa ut identificata c oib. homib., sed tantu ut e ab eis precisa, l. e mavis, ut e naa uniformis tenemens oib. vnde naa identitate c singulis dicie c sui divisioe, et multiplicaõe; g dicie ad unitatem vnunciaiois predicantis naa de quolibet inferiori: c hoc tamen ~~[illegible] naa [illegible] abstracta una e [illegible] dysiunib. predicabilis [illegible] statu abstractioe nullg importae singularitatg. secus vero in statu physico obstaog.~~ Naa igitur sic abstracta una, et indivisibilis e, dysiunib. predicabilis, pluralitatq in plura sq e in statu physico, ac proinde una fit per abstractioe et plures per stractioe prosta summe gradoquin.

Sed [illegible] in hac predicaõe: *Petrus e homo* Naa humana n prescindie a Petro: g n predicata de illo naa precisa: pr ans. Naa qug cognoscita in Petro n prescindie ab illo: sed in tali predicaõe naa cognoscita in Petro: g. = Dist ans: n prescindie a Petro ex parte predti nego ans: ex pte subti cedo ans, et nego 2sq ad probaõg dist ma qug cognoscita in Petro tg qug propria illius cedo ma, tanquam illi conveniens subtili n prescindie ex pte subti cedo ma: ex pte predti [illegible] ma et applica distioe mi: Vera est q ex pte subti predicti praoõe naa a Petro n prescindie, c idq de Petro ac de homo; cetery ex parte predti naa humana recedit a Petro, sed aequalibet alia singularitate prescindie; n enim predicata tunc de Petro propria ejus, et determinata naa, sed naa humana absolute, et extrinsece ab oib. individuis precisa, hgc ~~[illegible]~~ apparet die ex parte predti ab oib. prescindie oib. uniformiter convenit.

Insurges: in hac predicaõe *Petrus e homo* ~~[illegible]~~ predicata de Petro naa qug identificata, et dicta de illo: sed naa qug identificata et dicta de Petro n e naa precisa, sed individua et singularis ex pte eadg c individuo, et singularis: g. = Dist ma. naa qug identificata, et dicta appropriatie nego ma; atributive cedo ma. et sic dicta mi nego 2sq. solutio ostat ex immediate dictis quia licet naa humana in dicta predicaõe Petro atribuatur, de illo tamen n predicata ut propria, et peculiaris illius; tum quia homo universalitatem retinet, et communiter supponie, ideoq licet Petro conveniat, minime tollie, q alijs possit convenire, et illis atribui.

Ad argumtu respondeo.

c in hoc sensu *naa universalis* 2a intentio universalitatis sit q raois, nec identitatem dicie c inferiorib. nec proinde valet de illis predicari, sed soly e rao ut naa predicetur ~~[illegible]~~ per modum modum [illegible]. Naa autg ex pte realiter identificata dysiunib. de illis predicata n ut dicens pluralitatem, sed ut e una et abstracta ab illis fundamto de sumpto ex oiu individuoru similitudine et ita in hac enunciatioe *Petrus e homo* n predicata de Petro naa ut identificata c oib. homib., sed tantu ut ab eis precisa, l. e mavis ut e naa uniformiter conveniens oib. Igitur naa identitatem dicie c singulis c sui divisioe tm q illa e una fit per abstractioe et plures per stractioe [illegible] summe precisa quin. / prosima [illegible]

cilitis atribui: solu igitur dicitur de Petro appropriatiue in hac enunciatione Petrus è hō, hoq in qua ex parte praedicati ponitur abstractio, nempe hūs hic, per quam determinate tollitur universalitas. Secus vero, si dicatur, q è hō, seu q sub ratione hominis nāa sumatur, tunc enim nāa praescindere a pactō et ceteris. H

hō, ōib q uniformiter summe, at iam dictum è de dicta de universali specifico intellige de generico proporcione servata. Tunc itaq pōo hō è anl è universalitatis de parte subiecti; at abstracta uno sic. hō. è anl raonle, et tunc sic quatis de aequali. Duo quare quae praedicao sè actus nāe proinde determinao. è dicitur, quia potius praedicabilitatem perficie, o solum dicitur determinao praedicatum atributio praedicati, n vero dicitur minao abstracta, sive appropriata, qua tota universalitatem dicitur ut dictum è. His benepra pensis et intellectis, n solum dirolvitur haec dificultas, sed clare percipitur universalem actuale praedicatione; ideoq ~~ex difficultate~~ circa q̄ desectari solet in praesenti dubium, q dubium omitto.

Quaestio Quinta

Per quem actum intus fiat universale tum logicum tum Methaphysicum?

Antequam actus internos intus nāa, et ordo declarare, quorum explicatio praemitte-re solent AA. in praesenti: notare libet effatum illud *Nihil è in intu, quod prius non fuerit in sensu.* Hoc si sumatur receptum, absolute verum n èi siqdem actus animi nos intus. et voluntatis afectiones, iustitia, dolor, voluptas, anima ipa, et alia huiusmodi spiritualia, et abstracta cognoscuntur à nobis experientiae certe sine adiutorio sensuum. Verum de praedicto axioma intelligendum è de rebus sensibilibus et singularibus, quae mediā specie intelliguntur. Cum vero o actus intus nāi multoties erga singularia versetur, praecipue, q nāar universales à singularibus separare. Pactum sic effatum illud verum censeri debeat. Pratterq q intus pro hoc statu unimerscitus in nāa singularia sensibilia cognoscere n valeat independenter à sensibus.

Igitur sensus externus visus scilicet, auditus obiectum percipit medijs speciebus ab ipso immissis, quae proinde obiectorum repraesentationes apellantur. hae autem species ad sensum communem transeunt, sic dictum quia ois sensum externorum species recipit, receptas illasq ad invicem distinguit, nempe discernens species visus, ab speciebus auditus illasq distincte percipiens. ex hoc in fantasiam, sive imaginativam transeunt species: quae tam ipse ciorum intus conservativo èst, Ubi in absentia obiectorum; ex quo sic q ut auribus obturatis, oculisq clausis res à nobis visas, et auditas perpetue imaginemur: imagines vero, seu species ab imaginativa efformatae Phantasmata nuncupantur; o adhuc mātles, et sensibiles sensibiliaq obiecta repraesentant unice quoad aparientiam, colorem scilicet, et quantitatem, et exteriora lineamenta, ad distinctionem intus, q ea quoad entitatem cognoscere, et repraesentare. Praeter hos sensus alter è, q memoria sensitiva dicitur, et tenacitate quadam aliorum species retinet.

Hactenus sensuum mātium officium, quo absoluto ingreditur intus, q primo incipit ubi ultimo desinunt sensus. Cum vero o intus potentia spiritualis sit, et species illas sensuum utpote mātles percipere n valeat, quin prius à mātlitate purgentur, et spiritualia reddantur: ideo adstruitur in intu quaedam lux spiritualis, quae intus agens nominatur; intus autem hoc hac lux supra phantasmata irradiando, facit ut in illis reluceat quaedam species spiritualis repraesentans tantum rerum essentiam, et quidditatem praecisam, et depurata à conditionibus mātlibus supra scilicet, quantitate, colore, loco existentiae. ita q munus huius intus, et lucis è producere ex phantasmatibus species alias spirituales excellentiores et sublimiores; quae obiecti vices gerentes, illudq proxime cognoscibile reddentes, intus passibilis fecundent, ut ab ipso ipsoq proprius partus producatur species expressa seu verbum mentis, quo illud ex obiecto, et potentia parta notitia

q munus sit per actum, per quem nāo cognoscitur positive una, et abstracta positive ab inferioribus lux repletis indirecte, et per modum tui ~~agno~~ et ex tali actu sic è nāa positive praecisa videtur resultare in nāa, quaedam unitas quaedam positiva et absoluta, quae è fra universalis metaphysici constitutiva, et fundamentum proximum ~~universale~~ logici universalitatis. Ante vero in stramum soluta manent q. 2. et 4 praecedenti tractatus.

universalitat.

Hic fuerit quaestio persae solet inquiri, per quem actum intus fiat universale tam logicum quam metaphysicum, et quam ut unumq sit fra constitutiva. supposito tamen universale logicum constituitur importatione respectum identitatis ad inferiora, ut ex superaddito definitio istae factum è tractatus quaesiti secundo. Itaq brevitatis dico universale logicum fieri per actum attingentem nāa ut aptam ad essendum in multis; Qui actus, cum ita attingens nāa cum respectu ad inferiora simplex dicitur operatio, o comparative ad illum actum, q è actus his afirmatio nāa de inferioribus, q proinde operatio sponte sua mira apellata.

Ita ante universale logicum per quem nāa reddatur fa logicae universalis è respectus ille, sine re tio, qui in nāa extati cognosci operative sunt tae. eo modo quo de artificio obiecti diximus q. ultima praecedentis tractatus. Universale vero metaphysicum utpote unum

Intus agens ꝯ realiter, ꝟ per raōnem saltem distinguitur ab intellectu passibili, q. talis dicitur ex eo qd species ab intellectu agente elaboratas patitur, et recipit. intellectus passibilis, possibilis passivus apellatur quia potest intelligere, et fieri quodammodo oīa in esse intelligibili: unde dictum est intellectus intelligendo fit oīa. Hinc intellectus passibilis intelligendo speciem expressam, seu verbum mentis parit media intellectioē, tamquam propria actione. exqua oritur qd intellectio duplici munere gaudeat, alio producendi verbum mentis, et sic dicitur dictio: alio vero contemplandi objectum in verbo, in quo tamquam in speculo actu videtur, et relucet, et sub hoc munere dicitur speculatio. Attamen ꝯ intellectus passibilis diversimode, et multiplicitur in verbo cognoscere posse objectum, multiplici actu, seu cognoē illud atingere valet. et 1º cognitioē, seu abstractioē negativa, per quam rei quidditatem, et ipsius cognoscit nulla mentioē facta cujuslibet accidentalis proprietatis nempe singularitatis, aut universalitatis, ut ex superioribus liquet.

2º se exercere valet per abstractionem positivam, media qua directe cognoscit naturam actualiter, et exercite à singularibus praecisam, indirecte vero ipsa singularia per modum ~~aptitudinis~~ à quo natura recedit, cujus raō est, quia similis cognitio stricte praedicata exigit tū ponere propriam raōnem naturae constituentem, et denominantem actualiter à singularibus separatam. ~~Deinde~~ tum ergo naturam de genere, illam per simplicem separatioem ordinando ad singularia tamquam ad terminum ad quem, Denique per comparationem sponitam, quae est actus ille quo natura de inferioribus praedicatur. Deinde ~~notandum~~ sciendum est universale ut est 1º designatum non est aliud esse metaphysicum quod omnis termini nae habitudinem sciant, et talis dictum, quia Metaphysica ordine superemineat scientiis. hoc tamen universale naturam reddit ~~abstractam~~ positive abstractam à singularibus his per modum tū à quo inspectis; logicum ~~autem~~ vero est unum versus plura, sive unum plura respiciens per modum superioris ad inferiora. De utroque procedit dubium, circa quod tanta opinandi licencia, ut multus de actus un. ius efectivo universalis non operatur nam vero judicium duplici assertioē declarabitur. Atque

Assertio Prima.

Universale metaphysicum non perficitur per abstractionem intellectus agentis, nec per abstractionem negativam passibilis, sed tantum per hujus abstractionem positivam: triplicem partem continet assertio quarum 1ª sic breviter probatur ~~Universale metaphysicum importat propriam raōnem naturae constituentem formaliter universale, sed per abstractionem intellectus agentis non producitur similis propria~~. Ma ut certa supponitur: pa mi Universale metaphysicum perficitur per actum, per quem producitur forma illius constitutiva: sed per abstractionem intellectus agentis non producitur talis forma: ergo. pa mi forma universalis metaphysici est forma raōis naturam constituens formaliter unum: sed haec forma non producitur per abstractionem intellectus agentis: ergo pa mi intellectus agens cognoscitivus non est: sed forma raōis oritur in cognoscendo. Ma 1º videtur falsa videtur: quia nusquam percipitur intellectum agentem esse quoddam intellectum, et cognoscitivum non esse; verum hoc ab AA. ex distinctioē intellectus agentis à possibili supponitur; Moderni excepto Durando hanc negantibus distinctioē: Mi clare patet, quia licet intellectui agenti aliqualis redatur cognitio, haec insufficiens est ad perfectam intellectus raōis efficientiam. Dra legitime de lucitur

~~Raō explicatur~~ Pro plena hujus raōis intelligentia, et pluribus Dictionem textimonijs quae in contrarium objici solent plenedius satisfaciās: adverte qd intellectus agens tamquam lux obtum irradiando expers quod discognoīs, ꝟ imperfecte saltem cognoscendo, ut probabilius apparet, elaborat speciem obti repraesentativam, quasi virtualiter, et in actu 1º qua specie facundatus intellectus passibilis speciem expressam, seu verbum mentis parturit, in quo actualiter, et perfecte repraesentatur obtum. quam doctrinam maxime amplectuntur adversarij: Verum ex hoc unice sequitur per intellectum agentem solum conformari universale metaphysicum virtualiter incomplete, et in actu 1º: non vero perfecte et in actu 2º: quia licet per intellectum agentem repraesentetur obtum metaphysicum ꝑ[1] et possit esse cognoscibile proxime, et proportionatum intellectui passibili: non tamen redditur cognitum, ac proinde per intellectum agentem fieri non potest forma raōis, quam in cognoē actuali ~~existit~~ completa existit. et ex hoc quamplurima dissolves.

Similiter hic fieri nequit per cogitationem solam per quem actum intellectus fiat universale tantum logicum, quod metaphysicum et quidem de utroque fra

[1] sive conditionibus metaphysicis

Quoad 2^m^ partem probatur assertio: universale methaphysicum est natura positive una sed per abstractionem negativam non fit natura una positive: ergo p[ro]mi[ssa] ex dictis[?] erat modo in natura una, quo divisionem excludit: sed per abstractionem negativam non positive, sed negative tantum divisionem excludit: ergo. Maior patet, ~~et minor[?] ... natura enim~~ negative abstracta et per se patet: ergo. Iam quoad ultimam partem suadetur assertio: universale methaphysicum est natura una positive: sed ita se habet per abstractionem positivam intellectus passibilis: ergo p[ro]mi[ssa]. Posterior actum fit natura una positive, perquem seipsa excludens positive singularia: sed ita seipsa per abstractionem positivam intellectus passibilis: haec enim posita respicit singularia tamquam tamen aquo... per quod a negativa secernitur: ergo. Maior patet, etiam natura solum excludere potest ~~positive~~ singularia per extremum oppositum, positivum scilicet vel unitatem. Minor ex dictis liquent.

Assertio Secunda

~~Universale logicum fit per simplicem comparationem. Assertio haec expresse videtur in D. Thomas pluribus in locis, praesertim opusc. 55 dicente: Universalitas non est ex eo, quod est in anima; sed ex eo quod comparetur ad singula. Si autem respondeas S. D.^rem^ loqui de comparatione opposita ipsum audi: 1. p. q. 28 art. 1° in corp. ubi haec habet de relationibus rationis:^+^ respective significatur per ea, quae dicuntur ad aliquid. aliquando est tantum in ipsa apprehensione rationis conferentis unum alteri; et tunc est relatio rationis tantum: sicut comparat homo animal ut speciem ad genus.~~ [+aliquando]

3. Universale logicum fit per actum simplicem comparationem. Conclusio haec expressa videtur in D. Tha pluribus in locis: praesertim q. 7 de potentia art. 11° ajente: hujusmodi sunt relationes rationis, quae attribuuntur ab intellectu rebus intellectis, prout sunt intellectae, sicut relatio generis, et speciei. has enim relationes ratio adinvenit considerando ordinem ejus, quod est in intellectu ad res, quae sunt extra. quod si dicas D. Thomam loqui ~~de comparatione~~ comparatione opposita ipsum audi 1. p. q. 28 art. 1° in corp. ubi haec habet. Aliquando respective significatum per ea, quae dicuntur ad aliquid est tantum in ipsa apprehensione rationis conferentis unum alteri: et tunc est relatio tantum rationis sicut comparat homo animal ut speciem ad genus. sed apprehensio comparativa illa est simplex comparatio: ergo. suadetur ... ratione deducta suadetur assertio. universale logicum consistit in respectu naturae per modum superioris ad inferiora. sed hic respectus fit per simplicem comparationem: ergo. Maior ex definitione universalis logici constat: probatur minor. hujusmodi respectus fit quatenus natura intentionaliter ordinatur ad inferiora: quia independenter ab intellectu ~~inferiori~~ illa non respicit nec in ullis conveniunt ... rei: sed ordinatio haec est simplex comparatio, ut ex D. Tha constituet: ergo.

Enervantur Argumenta Contraria

Plura, quae adversus duplicem hujus conclusionis partem objici solent ex dictis, simul ex dicendis facilius dissolvi possunt. itaque Arguens 1° in ultimam hujus conclusionis partem. Universale methaphysicum est fundamentum proximum logicae universalitatis: sed per abstractionem positivam intellectus passibilis non ponitur tale fundamentum: ergo p[ro]mi[ssa]. non ponitur simile fundamentum per actum perquem non cognoscuntur inferiora: talis est abstractio positiva intellectus passibilis; cum haec obligatur ... quod ~~in speciei~~ repraesentata in specie ab intellectu agente elaborata, in qua non inferiora, sed natura ab illis denudata repraesentatur: ergo. = Respondeo quod haec tamen species directe tantum repraesentat naturam, indirecte tamen ~~repra~~ inferiora repraesentat, quatenus eorum naturam exprimit. itaque intellectus passibilis cognoscit etiam indirecte saltem singularia, quatenus supra species reflectens cognoscit illam abstractam esse a fantasmatibus singularibus repraesentantibus singularia audiatur D. Thas 1. p. q. 86 art. 1° in corp. ubi ait: universale per species intelligibiles directe intelligit; indirecte autem singularia, quorum sunt phantasmata. et contra si aliquid convincit argumentum, singularia cognosci non possunt, cum solum nullus actus intellectus cognoscere non valeat nisi quod repraesentatur in specie.

Sed dices:

Arguens 2º (potius ~~in dicta responsione~~ replicabis): fundamentum proximum universalitatis logicae consistit in proxima capacitate naturae ad praedicabilitatem de inferioribus: sed hanc non habet natura per abstractionem praecisivam intus possibilem: ergo prima minor: natura positive abstracta aeque indifferens est ut sit subjicibilis, ac ut sit praedicabilis. Natura enim humana positive abstracta a Petro, et Paulo tam indifferens est ut de illis praedicetur, quam ut eis subjiciatur: ergo = ad argumentum respondeo naturam ab inferioribus positive abstractam potius exigere praedicabilitatem respectu illorum, quam subjicibilitatem ad genus, tum quia in abstractione illa nulla fit mentio generis, bene tamen inferiorum a quibus abstrahitur, tum et praecipue, quia natura abstracta non de se respicit, et trahit inferiorum exigentiam, et generis, ut ita dicam exercite in ipsa aptitudine essendi in illis, prout essentiae. Unde quamvis ut sic abstracta abstrahit tantum respicit inferiora, tamquam terminum a quo, exigentiam habet tamen illa respicit ut terminum ad quem, vi nempe unitatis, ratione cujus potiori jure exigit praedicari quam subjici, licet per abstractionem antea ab ipsa determinate respectum subjicibilitatis subintrat.

Arguens 3º in 2am assertionem universalitas logica sita est in respectu seu relatione naturae per modum superioris ad inferiora: sed per abstractionem positivam eadem ~~forma in~~ natura non habet relationem: ergo prima minor posito fundamento relationis statim resultat relatio: quia ad relationem non est terminus per se motus; sed per abstractionem positivam ponitur saltem natura fundamentum relationis superioritatis ad inferiora, ut ex nuper dictis patet: ergo. Major et maior ~~quia~~ quia relatio rationis fit ad similitudinem relationis realis, porro prout sicut ista, ita et illa debet esse posito fundamento resultare = Respondeo relationem realem resultare quidem ex fundamento, et termino, et relationem habere nullam omnino respectum quam ipso actu necessario oritur: e contra accidit in relatione rationis, haec enim cum sit in cognosci consistat solum dicitur esse fundamento fundamenti, quatenus illud exigit productionem ipsius cognitionis: unde posito fundamento non datur similis relatio; sed determinatam exigit intus actionem ad illam terminatam, cujus natura cognoscatur simpliciter quidem comparatione ordine ad inferiora, ideoque non fit ad similitudinem adaequatam sed tantum inadaequatam relationis realis.

Replicabis: per abstractionem positivam constituitur natura positive apta ad essendum in pluribus: ergo in illa ratione: probatur antecedens: per abstractionem praecisivam tollitur a natura positivum impedimentum ut sit in pluribus: ergo antecedens patet. Sed quod per abstractionem positivam superaddit natura aliquid, quod non habebat per negativam = Dist. antecedens: positive apta fundamentaliter proxime seu radicaliter antecedens, actu et formaliter nego antecedens, et sensu antea probationis nego consequentiam. Quippe natura solum constituitur universalis et in praedicando fundamentaliter per respectum superioritatis ad inferiora, non vero per unitatem absolutam, quam accipit a positiva praecisione: per hanc enim natura respicit tantum inferiora tamquam terminum a quo recedit, non vero tamquam terminum ad quem, nisi ad summum exigentialiter et implicite, ut dictum manet: et hanc quidem exigentiam dicere et exclusionem positivam singularium habet natura vi abstractionis positivae, non vero negativae et ex hoc patet ad ultimum probationem.

Instabis: natura per abstractionem positivam fit universalis in essendo, sive unum aptum ad plura: sed unum aptum ad plura actu respicit illa tamquam terminum ad quem: ergo = explicatur universale in praedicando, sive per modum superioris ad inferiora respectum nisi tamquam praerequisita ad universale in essendo: sed per abstractionem positivam fit universale metaphysicum, et in essendo: ergo. Major patet praedicabilitas enim requirit aptitudinem praesupponendo. Minor constat etiam ex definitione universalis metaphysici, et in essendo. ~~et~~ ratio ligetur = Replica haec est summe ista omnia praecipue tamen sentiunt adversarii fundamentum; et quidem magnam praesefert difficultatem adversarius thomistas illos, qui universale metaphysicum constituunt per aptitudinem ad essendum in pluribus, logicum vero per praedicabilitatem, quam praesupponunt esse in genere universalis metaphysici: ergo in illorum sententia universale metaphysicum universale in essendo, logicum vero in praedicando.

Ob quod imperfectam unitatem

Ad 3um ε: actus intus artificiose dispositi possunt a logica realiter reflexione, reflexive attingi: sed actus intus reflexe attacti et artificiose dispositi dicunt artificium expresse totius respective realis, et repraesentavit, ad obtiung: g. tale artificium falso dicatur ordinari ad obtinendum primarium in spiritu a logica. primi ng. ma. patet ex dictis singulis 2 quibus facultas intellectiva di... mos actus reflexivos primo intus artificiose dispositi et reflexe attacti dicunt artificium et formae regulis logicae ... sed simul artificium expresse totius respective realis, et repraesentavit, ng. etiam et repraesentavit vnice i ad obtinendum g. 2º actus intus artificiose dispositi dicunt partem ... artificium intrinsecum: sed potest attingi ... artificium reflexe a logica tunc tantum ad obtinendum ... n. dependet ab obto potest reflexe attingi sine tali ordine: sed artificium intrinsecum n. dependet ab obto, quin potius hoc ab illo dependet ... ut ... ...

3º ... actus ... Actus metaphysicae ... ad ... intrinsece obti: sed similes actus reflexe attacti, neque sub ratione entis, ... exprimunt ordinem: g. Denique ens rationis ... Metaphysicae reflexe attacti ... ratione entis ... sed hoc ... non obest ... primario ... a logica respiciatur; ... ratio est, quia actus ... Metaphysicae reflexe attacti ... rationis ... ordine ... obtinendum ... artificiale dicant ... artificium ... ad aliud, ... ad obtum, ... reflexe attacti ... obti ... obtinendum ... sicut ... Deipara ... imaginis ... regulas artis pictoriae ... ad ... in solutione argumentorum ... in statu ...

Assertio secunda.

Modus sciendi obtinens ε obtum primarium inadequatum logicae ... dictamen expresse docent ... Angelicus Praeceptor 2. Metaphysicae lect. 1 ubi ait: Sic modi ... de illis secundis intentionibus, quas ratio adinvenit in rebus consideratis, sicut intentio generis, speciei et similium, quae ... in rerum natura, sed considerationem rationis consequuntur, et hujusmodi ens rationis ε proprie subjectum logicae. Ergo sic secundae intentiones quas ratio ... in rebus consideratis, et quae considerationem rationis consequuntur sunt proprie subjectum logicae: sed hujusmodi intentiones sunt secundae intentiones obtinens ... modi sciendi obtinens ... modus sciendi ... primarium obtum logicae, ... subjectum ... exprimunt ... consequuntur ... ratione ... in rebus ... ad cognoscendum ...

Pr. ratione: illud ε obtum primarium inadequatum logicae in quo reperitur ... ratio formalis specificativa, neque artificiosa ... modus sciendi obtinens ... Modus sciendi obtinens sunt res artificiose dispositae, seu secundis intentionibus obtinens logicalibus affecta: sed secundae intentiones sunt artificiosa ... modi ... Maior ... artificiosa ... artificium logicum ... definitionis, divisionis ... definitionis obtinens ε 2ª intentio obtiva ... in modo definitionis ... obti ... sunt artificiose disposita: sed 2ª intentio ... definiens

Pr. ratione illud ε obtum primarium inadequatum logicae in quo intrinsece invenitur intrinsece et independenter ab alio ... ratio ... specificativa ... artificiosa modi sciendi: sed hoc invenitur intrinsece, et ... independenter ab alio in modo sciendi obtinens: g. ... Ergo primi modus sciendi obtinens sunt res artificiose dispositae, seu logicalibus intentionibus affectae. Ergo sic 2ª intentiones, quae sequuntur considerationem rationis, ... 2ª intentiones ... modus sciendi obtinens, sed ... sunt ... primarium logicae, ... subjectum ... ... considerationem rationis ... sunt ... adhuc reflexe attacta ...

Pr. ratione: obtum primarium inadequatum logicae ... artificium modi sciendi ... ratio formalis specificativa ... ita se habet modus sciendi obtinens: g. ... modus sciendi obtinens sunt res artificiose dispositae, sive 2ª ... affectae: sed 2ª intentiones obtivae ... artificium modi sciendi: g. ... artificium modi sciendi ... definitionis ... definitionis obtivae ε 2ª intentio obtiva ... quae ... ratione ... definitionis ... se habet ex parte obti, neque ... et ratione: sed 2ª intentio obtiva ita se habet ad ... ng. ... ...

n. ... ad regulas

idem ...

... ita se habet modus sciendi ... g

Ex ratiõe: obtũ primarium inadequatum logæ ẽ illud in quo invenitur: quæ ratio fctis specificativa, nempe artif. ciosa fa modi sciendi: sed hæc invenitur in modo sciendi obtinuo: g. primi:

Affirmatur:

P. Ratiõe illud ẽ obtũ primarium inadequatum logæ in quo invenitur independenter ab alio quæ ratio fctis specificativa: nempe fa artificiosa: ita se habet modus sciendi obtinuo: g. primi modus sciendi in abstracto sunt res artificiosæ dispositæ, seu 2æ intentiõib. obtivis logalib. affectæ:

fctis, quæ se tenet ex parte actus: g. affirmatur res

Affirmatur et explicatur: res sunt ~~fctæ intrinsece artificiosæ in ẽe obti~~ ne dependentia ab actib: g. pr. ans. Artificiu rerum fctitum manifestat ignotum sine dependentia ab actib: g. pr. ans. artificiu rerum ẽ fa res ordinans, et disponens, itaque extra, partes et capacitates innotescant, qd ignotum manifestare: sed similis fa nõ dependet ab actib: g. ma patet, quia per artificiu definitiõis obtinet v.g. res ita ordinantur et exprimere apparent quod nõ prius sit omnino et qdq definiale: pr. mi: similis fa ẽ intrinseca rebus: g. ans patet nõ res perillus dicuntur intrinsece ordinatæ sine dominus fa fc, quæ intrinseca ẽ ipsi dictus ordinatæ. ~~Respondent communiter Jesuitæ~~

Respondent communiter Jesuitæ res solum ẽẽ artificiosas extrinsece, et dumtaxat ~~dumtaxat~~ per modum signi extrinsecẽ manifestare ignotum, nam ~~plenum~~ fa res ordinans et dispo- nens in modo definitiõis, divisiõis, generum &a sunt actus intus, artificiosi, denominantes obta extrinsece artificiata: sic actus definitiõis se habet per modum fc obti definiti, et sic de cæteris, ~~cujus ratio (inquiunt) ẽ quia per hoc pragisse~~ qd ẽ senetum extrinsecum ex rã obti, ~~quo~~ substracto, et ex definitiõe fctis ~~fc~~ quæ fa substitutum et sic de cæteris, cujus ratio, inquiunt, est, quia per hoc pragisse qd res, seu obta cognoscenda per actus artificiosos, substitutur et denominantur artificiose cognita, sequitur nõ dantur alia 2æ intentiões obtinua, nec alia fa artificiosa præter fc modi sciendi fctis, quæ prout intrinsece denominans actus ẽ obtum primarium logæ, secundarium vero prout denominans extrinsece rem. Respon- sio hæc quatenus asserit artificiu actus intus ẽẽ fc extrinsece denominans obta maxime annidet sagacitate, et peraudito familiæ nõ moderno. ... quoad alia qd impugnus nammus.

Sed stracti? Solio tamen subsistenti nõ potest in pãys dexteritatum, ~~...~~ Deo asserunt modum sciendi fctis ~~indiget~~ artificio intrinseco, quia sine illo actus intus essent ... erroris, obscuritatis &c. sine subjecti: sed idq accidere in rebus nõ est dicendum ostabre: g. imprevata tamen deinde nulla res substituta fctis artificiosa per denominatiõg ab actiõe denum. ~~...~~ ~~dispositiõe~~, et dispositiões quæ partes illius ad invicẽ circumdantur: g. ans patet tum in domo, tum imagine, et aliis similib. quæ obtum dicuntur fctis artificiosa, a fa intrinseca illis, nempe ordine, et dispositiõe quæ illarum partes servant inter se. Pater tamen, licet ab ... in partibus effective et extrinsece proveniat a dealbante partibus, partes nõ dicuntur dealbatæ per illus actiõg extrinsecum, sed per albedinem intrinsece receptam in partib: g. prudentia. ant nõ substituta fctis generis logica per aptitudinis ad plura: sed aptitudo hæc ẽ ordo in actiõe intus sed in fa, quæ se habet intrinsece in alio: g. primi: ~~fa generis~~ sive logica aptitudo ẽ id quo ant respicit species ~~quæ~~ inferiora: sed per cognitiõg illa nõ respicit, ... adequate sumpta in ordine obti cogniti ad ullus et cognoscentis: g. fa generis nõ ẽ actus intus sed ad dicendum ex modo cognoscendi intrinsecus tamen in alio, ... relationis modo cognoscatur, et intra ea prosequuntur omnimo. Sed dehis infra.

pro substitutiõg ant generis ẽ intrinsece anti: g. Denuo ratiõe ratio fctis tiva. Species generis obtiõe: g. n denuo in super ... intrinsece: g. pro ans res sunt artificiose prout dicunt ordinem ad invicẽ: sed hic ordo ẽ intrinsece rebus et patet in imagine.

Assertio Tertia

Obtum primarium adequatum logæ ẽ ~~fa artificiosa prosequendæ a modo sciendi fctis~~ modus sciendi artificiosus et sic, pr. ~~obti~~ Breviter illud ẽ obtum primarium adequatum logæ qd omne sub se oia dego primario agit logæ: ita se habet modus sciendi artificiosus et sic: g. pr. ma: ideo color ẽ sensus adequata specificativa visus, quia stinet sub se oes differentias coloris, quæ visus attingit et obta primaria inadequata, sed modus sciendi et sic sub se stinet differentias modi sciendi fctis, et obtivæ, de quib primario logæ agit, et ex precedentib. stat: g. Affirmatur: obtum primarium adequatum logæ ẽ id quo intus dirigitur sive sive circa actus nec circa res: ita se habet modus sciendi artificiosus, quæ cavens a fa, et obtuo: g. Ma: certa cetera obtum adequatum logæ ẽ fa artificiosa sciendi, ~~cujus~~ cujus

promi modus sciendi dicitur ~~...~~ ... subse modi sciendi fctis et obtinus de quib. primario agit logæ et probatum manet: g

per quç ois absolute tollitr error. ac proinde tz in actib. tz in reb. debet intrinsece esse
prim̃ et ois error ab illis auferatr, ni ee rea liquet.

Evodantr arg^ta c̃tra primam resolonẽ militantia.

Argues 1° obtz primarium logç e id in quo loga ultimo terminatur rectè: sed
loga ultimo terminatur ñ rectè in modo sciendi fabrig. ergo ni. Modus sciendi fabris
sunt actus artificiose dispositi: sed in his loga ultimo terminatur ñ rectè: g.
ergo mi. loga ultimò terminatur ñ rectè in actib. mediis qb. suum attingit obtz: rectè
hi actus artificiose dispositi ita se habent, ut sint essentialitr via, et tendentia
ad obtz: g. ~~d~~ dispici mi negata dist ultima ma. et sunt praecise viudum secundam, et
sunt tis alterius actus reflexi, nego maior distinguo mi: ita se habent directe dum
ssp. secundo mi, reflexe ssiderati, subdist. specificative, et pro facti nego mi; specifica
tive, et pro materiali sedo mi; et sic dista implicita probaõe nego csq.

Genuina hujus solutionis intelligentia perfectius innotescet, si observetur logç
aspecte non via reflexivq. posse inferiores reflectere actus. itaque quamvis isti et directe dicuntur
sint id medio quo loga suum attingit obtz; reflexe tamen ssiderati tantum sunt quasi cogni
tiones reflexae, quatenus per alios actus ssiderare ~~convenit~~ artificiosa compositos rectè ee ordinata certum posse, quae
ad delectandum recta artificiosi operatione. Unde actus ~~itaq~~ intus artificiose dispositi dicuntur ~~respectivo~~ respectu
~~producere~~ viam tendentiq. et viq ad obtz, et recte de materiali se habet in actib. respectu logç reflexionis
Haltem uno e ssonnit ad regulas logç, ~~dictum~~ q^d odq e artificium intrinsecum, q^d de facto ha
bet respectu logç reflexionis. Proposita, ipsius rao fabris specificativa. ex quo fit q^d licet directe seu adaequate sum
pti ñ habeant raõg. tis in quo loga ultimo rectè, bene tamen reflexe seu inadaequate accepti,
prout sic soly dicant habitr ordinem ad terminum, sustando regulas logç. ac proinde primario sunt
procanta ab ipsa.

Doctrina hgc perspicua e tz in actib. Metaphy. q hic directe dicitur ordinem
tendentiq exprimant ad ~~quod~~ obtz reflexe tamen accepti, primario ssiderantur ab ipsa quia
in illis prout sic ssideratis invenitur rao entis, specificativa Metaphy. via et tendentia ad
obtz de materiali se habente et similiter rectè in intellectione, quae essentialitr e via, et tendentia ad
verum veritatis et tamen tantum e intus reflectentis, quia in se habet raõg veri specificativam intus
ideoq tendentiq obtz dicit de materiali prout sic ssiderata. Et ouq rao e, quia actus potentiarum, habi
tuum sunt imperscrutabiles sunt a raõe viq. dz in se ñ habent raõg specificativq potiq. habitus
habitus, et patq e in actib. potiq viciniq. sensumque in actib. Metaphy. Similiter et dicitur manet, q
modus sciendi fabris intrinsece et in se, sic artificiosus, in se habet intrinsece raõg specifica
tivq logç, ideoq potest quq optime praereflexe primario attingi a loga licet adaequate et directe
ordinq et tendentiq dicere ad artificium obtinendum.

Sed dices: actus intus artificiose dispositi et reflexe ssiderati dicunt
fabrili raõg viq: g. p^r ans. actus intus artificiose dispositi, et reflexe ssiderati dicuntur fabrili ar
tificium actus; sed artificium actus e via, et tendentia ad artificium obtinendum; nq actus causant et
repraesentant artificium obtinendum, ñ secundum entitatem suam naturalem. sed quia artificiosi: g. Negatur
actus artificiosi; idq dicunt artificium, et directe, ac et reflexe ssiderati, alioquin ñ fabrili sed
obtinq dicerent: sed et directe sunt via, et tendentia ad obtz: g. Ma. certa videtur tz quia reflexio
nihil ponit in obto. tz etiq quia semper attinguntur a loga et in tali specie ssiderati:
negatur q^r et a tali specificanti obto. q^d ñ e aliud quq ordinq ad ipsq dicere* = hgc etsi difficilia
doctrina solvuntr opposita, Traditq instantr exemplis, nempe in actib. Metaphy. et intus
obiiciebq tantum, quib. adversarii nostri in arguunt, possunt a nobis redargui, et ab illis solumq accipere.

cauvalitati et vis, hoc

Unde Itaq ad 1m nego ans. ad probaq dist. ma. dicunt falite artificiuz intrinsecuz, et in ordine ad se secdo ma, extrinsecuz, et causale nego ma, et dist. mi. hoc artificiuz nempe extrinsecuz, et causale, secdo mi, intrinsecuz et in ordine ad se nego mi et applicata distio e insufficiens probaoi nego csq. Solutio constat ex dictis. Actus igitur intus et artificiose dispositi dupliciter considerari possunt, 1 prout in se actus, et causa artificiosa dicunt ordinem et tendentiam ad artificium obtivum, 1 quatenus dicunt ordinem ad se invicem connotando regulas logicas. in 1o considerationis tantum exprimunt causalitatem et tendentiam, sineq prout sic artificium extrinsecum dicunt et proinde obtum secundarium logq. in 2o vero 3 nullum falite dicunt ordinem ad obtum, sed ad se invicem, connotando tamen regulas logq, quo nihil minus quod prout sic praescindunt a ratione causalitatis et ut sic hoc eius vires sumuntur ab obto ad quod tendunt sineq prout sic obtum primarium, prout sic soli dicunt falite artificium intrinsecum per quod se ipsos interne respiciunt, connotando regulas logq. unde licet actus et artificiosi causent, et repraesentent ordinem, et rectitudinem artificium obtivum, artificium in cujus sunt causa non semper dicit causalitatem et vim.

cujus ratio e. quia d

admitte Neq ratio ire ab obto ad quod tendunt, ratio vero artificij a regulis quibus conformantur: quae conformitatis habitudinis actus per hoc praecisse quod logq. se ipsos interne respiciunt secundum ordinem, et rectitudinem, connotando regulas logicae, a qua proinde primario intrinsecum

Ad 2m dist ma. idq. et eodem modo cognitum nego ma, idq. et diverso modo ex quo fit, quod habet ad atactum ~~[illegible]~~ ma. et secdo mi nego csq. ~~[illegible]~~ quia licet reflexio hoc ipso quod actus speculativus ~~entitatis machinam~~ quia ~~et~~ multas entitates artificij introducat in actibus, aufert tamen ab illis rationem virtutis et tendentiae, ratione considerat rationem artificij falis, quatenus dicit conformitatem cum regulis logq fundatam in ~~[illegible]~~ quod idq. e artificium intrinsecum et in ordine ad se ~~[illegible]~~ idq. sit artificium specificativum, et in esse rei, quia prout sic praescindit a ratione virtutis, et ordine

Quia licet reflexio hoc ipso quod actus speculativus nihil ponat actibus ad invicem interne ordinatis, ~~extra obtum~~ in actibus artificium extrinsecum et in ordine ad aliud, ~~[illegible]~~ tamen ab illis rationem virtutis non tamen falite, sed specificative et in esse obti, quia prout sic praescindit a ratione virtutis et tendentiae, ~~[illegible]~~ obtum ad obtum (Necessaria artificium reflexae atactum esse obtivum, tum quia hoc tota in illis ratione artificij esse conformitatem fundatam in rebus, illud vero in actibus, tum et praecipue quia illi non apponit 2a intentio obtiva. idq. solum e artificium fale non in esse rei, sed in esse obti considerata quo intendit constituit ij falis, quatenus dicit conformitatem sui in tali specie per artificium intrinsecum et in ordine ad se. non vero per extrinsecum, et in ordine ad aliud, nisi tantum extrinsece in esse rei, et ex hoc constat ad ultimum.

conformitatem ceptum inter illorum cum regulis. Unde idq.

Urgebis: eadem difficultas: (Actus intus artificiose dispositi quatenus per reflexae atinganta dicunt falite rationem virtutis ~~[illegible]~~ Actus intus quatenus per reflexae atinganta, comprimunt debent artificium distinctum ab obtivo; sed nullum e praeter artificium male; quia in ratione artificij in omnium omnium. ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~intelligentia~~ nam ~~[illegible]~~, ideoque accurate, et tale e distinguenda. ~~[illegible]~~ nego antecedens. comprimunt debent artificium ~~[illegible]~~ specie distinctum in esse obti inadequati quod ad probaq Dist ma. seu ex parte rationis falis sub qua nego seu ex parte rationis falis quae secdo ma, ratione obti sive omnium seu ex parte rationis falis quae secdo ma, et dist. mi nullum e artificium distinctum ~~quod~~ entitative praeter artificium male permitto mi; falite in esse obti inadequati quod nego mi et csq. Ratio facilis solutionis constat adverte artificium fale dupliciter posse ab obtivo distingui, 1 ratione mag, seu subti, aliud enim e artificium reale, aliud artificium activum. 1 ratione talis artificij non ex parte rationis falis sub qua, hoc enim ~~[illegible]~~ ~~ratio omnium~~ artificij, ~~et quae~~ nullum distinctum infert sed aequaliter ab utroque participatur, sed ex parte rationis falis quae.

antificium intrinsecum et in ordine ad se non vero ex parte ~~[illegible]~~ ad aliud. unde ~~[illegible]~~ non e artificium falite rei specificative, et in esse obti, quia prout sic praescindit a ratione virtutis, et ab ordine ad obtum. quicquid in esse rei idq. se ob oppositam rationem. Necessaria dist

Sic ~~Patet~~ hoc in albo, et nigro (quae sunt obta inadequata visus, et ad invicem distinguuntur tum ratione mag seu subti, tum etiam ratione coloris non ex parte rationis falis sub qua coloris visione in qua conveniunt, sed ex parte rationis falis quae, seu talis coloris. (~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ reddit quod sint visus atingere albuz et distinctum in specie a nigro ratione talis coloris, nempe in esse obti inadequati quod, seu ex parte rationis falis quae, et non praecisse ratione subti, ~~nisi tantum~~ materialiter. ~~Ad secundam~~. ita dicimus actu logica atingi e artificium fale et distinctum in specie ab obtivo, quia sola ratio distinguendi sit artificium male, ut tale, sed non praecisse ratione virtutis, sed ratione talis artificij indebite falis ...

Eodem sensu infertur probatio: Nam licet verum sit, quod actus et artificiosi causant artificium obtivum, artificium in cujus sunt causa non semper dicit causalitatem, et vim.

ad invicem interne ordinanti

intrinsecè, vi cujus actus ñ exprimunt ordinem ad objectum, sed ad se invicem connotarent (concordent) rectitudinem logicam. Itaque artificium sumptum directe sumptum distinguitur ab objectivo ratione uti, reflexe vero subinde natum, seu ratione uti praesupponit. objectum distinguitur ratione tali artificium intrinsece

Ctronius artificium sumptum adequate seu entitative, secernitur ab objectivo, tum quia causatur, et extrinsece artificiosum, tum quia artificiosum intrinsece. reflexe autem et inadequate consideratum in ēē objecti sumpti quod objectum distinguitur, quia taliter intrinsece artificiosum. Ctronium ratio est quia supposita ratione uti, quae artificium sumptum directe sumptum distinguunt ab objectivo, adest actibus artificiosorum compositis aliter conjunctis vel cujus terminare aliquam actum (ut prout sic objectum ad invicem ordinantur, et dicant nempe conformitatem intrinsecam cum regulis logicae + conformitatem cum regulis, dicitur quidem taliter ab artificio objectivo, ratione autem uti de materiali, et specificatione tantum in illis importata.

Solutio haec aliis terminis explicari solet. ut ex priori praecipitatis adunatis artificium sumptum diversum dicere conformitatem specificam ab objectivo, quo diversimode ordinatur etiam ex eo, quod actus diverso modo conotare rectitudinem, ac res. Actus sumpti entis dum reflexe attinguntur à logica ñ dicunt praecise conformitatem genericam, sed specificam, videlicet conformitatem cum regulis, prout isti se habent determinate ad actus. Aliter regulis aliter se habent ad actus, aliter ad res. ad hanc regulam artificium dirigunt quatenus dictant quod in animo usque posita 2ª. intentio generis et in ratione 2ª. intentio speciei. ut recte definita haec.

Secus vero accidit in artificio actum, cum regulis ñ praescribant, quod actus habeat genus aut speciem in horis definitae, sed unice, quod sic ad invicem interne ordinentur actus, et etiam et vera horis ideo formentur, et ex eorum rectitudine resultet in objecto artificium definitionis objectum, ut infra dicetur. + Actus itaque sic ad invicem ordinati dicunt solum expressionem intrinsecam conformitatem cum regulis prout isti se habent determinate ad illos: quatenus sortitur unum per speciem intrinsecam dispositionem ex qua resultat in objecto 2ª. intentio generis aliam respicit ita dispositum ut ex ejus rectitudine 2ª. intentio speciei in objecto resultet. Ex quo fit artificium sumptum reflexe attactum ab objectivo distinguens in ēē objecti sumpti inadequati quod, ñ praecise ratione uti aquae praesupponitur, sed per determinatam conformitatem intrinsecam cum regulis logicae. et se habet ut ratio quae constituens et determinans conformitatem logicam ut sic.

Doctrina haec perspicua fit tum in exemplo albi et nigri in superiori adhibito, tum in actibus entis, et Metaphysicae, quae reflexe sumpti dicere debent entitatem faciliter dictam in ēē objecti sumpti quod ab entitate objecti veram: + illa autem ñ opponit, ut in tendentia ad objectum observatur + nec ideo ratio entis aut verum ut sic cum haec dictum in objecto inveniatur. cum quo ratio talis entis, aut verum fundata in entitate actum se habente ergo quae fit constituente, et determinante entitatem ut sic. ~~haec dictum in objecto inveniatur~~ quin obstet actus et magis seu fundamentum tale fit. Et ut ad rem nostram accedamus patet dictum in sententia adversariorum. Definitio enim objectiva facilis distinguitur à definitione similiter objectiva: et ñ distinguitur per rationem artificii logici ut sic: haec enim ī ratio aequaliter participatur, utraque dicit objectum sumpti quod inadequatum logicae, quo objectum distinguitur taliter, per diversam conformitatem cum regulis, per magis, et ē ista constituens, et determinans rationem artificii et sic ad speciem determinatam definitionis, et de ratione, ad aliud discurrendum dicitur nos.

Atque insistes: Actus intus quatenus reflexe accipiantur sunt tantum extrinsece artificiosi: ergo praeter actus cognoscens aut quatenus reflexe accipiatur, extrinsece est tantum et repraesentative ē genus: ~~ut patet~~ patet in imagine Christi Domini repraesentant Christum quae tantum repraesentative, et extrinsece ē Christus Dominus. ~~quae non per quod~~. = Nego antecedens ad probationem dicitur antecedens extrinsece tantum, et repraesentative ē genus objectivum ~~nego~~ dico antecedens. falsum nego antecedens. et exemplum insufficiens probationis in adversarios regerit. ~~in genere~~. Licet enim imago Christi Domini extrinsece tantum, et repraesentative sit Christus Dominus: attamen ut ē perfecta illius imago intrinsecam habet

artificium prout est inspectum ab arte pictoria, neque intrinsece cum sua partium dispositione et colorum juxta regulas artis; quo in sensu prout dicit prout est inspicitur ab arte pictoria, tanquam sua obiectum primarium, repraesentatione de maximi se habente.

Similiter actus repraesentans animal ex. non est verum animal repraesentative tantum et extrinsece esse genus obiectivum. intrinsece tamen consideratum esse genus formale, quatenus habet rectum, et intrinsecam dispositionem conformiter ad regulas logicae. potissima hujus ratio est quia actus repraesentans aliud perseipse habet intrinsece, et in se illud esse quod repraesentat. sic actus repraesentans verum, et ens, intrinsece est in se verum, et ens. ex quo ratio latet logica, quae propria est scientia stravia. Replicabis ultimo ab inconvenienti: Ita est ratio est actibus intus artificiose disposita ratio ejus, et tendentia ad obiectum, sicut subjecto, et praedicato ratio partis, et complectionis; sed subjectum et praedicatum quae lumine reflexo attingantur praescindi nequeunt a ratione partis, et complectionis: ergo 2° si logica praescindit actus respiciens tanquam obiectum primarium, actus reflectens per alium actum, eligeret suum obiectum et de illo alio idem fiet argumentum usque in infinitum: sed hic admittendus non est processus usque in infinitum: ergo.

Verum hoc debilitatur: unde ad 1um nego majorem quia modus sciendi formalis non ideo est artificiosus, quia ordinem exprimit ad obiectum, sed est contra ideo ordinatur ad obiectum quia intrinsece, et in se est artificiosus: ideoque a ratione ejus praescindi quae optime potest. in subjecto autem, et praedicato contrarium accidit. nam ratio artificii enim in subjecto, et praedicato ex eo provenit quod vinculo sine propriis partes, unde si abstrahitur partis auferetur ab eis, et idem a scopo artificii praescindi necesse est. Ad 2um in primis respondeo nullum esse inconveniens in eo quod intus sit infinitus in potentia. ut nos docet Philosophus 1 p q 87 art 3 ad 2um ait enim. Nec est inconveniens in eo, quod intus sit infinitus in potentia. deinde respondeo quod sicut definitio definitionis ad recipiendum definiendum alia non eget, sed per semetipsum definitur, et contenta sub ratione communi definitionis. ita logica suos actus artificiosos per actum intellectualem particulari, ut contentos sub ratione communi actus artificiosi. Et dic actum illum non esse artificiosum quia unius et simplex actus.

Arguitur 2° Modus sciendi formalis non est verus, et proprie modus sciendi ergo anus po. definitio formalis verbi gratia actus judicii definientes, non est vera, et propria definitio: ergo probatur ant. non est vera, et propria definitio. cum non meminit proprietates definitionis, videlicet quod consentatur cum suo definito quod constet genere proximo, et differentia infima, et sic de reliquis. sed istas proprietates non minime vere, et proprie definitio formalis. Non enim valet, est homo, ergo actus definiens, actus definiens: ergo homo. ergo. Vergitur genus formale (idem intellige de aliis praedicabilibus) non praedicatur de pluribus differentibus specie: ergo non est vere, et proprie genus. consequentia liquet cum genus verum, et proprie tale est id quod praedicatur de pluribus ut ex sua definitione constat. probatur ans. genus formale non identificatur cum pluribus ergo nec praedicatur. neque vera praedicatio talis dicitur ab identitate praedicati cum subjecto.

Ex argumento quod valde magnificant Adversarii: sed nequidquam pariter illos urget Definitio enim obiectiva, sensu nequo de illa agit logica in convertibilis est cum definito. cum homo verbi gratia solum animal rationale, quasi 2a intentione exclusa convertitur. itaque falsum est dicere homo est animal rationale artificiosum, et e contrario. idem intellige de genere. genus enim non praedicatur, et identificatur cum speciebus materialiter, et pro substracto, de quo non agit per se 1° logica, sed tantum de modo praedicandi. ex his ad argumentum in primis dic definitio formalis convertitur cum definito formali; valet enim est actus artificiose cognoscens animal rationale ergo actus cognoscens hominem: et vice versa. quia sicut datur definitum obiectivum convertibile quoddam cum definitione obiectiva, ita definitum formale converti debet cum definitione formali. Similiter genus formale est etiam praedicabile de pluribus non ut quod, sed solum ut quo formaliter. hoc est, non quia ipsum sit quod praedicatur, sed quia est ratio artificiosa cognoscendi praedicabilitatem de pluribus. Ad modum quo dum dicitur genus obiectivum est praedicabile de pluribus, non intelligitur ab Adversariis, quod 2a intentio generis sit id quod praedicatur, sed tantum est ratio praedicabilis, seu est ratio ut ratione praedicetur.

2º Respondeo neg. to hyster ans. similiter q[uo]d ma. probatur, ipsa explicans q[uo]d mysticae, quae gl[ossa]e instrumenta legal. sit accidentale scientiae, dicens sub[iectu]m, et ipsa illi conveniunt proprietates modi sciendi, tanq[uam] sub[iect]i, l[ice]t ratione ipsa, q[uo]d enim a ipsa dimanare convenit eis instrumenta fals. q[ua]e obtinuit, q[uo]d vero a sub[iect]o profluere, n[on] vero ipsa, q[uo]d i[n] ut[raqu]e sub[iect]o convenire debere. Unde manifestare ignota, explicare essentiam rei, unum ex alio inferre eis modo sciendi fals., q[uo]d obtinuit convenire, ratione ipsa. quatenus definito, divisio, et similia praedicari et convenire solis modo sciendi obtineo ratione sub[iect]i, l[ice]t subtractis, utroq[ue] nihil minus, q[uo]d convenire nequeant modo sciendi fals., neq[ue] definiri fals. proprietates q[uo]d in arg[umen]to recensentur. quum obtinet, q[uo]d sit vera, et propria definitio, tame[n] et proprium genus ratione ipsa. et ex hoc patet ad alia.

Solvitur hic solum ex claritate ex dictis accipe minimus. definitionis fals. diverso modo informari consequentis cujus ratio fals. q[uo]d ac definitionis obtinetur. ex quo constat, q[uo]d illi non conveniant recensentur in arg[umen]to proprietates. enim, regulis difficilibus dirigunt ad definitionis fals. alias ad obtinendum, ad hujus usq[ue] artificium dirigunt; quaecunque postquam, q[uo]d definitio constat, constituta gl[ossa]e genere proximo, et differentia infima, et q[uo]d habeat qualitates illas, q[uo]d illi ratione sub[iect]i obtinere. ad illud vero, q[uo]d sit clarior suo definito, et q[uo]d ex modo sciendi representet ... partis conveniunt, et ratio [illegible] definitio. cujus ratio est, quia synergiae logicae munus est perfectas regulas instruendi dirigere, ne errent circa actus nec incurrant. Aliud artificium introducere in actib. aliud in scib. ut eo absolute tollat errores. utroq[ue] diverso modo dirigat ~~ad actus~~ ad definitionis fals. ac ad obtinendum cognoscendum veritatem ortum sunt. in utraque dictae proprietates. tamen in contrario et definitione obtinet dictis sunt proprietates per ... obtinendis instruunt q[uo]d dirigunt consequentis logicae ex ipso ... fals. q[uo]d ut ex experimentis liquet.

Solvuntur arg[umen]ta contra secundam assertionem.

Arguens 1º pro Jesuitis. Obtinet primarium logicae ~~modus sciendi obtinens~~ ... est vere, et proprie modus sciendi: Nam ~~ille~~ habet modus sciendi obtinens: q[uo]d ex ans. intus n[on] scit modo sciendi obtineo: ~~q[uo]d primo~~. Prob[atur] ma[jor] dum sciendi obtinens est per se sola manifestans et dirigens: sed prop. modus sciendi obtinens potius et per se sola manifestatae et directe, q[uo]d [a]utem manifestans, et dirigens: sed intus n[on] scit per se sola manifestans et directe ~~dirigens et manifestando~~: q[uo]d. Confirmatur et explicatur: Modus sciendi proprie talis est ille quo instrumenta intus ut res artificiose cognoscat: ~~sed talis sunt instrumenta per modum sciendi~~ fals. neque artificium in actibus reperitur: q[uo]d. Ipsa mi. prob. q[uo]d instrumenta intus ipse artificiose cognoscat, ipse quod dirigit ut illas attingat conformiter ad requisita similes cognitionis exactes: sed hoc solum habet per artificium actus. hoc enim consistit in conformitate actus consequentis logicae: q[uo]d ~~Neg. arg~~ ... ~~negando obtinens dirigens~~ dist. ans. n[on] scit active conc. ans. obtinet nego ans et cons. ~~ex vero~~ ex sensu probans implicite.

~~2ª~~ Licet enim modus sciendi obtinens entitative et in esse rei sit res sola manifestata et directa consequenti sive effectivo sive intus active scientifice. attamen in esse obtinens ratio artificium est quasi sciens, manifestans, et dirigens, nec medio illo intus recte cognoscere res per dispositiones, q[uo]d ipsa ~~partes~~ praescriptas intus servaret. Haec doctrina hic ingrata debet esse Jesuitis enim artificium fals. reflexe acceptum in ipsorum usu modus sciendi, sciens manifestans, et dirigens obtinere, n[on] vero active, quia in esse obt. considerata praescindere nobis est. assumere a qualibet dirigentia, et causalitate dirigendi, et manifestandi. ~~Ad~~ Confirmando: dist. ma. quo instrumenta intellectus et subtrahitur, ~~et obtinere cognoscit~~ ... obtinere secundo conc. subtrahere propriae nego mi. et dist. mi. instrumenta subtinere secundo mi. obtinere sub[iect]ibus causalitate et effective secundo mi., falsa nego mi. et applicata distinctione probatione nego cons.

Indubie denegari n[on] debet ratio modi sciendi proprie talis dictas, id per quod intus instrumenta, ut res artificiose cognoscat; ... hoc perfecte et adequate n[on] assequitur intus per

Replicabis artificium obtinet nec dirigit intus nec actus q[uo]d: q[uo]d n[on] est solum: ex ans. q[uo]d aliud dirigere debet ipsa praecedere sed artificium obtinere utpote effectus artificium fals. n[on] praecedit intus, quin potius ex illo ... q[uo]d. Explicatur: si aliquomodo dirigeret est ut cognitum: sic ut dirigere: q[uo]d ex mi. ut cognitum supponit intus artificiose cognoscentis: habet enim esse per artificium cognitus: q[uo]d = Neg. ans. ad probatur dist. ma. &

Arguens 1º Modus sciendi obtinens n[on] est vere et proprie modus sciendi q[uo]d ex ans. intus n[on] scit modo sciendi obtinens potius sit res sola scienda manifestata, q[uo]d manifestans et dirigens; Dist. pares.

Replicabis: artificium obiectivum nec dirigit

directionis, seu per artificium in actibus repertum, quod directio seu instructio subiectiva nuncupatur, sed per artificium quod in obiectis reperitur, nimirum secundum illas intentiones obiectivas, quibus res in modum definitionis, demonstrationis, generis et aliae dispositae: quae intentiones obiectivae maxime unicum sunt intellectum iuvare, ut in confusione sublata clare, et perfecte cognoscat, et percipiat earum partes, et proprietates rerum et singulas easdem modi sciendi constitutione. Attamen, quia intellectus praedictas 2as intentiones obiectivas mediis actibus artificiosis producit, et causat, ideo dicimus, intellectum per singulos actus causative, et effective instrumentaliter fabricatum, vero per 2as intentiones obiectivas in obiectis receptas: ad modum quo cathedra dicitur perfecta per actiones artificis, qui artificiosas dispositiones producentes, fabricatam per ipsas dispositiones seu artificium in ipsa receptum.

Replicabis: intellectus non instruitur ut res artificiose cognoscat per obiecta artificiosa, seu 2as intentionibus obiectivas affecta: quia illud per actus artificiosos fiunt obiecta denominative: [illegible] intellectus non instruitur ut res artificiose cognoscat: [illegible] quia solum [illegible] quod aliud instruit seu dirigit debet ipsum praecedere: sed 2ae intentiones obiectivae non praecedunt, ipsae effective fabricatur instructivi, ipsum non praecedunt, sunt potius ex illo sequuntur. 2o explicatur: 2ae intentiones obiectivae supponunt intellectum artificiose instructum: [illegible] intentiones supponunt intellectum artificiose cognoscentem. Replicabis praeterea artificium obiectivum, scilicet 2as intentiones obiectivas non instruit intellectus ut res artificiose cognoscat: quia [illegible] quod aliud instruit debet ipsum praecedere: sed 2ae intentiones obiectivae non praecedunt ipsum, quin potius ex illo artificiose instructo consequuntur: 2o Non instruitur intellectus ut res artificiose cognoscat per artificium et cognitum: sed illud prout sic potest instruere intellectum: quia [illegible] artificium et cognitum supponit intellectum artificiose cognoscentem: quia [illegible] et [illegible] artificium et cognitum habet esse per artificiosam cognitionem: et etiam effective intellectus artificiose instructi: quia [illegible] [illegible] quia [illegible] artificium actuum, quod rerum ab intellectu instructo provenire: ad 1m tamen, nego antecedens, ad probationem dist. maiorem debet ipsum praecedere in intentione, concedo in executione, nego maiorem et dist. minorem: 2ae intentiones obiectivae non praecedunt in esse effectivo, et in executione, concedo minorem, in esse obiectivo, et quoad existentiam sub dist. non praecedunt in intentione nego minorem, in executione concedo minorem et nego consequentiam.

Libenter fatemur artificium obiectivum in esse effectivo, ut executum, seu ut existens, intellectum supponere et esse sufficienter instructum: hoc tamen non [illegible] cohaeret in esse obiectivo finis in tantum, seu quoad esse, sufficienter praecedat, et instruat intellectum ad cognitiones artificiosas efficiendas, prius cum est quod intellectus intendat et speculative meditetur praeceptae dispositionem artificii, quam quod illud in esse intentione ponat, et cuilibet adaptet materiae. Ad modum quo artifex ut artefactum recte efficiat, prius illud mente praecipere, et [illegible] ipso sic mentaliter ideatum meditatum, deinde quod ab obiecto dirigitur ut ipsum exercite operetur. Itaque artificium obiectivum dirigit ad actus in genere causae obiectivae, et specificativae, quod nequit capere causae finalis: ipsumque prout sic praecedit in intentione, praecedentia illius ratione, et intellectus scilicet quatenus praecedit ut maxima quaeque generalis demonstrationis in communi, qua intellectus instruitur ad deformandas demonstrationes in particulari: et ex hoc patet ad 2m et infra dist. maiorem [illegible] et cognitum speculative, et in communi nego maiorem, practice, et in particulari concedo maiorem, et sic dist. [illegible] minori [illegible] [illegible] nego consequentiam.

Sed instabis: Artificium obiectivum ut cognitum habet esse obiectivum in intellectu: quia [illegible] praecedit in executione, et in esse effectivo, [illegible] nullo modo. Confirmatur: artificium obiectivum cognitum in communi non est instrumentum seu scientiarum [illegible] idea, et exemplar non est instrumentum [illegible]: sed artificium obiectivum cognitum in communi [illegible] habet: quia maior patet idea enim domus in mente architecti non est instrumentum aedificandi, sed tale dicitur [illegible]. Ad 1m dist. antecedens ut cognitum speculative, et in communi nego antecedens, practice et in particulari concedo antecedens, et nego consequentiam [illegible] quia [illegible] in communi [illegible] artificium obiectivum in intentione non productum, [illegible] prout sic illud [illegible] speculative cognitionis, et [illegible] tunc est in idea obiectibile, quae in esse obiectivo, ideoque tantum cognoscitur ut quod dirigitur [illegible] tunc est ut proxime cognoscibile: et ex hoc patet ad 2m cuius disparitas in eo consistit, quod idea [illegible] [illegible] se exerceat, illa idea artificii secundum obiectivae rationis instrumenti directivi aliquorum actus qui operari [illegible] se exercere [illegible] instrumentum.

Ad hoc enim instructus intellectus [illegible] [illegible]

Licet artificium obiectivum in esse effectivo supponat et sequatur intellectum instructum: in esse vero obiectivo et finis intenti sufficienter praecedit, ut instruat intellectum ad actus artificiosos [illegible] [illegible] prius quod intellectus intendat et speculative meditetur normas artificii quam quod illud cuilibet adaptet materiae. Ad modum quo prius est quod artifex meditetur artefactum, quam quod illud exercendo moveat. Unde artificium obiectivum dirigit ad actus in genere causae obiectivae et specificativae quod nequit capere causae finalis: ipsum prout sic praecedit in intentione praecedentia tantum [illegible]

Ceterum [illegible] modos sciendi [illegible] [illegible]

Inques 2° t potius indicta replicabis: objectum primarium logicae est id in quo est dabilis error per se 1°
auferibilis per logicam directionem: sed hic non est dabilis in actibus sed tantum in obiectis; ergo primum. Non secus
actus dicuntur clari, vel obscuri veri, vel falsi: quae partes praecipue in obiectis dabiles, in quibus multa est obs-
curitas, aut confusio, sibi sunt extrema unio connexa, et extrahitur ordinata. Respondeo: quod sicut
alia est veritas consistens in conformitate actus cum obiecto, alia vero in conformitate cum aliqua regula, ita pariter
est error, falsitas, et obscuritas consistens in disconformitate actus cum obiecto, et in disconformitate cum aliqua
regula. 1° (sicut et veritas) dicitur error falsus, tollitur per artificium logicale, cum solum in actibus intus reperiatur.
2° vero appellatur objectivus, et solum exigit tolli per artificium objectivum, intrinsecum rebus, quo deficiente
objectum proveniunt intus defectuosum esse. Exempli gratia: res dicuntur falsae, quia non conformantur cum regulis artis.
vel inquit Divus Thomas 1ª p. q. 17 art. 1° in corp. Res artificiales dicuntur falsae simpliciter et secundum se in quantum
deficiunt a forma artis.

Quapropter licet objecta sensibilia absolute, et in se sint connexa, et ordinata, multoties
repraesentantur vel objiciuntur intellectui cum aliqua confusione, ad quam removendam requiritur artificium objectivum, res clare
et distincte intellectui proponens (ut ex tractatu praecedenti liquet) vel si placet, dic actum solum esse verum qua
sumus conformatur veritati objecti, ex qua veritas ortum ducit, et non extra, ut Deo auxiliante
in Metaphysica propugnabimus. Replicabis. Posita directione in actibus intus objecta recte, et sine
errore cognoscuntur: sed directio in actibus ponitur per artificium logicale, ergo primum. per hoc praecise
quod actus recte cognoscant objecta, objecta sunt recte, et sine errore cognita: cum solum differant penes
vocem activam, et passivam. Respondeo: distinguo maiorem. objecta recte subsunt et sine errore cognoscuntur secundo
maiorem, recte obtinent subesse per solam rectitudinem actus nego maiorem, per illum simul, et per rectitu-
dinem objecti ex illa resultantem concedo maiorem, et nego consequentiam. ad probationem distinguo antecedens. objecta sunt recte
inadequate, et subsunt cognita concedo antecedens, subsunt, et obtinent adaequate nego antecedens et consequentiam.

Solutio constat ex dictis error namque solum per artificium objectivum tolli
debet, sicut falsitas, et subsunt per artificium logicale; per illud enim disponitur objectum, ut recte cognoscatur,
vel quatenus divisibile in partes, vel plurimum aequivalet, deinde ex artificio objectivo effective proveniat
ab artificio logicali, quatenus ex modo cognoscendi resultat ex parte objecti, ut ex tractatu praecedenti liquet.
ideo dicimus posita directione in actibus objectum recte cognosci, non per illum solum sed simul per veram
directionem ex directione actuum unio in objecto resultantem. ex quo fit objecta per directionem actuum solum
non causaliter, et effective recte disposita, sed vero per artificium ex rectitudine actuum resultans.
ad modum quo domus dicitur recte disposita causaliter, et effective, per rectas operationes, sed
vero per rectam dispositionem quam eius partes servant inter se. Et horum ratio est; quia est recte disposita
hic ponitur est denominatio intrinseca introducta in objecto, quae per cognitionem practicam ipsi
in domo, et in objecto cognito artis. Et dicta sufficiant de hac pro celebri quaestione.

Quaestio tertia.

Num Artificium logicale sit ens Reale, Realiterque indistinctum ab entitate actuum?

Dubium hoc sicut, et praecedens, et immediate subsequens sub controversia vocata a
pluribus ex Thomistis diminutum assumitur, nos vero claritati consulentes, seorsim in examen
adducimus; ne tot difficillimis speciebus intricatis propositis audientium, et addiscentium mentes halucinen-
tur. neque pluribus simul intentus minor est ad singula sensus. pro huius dubii resolutione prae oculis
habenda est distinctio entis realis, ab ente rationis, quam in praecedenti tractatu latius expendimus.
itaque illa duplex. 1ª in hac re sententia dicit artificium logicale esse quid reale realiterque indistinctum ab entitate
actuum. 2ª vero, quae apud Thomistas maxime invaluit, asserit simile artificium esse ens rationis.
sed 1ª sententia nobis probabilior apparet. unde sit

Assertio Nostra.

Artificium logicale est quid reale, realiter indistinctum ab entitate actuum. Dupliciter probatur

Pr.

pręsefere assertio, quam ~~ad~~ 13 ~~oppugn~~ communi, ~~sed efficaci~~ ratione suadetur. Actus intus et artificiosi causare effectus reales: sed effectus realis non nisi a causa reali provenire debet, ergo. minor ~~[illegible]~~ intelligere probatur, illo ~~[illegible]~~ huic axiomate ~~[illegible]~~ nemo dat quod non habet, quod pręcipue in causis efficientibus verum tenet. pr. ma. actus intus et artificiosi causare habitum logicę artificialis: sed

hic habitus ~~logicę artificialis~~ est quid reale, ergo. confirmatur habitus realis per actus reales causari debet: ergo similiter habitus realiter artificiosus per actus realiter artificiosos causari debet. cum enim militet ratio utrobique similitudo, et proportio effectus cum causa effectiva: Nunc sic sed logica necessario est effectus habitus realis, sed etiam realiter artificiosus; ergo artificium in cujus actus intus causant logicę artificialis est quid reale.

Huic validissimę rationi respondent communiter Dicunt Doctores habitum logicę ~~logicalis~~ logicę artificialis causari ab entitate actuum realium dependenter ab artificio rationis tamquam ~~a~~ ~~[illegible]~~ prędicta a pura conditione ~~sine qua non~~, ad modum ejus quo sacramenta novę legis causant effectus reales, nimirum gratiam, dependenter tamen tamquam a pura conditione e significatione verborum, quę ens rationis est. ~~[illegible]~~

Sed stare et 1º solvo ~~pręoccupata manere~~ ~~ex dictis~~ ~~ulterius~~ ~~[illegible]~~ impugnatur. Artificium in actibus est ratio formalis ad causandum logicam artificialem: ergo non est pura conditio. pr. ans. artificium in logica est ratio formalis terminandi actum tamquam causę ejus productivę: sed quod in effectu est ratio formalis determinandi in causa est etiam ratio

formalis ad causandum: ergo pr. ma. artificium in logica (de ipsa* pręcipue dicis adquisitum, seu formaliter artificiosum designet).

2º ~~[illegible]~~ conditio supponit in causa virtutem intrinsecam ad productionem effectus: sed artificium nullam ~~virtutem~~ intrinsecam supponit in actibus ~~virtutem~~ intrinsecam productivam ~~logicę~~ effectus artificiosi nimirum logicę artificialis: ~~[illegible]~~ alioquin actus pure reales effective habitum artificiosum adquirere quod nefas est dicere, ergo. Ma. etiam patet in applicatione ignis ad comburendum, quę virtutem combustivam in igne supponit. (2º conditio nihil reale ponit in effectu: sed artificium actuum tribuit logicę realem seu esse artificiosum: ergo. Ma. patet ~~[illegible]~~ in applicatione ignis, quę nihil ponit in combusto. e contra exteriorum pronuntiantibus liquere, ex quibus ad formam dictam significationis verborum (adhuc admissa, eandem esse quid rationis) supponere in sacramentis virtutem pręsentivam et causativam gratię, ideoque conditio dependet a significatione verborum tamquam a pura conditione: artificium autem tale non supponit, sed tribuit actibus virtutem productivam effective habitus artificiosi, ac proinde non est conditio sed ratio formalis ad causandum logicam artificialem (cum hęc ut talis ab entitate realis actuum provenire nequeat, alioquin per quoslibet actus causaretur logica directe adquisita).

Quoad 2am partem suadetur assertio. actus intus sunt formaliter artificiosi quatenus obiecta cognoscuntur cum connotatione ad regulas logicę. sed per propriam entitatem hoc habent, ergo. Ma. patet etiam in actibus voluntatis, qui formaliter morales dicuntur a theologis per puram connotationem ad regulas morum, etiam in actu ~~[illegible]~~ Divino, qui redditur formaliter liber per hoc pręcise quod obiectum liberum connotet. Mi. vero etsi ex his etiam constet, pr. actus intus per propriam ~~[illegible]~~ sunt conformes obiectum juxta pręcepta regularum: ergo pr. ans. regulis definitionis nempe pręscribunt hunc actum, ~~[illegible]~~ sitiens obiecti, et explicantis entitatem: sed hic actus per propriam est hic actus: ergo.

Solvuntur argumenta.

Arguens 1º Adversus 1am assertionis partem. Artificium tale est artificiosa actuum dispositio, sed hęc est quid rationis: ergo. pr. mi. artificiosa actuum dispositio est ordo ~~unius actus ad alium: sed hic ordo est quid rationis~~ consistit in ordine unius actus ad alium: sed hic ordo est quid rationis: ergo. pr. mi. ordo

quem actus intus ad invicem dicunt est ordo partis ad partem: sed similis ordo est quid rationis, cum quilibet

confirmatur 1º actus sit quiddam totum, et nullum totum ~~ad aliud~~ ~~[illegible]~~ ordinetur ad aliud ~~ordinatur~~: ergo. ~~confirmatur 1º ordo~~

~~quem ad invicem dicunt actus intus artificiose dispositi est ordo repręsentationis: sed nullus~~

specialis replicatio ~~actus realiter ordinatur ad alium: ergo ordo quem ad invicem dicunt est quid rationis: pro ma. actus tantum~~

ordo quem ad invicem ~~dicitur realiter ad illud propter quod est: sed nullus actus est propter alium; sed propter obiectum, ergo. 2º confirmatur.~~

dicit actus repręsentans confirmatur actus unice ordinatur ad illud propter quod sunt: sed nullus est propter alium, sed propter obiectum: ergo

genus ad actum repręsentantem speciem non est realis: ergo ratio ergo: pr. ans. unus actus intus ex natura sua non ordinatur ad alium: ergo. [illegible]

quem dicit aut ad species non est realis, quia ante ex his ex natura sua si ordinatur ad invicem sed ab intus: sed ~~[illegible]~~ actus attingens

genus seu actus attingens aut ex sua natura non ordinatur ad actum attingentem ~~rationis~~ ergo: ergo si dicas ~~[illegible]~~ ordinem esse realem, quia licet

ex natura sua unica dicat ordinem ad obiectum, tamen ut procedens a logica et arte docente genus actus repręsentans genus realiter ordinatur ad

repręsentantem speciem esse realiter artificiose, et ordinatae ~~[illegible]~~ ~~respondeas~~ ~~[illegible]~~ modo quo actus voluntatis ~~[illegible]~~

obiectum habet respice obiectum et procedit realiter conformiter regulis morum eo ipso quod ~~procedat~~ ab habitu morali. Si hoc. [illegible]

hoc neque dicas ... sed adhuc bene ... tamen ... actus ... ordinatus ... artificiosa nego ... artificiosi ... ordine ... eorum

2.º ordo quem actus artificiose dispositi ad invicem dicunt, est ordo repraesentationis: sed nullus actus aliquam realitatem repraesentat: ergo ... actus ... artificiose dispositi nullum ordinem ... ad invicem dicunt ... actus non uniuntur realiter, nulla cum unio realis dabilis est inter illos: ergo

Ad angulos rectos maioris dist. implicite probatur ultimus ... in linea reali recta, in linea artificiali, nego, quia licet quilibet actus secundum suam entitatem ... unde sumptus sit in se ... et in tali linea non ordinatur ad alium ... sed ... actus ... intrinsece dispositus ... 2.º intento ... respiciat ... ordine ... actus ... Ad 2.m ...

Ad angulos rectos maioris dist. implicite probatur minoris ultimus ... secundum suam entitatem absolute sumptus recte ... nego, et in eodem sensu addita probatio; quia licet quilibet actus secundum suam entitatem unde sumptus sit ... in linea reali, attamen et in linea artificiali ... potest, quin ... actus ... ordine per hoc praecise quod attendat ad regulas ... artificiose ... dispositio ... in locutione rethorica ordinata ... ad aliud ordinatur, et oratio ... disposita ... Ad 2.m ... quilibet ... actus intus artificiose dispositus duplicem dicit ordinem, unum ad obiectum ... specificativum extrinsecum, et in hoc ordine non est ... fabricata artificiata actus

Alius vero quo respicit alterum actum et simul repraesentantis obiectum ... non obiectum artificiosum, sed ... repraesentatorem; et in hoc ordine dicimus ... artificium fabricatum, sicut prospicimus in imagine ... repraesentante ... in repraesentatione ... imago ... et simul respiciens alias imagines, quae Virginis Matrem et Magos repraesentent, et in ordine ... imago ... perfectam adorationem. ... ordo repraesentationis praecise ... repraesentationis simul et correpraesentationis ... actus ... sponte ... realis ordinis ... ordine disponente ad ...

Sed dices: ordo quem actus dicunt ad invicem non est realis ... ordine ... fabricata artificiata ... iuxta dicta: ergo ... talis ordo ... actus ... realiter ... 2.º ... fabricata ... informare ... subiectum ... actus ... Nego ... praecise subiectum ... repraesentat, ac proinde ...

... ad dicendum ... respondeo, quod ... actus non variatur quoad entitatem, sed tantum quoad ... in ligno ...

tota ... pendet ex eo, quare ... actus ad alium possit ordinari absque ... eo ... actus est entitas realis transcendentalis ... artificiose ... disponitur ... subiectum ... actus ... in linea relativa ... in linea absoluta.

[Margin, right:] quia per hoc praecise ... actus ... ordine ... rethorica ... ad dictum rectam ... dispositionem.

Quaeso ... actus ... ad obiectum ordinatur ... ad specificativum extrinsecum ... ordine non ... fabricata artificia ... et hoc patet ... dicit ... ordo ... repraesentationis. ... ad 2.m ... quia ... licet ... actus ... ad obiectum ... specificativum extrinsecum ... in isto ordine non ... fabricata artificiata actus. Ad 3.m ... Ad 2.m confirmationis ... ordo repraesentationis ... actus ... ordinate repraesentantes ... artificiosum non repraesentat: unde quilibet actus duplicem habet ordinem, unum ad obiectum ... ad specificativum extrinsecum, et alium ad alium actum simul repraesentantem ... ordine ... fabricata ... in imagine repraesentante ... correpraesentatione ...

rectitg et absq ypaig entitatis mutaoē fit cathegdag paxs per aliq znotaog. seu substituag.

Ad 2m dificil solutā occurrit. Ad in primis dic fag sylogi q. licet fa indivisibilitas realiter, qug ypamaliter indivisibiles forig subtz. poltae, fa neutg realiter indivisibilis, um tnaliter vero divisibiles, qualis e fa sylogi informare potest plura subta ngpe mysticg ypsos. qug subta partialia, et inadequata, ut patet in pulchritudine, et sanitate ocs componentg pa . rtes realiter informantib. 2o. si tibi placet dic fag sylogi. realiter informare schemag (in quo posito praemissae falsitas ... sylogicae) non absolute sumptg, sed ut znotantg praemissa, in quo per ta praemissae ... falsita sylogicae. ad modg quo sentiunt alij de fa numeri denarij. quq tnen ... realig unitatg. non absolute aptg, sed ut znotantg primig et se ... da

Arguees 2o. ideo artificig fale est q. ma efectg realg ngpe logg artificialg pro . ducere: sed rao hge e nulla: q. pr ... artificig datur causae ... ypsig efectg realg ... licet ... : et tamen reale ... raois, ... et ... g. = dedo ma nego mi, ad probag dist. ma causae specificativa, et extrinsece sedo ma, efecti . ve ngo ma, et oculo mi negq. ... ex determinante ... causg eficientg, et specificati . vg determinativg intercedente, illa eig ypote dare ... efectivi, ... debet ... ypsog ... moximenta. ... autg ... unice causae per modg obti, ... extrinsece ... habitualis efectiva, ad q. solg requirit q. habeat in se raog specificativag ... habitualis ... suminee habitug, et cujus actus: ... g actus intrins ... causa efectiva logg artificialis exigunt ab . dubio artificig reale inconque ... illa ... cujus ... in artificio ... hoc ... ypote unice specificans habitug logg ... exigit ... a . ingus falsitas ... q. ... oritur ... entitate raois

Arguees 3o. in 2dam authoris ... Quq realiter separantur realiter distinguun . tur. sed artificig fale realiter separatur ab actib. ... ma. ... separao realis e signg .. evidens realis distinctionis: ... artificig fale ... in znotaoe ad regulas logg. sed simile znotao realiter separatur ab actib., ... ab intra possunt sine tali znotaoe: g. = ... ma ... realiter separatur quoad entitatg nego mi, quoad denominaog sedo mi ... probare nego ... znotatorg doctrina, qug recte percepta ... difficultates solvendas tg in physica, tg in sacra theologia, ... ter ... rebibil ... fateor itaq actus elicitos ab intra absq atentioe ad regulas logg non deno . minari artificiosos, hac tamen znotaoe deficiente, ... permanet entitas artificij falsis ... ypote ab actib ... patet hoc in actib voluntatis, q. ... elicientur absq sine atentioe ad regulas moris non denominantur moraliter honesti ex defectu znotaois, ... tamen ma . nente entitate honestatis moralis entitate.

Replicabis: q. deficiente znotaoe ad regulatag ... in actib intrinse ... nominao artificiosi. tunc ... sed in hac denominaoe ... falsitas artificig fale: ... artificig fale ... falsitas ... per q. actus manere de linea reali in artificiali: ... per ... denominaog, ... eig actg artificiosg ... ypsius ... g. = ... dist ... non substituitur in hac denominaoe ... falsitas artificig quoad expressiog, l. denominaog sedo mi, quoad entitatg nego mi, et ... * (probaois dist mi: manere expressiue, et denomina . tive sedo mi, ... nego mi. et ... distinctionis: ... dictio) actus intra habeat entitatg, qug per solg znotaog ad regulas logg falsita artificiosa denominetur, deficiente ... znotaoe, ... quoad entitatg in linea artificiali, ... per talg denominaog expressiue ... tantg, et denominative manerit de linea ... reali in artificialg. ... cujus rao e. quia entitative habet illg rectitudinem, qug per praecisag znotaog ad regulas actg ficere, ... denomi . nae falsitas artificiosg.

Sed insurges: q. deficiente znotaoe regulatarg deficit expressio artif . ... sed ... expressio e aliqd reale: ... q. ... patet g. ... deficiente expressioe deficit ... expressioe: sed ... expressioe e entitas expressiva ... entitas ... g. = ... dist. mi: e aliqd reale pure expressivg sedo mi, entitativg subdist. pro implicita sedo mi pro expresso nego mi et in eodg sensu nego sg. Actus igitur intrins ... artificiosi denominantur falsita, quatenus elicientur ... atentioe ad regulas logg ...

---

*+ ad implicitg protaog dicitur per denominaog unice ... expressiue in linea artificiali ... entitative, deficiente eig tali znotaoe actus e quoad entitatg intrinsea artificiali, ... habeat entitatg, qug per ... znotaois ad regulas logg ... denomi . nentur ... artificiosi.

Arguees 2o. ideo artifi . cig fale e q.d reali, quia causae habitus ... nulla ... efectivg causae ... q.d raois: ... specificantes ... mi, ... ex adverso ... +

Arguees 1o. in 2a ... Artificig fale realiter separatur ab actib; ... realiter distinguitur ab illis ... signae: separao eig realis est signg evidens reali distinctionis: potest intra elicere actus absq atentioe ad regulas logg sed tunc separatur ab illis ... artificig, ... artificiosi non denomi . ... realiter separatur quoad entitatg nego mi ... quoad denominaog sedo ... qug ... fateor actus elicitos ab intra sine atentioe ad regulas logg non denomina . ri artificiosos, denominaoe tamen deficiente, illa ... permanet entitas ypote ab actib. ... sicut actus ... voluntatis sine ... honestas ... moraliter honestus, illa ... manente entitate hones . tatis morales.

actus itaq internus constitutiva non mutanta connotatione adeputas talei ponunt uno defacto [illegible]

connotant, et respiciunt; unde ratio artificiosi desumitur ex eorum entitate regulas inspiciente seu connotante. Attamen cum haec entitas constitutiva non mutata cum tali connotatione possunt quoque optime abesse ita ab inter, imo defacto ab eventu absque simili attentione, et tunc solum deficit ab actibus aliquod pure expressivum, non deficit entitas nec entitas est, sed tantum in re expressa seu connotans regulas logicae. Unde denominatio artificiosi absolute deficit quoad expressum, pro inspecto tamen, nec deficit nec deficere potest, quia sic esset ipsa entitas artificii sufficienter identificata quae pro absolute non consistit in hoc, quod sit talis expressivum, ac proinde salvata doctrina quam expressionem. Et patet ad 2um cum eadem doctrina explicanda.

Argues 2o et potest esse replica in dicta: actus internus est entitas naturalis, et artificium solum est quid accidentale; sed entitas naturalis, et accidentalis realiter distinguuntur; ergo. Major patet, quia in entitas naturalis, accidentalis sunt membra dividentia ens: at quodlibet membrum dividens realiter distinguitur ab alio; ergo. Confirmatur. Logica aliquod reale ponit in actibus intuitivis non ponit entitatem naturalem, cum haec ad intus pertineat ergo entitatem accidentalem realiter ab illa distinctam: ergo liquet a duplici eorum causa realiter distincta, duplex etiam effectus realiter distinctus proveniunt. — Redomo:

debet. Ad argumentum dist. maiorem quoad 2am partem. Artificium aliquod accidentale quoad entitatem nego; accidentalitate absoluta seu dominium respectiva, quoad connotationem, seu expressionem seu dominium pro expresso seu dominium, ergo non convincit insufficienta probativa sub dist. proinsufficito nego minorem. Ita tamen non tribuendo ex dictis, quamvis artificium solum quid accidentale sit actibus, ita tamen non tribuendo vel aliquam entitatem, sed tantum novam expressionem, seu connotationem posita nempe logica in internis entitas actiua praedicta ipsa connotat regulas, et iuxta talia artificiosa, ex quo sunt solum esse membra dividentia in novis entitatibus, sed in expressione quodcumque entitates, et per hoc patet ad insufficientiam pro.

Ad confirmationem dist. maiorem. aliquod reale entitativum distinctum nego maiorem expressive tantum seu dominium, et dist. minorem non entitatem naturalem, et naturalis est seu dominium, sub expressione autem tantum seu dominium et dist. minorem, cuius probatio insufficita minime urget, cum in praesenti non fiunt ergo minorem, et in eodem sensu ergo, cuius quoad expressionem, quoque optime possunt a duplici causa distincta duo effectus quoad entitatem, sed tantum quoad expressionem, et entitativa distinctio. ut patet in homine, qui se realiter distincta producta, quae in tincidit realis, et entitativa distinctione ab alio producta homini, ergo a pro entis a Deo, et sub ratione corporis a toto sub ratione ab alio producta, nam eadem distinctione. Et adeo quae accidentalia, principium sit in actu interno, absque entitativa novam eadem distinctione, non est reale in praesenti, actus enim non efficitur ab interno unde sumpto, sed et instituit aliqua entitativa progressione quodque in praesenti, actus enim non efficitur ab interno, sed et vis entis moralis ex regulis logicae. ad modum quo dicitur et ornatus philosophia actus ethicae, quae sit entis moralis connotatione regulis, in modo quo dictum est in actibus voluntatis, a philosophia morali regulatis, ingenio prudenti per quamquam mutari potest in actu voluntatis moralitas non distinguitur ab eorum entitate naturali.

Quaestio Quarta

Utrum Artificium obiectivum ens reale sit vel rationis?

Dividimus hoc nimis contentiose exagitata Thomistas inter, et Jesuitas. ad quos tamen facilius intelligendum gradum faciunt, quae in praecedenti tractatu dicta manent de ente rationis, et secundis intentionibus. Itaque supposita notitia rationis notitia, quae in nostro sensu a nobis explicata et intellecta scholastica societatis communiter propugnat artificium obiectivum esse denominationem extrinsecam realem denominationem ab actu artificioso provenientem. valde in hac sententia artificium obiectivum, tale sunt res artificiose disponens sunt actus interni artificiosi extrinsece et denominantes obiectum, seu quod idem est obiective constituunt generumque subiectum, quatenus et tale cognitum est. Thomistae per oppositum communiter tenent artificium obiectivum esse quoddam rationis fictum rebus intrinsece inhaerentem quae sententia nobis magis arridet; qua parte asserit esse fictum rationis rebus intrinsece inhaerentem, atque intrinsece artificiosas constituunt; displicet vero, quia de fictione ab entis rationis existentia relegemus. dictum fictum, non fictum sed et vero admittimus sensu a nobis in superioribus exposito. Sit ergo

Assertio Prima

Artificium logicum obiectum indicitur rebus et ens rationis. Plurimis doctrinis testimonium probari solet [illegible]

Pro 1ᵒ [illegible] Pro [illegible] suppa relatis q 2ᵒ [illegible] et Meph. intentiones generis speciei et similiū quas rao adinvenit in reb: consideratis

[illegible] ex verbis suppa relatis et Meth. q a hanc tantū modo raoē probatiōg

brevitati tamen studentes suadet ex 2 Methpsq verbis pq supra relatis ubi ait Ang. Preceptor intentiōes, quas rao adinvenit in reb: consideratis et quę consequunta considerationē raois n inveniuni in reru nra, sed ē ens raois: sed intentiōes in [illegible] sunt artificiū obtivū: quomodo cognoscendi [illegible] (Hę valet dicere [illegible]. illas intentiōes ē ens raois [illegible] Dhq fuisse [illegible] de ente pure obtivo, sed [illegible], actiōs intellectus, q pro diversitate seu modi tendentis in obta, ipsis falsa prestare ē genus, species &c. [illegible] dicas: 1ᵒ quia D. thas [illegible] explicite ait [illegible] intentiōes in reru nra n inveniuntur, sed actus intus [illegible] in reru nra inveniunta, licet intra animā reperiantur: atqui nec intus nec voluntas ēne in reru naa et patet e:g: 2ᵒ ens raois de quo loqt, in presenti D. thas i ens et [illegible] abente nāg: sed actus intus sunt ens nāg, naalita [illegible] a potia intellectiva naali: q: Deniq: D. thas in presenti loqa [illegible] docet ex obto distinguī, quatenus illa de ente raois agit: g ens raois de quo loqt ni ē actus intus [illegible] ens nāg, e obtiū [illegible]: q solū de ente pure obtivo

Raoē omnium [illegible] [illegible] artificiū [illegible] ē fra res artificiose disponens: sed [illegible] ē ens raois pure obtivū: g. pr mi [illegible] res artificiose disponens nullū ē habet [illegible] [illegible]: q [illegible] fra res artificiose disponens, [illegible] illa in cujus partes adaptatio, [illegible] ad invicem ordinanta, [illegible] per modū subti, et pdi, [illegible] per modū generis, et diferentiæ: sed hęc nullū ē habent preter obtivū in intu, [illegible] nulla res [illegible] subtū et pdi, genus, aut diferentia: g. = [illegible] fra generis obtivi ē relao [illegible] qua aūl [illegible] ut superius respicit inferiora, [illegible] [illegible]: sed similis relao nullū habet existentia nisi obtiva in intu: q. [illegible] maioris q ultima sequentis tractatus examinetur examinabita, pr mi relao unius ad aliud inter extrema realita identificata nullū habet existentiā nisi obtivā in intu: sed aūl [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] q. Magaree [illegible] ad seipsū nulla data relao realis. m:i: e. [illegible].

Affirmata, et vergata [illegible] rao: relao quaml ut superius respicit inferiora n existit in reru naa: g. pr. ans relao aūlis ut superioris ad inferiora ē semp aūlis ut universalis falita: sed talis respectus n existit in reru naa, [illegible] dari universale falē a parte rei, cujus contrariū infra docet [illegible] Thomisticis: g. = [illegible] rao [illegible] desumitur, [illegible] [illegible] per [illegible] Modernis assentitur artificiū [illegible] [illegible] falita consistere in extrinseca denominaoē proveniente ab actu directo, [illegible] [illegible] [illegible] obta in ēe generis, diferentiæ &c [illegible] [illegible] actus intus, seu artificiosam cognitionem [illegible] per [illegible] [illegible] tendendi modū diversimode illa denominat [illegible] [illegible] [illegible]. hinc genus [illegible] obtivū [illegible] ē [illegible] [illegible] extrinsecū consistens [illegible] actu artificiose cognoscente aūl [illegible] fra, et ex [illegible] [illegible] substratum [illegible] [illegible] [illegible] hoc atingit per actū reflexū: actus nq [illegible] directus solū terminata ad aūl [illegible] ē reale, seu 1ᵒ intentionalita [illegible] atamen ut 2ᵒ intentionalita accepta [illegible] ē cognitiōe reflexa, qua ad aūl tendit ut pr cognitū cognitiōe directa: [illegible] hoc statuunt 2ᵃˢ intentiōes obtivas [illegible] n per relaōē sed per actū [illegible] [illegible] realis a, [illegible] [illegible] aūl genus et ita intellige [illegible] artefacta [illegible] [illegible].

Doctrina hęc et [illegible] pro [illegible] opinioē defendenda validissime impugna)

1ᵒ Actus intus artificiose disponens obta [illegible] ad illa sicut actio artificis ad [illegible] [illegible], sed nulla res consistit falita artificiata, seu artificiosa, per denominaoē ab actioē [illegible] [illegible] [illegible] artificis [illegible] artis. (Domus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per actionē artificis [illegible], sed per fra intrinseca, ordinē nempe, et [illegible], quę partes illius servant: q. 2ᵒ cognitio directa atingit in aūl [illegible] fra generis obtivi: sed n atingit seipsa, [illegible] tunc [illegible] [illegible] habere pro obto, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pr ma. cognitio directa [illegible] loge artificiose atingit aūl ut loge artificiosū: sed aūl ē loge artificiosū per fra generis, seu generalitate: q. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. cognitio directa ut n atingit aūl specificative, et [illegible] in se: g. pr. ans: similis cognitio [illegible] abstractiva, et [illegible] [illegible] atingit [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] in se, [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible]: q. 3ᵒ [illegible] aūl ē cognitū ut superius, et universale ē [illegible] [illegible] ē cognitiōe directa: sed [illegible] cognitiōe directa n ē ipsa cognito [illegible] patet: q. 2ᵒ cognitio directa [illegible] practica [illegible] [illegible] efficit artificiū in obto, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est actio artis: sed seipsa n efficit [illegible] [illegible] [illegible]: q. talis cognitio n ē fra [illegible] aūl [illegible]

sed [illegible]: quælibet res consistit falita artificiosa per ording, et dispositiōe, quę partes ejus servant [illegible] q. n per denominaoē ab actione [illegible].

in [illegible] [illegible] [illegible] n respicere

ex verbis supp relatis et Meth. q. a hanc tantū modo raoē probatiōq [illegible]: Intentiones generis speciei & quas rao adinvenit in reb: consideratis, et quę consequuntur considerationē raois n inveniunt in reru nra: sed sunt ens raois: sed iste intentiones sunt [illegible] artificiū obtivū: g. 2ᵒ [illegible] quę [illegible] rao: intentiōes generis [illegible] n inveniunt in reru nra: sed actus intus, licet intra animā repriantur in reru nra, [illegible] patet: [illegible] praeterea [illegible] [illegible] docet [illegible] [illegible] ex obto a [illegible] dis tinguī, quatenus illa de ente raois, hic [illegible] de ente nāg q [illegible] [illegible] ens raois pro actu intus: sed pro ente pure obtivo [illegible]

[illegible] Platone.

sed [illegible]: Nulla res consistit falita artificiosa per denominaoē ab actione desumpta [illegible] ens patet in Domo, quę n consistit falita artificiosa per actiōe artificis, sed per fra intrinsecā, nempe ordinē et dispositiōe quę partes ejus servant inter se: praeterea cognitio directa [illegible] fra generis obtivi: sed n atingit seipsa, [illegible] habebit pro obto [illegible] [illegible]: q. [illegible] cognitio atingit aūl ut artificiosū. [illegible]

[illegible] artificiosa [illegible] [illegible] 2ᵃ intentionale

Nulla res consistit falita artificiosa per denominaoē ab actione desumpta: [illegible] [illegible] [illegible] ordinē et dispositiōē quę ejus partes servant inter se g.

falsitate genus. Ma patet artificium enim logicum cognosci debere ut actu quo sit quia omnibus supponi artificiosa artificium et obiectum proportio cognosci debere: ergo etc. quia logica in ipsis supponit artificiosa per eum intrinsice efficiae naturam attingat artificium in obiecto, et obiectum proportionatum respiciat. Denique falsa genus obiectivum falsitate dis tendimus eo, quo autem constituitur superius respectu specierum. sed sic non constituitur falsitas per cognitionem artificiosam: ergo per nos superius in eo tali ordine dicit ad inferiora: Maior patet quia tale respicit: sed per cognitionem artificiosam autem non respicit species suas inferiora, cognitio adaequate salvetur in ordine autem et cognita ad illa et cognoscentis: ergo.

Solvuntur Argumenta

Opones 1º. Artificium obiectivum est forma res artificiose disponens: sed haec est quid reale: ergo maior indubitata est supposita. probatur minor: haec actio aut rationis denominatio est a denominatione constituens hominem obiective definitum: sed talis actio est quid reale: ergo probatur maior. similiter actio est forma denominans et constituens hominem artificiose definitive cognitum: sed ille est homo eo artificiose definitive cognitum: ergo actio obiective definitum: ergo explicatur per hoc precise, quia intus artificiose definitur homo, hoc est artificiose definitur ex hoc nulla 2º intentio ex parte obiecti resultet: ergo probatur quia posita cognitione clara homo perdit disponendi et differendi se ex eo quod talis ratio homine clare cognitus per talis cognitio: ergo et sic obiective definitum: ergo.

Affirmatur intus absolute cognoscens nihil intrinsecum ponit in obiecto: ergo nec artificiose cognoscens. ante patet et ita probatur: ideo cognitio absoluta nihil intrinsecum ponit in obiecto quia cognitio sola sat est ad denominandum cognitum: sed cognitio artificiosa sufficit et artificiosa cognitum denominat denominatque artificiosa cognitio cum determinata species cognitionis et sic que extrinsece tantum denominat et constituit: ergo. Denique intus definire obiectum nihil involvit ut reale et reflectentis ratione: ergo similiter homo definitur ab intus discurrens et evidens, et singula reminiscentur dicimus ad tribunal grammaticorum ubi dicebimus quod non distingui ab antecedenti et ponendi cognitionem impossibilem. — Negatur, scilicet maior nego minor, ad huius probationem. Dist maior. Est forma constituens hominem obiective definitum causaliter, et fundamentaliter, rectus forma. falsitate nego maior ac scilicet minor, negataque ita apparatus distinguens probatur.

Ad perfectam itaque et artificiosam obiecti cognitionem necessario requiritur artificium ex parte intus et illud attingat, sed etiam claritas, et recta dispositio ex parte obiecti, qua constituatur artificiose cognoscibile. claritas tantum haec sive recta dispositio falsitas non existit in cognitione artificiosa ad extrinsece ad obiectum terminata (et ex superioris et liquet sed in aliquo est, seu forma intrinseca obiecto, et extans ti cognitione in illo unio recta dispositio proportioni ad hanc forma intrinsece in obiecto resultantis, hoc tantum denominat fundamentaliter, causaliter et extrinsece artificiosum, et se habet ut ens cognitionis in eo cognitione. Attamen ut tres est cognitionis artificiose unio recta ex parte ipsius aliqua forma intrinsece eo partes illius adinvicem ordinans, et disponens, per modum subiecti ante praedicati et generis et differentiae obiectum (hoc est ratione) denominatur, et constituitur fundamentaliter et causaliter obiective definitum per cognitionem artificiosam, falsitate vero per illam formam, seu dispositionem intrinsecam, quae partes illius denominat ut etc. modum quo homines constituitur falsitate artificiosa, per suarum partium intrinsecam dispositionem, per actionem vero obiectum causaliter, quatenus talis dispositionem attribuit in eo. Quapropter haec

Ratio omnium est, quia actio practica efficiens debet suum obiectum. ideo cognitio speculativa extrinsece tantum denominat obiectum. logice tamen artificiosa, utpote practica non solum denominat obiectum 1º intentionaliter cognitum, sed ex modo cognoscendi ponit intrinsece ex parte obiecti artificium aliquod 2º intentionaliter artificiose cognoscibile, et cognitum se dat ad illam proportionem, et ab illa attingibile sit. Et ex hoc patet ad explicationem cuius ante 1m est aperte insufficientia. Haec insufficientia in intus definire hominem quin maior adaequata ex parte obiecti ratio disponendi, et differendi prout ad invicem dicta. Quia vero talis ratio non se sinat unum, et aliud existit tantum intentionalis, obiectum praeter formam ut dicto aget et amicitia claritatis quoque forma apica ergo distinctio apposita, sive, et doctrina. + Ad confirmationem nego ante cuius causalis. cognitio enim absoluta obiectum proportionatum supponit. quaelibet enim res habet ex se in eius cognoscibilitatem absolutam. Ideo non quia cognoscitur, sed quia res est ita cognoscibilis, absolute denominata absolute cognita.

In cognitione autem artificiosa stravam accidit. haec enim omnibus obiectum artificiosum

Cognitio ergo etc. artificiosa utpote practica intrinsece ponit ex parte obiecti artificium et illa proportionem et attingibile ab illa

idcoq n. e eadg. rao.

ponat, illud artificiosy efficere debet ut illa ppositionis. Hic itaque evincere insufficienta probatio. ~~quod~~ similiter cognitio obiective species cognitionis practice, et alterius praescindentis a practica, et speculativa. Ad ultimum dic, quod hic grammaticus nullum inveniat distinctionem praeter variationem vocis activae in passivam in his propositionibus: iustus definit hominem. homo est definitus ab iustu. Logicus autem cuius munus est naturam rerum investigare maxime invenire debet discrimen earum ex diversa forma in illis propositionibus reperta. Nam forma 1a realis est, ~~nempe cognitio~~ actus scilicet definiens, et extrinsece totum, et causaliter denominans hominem definitum. 2a ~~ratio~~ 2a intrinseca est, et quod ratio eo modo cognoscendi necessario ~~u~~ videns est verum, et vel falsa. Doctrina haec fit manifesta in his propositionibus: ~~de albore paries est~~ paries est de albo, et paries ~~est de albo~~; identica afferens 1a ergo quod proferre actionem totam forma. 2a vero actionem totam causa, et albedinem totam forma, a qua solum paries falsiter intrinsece denominatur de albatus. grammaticus ~~verba~~ nullum dinversitatem ~~inveniet~~ invenire nisi penes vocem activam in passivam.

Replicabis cognitio ~~definitur~~ est forma denominans, et constituens intus falsiter definientem; ergo per eandem res denominatur, et constituitur falsiter definita. Consequentia patet, et ssa forma. Nequit intus denominari, et constitui falsiter definiens, per cognitionem definitionis, quin ipsi res ~~definita~~ realiter definita correspondeat: sed alius non est nisi res falsiter definita; ergo ~~ut~~ res manens patet in denominatione videri, et dilecti, quae falsiter tales constituuntur per easdem formas, quae formas visionem nempe, et dilectionem, quae potentia visiva et voluntas falsiter denominatur, videns et diligens. 2o cognitio artificiosa nec est fundamentalis, sed falsiter denominat aliud genus: ergo illud quod primo praeceps cognitio falsiter logica denominatur falsiter aliud genus: sed cognitio artificiosa est falsiter logica, ut patet; ergo per minorem similiter cognitio habere debet obiectum falsiter logicum, aliunde obiectum propositionatum non recipiendi. sed genus fundamentale non est obiectum falsiter logicum ut patet: ergo.

Haec esset ingeniosa doctrina solvuntur apposita. Nihilominus ut illa clarius percipiatur, et praecipua ex his obiectionibus dissolvatur. Ad 1m recesso antecedens, nego consequentiam, ad cuius probationem distinguo maiorem quin ipsi correspondeat ~~causaliter falsiter res definita, recedo maiorem falsiter definitus, subdist~~ ~~perpetuo~~ res definitiva causaliter recedo maiorem falsiter subdisti per formam a cognitione definitiva effective promiente, sed omnia, per dictam cognitionem praecise nego maiorem, et dist. minorem, ipsi res falsiter intrinsece definita nego suppositum, falsiter intrinsece subdisti per formam effective proveniente ab intus fit falsiter denominatae, sed omnia. hac seclusa nego implicationem. ergo.

Replicabis: cognitio definitiva ~~est forma~~ denominatur, ~~constituitur~~ intus ~~necessario~~ ~~fundamentaliter~~, sed falsiter definiens: ergo ~~per aliam~~ cognitionem et ~~notum~~ denominata, et obtinens ~~constituta~~ falsiter definitus: Consequentia patet, et ssa forma. Nequit intus per talem cognitionem denominari, et constitui falsiter definiens, quin ipsi ut tali res ~~falsiter~~ correspondeat: sed alius non est nisi obiectum ~~falsiter~~ definitum; ergo. Probatur denominatur ~~in~~ falsiter in re, et dilecta per easdem formas nempe visionem, et amorem, quae potentia visiva constituitur falsiter videns et voluntas falsiter amans: ergo ~~definita~~ ~~constituta falsiter definita~~ ~~sed sequela~~, ~~res~~ eadem est ratio utramque denominare. 2o per cognitionem artificiosam nec est fundamentalis, sed falsiter est genus denominata aliud genus: ergo quod primo praeceps cognitio falsiter logica denominatur falsiter aliud genus: sed cognitio artificiosa est falsiter logica ergo per maiorem. similiter cognitio habere debet obiectum falsiter logicum, aliunde obiectum propositionatum non recipiendi: sed genus fundamentale non est obiectum falsiter logicum ut patet, ergo.

Haec esset ingeniosa doctrina solvuntur apposita. Unde ad 1m recesso antecedens nego consequentiam, ad probationem dist. maiorem quin ipsi ut tali correspondeat res ~~falsiter~~ causaliter, et extrinsece definitus recedo maiorem falsiter intrinsece definitus subdisti per formam effective introductam a cognitione definitiva recedo maiorem. hac seclusa nego implicationem: et dist. minorem: obiectum falsiter extrinsece definitum nego suppositum falsiter intrinsece subdisti subiective data: et nego consequentiam. Probatio patet ex dictis. verum ergo est intus per falsiter intrinsece definitionem ~~falsiter~~ constitui falsiter definientem, ipsi quoque ut tali aliquid definitum correspondere, facti ut seu causaliter, quia cognitio definitiva, ~~exiens~~ nempe practica, semel posita in intus, nequit ~~nempe~~ obiectum nomen ~~non~~ ~~ponit~~ causaliter definitum. Non vero ~~definitum~~ falsiter prout haec ~~forme~~ eius ~~tali~~ constituta per formam intrinsece resultantem in obiecto ~~definito~~ ex modo tendendi illius cognitionis, quae ~~nomen~~ forma nullum est habel per se obiectum in intus. Ut ex dictis patet. solutio haec fit manifesta in artifice obiective arte, dum aliqua domus ei correspondet ~~effective~~ non per eundem effectum falsum, sed quod de resultat relatione intrinseca ~~causa~~ tum

---

Ø his

quod fieri obiectum quod realis

denuntiens patet

Ø

in ratione quod intrinsece falsiter definienti res definita non correspondeat

prossa.

denominare.

correspondentia, sed tantum effective: ~~et hoc patet~~ ex quo patet quod ipsa paritas de denominat. ~~~ visi, et dilecti; neque est inter se reatum extrinsecum, et 2ª intentionis. Ceterum est formaliter definitum intrinsecum, et 2ª intentionis. itaque non est eadem ratio.

Ex his patet solutio ad 2m cujus assumptum negatur si de cognitione ~~~ ~~~ cessiva procedat cognitione: hoc enim ut ~~~ tractatu videbimus, genus logicum tantum est fundamentaliter, et metaphysicum formaliter. Si vero de simplici procedat operatione, quae ipsa cognitio logica in esse subjacet distinctioni ac 1m unde negato ante dist. ma. ante genus denominat formaliter extrinsece nego suppositum, intrinsece formaliter subdist. per actum effective provenientem a cognitione sed ma. ~~~ nego suppositum et implicatio. et sic ~~~ nego ~~~. et applica distinctionem probationi.* Si nobis ~~~ cognitio antefixio ~~~ ~~~ obtinet antefixionem supponat, illud efficere ~~debere~~, ut silla ~~~. itaque in ante ponit 2ª intentio generis obtineri, quae nullum habet existentiam praeter obtinet in intell. ~~~ ~~~ ante est tantum fundamentaliter genus, ut denominatum extrinsece a cognitione, ~~~ intentionaliter sumptum formaliter vero est genus quod ~~~, ex modo tendendi illius cognitionis resultat ex parte obti ~~~, quod ~~~ ~~~ ante denominans, et ~~~ formaliter intrinsece genus, quod ~~~ ~~~ ~~~, et cognoscitur per cognitionem ~~~ ~~~ ~~~. impossibile enim apparet dari cognitionem ~~~, quin ~~~ effective, itaque non cognoscere quod facit cognoscen~~~ ~~~ ut ex tractatu sequenti ~~~ ~~~ ~~~.

Itaque 2º ~~~ obtinet ~~in modum~~ ~~~ realiter manifestantis ignotum: sed ens rationis neque ignotum realiter manifestare: g. 1ma patet definitio enim obtinet realiter manifestat essentiam rei, divisionem, partes, et demonstrat proprietates) ~~~ realiter manifestare est aliquid reale; sed nihil reale ~~~ potest de ente rationis ~~~ patet: g. =. Confirmatur ~~~ obtinet logica specificare: sed ens rationis nequit logica specificare: g. ~~~ 1º logica dicit relationem realem ad suum obtinet specificativum: sed neque ad ens rationis ~~~ relationem realem. hoc enim ~~~ realem ~~~: g. 2º logica specificare ~~~ ~~in tali specie~~ perficere: sed ens rationis neque perficere logicam, ~~~ ~~~ imperfectius ~~~ logica quod reale, ens ante ~~~ quod imperfectum ~~~ ~~~ =. ~~~ ~~~ ~~~ ma. dist. ~~~ neque ignotum realiter manifestare ut quod ~~~ ma. ut quo subdist. effective ~~~ ~~~ obtinet ~~~, et ~~~. ad probationem ~~~ dist. ma. realiter manifestare effective ~~~ ma. obtinet ~~~. ut quod ~~~ ma. ut quo ~~~ ma, ~~~ ~~~ ~~~.

~~~ ~~~ itaque ~~~ ~~~ ~~~ ~~~ antefixionem duo ~~~ ~~~, videlicet ~~~ realia ut quod obtinet manifestantia, et 2ae intentiones, quae ~~~ ~~~, seu id quo talia ~~~ ~~~, ut ~~~ obtinet manifestent ~~~ ~~~ ~~~ definit. ~~~ ~~~ ante ~~~ ~~~. per modum generis, et ~~~ ~~~ debere, ut ~~~ ~~~ ~~~; et nulla res est ex se ~~~ ipsa ~~~ formaliter genus, nullaque formaliter ~~~, sed fundamentaliter tantum, ~~~ ~~~ quod ~~~ 2ª intentiones se habeant tanquam ~~~ ut id quo posito ante, et ~~~ ~~~ ~~~ manifestare, et quo ablato ~~~ ~~~ ~~~: quin ex hoc inferre liceat aliquid reale de 2ª intentionibus ~~~ ~~~, seu ~~~ realia esse, ~~~ ad hoc sat est, quod ~~~ ~~~ cognoscibiles, ita ut ex ~~~ cognitione ~~~ realiter ~~~ in cognitione rei, ~~~ ut quo manifestatum. doctrina haec patet in ~~~ quam ~~~, in ens rationis, quin ~~~, ut realiter manifestare ~~~ ~~~ ~~~, ~~~ ~~~ ~~~ ~~~ et in ~~~ aliis.

Ad confirmationem dic, quod logica ~~~ ~~~ ~~~ ~~~ ad suum obtinet specificativum relationem transcendentalem, quae ~~~ realem non exigit ut in metaphysica videbimus: ad 2m probationem respondeo duplex est specificativum, aliquid intrinsecum ~~~ intrinsece ~~~, ut ~~~ ~~~: aliud extrinsecum ~~~ extrinsece terminans, ut in obto. ~~~, ~~~, ~~~ habitus ~~~ ma ~~~. 1m itaque ~~~ ~~~ est intrinsecum rei, reale est ~~~ modo res specificata realis est ~~~ ~~~ accidit in 2º hoc enim ~~~ nullam entitatem ~~~ rei ab ipso specificatum, ~~~ ~~~ ad specificandum realitatem exigit. patet hoc in ~~~, quae ~~~ ~~~ realis ~~~, ~~~ rationis specificatur ~~~ ~~~, quia ut obtinet ~~~ specificet, sat est quod ~~~ ~~~ ~~~ ~~~; ~~~ habeat ~~~ ~~~, ut ab ~~~ ~~~. totum hoc ~~~ in ente rationis ut antefixio, et ~~~ ~~~ ~~~: ~~~ ~~~ specificativum extrinsecum ~~~, ~~~ et metaphysica ~~~.
~~~

Argues 3º artificiū obtinuit ut ex dictis constat ī modus sciendi: sed ens rationis n̄ ē modus sciendi, q. pr. min. modus sciendi repraesentat rē ut ē in se: ab[illegible] potius dicendi modus fallendi, quā sciendi: sed ens rationis n̄ repraesentat rē ut ē in se, sed aliter ac ē: g. = confirmatur cognitio aūt genuina attingens ē cognitio recta: sed cognitio recta nulli ens rationis conformat: g. pr. min. cognitio entis rationis conformativa tribuit rei, q.d in se [illegible] n̄ habet, quin imo multoties ipsi repugnat: sed talis cognitio potius falsa, et erronea, quā recta, et vera dici debet, ut pote dis conformis obiecto: g. Confirmatur cognoscere rē aliter ac ē in se ē error manifestus; sed cognoscere aūt lg. 2ª intentione genuinis intuitu ē illud cognoscere aliter ac ē in se; g. illud sic cognoscere ē error manifestus: Hinc sic: sed logica hoc n̄ docet: haec enim teste Ag. docet docere, docet scire, et sola illa scientiae facere potest: g.

Argutiis hoc [Vanis, vanis] [illegible] reflexionibus munitis maxime urget, eos, q. [illegible] [illegible] adversarios asserentes ens rationis per falsas, fictasque cognitiones conformari; quapropter ut illud [marginal: fitimus] distrahant, a fictionibus in praesenti fugimus, quas [illegible] in praecedenti tractatu etiam nimias accurrimus adstruebant. Nos vero, q. [illegible] rationis [illegible] [inusitate] ex fictiones [apprehendimus] [illegible], et per veras, rectasque cognitiones fieri constanter asserimus, minime urget dicimus enim cognitiones entis rationis artificiosi conformativas attingere rē aliter ac ē in se, n̄ ex parte rei attactae, sed ex parte rationis attingendi: ac proinde vera, et recta ē similis cognitio, proportionata obiecto, ut ē in se. seu exposite cognoscit aūt itaque 1ª intentionaliter sumptum, seu ex parte rei attactae cognoscitur ut ē; attamen cognitio redundat ut genuina terminata sic comparativa, non secta ex parte [illegible] aliquid ē respectivum, non q. ipsi per cognitiones attributis. aci in illa, ut per identitatem [illegible], quia tunc [illegible] et falsa cognitio, sed tamen aūt 2º intentionaliter cognoscitur dicto respectu: q. q. respectus in re nihil ē, [illegible]
[marginal: tamen sed solum habet ē obiectivum, quia] [illegible], et ē q.d intrinsece [illegible] genere 2º intentionaliter [illegible] sumpto. ut ex superioribus liquet.

Itaque praedictus respectus, seu relatio ē habet ex parte aūtis 2º intentionaliter sumpti (idem intellige de aliis instrumentis) ut praedicta dispositio in eiusmodi [illegible] modo cognoscitur aūt et ē in se per eius esse, quae simul cum sensibus, quando percipiebat [illegible]. [illegible] [illegible] exemplum notissimum microscopii. Hoc enim huius instrumenti grandescunt minutissima obiecta, et licet maiores repraesentantur eorum partes quoad linearem figuram, eorum tamen maioritas n̄ tribuitur rei, sed tantum ē dispositio, [illegible] [illegible] modo indicatur prout ē in se. Audiatur magister D. Thomas. 1 p. q. 85 art. 1º ad 1m ubi hoc ipsum praeclare explicat. Ait enim: Cum g. dicitur q.d intellectus ē falsus qui intelligit rē aliter quā sit, verum ē si illud aliter referatur ad rē intellectam. tunc enim intellectus ē falsus, q.do intelligit rē aliter quā sit...

Non ē aūt si illud aliter accipiatur ex parte intelligentis. est enim absque falsitate, ut alius sit modus intelligentis in intelligendo, quā modus rei in essendo: quia intellectum ē in intelligente immaterialiter, per modum intellectus, n̄ autem materialiter per modum rei materialis. hactenus D. Thom. P. et ad hanc obiter advertite. causalis [illegible] n̄ ē, q.d intellectus, seu actus [illegible] q.d in materiali, ut volunt [illegible] nostri [illegible], sed quod intellectum ē. id ē obiectum ut intellectum ē in intelligente. [illegible] si dicunt q.d res dum intelligitur, sive praecisive, sive comparative, prout sic intellecta habet aliquid ē [illegible] in intellectu, hoc n̄ [illegible], seu ipsi [illegible] prout in se, [illegible] tantum profundum [illegible] remoto. et ex hoc stabilita manet doctrina [illegible] tradita, et [illegible] specialis [illegible] modus robur accipit.

Denique opones. [illegible] artificium fale ē ens reale: g. et obiectum pr. [illegible] ideo 1m ē verum, quia actus per se movere [illegible] regulas, ut sunt artificiosi: sed [illegible] res possunt per eam entitatem regulas [illegible], [illegible] [illegible] appareat: g. 2º artificium obiectum ē obiectum primarium logicae: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [marginal: [illegible]] ficabiles per obiecta artificiosa, per propriam entitatem [illegible] regulas [illegible], ut conformiter ad illas, obiecta artificiose cognoscant. ideoque per se movent ipsos cognoscentes attentione ad regulas logicae: res vero [illegible] in nullis obiectis artificiosis [illegible], nec ad aliud ordinantur; ac proinde per se ipsas nullas regulas [illegible]. [illegible] [illegible] fit in actione [illegible] [illegible] [illegible] imagine, [illegible] ex lapide, aut ligno, quae actio [illegible] per [illegible] ad regulas artis, ē artificiosa artificio [illegible] [illegible] entitate, lapis aūt, aut lignum n̄ per suam entitatem, sed per [illegible] intrinsece introductam, [illegible] ab illorum entitate artificiosa redduntur. [illegible] actus [illegible] entitatem transcendentalem, [illegible] a potentia [illegible] ad [illegible], regularum. res vero ab [illegible] ideoque [illegible] intrinsece superaddita [illegible]. itaque [illegible] [illegible] [illegible].

ut patet in lapidibus et ligno, quae solum sunt artificiosae per [illegible], ab ante introductam. actus vero per se ipsos [illegible] regulas.

Ex dictis colliges

Consectarium Praecedentium quaestionum.

Cum in praecedentib. qq. stabilitum maneat obiectum adequatum [primarium] logicae coalescere ex modo sciendi fali, et obiecto, simulque propugnatum sit, illum esse ens reale, istum vero rationis, faciliter resolves obiectum primarium adequatum ~~et specificativum~~ logicae esse artificium logicum ut sic, praescindens a reali, et rationis: ratioque sub qua specificativa logicae censeri debere id quod determinabile per artificium reale dumtaxat ad actus, per artificium rationis dumtaxat ad res. Logica enim solum curat de artificio [prout] praescindendo ab eo quod in se vel ex pro materiali importetur in ipso. neque quod sit artificium actum, libere dependens, independens, reale, rationis. ~~[illegible]~~ ex quo deminuit ratio efficacissima stratas et cunitas; neque tam illi quos etsi, et in superioribus vidimus, dicunt modum sciendi in esse obiectum logicae unice dicere falsitas rationis artificij, praescindendo a dependentia, quam in esse sui dicit, tamquam quod de materiali se habens. ergo obiectum primarium adequatum, seu ratio sub qua logicae est ratio artificij ut sic a reali, et rationis praescindens. ~~[illegible]~~ | Istam in praesenti obiicere solent, sed ex dictis facile dissolventur.

Dices 1° ens [1°] adequate dividitur in reale et rationis; sed obiectum fale primarium adequatum logicae est inferius ad ens; ergo vel determinate ens reale, vel determinate ens rationis: praemissae certae videntur, consequentia quoque quae legitime deducta, patet, etenim nullum inferius ad ens et pote membrum dividens, alequare valet divisum, et tenere simul aliud commembrum. 2° obiectum logicae neque tantam latitudinem ac obiectum Metaphysicae habere, si ab ente reali, et rationis praescinderet: ergo. 3° obiectum logicae. tenet, et alterius seis debet esse univocum: sed ab ente reali, et rationis non potest praescindi aliqua ratio univoca, sed tantum diferentia. — Ex argumentis quae resolvendis eius obiectis, [munitatis] maxime pungere, et urgere, ideoque quosdam excogitatas sunt solutiones, quas (me judice) unice minuere obiectum fale logicae non habere tantam latitudinem ac ens 1° divisum, non vero pervadere unum membrum in alio inclusum: neque ens 1° divisione in reale, et artificiale; et hoc in reale, et rationis; quod tamquam obiectum logicae agnoscunt.

Sed his solutionibus in sua probabilitate relictis, alia faciam (ni fallor et censeo ab omnibus insequenda) occurrit argumento. unde ad 1um recesso absolute maiori dist. min: obiectum fale logicae in esse rei sado min; in esse obiecti: subdisti inferius ad ens secundum idemficat sed min; secundum id quod explicat nego min; et dist. consequentia distinctione data. ~~nec [illegible] unice [illegible]~~ probat. neque aliud est obiectum logicae in esse rei esse inferius ad ens, atque membrum dividens, et aliud in esse obiecti hoc de fali dicere. 1um enim tenet, quia artificium rationis 2um vero ~~fateor~~ est praecognitum fateor. obiectum enim ~~[illegible] seis solum [illegible], [illegible]~~ ~~[illegible]~~ logicae in esse talis sive nullum ordinem dicit ad existentiam quamque sit propriam entis notatam, ita nec dicit esse inferius, aequale, aut superius ad ens, sed ab omni hoc negative praescindit, et solum dicit de fali esse artificiosum ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ quod solum est ratio falissima specificativa illius. itaque ubicumque ~~[illegible]~~ reperiatur artificium. ~~est [illegible] a logica~~, sive in re, sive in ratione erit absdubio [illegible] a logica. quae dumtaxat modo obiectum artificiosum sit, de quo vis alio non curat. ~~[illegible]~~

Quaestio si per possibile aut impossibile ect artificium praecise acceptum logicae terminaret, non vero si ect ens reale, aut rationis. hinc manifeste sequitur. et artificium logicum ut tale esse obiectum logicae, et hoc est potissima ratio, quare nec dum artificium obiectorum, sed etiam fale sit obiectum logicae. Alias huic non desunt praeclarissima exempla. etenim Metaphysica solum considerat rationem entis, praescindendo ab eo, quod reale sit, vel rationis, substantia, vel accidens, Deus aut creatura, quia dumtaxat modo ratio entis adsit de quovis alio non curat. similiter voluntas ~~[illegible]~~ tendit a bono, tamquam ab una ratione formali sub qua, praescindens ab eo quod verum vel apparens sit; et in pluribus aliis. Quorum ratio est, quia sua potentia vel habitus solum respicit in obiecto rationem fale specificativam, in cuius terminare possit suas habitudines unde obiectum solum dicit expresse, et praescisi rationem formalem terminandi suas potentias, vel habitus, et pro ut sic praescindit a quovis alio. quod ad rationem terminandi non conducit. ~~[illegible]~~ argumentum dumtaxat petitur instantia in obiecto Metaphysicae. quasi separatum entia, a qua abstinentia abstineo, quia puto eo non instantijs, sed rationibus argumenta solvi debere. impetere namque facile, dissolvere difficile.

~~[illegible]~~ Ad 2um nego sequelam. logica enim solum positive praescindit ab ente reali, et rationis artificioso, Metaphysica vero ultra se extendit, neque pluria entia sunt non artificiosa, aequo dumtaxat Metaphysica positive praescindit, ideoque latius patet ipsius obiectum, quam obiectum logicae. ad 3um similiter dic

eius rationis scilicet cum attributionem univoce conveniunt secundum eandem rationem; quia etsi in esse rei differant, tamen in esse obiecti, sive entis scibilis conveniunt cum simplicitate praeter hoc in ipso ente reali, et rationis, propterea cum scibili univocantur respectu Metaphysicae. haec in eo intelligens analogia tantum conveniunt. cuius ratio est, quia ut fere communiter pro[...], quaeque in uno genere maxime distantia translata ad aliud genus, possunt univoce convenire. et haec sufficiant de hoc per utilibus huic improbo tractatui.

Tractatus Quartus.

De Universalibus in Communi.

Pertriplexque nimis, ac difficilem tractatum, scholasticorum methodum insequentes, aggredimur universalium, quorum idea ad omnes scientias pertinet, ac proinde vix continet difficultatem. sed quae notitia per utilis est; nec dum enim facem intus praeferat, pro rebus tum logicis, tum Metaphysicis penetrandis, sed ad omnes scientias ordinatas cognoscendas iter parat. sollicitudine quanta, in[...], et indefesso studio, in eorum argumentis dirigitur, ne illius litis utilitates eripiantur. Ego autem claritate qua potero et quam in cunctis desidero difficultates eius explanare conabor.

Disquisitio Unica.

Quid et Quotuplex sit universale exponitur, et aliqua de identitate, et distinctione, simulque de formatione universalis probabuntur.

Universale ut ex ipsa innotescit voce: est unum versus plura, sive unum plura respiciens. Tripliciter tamen hoc accidere potest, universale enim aliud est in causando, aliud in [...], quatenus virtutem habet ad plures effectus producendos ut Deus relate ad creaturas, et sol ad corpora sublunaria. aliud dicitur in significando; quia plura significat, sicut vox homo. sed [...] degna Grammatici: plures tamen hoc appellant universale in repraesentando. sed maiori proprietate a pluribus aliis universale in repraesentando unice dicitur species intentionalis plura repraesentans. ut species impressa, et expressa hominis, vel Leonis etc. + 3.^m denique appellatur universale in essendo, et praedicando* sic definitur ab antiquis, et Dtia 1.º per Avicennam lib. 10. et 7 Meth. lect. quod pluribus inesse natum est, et quod de pluribus natum est praedicari. hoc enim aptum ad essendum in multis, et ut praedicetur de illis.

Nota vero quod hic aliqui universale in essendo metaphysicum appellent; et logicum universale in praedicando; ac proinde primum per aptitudinem ad essendum in multis, 2.^m autem per aptitudinem ad praedicandum constituunt. hic tamen operandi modus nobis minime arridet. unde universale logicum constituitur a recentioribus 2 N. C. C. de Thomae, et pluribus Thomistis, per aptitudinem ad essendum, et praedicandum de multis. itaque prima definitio per essentialis est, et universale logicum per praedicta constitutiva explicat, 2.^a vero per proprietatem et dicitur descriptiva. x Universale autem Metaphysicum constitui dicimus per esse unum a multis. quam doctrinam ex[...] [...] claritatem accipite. * Quodlibet igitur universale est quoddam accidentale scilicet, [...] ex natura rea[...]li, quam praedicatur de illis inferioribus, quibus identificatur: et ex 2.^a intentione, seu forma rationis, quam est ratio ut [...] definiuntur praedicetur ut ex superioribus liquet: utraque natura, quam abstrahitur et substractum seu materia, et universalitas est forma illius scilicet de utraque tamen ~~[...]~~ in [...] agimus in inferioribus.

Itaque ~~[...]~~ ~~[...]~~ natura universalis est unum per abstractionem, et plures per abstractionem primum habet natura per rationem, quatenus intus intentionaliter separat illam ab inferioribus quibus identificatur, et per quam significatur. 2.^m autem habet natura per realem identitatem, et divisionem in pluribus. defectu huius divisionis natura divina universalis non est, quia licet in tribus personis sit, non tamen dividitur, et significatur: sed

pertinet in recto sicut et ipsa pa: ng ut inquit Avicenna. Loga de 2a agit intentionib. adjunctis 1is: Loq necdu de 2a intentioe generis, sed de genere ipso pertractat. Cujus rao e quia modus sciendi de quo Loga, n. pcise e ipsa artificiosa in abstracto, videlicet generitas, sed in concreto significata, nempe genus. eaq. pr. pa arti ficiosa ene obiu fale quo: obiu autq fale quod e concretu accidentale ex naa et 2a intentioe resultans. Ut sic verificetr q obiu Logq n. e sola artificiositas, sed concretu arti ficiosu. Cui proinde ut dicenti utraq partq in recto applicatr supradicta definio.

Solvuntur argumenta.

Argues 1o pro Scotistis. Definitu fale indefinioe generis e illud cui pcise cuenit definio: sed hoc solu cuenit pcise naq motanti 2q intentioq: q. pr. mi pbatr: ista definitio soli cuenit pcise, cui pcise cuenit pdicari de pluribus: sed hoc soli cuenit naq motanti 2q intentioq: q. pr. mi sola naa identificata cu pluribus: q. non licet, pq pdicabilitas ejq sequitr ad identitatq. Confirmatr, et explicatr. E pdicabile de pluribus nec quodquod soli cuenit naq motanti 2q intentioq: q. pr. ans. q e pdicabile de pluribus in Logq e de extra inferioriq, non sq, sed ejq extrae perfectibilitr, et determinabilitr per alias partq. sed sola naa e de extra inferioriq n. vero 2a intentio. aut concretu, solus enim in recto i 2a intentio generis vel tho, e autq et 2a intentio simul: q. Argtu sicut urgere, probat sane solu naq independenter a motae et definitu prquo decertamus, e solu pro ut sic identitatq cu inferiorib. dicat, neq de illorq extrahit ratio ad superiorib. suque, et ultimis essarie.

Sa pag. dessa ma ngo mi, cujus ma pbatioq dist. cui cuenit dupla nis pdicari tq ut quo, quq ut quod, sedo ma ut quod pcise ngo ma, et distamini ngo seq. etiam (definitum predicti definioe ~~n. e solq nontu~~ n. e id q pr. q etc.) in intentionalitr identificata cu inferiorib. sed unice id q. Logice per modu superioris de ~~illis dicitr~~) q. q) falsem e concretu dicens in recto naq pdicabilq tq quq partq maalq, et 2q intentioq tq quq pq. sine raoq falq pdicarendi. Unde 2a intentio e pdicabilis ut quo, cu tribuat illaq naq propriq generis pdicabilitatq, ipsaq naa eid q valet pdicari ob identitatq, quq per ipsa tunc cu inferiorib. habet. proindeq ex illaq eque principalitr importata, resultat ut deinde genus de pluribus pdicabile Loge, et per modu superioris, seu q ideq e eque ut quo et ut quod.

Rao auq e quia ad genus necdq requirtr naa, quq palista ad identitatq et pdicabilitatq, sed etiq ipsa aptitudo pa Lica. naq falitr adveniens rao e 2a intentioe raoe. Et ex hoc patet ad confirmaoq. Cujus ans dist. e pdicabile neqq tqut quo, quq ut quod ngo ans. ut quod pcise sedo ans, e ngo seq. ad probaoq dist ma. e pdicabile neqq tqut quo quq ut quod ngo ma, ut quod pcise sedo ma, mi, et ngo seq. Solutio patet ex dictis, quia genus ut representi accipitr n. e pars inferioriq sed itur ipsa dicitr totu potentiale superius, ad cujus pdicaoq sufficiens e q partq superius, quoad 2q partq identificata cu inferiorib. n. vero quod naq falq pdicandi. Nec ex hoc inferatur solq naq e definitu quod in generis definioe; ng aliud e solq naq, quq subtq e concreti generis pdicata ut quod, et cu inferiorib. identificata ut partq extrahq perfectibilq Lo et aliud q definitu ut quod sic solq q pdicatr ut quod. Unde veru e solq pdicetr de inferiorib. ut quod naa tuq identificata. Ly verus faltq, quia id q definita dicit per modu subti naq quq pdicata et per modu pq 2q intentioq, sic cujus naa sedita de pluris pdicabilis Loge et per modu superioris, ut dictu e. Et hac doctrina plura solvuntur.

8

Definitu igitr dicta definioe nec solq naa pdicabilis sed de pluribus pdicabilis ipse &

Itaq aliud e

genus enim utruq raoe integre et pariter ejqlitr est pdicabile neqq per modu superioris: ng aliud e, q naa pdicatr ut quod, et aliud, q definitu ut quod sic q pdicatr ut q et cuenit naa identitatis inferioribus. 1m autq falsq: quia id q definita importat naq et intentioq unu naq est pdicabilis ut superiore pdicabilis.

Argues 2°: genus ē concretum accidentale: sed concretum accidentale significat formam in recto, et subjectum in obliquo: ergo. Ma. patet ex mi tradita a D. Tho. pluribus in locis ajente: album solam qualitatem significare, et ex consequenti subjectum. Mi. manifesta. Respondeo concretum accidentale dicere utramque partem in recto; album enim significare solam qualitatem significat et ex consequenti subjectum, denotat; quod qualitas, seu forma accidentalis sit pars principalior concreti, a qua sumitur denominatio; et subjectum ut pote pars materialis sit pars minus principalis ... principalitate dignitatis, non e contra ... concretis accidentalibus ... expressa.

Argues 2° praedictis: genus ē concretum accidentale: sed concretum accidentale significat formam in recto, et subjectum in obliquo: ergo. Ma. ex notabilibus constat, mi. vero etsi expresse videatur D. Tho. pluribus in locis dicente, album solam qualitatem significare, et ex consequenti subjectum, probatur: nomen concretum, et abstractum accidentalia idem formaliter significant: sed nomen abstractum hoc genereitas solam formam, nempe 2am intentionem significat principaliter et in recto: ergo. = ad authoritatem concessa ma. nego mi. quam non evincit probatio ex D. Tho. desumpta, etenim album solam qualitatem significare, et ex consequenti subjectum, solum indicat qualitatem seu formam accidentalem esse principaliorem concreti partem, a qua praecipue desumitur denominatio, subjectum vero ut pote materialem ~~denominationis~~ esse partem minus principalem, ea propter ait D. Tho. quod ex consequenti significatur subjectum, id est minus principaliter, non tamen ait quod in obliquo significetur, quin potius pluribus in locis constanter asserit, quod concreta accidentia significant in recto subjectum, pontum in recto, et loco generis: ait enim, inquirenti quid est simum recte respondetur nasus curvus. et certe manifestum ē, quod enim uniformiter de forma connotante subjectum neque de concreto verificari, et ex hoc patet ad ultimam probationem. ad quam dic nomine concreto et abstracto accidentali significari idem formaliter, sed non eodem modo, nomine namque abstracto significatur forma in recto, et ut quod; inquirenti enim, ait D. Tho. quid est simitas recte respondetur ~~nasi~~ curvitas nasi. nomine autem concreto significatur ut quo in recto tamen, ~~idcirco ... ex parte materiali, et ... resultans~~, haec nomina concretorum accidentalium significant formam et materialiter subjectum in idio formam in recto et subjectum in obliquo, sed utrumque importata in recto, ut ex dictis patet.

Replicabis: ~~genus primo, et per se atingitur a logica: sed solum 2a intentio connotans naturam primo.~~ Eomodo aliquid definitur per logicam definitionem (qualis ē generis) quo per illam atingitur a logica: sed per talem definitionem solum atingitur a logica in recto, et per se 2a intentio ut connotans naturam: ergo primo naturam in recto non pertinet per se ad logicam: consequentia, solum haec obtinet maxime abstractum ratione 2am intentionis: ergo solum atingitur a logica in recto, et per se 2a intentio ut connotans naturam. Consequentia liquet, et ans. itaque patet quia eatenus aliquid ad logicam attinet, quatenus ē artificiarum quod quidem solum accidentalitatem spectat naturam ut ex dictis patet: = concessa ma. nego mi. ad probationem dist. ans. naturam in recto sumo intentionaliter, et physice acceptam ... ans. 2° intentionaliter sumi ut pars concreti considerata nego ans. ... distinctione cetera consimili. genus itaque ut pote concretum artificiorum ē obtinet quod a logica atactum, proindeque duplicem habet partem, aliam materialem, formalem aliam, haec quidem per se primo atingitur a logica, ad quam solum spectat tamquam quae obtinet formale quo, illa vero scilicet natura, huc physice et in se considerata non per se sed accidentaliter tantum ad logicam spectat, attamen prout est pars concreti denominata per 2am intentionem per se primo atingitur a logica tamquam quod obtinet formale quod. ut patet in propositione, quam haec absolute sumpta accidentaliter pertinet ad demonstrationem, attamen ut est pars ... per se est pars demonstrationis. quam doctrinam maxime placuit ... ex obto logicae sermonem metitionis.

Argues 3° ... nam dicendi modum inter Benedictinos satisfac. quantiorum: quae ad diversa pertinent praedicamenta nequeunt constituere unum per se: sed natura et 2a intentio ad diversa pertinent praedicamenta. natura ad praedicamentum substantiae, 2a intentio (ut pote accidens) ad praedicamentum accidentis pertineat: ergo. probatur. ea quae ad diversa pertinent praedicamenta sunt res distinctae, et species distinctas habentes: ergo confirmatur. hoc concretum genus utrumque ptg. dicens in recto ad nullum pertinet praedicamentum: ergo non ē unum per se nec una entitas. Ans. natura in recto pertinet ad praedicamentum accidentis, et in recto importat naturam; atque inde nec ad praedicamentum substantiae ... dicat in recto 2am intentionem, quae ē accidens: ergo confirmat hoc D. Thomas ... confirmat ex forma accidentali, et subjecto non fieri unum per se. ... ex materia et forma. sed et duplex entitas, ... duplicem ... distinctam ... ergo.

qui nunc nunc significat ~~in obliquo~~ quo in itinere inquire D. Thae. quod ex consequenti significatur subjectum, id est minus principaliter, non vero in obliquo: et pluribus in locis asserat D. Th. quod subjectum ponitur in recto, et loco generis, dum accidens significatur in concreto: de quo plura invenies ... concreto subjectum ... ini

Replicabis: solum 2a intentio generis instans naturam primario, et per se spectat ad logicam: ergo hoc solum significatur in recto: probatur ans. Natura per se non spectat ad logicam, sed vincit sed solum materialiter abstractum ratione 2ae intentionis: ergo. ans. patet quia eatenus ad logicam spectant quatenus ē artificiorum, quod ... vincit accidentalitatis nel ... Respondeo ad probationem distinguendo ans. natura physice sumpta recto ans. et pars concreti considerata nego ans. et probata ... distinctiones ... ipsum genus ut pote concretum artificiorum, et obtinet quod a logica atactum, atque adeo duplicem habens partem ... nempe materialem et formalem. itaque haec natura physice considerata per se, sed accidentaliter spectat ad logicam. attamen ē pars concreti denominata per 2am intentionem per se ad logicam pertinet, ut obtinet quod illinc, sicut 2a intentio ut obtinet quo utraque tamen in recto importata.

+

unica definitio ... habeant distinctas ... et species habeant ... entitas: sed natura

Atque hoc oēs penitus urget, et ab oib͡s solui debet: etenim sive in recto, sive in obliquo naa, vel 2a intentio accipiatur, seretum genus debet ee unum parte, et ad aliquod pertinere, ut ... definitione definiatur quapropter supposita doctrina in notabilibus tradita: supponendo q[uod] licet naa, et 2a intentio ... et in ee rei dictas habeant entitas, consequenter ad dicta pertineant ...: attamen prout in concreto accidentali ... per modum actus, et potius seretum quandum qualitatum constituunt aliqua una definitione definibile, et ad partem accidentis spectantis ... quia seretum genus ... illis proxime ad dicta spectantibus partes, sed quatenus sunt partes ad unum ... ordinatur: unde naa seretum genus ... quatenus est substantia, ... denominabilis, aut denominata per 2am intentionem ... praedicabilis loge, et per modum ... quo in ... et ... in ... voce sumitur: ... in recto ee subiectum, sed partem maalem sereti accidentalis nempe genus.

Doctrina ... perspicua fit in similis ... in qua duo ex speciebus sacramentalibus generantur res ... quantitas, quae ... e accidens, in subiecto proxime ... non ... tamen ... et ... accidens sed ... substantiam ... similitudine ... ad idem ... ex ... allegatis, dicit ... ibi ... per ... ad unum per se perseitate substantiali, ubi ex apposito ... exemplo. Sicut ex naa, et fie non tamen ... ex subiecto et fie accidentali fieri unum ... perseitate accidentali ... explicato: ... 36 haec habet: ex subiecto, et accidenti non fit unum per se accidens sicut in aggregato videlicet in cumulo lapidum: nihil ... pro ... una ... videtur ... manifestum, ... intercedere debeat ... lapidum nulla ... partium, ... non una sed plures sunt ... sicut uero accidit in accidentali sereto, ut ... in recto ee subiectum tantum, ut ...

Replicabis: Naa ... seretum accidentale quatenus ... substantia ... substantia ... accidentalis ... sed ... 2° ... accidentale ... in recto ... non ... speciei ... ab alio ... ad ... ad probandum ... naa ... 2a intentione ... adiacente, quo ... obliquo, et ... in recto ... ad totum ... denominabilis, aut denominatis a 2a intentione ... accidentali: haec ... species, sed ... subiectum ... seretum ... denominabile ... ad 2um ... in hoc ... ab ... denominari ... partes ... sereti accidentalis albi ...

Quaestio Secunda

Qualiter genus de suis inferioribus praedicetur an ut totum an ut pars?

Praesens quaestio non de naa generica ... id quod explicat ex parte rei, ... pars fit maalis ... sed ... explicito ex modo significandi procedit, nec similiter de 2a intentione, haec enim apta ... non est, sed tantum de naa dicitur ... id quod dicit subintel...

Non de naa generica ... id quod explicat ex parte rei ... pars fit maalis ... nec similiter de 2a intentione, haec enim apta ad ... non est, sed ... inferiora ... partes potestativas ... subiectivas ... totum potestativum ... speciei ... significandi ... partes actuales ... haec ... St.

Pro Complemento inquires Qualiter genus praedicetur de suis inferioribus an ut totum an ut pars? Quaestio haec non de naa generica ... id quod explicat ex parte ... pars fit maalis ... nec similiter de 2a intentione haec enim apta ad ... sed de naa ... sub 2a intentione ... explicat ex modo significandi: in quo ... non de genere sed de quaestione praedicabili procedere valet ad cuius ... exemplum ... posse per modum partis ... actu ... potentia ... in 1° ... pars actualis ... in 2° uero pars potestativa.

Insuper ... totum actuale, ... totum potestativum quatenus potest praedicari ... ex modo ...

tantum de ratione subsistentiae, et secundum id quod importat pro implicito ex modo significandi; litigiosa hinc insurgit contentio: in quo sensu nempe de genere, sed quomodo praedicabili procedat valet. Litigiosa tantae utique diversitatis, ut dicam opiniones, ut explicando rationem totius potentialis ab aliquibus neque ut certum supponitur, quod ab alteris omnino disputatur negatur. In tanta igitur opinandi diversitate, hoc unum quasi caput, apud omnes est communiter receptum: totum potentiale tale dici, et esse illud praedicatum, quod implicite, et in potentia continet inferiora tanquam partes potestativas, et subjectivas, de quibus potest et superius praedicari unde ait esse totum potentiale sive immediate species, et mediate continet differentias res pro implicito, et in potentia, quatenus ex modo significandi sumitur et potens perillas actuari, et specificari.

Quod ut plenius percipiatur sciendum est: aliud esse totum posse per modum partis, uti actu concurrentis constituentis, aliud potentia constituere: in primo sensu pars actualis, in 2do pars potentialis dicitur, et est: ulterius aliud totum actuale quatenus sumitur ut compositum, sive constitutum ex pluribus sensibilibus, veluti ex partibus metaphysicis illius et denique est totum potentiale, quatenus sumitur cum indifferentia ad inferiora, supra explicata. Hactenus fere omnes sunt unanimes: praeterea intelligitur duplex solet abstractio designari: partialis scilicet, et totalis: in quarum explicatione pariter etiam uno ore loquuntur. Nihilominus abstractio partialis, seu formalis: datur quando aliquid sumitur ut praecise sentiendi conceptu exclusivo ulterius perfectionis: et dicitur partialis, quia de ratione partis est excludere comparticipem: formalis vero quatenus aliud separatur intentionaliter a ratione sive forma, a materia.

Abstractio totalis datur, dum aliud sumitur secundum suam praecise essentiam, quin ulteriores perfectiones, neque inferiora excludat, quin imo illa includat implicite et in potentia quamvis non actu: abstractio autem haec dicitur totalis, quia est a toto, et hinc oritur quod nullas excludat perfectiones quin imo ex modo concipiendi includat implicite, et in potentia totum quod est in specie dicit indeterminate. Sic aut est genus, inquit Philosophus 2do cap. de ente, genus indeterminate significat totum quod est in specie. Itaque ex abstractione totali arguitur aliud significare et totum potentiale, hoc est partes potestativas, a quibus praedicatum et totum potentiale contrahitur aliud, et de qua ut totum potentiale praedicatur ~~potest. quod quae unum non est in abstrahere nota a compte neque ratione, vaiet aut non de ratione de homine tantum falsa praedicatur.~~

Denique animadvertendum est aliud abstractionem totali abstractum ab homine simpliciter obtinere ab illo praescindi, quia dicit perfectiones hominis, et brutis nempe rationalitatis, et sensibilitatis continentur in animali, non tamen illo cognoscuntur, et similes perfectiones dicat actu pro implicito, aut pro expresso, sed solum implicite in potentia, et ex modo significandi, non vero ex parte rei significatae, ut latius et Deo dante in metaphysica videbimus. Aliud quod praedicatur, et totum cujusque in haec sensu uno ore loquuntur, de diversis aut pugnantes acceptiones totius potentialis quia potius est sanitate praenotatis in hac difficultate tot sententiae sunt, quot diversae sunt generis acceptiones. Nos vero contra ad dicta dicere tenemur genus nedum esse praedicabile, sed etiam actualiter etiam praedicatum et totum potentiale: id quod explicatius probaverimus mentem nostram adstruere conabor.

Assertio Nostra.

Genus praedicatum de suis inferioribus ut totum potentiale: ratione communi sed efficaci suadetur assertio. Genus aut ut praedicatum de homine ut superius: sed prout sic praedicatum ut totum potentiale: ergo. Maior indubia videtur, cum similis praedicabilitati correspondere debeat actus praedicationis. Probatur minor: aut ut ~~superius~~ eatenus est superius et universale quatenus sub se veluti sub potestate continet species tanquam inferiora sui potius: sed sub se veluti sub potestate propria species non continet nisi ut totum potentiale, quod tale dicitur ratione

differentialis rationis quos in esse physico identificatur.

Mentio:

Dicimus quod genus praedicari de suis inferioribus ut totum potentiale. Animalitas aut ut praedicatum de homine (et cetera) ut superius: sed prout sic est sive totali praedicatum ut totum potentiale contrahitur aut. Probatur minor: aut ut superius continet sub se omnia inferiora, est indifferens ad alias species: sed in hac indifferentia stat ratio totius potentialis: ergo. Confirmatur: genus ut superius ut totum non est actualis, similiter nec ut pars actualis, aut potentialis cum includimus, quod prima postea probatur. Probatur minor: genus ut totum actuale non dicit ordinem ad inferiora sed ad partes ex quibus componitur. Probatur secunda: genus ut praedicatum non excludit inferiora; sed illa excludit ut pars actualis aut potentialis, cum de ratione partis sit excludere compartem: ergo.

stinentia: q = constituatur e sufficienti partium enumeratione: genus non e superius et totum actuale, quatenus hoc non ad inferiora sed ad partes ex quibus constitutum continetur: aliunde nec est pars actualis, aut potentialis: q et totum potentiale: aut in e toto actuali [?] manifes ta: probatur min: genus et superius non excludit inferiora: sed illa excludit est pars actua lis aut potentialis, quatenus hoc excludat differentias species ipsa constituentes, nam de ratione par tis e excludere partes: q.

Urgetur et praeoccupatur quaedam ratio: in hac praedicatione ho̅ e a͞nl. anl nec est identice, sed dig falsitatis praedicatur de hone: sed requiritur ita praedicari est e pars actualis aut potentialis: q. probatur min: ad verum praedicationem falsam non requiritur falsa identitas praedicati et sub- jecti: sed anl et pars falsitatis non idq sed quod dictum e ob hone, a qua pars distinguatur a toto q. quoniam i quoniam potest: q. Quamvis e clarius expressius agentis multum partes praedicari de toto. Ultimum, et explicatur anl est pars e falsitas totius quod e ho̅: q. Id longius ex immediato dictis: pa ans. anl et pars non includit falsitatis totius hominis perfectionem: q. pa ans. anl est pars inclusa in hone est pars in toto: sed pars in toto non includit falsitatis totius perfectionem totius. q. clarius: anl et pars non e falsitas raonle: sed ho̅ e falsitas raonle: q.

Solvuntur Argta.

Argues 1mo genus praedicatur de speciebus eo modo quo e dictus praedicabile: sed i- tantum praedicabile est [?] q. pa min.) genus est praedicabile de speciebus in q̄d in [?] eten pars est: q = [?] ma nego min ad probationem dist. e praedicabile v se dicit id qd [?] exprimitur, seu ex parte rei significatae, concedo ans. seductum id qd dicit ex modo signi ficandi nego ans et seq. genus igitur anl seq. quamvis expresse, et ex parte rei praeg dicatur dicat [?] inadaequatam honis, de hoc tamen ex modo concipiendi et significandi est totum potentiale praedicatur. quatenus sic [?] stineat in potentia raonle et aliquas differentias in qua stinentia [?] e rao totius potentialis, et superioritatis ad quaslibet species determi natas: quin potius si anl non [?] coniungibile, seu et [?] et raonli requiritur de hone vere praedicari de hone. Ob rao̅ supra adductam, et ad verum praedicationem requisitam.

Itaq nec dum species, sed dig genus, et differentia totum [?] significane sed alitis, et alitis, nam species totum dicit expresse, seu genus et differentia est sunt simul, unde non dicimus ho̅ e ex a͞nli, et raonli: sed ho̅ e a͞nl raonle. genus autem expresse, seu ex parte rei significatae dicit rao̅m conveniendi: eadem ex modo significandi [?] implicito, et in potentia [?] stinet differentias, sed in idq venit dicit qdq pro expresso ex parte [?] modi stinen tiam implicito, et speciem differentiam et superioritatem, quia prout sic genus dicit, et similiter stinen- tia expresse constituatur: aliunde superius eqdem est [?] non tantum patens quamvis speciem deter minata, qd implicat contradictionem. Demum differentia [?] exprimit differendi, [?] modo tamen significandi pro implicito [?] [?] includit conveniendi: hinc raonale e, quia genus, et differentia idq intelligi de quovis praedicabile, praedicatur in recto de speciebus sive et superius de inferiori: exemplum gra ho̅ e anl. non vero sic ho̅ e ex anli: ideoq non praedicatur et pars, et in obliquo. unde dicit expresse, et ex parte rei significatae [?] et partem, [?] modum tamen ta tum praedicatur.

Argues 2o genus est totum potentiale importat indifferentiam respectu specierum: sed anl verum dum praedicatur de hone talem indifferentiam non importat: q. Ma patet, et min facit nego tio maderi potest tum quia anl in simili praedicatione e determinatum[+] ad speciem humanam, quatenus praedicatione determinetur, et trahatur ad similem speciem, sicut ratio specifica ad individua. tum dig quia ipsa anl honis, excludere debet hinnibile, et rugibile: q = [?] ma nego min ad primam probationem dist. e determinatum ad speciem humanam determinatione praedicationis concedo. de-

+ respicit determinate.

terminatione abstractionis per differentias nego quia distinctione certera communi: solum apparet ex dictis duo de subtracto universalitatis. aliud itaque est quod aut praedicetur determinate de homine, aliud vero quod de homine praedicetur aut determinatum per rationale; primum vere appellatur determinatio praedicationis. 2um antefatorum quod determinatio differentiae dicitur falsum est; quia aut quod in tali praedicatione de homine praedicatur, non determinatur per differentiam usque dum explicitans ponatur rationale, sed manet indifferens. et per quamlibet differentiam determinetur: unde solum dici potest aut homini attributive, non vero appropriative: recolite dicta loco citato.

Caput Secundum

De Specie secundo Praedicabili

Caput hoc in tres partes dividit Porphyrius. in quarum prima tradit varias speciei definitiones, et acceptiones: etenim hoc nomen species plura variaque significat, scilicet imaginem, et pulchritudinem, quo in sensu speciosus appellatur quisquis aliunde sit elegantissimus, et apta membrorum dispositione praestantissimus est. sed hae, et aliis acceptionibus relictis, utpote ad nostrum institutum minime spectantibus. species in praesenti, sive ~~in acceptione~~ logice accepta sumitur pro quadam natura universali, quae immediate sub genere logico collocatur. Sub qua acceptione Porphyrius illam dupliciter explicat definitione, juxta duplicem speciei respectum, subjicibilis et subjiciabile, duo in ordine ad genus; et ut praedicabilis sive in ordine ad individua. unde in prima consideratione sic speciem definit: id quod immediate subjicitur generi. sive id de quo genus praedicatur in eo quod quid. in 2a autem: quod praedicatur de pluribus differentibus numero in quid complete idest secundum totam entitatem metaphysicam illorum.

Pro cujus intelligentia adverte Porphyrium hac definitione solum explicare voluisse speciem simpliciter talem, quae infima ultima, seu atoma dicitur, non vero subalterna, quae de pluribus differentibus non numero, sed specie praedicatur ut dictum manet. dein 2a hujus capitis parte animadvertit Porphyrius in quovis praedicamento dari genus supremum seu generalissimum ut in praedicamento substantiae substantia. in quantitate quantitas, et sic de reliquis. genus supremum illud est, quod supra se non respicit aliud: dicitur primum occupat locum. sub quo immediate ponuntur genera subalterna seu intermedia; quae duplici gaudent respectu. alio speciei ad superiora genera, et alio generis ad species sibi inferiores. sub his collocat speciem infimam: et ultimo loco recta tamen linea ponit individuum de quo in 3a parte pertractat. deinque ad utrumque latus ponit differentias genera superiora dividentes. hoc ordine ad dextrum latus differentias positivas genus contrahentes, et speciem constituentes. ad sinistrum differentias negativas genus dividentes, et speciei repugnantes. videbitis hoc ut clare percipiatis

31 arborem Porphyrii vulgo praedicamentalem accipite.

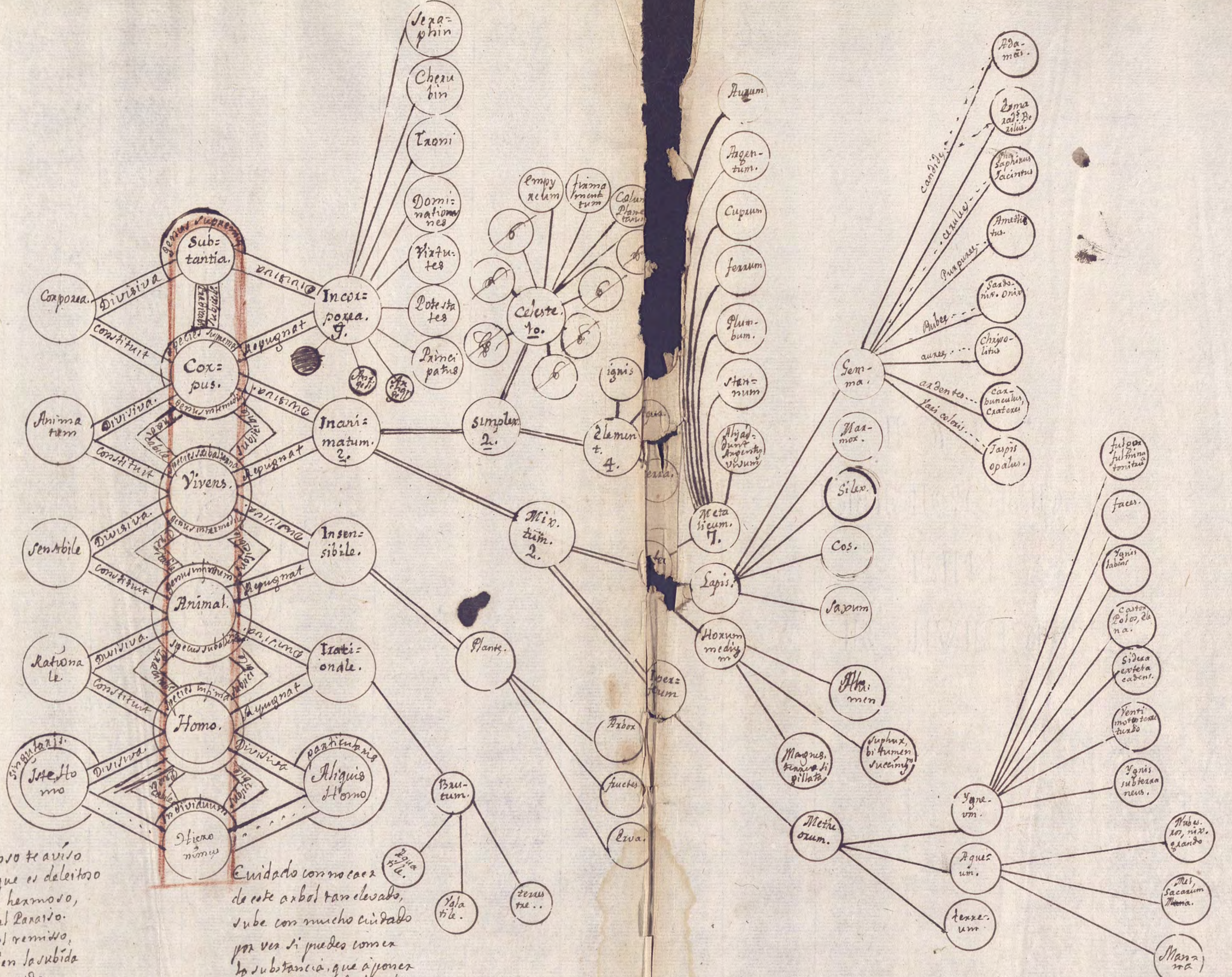

Lector piadoso te aviso
que al passo, que es deleitoso
este arbol tan hermoso,
es como el del Paraiso.
No subas por el remisso,
mira muy bien la subida
para evitar la caida,
que dá quien sube sin juicio:
mira, que es gran precipicio,
y te costará la vida.

Cuidado con no caer
de este arbol tan elevado,
sube con mucho cuidado
por ver si puedes comer
la substancia, que á poner
Porphyrio agudo llegó,
y como este no caió
porq subió con gran tiento
con todo tu entendimiento,
paraque te suceda en pro.

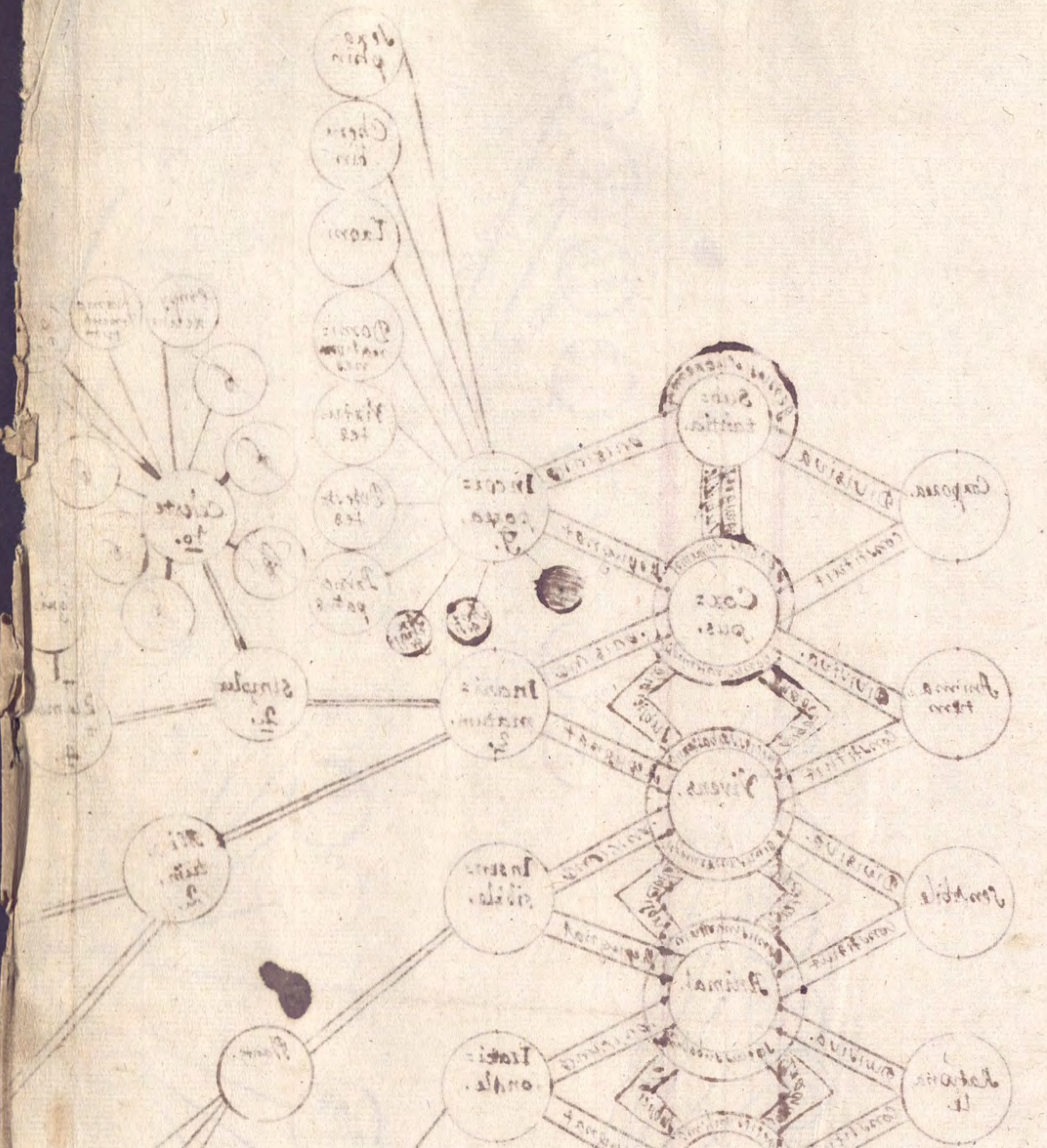

Quæstio Prima

Utrum species ut subjicibilis sit formaliter prædicabilis?

Quod in præsenti in examen adducitur est an species per eundem formaliter respectum seu relationem qua respicit genus ut superius, proxime etiam respiciat inferiora de quibus prædicanda est, vel an supposita horum respectuum distinctione unus ab alio dimanet tanquam proprietas ab essentia, vel omnino inconnexe, et disparate se habeant? Prima sententia propugnat speciem ut subjicibilem esse formaliter prædicabilem, sive respectus subjicibilitatis et prædicabilitatis adinvicem formaliter non distingui: 2a defendit hos respectus distinctos esse, alium vero ab altero oriri tanquam proprietatem ab essentia, eo scilicet modo, quo prædicabilitas dimanat ab universalitate: 3a denique tenet hos respectus esse omnino distinctos, disparatos, et nullam inter se essentialem connexionem habere. cui libenter subscribimus. Sit

Assertio Unica.

Subjicibilitas, et prædicabilitas speciei nullam adinvicem inter se essentialem connexionem habent. Probatur ratione: subjicibilitas essentialiter opponitur prædicabilitati: ergo nullam habent essentialem connexionem. Probatur antecedens: termini subjicibilitatis essentialiter opponitur termino prædicabilitatis: ergo et ipsæ inter se, cum diversa sit ratio ubi diversus est terminus relationis: probatur antecedens: terminus subjicibilitatis speciei est genus, prædicabilitatis autem sunt individua: sed hæc inter se opponuntur essentialiter: ergo. Confirmatur: subjicibilitas speciei non sequitur unio ex prædicabilitate, nec prædicabilitas ex subjicibilitate: ergo nullam inter se dicunt essentialem connexionem. Probatur antecedens: dari valet subjicibilitas absque prædicabilitate, et vice versa: ergo. Probatur antecedens: datur genus prædicabile ut supremum, quin sit subjicibile: species infima Angelica est subjicibilis secundum rem, et forsan nec secundum rationem est prædicabilis: ergo. Denique: species potest ad individua intentionaliter comparari, quin comparetur ad genus, et extra ad genus quin comparetur ad individua: ergo respectus isti non connectuntur essentialiter:

Solvuntur argumenta

Objicies 1mo: species ut subjicibilis est formaliter prædicabilis: ergo subjicibilitas et prædicabilitas speciei essentialiter connectuntur. Probatur antecedens: species est formaliter prædicabilis quatenus est unum ex quinque prædicabilibus: sed prout sic est formaliter subjicibilis: ergo. Major patet: species enim ut est unum ex quinque prædicabilibus debet formaliter prædicabilitatem, quæ est ratio formalis ipsius prædicabilis, retinere. Probatur minor: species ut est unum ex quinque prædicabilibus subjicitur universali ut sic: ergo. Consequentia patet: universale ut sic genus sit ad quinque prædicabilia: ergo explicatur: sicut animal determinatum subjicitur animali ut sic, ita universale determinatum universali ut sic: sed animal determinatum ut formaliter tale subjicitur animali ut sic: ergo universale determinatum ut formaliter tale universali ut sic. Nunc sic sed species ut prædicabilis, seu ut unum ex quinque prædicabilibus est universale determinatum ut patet: ergo ut prædicabilis, seu ut unum ex quinque prædicabilibus subjicitur universali ut sic: ergo ut subjicibilis est formaliter prædicabilis.

Ad argumentum nego antecedens. ad probationem distinguo majorem quatenus est unum proprie inferiora respiciens concedo majorem respiciens aliud superius nego majorem, quæ distinctio aliis est applicanda. Species itaque ut unum ex quinque prædicabilibus subjicibilis et prædicabilis est alia tamen quatenus se duplicat respectum ad propria et alia, etenim prædicabilitatem solum importat formaliter quatenus respiciendo per modum inferiora, illa per modum superioris respiciendo; subjicibilitatem vero respiciendo per modum inferioris suum genus superius, nempe universale ut sic: unde licet nec species, nec quodlibet aliud prædicabile possit subjici universali ut sic, quin ex parte substracti prædicabile, et universale sit: ex hoc tamen non infertur, quod sub ea ratione sub qua est prædicabilis

sic solita subjicibilis, ipsa praedicabilitas ad summum sic praerequisita materialiter se praesupponit [illegible] similiter qd ex parte substracti non dicit nisi ordinem non subjecti ante ut sic. ant tamen determinatum praesupponit subjecti ante ut sic ut superiori, non dicit de facto nisi ordinem, sed unice de intentione subjicibilis et inferioris.

Atque solvere [illegible] doctrina non sumitur ex eo, qd sicut ante sic recipere [illegible] intentione superioris, et qd habet ante determinatum inferioris. ita universale ut sic accipere [illegible] intentione superioris, et qd habet praedicabile, seu universale [illegible] intentione inferioris. Ea ipsa solum pro substracto, sicut materialiter non dicit nisi ordinem, ad eum [illegible] praedicabilis: pro facto autem dicunt inferioritatem ipsius accidentalitatis tantum [illegible] quia sicut ab hoc, et illo aptitudo inferiori abstrahitur ante qd sic accidentalitas superiori, ita etiam ab hoc, et illo praedicabili, seu universali et inferiori abstrahitur universale ut sic, qd genus est ad quinque praedicabilia, et ex hoc patet ad explicationem.

Replicatur: species ut species subjicitur generi: sed ut species est praedicabilis: ergo [illegible] species ut subjicibilis est correlativa generis ut talis: sed [illegible] [illegible] praedicabile: ergo = [illegible]: homo ut homo est animal: sed ut homo est rationalis: ergo ut rationalis est animal. [illegible] falsa est in sensu facti. [illegible] fallacia stat in eo, qd in praemissis reduplicatur substractum et in [illegible] [illegible] claritatis tamen [illegible] dist. ma. subjicitur generi per respectum inferiori [illegible] conc. ma: per respectum superioritatis ad ipsa inferiora nego ma. et [illegible] nego [illegible] et explica solutionem eo modo, quo supra. ad id qd [illegible] praemissis nego [illegible] hic correlativa debeant esse in eodem genere relationis remoto; non tamen in eodem genere proximo [illegible] praedicabilitatis [illegible] hic genus sit correlativum speciei, hoc respectu illius non superioris sed inferioris [illegible] tamen in [illegible] relativa. [illegible] species subalterna generis [illegible] correlativi, qui ut subjicibilis, illud respiciat, quin tale genus [illegible] relationis [illegible] respiciat.

ad id qd additur hic qd licet genus sit correlativum speciei, hoc tamen respectu illius non superioris sed [illegible] [illegible] in linea relativa. [illegible] genere remoto [illegible] non [illegible] proximo.

7 Insurges: genus immediate praedicatur species ut subjicitur generi [illegible] solita universalis: ergo ut superior [illegible] species ut subjicitur generi est id de quo genus immediate praedicatur [illegible]: sed genus immediate praedicatur de universali non vero de singulari, et individuo: ergo. ulterius genus immediate praedicatur de specie, et mediante specie praedicatur mediate de individuis: ergo species est ratio ut individua subjiciantur generi: nunc [illegible] praedicabilis patet [illegible] individua subjiciantur generi: ergo [illegible] species [illegible] subjicitur generi est solita praedicabilis [illegible] Nego ans. ad probationem [illegible] dist. mi: de universali specificative sumpto conc. mi, reduplicative accepto nego mi, et [illegible] patet ex dictis, nam licet genus praedicetur de specie, quae [illegible] universalis est, de illa tamen non praedicatur quatenus universalitatem reduplicat, hic enim non importat solita respectu generis cui subjicitur, sed unice in ordine ad ipsa inferiora, proinde genus [illegible] illa ut inferiori et subjicibili solum praedicatur.

[illegible] ad 2um difficilius quidem explicatur tamen solvendum. [illegible] [illegible] dist. sub. potest esse ratio fundamentalis conc. mi. solita nego mi et [illegible] species ut praedicabilis [illegible] est ratio tantum fundamentalis non vero solita ut individua subjiciantur generi. [illegible] a praedicabilitate speciei de individuis oritur tanquam a fundamento [illegible] praedicabilitas mediata generis de individuis, consequenter subjicibilitas ad genus: quia ex quo species sic praedicabilis de individuis [illegible] intrinsece fundamentum ut [illegible] genus mediate ad individua [illegible] immediate illud [illegible] ad speciem [illegible] subjicibilitas individui [illegible] in ordine ad speciem, quae immediate ut sibi superiorem respiciunt [illegible] tanquam a fundamento oritur alia, [illegible] mediate subjiciuntur generi: quae [illegible] subjicibilitas [illegible] [illegible] [illegible] individua [illegible] subjiciuntur generi non [illegible] praedicabile [illegible] [illegible] et generi subjicibile, seu ut subjicibile: [illegible] post praedicationem speciei de individuis [illegible] generi subjicere, et secus, ut dictum manet. [illegible] species ut praedicabilis solum est ratio fundamentalis non vero solita ut individua subjiciantur generi: ex eo enim sumit intrinsece fundamentum ut [illegible] genus mediate ad individua, et immediate [illegible] illud ad [illegible].

Instantes: Species ut subjicibilis praedicabilis e de hac, et illa specie subjicibili: ergo subjicibilis e praedicabilis: Replica in 1mo similem fallaciam, quae accidentis vocatur. si quidem inea fit transitus de natura praedicata ad ipsam praedicabilitatem, identitate tamen gaudentes, et subjicibilis subjicibilitate se habente per modum substracti, sive ut res praeda [illegible] se habente ut 2a intentio, sicut sua praedicabilitas nego ans et cons. abstracta igitur ratione subjicibilitatis ab hac, et illa specie subjicibili, sive natura ante ab hoc, et illo ante subjicibilitas illa recipie ab intu alig 2a intentionem praedicabilitatis seu superioritatis ex cujus de hac, et illa subjicibilitate valet praedicari: ideo subjicibilitas tunc non e praedicabilitas, sed potius substractum praedicabilitatis, a qua satis distinguitur sicut natura a 2a intentione, et hoc eo certius e, quia sive ante cons non e extrahitur genus. Sic subjicibilitas in 10
hoc sensu sumptu habitur sed accidentaliter tantum e superior, et praedicabilis, recidit, quod diximus de quinque praedicabilibus.

Arguunt 2o. subjicibilitas speciei ad genus e de eius extrahitur praedicabilitas orta a subjicibilitate: ergo praedicabilis e subjicibilis: probatur. Illud e [illegible] ~~liber rei, quod 1mo recipitur in illa. sed~~ ~~specie infima de qua quaestio 1mo recipitur subjicibilitas~~ ~~ad genus: ergo. probatur 1mo recipitur specie ordo ad intrinsecum, quam ad extrinsecum, tum quia~~ ~~sic res in ordine ad se quam in ordine ad aliud. sed subjicibilitas e ordo ad intrinsecum~~ ~~ens enim e intrinsecum constitutivum speciei, atque extra pertinet, et praedicabilitas e ordo ad extrinsecum~~ ~~secum individua sive extra specie: ergo.~~ Nego ans. ad probationem premissa ma. nego mi quoad 1mam partem. quia ordo speciei ad genus ~~non ordo~~ ad quod ad constitutivum intrinsecum non e ordo subjicibilitatis, sed ordo totius constituti ad partem metaphysice constituentem. ideo hic primus sic e, quod praedicabilitas ad genus e ordo ad intrinsecum: genus o intrinsecum constitutivum speciei, atque extra pertinet; et praedicabilitas e ordo ad extrinsecum cujus metaphysice constituti per genus. quod quod de individuis praedicetur; hoc tamen metaphysica constituti fundamentum est ut cum species subjiciatur generi, ut toti potentiali loco et superiori, sit illa praedicabilis de individuis ut toto extra.

Arguunt 2o. in specie infima de qua quaestio 1o recipitur subjicibilitas ad genus: ergo subjicibilitas speciei ad genus e de cujus extrahitur praedicabilitas orta a subjicibilitate: probatur: 1o recipitur specie ordo ad intrinsecum, quam ad extrinsecum: sed subjicibilitas e ordo ad intrinsecum: genus o intrinsecum constitutivum speciei, atque extra pertinet: et praedicabilitas e ordo ad extrinsecum, individua sive extra specie.

Arguunt denique 3 ex Illmo. pro Joanne a Sto Thoma: Praedicabilitas speciei infimae minime amplior, magisque limitata, quam praedicabilitas generis: ergo illa non dat ratione [illegible] superioritatis [illegible]: ergo nego ans. et major praedicabilis exigit subordinationem, et subjicibilitatem ad genus. explicatur: non 2a superioritas [illegible] habet [illegible] respectu subjicibilitatis et subjicibilitas [illegible] patet in Duce respectu Regis, et in causa 2a respectu 1mae: quia [illegible] ordo enim [illegible] ut supra* militis in specie) in 1mo dicitur ex minori amplitudine nihil evinci: aliud de Rex Dux tamen inee tali subditus ee, et subordinatus Regi Catholico, et cuilibet alij magno regni gubernanti: paritate tamen admissa non e eadem ratio, Dux a Rege participat jurisdictionem, et consimiliter causa 2a virtutem a 1ma. species autem non participat a genere praedicabilitatem, sed illam vi recipie ab intra operante illam ad inferiora, respectu quorum sufficiet; sed illa major aut minor extensio taxari debet. et sibi facit superioritatem: et sicut quam major aut minor extensio taxari debet. [illegible] e rega duces et superiores subjici: quam enim subjecti inferior et subditus satis e.

Quaestio Secunda

Utrum natura cui plura repugnant inferiora possit conci pi species Logicae universalis, et praedicabilis

Praesens quaesitum de natura Angelica procedit supposita plurium individuorum repugnantia, quidquid sit de veritate aut falsitate hujus opinionis, illi inmixe prius, cujus veritatem dig supponimus. quod sola materia e radix multiplicationis numericae. Ut debita procedamus claritate ~~[illegible]~~ o 1mo duplicem ee universalitatem aliud secundum rem, et ratione simul; et hoc plura individua de facto existia importat. ut natura humana. aliud secundum rationem tantum, et hoc defecto non habet plura individua existia, sed tamen possibilia tamen ut natura solis, quod habet unicum sit recipit tamen apta ad plura possibilia. Deinde 2o advertendum

sua debitz raoē: universale ē unū aptū ad essendū in multis: sed naa Angelica supposita individuorū repugnantia apta ñ ē ad essendū in multis: g. Maior ē definitio universalis. pr mi: repugnante tō, ei ipsa repugnat sitas: sed in naā angelica repugnant plura individua pro eo ac de facto spiritu sanctorū supponitur: g. Confirmatr: Naā Angelica ex sceptu specifico dicit positive repugnantiā positivā multiplicaoni: g. Simplice sceptū in naa angelica designare genericū scilicet quo naa angelica ē genus logicū, et determinabilis per varias Angelorū species. Deinde specificū raoē cujus sceptū est substantia spiritualis specifice completa: et tandem sceptū individualē, vi cujus naa ultimo copleta in eē singularis. Hæc g. probabilis fere diū Thomistarū eitus ... repugnat nag Angelicā Michaelis lg. sub sceptu specifico et universalē secundū raoē tantū. Hoc tamen negata à R. P. e. dictu Mro Moneda, Lalanio, et alijs, cum quibus sentit subscribimus.

pr anō: Naa Angelica ex scepto specifico ē naa spiritualis specifice copleta, sub indeq positiva ultimo excludit maā, et ordinē ad illā: g. ex tali sceptu dicit primarī repugnantiā positivā multiplicaonis, 9 maā et ordo ad illā sit unica radix multiplicaonis.

Assertio Nostra

Naa Angelica supposita plurium individuorū repugnantia neque scipi species Logē universalis: Antecedē sua debitz assertio. Universale ē unū aptū ad essendū in multis, et prædicari de illis: sed naā specifica Michaelis nō neque scipi apta ad essendū in multis, et prædicari de illis: g. Maior ē definitio Logi universalis: pr mi: Naa specifica Michaelis ñ ē apta identificari ~~...~~ realitr ò multis: g. pr anō. Similis naā ex sceptu specifico dicit positivā repugnantiā ut in plura individua realiter multiplicetur: g. Similis naa ex sceptu specifico ē naa spiritualis copleta: ~~g pr anō~~ sed naā spiritualis copleta dicit positivā repugnantiā ut in plura individua realiter multiplicetur: g. Maior notabilis istas. pr mi: Naa spiritualis copleta excludit maā et ordinē ad illā: sed maā, et ordo ad illā ē unica radix multiplicaonis individualis, qd in præsenti ex prijs Thomistarū supponimus: g.

D. Thoas q. unica de spiritualib. creaturis art. 8 ubi air. si Angelus ē fā simplex abstracta à matēria, impossibile ē eū fingere ... Angelos ejusdē speciei:

Confirmatr, et urgetr eadē rao: Naā Michaelis ex sceptu specifico repugnat potentia ut sit per identitatē in multis: g. et aptitudo ad illā. pr anō potentia ut aliqua naā identificetur ò multis, quæ impossibilia sunt, et repugnantia ē potentia repugnans, et impossibilis: sed talis est potentia naā Michaelis ex sceptu specifico, sex tali sceptu individua impossibilia sunt, et repugnantia, ut 9 adversarijs supponimus: g. Ulterius: Naā Michaelis ex sceptu specifico excludit positive statū in quo fieret naā chimærica: sed ita fieret si eet per identitatē cū multis, ~~quia tunc utpote~~ quia tunc utpote multiplicabilis eet maalis, simul immaalis utpote Angelica: g. — Respondent 9trarij Naā angelicā unice repugnat multiplicitatē individualē raoē, et titulo singularitatis, seu ex sceptu individuali, quæ identificatr ñ ~~...~~ vero ex ipsa naā specifice et secundū sua prædicta essentialia considerata: ideoq. prout sic inadequate scepta sicut præscindit ad singularitatē ita repugnantiā ad plura ñ dicit, sed manet ~~secundū~~ sceptū specificū prædicabile de ōnib. apta ad plura sed sceptu specifico.

Urgetr naa Angelica repugnat 9naa sunt quæ maalis, quæ et quæ multiplicabilis, sic enim ē ei 9venit unice quia immaalis, sive dicit ordinē ad maā.

Verū hæc solutio præoccupata manet ulterius efficaciter impugnatr 1o Naa Angelica ñ minus immaalis ē ex sceptu specifico, quā ex sceptu individuali: g. ex utroq. capite repugnat ipsi maā, et ordo ad illā: g. individualis multiplicitas, quæ oritur à maā, et ab ordine ad illā: 2o Naā angelicæ repugnare ex sceptu specifico, qd ex tali sceptu 9venit naā maali: sed tunc ex tali sceptu 9venit multiplicitas: g. Et ē urgentius. esto naā Michaelis pro expresso à singularitate tali præscindatr, nunquā tamen præscinditr à singularitate radicali, præto scilicet unicā singularitatē raō, et essentialiter inhærente: sed hoc sufficit ut ei negetr universalitas: g. pr ma. Naa Michaelis sic inadequate scepta ñ præscinditr ad immaalitate specifica: sed hæc utpote immultiplicabilis, et sine ordine ad maā unicā singularitatē, ideoq. una et singularis ē, in ... facta destinati ... ex immaalitate specifica recte, et apriori probari naā angelicā intra eandē speciē multiplicari ñ posse: g.

juxta adversarios.

est pretiū inferens

Ma certa videtr, et mi patet inspex 9 una, et plures sunt termini eaqque hæc hō a visibili præscindat indifferens ñ scepita ad visibile, et ñ visibile, quia visibilitatē infert, et radicat. et idē evenit in naa divina ab immensitate præscinsa. De mi: repugnat naā Michaelis, qd quo sceptū specifica distinxerit sed maā, et qua similitr

Quaestio 2a

Utrum natura cui plura repugnant individua possit concipi species logice universalis, et praedicabilis?

Praefixo titulo difficultas de natura Angelica procedit supposita plurium individuorum repugnantia, quidquid sit de veritate hujus opinionis, huic nimirum parti cujus veritatem aliqui supponimus: nempe quod sola materia est radix multiplicationis numericae. pro quo tamen sit aliis captu. scire oportet duplex esse universale unum secundum rem, et rationem simul, et hoc plura requirit individua de facto existentia, ut natura humana. alterum vero secundum rationem tantum, et hoc plura non habet individua de facto existentia; habet tamen in potentia, seu ut possibilia, ut natura solis, quae licet unum sit individuum, concepta tamen apta ad plura possibilia.

Deinde advertere triplicem designari posse conceptum in natura Angelica videlicet genericum, sub quo ~~natura~~ natura Angelica est genus logicum, et determinabilis per varias Angelorum species. Deinde specificum ratione cujus concepta ut substantia spiritualis specifice completa. et tandem individualem, seu existentem, quod natura sit ultimo completa per singularitatem. Quaeritur de conceptu individuali, et eo existente, quod natura sit ultimo completa per singularitatem. Quaestio posita est: an Thomistarum cuique repugnat natura Angelica Michaelis vel Gabrielis sub conceptu specifico considerata esse universale secundum rationem tantum. hoc tamen negatur a ~~de~~ Vel Eminentissimo Cardinale de Aguirre, Illustrissimo Moncada Illustrissimo Dabanco, et aliis. cum eisdem subscribimus tenenda, et Sacro tenemus.

Assertio Nostra.

Natura Angelica supposita repugnantia plurium individuorum nequit concipi species logice universalis. Suadetur ratione: universale ~~est unum aptum~~ specificum est unum aptum ad essendum in multis solo numero distinctis: sed natura angelica supposita plurium individuorum repugnantia apta non est ad essendum in multis: ergo praeterea definitio universalis logici specifici: per ... repugnantiae ... et ipsa repugnat relationi: sed ~~repugnant plura individua~~ in natura angelica repugnant plura individua, quae sine tales universalitas specifica ut dicitur ex supposito facta: ergo confirmatur: Natura Michaelis vel Gabrielis ex conceptu specifico dicit positivam repugnantiam ~~ad essendum in multis~~ ut in plura individua multiplicetur: ergo ... Natura Michaelis ex conceptu specifico est natura spiritualis completa: sed prout sic dicit positivam repugnantiam multiplicationis: ergo ~~Ita ex notabilibus patet primi~~ individualis

Ita ex notabilibus patet primi: natura spiritualis completa positive excludit materiam, et ordinem ad illam: sed materia, et ordo ad illam est unica radix multiplicationis individualis, ut in praesenti ex principiis Thomistarum supponimus: ergo ... Natura angelica ex conceptu specifico repugnat, ut ... materialis: ... natura humana quae materialis; et quae multiplicabilis, contra hoc ipsi unice spectat, ut est materialis ... contrariis: Natura angelica duntaxat repugnat multiplicationi individuali ratione, et titulo singularitatis, sive ex conceptu ~~specifico, non vero~~ individuali, non vero ratione speciei, sive ex conceptu specifico: prout sic enim ~~...~~ et inadequate concepta sicut praescindit a singularitate, ita repugnantiam ad plura non dicit, quin potius aptitudinem habet ad illa.

Solvitur haec praeoccupata manet. impugnata 1o: Natura angelica non minus immaterialis est ex conceptu specifico, quam ex conceptu individuali: ergo ex utroque conceptu repugnat ipsi materia, et ordo ad illam: ergo et multiplicatio individualis quae juxta adversarios oritur a materia, et ab ordine ad illam. ~~2o repugnat natura angelica ex conceptu specifico, quod ejus specificus conceptus destruere~~ ~~2o explicata~~

2.° solūo praeoccupata nrarec. impugnata tamen 1.° Naa cplete immaali ac spiritualis ~~Machaelis~~ nāg repugnat ex scepta specifico maa, ac ordo ad illā; sed haec ē rao, qua recte, et ā priori probant Thoistae nāg Michaelis ecq. ultra eandē speciē multiplicari ñ posse: g. pr ma: nāg cplete immaali sive spirituali repugnat ex scepta specifico, q.ᵈ ynā speciē cysbes ~~tinere~~ sextum: sed maa, ac ordo ad illā determinat yne sceptū specificū, nempe immaalitatē: g. 2.° licet maa angelica in adequate scepta pro expresso a singularitate fali praescindat, praescindi ñ potest a singularitate radicali, pr.ᵗᵒ sali cet unicē singularitatē mnis inferente: sed hac sufficit ʼ ipsi negetur universalitas: g.

Pr ma: naa angelica sic inadequate scepta praescindi ñ potest ab immaalitate specifica: sed hoc ē pr.ᵗᵉ unio inferens unicē singularitatē. g. ma patet: ē sitae a ~~~~ ᵐⁱ ~~~~ rationalitate hoīs enī licet a risibili praescindat, neque scepti indifferens ad risibile, ac ñ risibile, quia risibilitatē inferat, et radicat: g. = Respondere 2.° Contrarij his raōb. solū evinci nāg angelicē universalē ñ ēē seclū rē, et raōē simul, ñ vero seclū raōē tantū. ad hoc enī sat ē q.ᵈ naa quatenus ē exte ex scepta specifico sit multiplicabilis, ʼ ita scepta quasi conditionate. i.e. si plura aliunde ñ repugnarent.

Solūo haec in primis expresse contrariatur menti D.ᵗⁱˢ q. unica de spiritualis creaturae, antic 8 sic agentis: si Angelus ē fra simplex abstracta à maa, in corpore impossibile ē eiū fingere, q.ᵈ sint plures Angeli unius speciei. Deinde destruit subtū quaestionis ~~nāg~~ ~~~~~~ ~~~~ nempe ~~communiter~~ individuorū repugnantiū nāg patet agit: ng si plura individua essent possibilia, ēet gd.ᵉ universalis secundū raōē:† sed haec impossibilia sunt, et repugnantia: ut ex titulo quaestionis patet: g. Praeterea 2.° stante solūoe ~~naa~~ naa divina ēet dysunitū ipsi praedicabilis ex suppositioe conditionata plurium Deorum, sed hoc ē absurdū cogitare: g. praeterquā q.ᵈ si plura essent possibilia, absolute sine controversia suppositū ēē universalē secundū raōē ~~tantū~~ † ut patet in naa solūo.

Denique rationes omittendo 3.ᵃ si illa individua conditionata essent ynedē raōi ac Angeli nunc existentes, ʼ ñ? si 1.ᵐ ēent immaalia cplete angelica, ac maalia cplete numerice tantū distincta; si 2.ᵐ nāg referent entitatē ahg, ynē cntū dysunerane: q. singl.ᵉʳ si 2.ᵐ dicatur repugnare, quē nunc ē repugnat aptitudo ad essendū in illis. ~~Deinq~~ Praeterquamq ~~Deinq~~ supp.: utraq solūoe admissa integra manet raō probativa: ng a q.ᵈ diversa cplenatitatē ñ repugnare naa angelicae ex scepta specifico, ahanc ex scepta specifico ēē indifferentē ad plura: sicut ex eo q.ᵈ naa angelica ex scepta specifico ñ dicat albedo in genere infertur illū ēē indifferentē ad ~~album~~ nigredinē. sed deficiente tali indifferentia nequit scepti universalis: g.

Solvuntur arg.ᵗᵃ

Arguit 1.° ex D.ᵗᵒ q. citata ad 2 sic agente: sicut hoc albedo ñ prohibetur ēē in multis quia est albedo, sed quia ē in hoc: ita naa ~~~~ hujus Angeli ñ prohibetur ēē in multis ex hoc q.ᵈ ē naa in tali ordine rerū, q.ᵈ pertinet ad raōē speciei, sed ex hoc, q. ñ ē nata recipi in aliquo subto q.ᵈ pertinet ad raōē individui: g naa angelica ex scepta specifico nullū importat plurium individuorū repugnantiā. g valet scepti speciē loge universalis. ~~Respondeo nāg angelicā~~ ~~~~ ~~D.ᵗᵒ~~ ~~ñ~~ ~~prohiberi ēē in multis ex scepta specifico pro expresso, bene tamen pro implicito, quatenus sali~~ ~~inhibit ēē radicē unius tantū singularitatis~~ Respondeo D.ᵗʰᵒᵍ tantū innuere naa angelicae ñ repugnare plura ex scepta specifico pro expresso. bene tamen pro implicito, quatenus prohibetur ēē radicē unius tantū singularitatis.

Vel si tibi placet dic ex authoritate unicē inferri nāg angelicē ex suo scepta specifico ñ prohiberi ēē in multis. q.ᵈ gd.ᵉ insufficiens ē ad logē universalitē.

hae enim prout carentia singularitatis nihil praerequirit ex parte naturae capacitate fundatam in similitudine plurium individuorum, quae assignari nequit in natura cui plura repugnant individua, quantumvis ea praescindere intendas. Nec paritas albedinis tenet in oppositum. alioquin natura angelica ex se ipsa specifica est universalis, secus quam ex se ipsa simul est ipsa albedo. quod ex ipsis Adversariis.

Arguent 2° ratione: Natura angelica Michaelis v.g. praescindi valet a singularitate praecisa; at sic praecissa potest concipi species universalis, ergo probatur minor: Natura Michaelis a singularitate praecissa concipitur sine impedimento et sit in pluribus: singularitas enim est tale impedimentum: ergo affirmative. Natura Michaelis a singularitate praecissa manet indifferens ad singularitatem, et universalitatem, nullo determinate dicat: ergo ≡ huic argumento pro sententia adversa praecipuo occurret 1° juxta immediatum dicta: distinguo quod dicatur natura angelica ex se ipsa specifica non est impedita, et ex tali se ipsa est capax, seu indifferens ad plura. Quare 1° permisso, non sequitur natura angelica ex se ipsa specifica esse indifferentem, et universalem negative.

Negativa enim universalitas non est exigentia indifferentiae capacitatis, nec ad illud sufficit carentia negativa impedimenti, sed simul careat praerequisito exacto, nempe pluralitate saltem in potentia, quae non potest naturae angelicae ex se ipsa specifica convenire, licet ex tali se ipsa pariter pluralitatem repugnet. illi non repugnet solum perspicuitas in ipso angelo, cui juxta adversarios ex se ipsa individuali repugnat natura, et est accidens naturalis nempe nigredo. licebit ne inferre esse ex se ipsa specifica indifferentiam ad albedinem, quia probat se non dicit positivum impedimentum ad illam, nempe nigredinem? nullo modo, sponte sic nec impedimentum importet, nec capacitatem ad nigredinem. sed negative ab utraque praescindat.

Solvuntur omnium amplectendo alia ad argumentum respondeo distinguendo majorem: praescindi valet a singularitate formali permitto majorem radicali nego majorem. et sic distinguo minorem. concipitur sine impedimento pro expresso seu ante. pro implicito nego ante. nego consequentiam. ad probationem dicit ante. concipitur sine impedimento in natura. Singularitas formalis non est de se ipsa essentiali naturae nec etiam evincit implicita probatio. Singularitas radicalis, a qua praescindi non potest, proindeque semper manet in angelicae, et tamen singularitas radicalis. Natura enim angelica utpote subsistente immaterialis ex se ipsa specifica semper petita ad universalitatem. Natura enim angelica utpote ... exigentiam unius singularitatis, quae manet ad unum determinata: ac proinde exigentiam semper dicit actualiter pro implicito, quamtumvis praecisione concipiatur.

Hinc licet pro expresso praescindatur a singularitate, concipi nullatenus potest fundamento capta, et indifferens ad plura ratione singularitatis radicalis, quae actualiter pro implicito dicere. Sic D. licet et une esse non careat pro expresso esse sine vero in dicendo ante esse ... nequit tamen concipi sic et capax, seu potens fallere et ratione pro implicito ... mox nempe summe veritati et et infinitis aliis enim obviis perspicuitati solo. ≡ implicatis. Non minus opponitur pluralitas unitati, quae singularitas universalitati: sed natura humana quae in pro implicito radicale pluralitatem potest concipi ut una: ergo a pari natura angelica universalis quae in pro implicito radicale, et dicat pro implicito singularitatem.

Dico ma: pluralitas non exacta secundo ma: pure permissa, sine quae se tres sua indifferentiae, seu capacitatis nego ma. et dicta minor nego consequentiam. quia licet natura humana in pro implicito semper pluralitatem radicale. et ab hac radicali praescindi nequeat, unique certa semper monstratur ordo ad mag: anima rationalis definitur actus 1. corporis physici organici. et hoc tamen optime coheret, quod concipiatur ut una: cum non respiciat pluralitatem ... in quo debet unus existere. sed ut una capacitatis, quam sane permittit in statu indifferenti, seu ex se ipsa de ut ex superiori patet. ~~Natura autem angelica~~ etiam tamen accidit in natura angelica: hoc enim unus in

gularitatē radicat, et exigit tanquā ~~tay~~ suae necessitatis, sin in quo ~~[illegible]~~ immo ec, q̄ proinde

Dicunt: abstrahens ad plura. unde conceptus specificus, et individualis naa angelicae tantū distinguuntur in eo, q̄ ex conceptu individuali naa dicit talitē, et gradū expresse repugnantiā naa dignitate quan

titate, proindeq̄ multiplicoris. et ex conceptu specifico radicalitē, et proinsibilito. = Vel nega

totū assumptū argti. licet enī unitati universali ~~opponatur pluralitas~~ in sensu opposito opponatur

pluralitas. haec tamen non exigitur ex ptē fundamenti. ~~Quapropter unitati universali alitē opponitur~~

pluralitas. Quappe unitati universali alitē opponitur pluralitas, et alitē singularitas: nā

illa est extremū stans ad ea simul in subto capaci ad utrumlibet, seu est impedimentū simul

~~tatis~~. haec vero est ~~q̄d dictum~~ extremum ~~exigit~~ reddens subtū incapax universalitati: unica enī singula

ritas n̄ est oq̄ impedimentū ad universalitatē, sed dicunt etiā praerequisitū exactū ad illā.

unde licet naa angelica ex conceptu specifico n̄ dicat extremū positive oppositū universalitati, nempe

singularitatē, subindeq̄ n̄ excludat positive pluralitatē, excludit tamen negative, quatenus de capaci

plura n̄ dic. ubiq. semper manet subtū incapax universalitati, seu potius n̄ capax saltē nega

tive. quā incapacitatē dicit positive ex conceptu individuali. et in hoc sitae aequivocae huius vocis

impedimentū.

Replicabis: naa Angelica n̄ minus immaterialis ē sed sūs conceptū genericū, ac conceptū specificū; sed conceptū generic n̄ infert repugnantiā plurium individuorū: g. sūs in plurib. quā unē subordinata speciē, ergo nec sub multiplici scilicet in: ō immaterialitas generica plures permittat specie... modo sub qualibet generica ea individuū et haec pluralitas ~~[illegible]~~ specifica numerica ... ~~pluralitas~~ ~~repugnantia generica~~ naa angelica ex conceptu generico n̄ inferat repugnantiā plurium individuorū sub plurib. speciebus.

Argues 2°. Naa ~~vel~~ Michaelis a singularitate praecisa ē superior respe

ctu illius: g. pa. ans. Naa Michaelis dicē praecisa ē stabilibilis, et determinabilis per singularitatē: g.

2° Michael est individuū directe positū in praedicto sub quo naa tanquā specie praedicabili: g. 3°

haec praedicatio Michael ē angelus talis speciei ē praedicatio talis: g. praedicatē per modū superioris

de inferiori: g. est universale. Deniq. naa Michaelis differt specifice a naa Gabrielis: g. idē q. prius.

ad angtū nego ans: ad probatio dist. ans. ē stabilibilis metaphysice et praedicabilis sudo ans; logice et pre

dicabilis nego ans. ~~quā dictio attendenda erat~~ ~~gg~~ reprā: Naa itaq. Michaelis a singularitate praecisa

superior dumtaxat ē ad illā, quatenus in altiori gradu. seu linea praedicabili locatur: n̄ vero, quia

quā latius pateat quā singularitas.

Hanc enī exigat, et radicat ~~vel~~ tanquā suae necessitate est exclusio

patet. unde solū ē stabilibilis, et determinabilis metaphice, seu praedicabilis: opprime intelligatur sub

~~[illegible]~~ expressiora, quā singularitas. quoniam amplius n̄ se extendat quā illa. et hinc naa praedicatur

talitē metaphysice, et tanquā superior praedicabilis de individuo, cum aliqua distio praeter expressivā

intercedat inter subtū, et praedicatū. Caeterū si praedicatio accipiatur logice, ē tantū aequalis de aequali ut haec

hō ē ani rationale. et ex hoc patet ad 2. et 3. ad ultimū dic naa Michaelis differre quidē specifice meta

physice a naa Gabrielis, n̄ vero logice: quae licet enī distinctionē habeat ortā metaphysicā, nulla vero est superior

logice plura respiciat. et ex hoc a plurib. te expedies.

Exponitur Natura individui

Individuū 1° intentionaliter sumptū.

Individuum autem 2° intentionaliter sumptum aliud dicitur subjiciabile, aliud praedicabile. Primum definitur: Quod immediate subjicitur speciei infimae. Secundum vero quod de uno tantum praedicatur. Nota primo, quod licet Plures dicant individuum de nullo posse praedicari, hoc debet intelligi loquendo de praedicatione directa, non vero identica, et per modum equalis de subjecto. Duae praedicationes istae sunt ergo: Petrus est hic homo, Petrus est Petrus; [illegible] vero Petrus est individuum non individui, sed 5 praedicabi[lia] haec sunt, sicut iste homo est species aut est genus, quia 2a intentio speciei, generis, et individui est accidentaliter tantum veniunt. Adverte insuper individuum sub hac expressione Petrus non definiri posse, ex quo sumitur illud axioma de singularibus non datur scientia nec definitio. Sub hac tamen expressione individuum, singulare, lma substantia quod ostime definiri valet et tunc non exercite sed signate accipitur individuum, ut nos docet D. Thomas 1 p. q. 29 art. 1° in resp. 2° licet hoc singulare illud definiri non possit, tamen id quod pertinet ad rationem communem singularitatis definiri potest, et sic definivit Philosophus primam substantiam, et Boetius personam.

Hic ad finem dictionis calamo excogitari potest an ab individuis abstrahi possit ratio communis univoca: sed quia res in prima manu est breviter negative respondeo. Individuum enim simplex, et ultima est differentia, ultimo [illegible] ratio, per quam stat, et determinatur species, ac proinde impotens est metaphysice ut statuatur ex ratione communi et differentiali quae ex duplici dicta patet. Quare individuum sicut et singularia seipsis suo modo diversa se totis differunt, et expressione tantum conveniunt. Itaque ab individuis solum abstrahi potest ratio communis analoga, quatenus sub hoc nomine individuum omnia individua cognoscuntur sub propriis differentiis pro implicito et in confuso nulla mentione facta hujus, vel alterius in particulari. Et in hoc sensu praejacta definitio explicat quod de uno tantum praedicatur non tamen de hoc potius quam de illo et de omnibus de quibus praedicatur, quae determinata non sunt; quapropter id quod abstrahitur docet ex parte modi significandi definitio praedicari videatur, ex parte tamen rei praedicati de uno tantum praedicatur. Itaque loquendo proprie de praedicatione quaedam propria praedicata non sunt et solum expressione conveniunt et re differunt. Sed de hoc fusius in Metaphys.

Caput sextum.

De Differentia, ejusque divisione

Nomine differentiae intelligimus quo unum ab alio differt. Triplex tamen distinguitur. Prima acceptio differentiae est differentia alia est communis, quae cum 5 coincidit praedicabili, et est qua unum ab alio differt, conjungentur, ut albedo, per quam homo albus differt a nigro. Alia dicitur propria, quando proprietatibus sumitur pertinens ad 2 pertinens praedicabile, et illa, qua extrema differunt non essentialiter, sic homo per risibilitatem differt a leone. Tertia demum propriissima nuncupatur et est pertinens est illa per quam unum ab alio essentialiter + distinguitur, ut homo ab equo per rationale. De differentia ergo sub propriissima acceptione praesens instituitur caput, ergo triplicata definitur Porphyrius, juxta triplicem ordinem, quem dicit ad genus scilicet, speciem et individua. Itaque per ordinem ad genus sic: id in quo species excedit genus: per ordinem ad speciem ita: illud quod constituit speciem; et tandem per ordinem ad sua inferiora per esse id quod est praedicabile de pluribus differentibus specie in quale quid.

Definitio tamen haec prima et in rigore solum spectat differentiam subalternam quoniam quae infima praedicatur de pluribus differentibus numero ut rationale de Petro et Paulo. Unde ex specie [illegible] definitio. Hic tamen una tertia definitio valet quae ostime adstare differentiam infimam, haec enim differre facit speciem ejus inferiora ab aliis licet non inter se et certe ista differentia dumtaxat est praedicari de pluribus in quale quid. Caeterae vero particulae additae accidentaliter sunt, et adultae [illegible] ejus spectantes. Sed hic in dubium venitur an differentia infima universalis sit per ordinem ad speciem, an vero per ordinem ad individua. Ad breviter dico per ordinem ad individua. Et primo quia differentia superior non est speciei, et nec ad plura se extendat nec latius pateat, quam species; et ultimo, quia respectu speciei apta ad plura non est, et species non sunt plura: bene tamen individua ut patet est.

Nec facie ~~dis~~ (valet) ~~cum~~ Caietano dicas specie esse plura materialiter seu aequivalenter: species enim est ~~materialiter~~ plura, seu ~~plura~~ ~~materialiter~~ (subiectis) continens et formaliter superior (in vero inferior). ideo differentia illa praeter se non respiciat nullum universale tamquam superiorem, sed ~~ut inferiores respiciat~~) sed dicas differentia est universalis ~~in ordine~~ ad id, respectu cuius ~~superior~~ ~~exercet~~ munus differentiae: sed hoc unice exercet respectu speciei: hanc enim facit differre ab aliis, non vero individua: ergo. 2o. Differentia immediate respicit species, et mediate tantum individua: sed ille respectus immediatus universalitatis est, quia respectus superioritatis fundatur supra respectum per modum partis constituentis: ut in superioritate de genere dicimus: ergo. ~~Ad~~ Ad primum respondeo praecipuum munus differentiae metaphysice sumptae esse facere differre, seu praedicari de pluribus in quale quid: dumque munere eius facit differre individua ab aliis, licet non ... ad 2um dicimus, licet differentia ut partes metaphysice constitutivae immediate respiciant speciem, et mediate individua. ceterum ut sese superior, et universalis immediate tantum individua respicit; species enim aequalis est, et non inferior est respectu differentiae, ideoque universalis non est respectu speciei: quia respectus sese superioritatis non fundatur supra respectum per modum partis constituentis sui inferioris, sed
90 non aequalis, ut patet manifestum in genere.

Quaestio Unica.

Utrum genus, et differentia subalterna includantur in conceptu essentiali Differentiae infimae?

Assertio Nostra

Placet negativa resolutio contra Nominales et alios: advertendum tamen est unde dicimus quod genus nec differentia subalterna claudantur in conceptu essentiali ~~metaphysico~~ differentiae infimae primo intentionaliter sumptae. Probatur. genus et differentia se habent enim ut Metaphysice componunt speciem, hanc ergo; sed nulla pars includit aliam in eo sensu, in quo ipsa totum componit: ~~ergo~~ quia de ratione partis est excludere compartem, ~~quia~~ ~~quia~~ aliae partes esset aequalis toti contra illud: totum est maius sua parte. Confirmatur. 1mo. Differentia rationale, ut contrahit, et perficit ~~...~~ metaphysice animal, nequit esse hominis rationabile: ergo illud non includit, contra sequeretur aliunde rationale esse simul perficiens, et perfectum, simulque actus, et potentia in eadem linea praedicamentali: quod nihil absurdius. 2o. Si differentia includeret genus nihil esset formaliter metaphysice in specie quod non esset formaliter differentia: ergo haec non magis componeret, sed ~~magis componeret~~ praedicaretur: ergo sicuti species ac proinde non distincta sed idem constitueret praedicabile. ... ... idem probatur de differentia subalterna sensibilitatis, quae idem formaliter est ... si hac in rationali non includitur nec illud proinde.

Solvuntur argumenta

Argues 1mo. Rationale nequit includere formaliter animal: sed animal est genus: ergo prima. rationale est formaliter vivens completum: ergo ~~...~~ nequit ~~...~~ completum ~~constituere~~ formaliter ~~animal~~: probatur ante. rationale est formaliter primus actus vitalis; sed primus actus ~~vitalis~~ est formaliter ~~...~~ completum: ergo. probatur maior rationale est formaliter ~~primus~~ ~~discursus~~ (nempe) ~~...~~ discursus est (formaliter) actus vitalis: idque argumentum formari potest de rugibili, quod est primus rugitus, quod formaliter sensatio, et vita, vitalitate propria animalis Leonini. = Nego maiorem, et ad eius probationem ~~...~~ dicit maiorem (primum) actus vitalis, quia vitalis nego maiorem quia formaliter vitalis concedo maiorem, et sic distincta minorem nego ~~...~~ ad probationem. dicit etiam maior est primus discursus ~~...~~ quia discursus concedo maiorem; quia vitalis nego maiorem, et distinguo minorem: ~~...~~ actus vitalis ut proximus a toto homine ... sufficiat et sic rationali concedo minorem; ut a rationali et sola ~~...~~ talitate nego minorem et consequentiam. ut ~~...~~ ~~probatur~~ ... et minorem nego consequentiam.

(margin: sed primus actus vitalis est formaliter communis completum)
(margin: metaphysice constituta)

Igitur discursus, (idem intellige de rugitu, et aliis) si accipiatur secundum totum quod dicit, est a toto homine productus, et procedit, quo in sensu primus eius substantiue accipitur, videlicet quod est rationale, quod est rugibile etc.; nam totus homo est rationalis, et totus Leo est rugibilis etc. Verum si, secundum id quod praecise exprimunt gradum particularem, seu talitatem vitae, accipiatur: ~~...~~ ... eius talitatis duntaxat formaliter proximum et in hoc sensu eius primus sumitur adjective, nempe rationale ut tale, rugibile ut tale etc. ideoque unicuique parti hominis respective correspondent singula gra

Ens seu falitates quod actus, videlicet gradus vitæ et sui ratio falitati, gradusve ro taleitatis discursus vg. falitati rationis. et hanc rão i, quia discursus secundum se ipsum actus vitalis appio iib. inventib. dig omni provenire ex vi sui: seda uno qd talitis vitalis a prop defenati ratio neque oriri debet, et hac doctrina solvitur argum qd de vegibi in formam valet.

Replicatis. Discursus qua talis, dig dic de alijs) i falitis actus vitalis: omne solvo: sepem discursus qua talis i vita in actu 2o: sed vita in actu 2o i actus falitis; talis: g. prima. Discursus qua talis i actus quo hō ab intrinseco se movet: sed actus quo quis se movet ab intrinseco i vita in actu 2o: hic enim et ex quo definiat vitalis i actus ab intrinseco se movente possibly: g. = Dist. ans: i actus vitalis determinativus, et et quo, seda ans. determinabilitis, et et quod nego ans. et ~~probato antecedentis~~ distingua: i actus quo hō se movet ab intrinseco secundum qd motus importat taleitatem nego ma. sed qd importat se ipsum omnem vitæ nego mi et sic dicta in nego cg. Discursus itaq qua talis n importat vitalitatem vib. inventib. omnem, sed solū talitatem seu determinans vitalitatis qua hō ab alijs inventib. differe, proindeq ~~potius~~ dig i determinans motū ab intrinseco, qde tamen ratio omnem motus exigentis, velmet quo se ipsū discursus omnes provenire a rationali sive sub ratione vitalis attaunti et dictū manet.

Respondeo discursū qua talis omnes et vitalis et quo, sim q̄ dijei, et perfectiog determinans se ipsum omnem vitæ, ideoq perficit dig motū ab intrinseco, q de se dignus omnes motus ab intrinseco varij ~~ab intrinseco~~ et in unitis sumit se ipsū i.

Invertes: actus vitæ participi nequit per differig quæ in linea vitæ, seu vitalis n̄ e: g. = Respondeo discursū et vitalis et quo, qd sufficit esse in linea vitæ et vitalitatis determinando perficiat: = Nonquid et. Differentia infima rationis et i definibilis: sed qd genus falitis n̄ includit definiri nequit s definitio ex et genere, et differentia: g. = Respondeo differentiā infimam sive et genus supremum improprie omnes habere definitionē, adeoq proinde n̄ requiritur genus stricte tale, sed sat i aliquid per se ipsū sumitur analoge. Vnde ratio le sic dig defini tidē nihil est per se ipsū dig. Dices denig. membra dividentia falitis participare rationē divisi: sed ans divisibile in rationale et irrationale: g. = Dic ans per se ipsū divisum in species, sufficit proinde differentiæ et ratio ans falitis participantes. quia tamen in hac divisione ratio differentiarum, ideo communiter dicitur dividi in rationale et irrationale, n̄ quia hæc falitis includat.

1º intentionalis p intentionalis ratio le sic dig defini nihil ... Dices hinc 2º intentionalitatis affirmata et differentia ipsius lateris de sumit: sed in hoc omnem n̄ procedat de ... ...

Arguitur 2º ans praedicata falitis de rationali: g. ans probatio hoc syllogismo in Darapti informato. multiplicat ois hō i falitis rationalis: sed ois hō i falitis ans: g. aliquid ans i falitis rationale. Respondetur hoc nihil vincit, ~~et in consequentia oppositam fallacijs~~ nam i, variatur sic de opposito. Inprimis ex fallacia reducta ex superioribus totius hom et in scheme syllogistico ex quo partib. metaphysicis. ex quo enim qd etiam totum et tale aliquid vincit, ~~non vincit~~ sequitur qd quia secundum partib. vincere debeat: Animal rationis quia tam totum physicum quam metaphysicum abijcit partib. secundum sumpta inadequate. Instruunt: et hinc a toto ad quamlibet partem recte sic ora, a quibilec parte ad totum i falsa, et ex summatis vitæ, ~~alterius~~ ~~fit nec affirmativa~~ tunc hō enim inadequate i anima, et inadequate corpus, attamen nec anima i corpus, nec corpus anima. Pro solutione ipsum advertes qd ratio le n̄ falitis subitra sypleta et ~~transcendentalis~~ quatenus tam transcendentalis, cum totum sumit ratio generis. Sed omnes et transcendentalis, et in sypleta; rationale enim, sive et quilibet alia differentia in linea collateralia ponitur in praedicato subiecti: ideo dicto et hæc i ratio quare rationale non includat falitis genere, nec differentiæ substantiæ, nec de illo falitis praedicatur.

Caput ~~Quintum~~ Quartum

De Proprio Quarto Prædicabili.

Proprium sive quodlibet ~~aliud~~ praedicabile 1mo, ~~et 2do~~ intentionalitis accipi ~~potest~~ ~~1mo modo~~ sumptum i quod per se, et uni soli, et semper adest, qua symnis constituitur. 2º ~~modo~~ intentionalitis acceptum i praedicabile de pluribus inquale ~~contingenter~~ necessario. De proprio autem 2do modo inten

Proprium 1° inten-

tionaliter acceptum quadruplicetur acceptum a Porphyrio acceptum: Imo pro eo, quod convenit soli speciei, sed non omni individuo: ut esse sacerdotem, vel esse medicum. 2° quatenus convenit omni individuo speciei, sed non soli, ut esse bipedem, quod omnibus, sed non solis homines convenit: 3° pro eo quod convenit omni, et soli individuo speciei, sed non semper, ut canescere, quod convenit homini, sed non omni tempore, sed in senectute. 4° denique sumitur proprium pro eo quod convenit omni et soli individuo speciei, et semper: ut homini esse risibile, admirativum. Dubitari tamen solet subquo sensu Mundus, et alii ... subquantitate acceptione hoc predicabile constituere. Communiter tamen sentitur tenere solum sub quarta acceptione illud constituere debere, habentur subsequentibus ratione.

Proprium dicitur subquarta acceptione hoc predicabile constituere. pro brevitate ratione Proprium hoc predicabile constituens, unum dumtaxat ab ceteris, quorum supponi constitutum: sed hoc convenit proprio sub quarta acceptione: ergo. Major definitio proprij primo intentionaliter sumpti de quo in presenti: minor clare patet, nam subtracta prima acceptione est accidens logicum quod convenit seu logicum sub quarta accidens metaphysicum, et ad unum ad ceteros accidentia; proinde negari non valet quin similiter distinguitur logice. Iterum: si non est risibile non est homo: cujus contrarium accidere subtracta prima acceptione et reflectendo ... Proprium predicatur de subiecto inequale unio: sed sub prima acceptione non unum, sed stringente tantum predicatum: deficiente namque medicina, Dupliciter posito, et convenit remanere homo: ergo.

Objiciens: Esse Medicum sumitur homini et multi alteri convenire posse: ergo stricta homo proprietas: sed non est in Quarto modo: ergo. Respondeo ad rationem proprietatis strictae tale non requiritur quod alteri non possit convenire, sed tantum quod soli uni, et inseparabiliter convenit, non vero Medicus convenit homini omnino stringente. Dices: frigiditas aquae potest separari, imo de facto separata ... aqua calida: sed frigiditas aquae est proprium stricte tale: ergo. Respondeo ... intelligendum esse exigentialiter, seu modo ... violentia ... quod aptitudinem significare: unde aquae convenit unio frigiditas exigentialiter, non vero exercite ... et in ... 2° subquo acceptum separari potest ab illa. et licet ceteris aquae ... possint frigiditatem non acceptam, non tamen illam manente ... extra ... separetur, cujus ratio est, quia proprium ad ... conducit metaphysice ... sensu, unio quod legitur ... solum dicitur ... quia extra ... hoc ... absente tamen proprium est universale ... ad inferiora ratione generice ... respectu ... juxta ... majorem ...

Caput ~~Sextum~~ Quintum

De Accidenti Ultimo Predicabili.

Declaratur ejus natura, et exponitur ejus Definitio.

Accidens aliud est predicabile ~~...~~, aliud ~~vero~~ predicabile seu logicum; predicabile est quod stat ... contra subiectum, quantitas, qualitas et de quibus in metaphysica. unde est illud, quod non est substantiali est accidens predicabile. Predicabile vero accidens de quo in presentiarum agimus, dicitur esse, quod ... stringente advenire, sive sit ~~substantia~~ entitative, substantia, sive accidens: sic vestis, et arma ... subiecto sive accidentia ... dicuntur, et sunt, non ... quod albedo, quae stringente advenit subiecto, ... homo dicitur vestitus, armatus. Accidens itaque logice acceptum duplicitur sumitur: nempe primo, ~~et 2° intentionaliter sub primo~~ intentionaliter sic a Porphyrio definitur **quod potest adesse, et abesse absque subiecti corruptione.** Atamen hoc est disjunctive accipiendum est 2° intentionaliter ita definitur. **Quod predicatur de pluribus inequale stringenter.** ad perfectam ... definitionis intelligentiam advertere, non omne accidens logicum physicum separationem exigere, ... juxta Porphyrium accidentia logica inseparabilia.

Sensus igitur definitionis accidens logicum posse intentionaliter adesse, et abesse absque subiecti corruptione: hoc est posse intentionaliter separari ... negativa, seu per judicium, quam subiecti

nempe risibili

Accidens praeter adjunctum ... acceptum pro eo quod ... stringente advenit sive ... entitative substantia ... ut vestis, et arma ... homo dicitur vestitus, armatus ... entitative ... accidentalis ... albedo. ... non vero accidens predicabile quod ... entitative ...

nimente destinata, ad differentiam propriji, quod negari non valet extra non negata nota inuenitur, quod licet accidens predicabile per se ipse sit accidens logicum, et metaphysicum; et tale est semper addere debet eodem modo significandi et ens in alio. seu entis ens, quod ad accidens precisse logicum imitatum eum requirit, et sic manifestatur in hoc predicatio quinti predicabilis tum in specie inquantum species non significatur in alio et per se patet. hoc patet justificatur in Metaphysica, ubi proprium habet locum. Ad desinendo (?) sine hac controversia ad ipsum admittitur, prima tamen casu propriorum accidentalium solet inquiri per ordinem ad quem tantum dicitur respectu cuius accidens constituatur quintum predicabile, seu universale. (Dubitari solet imprezentiarum) respondeo inferiora hujus predicationis esse dicta.

Dicendum tamen resolutio est, universale, il predicabile est per ordinem ad subiecta a sua accidentali denominata, sive in genere, sive specie, sive genere differente. corpus accidens predicabile constituitur tale per ordinem ad illud de quo predicatur inquale contingenter: sed albus ergo non de hoc et illo albo, sed de Petro, et Paulo, homine et leone, planta, et lapide predicatur inquale contingenter, igitur per ordinem ad inferiora exstantia non contingenter, sed essentialiter predicatur, et videlicet inter album et albus, albus et coloratus in 1mo et 2do predicabile. Revera, minor quae ex primate; Major omnino certa, minor vero ex iis dictis patet. utrumque facile manifesta, contra quae accidentale coloratus respectu albi et negari se habet tanquam aliquod de illorum essentia, proinde nunc subsumere se habeat; proindeque illa non contingenter, sed essentialiter respicit. Atque contrarium accidit respectu subiecti de quo adjective predicatur, subiectum enim tunc contingenter denominatur coloratus: unde hoc propositio homo est coloratus sic tunc exponenda. homo denominatur a colore. esto autem legitime deducitur.

Sed huius Opponens: accidens extrinsecum per ordinem ad inferiora a quo abstrahitur predicatur inseparabile abstractione totali: sed albus non non ab homine, et leone. sed ab hoc, et illo albo abstrahitur, ergo. prima minor; albus abstrahitur de hoc ab inferioribus quatenus sunt similia seu quidam est in aliquo accidentalitur sumuntur. sed homo, et lo sumuntur accidentaliter in albo non. seu quatenus sunt albi ergo. = 2o omnis predicatio affirmativa fundatur in identitate predicati cum subiecto: sed albus ab identificatur cum homine, leone et quatenus alba, non vero quatenus sunt subiecta denominata ab albedine: ergo. Ad 1mum respondeo accidens albus non quintum predicabile constituens non abstrahi ab homine leone et albis, sed reduplicantur per albedinem, et prout sunt inferiora respectu albi et in species tunc enim predicatur sic hoc albus est albus. quae predicatio specierum.

Sed unice abstrahitur ab illis denominative, seu potius et denominabilibus ab albedine in concreto, et prout sunt sumuntur accidentaliter, seu denominative in albo, sunt quod inferiora 5 predicabilis, ut intelligatur quod in aliquo accidentali, quod in ipso denominative constituitur. ut ex hoc ad 2dum ideo dic ad predicationem affirmativam concreti accidentalis sat est identitas denominativa predicati cum subiecto, in eo predicatione consistentem, quod subiectum habens albedinem ab albo denominetur, seu albus dicatur. Vide subiectum denominatum seu denominabile identificatur denominative quod cum predicato denominante. Ita autem, quae fundamentum est denominationis accidentalis tantum sumitur subiecto, ac proinde ipsa subiectum accidentale denominari ab albedine ergo. non in abstracto, sed in concreto significatum. subiectum enim non dicitur albedo, sed albus ex quo fit quod prout sunt abinde in concreto, ex parte subiecti denominabilis petitur in identitate, sicut ante in homine hujus dicta homo est animal et ratio, quia subiectum denominatum in se habet albedinem ex qua, et subiecta realiter et constituitur concretum accidentale, scilicet albus. Atque partem dicens in recto etc. supra memoravi. Itaque

Apendix
De actuali Predicatione.

Cum predicatio tam predicabilitatis sit, ad plenam Predicabilium notitiam aliqua esse levi calamo tacta de actuali predicatione premittere libet. Sed et de ista proce damus claritate: adducentes differentiam inter predicationes identicas, et falsas, et inter essentiales, et accidentales. deinde, terminos propositionum constituentes alios esse abstractos ~~in illo, et humanitas~~ ~~albedo~~ alios seu abstractos concretos. alter homo, et humanitas; albedo, et albus. hoc autem concreta, et abstracta tum intentionalia

naha dicuntur: alia vero 2o intentionalia appellantur ut species, et genereitas, praedicabile, et praedicabilitas, et alia id genus: qb positis assero nec concreta substantia ut ho, nec accidentalia praedicat albus praedicant praedicati valent de abstractis, et vice versa: unde ist propositiones: ho est humanitas; albus est albedo: humanitas est ho. albedo est albus. istae inquam propositiones et aliae huiusmodi omnino falsae sunt.

primae intentionalia

Et ratio est: quia nec pars de toto, nec totum de parte, nec pars praedicatur de parte. concreta enim significant ut totum, et abstracta ut partes. ab hac tamen excipiuntur regula concreta transcendentalia, quae ob summam simplicitatem unius, et cuiuslibet alterius nihil dicit concretum quod non includat praedicatum abstractum et vice versa: ideoque adinvicem possunt praedicari: sic verae sunt praedicationes istae Deus est deitas, ens est entitas. et deitas est D. entitas est ens. Illae autem sunt propositiones, quae sua veritas vitae duo modo accipiant praedicata importent effectum, falsae, falsae tamen sunt si importent subiectum ab illo dictum, cui talis effectus communicatur. unde istae propositiones lux est lucida, quantitas est quanta, verae sunt in primo sensu, falsae autem in 2o.

Abstracta autem substantialia praedicari valent de abstractis inferioribus et generalibus specificis: istae propositiones verae omnino sunt non tamen differentiabilibus. unde propositiones istae omnino verae sunt: humanitas est animalitas; haec humanitas est humanitas. secus vero ista rationalitas est animalitas. et horum ratio est, quia sicut concreta sua inferiora significat, ita abstracta sua inferiora abstracta; ? animalitas neque se habeat ut totum potentiale ad humanitatem et equinitatem, non minus quae aut ad horum et ex superadditis signet. Denique secundum est de concretis primo intentionalibus verae praedicari concreta 2o intentionalia: et ideo verae sunt istae praedicationes aut est genus. ho est species, quae quinque praedicabilis sunt. abstracta vero 2o intentionalia nec de concretis primo intentionalibus nec de abstractis praedicari possunt. unde istae propositiones sunt omnino falsae. ho. humanitas est specietas, aut, animalitas est genereitas

2a vero intentiones verae praedicantur de 1is in concreto, non vero in abstracto. unde istae propositiones verae sunt. aut est genus ho est species: falsae vero istae aut est genereitas, ho specietas, &c.

~~Sistat igitur calamus, siquidem longo proposito diu pertingimus metam. extricat praestricte exhibuit praebeat ... ~~

Sed quia lati desiste calamus, siquidem longe diu dessideratum pertingimus metam. sit inquam licet aliquando parare parenthesis, vel in fatigati animi lenocinium, vel in animi spiritualis levamen. sed non ad otium praeanita inducit; unde iterumque dicta semel atque iterum percurrere oportet, ut sorte felici Methaphysicae, et Philosophiae velatis altiora rimari: ~~Maneat igitur alta mente repostum~~, quod ~~studiorum obligati~~ praestatum, strenue igitur ipsi vindicate mentes, ne in casum meum verum quibus debitis laborum (et quod absit) in judicii statera minuuntamini minus habentes; quin potius Deo gratiae talenta lucrata reddentes praemium nobis additum quo magis bono abundetis: quod ut assequi mereamur, cedant omnia in laudem, et honorem Dei optimi maximi a quo cuncta bona procedunt. Immaculataeque Virginis Deiparae Partusque parentis nostri Benedicti toto nisi que ~~scholasticae~~ et caelitum omnium quorum ~~immensae~~ hilari corde magis quam ~~voce~~ canticum aeternum canentes vox ad Deum animos erigat dicentes.

Te Deum Laudamus. &c.

Disputationes Metaphysicæ

Proemium.

Omneo omido logica campo, scopulisq quos hinc inde devictis Metaphysicæ jam partis giminus limina, in cujus tandem sese effundunt AA. meritoq quidem, si animus elevet adaltissima fastigia, ut inde defecatissima luce perfusus universalissimas rerum rationes, totiusq latæ rerum orbes unico pene intuitu, abstractissimo lucis, intueatur. A Plinio igitur prima dicta Philosofia; tum quia cæteris philosofiæ partibus præstantior: tum etiam quia prima eius disciplina, ... universa rerum theoremata resoluuntur. et tandem ab Ethnicis theologia ... quæ naturæ nomenclatura commendatur: ... quæ acies Angelos, Deum ... totius sapientiæ fontem, quantum quæ infinita perfectio naturali homine ... acutissime ... In hoc ergo clarissimi, præclarissimi fastigium indefesso studio aciem mentis ... rigite, et ... magis.

Tractatus Primus

De Antepredicamentis, ubi aliqua de obiecto Metaphysicæ, etiam de univocis, æquivocis, et denominativis.

Nobilior Philosophiæ cætus communiter tenet Metaphysicæ obiectum esse ens in tota latitudine prout scilicet comprehendit ens reale, et rationis, creatum, et increatum substantiam, et accidens ... de obiecto ... sic subiecto ... Metaphysicæ attinet; ... quæ ... intersit ... de universalioni ... obiecto. unde ... ratio entis attingit ... de ... Igitur Metaphysica ... obiectum consideret univers... ... sensibili, imo in ... entis ... prout abstrahit ab omni materia tam singulari quam sensibili, imo intelligibili ... Mathematica differt.

Hinc colliges ... speculativam, quin potius sapientiam ... communiter ... meritoque ... per altissimas ... causas, ... universalissima principia: qualia sunt: Impossibile est simul esse et non esse. Quodlibet est vel non est. De eodem secundum idem non potest esse simul affirmatio, et negatio. Quidquid est quando est necesse est esse. Non datur negatio negationis ... premissis ...

Caput Primum.

De univocis, æquivocis, Analogis, et Denominativis.

Quæ in presenti explicanda suscipimus præguia doctrinæ ... ad prædicamenta ... nanda; atque adeo antepredicamenta dicuntur. Univoca autem ... in summulis ... quorum nomen est commune ratio vero per nomen significata est omnino eadem ut ... æquivoca, autem quorum nomen est commune ratio vero per nomen significata est omnino

diversa ut nomen hoc Taurus, cujus ratio significata e omnino diversa respective ad Taurum sydus, civitatis, et montis. Nota vero, q^d univoca, sicut, et aequivoca alia dicuntur univocantia, et univocata alia. 1^a sunt voces, quae sunt significantia. 2^a sunt res per voces significatae. De illis in summulis egimus: de istis vero, hic sub 2^a acceptione praesens procedit tractatus.

Analoga, quae medium locum inter univoca, et aequivoca obtinent, sic definiuntur: quorum nomen e commune, ratio vero per nomen significata e partim eadem, partim diversa, scilicet eadem secundum quid, et simpliciter diversa: quae definitio convenit apprime valet analogis stricte talibus, non vero analogis physicis, analogis [illegible] q^d licet univoca physice analoga physice dicuntur, quia inaequaliter participant in inaequalitate orta a [illegible], sed aequaliter nominibus homo scilicet, et leonem. hoc enim perfectioni modo participat anim. quam equus. hac vero analogia ut lata relictas analoga stricte talia dividuntur in analoga proportionis, seu attributionis, et analoga proportionalitatis.

Analoga proportionis sunt quorum nomen e commune, ratio vero significata eadem e secundum tam, et diversa secundum habitudinem ad illam: sic sanitas convenit homini, pulsui, cibo, et urinae, quae omnia conveniunt respiciunt tam nempe sanitatem hominis diverso modo tamen, aliud enim ut quod subjectum, pulsus ut indicans, urina et causa, et cibus ut illam conservans hinc analoga attributionis dicuntur, eoq^d principali analogato attribuuntur, proillo praecipue sunt analoga absolute dicta juxta illud: analogum per se stat pro famosiori significato. ut sanitas pro animali. Analoga proportionalitatis sunt quorum nomen e commune, ratio vero significata e simpliciter diversa, eadem autem secundum proportionem

sic Principium dicitur de corde, puncto, fonte &. quae omnia proportione quadam conveniunt. ut sicut vita a corde, linea a puncto, rivus a fonte &. incipit: nota vero, q^d analoga proportionalitatis dicuntur proprie dum ratio analoga proprie participatur ab analogatis, ut in exemplo allato. ut tamen impropria, dum ratio analoga proprie in uno, improprie in aliis reperitur ut risus, q proprie tenet homini, improprie prati, et floribus dum dicitur, q^d floribus prata rident. hac analogia frequenter utitur sacra scriptura, dum de Deo ait irasci, poenitere, quiescere &. quatenus aliquos producit effectus proportionatos, et similes illis, quos homines irati, poenitentes &. producerent.

Hinc colliges proportionalitatem esse separabilem duarum proportionum, seu proportionum proportionem: ut dum dicitur sic principium e principium vitae, sicut lineae punctum: ubi duplex importatur proportio ut per se patet. et in harum mutua separatione stricte proportionalitas. Denique denominativa, quae, quae ab aliquo ita denominationem accipiunt ut casu solo differant sic a sanitate dicitur sanus, a Musica musicus: et hoc dicuntur denominativa propria: impropria sunt, dum casu, seu terminatione non differunt. ut musica, logica, grammatica dum dicitur de muliere his artibus pollente.

Caput secundum

De complexis, et incomplexis, ubi de singulis antepraedicabilibus.

Complexa sunt, quae plura apprehendunt. ut homo justus. Lupus rapax. Incomplexa vero, quae rem simplicem significant, ut homo, Angelus. Deinde duplex assignatur regula pro linea praedicamentali

1.° i hy qdquq de quoqueq predicata, quae dicuntr de praedicto dicuntr, etiq de subiecto. id e quae essentialiter et quidditative dicuntr de subiecto praedicato. 2.° i: diversa genera, et n̄ subalterna tij posita diversas specie habent differentias. genera autem subalternatim posita possunt eadem habere differentias. i dicere, qd genera, quorum unum sub alio collocatur in praedicto, easdem possunt habere differentias, ut vivens, et anl: sensibile enim e differentia differentiva viventis et constitutiva anlis. ea vero, quorum unum sub alio n̄ ponitur diversitas habent differentias. ut anl, et qualitas.

Caput tertium.

De Natura entis in communi ejusq divisiōe.

Ens in omni frequenter definitur, l potius describitur; Quod e aptum existere. apta tamen haec n̄ definitur per existentiam, quin potius perficitur. sicut potentia intellectiva per actum intelligendi. ens itaq i illud simplicissimum, et intrinsecum, qd nullum aliud supponit, et supponitur ab oib. tamquam basis, atq adeo i primum qd in quabet re intuimur de se offert sapienti. hinc ens a philosophis dicitur ee commune reb. oib. Deo scilicet et creaturis, seu qd idq i enti a se, semper existens, et enti ab alio, sive per participationem. Hoc tamen ens a se, et ab alio proprie dividunt ens. Deus enim e q e: creaturae autem sic sunt quasi n̄ sint coram Deo, et respectu Dei.

Deus igitur ut flumen fontis aquae indivisum, et integrum haurit, essendi plenitudinem habet infinitam, et illimitatam entis rationem assumit, et omnem perfectionem amplectitur, et comprehendit. eaque propter Ds i ipsa entis universalis ratio universalitate tiorem, individuata, et perse subsistens, subindeq ens a se n̄ stratitur proprie per ens a se et ab alio, quasi divisio ac partis, et partis essendi; sed [illegible] hic divisio inter totam essendi plenitudinem, et in ejus participatiōes, quae a plenitudine ipsa procedunt, et eo qd habent, accipiunt. Et eo quoq perfectiora sunt, quo immediatius rationem entis determinant, et stratumt.

Ens creatum, seu ab alio l e possibile, l actuale, seu existens. Possibile (qd etiq ens nominaliter sumptum dici solet) e qd potest realiter existere, seu qd nullam habet repugnantiam ad existendum: actuale vero (qd etiq dicitur participiale, seu ens participium) e qd revera existit. Divisio entis in reale, et rationis quod nobis ex superioribus constat. ens reale ulterius dividitur in creatum, et increatum. creatum in materiale, et immateriale, seu spirituale. Primum n̄ datur sine materia: ut homo. 2.um qd nullo modo dependet a materia, ut Angelus. Denique ens reale dividitur in substantiam et accidens, hocq in novem praedicamenta quae sunt: quantitas, qualitas, relatio, actio, passio, ubi, situs, et habitus, qb: si substantiam addas decem invenies praedicamenta, de qb! singillatim infra agendum e dicemus dubiis de ente excitari solitis.

Caput Quartum.

De Proprietatibus entis.

Proprietas, passio, seu attributum, qb: idq intelligitur, quatuor exigit conditiones. Prima e qd aliqd ens sequatur; quia n̄ entis nulla sunt proprietates. 2.o qd reperiatur essentia. 3.o qd aliqualiter distinguatur ab essentia. 4.o qd ad essentiam sequatur, nec tamen sit aliqd ipsius essentiam constituens. Quodq

vero proprietates reales dicuntur, quia realiter ab entia dimanant, et aliquid reale superaddunt ipsi, ut risibile homini. aliae autem rationales appellantur, quae nihil reale superaddunt enti sed illud quasi sequuntur, modo quo percipiuntur, et iam magis explicant ut patet in divisione attributorum. Supponitur quatuor tantum entis proprietates rationales agnoscimus; nimirum: verum, bonum, aliquid, unum. et expressiva tantum distinctione distingui ab ente censemus. Nec tamen res entis proprietates monstrari valet, res enim exprimit quidditatem, seu entitatem ut inquit [illegible] praesentibus in locis.

Exponitur Quid sit Verum.

Circa explicationem hujus proprietatis magna est inter Auctores dissensio. Nec tamen vacat diversos opinandi modos referre. Nos tamen duplicem distinguimus veritatem. aliam ~~dictam~~ falsam, nempe et transcendentalem. 1a dicitur veritas cognitionis, seu in repraesentando, consistit quod in conformitate cognitionis cum objecto: haec tamen non est proprietas entis; bene autem veritas transcendentalis. Seu entitativa in eo consistens, quod ens sit intrinsece id quod esse debet conformiter ad leges proprii exemplaris, sit utrumque alii connotatione, et respectu ad intellectum. unde non quidquid tantum aliquid est ens possibile, vel actu reale est id quod esse debet ~~ad hoc ut sit~~; hoc est: necessitas quaedam summa adest, ut illi proprietas tribuatur existentia, perinde ac id quod est.

Hoc tamen necessitas fundatur inquantum veluti lege naturali, invariabili, et aeterna, quae omnibus enim absentibus entibus. quam legem [illegible] vocare liceat. Deus autem ille est Deus ipse prout in ratione ideae, et exemplaris est omnibus regula essendi id quod sunt. et cuicumque quod ab unoquoque ente participabilis est. Respectu vero Dei lex illa est ipsamet intrinseca necessitas Dei ~~[illegible]~~ ipse enim sibi est regula essendi. Igitur quod est ita conformiter hoc ipso dicitur verum, ut patet in auro vero et a falso dicto. et eo ipso quod aliquid est ens, sequitur quod sit ita conforme suae legi, sequitur aliquid quod sit verum; ~~hoc~~ et hoc reciprocatur cum ente ut proprie ~~eius attributum~~. hoc solo discrimine, quod verum dicit explicite dictam conformitatem, quam ens dicit tantum implicite et per illationem necessariam.

Hinc colliges veritatem transcendentalem non consistere in cognoscibilitate, neque cognitione divina (ut plures tenent) objectum enim non est verum, quia conforme est cognitioni, sed est contra cognitio dicitur vera quia conformatur objecto tamquam legi, aut mensurae suae; non exemplar exemplato, sed hoc illi conformari debeat. quod etiam ex eo patet, quod omni cognitioni repugnante ens nihilominus esset verum, atque adeo primum est quod ens habeat suam veritatem, seu tale quale debet habere, quam quod cognoscatur ut tale.

Reliquae entis proprietates breviter explicantur.

Bonitas transcendentalis de qua in praesenti (relictis variis dicendi modis) politur consistit in eo, quod ens habeat esse integrum, et perfectum, seu quod nihil ei de proprio esse deficiat. non licet [illegible] enim hoc ipsum implicite dicat, et per illationem, non tamen explicite sicut bonum: eaque propter bonum omni [illegible] a vero, et media veritate ab ente quos vestitur tamquam suum attributum = unum est indivisum in se, et divisum a quolibet alio. id est taliter ens est unum, ut illud sit, quod habet plenum, et integrum per bonum, explicat indivisum in partes per unum. Dicitur vero, quod unum indivisum in se, quod ponitur unum est [illegible] tamen negativis explicatur eo paratus modo quo immaculitas, infinitas, [illegible] in Dei perfectiones ~~positivas~~ positivas. licet terminis negativis exprimuntur.

Aliquid pont significare qditatem aliquam potius ens, quae proprietas entis dicidebat; proinde significat divisionem ab alio, sive aliud quid e qdam proprietas secunda ad ens. Unde Aliquid dicit formaliter expresse divisionem ab alio, quam illative tantum dicit Unum. ut docet totidem verbis S. Thom. q. 1a de Veritate art. 1o in corpo. Hinc colliges quamlibet rem individuam intrinsece per propriam entitatem: nam inde e enti transcendenti singulari Petro v.g. sua unitas, vel entis transcendenti sua proportione servata. Nam sicut ex eo qd aliquid sit ens, verum, bonum, seqtur qd sit unum unitate transcendentali, ita pariter Petrus v.g. e realiter unum qd. quia e realiter ens verum, bonum qd ex quo oritur qd sit hic ipse, et non alius, haecce singularis, et hoc individuum et hoc qdam metaphysice. Atque ideo invenimus individuationem, applicando metaphysica. Atque

Quaestio Prima

Utrum ens transcendat formaliter omnes modos, et differentias eorum? §1

Oes communiter supponunt ens transcendere oes modos, et differentias in sensu reali, et identico. unde Dubium unice procedit de transcendentia in sensu formali. quae sane consistit in eo, qd nulla detur entis differentia, quae ex sua formali conceptu non sit formaliter ens: sive qd ratio entis nominaliter sumpti sit formaliter inclusa, et essentialiter imbibitum in oibus mo das, et differentiis verum tam mediatis, quam immediatis. Differentiae mediatae, et ultimae sunt rationale, irrationale, visibile &c. immediate vero aseitas, abalietas, perseitas, et inalie ..., quae modi entis pure dicuntur, qua in re partem affirmativam tenent Scotis tae, et alii ex nostris in manuscriptis. affirmativa communior e. Sit

Assertio Una.

Ens nominaliter sumptum transcendit formaliter oes modos, et differentias rerum. Probatur ex S. Thom. q. 1o de Verit. art. 1o in corp. ubi ait: enti nihil potest addi quasi extranea natura per modum quo differentia additur generi ... quia quaelibet natura essentialiter e ens ... sed secundum hoc aliqua dicuntur addere supra ens, inquantum exprimunt ipsius modum, qui nomine entis non exprimitur ... substantia enim non addit supra ens aliquam differentiam; sed nomine substantiae ex primitur specialis modus essendi, nempe per se. sed si ens non transcenderet differentias, utique non tantum expressionem, sed qdditatem aliquam extraneam super adderent enti, ad modum quo diffe rentia additur generi, differentia supperaddita non esset essentialiter ens: ergo

Ratio pro assertione: Nulla e entis differentia, quae non sit formaliter ens: ergo pro ens: quaelibet entis differentia dicit aptitudinem ad existendum, et non repugnantiam praeterquam ess entialiter, alioquin impossibilis esset, et chymaera: sed ens definitur aptum existere: ergo. Confirmatur: Quaevis entis differentia opponitur nihilo: ergo e formaliter ens; quia qd non e ens non opponitur, sed e ipsum nihil. explicatur: id e formaliter ens qd habet verum, et realem essentiam: ergo modi, et determinationes entis habent verum, ergo formaliter verum, et realem essentiam, vel non? si 1um ergo sunt formaliter ens. si 2um ergo sunt nihil pro formali, atque adeo non possunt essentiam realem attinere. = ~~Dicunt Scotistae differentias entis pro formali~~

~~Dic~~ Respondent Scotistae differentias, et modos entis pro formali nec e ens nec non ens, ergo neque opponi nihilo, nec non opponi, sed ab utroque praescindere, sufficere pro

fali ẽ determinares, ce taleitates entis, sive ẽ entia, ẽquo, ñ vero ẽquod: sed stat 1° perseitas pro fali (idq intellige de alijs diferijs) importat suy ẽ: sed ens, ẽ ẽ idq sunt, ut patet patet: g. pr. ma: perseitas pro fali importat id per qd distinguitr ab õi ñ ipsa: sed qualitates per suy ẽ distinguntr ab õi ñ ipsa: g. 2°: perseitas, ce maltetas diferunt in perfectioe, 9 una substiq ce ens perfectius; altera vero accidens eiens imperfectius 9stituat: g. stacq de falitr perfectio, et bona: sed qd ẽ bony ẽ eliq falitr ens: g.

Hinc rasi ocurrit Ill.s Meinero tripliro distinguens ens, aliud stabile, ce determinabile per diferias, qd vocat ens quid, aliud strahens, ce qualificans, obidq appellat ens quale. asserit itaq diferias proprali ẽ ens quale, ñ vero ens quid; deoq diferias absentes quid ñ transcendi: sohgtio hac soly in verbis difert a precedenti: impugnata tamen: quaevis entis diferia includit in suo fali scepti raog entis praescindentis ab ente quid, ẽ quale, sive raog entis praescindenominalitr sumptis de quo questio: g. pr ans: rao entis istae sita ẽ in aptitudine ad existendy, seu in repase chymerae: sed quevis entis diferia includit in suo fali scepti aptitudiny ad existendy, ce repase chymerae, in illis ẽ nihil: g. 2° ens quale ẽ falitr ens quid: g. pr ans. includens quale includit in suo fali scepti raog omnmg entis, per quq suenit cahjs, ce ultius determinaty per quy difert: sed rao omnmis entis ẽ juxta solutiq ens quid: g.

Solvuntur Argumenta §.3

Argues 1°: Diferiae entis ñ sunt falitr ens: g. pr ans. si diferiae entis ẽent falitr ens inter se ñ diferrent: hoc ẽ falsy: g. pr ma: si diferiae entis ẽent falitr ens, l inter se diferrent per ens, l per aliqd distiq ab ente: neutry dici potest: g. pr mi: in 1.o ñ diferrent, siquidem tunc eny suenirent in ente: aliunde nec per aliqd distiq ab ente; alioq hoc aliqd ñ ẽet transcendens ab ente: g. explicatr: l una entis diferia suenirer 9 alia per sceptu entis l ñ? si hoc 2.m g ens ñ transcendit ẽe diferias: si 1.m g. suenirent per ens, ce diferrent per aliqd aliud: ce de hoc quaeritr per qd diferat, si suenit per ens, ce sic usq in infinitu, donec aliqua inveniatr diferia, que soly diferat ab alijs quin suenat illis; hanc g. ñ transcendit ens.

2° diferiae entis suenirent in ente: aliunde intra se diferunt, qua diferiae sunt. g per aliqd superadditu enti: sed qd superaddita enti ñ ẽ falitr ens: g. = Argty hoc vix obtinere scotice opinioe totidey teis retorquetr in Ill.m Meinero: sub hac fa: diferiae entis suenirent in rasoe entis qualis, ce adjectivi: aliunde inter se diferunt qua diferiae sunt: g per aliqd enti superadditu enti quali, ce adjectivo: sed qd superaddita enti quali, ce adjectivo, ñ ẽ falitr ens quale: g diferiae in ẽ taly ñ sunt falitr ens quale, ce adjectivy, qd ñ sedit Ill.s A. Deinde: l per qd una diferia diferat ab alia, 9 ẽ ens quale, l ñ? ce sic interrogo usq in infinity, donec devenity in aliqua diferia, quo sit ens quale.

In fra g nego ans: ad probaog ~~nemoerem~~; nego ma, ad hujus probaog scessa ma. nego mi, ad ultimg prob. nego eliq ma. cujus insficitq probaog dest. suenirent in ente adaequate, ce totalitr nego. inadequate, ce ex parte scedo. ~~Itaq itaq analoga~~ Ideo patet experientia rasoe analoga, que talis ẽ indolis, ut in ea parti suenirent, ce parti diferant ejus inferiora: 9 igitr ens sit analogy, ut suos videbimus, nihil mirry, qd ejus diferentiae in ipsa entis rasoe suenirent, simul, ce diferant: exquo vitatr processus in infinity, simul patet ad 1.m et 2.am responseq, qb. eadg distio ẽ adhibenda. ens eny ~~ẽẽ~~ rao suenirendi simul, ce diferendi, aliunde diferiae per nihil diferunt.

Replicabis ens n̄ includit falitr in diferijs: g n̄ e rao in qua conveniunt, et diferunt, d.a liquet, et ans pz. q̄ e determinabile, et strahibile per diferias n̄ includit falitr in ills; sed ens e determinabile, et strahibile per diferias ~~omnis~~ perseitatg, et inaliet: g: ~~vagta~~ ~~diferias includerent falitr ens, perseitas ra~~ Ma patet a n̄t enj n̄ ob alq raog nequit includi falitr in raoi, et vingibilem et sva liquent. vagt si diferie includerent falitr ens perseitas ng eet tota species substie: hoc e aperte falsg: tota nqq perseitas n̄ praedicat de hac, et illa substia ut dicens totg estg: g. = Pro solne prae ocul̄s habe verba D. Thomae in schol. ~~ex~~ tatal ~~ty~~ substia n̄ addit supra ens aliquq diferig, sed nomine substie exprimitr specialis modus essendi, nempe perse.

Exqb. clare liquet diferias entis nec ee ppria diferias, ut raole, et vingibile respectu entis: nec alq dicere distatg ab ente praeter expressiog, in quantg ia li cet exprimitr specialis modus essendi, q nomine entis n̄ exprimitr. hinc infra adre phiq nego ans: ad probaog dist ma: q̄ e determinabile ppie ~~sedo~~ ~~nace~~ pp qug perfaditatg superadditg ~~sedo~~ ma; impprie, et per maiorg expressiog ~~sed~~ nego ma, et sic dista mi, nego sq. Rao itaq omnis solg strahitr ppie, dg ipsi nova falitas superadditr, ut accidit in ani stracto, et determinato per raole, et vingile: quae q. dg extra sceptg metaphysicg sunt antis. Atamen dg raoi omni n̄ superaddit nova falitas, sed unice exprimitr quae in sceptu latebat omni impropie tantg, et per novg expressiog strahi dicitr; quo q. dg modo strahitr ens per diferias, ut nos docent D. Thas. Hinc ~~multiplex~~ etiam patet discrimen inter modg quo strahitr ens, et quo strahitr a n̄t, sive quodvis aliud genus: dg diferie entis solg super addunt enti novg expressiog; a n̄tis vero novg addunt actualitatg, perfectiog, et entitatg positivg: g dg q dg diferie entis sunt portiones quaedg ipsius, quarunque libet de falitr ens: diferie vero anis actualitates perfectivg, g nulla dt falitr ant.

Unde ~~aut~~ ens nec perfectibile e nec potentiale, sed unice e limitabile; genus vero et limitabile, et perfectibile e per diferias, aqb. nec dg limitatg, que extensio, vel q accidit in ente, sed perfectiog, et entitatg accipit, ut sepius diximus: ad id quo respecta physica resse ma nego mi. ad cuius implicitg probaog dic: perseitatg praedicando hoc, et illa substia ut dicens ~~totg~~ pro implicito totg illud estg ~~substie~~ in quo nullg e inconveniens: sg licet diferia ppie talis, et quae addit aliq extraneg raoi omni, semper praedicetr expresse entis: hoc n̄ evenit in diferia, quae solg addit maiorg expressiog, quales sunt diferie entis. Adeoq perseitas dicitr pro implicito ee ens, eq tota species substie, et illg n̄ exprimit.

Insurges: g diferie entis solg addunt ipsi novg expressiog: g solg expressive distinguuntr. hoc vero pz. diferie entis ad invicg distinguuntr per id q̄ enti superaddunt, ~~o~~ in raoe entis conveniant: sed solg addunt novg expressiog: g. ~~dista~~ ~~sed~~ sal. nego 2m. sq ad prob. dist ma: per id unice nego ma; per id omni, et per raog entis qug pro implicito diverse ~~sedo~~ ma, mi, et nego sq: ~~solg patet solutio~~ ens ~~cogitr~~ in diferijs includg ett pote analogg, e rao in qua inferiora conveniunt, et diferunt: ideoq n̄ solg per expressiog, sed simpliciter sunt diversa per raog entis qug pro implicito includunt: unde perseitas ng e rao entis strahi expressione; sqtg diferre per perseitatg e diferre per raog entis talitr expressg. alioquin de per nihil diferret.

Argues 2o: solg e de sceptu fali aliquis, id perg definitr: sed raole vg n̄ e definitr per ens: g. pz mi raole definitr per pagg discursus: g. = dist ma perg definitr et

Replicabis: Modus n̄ falitr ipsa res cuius e modus aut determinao: sed perseitas (idg dic de alijs diferijs) e modus entis: g n̄ e falitr ens, sed entis determinao. = Dist. ma: Modus, q tantg distinguitr a re ultimatg per expressio ipsius rei nego ma: q plusqug expressive a re distinguitr sedo ma. ~~et~~ Perseitas igitr et si modus entis dicatr, et sit ab eo tantg distinguitr, ut maior ipsius entis expressio atq adeo e ipsemet ipsg ens q̄ modificat. n̄ sic autg alij modi, ut videre e in modo substie, et eiusdg accidentis alterius qui ut reflectenti patebit. et mitr in vero, bono, etc. qua modi dicuntr entis, quia tamg ab ipso ente plusqug expressive distinguuntr, et ipsum obtret q ens in illis falitr includatr.

l expresse t implicite scedo ma; expresse praecise nego ma, et sic dista mi nego sq. Itaque dy definita per prijs discursus implicite definitur per ens, utpote inclusus in prijs discursus: prijs enj discursus pro implicito ... e ens. ad modum quo dy definitur ... per prijs inveniendi definitur per ens, quia prijs inveniendi e ... ens, et solum e aliud ... quo ad expressiog ... adversarijs.

Argues ultimo: si ens transcenderet differentias nulla erit ratio conveniendi univoca, nec differendi: hoc tollit genera, et differentias: g. pa ma: tunc casus ... ens, et nihil aliud et similitudo rationis: sed in mente ... nos ... conveniunt, et similiter differunt ... nime, et differunt ho, et leo, similiter in ratione = Dist ultimo mi: in ente ut sic ... nomina ... scedo mi: ut determinato per aliquod differentiam nego mi, et sq: quia solum ens nominaliter sumptum e analogum, et transcendit differentias, quae proinde in ente conveniunt simul et differunt. at tamen ... determinatum nec analogum e nec differentias transcendit: unde licet ... ens, in eo conveniunt univoce ho. et leo. et ... intellige de ratione ... communitur ens dicta, quod indeterminatum ad analoga e analogum, et ad univoca univocum.

Questio Secunda:

Utrum ens sit Univocum, vel Analogum?

§ 1

Cum inferiora entis non solum nomine in hoc nomine ens, sed et ... significata per ipsum significata, nempe in aptitudine ad existendum: patet equivocum non esse. quaeritur an ens nominaliter sumptum sit univocum respectu suorum inferiorum. Dei scilicet, et creaturae, substantiae, et accidentis? partem affirmativam tenent communiter scotistae, et aliq ... negativa vero communiter in ... thomistas, et alios, qui transcendentiam entis propugnant, sicut et praecisionem: et si aliqui inter quos ... Moneda transcendentiam, et praecisionem entis ... analogiam ... tenent.

Assertio Unica.

§ 2

Ens nominale e analogum respectu suorum inferiorum. Probatur ratione: illa inquam inferiora conveniunt simul, et differunt e analoga: huiusmodi e ens: g. Ma e definitio analogorum: mi vero quoad 1.am partem ... quoad 2.am inferiora entis ad invicem differunt per proprias differentias, sive per id quod ... sunt differentia: sed differentiae entis sunt ... ens, ut ... ex praecedentibus: g. Confirmatur: ens non e univocum: aliunde nec equivocum: g analogum. pa ma: ens e ratio ... diversa: sed hoc nequit esse univoca: g. pa ma: ratio diversa per ... esse ... e diversa: sed ratio entis ... esse diversa, ... hoc non ... q non sit ens, ... extra ... metaphysicam, ut accidit in ... g.

Praeterea illa communiter univoca quae praedicatur in quid de inferioribus ... e genus, l species: sed ens praedicatur in quid de Deo, et creatura, et nec e genus, nec species: g. Pr mi quoad 2.am partem et in primis genus esse non potest 1.o quia Deus ... sub nullo genere continetur. 2.o quia ... et creatura ... species sub eodem genere ... 3.o quia ... metaphysica communiter ... a Deo. 4.o quia genus e extra ... differentiarum. Ens vero includitur in ipsis. Denique quia nullum ... genus supremum, ens enim ... Deinde ... species ... et creatura ... individua sub eadem specie ... quod ... absurdum: g.

Solvuntur Argumenta

§ 3.

simpliciter

Argues 1º. conceptus in quo plura simpliciter conveniunt, univocus est: sed in ratione entis conve-
niunt Deus et creatura, substantia, et accidens: ergo. pr. mi. [illegible] in his praedicationib. Deus e ens
creatura e ens; nulla importatur ratio differendi ex parte praedicati: sed id in quo nulla apparet
ratio differendi e ratio simpliciter conveniendi: ergo. pr. ma: diversitas quam habent Deus, et crea-
tura, substantia, et accidens non oritur a ratione entis, sed a proprijs differentijs nempe a se, et ab alio, per
se, et in alio: ergo = concesso ma. nego mi: ad probationem dist: ma, nulla importatur ratio differendi ex
parte praedicati pro expresso concedo ma: pro implicito nego ma, et sic dista mi nego consequentiam.

Ad probationem dist. ans: non oritur a ratione entis secundum quod ens dicit
cum enim
pro expresso concedo ans: secundum quod ens dicit pro implicito nego ans et consequentiam: Igitur ens infe-
riora taliter transcendat, eorum diversitatem absdubio taliter causat: unde licet in his propositionib.
Deus e ens; creatura e ens &c. nulla importetur diversitas ex parte praedicati secundum expres-
sum, importatur tamen secundum implicitum, quod satis e ad eius analogiam. Igitur propositiones illae unice
innuunt Deum et creaturam &c. habere rationem entis, sive Deum habere esse inquantum creatura ali-
qualiter convenit, et simpliciter differe. et idem intellige de substantia, et accidente adinvicem compa-
ratis.

Hoc e Deus, et creatura, substantia, et accidens ita sunt entia, ut non sint
omnino similia, sed diversimode, et sub quadam proportione, ad quod semper requiritur diver-
sitas in ipsa ratione entis: nec aliter intelligi valent, et intersse diversa nisi per rationem entis
[illegible] inclusam in ipsis, in ultra per nihil differre. unde diversitas Dei, et creaturae &c.
oritur quidem a differentijs, quae sunt taliter ens, atque adeo inclusis in ente: quod idem e ac dicere ori-
ri ab ente secundum quod dicit pro implicito. ens ergo erit analogum, quia diversitatem includit:
et hoc ab alio non oritur pacto superaddito enti; nec ipsi extraneo.

Argues 2º: ens nominaliter sumptum e obiectum Metaphysicae: sed
obiectum Metaphysicae e simpliciter unum, seu univocum: ergo ab obiecto suum desumat unitatem metaphysica: ergo = [illegible]
pondeo in 1º. dic unitatem, quam ens importat pro expresso, sufficere ut tribuat
unitatem Metaphysicae, sicut sufficit ut sit medium in demonstratione: ut patet in sanitate, quae obiectum e
Medicinae, tametsi solum dicat unitatem analogam, et expressivam: 2º et forte melius dicitur, quod
licet ens absolute dicat simpliciter diversum; diversitas tamen haec de materiali se habet
in esse obiecti, et non secundum esse scibilis prout attingitur a Metaphysica: prout sic enim solum
dicit de facto conexionem cum suis proprietatib. seu esse scibile: de capacitate ut de ipso aliquid demonstre-
alioquin, et nihil
quod quidem non impedit eius univocationem.

Replicabis: ens in esse obiecti scibilis e taliter ens: ergo sicut in esse obiecti
univocum erit pariter in esse entis distans: e taliter ens in esse scibilis consideratum concedo
ans: consideratum in esse entis subdist. in esse entis absolute sumpti nego ans; ut connexum
cum proprietatib. concedo ans, et nego consequentiam. Quamvis igitur ens in esse obiecti scibilis Meta-
physico sit taliter ens, prout sic tamen non attingitur a Metaphysica: sed unice prout e scibile
ab ipsa: quo in sensu non dicitur taliter ordinem ad existentiam, quae e propria entis ratio
rata in esse entis, ita nec [illegible] de facto diversitatem importatam sed unice dicit taliter connexio-
nem cum suis proprietatib. seu esse scibile; scibilitatem inquam non transcendentalem, et absolutam: sed re-
spectivam, quae non obest univocationi.

Quaestio Tertia

Utrum ens possit a suis inferioribus simpliciter praescindi?

§

Praesens controversia minus difficilis communiter reputatur, merito quidem si ex raro ponderemus utriusque partis auctores colligere licet: pro quo tamen ~~intelligentia rationis naturalis~~ supponendum est pro nunc ens transcendendo differentias: transcendentia namque entis non admittitur extra dubium est quo praecisio: Deinde notandum est duplicem dari praecisionem perfectam scilicet, ~~et~~ simpliciter talem, et imperfectam, aut secundum quid. 1a datur quando unum praeter ita cognoscitur sine alio secum identificato, ut illud actu non includat nec expresse nec implicite. ~~praecisio haec~~

Praecisio haec dicitur partialis dum una pars a conceptu formali alterius separatur, quam excludit, intentionaliter separat: ut animal respectu rationalis: dicitur totalis, dum unum praescinditur ab alio toto, quod a parte potestativa, quod implicite, et in potentia includit ut accidit in animali respectu hominis: ~~et de hac institutum quaestio~~ Praecisio imperfecta et secundum quid datur dum unum ita cognoscitur sine alio secum identificato, ut illud includat actu ~~pro implicito~~ in suo conceptu formali, et si pro implicito: id est licet in conceptu formali illius non explicetur aliud, implicite tamen et in eo lateat. ut accidit inter definitionem, et definitum. unde praecisio haec tantum dicitur penes implicitum, et explicitum. de qua non est dubium.

Nota denique duplicem dari posse conceptum entis: unus dicitur formalis et est actus intus terminatus ad ens: alius obiectivus. et est ipsum ens cognitum, sive quod respondet conceptui formali: occasione huius dubium hoc aliis terminis exprimi solet: an scilicet dari possit conceptus entis obiectivus simpliciter ab inferioribus praecisus: partem affirmativam tuentur Scotistae, et communiter Recentiores eximius Suarez, quod alii adhaerent ex nostris, et ex nostris Illustrissimus Moneda: plures tamen non de praecisione partiali, sed de totali loquuntur. Scotistae, Thomistae, vel formaliter dicuntur: Negativa communior est inter Thomistas et Nostrates, eam quidem valde sustinuit Eminentissimus N. C. de Aguirre. Sit quoque

Assertio Una

Non datur conceptus obiectivus entis a suis inferioribus perfecte, et simpliciter praecisus sed tantum secundum quid et expressive. huic assertioni aperte favet Angelicus praeceptor pluribus in locis, praecipue tamen 8 Metaph. lect. 5. ubi ait: 5 decem praedicamenta non hoc modo se habeant ex additione ad ens, sicut species se habent ex additione differentiarum ad genera, sed hoc ipsum sunt quod est ens: manifestum est, quod ens non expectat aliquod additum ad hoc ut fiat hoc: id est substantia, quantitas, et qualitas. sed si ens perfecte, et simpliciter praescinderet a differentiis aliquid expectaret ut fieret substantia, quantitas et. sicut expectat animal ut fiat homo, ergo et.

Probatur assertio. Nullum praeter inferiora formaliter transcendens valet ab eis simpliciter praescindi: sed ens inferiora formaliter transcendit. ut nunc supponimus: ergo. probatur maior: quod est extra adaequata inferiora nequit ab eis simpliciter praescindi: sed praeter inferiora formaliter transcendens nihil est extra adaequata inferiora, nihil in eis reperiatur de cuius

sceptu fali n̄ sit. qt quæstioē præcedenti vidimus: q. pr. ma: Nequit scipi esstia adequata inferiorum, quin ipsa inferiora scipiantur: q. ans patet: esstia enim cujuslibet ... ens aliquid eg e idq metaphe distr. ideoq ab ejus præscinderet, si posset scipi simpliciter præcisa abstr. analogia.

Explicatur: ideo anl raonle nequit simpliciter præscindi ab hone, quia ē ejus esstia adequata: sed ens ē esstia adequata inferiorum: q. ma patet, ee mipa a paritate ma. ideo anl raonla ē esstia adequata homs, quia hō esstialiter sistituitur nihil dicit, q. n̄ sit anl raole: sed qdlibet inferius entis nihil dicit, q. n̄ sit fatitr ens: q. =

Respondent communiter Adversarij, q. esto ens sit de esstia inferiorum: inferiora tamen n̄ sunt de esstia entis, e ad ejus explicaoq n̄ pertineant, nec per illa definiatur ens: ad modum quo anl ē de esstia homs: hō tamen n̄ ē reciproce de esstia anlis.

Ex quo inferunt: q. sicut anl præscinditur simpliciter ab hone, quin hō valeat simpliciter præscindi ab anli: ita pariter ~~hoc~~ ens potest ~~præscin~~ præscin di simpliciter præscindi a suis inferioribus, quamvis hoc n̄ possint simpliciter præscin di ab ente: præcisioē, inquam, totali, et n̄ mutua, quæ inter anl inter cedit, et homq; n̄ vero partiali, et mutua, quæ inter anl, et raonle datur ± solmq hanc illiq vat... sive impugnant præcisioq n̄ mutuq, seu totalq ut repugnantq respiciendo. ... ~~e anl illatq potiale præcidere~~ fatitr ~~de hone~~ et inferiori, eq ~~admittere debent, q. talq~~ præicaoq tenent.

~~Unde alitr impugnatr solutio: implicat ens ē de esstia adequata inferiorum, quin hoc sint de esstia entis: q. implicat solutio: pr. ans: implicat ens ee de esstia adequata inferiorum~~ ~~Unde alitr impugnatr~~ tamen ~~solmō: et in 1.a explicari oportet quomodo aliqd sit qdditas, aut esstia alterius hoc enim ab adversarijs confunditur, aiunt hō inferiora n̄ ee de esstia entis, quia per illa n̄ definitr ens: et certe ita ē: et amen tūd enim explicari nequit per ofuey: anl raole ... definiri nequit per homq: hō tamen ē ~~illud~~ qdditas esstia l ee, aut qdditas anlis raonlis, seu illud q. ofuey q. explicatr per anl raonle. definitio enim, et definitum esstialiter convertuntur: q inferiora entis possunt ee, immo sunt qdditas, seu esstia ... entis, quamq hoc n̄ definiatr per illa: q. ens n̄ potest simpliciter præscindi ab inferioribus: hoc sra patet a paritate anlis raonlis.~~

~~Pr.~~ Alitr tamen impugnatr solutio: et in 1.a præmittere oportet quomodo aliqd sit qdditas, l esstia alterius: hoc enim confunditur ab adversarijs, aiunt: hō inferiora entis n̄ ee de esstia entis, quia per illa n̄ definitr ens; et qdq ita ē: et amen enim n̄ explicatr per ofuey: anl raonle vq n̄ explicatr per homq: hō tamen ē esstia, qdditas anlis raonlis: seu illud q. q. explicatr per anl raonle: igitr inferiora entis sunt qdditas, sed esstia ipsius, quamvis ens n̄ definiatr per illa. Raō utq in utroqcasq ē: ens enim ... esstia adequata inferiorum, ... nihil extraneum addunt enti, nec illud proprie ... utq q. vidimus. Itaq inferiora entis sunt illud qd ofuey q. explicatr per ens, sicut hō illud qd explicatr per anl raonle: ex quo investigantur identitas esstiae, et qdditates, n̄ vero q. ... explicatr, aut definiatr; e anl raonle definiri nequeat per homq. ~~a~~ ... quamvis utrumq cadq sit qdditas, aut esstia. = Admisso tamen definiae n̄ ee de esstia entis, validissime impugnatr solutio: ens, annuente solutioē ē esstia adequata inferiorum

sed essentia adequata inferiorum nec mutuo, nec non mutuo valet abesse simplicitate entis: g[o] essentia adequata inferiorum sunt ipsa inferiora essentialiter sumpta, sicut essentia adequata hominis est homo essentialiter sumptus: sed inferiora essentialiter sumpta nec mutuo, nec non mutuo valent simpliciter praescindi a semet ipsis: g[o] 2[a] p[ars] illa

2°: illud a quo ens praescinderet by praecisione non mutua praescinditur, est falsitas entis, vel nihil? si 1[m] g[o] ens praescinditur a semet ipso; si 2[m] g[o] praescinditur a nihilo, quae utraque absurda esse ridicula sunt. = exemplum autem non est ad rem, imo in adversarios regeritur: ideo autem praescindit ab homine, quia homo supra animal aliquam addit falsitatem essentialiter distinctam, minimam ratione: sed inferiora entis nullam similem falsitatem addunt, ut ex dictis constat: g[o] ulterius: sicut animal est essentia hominis adequata non posset ab ipso praescindi adhuc non mutuo; sed ens est essentia adequata inferiorum juxta solutionem: g[o]

Alii, esse ista liquent, esse non constat a paritate: ideo enim animal ratione ab homine praescindere nequit: quin potius si homo adequate accipiatur ab illo non potest animal praescindere: homo enim adequate sumptus animal dicit; esse hoc a se ipso impraescindibile est animal: g[o] solum praescindit ab homine inadequate considerato, sive ea parte, qua dicit conceptum differentialem, in quo non clauditur animal: esto enim sumpsit universaliter genus praescindit ab speciebus. locutio est impropria, esse per figuram synecdoche, qua quod est partis toti applicatur speciei, ut optime notat e[minentissimus] Card. de Aguirre.

Respondent Alii e P. Oviedo: transcendentiam non obstare praecisioni: animal enim transcendit hominem et tota illius essentia: nam sub conceptu homo, hic nullam habet falsitatem distinctam, sed omnia esse impraecisibiliter, sive nullam dicit falsitatem, quae non sit animal: hoc tamen transcendentia non tollit praecisionem entis ab homine, quia identitas non est mutua, ut accidit in ente ratione respectu hominis, quorum identitas, quia mutua tollit praecisionem. solutio hoc praecipua est pro adversa sententia, in ea maxime fidunt, esse adversarii falsitatem entis sicut, esse praecisionem non mutuam usque ad nauseam repetunt. incongrue quidem, et patet ex dictis, esse amplius ex dicendis constabit.

Esse in 1[o] falsum est hominem sub hoc conceptu homo, esse omnes contradistinctas falsitates [esse] essentiam a quo praecisio non totalis, ergo oportet sic sit species ex dupl[ici] conceptu constituta de qua praedicatur animal ratione praedicatione equalis de equali: non vero solum animal: g[o] deinde: licet animal sit pro implicito, esse impro[p]ria totum quod est homo, quia hoc de ratione totius petitur actu tamen solum est pars ejus: g[o] directe g[o] impugnatur solutio: animal non transcendit hominem et tota illius essentia: sed ens sua inferiora transcendit, et tota eorum essentia: g[o] pr[obatur] maj[or]: si animal transcenderet hominem et tota ejus essentia nihil esset affirmabile de homine, ut hic subest conceptui homo de eo quae falsitate conceptu non esset animal: sed est affirmabile rationale de eo quae sub conceptu falsitatis non est animal distinctae.

2°: animal ratione pariter se habet ad hominem ac solum animal: sed animal ratione se habere et tota illius essentia: g[o] denique animal non ita se habet ad hominem ut hic subest conceptui homo. sicut ens ad substantiam: a licet 1[m] praescindi possit non tamen 2[m] pr[obatur] ant[ecedens]. licet homo ut subest conceptui homo, actu non dicat falsitatem distinctam, illam tamen potest dicere, ut adversarii non negant, in nempe distinctione materialis, tracta cujus distinguuntur animal, et ratione: sed substantia nec dicit, nec potest dicere falsitatem distinctam ab ente. omnes falsitates ejus sunt falsitas entis: g[o]

Ex hoc patet disparitas ad exemplum animalis respectu hominis et huius subest respectu rationalis: animal enim solum praescinditur ab homine, et supra diximus, ratione rationalis, quod aliquid non actualis, sic sicut nihil amplius est, quam animal, ~~spiritu in~~, homo et huius subest respectu rationalis ~~non~~ quia substantia nihil amplius est quam ens, ~~Deo dicimus~~ nec in ea ~~reperitur~~ per hunc respectum substantia, nec praecisum invenitur aliquid quod non sit factum ens: ideo dicimus ens non posse, nisi ad summum expressive abstrahi praescindi. paritas que si tenere debet fieri ab animali rationali ad hominem, sicut de ente ad substantiam, non vero de solo animali ad hominem. Unde exemplum animalis rationalis semper pro nostro argumento nobis est. aliquid totum frangit adversariorum oratio.

2º Dico: ... contra aliquos praecisionem simpliciter entis analogia federantur: ens simpliciter a differentiis praecisum est univocum: sed non est verbis repugnantia: ergo probatur antecedens: respectu nullum importans diversitatem est simpliciter univocum: sed ens praecisum a differentiis ita se habet: ergo dicunt contrarium, quod licet ens actualiter non dicat diversitatem, dicit tamen radicaliter, quatenus exigit inaequaliter ad inferiora descendere: quod non habent univoca. Sed contra est: 1º animal exigit inaequaliter participari: ~~ratione~~ perfectius est animal homo, quam equus: sed animal est univocum: ergo 2º illa diversitas radicalis sufficit ut ens praecisum sit simpliciter diversum, vel non? Si hoc 2um, quod non est diversum, sub consequenti reciprocum: si 1um, ergo ... differentiae, ... effectus ...

Solvuntur argumenta. § 3.

Arguens 1º ex D. Thoma 1º p. q. 5 art. 3. ad 1um ubi ait: substantia, quantitas, et qualitas contrahunt ens applicando illud ad aliquam quidditatem, seu naturam ~~sic dicens~~ ~~D. Thomas intelligendus est de contractione praecisiva~~ ~~... explicat ...~~ praecisivam vero de contractione, quae fit per additionem ~~...~~ ~~...~~ sed contractio exigit, quod respectu contrahibilis est simpliciter praecisum: ergo

Respondeo D. Thomam loqui de contractione respectu ... tali, quae fit per maiorem expressionem formalitatis quidditatis, quam libenter admittimus: non vero de contractione simpliciter tali, quae sola exigit praecisionem simpliciter: explicatio ista stat ex verbis D. Doctoris ... expresse. Sed dices: juxta has ... ibi bonum non contrahit ens sicut substantia, quantitas etc.: sed bonum etiam addit novam expressionem ad ens: ergo substantia, quantitas etc. ... expressive contrahunt ens.

Respondeo, quod abstractio ~~...~~ tractio et attributorum in hoc absque differentiis, esto in utroque eadem sit, nempe expressiva, ~~et~~ et respectu quidditatis tali, sufficienter salva differentia, per hoc, quod bonum addit novam expressionem aequalem expressioni entis; substantia vero expressionem determinatam, nempe per se: quod desuper patet, quod ab ente ad bonum recta est ... sed ... si ab ista ad illud recta sit ... Unde expressio per se est ipsius bonum seu ... ad praecisitatem; ... inferioris contrahentis, ut determinatae aliquomodo ens non vero expressive bonum, nisi per modum aequalis de aequali.

Replicabis: ergo per se solum addit ~~...~~ expressionem ad ens, ... determinando ad substantiam: Nunc sic: vel expressio sumitur pro pura voce, vel pro eo, quod dicit separate res significatae? Si 1um per puram vocem determinatur ens ad substantiam, quo nihil absurdius: si 2um: ergo res significata determinat ens ad substantiam, ... hoc abstracta simpliciter praescindit substantia ... ... praeferens ... ...

Ad istam tamen respondeo per se, sicut quaelibet alia entis differentia sumi ... pro re significata secundum expressionem, seu pro eo quod exprimit res significata, ... determinatam entis correspondentem substantiam.

Itaque res significata, quae simul cum aliis differentiis ... in ente, ... implicata; sub expressione per se sigillatur ... exprimitur: ...

rescere q̃ facit determinate substã: ex quo vnice seqtr ens a suis inferiorib. praescindi re secdũ q̃d. ee per expresso, 2 implicite ~~...~~, et infuso dicere illũ rõ. Sic illi gradus ... cata per ~~perse~~. ad modũ quo accidit in rer. definitũ, et definitione cujus cq. rei

Argues 2° rãe: Ab quolibet valet simplicitr praescindi ab eo, q̃d n̄ ē de ejus essẽa: sed differentiae entis n̄ sunt de ejus essẽa: ergo. Ma. patet, et mi pr.: si differentiae entis essent de ejus essẽa de quoq. praedicaretr ens praedicarentr ejus differentiae: sed hoc repugnat; alias substa esset ens in alio, et accidens ens per se, q̃d nullus dicat: ergo. pr. ma: essẽa entis praedicatr de quoq. praedicatr ens: ergo. confirmatr: Ideo dr an̄l praedicari de hoie, de quo etiã dicitr vivens sensibile, quia vivens sensibile de essẽa ẽ an̄lis, nullq. potẽtate supra ipsũ addit: sed substa, et accidens ita se habent respectu entis: ergo. Argtũ hoc ~~difficillimũ, et ab oib.~~ solvũ exponet.

Plures negant ma. et sic conunt argtũ: quippe stringere potest aliq. praetũ n̄ ē de essẽa alterius, quin ab illo simplicitr praescindat, ut patet in vero, et bono. sed illa praemissa oẽ qualitr praemit argtũ ab oib. solvũ exposit. et in 1.a ~~instantia~~ ~~...~~ solvũ oppugnent praecisiones ... tue ex parte actus intus, tenentr dicere inceptu obtiuo an̄lis, et entis ẽe implicite, et infuso oia inferiora. sic ergo. contra illos insurgo: ergo dr an̄l praedicatr de hoẽ, praedicatr partr sed et. similitr dr praedicatr ens de substa, etiam praedicatr accidens etiam argtũ: Vae nimie vrgee assumptus ens, licet a differentiis simplicitr praecisũ, et simplicitr analogũ, quia radicat, et exigit differentias:

Itaquos sic instatr argtũ: exigentia differentiarum ẽ de essẽa entis: ergo de quoq. praedicatr ens, partr praedicatr exigẽa differentiarum: subinde substa erit ens exigens ẽe in alio, et accidens exigens ẽe ~~in alio~~ per se, quo nihil absurdius. Infra ergo praemissa ma nego mi, et ma. probatio. ad hujus probatõ. dist. ans: essẽa entis secundũ expressũ secdo ans; secundũ implicitũ: subdist. adequate sumpta nego ans: inadequate accepta secdo ans, et nego 2ã. Argtũ intentũ haberet, si de rãe procederet vnivoca: hoc enim ut potest una et eadẽ simplicitr, dici debet ~~adequate~~ de oĩ inferiori adequate, et quoad oia, quae essentialitr importat.

De rãe vero analoga n̄ ē par rão; nã 2 rão analoga sit tantũ secundũ q̃d eadẽ, et simplicitr diversa, si perfecte, et adequate sumatr nec dr convenientiã, et unitatẽ praeferat, sed etiã diversitatẽ includit. Vnde in analogis rão per inferiora 2trahibilis, et de illis praedicabilis solũ ē vna proportionalitr, et simplicitr diversa: hoc ē: conveniunt oib. secundũ expressũ, secundũ implicitũ vero diversimode conveniunt vnicuiq. ex quo oritr, q̃d dr rão entis praedicatr de substa, verificatr de illa quoad expressũ, in quo proportionalitr convenit 2 accidenti; et nũquam quoad implicitũ inadequate, hoc ē secundũ q̃d ipsi substo correspondet.

Itaq. ppoõ haec substa ẽ ens, facit hunc sensũ: substa habet ẽe aliquo modo simile 2 accidenti: sive substa habet ẽe in quo proportionalitr, sine secdũ q̃d conv nit 2 accidenti, et simplicitr differt: ens enim ex vi sue analogiae proportionalitatis exigit descendere ad inferiora 2 convenientia quoad expressũ, et diversitate quoad implicitũ: subinde ad substã descendit ut rão proportionalitr vna dicens per implicito perseitatẽ, ~~et ceteras differentias~~ expressio ... per se existentis mahietatẽ, et ceteras differentias, quae pro inde de ipsa n̄ praedicantr, et in ente 2tinentr falsitr. ad differentias ... paritatẽ: quippe vivens sensibile de essẽa ẽ an̄lis vnivoci, nullã proinde diversitatẽ importantis respectu inferiorũ: ideoq. praedicari debet de quoq. praedicatr an̄l.

Enij vero diferenæ entis illud otinent simpliciter diversy, sive analogy, exigens proinde inequaliter prædicari de inferioribus. de substa quidē ut ens perse, et de accidenti ut ens inalio.

Sed dices: quod quod actu ostialiter otinet, proprio pro implicito dici debet de subiecto juxta illud: dy quidquid de quodquid de; g. si ens actu implicite otinet essentialiter diferenias, de quosq prædicatur ens oes paritr prædicarentur. ~~2º quod quod convenit superiori convenit inferiori juxta illud dici de omni dici~~ 2º ideo per nos oia individua collective sumpta n sunt immediatiy substractiy univer= ~~dominatur~~ salitatis, sed naa ab eie præcisay, quia dy prædicaretur naa universalis oia individua collective sumpta dicerentur de quolibet, utpote ibi actu essentialiter otenta. g. si ens & Denique quod quod convenit superiori sive inferiori: juxta illud dici de oi: dici de nullo. g. si diferenie entis sunt de essentia entis ut superioris ad subiectg iet paritr de essentia substie.

Ad 1m. concesso anti de præto univoco nego de analogo. prætū enij univocy utpote nullg dicens diversitatg, equaliter debet oib. convenire. secus vero analogy obstraning rago. In de regula illa soly tenet in univocis: pro analogis vero designatur illa: Talia sunt præta qualia præmituntur a subiectis. ex his ad 2m dic. individua illa collective sumpta prædicari debere de= quosq superius prædicatur; quia otenta sunt in rao univoca. otrariy tamen accidit in ente, in quo n univoce, sed proportionaliter tanty inferiora otinentur. ad ultimy similiter concede ans de ~~præto~~ superio= ri univoco, et nego de analogo. hoc enij imperat tanty, et secy quod rao habet superioris.

~~Replicabis: ens de substia prædicatur ut analogy: sed prout sic oes dicit diferenias, subindeq oes~~ ~~dicit~~ diferenias actu essentialiter dicit: g. ut prædicatur de substia actu otinet reliquas diferenias, In? de ipsa prædicentur. explicatur: vel ens ut prædicatur de substia actu otinet reliquas diferenias in tali ~~prædicatione~~ præscindit ab aliis. = Distma: si 1m g. oes prædicantur de substa. si 2m g ens in tali prædicatione præscindit ab aliis. ut analogy ly ut dicente

Replicabis: ens prædicatur de substia ut prætū analogy: sed pro= ut sic actu essentialiter dicit oes diferenias: g ens ut prædicatur de substia oes dicit diferenias. g oes diferenie prædicantur de substia. dy de illa prædicatur ens. ~~aliter~~ enij = concessa ma. dist mi: oes dicit diferenias ut res prædicata nego mi, ut rao vicqyue ens ut analogy prædicatur concedo ut distrog percipiatis advertite, quod sicut in univoco anli unq aliud e res prædicta nempe vivens sensibile; et aliud rao prædicandi per modu superioris, videlicet otinentia implicita, cepo tialis diferenianj; ita paritr in ente res præta e ens seu dy quod dicit pro expresso; rao vero quare ut superius analoge prædicatur e otinentia actualis implicita diferenianj.

Hinc dicimus: quod sicut, dy anl prædicatur ut toty potiale ~~sive quod oes diferenias~~, ~~quin~~ non verificatur de subiecto se soly toty quod dicit implicite, et in potia, ~~ita~~ ~~quin~~ otinentia enij implicita diferenianj e unice rao vicqyue anl prædicatur ut superius: ita paritr licet ens actu essentialiter dicat oes diferenias: ista n verificantur, de quosq prædicatur ens. o tanty se habeant ut rao vicqyue ens ut superius analoge prædicatur. ex quo patet ad ulti mg arg: de substia nqq soly prædicatur quod in ente otinetur tanquam contrahibile conveniens; n vero quod in ipso otinetur tanquam substie repugnans. ens enij de substia prædicatur ut analogy et simpliciter diversy ut supra vidimus.

Hujus doctrine potissima rao desumitur ex eo, quod ens de substia prædicatur ut analogy, et simpliciter diversy; atq adeo ut otinens pereitatg ut conve nientg substie, reliquas vero diferenias, utpote opposity, et substie repugnans, unio tamen otenty in ente ad hoc ut ~~tanquam præty analoge~~ superius de substie prædicetur ut prætys

analoge superius, q^d q^{bq} in ee talis exigit praedicari proportionaliter pro expresso, nulla importata diversitas, ee diversimode pro implicito: proprie, ic differentiae tota fig. referat, ee includat ut ex ipsa definitione ostendo:

Inferes: q ens praedicatum de substantia secundum implicitum dum quasi ens perse, ee simpliciter ab aliis diversum: sed ut diversum ab aliis differentiis, eas non continet, quin potius a proprio excludit. Sed ^{praedicatum de aliis differentiis} ^{qui} q ~~ut praedicatum de substantia~~ ut analogum; = dist. sq: secundum implicitum inadequate acceptum concedo sq; adequate ~~sumpta~~ sumptum nego sq: ee necessariam mi dist. sqq: alias non continet differentias secundum expressum concedo sq. secundum implicitum subdist. inadequate concedo, adequate nego. q igitur ens est praedicatum analogum, de cuius ratione est ee simpliciter diversum, diversitate importata pro implicito: ideo dum praedicatum de substantia secundum implicitum inadequate sumptum, continet perseitatem quam substantia convenit: adequate vero reliquas differentias tamquam substantiae repugnantes.

+ ~~Inquires: q ens secundum implicitum inadequate tantum, ee tamquam ens perse verificatum de substantia: q ~~ens~~ praedicatio ~~substantia ex ens~~. non est superioris de inferiori. sed equalis de aequali. dist. 2^m sqq: non est superioris ~~de inferiori~~ univoce concedo. analoge subdist. ut dicendum praedicatum concedo, ratioq ~~praedicandi~~ ~~nega~~ substantiaq ut analoge praedicatum nego. Ig constat ex dictis continentiq actualis implicitum differentiam ens continere analoge superius; proindeq est ratioq praedicandi, non vero ex praedicatum praedicatio ens analoga qua talis nec dum importat ex parte praedicati, q^d substantiae convenit, sed aliquid q^d ipsi repugnat. inquo stat diversitas constitutiva analogia ee haec occurrat tacite replicat~~ +

Arguens 3°. si differentiae entis essent de ipsa conceptu, penitus constituta intrinsece: hoc repugnat: q pr mi: nulla res constituitur valet per opposita: sed differentiae entis sunt inter se essentialiter opposita ut perse patet: q confirmatur. Membra dividentia non sunt de essentia divisi: sed differentiae entis dividunt ens: q. 2° ens est prius ratio quam ipsa differentiae: sed prius nequit constitui per posterius, ~~ino illud praescindi valet a posteriori~~: q. differentiae non sunt de essentia entis: q potest a posteriori praescindi: hoc ora pr. pro illo priori potest cognosci ens constitutum quin cognoscatur substantia vel accidens: quare non valet ora affirmativa ab ente ad quamlibet differentiam determinatam q. Ad argumentum ~~respondeo~~ q^d res simpliciter una nequit ex oppositis coalescere.

Nec vero secundum q^d una, ee simpliciter diversa, ut ens, essentialiter exigit per opposita constitui; nec aliter capi valet ipsa analogia: ad confirmationem concessa ma de parte univoco, nego de analogo. nam membra analogi dividentia non dividunt proprie, ee per novas additates additionis, sed unice implicite, ee per additionem novam expressionis, ut dictum manet. ad 2^m dico ens solum quoad expressum ee prius, ~~ac~~ superius respectu differentiarum: ex quo unice infertur, q^d differentiae non sunt de essentia entis pro expresso, q^d sufficit ut ab ente ad differentias non valeat ora affirmativa: sicut non valet est ~~pater~~ Deus ens. q Pater, quamvis a Paternitate D. simpliciter non praescindat.

Nec tamen inferre licet ens posse pro aliquo priori concipi quoad expressum differentiis non conceptis pro implicito; nam ens semper cognoscatur ut analogum; seu q^d idem est secundum q^d unum, ee simpliciter diversum; dum ens concipitur non solum expressum ipsius, sed implicitum eius constitutivum cognoscitur. id est dum ens cognoscitur, clare, ee pro expresso concipitur constitutivo adaequato pro confuso vero, ee pro implicito. o ee differentiae ^{intra} in ipso actu obtentae. Advertentes tamen, q^d dum dicitur ens ee maxime unum, ee simplicissimum, non intelligas velim, q^d implicite non importet diversitatem, sed unice: q^d non sit metaphysice compositum, nulla detur falsitas, qua excludatur ab ente, nec qua excludat ens.

q. ut praedicatum de substantia alias non continet differentias. ideoq nec ut analogum.

Argues 4°. sceptus obtinere de quo intus è certus praescindit simpliciter ab eo de quo è du-
bius: sed intus multoties è certus de sceptu entis, et dubitat an sit substantia vel accidens expe-
rientia teste: ergo. Ma patet scia enim, et opinio nequeunt dari simul et semel de eodem obto. = Nego
ma: sufficit namque distinctio expressiva ut intus sit certus de ente; dubius autem de differentiis. fact enim
quod ens expresse, clare, et distincte appareat sub sceptu omnium, confuse autem sub particulari: ideoque intus
perfectiori modo cognoscit ens sub 1° quam sub 2° sceptu; substantiaque scia, et opinio circa idem obtum
esse possunt. Patet hoc in ipso ente, intus namque certus est valde de eo quod aliquid sit ens, et tamen
dubitare potest an sit reale, vel rationis, quin juxta adversarios ab utroque simpliciter praescindat.

Argues ultimo. Ideo ens ~~non potest~~ nequit simpliciter praescindi a dif-
ferentiis, quia essentialiter includitur in illis; haec ratio è nulla, siquidem simpliciter praescindat ab homine, et leone
singulis essentialiter includitur: ergo. 2° inferiora entis tribuunt intui fundamentum ad praecisionem perfectam: ergo.
prima ideo homo, et leo tribuunt intui fundamentum ad praecisionem perfectam entis, quia assimilantur in
ratione entis: sed etiam substantia, et accidens assimilantur in ratione entis: utrumque enim aptum è existere; ergo.
Ad argumentum nego mi, quam non convincit simpliciter probatio: nam ens ratione transcendentiae realiter includi-
tur in inferioribus, ut nulla sit eorum proprietas de cujus sceptu essentiali non sit, atque adeo è nulla valet
perfecte praescindi, in ullis, quod à se ipso praescindat.

Ad 2m autem perfecte praescindit ab homine, et leone includatur in ipso
inadaequate, hoc è per modum partis homini metaphysicae constituentis simul cum alia, quam à suo sceptu excludit
essentiali, ideoque non tenet paritas. ad 2m dic homines, et leones perfecte assimilari in ratione entis
ut clare deprehenditur ex operationibus ab utroque quasi animali provenientibus: visio namque sensatio, auditio &
ejusdem omnino rationis sunt in homine, et leone, utpote idem obtum specificum respicientibus: è contra
substantia, et accidens proportionaliter tantum, et secundum quod conveniunt in ratione entis: in ipsa namque apti-
tudine ad existendum includitur diversitas, quatenus substantia exigit diversimode existere
ac accidens.

Caput Quintum.

De ente possibili, et existenti:
Rerum possibilitas breviter explicatur

Inquisita ratione entis in communi, suorumque attributorum, transcendentia, abstractione, et praecisione
exposita: recta methodus exposcit entis possibilitatem, et actualitatem exponere. et ut debi-
ta procedamus claritate, advertite quod non de ente in tota sua latitudine; sed unice de ente
creato, nobis in praesenti è sermo: ex cujus consideratione quod de ente increato nempe Deo
sit dicendum, sane apparebit. ad plenam tamen dicendorum intelligentiam gradum facimus ad
explicationes, tam actus, quam potentiae. Actus itaque vel è purus, vel non purus. 1° ~~è illa~~ ab omni potentia, seu
potentialitate è immunis: 2° potentiae, seu potentialitati è admixtus. ut creaturae omnes.
~~praeter~~ solus D.
Potentia vel è activa, vel passiva. 1ma è illa, quae ad aliquid agendum è expedita, et
appellari solet actus primus ad differentiam actualis operationis, quae actus 2° dicitur. Potentia passiva
è capacitas ad aliquid recipiendum, quod etiam dicitur actus, sive physicus, ut pro respectu materiae, sive
metaphysicus, ut essentia respectu existentiae. Capacitas autem illa, quam res habet ut existat dicitur

possibilitas; quae duo mio exigit; vnu ex parte prij effectivi, nempe Dei, cujus virtute fieri potest; et aliud ex parte rei possibilis ex intrinseca sua n̄ repugnantia. Primu possibilitas extrinseca dici solet. 2um vero intrinseca possibilitas apellatur.

Utraq tamen se invicem notat: nq possibilitas intrinseca in recto dicit n̄ repugnantiam praedicatorum essentialium, et de notato omnipotentiam Dei: a sensu vero extrinseca. Unde possibilitas intrinseca est intrinseca n̄ repugnantia praedicatorum essentialium: ad distinctionem impossibilium quorum praedicata repugnantia, et incompatibilia sunt ad invicem. ~~...~~ extrinseca vero est denominatio extrinseca a divina omnipotentia desumpta. Utramq hanc possibilitatem breviter tradit D. Thomas 1a p. q. 25 art 3 ad ~~1um~~ quintum corp. ajente: Dicitur ~~aliq~~ autem aliquid possibile, vel impossibile ^absolute^ ex habitudine terminorum: possibile quidem, quia praedicatum n̄ repugnat subjecto, ut sortem sedere. impossibile vero, quia praedicatum repugnat subjecto ut hominem esse asinum.

Ex quibus clare liquet intrinsecam dari verum possibilitatem, et n̄ tantum extrinsecam desumptam ex foecunditate divinae omnipotentiae, ut plures tenent. Et hinc ratione ostenditur. Quaelibet enim res possibilis denominata per chymaeram; quia illa, et n̄ ista est subjectum idoneum, sive intrinsece dicit n̄ repugnantiam suorum praedicatorum essentialium: igitur aliqua dispositio exigitur ex parte rei ut Deus illam denominet possibilem, et per hoc ab impossibilibus discernatur. Unde D. Thomas loco allegato ~~ait ... de~~ chymaeris disserens ait: convenientius dicitur, quod ea n̄ possunt fieri, quam quod Deus ea n̄ possit facere. Nec refert dicere creaturas possibiles esse ens ab alio: n̄ namque refert: ...

P. Hurtado.

nam esse ab alio exigentia extra illud sonat ac ens potens causari ab alio, quod quidem habent creaturae intra suam possibilitatem, quatenus esse n̄ repugnant. in quo stat possibilitas intrinseca.

Quaestio Prima.

Utrum Creaturae Possibiles habeant in statu possibilitatis aliquod esse actuale positivum, vel sint purum nihil.

§

Dubium hoc inter catholicos n̄ procedit de esse actuali actualitate existentiae, sive participationis: nam fide sanctum, creaturas possibiles antequam a Deo producantur, nullum habere esse reale existentiale a Deo independens, ut olim asserebat Joannes Wiclef in Concilio Constantiensi damnatus. Nec similiter procedit de possibilitate extrinseca ab omnipotentia desumpta, sed de illa intrinseca residente in n̄ repugnantia praedicatorum essentialium: de qua quaeritur an sit aliquid actu actualitate esse, vel ~~sit actu nihil, et aliquid in potentia~~ distincta a Deo, et discreta a nihilo, vel sit nihil actu, et aliquid in potentia. Pars affirmativa placuit placuitque thomistis pluribus recentioribus antiquis. Negativa omnino est inter eos, ex quibus V. em. C. de Lp. et D. Eximius judicant alienam esse a mente sancti opinionem asserentem possibilia habere esse actuale diminutum medium inter reale et rationis.

Assertio Una.

Creaturae possibiles antequam a Deo producantur nullum habent esse actuale actualitate existentiae, sed sunt actu purum nihil. Probatur sacrae paginae testimoniis probari solet assertio: maxime ex illo Joan. 1o: omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil. Quod omne quod a Deo productum n̄ est, nihil est. Consonat P. D. Anselmus in Monologion cap. 8 sic ajens: praeter summam essentiam cuncta, quae sunt ab eodem ex nihilo facta sunt, id est n̄ ex aliquo.

Similiter D. Aug. 1 p. q. 61 art 2. in corp.: sic Deus [enim] creaturas produxit, q.d. ~~Deus~~ eas ex nihilo fecit, id est postquam nihil fuerant. sed si creaturae possibiles aliqd ee actuale actualitate existtiae haberent ab aeterno, fieri non possent ex nihilo: g.

Ratio 3tia ex his deducta stabilita assertio. Omnis creatura quatalis proprie creata, et annihilari valet: hoc non staret si ante sui productionem haberet aliquod ee actuale actualitate existtiae: g. pa. mi: creatio est productio rei ex nihilo sui praesupposito, et annihilatio reductio rei in nihilum sui: sed posito ee actuali actualitate existtiae ante creaturae productionem neutrum potest de illa verificari: g. pa. mi: in tali casu creatio non fore ex nihilo, sed ex aliquo, nimirum ex illo ee actuali actualitate existtiae: aliunde nec creatura posset in nihilum redigi, consemper haberet illud ee, quod utpote existtiale, incorruptibile est, et indeficiens: g.

Respondent contrarii sufficere productionem, et destructionem existtiae, ut creatura proprie creata, et annihiletur: consequens hujusmodi actiones per se tendant ad existtiam, tamquam ad proprium terminum: creatio enim confert, et annihilatio destruit ee existtiale rei: unde ~~data~~ illa actualitate existtiae, data adhuc creationi, et annihilationi locus. et in hoc sensu intelligendae sunt auctoritates ~~adductae~~ dum asserunt Deum omnia creare ex nihilo, nempe existtiae non vero essentiae. sed contra est. et imprimis solutio: nugatorium facit sensum tantorum DD.: nam id quod est dicere Deum creare ex nihilo existtiae, sive creaturas non habere ee existtiale ante sui productionem, ac non existere ante existtiam: quod licet verum sit potius vocari praedicatio, qua aliquid enunciatur de se: g.

Deinde: ~~impugnatur 1o~~ ~~Ita creatio~~ [solum expresse statuit D. Thom.] est productio rei ex nihilo et illius quod vi creationis ~~acq~~ creaturae accipiunt a Deo: sed creaturae non dum ee actuale actualitate existtiae, sed dumtaxat existtiam accipiunt a Deo: g. Maior ex terminis patet, et mi: doctrina est ~~D. Thom~~ ex q. 3. de potia. art. 5 ad 2. ubi ait: ex hoc ipso, quod quidditati ee tribuitur non solum ee, (hoc est existtia) sed ipsa quidditas creari dicitur. et 1 p. q. 45 art. 1o ~~in corp~~ inquirens utrum creatio sit ex nihilo: ait: Si consideretur emanatio totius entis universalis a primo principio impossibile est quod aliquod ens praesupponatur huic emanationi: idem autem est nihil, quod nullum ens: sicut igitur generatio hominis est ex non ente, quod est non homo, ita creatio, quae est emanatio totius ee est ex non ente, quod est nihil. ergo sic creatio est emanatio ~~ex non ente~~ totius ee ex non ente, quod est nihil et inquit D. Thomas. sed hoc nihil de quo loquitur D. Thom. nec dum est nihil existtiae, sed dumtaxat existtiae: g. pa. mi. Nihil de quo D. Thom. loquitur est ac nullum ens: sed nullum ens supponit pro nihilo tam essentiae, quam existtiae, ut patet: g.

Ultimo rationis juxta solutionem existtiae creari non posset: hoc nullus dicat: g. pa sequela creari nequit existtia, quin nihil existtiae praesupponatur ad illam; sed ad existentiam non praesupponitur nihil existtiae: hoc enim sicut qualibet alia res possibilis praesupponitur con ee actuali existtiali positivo: g. = Deniq: actio productiva humanitatis ~~Christi~~ Domini nostri quae produceret hoc esset fal[sum] stante solutione: g. pa: mi: in tali casu non produceret existtiam, con humanitas juxta adversarios existtiae per existtiam verbi: aliunde nec ee existtiale humanitatis, juxta ipsos praecedere ejus productionem: g.

Alia ratio deducta assertio simul et impugnata solutio. Creatura existta est ens ab alio: sed si quoad existtiam non produceretur est, et non esset ab alio: g. pa. mi: in tali casu esset ab alio quia creatura: aliunde non esset, con non produceretur quoad existtiam: g. confirmatur: si illud

ēē q̄ creatura habeat quoad esse ē creatu, et productu ab æterno, et n. n. 1.mo fide negatur ē Deus ōia in tpre produxisse: si 2.do q̄ ē aliqd divinu, ~~et n est increatum~~ exsistens extra causas: q̄ q̄ enim actu aliqd ē increatu et improductu ē divinu, eni a se, et n̄ ab alio. q̄ n̄ dicunt strany. explicatr: q̄d q̄d creatu n̄ ē D. ē: sed illud ēē actuale creaturæ quoad esse creatu n̄ ē, ut tenet solio: p. D. et tot g. omne Dij glorem esse, q̄ ē reddere in monstruosi politeismi.

Dicunt strany. illud ēē possibile, neque ēē D.i sed creatura; nec ēē ens a se, sed a Deo dependens, n̄ q̄d p. actione in ipsu ēē pro tunc terminatu, sed possibile ē signatu, quæ illi in tpre communicare posset existentia: sed stra ē: quia licet ad ēē possibile tunc sufficiat dependentia ab actione possibili; repugnat tamen creatura habere aliqd ēē actuale ab actione tantu possibili: sed juxta adversarios ēē creaturæ quoad esse ē actuale: g. n̄ ab actione possibili: g. creatura haberet a se; ex quo sequitur, q̄d creatura ē D., et nullu ēē actuale habet ante sui actualem productione. subindeq̄ actu ē purum nihil.

Solvuntur argumenta §3

Argues 1.o creaturæ possibiles antequam a Deo producerentur, ab æterno actu cognoscuntur a Deo sua, quæ dicitur simplicis intelligentiæ: sed nequit illas D. actu cognoscere, quin sint aliqd actu: g. creaturæ possibiles antequam a Deo producerentur, sunt aliqd actu, n̄ actualitate existentiæ; g. actualitate essentiæ. Ma patet. pr. mi: Nequit Deus illas actu cognoscere, quin sint objectu actuale divinæ cognitionis: sed objectu actuale divinæ cognitionis ē aliqd actu, si n̄ sit actu nihil: g. explicatr: q̄d ē actu cognoscibile ē aliqd actu: cognoscibilitas enim sequitur ad ens: sed creaturæ possibiles actu cognoscuntur a Deo: g. 2.o: q̄d ē actu cognoscibile ē actu veru: g. et actu ens: veritas namq. ē proprietas seu atributu entis.

Ad argtu respondeo. q̄d ut possibilia actu ab æterno cognoscantur a Deo, actuq sint objectu divinæ cognitionis, opus n̄ ē q̄d actu præseferant aliquam entitatem actualem, sed sufficit, q̄d sint entia tantu in potentia, et ex se nullam repugnantiam habentia ad existendum. ut docet D. Thas 1. p. q. 14 art. 9 ad 1.m ubi ait: quod secundu q̄d sunt in potentia sic habeant veritatem ea, quæ n̄ sunt actu: verum ē enim ea ēē in potentia, et sic sciuntur a Deo. unde infra utraque nega mi, et sig. ad explicatione. Dist ma: q̄d ē actu cognoscibile tanquam ens in actu concedo ma, ut ens in potentia nego ma. qua distinctione cetera corruunt. Cognitio igitur divina unumquodque qualiter ... ut exigit cognosci: ideoque ens in potentia cognoscit ut possibile, actuale ut actuale.

Nec propterea ex eo, q̄d aliqd cognoscatur actu sequitur, q̄d actu sit; sed vox actu se habet ex parte intus verificantis, et cognoscentis. Itaque dum cognoscitur ens in potentia omnino dicit actu veritatem cognitionis, seu ~~cognoscentis~~ formalem, consistentem in conformitate intus cum objecto, sive in eo q̄d cognoscatur objectum, ut debet cognosci. Hinc possibilia consistunt tantum ens in potentia cognitione actualem terminare possunt et ēē objectum. et solum datur in illis veritas falsa, et objectiva, seu simpliciter transcendentalis in potentia eo modo quo sunt entia; quæ sane sufficit ut a Deo cognoscantur sua simplicis intelligentiæ, quæ ut distinctione visionis nullam positivam actualitatem exigit ex parte sui objecti, ut patet in privationibus et negationibus. in quibus veritatem agnoscimus. et ex hoc patet ad 2.m

Replicabis: hō possibilis ab æterno cognoscitur a Deo tanquam aliqd actu: g. pr. ans hō possibilis ab æterno cognoscitur a Deo tanquam animal rationale: sed animal rationale ē aliqd actu: g. pr. mi hæc propositio: hō ē animal rationale ab æterno ē actu vera, et sic propositio semper:

ternae veritatis: sed nequit ēē actu vera ab æterno, quin sit aliqd [actu] [ant rađle], 2 actu ab æterno verificetr de hone, ex ab eo; qd res ē, l n̄ ē ppō dicatr vera, l falsa: g. 2º haec ppō hō ē ant raōle differt ab ista hō potest ēē ant raole: sed in ista significatr hom posse ēē ant raole; g in illa, qd actu conveniat: 3º hō possibilis n̄ ē in pōtia ad ēē ant raole, similr nec in pōtia ad suā estiā: g. actu ē ant raole.

Demū: hō estialitr, secundū se, ea ratē sui ē id [actu] per qd constitui-tr; sed cstituitr per ant raole: g actu ē ant raole; g etiā in alio quoq statu, quia qd convenit nec secdū se in ōi statu debet ei convenire. = Ut his alijs q similib. occurras notare oportet verbū est duplicitr accipi posse, l prout denotat aliqd praedicatū ēē de estia subti cognitio convenire, l prout significat praedicatū cstingenter, et accidentalitr convenire subto. in 1º sensu verbum est absolutitr atpre, ut accidit in ppōb. sempiternae veritatis: in qb. n̄ exigi-tr existia extremorū ut vera sit ppō; sed unice requiritr, qd praedicatū sit de estia subti, hinc q raō convenit; qd semper verificatr, etsi extrema n̄ [actu] existant.

Id ē sicuti ē dicere nunc ant. et raole multū dicere incompatibilitatē, sed ēē inter se estialitr connexa, potuit dici heri, imo, et ab æter-no, ob eandē ratē; et ob id haec ppō hō ē ant raole [dicitr] ~~ē ppō~~ sempiternae veritatis. Caeterū dū praedicatū accidentale enunciatr de subto. tunc verbū ē n̄ absolvitr a tpre, sed significat extrema actualitr existere. Nec tamen ut vera sit ppō sive in 1º sive in 2º sensu requiritr verbū est significare extrema actualitr existere, ut vult argtū. alioquin ppō de praeterito, l de futuro nunc n̄ esset vera. ~~Itaque~~ ex eo, qd res ē l n̄ ē ppō dicitr vera, l falsa.

Nimirū: ex eo qd ē, fuit, l erit, vera ē nunc ppō; sicut ex eo qd nec ē nec fuit nec erit, falsa ē nunc pro tpre praesenti, praeterito, aut futuro ad signi-ficato per illā. quae doctrina cliti praecipuo q... entis axiomati innititr, nempe: Impos-sibile ē ~~ēē et n̄ ēē~~ idē simul ēē, et n̄ ēē. qd impossibile ut vitetr oportet, ut verū ex contradictorijs sit [verum] inquavis entis differentia. = In fra g nego [adstm] ant: ad probatōg cessa-ma, nego min: ~~ad hujus probatōg~~ et probatōe ~~...~~. quia hic actu ~~n̄ appellat qd praesentem...~~ n̄ appellat supra ēē homis, sed supra istū verificantē: Uq qd diversū ē istū actu aliqd enunciare, et qd illud qd enunciat sit aliqd actu. Ithās dū dicimus res posse cstingere, actu enunti-.

Unde dū dicitr hō ē ant raole, etsi actu dicatr, n̄ dicitr ēē actu, seu in actu; sed innuitr tantū qd ant raole estialitr, et necio conveniat homi praescin-dendo ab eo, qd sit actu l pōtia, praeteritū, praesens, aut futurū. secus vero accidit, dū ant raole enunciatr de hone in statu determinato. = ~~Ad 2m~~ — Dat solūo grata debet ēē adversa-rijs, in dicant, qd hō ab æterno ē exercite, et fālitr existens, 2 ab æterno vera sit ista ppō actualis existia homis cstituit homē exercite et fālitr existentē. ab eo ngq ut cognoscq qd res ē l n̄ ē ppō dicitr vera l falsa.

Ex his ad 2m dic qd ista ppō hō potest ēē ant raole differt ab ista hō ē ant raole: quia 1ª loqtr de hone ut possibili; haec vera de hone praescin-dente ab actualitate, et possibilitate, seu qd idē ē de hone quoad suā estiā ab ōi statu ac-cidentali praecisā. Ad 3m dic homē possibilē ēē in pōtia ad ēē ant raole actuale existens, qq si

stringendi speciem, sicut per statum actualitatis, et existentiae, respectu cujus potentia obiectiva ab æterno importat: essentia enim hominis determinate possibilis est aut realiter possibile. Ad ultimum: [illegible] dist[inguo] minorem: constituitur per aut realiter actuale nego minorem; praescindens ab actuali, et possibili secundo minorem et nego consequentiam, quam non convincit insufficientia probatio.

Dico itaque secundo: sicut praescindit ab statu possibilitatis, et existentiae, ita etiam praescindit ab actualitate, et a carentia positiva actualitatis, quae ipsi conveniunt ratione talis status; solum quod dicit connexionem praedicatorum essentialium ab omni praedicato accidentali praecisum. Unde homo secundum se actu convenit aut realiter non actuale, aut possibile, sed dicens praecise essentialem connexionem; id est semper, et ubique constituitur per aut realiter. Et enim si determinatur status hominis est aut realiter, possibile, vel actuale et. procul neque status [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]

~~Dices~~: Sed inferes: ergo esta propositio homo est aut realiter inversit tantum connexionem essentialem praedicatorum ut subiecto: sed talis connexio non est potentialis: ergo actualis. Nunc sic, sed actualis connexio non est inter extrema actualia; haec enim talia debent esse quando connexio: ergo = Respondeo connexionem quae inter extrema dictae propositionis datur, esse quidem actualem, non realem, sed logicam tantum, in eo situm quod appositione unius extremi alterum necessario inferatur, ita ut in quocumque statu sit, et capiatur homo sic, et capiatur aut realiter. De eoque semper immediate dici potest, quin ad hoc necessaria sit actualitas extremorum, sed sufficit, quod uno dato inferatur aliud: sic: est, erit, vel potest esse homo: potest, erit, vel potest esse aut realiter.

~~Argues: 2º essentiae rerum antequam existerent locantur in praesenti: sed quod ponitur in praesenti est aliquid reale actuale positivum: ergo = concessa maiore dist[inguo] minorem: est quid reale actuale vel potentiale secundo minorem: actuale praecise nego minorem: solum est contra ~~[illegible]~~ 1º Metaph. sec. 3. adjecto: nec quod dicitur in decreto praesenti significat necessitatem rerum secundum sunt potentia, vel actu~~ sed dices

Argues 2º essentiae rerum antequam existant locantur in praesenti: sed quod ponitur in praesenti est aliquid reale actuale positivum: ergo 2º essentiae rerum actuales terminarunt definitionem: ergo sunt aliquid reale actuale positivum = ad 1um concessa maiore nego minorem, quia et iungit contra 1º Metaph. sect. 3: nec quod dicitur in decreto praesenti significat necessitatem rerum secundum quod sunt actu vel potentia. Ad 2um dic, quod ~~ad hoc~~ essentias rerum non debere esse aliquid reale actuale positivum, ut actualiter inde terminent definitionem, sed sufficit obtineri tantum et supra diximus: sicut enim solum attendit quod propositionem essentialem connexionem; ~~[illegible]~~ definitio solum explicat essentiam rei praescindendo ab eo, quod sit actu, vel potentia.

Arguens 3º Homo possibilis distinguitur a bestia: sed per esse aliquid negativum distingui non potest; contra hoc est aliquid aequo [illegible]: ergo. 2º homo possibilis est capax habendi existentiam: sed dicit nihil actu talis capacitatis non habere, contra nihil ~~[illegible]~~ habendi existentiam est capax: ergo. ~~[illegible]~~ Respondetur: si creaturae possibiles sunt actu nihil, sunt ~~actu~~ nihil essentiale, seu nihil essentiae: ergo impossibiles, sed impossibiles sunt, et chymaerae: nam patet et ista per quod est nihil essentiale est essentialiter nihil: sed quod est essentialiter est nihil impossibile est, et chymaera, contra hoc in omni statu dicitur valeat consequentia: Deinde si creaturae possibiles sunt nihil essentiae amplius non dicerent, quam impossibile: hoc est falsum: ergo

Ad argumentum concessa maiore dist[inguo] minorem: per esse aliquid dispositionis determinate nego minorem: absolute secundo minorem, et nego consequentiam. Homo itaque non per quodlibet posse distinguitur a bestia, sed solum per posse esse aut realiter, quam potentiam non habet equus ut supra patet: ad 2um concessa maiore, nego minorem, cujus insufficientia probatione dicitur nihil tamen in se quam in causa secundo, nihil in se, aliquid vero in causa nego. Dicimus itaque quod licet possibile, et impossibile sint nihil, a dicta tamen, et a [illegible]

illa impossibile ista e nihil, et oppositione importat o ente tq in actu, qua impotia: subiic deq nullq actionq productionq terminare potest: quippe essentialiter est nihil, sive pro bi statu posi repugnat ratio entis: cuiq vero tr possibilia o soli ratio statu nihil ipsi conveniat, accidentali tantum e nihil: ideoq ipso ente impotia modo statu existere valet.

Advergentq dic stiudiu creatura possibilis eo nihil essentia, sive nihil entia, et aliud eē entitate nihil. hoc 2.m e falsum: o nec dy arguat conversum ad ille; quia tunc nihilitatq habere proxime entitatis actualis, sed repugnantiq ad illq; quia tunc nihilitatq habere ergo nihil illi dece posset. 1m autē [vexum] e: o vice monae creatura possibile nullq habere actu entitatq positivq entia, q. vti q positiva o eo, q. illq posset habere. Ad vltimum dum ita dici et hoc e q. dicunt creaturae possibiles pre impossibilib. et chymaeris, pesq patet ad vltimum.

Ad plenq possibilium notiq advertite, q. sicut possibile e q. potest et esse futurum e q. in pro esse: et sicut possibile intrinsece et dicta tale ab intrinseca ratione, ut incapacitate seu non repugnantia tanq; et extrinsece a divina omnipotentia in cuius virtute consistit: ita futurum intrinsece dicta tale ab habitudine ad existentiam intrinsece habendo; extrinsece vero per motionq ad liberq decretq Dei cui existentia tribuitq quae defenditq [illegible] cernunt. unde stanq differentia dicta o inter, q. futurq exigit determinationq in causa possibile vero nullq. haec tamen theologis dicenda relinquimus.

Quaestio Secunda

Utrum essentia rei creatae realiter distinguatur ab ejus existentia? §1

Ante resolutionq hujus celeberrimae disputationis sciendum e, essentiq rei, quae etiam quidditas dicitur, et naa, eē id cujus actus e esse, sive id q. per definitionq explicatur. existentia autem e id per q. quae habet res fit actu ens, et e extra nihil, sive id quo res facta ponitur extra causas, per q. [illegible] ~~[illegible]~~ nihilo, et efficientes ponitur per actionq productionq. sciendum praeterea facta, neque, neque ~~[illegible]~~ nihil, et efficientes ponitur per actionq productionq. sciendum praeterea rea dubium n procedere de essentia possibili: prout sic enim certissimum e ab existentia distingui tanquam ens ~~ab~~ ente: existentia nempe e q. reale positivum actuale, essentia vero possibilis nihil actuale eē est at ex dictis.

Inquiritur q. an essentia actualis et physica realiter distinguatur ab ejus existentia, seu q. idem e, an essentia physica et producta existat per semetipsam, an vero praeter se existentia, realiter ipsi superaddita? Thomistae omnes realem agnoscunt distinctionem essentiam inter, et existentiam, non tamen pauci ssimis exceptis, sed modalem. Scotistae omnes eum distinctionem formalem ex naa rei stabilire contendunt. Jesuitae vero ut plurimum aciter negant inter essentiam physicam et existentiam ullam intercedere realem distinctionem, quemque illa sit. Asserimus per rationem existentiam nullam distingui: quam sententiam quamplurimi [exemi] amplectuntur in manuscriptis, q. b. o sit.

Assertio Vera §2

Essentia actualis creata realiter n distinguitur ab ejus existentia. Pr. ratione: essentia actualis creata nulla reali distinctione distinguitur a sua actualitate: sed actualitas

esstiæ ē vera existia: g. Ma patet alias eet, et ñ eet actualis, qd implicat: pr mi: per ee actuale esstia ɔstituitr esstia ens in actu, terminans actioẽ ~~Dei~~ productivã, distã ab ee in potiã obtiva, a causa, et ab oĩ ñ ipsa: sed hæc sunt ppria munera existiæ, ut oes fatentr: g. Ma ~~probaõe~~ explicaõe magis, quã probaõe indiget: per ee actuale ~~actualitr~~ esstiã a nihilo, terminat actioẽ Dei, ɔ̃pote habens ee productũ, distinguitr itẽ a ~~Deo~~ causa, sive Deo, ɔ̃sic creata, et ñ creatrix esstia, et tandẽ a ñ ipsa distinguitr ɔ per ppriẽ ee ipsa et ñ alia a se ipsa: g.

Ɔ̃formatr: esstia actualis ^creata^ falitr existit per qd actu distinguitr ~~ɔ̃plete~~ a causa, et ab oĩ ñ ipsa: hoc habet ^suum^ per ee actuale, et ñ per existiã superadditã: g. Ma ē doctrina thomistica: pr mi: quemadmodũ unumqd ~~ɔ̃plete~~ ē ~~idqd~~ per id qd ē et ñ per aliud, ita distinguitr ab oĩ ñ ipso per id, qd ē et ñ per aliud: sed esstia actualis creata per suũ ee actuale ē id qd ē, et ñ per aliud; alias eet id ipsũ, qd ē, per id, qd ñ ē, quo nihil absurdius: g. ɔ̃firmatr: esstia per suũ ee actuale, et ñ per existiã distã actu ē id qd ē: g. pr ant: qd qd ē eo ipso qd ē unũ per semet ipsũ habet ee tale, quale debet habere ut tale sit: ant patet ex dictis de veritate entis: ergo infertr.

Explicatr Bonũ: esstia actualis creata ut dista ab existia superaddita per suũ ee actuale ē bona bonitate transcendentali: g per suũ ee ē ens plenũ et integrũ, cui nihil deficit ut habeat ee tale quale debet habere, ut talis in re sit: in hoc enĩ stat bonitas transcendentalis, ut ex superioribus liquet. g estia actuali per suũ ee habet suam rem actu falitr ē ante existiã. Discurrens ē D. Thom. 1 p. q. 5 ar. 1o ubi ait: ~~Intantũ~~ Unum qdqz intantum ē perfectũ, inqtum ē actu: Unde manifestũ ē, qd intantũ ē aliqd bonũ inqtũ ē ens: esse enĩ ē actualitas omnis rei

Dicunt ɔ̃trarij esstiã creatã intelligi propriori ad existiã, et in illo priori habere qdẽ ee actuale, per qd ē in actu, et posita extra causas initialitr, initiative, inɔ̃plete, et inadequate, ñ vero falitr, et in actu ɔ̃pleto, seu ultimo. hoc enĩ unicè habet per existiã superadditã ~~prodn~~ in eodẽ instanti reali productã, qua producitr esstia: Ideoqz ^antecedens^ ista per suũ ee actuale solũ ē extranihilũ esstia, ñ vero existiæ. Plures alij sunt solutioes, qui perfecte tamen maxime afines, qdo nostræ raoĩ mea occurrere tentant; sed data, et ñ sufficiens, et voluntaria videtr qd sic ostendo: esstia creata per suũ ee actuale actualitate esstiæ absolute ɔ̃plete ē id qd ē, distinguitr ab oĩ ñ ipsa, ē ens plenũ et integrũ, cui nihil deficit, ut habeat ee tale quale debet habere: g. redit rao probatioa

Deinde: esstia per actualitatẽ esstiæ terminat actioẽ creatoris, desinit ee in potiã, et nihil, ē hæc, et ñ alia, et hoc qdẽ falitr, et ɔ̃plete: nã si ulterior essendi actus expectatr, ut ɔ̃plete, et ultimo sit; eodẽ jure quis dicere poterit tres alios aut plures essendi actus novo ordine subsecutos superaddendos, ut esstia sit ɔ̃plete, et ultimo terminata &: g solutio voluntaria videtr. Ulterius: esstia per actualitatẽ esstiæ ɔ̃plete posita extra suas causas, ɔ̃ptq existit falitr, ɔ̃saliquoe pr ant: posita extra statũ possibilitatis: g et extra suas causas, ɔ̃pte habens ee productũ: sed per actualitatẽ realẽ actualitas illa esstiæ ē realis, et physica, ɔ̃pote habens ee productũ: sed per actualitatẽ realẽ, et physicã ponitr esstia ultimo, et ɔ̃plete extra statũ possibilitatis: g.

~~Ma~~ ut certa supponitr: pr mi: Actualitas physica, et realis falitr ponit esstiã extra statũ possibilitatis, ut nihil esstiæ ~~ex~~ in tali statu remaneat: g explicatr: vel per actualitatẽ esstiæ ponitr tota esstia extra statũ possibilitatis, l ñ? si 1m g militat esus

ē in vīa sed ē inactu spleto. Si 2.^m g secundȳ aliqd ē in potia: sed quelibet res, supposite indivisibilis, vel tota, vel nihil ipsi ponitur extra talē statȳ: g. Aliter: si essētia pro illo priori ali= quomodo eet possibilis haberet utiq aliqd eē actuale in statu possibilitatis: hoc n̄ sedunt adversarij: g. Deniq supponamus essētiā actuali creatā nullā superaddi existiā; intali casu existeret glg, eet inā actu producta, ut dependens a Deo, et ab ō alio realiter distā: sed quolibet entitas actu producta eet faltē et dsflete existens: g.

Triplici alia raoē firmatur sētentia, simul, et impugnatur solutiā breviter.

sit 1.º essētia, pro priori pltiter existit ad existiā superadditā: g hoc superfluit. prob ans: essētia pro illo priori est subtā physce capax recipiendi existiā, vt tenent adversarij; nec eīm iuxta adversarios n̄ in essētia possibili, sed inphysica recepta: sed subtū physce capax recipiendi existiā ē faltē existens: in subto ngq n̄ existenti nulla recepta perfectio actualis realis, qualis ē existiā: g. Sit 2.ª Illo essētia creata realiter distingueretur ab ipsa existiā quia eē actu n̄ ē de essētia creaturae; sed eē actu actualitate essētiae, n̄ ē similiter de ipsa essētia: alioq nunquā eet in potia pure ob= tiva: g stante solutioē essētia actualis distinguitur a sua actualitate; vel sin, esto tunc illa sup= posit inepta ē causalis adducta.

Sit ultima: existia iuxta Thotas suā habet existiā realē; sit apud ipsos vera entitas additatur definibilis: sed essētia existiae realiter n̄ distin= guitur ab existiā: g idē dicendū de quavis essētia actuali creata: in hac raoē validissima ins= tantivā angta strania: ng quomodo existia existit per suā existiā, quin sit infinita, illi= mitata, quin sit D.ˢ ? dicere existiā per se, et raoē sui eē faā, in raoē falē existentibus mahā entia n̄ accidit ē manifesta petitio prip. Cur D.ˢ n̄ ē etsi identificet existiā? eglē n̄ alia raoē, nisi, quia exiquo taliqd se eū identificet existiā mognaie infertur eē D.^m infinitā, et illimitatā.

Solvuntur Argumenta § 3.

Arguest 1.º essētia creata indentificans existiā foret actus purus, subindeq infini= ta et illimitata, ut patet in Deo: sed repugnat essētia creata, et actus purus, seu infini= ta: g. pr ma: essētia, quae nulla ē potialitate permixta ē actus purus: sed essētia Angeli vg identificans existiā nulla esset potialitate permixta: g. Ma ē definio actus puri: prima q nec recepta in alio, nec ē in potia receptiva ad aliud caret glg ō potialitate; ita se habet essētia Angeli indentificans existiā: g. Ma patet, et mi quoad 1.^am partē stat pr quoad 2.^m: Angelus tunc ultimū identificaret actualitatē: g pr ans: Angelus tunc ex ō parte identificaret existiā: sed existia ē ultimus actus, seu ultima actualitas in linea entis: g.

Ofirmatur ex Angelico Praecep. q. Unica de Anima art 6 ad 2.^m ubi: ait ipsū eē (idē existia) ē actus ultimus, q participabilis ē ab oib; ipsū autē nihil participat. g si essētia Angeli identificatur existiā oē habet actualitatē, et perfectioē, subindeq nullo ex capite limitabitur: Accedit q existia nullo modo ē in potia ad aliud, sed oia sunt in potia ad illā. Argtū hoc variis reflexionib munitū praecipuū ē pro sentiā adversa: sentio tamen ad ostendū Angeli existiā stractā: essētia ngq fuit materialis per receptioē in mā limitatur abunde: similiterq essētia mae per ~~fā~~ receptioē: eē tantū essētia accidentiū per receptioē in subto, cui inhaerere.

Infra g. scito pprocs, quae probandū assumuntur: et adultimū sensa ma: distinn:

existentia e actus ultimus in linea entis absolute, ea qua late patet nego mi: prout discernit a nihilo et chymaera concedo mi; et nego consequentiam. existentia igitur Angeli, seu cujusvis alterius substantiae non recepta in subiecto e in potentia receptiva, imo recipit accidentia tum naturalia tum supernaturalia, ut docent theologi. ~~Unde licet identificetur existentia [illegible]~~ ~~[illegible] carere [illegible] quae~~ proindeque in potentia physica e ad formam existentiam, non ipse existentiae, ~~sed ut discernatur a nihilo~~, et in aliquo genere constituatur. Unde licet identificata existentia multiplici careat perfectione; nimirum omni illa, quam Deus valet communicare alijs et alijs Angelis perfectionibus usque in infinitum.

Sic homo exquo incipit esse existit: et tamen nemo ex ipso e sacietur doctus &. sed res perfectiones, sive naturae, sive gratiae, sive infusae, sive adquisitae posteriores sunt ipsa existentia, quae sane in potentia physica e ad illarum existentiam, et ex quam potentia receptiva limitata. Attamen, quia existentia communiter dicitur actus ultimus in linea entis: sensi oportet hoc verum esse, quatenus receptiva non e ulterioris actus discernentis se a nihilo, et chymaeris: quippe existentia discretionem hanc complet; neque quisquam actus subto adveniens existenti, non extendit ut ipsum discernat a nihilo, et existens constituat sed ut ipsum inesse tali, et tali constituat nempe in esse sancti, docti &.

Itaque existentia e actus ultimus si spectatur ad esse quod existentia habet in potentia causae, in actione agentis, et in sui potentia obiectiva: quia res quaelibet praecontinetur in potentia causae a nihilo discernitur solum in actu 1.mo: prout e in actione agentis, quasi in actu 2.º et medio: et prout se terminat actionem productivam discernitur in actu ultimo. quo actus nihil participat, id est, nihil ultra desiderat pro munere discernendi se a nihilo, et chymaera. licet plures alias recipere possit perfectiones de linea entis substantiali, seu accidentali: et in hoc e sensu conceptus actus ultimi complet existentiae. De caetero autem existentia potius dici debet actus 1.us ~~sive~~ 1.^{a} actualitas, cui superveniunt reliquae res physice additae subto.

Audiatur D. Thomas q. 3 de Potentia art 7 ubi ait: ipsum esse e effectus 1.^{mus} et intimior alijs effectibus ~~[illegible]~~ ~~entia~~ existentia, potius accidit ad 1.^{m} quam ad ultimum actum, et hoc ergo seu distinguatur ab essentia. ~~[illegible]~~ existentia solum e actus ultimus de linea entis ut discretiva rei a nihilo, et chymaera, id est, per comparationem ad initium causae, et actionem agentis: non vero e actus ultimus in linea entis absolute, et prout omnem amplectitur perfectionem possibilem. et in hoc sensu exponendus e D. Thomas, et occurritur confirmationi: nam licet via possibilia in potentia sua obiectiva adeoque, seu hoc spectetur, quod una existentia sit potentia physice receptiva alterius, non ut per eam existat, et discernatur a nihilo, sed ut ab ea physice perficiatur in aliquo genere, constituaturque aliquid ~~[illegible]~~ constituat sponte nempe sanctum, doctum & ut supra diximus.

Sed dices: ergo ideo natura Angeli e limitata quia e receptiva accidentium, sed ideo e receptiva quia e limitata: ergo circulum committimus. contra: existentia per nos e limitata, quia receptiva existentiae: sed ideo e receptiva, quia limitata: ergo. Respondeo probabiliter radicem limitationis esse potentialitatem, quae in omni data creatura ab existentia indistincta: unde causales illae non denotant stricte causalitatem, sed mutuam connexibilitatem. Alia praeterea radix limitationis designatur: nimirum quia creatura e ens ab alio: ex quo omnis creatura sic est determinata, finita, hoc est illud, et quod ei deficiat alia, et alia perfectio usque in infinitum; sicut e contrario, ex quo Deus sit ens a se, sequitur quod sit infinitum, et omnem eminenter habeat perfectionem, in quo stat maxima infinitatis nota.

Et p. q. 8 art 1.º ipsum esse e illud, quod e magis intimum cuilibet, et quod profundius omnibus inest

Argues 2º. l potius in dicta replicabis: qd secq identificat actq 1m et ultimq in aliqua linea e infinitq in ea: sed ita se habere Angelus si existia ejus identificat existiq: Majoratur Angelus etq evaderet infinitus in linea intelligendi, dummodo identificaret intellectioq, quae e actus ultimus lineae
de
specrusse, quia intellectio e ultimus actus in linea intelligendi: probatur: Angelus tunc intelligendi caret Angelus secq identificaret actualitatq essentialq simul, et existiq repote ab illa indistq; sed actualitas essentialis e actus 1mus in linea essendi, et existia similiter actus ultimus in linea entis saltq ut discreti a nihilo: g. Adn. 1ia instat in existia superaddita, quae identificet secq suq essentiq, et existq perquq existit ut quae identificabit actq 1m. et ultimq de linea entis, subindeq erit infinita.

Deinde Respondeo solq ee infinitq in aliqua linea, qd secq identificat actq ultimq, dummodo actus ultimus ita sit ultimus, ut summq perfectionis gradq in tali linea pertingat: existiq autq rei creatae ee hoc modo actq ultimq nunquq probabunt adversarij. solq g, tag existia rei creatae dici potest actus ultimus per comparatioq ad virtutq causae, et actioq agentis ut supra explanavimus. Actus sic ultimus solq denotat rq ee ultimo discretq a nihilo per existiq suq sq finitq et limitatq in perfectioe entitativa. Hinc licet Angelus existiq habeat identificatq existia nullatenus evaderet infinitus in linea essendi; sicut nec in linea intelligendi (qdqd sit de repugnantia talis identitatis) quamvis identificet actq ultimq talis lineae, qa nec existia, nec intellectio determinate intellectio, neq claritatis, ut duo l ut quatuor. quia nec existia, nec intellectio ut quatuor complectitur oq absolute perfectioq lineae respective, ut per se patet

Argues 3º. creatura n existit per suq essentiq: ergo hoc confirmatur existia creatura indiferens e ad existendum e Dei: g per aliqd ab essentia distq: confirmatur: existia creatura indiferens e ad existendq l n existendq: n enim necessario existit: sed n e indiferens ad semetipsq: g ergo n e sua existia: o nihil indiferens ad actq, et n actq identificetur o actus. 2a confirmatio: existia creata e in potentia ad existendq: sed qd e in potentia ad existendq e indiferens ut existat l n existat: g. probatur antus: essentia creata e actus 1s et existia actus 2s: sed actus 1s e in potentia ad 2um: g. = Argtq hoc manifestq patitur instantiq in existia superaddita, quae per suq essentiq existit quin sit Deus.

Infra g distinguo antus: n existit per suq essentiq necessario, et indefectibiliter, seu essentialiter concedo, antus: defectibiliter, et contingenter nego antus, et sq. Deus itaq metaphysice utpote ens a se essentialiter importat oq omnino perfectioq, atq adeo existiq ipsq: unde ita per se existit per suq essentiq ut summa necessitate, et necessario, seu indefectibiliter existat; enim vero creaturae quqmvis per suq ee, sive essentiq existat, contingenter qdq existit, et defectibiliter, quia existia ipsi n competit ex conceptu metaphysico, sed unice per essentiq productq physice, et entitative acceptq: quae sicut contingens e, qd producatur, ita pariter contingens e, qd existat.

Ad confirmatioq distinguo existia obtive acepta concedo majorem; physice et entitative sumpta nego majorem: quae distinctio adhibenda e in minori, et caeteris probatioibus. existia itaq physice acepta nec indiferens, nec in potentia e ad existendq: alioq semel producta posset n existere qd implicat. o hoc tamen optime cohaeret, qd antequq producatur in potentia sit obtiva, et logica

ad existendum, sicut ad esse essentiæ productæ, a qua proinde distinguitur, sicut possibile ab existente, eo prorsus modo, quo essentia existens distincta ab existentia: Hoc stante iam cadit ultima probatio: existentia enim, licet actus 2. dicatur, non tamen aliquius potentiæ per actum substitutæ prius pro priori ad ipsum: essentia neque semel producta per terminationem ipsa est existens. sicut de essentia existentiæ superaddita videre debes alias.

Sed Dices: Aliquid dicitur de essentia creata, et possibili, quod nequit dici de existentia: ergo hæc est aliud ab essentia possibili: antecedens patet namque de essentia dicitur, quod sit ingenerabilis, incorruptibilis, ab æterno, et necessaria; quæ verificari non possunt de existentia, quæ solum contingens. = Nego antecedens, cuius probationem: prædicta enim unice verificantur de essentia logice, et obiective accepta, sive possibili; de qua non est dubium esse aliud ab existentia: nullatenus tamen dici possunt de essentia producta, sive in statu physico ~~accepta~~ posita: prout sic enim quæ de hac verificantur, debent pariter de essentia verificari, et incertum in essentia existentia, de qua per dicitur etiam quod sit ingenerabilis, ab æterno, incorruptibilis, et necessaria.

Argues ultimo. ex Angelico Præceptore cuius doctrinæ pro aperto habent nostri oppositi sententiæ. Inter innumera S. D. testimonia, quæ nobis opponunt: præcipuum desumitur ex opusculo 48. tract. 2. cap. 2 prope finem ubi ait: S. D.: In creaturis esse essentiæ, et esse actualis existentiæ ~~differunt~~ realiter differunt ut duæ diversæ res. Dic S. Doctorem loqui de esse essentiæ possibilis, quæ ~~ab~~ realiter distinguitur ab existentia exercita: ut ex notabilibus patet quæ expositio omnino videtur menti D. Thomæ: etenim post verba relata ex eo probat S. D. essentiam realiter distingui ab essentia, quia in definitione rei non ponitur existentia ut legenti constabit.

Si dicas, quod esse essentiæ possibilis, et esse actualis existentiæ non differunt ut duæ diversæ res: quia essentia in statu possibilitatis non est res, sed purum nihil: si hoc inquam dicas: dic me ego ~~S. Doctor non asserere~~ quod ut differant ut duæ diversæ res, (quod exprimunt litteræ) sufficit quod distinguantur eo modo, quo differunt duæ res, scilicet realiter: quo quidem modo distinctionis differunt essentia possibilis, et actualis existentia. Vel si placet dic existentiam hic a S. to Doctore dici in ipso subsistentia ut nemore exponit ingeniosus quidam me familiaris recentior. et hanc expositionem in promptu nobis esse probatis conandum. Præterquam quod dictum prædictum opusculum inter incerta esse D. Thomæ, ut tenent plures Thomistæ.

Ultima solvas adverte: quod licet esse, seu existere contingenter et accidentaliter dicatur de essentia, non tamen est accidens physicum, sed logicum, quatenus ad rei quidditatem non pertinet: eo modo, quo iuxta adversarios accidit in actualitate existentiæ existitatem non pertinet: Colligentes existentiam non esse actum perficientem essentiam. 2º tot esse existentias, quot essentias, seu entitates, namque idem est esse, ac existere. 3. nullam dari realem oppositionem ex essentia, et existentia: oppositio enim est distinctionum unio. Denique essentiam distingui per rationem ab existentia: essentia namque concipi valet ut sit, aut non sit existens, et insuper essentia existens concipitur velut concretum quoddam intentionale constans ex essentia, quæ existit, et ex existentia tanquam ratione formali existendi. De ente rationis iam nobis restat ex logica.

Tractatus secundus
De Praedicamentis.

Quid sit Praedicamentum, et quenam conditiones, ut Res in praedicamento locentur:

Praedicta 2° intentionalitate sumpta in loga manent explicata, dum de praedicabilibus; nunc de illis 1° intentionalitate, sive de illorum naturis, eorum substractis, sub qua consideratione ad Metaphysicam attinent, nobis agendum est. Praedicamentum autem latine, graece cathegoria dicitur: est quaedam series, seu coordinatio praedicatorum superiorum ab uno supremo genere ad individuum usque gradatim descendendo. exemplum praedicamenti substantiae habetur in loga. hinc praedicamenta ad hoc sunt instituta, ut res sic rectius digestae facilius percipiantur, et dilucidius explicentur. unde futile est argumentum: res est distas, quia addita pertinent praedicamenta. futile itaque res neque individuas locantur praedicamentis quia diversimode praedicantur, quod de eadem re verificari potest. ut docet D. Thomas 1. Meth. lec 9.

Praedicamenta (ut jam alibi diximus) decem communiter designantur, et sunt, quorum omnium exemplum proponit D. Isidorus lib. 2° ~~[illegible]~~ etymologiarum cap. 26. Augustinus, Magnus, orator, filius illius, stans, in templo, hodie, infulatus, disputando, fatigatus. ubi hic Augustinus substantiam designat; Magnus quantitatem; orator qualitatem; filius illius relationem; stans situm; in templo ubi; hodie quando; infulatus habere: Disputando actionem; fatigatus passionem. clarius: substantia, quantitas, qualitas, relatio, actio, passio, ubi, situs et habitus. Nota vero, quod res directe locantur in praedicamento, dum generantur in linea recta: indirecte vero, et reductive, quae sunt latera ut differentiae, quae sive constituunt species, sive dividunt genera.

Res tamen ut in praedicamento locetur, plures exigit conditiones. 1a est quod sit ens reale: praedicamenta enim instituta sunt ut ens reale dignoscatur. 2a quod sit unum, seu univocum, per quod aequivoca, et analoga excluduntur. 3a quod sit quid completum; ratione cujus partes totius, et ejusmodi a praedicamento excluduntur. 4a quod sit una quidditas, sive una essentia, ac proinde quod incomplexum, in concreto tamen significatum, et in abstracto si accidens: potest tamen directe in praedicamento locari accidens in concreto significatum, dummodo substantive accipiatur, utque sit exercite complexum dicens in recto. 5a quod sit unum per se, et non per accidens, ut acervus lapidum. Plures 6. addunt: minorum quod sit quid finitum, et creatum. ut sic dirimatur quaestio an Deus in praedicamento locetur.

Verum enim vero hujusmodi omnia conditiones: assero doctrinaliter Deum non posse in substantiae praedicamento locari: constat, nam Deus utpote fons, et origo totius perfectionis ~~[illegible]~~ cum sit summe simplex, et purus, sub indeque ~~[illegible]~~ conceptu compositus ex genere, et differentia: alias aliqua potentialitas concipi non potest. ut metaphysice compositus ex genere, et differentia: alias aliqua potentialitas rationis in Deo fundamento ex re desumpto, quod ejus destrueret simplicitatem, et actualitatem. Non igitur concipi valet ut individuum in praedicamento locabile. Accedit quod substantia praedicamentalis utpote univoca, seu generica includit gradum perfectibilitatis per differentias, quod relegandum est a Deo. Ratio enim substantiae in Deo est ultimo actuata, et perfecta, nullatenus que perfectibilis.

Deus itaq. e universalissima substantia universalitate rei, seu individuata, et perse subsistens: eonq. q. modo quo supra diximus de ratione entis: unde ratio substantie, que de Deo predicata, et creaturis, est tantum analoga, et proportionabiliter ~~pra~~ predicabilis, sicut diximus de ente. Attamen supremus Deus licet verus sit Deus, attamen summus verus sit homo, et per omnia primitus nobis ut inquit Apost. directe ponitur in predicamento ut individuum de quo ratio summa universe predicatur, sub indeq. ut homo in predicamento ponitur substantie.

Dices: supremus Deus ponitur in predicamento substantie ut individuum completum: sed completum per subsistentiam, sive personalitatem divinam: ergo hoc ponitur in predicamento substantie. Respondeo supremum Deum poni in predicamento ut individuum completum, hoc ut reduplicative solutio, non vero ratione sui: substantia namque divina solum est solutio nam complens humanum supremum ut in predicamento locatur; Haec vero est ratio patet: divina nec reductive locari potest in predicamento, ut accidit in substantia creata: Ergo locari in predicamento est ~~tam~~ coartari, et terminari, nec Deo, nec divine substantie competere potest.

Caput Primum

De substantia Primo Predicamento.

Quid, et quotuplex sit substantia, et quenam sint ejus proprietates ~~exponitur~~

Inter omnia predicamenta notilius agnoscitur substantia, cujus nominis etymologia inspecta idem est, ac sub aliis stans, sive alia substentans; quod ipsum maxime competit prout accidentibus substat. ex quo ortum ducit celebris apud Philosophos prima entis divisio in substantiam, et accidens. in hac siquidem duplici generalissima classe rerum omnium distincta diversitas: per hoc totum namque entium vastissimo orbe mens nostra statim advenit alia ita esse in se, et per se, ut nullo alio indigeant, ut sint. alia vero ita esse ut semper aliis tanquam fulcro, et sub sentaculo hereant. merito quidem illa dicuntur substantie, hec vero accidentia: illa igitur se habent tanquam bases. hec vero ut ornamenta in fabrica substantiali naturali.

Hinc substantia communiter definitur ens per se, hoc est existens per se, sive nullo alio indigens subjecto, cui inhereat, ut sit. Accidens vero ens in alio, sive dependens ab alio tanquam a subjecto, cui inhereat, ut sit. Que definitiones clariores tribuunt substantie, et accidentis ideam. Plures tamen ut nihil [illegible] relinquant substantiam existimant perfectionem accidentibus, quod licet verum sit attenta nominis etymologia, non nisi cortice tenus substantiam explicat; nam prius est quod substantia sit in ordine ad se, quam ad aliud. Alii, ut Scotistae, substantiam definitione explicant per negationem essendi in alio. rejiciunt tamen explicatio hec, substantia enim quid positivum est, immo inter entia positiva principalius.

Aliqui tamen perseitate praesciscent summo esta [illegible] tres negat vis partes explicat positivum. ut immensitas, et infinitudo Dei. Alii insuper hoc perse pro eodem accipiunt a se. Unde substantia, juxta ipsos, est quod primo et per se intenditur a natura, eo quod excludit esse propter aliud ab ipso adequate distinctum perficiendum, aut efficiendum: sic perseitas ipsa

potius e ppa seitas. et e iure accidens. explicas hoc a P. ovido excogitate, aliquas tamen deficit, o oes supponant subst̃iam ee id q̃d 1º intenditur a nãa: et hoc posito inquiritur q̃d illud sit, aut in quo sistat, q̃d relata opinio n̄ assignat.

Verior itaq̃ et omnis opinio substantiam explicat per ee per se existentiam, seu aptitudinem existere per se et in se independenter ab alio, cui inhaereat: unde ad ee per se requiritur negatio essendi in alio tamquam in subiecto inhaesionis. per q̃d differt ergo ab accidente. sic intellecta definitio omni convenit substantiae, eamq̃ explicat per aliq̃d absolutum: sumit q̃s substantiae completae, quae propriae existit per se: deinde substantiae incompletae nempe fãe materiali, quae licet a mãa dependeat, non per se ipsa existit; fãa enim e pars substantialis entis, 1ᵐ quidditatem constituens, hominis nempe, equi: q̃d verificari nequit de accidente: hoc namq̃ nec e pars entis, nec 1ᵃᵐ quidditatem constituit, sed ipsius constitutam in subiecto supponat. unde accidens dicitur ens in alio: seu entis ens. per se q solo substantia convenit.

Substantia autem 1º dividitur in creatam, et increatam, ut diximus de ente: creata subdividitur in completam, et incompletam. completa metaphysice sunt genera, species, individua: differentiae vero substantiae incompletae dicuntur. substantia vero completa physica, seu quae accipienda e divisio, e suppositum per se existens, ut homo, leo: incompleta autem dicitur quaelibet pars totius, ut mãa, fãa. Substantia completa creata dividitur in 1ᵃᵐ et 2ᵃᵐ substantia 1ª dicuntur individua, et singularia, ut Petrus, Paulus. genera vero, et species dicuntur substantiae 2ᵃ. Porro substantiae 1ᵃ praesertim dicuntur substantiae, quia 2ª o nec substantiae physicae habeant, neque sint, nec logice aequo praedicantur, ut species genera.

Substantia praedicabilis, quae supremum genus constituit e substantia creata completa per se subsistens, quae si partibus physicis careat, ut Angelus dicitur simplex, substantia dicitur completa, et composita substantialis. composita vero si partes habeat physicas, substantialis, et integrales ut manus, pedes & tota q̃d integrales substantiales; integralis q̃d partes habet integrales ut manus, pedes et tota; integralis q̃d ex partibus habet integralibus, ut manus e ad quantitatem, o hoc etiamq̃ in praesento locetur. substantia vero, quae sub his offertur nãa n̄ e ad quantitatem, o hoc etiamq̃ in praesento locetur. substantia vero, quae sub se oes substantias comprehendit. sive creatae sint sive increatae, completae, et incompletae substantia dicitur transcendentalis.

Proprietates substantiae ab Aristo designatae sunt sequentes. 1ª q̃d n̄ sit in subiecto nempe inhaesionis. 2ª q̃d significet hoc aliq̃d q̃d solum e substantiae 1ᵉ 3ª q̃d univoce praedicetur de inferioribus; q̃d solum convenit substantiis 2ᵉ et earum differentiis. 4ª q̃d n̄ habeat contraria. sunt namq̃ contraria, quae ab eodem subiecto mutuo se expellunt. substantia autem in subiecto n̄ sit, expelli n̄ potest. 5ª q̃d n̄ suscipiat magis, vel minus. hoc e q̃d n̄ possit augeri, vel minui quoad intensionem, licet possit quoad extensionem. substantia namq̃ potest ee maior, aut minor, n̄ tamen magis substantia. sicut unus homo e magis vel minus doctus, quam alter, n̄ tamen magis, vel minus homo. Ultima, q̃d sit substantiae contrariorum: ut idem met homo modo e calidus, modo frigidus. duplex hoc ultima proprietas quantitati adaptatur.

Quaestio Unica.

Quid sit subsistentia, et an sit aliquid realiter positive superadditum naturae substantiali creatae?

Proprium substantiae munus e substantiae complexae naturae, ut in praesento locetur. investi=

gandum assumimus an subsistentia sit aliquis modus positivus realiter distinctus ab ipsa substantia in esse naturae completa, vel sit tantum aliquid negativum? Et de fide certum sit verbum Divinum naturam humanam completam necnon naturae assumpsisse, non vero suppositum hinc subpositum, sive subsistentiam non esse solum naturam. Subsistentia itaque est ultimus naturae terminus in ordine substantiali: subsistere namque primo sonat, subsistentiam sistere, et ultra non progredi: unde per subsistentiam substantia gaudet ultima perfectione, et complemento.

Nota verum enim vero quod subsistentia, suppositalitas, personalitas, et Hypostasis in idem veniunt, discriminantur tamen inter se, quod subsistentia naturae incompletae superaddita, minime scilicet rationali, ipsum reddit tantum subsistentem, minime vero suppositum, et personam. Naturae vero completae superaddita, sive naturae sit intellectualis, sive non, eam quidem reddit suppositum, dicitur suppositalitas. Persona vero solum vocatur naturae intellectualis ultimo completae, ut homo, Angelus, cuius subsistentia dicitur personalitas. Unde suppositum latius patet quam persona. omnis quippe persona est suppositum, non tamen e contra. Hypostasis autem idem sonat ac personalitas, frequentius tamen sumitur a Theologis pro personalitate divina, non vero creata. Hinc unde unio humanitatis ad verbum dicitur ~~personalis~~ hypostatica, idest personalis.

Hinc constat quod sit suppositum, quod persona. suppositum namque est natura completa per se subsistens, incommunicabilis alteri tanquam supposito. Persona vero est rationalis naturae individua substantia, ut, inquit Boetius, per hoc individua intellige incommunicabilis. quod positis 1ª sententia defendit subsistentiam nihil addere supra naturam realiter, et ex parte rei significatae, sed unice per rationem, et ex modo significandi, quatenus scilicet eadem entitas significatur in abstracto, et ut habita. humanitas v.g. concipitur autem et suppositum dum significatur in concreto, et ut habens, sive ut est sui iuris. ita Scotus, Durandus, et alii. 2ª docet subsistentiam solum addere naturae negationem essentialiter inhaerendi alteri tanquam supposito, sive suppositum reddi per hoc quod alteri non veniat. ita Scotistae. 3ª sententia est communis asserit subsistentiam esse quid positivum naturae realiter superadditum.

Assertio Una. 6ª

Subsistentia est quid positivum realiter superadditum naturae substantiali creatae suadetur ratione quoad iam partem: subsistentia est complementum naturae in linea substantiae: sed hoc est quid positivum: ergo. Maior est nota ex notione subsistentiae. probatur minor: complementum naturae in linea substantiae est quid substantiale: sed quid substantiale est aliquid positivum, nisi velis substantiam esse purum negationem: ergo. Ita maior: complementum naturae in linea substantiae substantiam perficit in esse tali: sed perfectio substantiae in esse tali est quid substantiale. Confirmatur: et praeoccupatur quaedam evasio asserens subsistentiam generaliter esse aliquid positivum morale, nempe quod natura sit sui iuris: constitutivum personae in esse tali est quid positivum physicum: ergo. probatur ans: persona ut talis est quid positivum physicum inter perfectissima perfectio in linea substantiae physicae: ergo. ans patet: persona enim non in mera aestimatione prudentum, sed revera, et realiter talis dicitur et est.

2º ad directe contra Scotum: personalitas verbi Divini supplet in natura humana purum subsistentiam: sed probat sic tribuit naturae humanae aliquam positivam perfectionem: ergo personalitas creata quam supplet est perfectio positiva. Maior fide certa est. minor vero constat ab Scoto asserente personalitatem verbi Divini esse quid positivum. Urgetur: verbum Divinum supplet in natura humana subsistentiam creatam: sed non supplet purum negationem, ~~quia~~ quod enim nihil est supplere non valet: ergo.

Deniq. subsistentia creata juxta Scotum potest divinitus alienam terminare naturam: inquiro
parte: terminaret naturam tunc ad negationem? neutiquam; negatio enim nequit esse terminus unionis
realis, nec constituere naturam unam per se substantiale: aliunde non est quod morale: ergo

~~2a. assertionis pars argto suadetur theologico: Natura humana Christi Domini completa in esse naturae realiter distinguitur a propria subsistentia: ergo et quaevis alia natura, eadem ratio est in omnibus partibus: Verbum divinum assumpsit naturam humanam completam in esse naturae, non vero ejus subsistentiam: ergo natura realiter distinguitur a subsistentia, separatio enim realis signum est evidens realis distinctionis. Antecedens patet fide nostra sanctum est in Christo Domino duas esse naturas, divinam scilicet, et humanam, non vero duo supposita ut asserebat Nestorius in concilio Ephesino damnatus. 2o. Natura humana Christi Domini~~

Secunda assertionis pars argto suadetur theologico. Natura humana Christi Domini realiter distinguitur a propria subsistentia: ergo et quaevis alia natura: eadem ratio est in omnibus pro ans. Verbum divinum assumpsit naturam humanam, minime vero subsistentiam: ergo natura realiter distinguitur a subsistentia: ans fide certissimum est, nam in Christo Domino duas agnoscimus esse naturas, Divinam scilicet, et humanam, non vero duo supposita, ut olim asserebat Nestorius in concilio Ephesino damnatus: cons patet ex eo quod separatio realis signum est evidens realis distinctionis. Confirmatur Verbum divinum assumpsit humanitatem singularem, et hujus partem positiva: sed non assumpsit suppositum: ergo hoc non consistit in aliquo positivo naturae, sed est quod realiter a natura distinctum.

Respondet Durandus, quod licet subsistentia sit positivum naturae, Verbum tamen divinum naturam assumpsit, et non suppositum: quia humanitas ab ipso assumpta non recipitur ut ~~habens~~ est sui juris, id est ut habens, sive in concreto; sed ut juris alterius, id est ut habita, sive in abstracto. et insuper: quia distinctio rationis, quae datur inter naturam et subsistentiam sufficiens est, ut ~~hu~~ illa, et non ista a Verbo dicatur assumpta; sicut similis distinctio inter naturam divinam et subsistentiam sufficit, ut haec dicatur unita naturae humanae, non vero natura divina sed ista est contra, sequitur enim ex solutione dari in Christo Domino totam entitatem constitutivam suppositi creati: ergo datur suppositum creatum realiter, et entitative: ergo et duplex datur persona divina scilicet et humana, ut asserebat Nestorius.

Deinde: suppositum repote quod absolutum constitui non debet penes naturam modum recipiendi, sed per aliquod reale acceptum independens: sed natura humana assumpta est a Verbo ergo praeter realem animente Durando: ergo praeter ipsam constituente realiter in esse suppositi: ergo Verbum divinum assumpsit suppositum, quod est haereticum. Deniq et retorquetur paritas adducta sic: quia ~~nag~~ natura Divina realiter identificata subsistentia Verbi: nequit haec immediate uniri naturae humanae, quin huic mediate saltem uniatur natura divina: ergo si natura humana reque realiter identificaretur subsistentia, nequit immediate assumi a Verbo, quin subsistentia saltem mediate assumatur: sed Verbum divinum nec immediate, nec mediate subsistentiam assumpsit, ut docet fides: ergo subsistentia non tantum per rationem, sed realiter distinguitur a natura.

Solvuntur Argumenta §. 3.

Argues 1o. subsistentia naturam reddit incommunicabilem alteri tanquam supposito: sed incommunicabilitas est negatio communicabilitatis: ergo subsistentia non addit supra naturam nisi negationem. = Distinguo: cabilitas est negatio communicabilitatis: ergo subsistentia non addit supra naturam nisi negationem. = Distinguo ma: negative nego ma. et sic distincta minore nego naturam reddit incommunicabilem positive concedo ma: negative nego ma. et sic distincta minore nego consequentiam. Quamvis de ratione subsistentiae sit incommunicabilitas, facit enim saltem naturam ~~intrinsece~~

incommunicabilitr. incommunicabilitas tamen haec q^d positiva e, hic ob inopiā nominū explicatr negative; ad modū quo immensitas, et infinitas Dei, quae certe q^d positivū sunt, per negaōē contradictorie ~~indicatur~~ ~~ab~~ sive a nobis nominibus explicantr negativis.

Replicabis: subsistentia positiva ñ reddit naturā incommunicabilē: ergo. Pa. ans: subsistentia positiva ~~nat~~ e modus communicabilis, cum sit communicatr: sed modus communicabilis ñ reddit naturā incommunicabilē; alioquin communicabile contineret in se incommunicabilitatē: ergo. Respondeo subsistentiā positivā ēē q^dē modū communicabilē naturae, tanquā subiecto informationis: e enī perfectio, et modus naturalitr ordinatus ad illā terminandā, et complendā in linea substantiae: ēē vero incommunicabilē alteri ut supposita, et hanc incommunicabilitatē in se habet ut quo, eo q praestat naturae, quā terminat, et complet, eamque reddit incommunicabilē ut quod.

Insurges iterū: Natura humana terminata per subsistentiā verbi potuit terminari per subsistentiā Patris, et Spiritus S.^ti: ergo subsistentia ñ reddit naturā incommunicabilē alteri tanquā supposito. cons. e legitima. et ans e probabilis Theologorū sententia cōtra ~~...~~ = Admisso ante. q^d ~~...~~ uniformitr negant nostrae familiae DD. cum Par. nro Anselmo, contrarium aperte docente lib. de fide Trinitatis, et Incarnatione: dic: effectū formalē subsistentiae ēē reddere naturā incommunicabilē alteri ut supposito extraneo; tantū supposita Patris, et Spiritus S.^ti extraneum ñ est supposito verbi, sed in trahunt ppa summā identitatē in natura divina: humana ~~...~~ natura per personalitatē verbi terminata, potuerit ulterius terminari per personalitates Patris et Spiritus S.^ti

~~Arguae 2°. ... Si subsistentia in aliquo positivo consisteret redderet naturā incommunicabilē alteri tanquam supposito extraneo: ergo. pa. ans: dū gutta aquae admiscetr alteri, ... pprā~~

Argues 2°. Dum gutta aquae admiscetr alteri, ~~...~~ propriā amittit subsistentiā, vel ñ? si 1.^m subsistentia in aliquo negativo consistit, nempe in carentia unionis: nā quin aliq^d aquae deficiat ñ dicitr in se subsistens. si 2.^m ~~...~~ positū ~~...~~ gutta una admiscetr alteri ppria subsistentia retenta; atque unū suppositū potest naturalitr communicari alteri tanquā supposito, et sic corruit doctrina in superioribus tradita. Argumentū hoc, est difficile, sufficientr diluetur, si advertas, eximio Suarez subsistentiā rei corporeae ñ ēē simplicē, aliōq ñ totas rei partes, sed aliquā tantū terminare illā nempe aquae ēēt modus. subsistentia namq rei corporeae ñ e tota in toto, et tota in qualibet parte; sed tota, est in toto, et pars parti correspondet.

Hinc dū gutta aquae admiscetr alteri propriā retinet subsistentiā partialē: alteri enī ñ unitr more naturae ad suppositū, sed more unicae partis naturae integrantis. ~~...~~ Nec ideo dantur ~~...~~ ~~...~~ in unione plura tantum supposita, sed unū, sicut ñ dantr plures aquae, sed una. sicut ~~...~~ vero ~~...~~ dividantur guttae plures evadunt supposita, sicut et plures aquae. quia tunc in ~~singula~~

singulis vero resultant plura puncta terminantia, per quae quaevis gutta completa in ratione subsistentia totalis, et dicitur suppositum: sicut et subsistentia totalis. Unde dum gutta est separata incommunicabilis est alteri ut supposito, communicabilis vero ut parti totali quod integranti quin aliquid de suo esse amittat. Attamen si diceretur unita alteri ut supposito tunc propriam amittere subsistentiam et per alienam subsistere.

Sed dices: ergo subsistentia unius guttae per solam unionem transit de esse totius ad esse partis, sive de esse suppositi ad esse partis suppositi, quin aliquid de suo esse amittat: ergo ideo non est suppositum quia unita est alteri, sive quia non dicat carentiam unionis, nec est conjuncta, sed alienis. Resp. 1o nego 2am cons. Licet enim gutta, dum alteri unita, nihil de suo esse positivo amittat, nihilominus desinit suppositum in negativo consistere, et partem negationis transit de esse subsistentiae totalis ad esse subsistentiae partialis, quin ex hoc inferatur, esse subsistentiam totalem in negativo consistere. Ratio utriusque est, quia gutta una non communicata alteri more naturae ad suppositum, quo in sensu subsistentiam amittere, sed modo partis componentis rationem totius integralis, et integrantis naturam unam.

Argues 3. Ita se habet subsistentia ad naturam, sicut existentia ad essentiam: sed existentia indistincta est ab essentia: ergo. Probatur maior: sicut essentia perficitur, et completur intrinseca entitas per existentiam, ita pariter subsistentia perficitur, et completur natura per subsistentiam: ergo explicatur: sicut repugnat essentia physica non existens, ita repugnat natura physica non subsistens: sed juxta 1am existentia indistincta realiter est ab essentia: ergo. = Nego maiorem et quae probant. Existentia enim non est actus physicus in essentia realiter receptus sed unice loquens, et penes modum recipiendi, ad quod sufficit distinctio rationis, et pure obiectiva: porro subsistentia est actus physicus naturam perficiens realiter, et existentem supponens, ad quod requiritur utique realis distinctio. ad explicationem nego totum.

Argues 3o ex Damasc. lib. 3. cap. 6. ajente: Verbum divinum assumpsit quod quod in humana natura plantaverat: sed plantavit omne praedicatum positivum: ergo assumpsit etiam subsistentiam, si haec in aliquo consisteret positivo, quod est proscriptum a fide. 2o ibidem ait: non fuisse sanatum, quod non fuit assumptum: sed totum hominem sanavit: ergo idem quod prius. = Dico Verbum divinum assumpsisse omnes naturae humanae perfectiones in esse naturae, minime vero in esse personae. quod sufficit ut totus homo dicatur sanatus, in composita natura, nempe anima, et corpore, unusquisque potius, sit rectum perse exactum ad bene, et male operandum, substantia vero se habeat tanquam conditio, et complementum; sufficit quod homo secundum naturam a Verbo fuerit assumptus, ut a peccati labe liberaretur.

Arguës 4o: Ita se habet subsistentia ad naturam, sicut existentia ad essentiam: probo patet: subsistentia enim est perfectio naturae, sicut ad essentiam; sed existentia indistincta est ab essentia: ergo. 2o: sicut repugnat essentia physica non existens ita natura physica non subsistens: sed juxta 1am existentia indistincta realiter est ab essentia: ergo. = Nego maiorem: existentia enim non est actus physicus in essentia realiter receptus, sed unice loquens, et penes modum recipiendi, ad quod sufficit distinctio rationis, et pure obiectiva: enim vero subsistentia est actus physicus superveniens naturae existenti,

quaqus a ea increata a posteriori, si[c] perfectio ce naale complementum illius, ad primo exigit realis utriusq distinctio. unde licet essentia phisica possit non existere: bene vero non subsistens: ut patet in supposito Dno. in quo data naa huma, existens, sine subsistentia propria.

Ex dictis colliges subsistentiam esse modum; nam maior quam modalis distinctio non requirit, et oia que subsistentia munera, et naae separabilitas ab ipsa. itaq subsistentia primam a naa tanquam modus emanat, et intrinsece illius. colliges 2º incommunicabilitatem esse de ratione fali subsistentie, effectus fals ipsius sit nam reddere subsistentem in se incommunicabilem: incommunicabilitas tamen haec, qd positivum e, quamvis tmis explicetur negativis. Porro subsistentia creata potest tmis explicari positivis, ut dum dicitur esse id quo naa rite ultimate sistit, et ee id cui tribuuntur operationes.

Tandem colliges subsistentiam naae spontie ee compositum partialiter, 1 independentem juxta conditionem naae quam modificat. unde subsistentia naae huma resultat ex subsistentia anime rationalis, que se habet ut actus, et ex subsistentia corporis naae, que se habet ut potentia quae licet tamen seorsim partialiter subsistit. itaq anima rationalis separata a corpore subsistit, et incommunicabilis alieno supposito, ad cujus constitutionem ex se non ordinatur. ipa vero materia nec partialiter dicitur subsistens: nam a subjecto dependeat, modus ex ea his equivoce nec partialiter dicitur subsistens: nam a subjecto dependeat, modus ex ea resultans, solum dicitur complementum subsistentie: denominatio enim subsistentis dignum partialiter ex vi omnium supponit independentiam ab alio; quam in hoc magna ex parte leges fert invetrito loquendi.

Caput Secundum

De Accidente

§ Unicus

De accidente logico seu praedicabili actum e in loga: nunc vero agendum de accidente physico, qd substantie contraponitur, et praedicamentale dicitur. definiturq ens in alio, seu entis ens. qd saltem ex modo significandi dicitur accidens predicale. Appellatur tamen praedicamentale, quia non praedicatur de individuo; verum non semper entitatem ab oi substantia distinctam, ut dum ho dicitur vestitus 1 armatus. dicitur physicum. dum entitatem habet ab oi substantia distinctam, ut quantitas. Inhaerentiam autem accidentis in duplici e differentia. actualis scilicet

et aptitudinatis. 1a datur dum actu inhaeret subiecto. aptitudinalis vero e exigentia ad inhaerendum. inhaerentia actualis dicitur exercita dum subiecto actu existens. signata vero dum quoad exigentiam accipitur.

Accidentia alia dicuntur perfecta, et absoluta, distinguuntur a substantia tamquam res a re ut quantitas, qualitas; alia imperfecta, quae modaliter solum distinguuntur a substantia ut ubicatio, situatio. In praesenti inquiri solet, quonam inhaerentia sit de ratione accidentis? Breviter dico accidentia perfecta solum constitui per inhaerentiam aptitudinalem accidentia quantitas enim in Eucharistia non inhaeret actualiter, sed tantum exigentialiter. Accidentia vero imperfecta essentialiter constitui per actualem inhaerentiam. Hoc modus nec esse nec scipi valet sine re cuius est modus et potest de luna altius 2i ut patet in cera figura. Utrum vero dentur Accidentia ab omni substantia realiter distincta magna certatur contentione Modernos inter et Peripateticos. Sit ergo

Quaestio Unica.

Num dentur Accidentia ab omni substantia realiter distincta?

§ 1.

Munemus licet Philosophia sit ~~pyrrona discutere dubium accidentium neque exponere~~ ~~erga spectare determinare~~ praesens discutere dubium; nec immerito Methodus exigit instituti, ut de accidentibus agat, prout substantiae contraponuntur. quaeritur itaque an dentur aliqua saltem accidentia ab omni substantia realiter distincta? qua in re licet Philosophi Moderni nomine accidentium nobiscum conveniant, re tamen toto coelo distare videntur: Hoc quae nos dicimus accidentia, asserunt aliud non esse praeter modos substantiae, que non re, sed ratione tantum, aut cogitatione ab ipsa distinguuntur substantia. Peripatetici e contra accidentia omnia realiter distingui a substantia, potius supponunt, quam probant. Nos vero media incedentes via cum aliquibus Modernis dari aliqua saltem distincta propugnamus, insuper cum recusantes, quonam illa sint. Sit ergo

Assertio Unica. § 2

Praeter modos dantur accidentia quaedam ab omni substantia realiter distincta. Probatur. Quaecumque sunt separantur, et separata existunt realiter distinguuntur: sed in sacramento Altaris manent accidentia, nempe quantitas panis, et vini, ipsa panis, et vini substantia non remanente: ergo. Non dissimili ratione dantur in anima habitus supernaturales, et gratia, quae ab ipsa realiter distinguuntur. Confirmatur: dum cognosco, et volo mihi certissimum est volitionem, et cognitionem meam existere: sed certum est eligere cognitionem, et volitionem non esse substantiam voluntatis, et intellectus; omnibus

adveniant, aliunde semper in anima erunt: ergo.

Urgetur: Qualitates activae, seu activa, motus seu vitae nutritionis, et augmentationis in viventibus et vegetabilibus sunt ab omni substantia realiter distinctae: ergo praeter animam et principaliter quaedam erant similes qualitates, praeter afficere subjectum aliquid conferunt ipsi, ut cujus nutriatur, et augmentetur; sed hoc aliquid ab omni substantia distinguitur, alias nihil essent qualitates: ergo ~~Denique~~ tota substantia seipsam nutriret, quod nefas est dicere: ergo. Accedit quod accidens activum concipi, et definiri posse in ordine ad id quod efficit, quod non convenit modo. Sed quia clarius praecipiet his de qualitatibus activis dein dante in Physica agamus, pro nunc ~~sat~~ sat erit scire dari aliqua saltem accidentia ab omni substantia diversa.

Solvuntur Argumenta §. 3.

Quae in contrarium opponi à PP. solent, conmodius excutientur, dum corporum affectiones exponemus. Nunc autem quae adversus accidentia universim objiciunt breviter attingemus. Opponunt itaque 1º: Accidens ex Arist. et D. Thoma non est proprie ens, sed entis; nec proprie habet esse, sed eo aliquid est, ut albedine album: ~~ideoque nec proprie fit aut producitur~~: ergo. = Dist. ans: non est proprie ens, hoc est in se non subsistit, concedo ans: non habet suam naturam et existentiam sibi propriam, nego ans, et consequentiam. Fateor accidens esse veluti appendicem substantiae, a qua sustentatur, et per quam subsistit: hoc tamen non tollit, quod habeat esse à substantia distinctum, saltem divinitus, ut illa existitae patet in accidentibus eucharisticis; ideoque proprie fit, aut producitur, ut id quo aliquid est; non vero ut id quod per se substantialiter sit.

Replicatur: Si accidens in se existit, ~~eligentes~~ etiam subsistit: subsistere aliud non est quam in se existere: ergo. = Nego ans. Accidens quippe propriam habeat existentiam, propriamque etiam habet existentiam: sed non ideirco subsistit, cum subjecto alicui semper inhaereat, nec sit integrum agendi principium, ut exigit substantia. Praeterquam quod subsistentia solum est complementum substantiae non vero accidentis, ut ex dictis patet.

Instabis: Accidens tam absolutum quam modale nequit concipi sine subjecto, aut saltem citra exigentiam subjecti: ergo neque ab ipso distinguitur: non enim apparet distinctionis nota, ubi non dantur ideae diversae. = Nego conseq., quam non evincit inspicita probatio. Sufficit enim ad distinctionem, quod subjectum sine accidenti et modo esse, et ~~[illegible]~~ concipi possit: tunc enim diversis percipiuntur ideis, praesertim cum novus modus, aut accidens non adquiratur citra novam mutationem, quae novum adeo terminum, et aliquid additum exigit: ut cum homo transit de non amore ad amorem.

Objicies 2º: Accidentis generatio et origo nec concipi nec explicari potest: ergo praeter ... in 1is non gignuntur, cum forma non sit, nec educitur ex subjecto, aliàs quae forma substantiali confunderetur: aliunde non creatur, ut patet: ergo. = Dic: Accidentia quaedam cum materia simul creata fuisse, ut quantitatem, et illa, quae huic immediate conmittuntur: alia vero à substantia ipsa profluere, seu emanare, ut calorem ab igne: haec tamen emanatio dici non debet eductio, aut generatio; cum nec transmittat substantialiter subjectum, nec ipsum producat alicujus determinatae speciei: unde licet fiat dependenter à subjecto non est proprie eductio aut generatio, perinde quod à forma substantiali secernitur ut plenius dicemus in Physica.

Caput Tertium.

De Quantitate, sive extensione:

Non loquimur in presenti de quantitate virtutis, seu perfectionis, qua res quaelibet dicitur magis, seu minus perfecta; Deusq perfectissimus etc. sed solum de quantitate molis, qua inveniens res physice dicitur quanta, et extensa, magnaq censetur, seu parva. est duplex continua scilicet, et discreta. 1a est cujus partes aliquo termino communi copulantur, ut partes lineae, quae punctis uniuntur indivisibilibus. Discreta vero ex partibus coalescit non copulatis, sed ad invicem ordinatis ut numerus oratio.

Aristoteles autem et eo plures quantitatem continuam dividunt in permanentem et successivam. 1am dicunt cujus partes copulatae simul existunt, ut partes corporis. Successiva vero cujus partes non simul existunt, sed ad invicem succedunt, ut motus et tempus. Divisio haec a quamplurimis impugnatur: et quidem si partes simul non existunt, nequeunt termino communi copulari ut per se patet. unde tempus, et motus quantitas discreta appellari dicitur, et nos dicemus in physica. Quantitatem esse accidens absolutum ab omni substantia distinctum constat ex immediate dictis. Quantitatis autem definitionem abstinet tradere omittendamque censui respecto a plurimis impugnatam examinandum tamen est quid sit ejus constitutivum. et

Quaestio Prima.

Quaenam sit ratio formalis constitutiva Quantitatis?

§ 1

Plures sunt quantitatis effectus. 1. extensio in ordine ad se vice existens, quod una pars sit extra aliam, et solum penes extremitates unita. 2. extensio ~~in ordine ad~~ localis, ratione cujus, quantitas suas, et subjecti partes extendit in loco, ita ut unaquaeque singillatim occupet partem loci. 3. impenetrabilitas, qua resistit introductioni alterius quantitatis in eo loco. 4 divisibilitas vi cujus apta est dividi modo physico, hancq divisibilitatem, subjecto cui inhaeret, communicat. 5 ratio mensurae, et mensurabilis, inquantum quaelibet quantitas potest esse mensura alterius, aut ab altera mensurari. 6. distinctio partium in hoc re ita libere opinantur ut ut multus sit effectus, quod non designetur velut constitutivum quantitatis. reg.

Assertio prima.

§ 2

Ratio formalis constitutiva quantitatis est extensio partium in ordine ad se. Est Doctoris Angelici opusc. 48 tract. 3. cap. 4 ubi de Quantitate dicens haec habet: Positio uno modo dicitur ordo partium in loco, et sic est unum ex praedicamentis, quod dicitur situs: alio modo positio est ordo partium in toto, et sic est differentia constitutiva quantitatis. sed positio partium in toto stat in eo quod una pars sit extra aliam, et quod solum uniatur penes extremitates, quod quidem est formalissime extensio in ordine ad se: ergo extensio in ordine ad se, est ratio formalis constitutiva quantitatis.

Suadetur ratione communi: ratio formalis constitutiva quantitatis est 1o recipitur in illa tamquam radix, et origo caeterorum, quae ipsi specialiter spectant: ita se habet extensio in ordine ad se: ergo. Major certa in omni constitutivo: probatur minor ideo tamquam a

raoē apriori quantitas occupat locum, et pars parti loci correspondet, quia in se habet partes extra partes: similiter, quia locum occupat aliam quantitatem a loco expellendo: in super ex quo habeat partes divisibiles, et mensurabiles: ergo.

Confirmatur intellecta extensione in ordine ad se, vel alio se cluso intelligitur quantitas: ergo probatur ans: tunc intelligitur quantitas dum intelligitur effectus eius formalis communicatus subiecto, sive dum intelligitur subiectum ut quantum: sed hoc accidit data praecise extensione in ordine ad se, ut patet in corpore Christi Domini in Eucharistia, quod nullum quantitatis effectum habet praeter extensionem in ordine ad se. ut per se patet ergo. = Si dicas hac raoē solum probari extensionem in ordine ad se reliquos quantitatis praecedere effectus actualiter sumptos, minime vero radicaliter acceptos, quo in sensu pro constitutivo quantitatis ponuntur ab adversariis.

Si hoc, inquam, dicas, responsio tua, invertis solum consistere videtur, ut si quis diceret hominem formaliter constitui per risibilitatem radicalem: nam certe, cum sit 1a radix proprietatum, quaelibet proprietas in hoc sensu valet pro rei constitutivo assignari. unde dicere, quantitatem formaliter constitui per extensionem localem vel radicaliter (ut nolunt sensit) haec verum sit, quaestionem non resolvit. quaerimus igitur ulterius, quid sit illud praedicatum radicale, quod est 1a radix caeterorum. et sicut asseritur, quod in homine est rationalitas, ita in quantitate dicimus esse extensionem in ordine ad se, quia ab illa tamquam a raoē apriori reliqui probantur effectus. quae si ab illis radicaliter sumptis adequate non distinguatur ut pote radix eorum.

Solvuntur Argumenta
§ 3.us

Argues 1o distinctio partium est quod 1o intelligitur in quantitate ut radix caeterorum: ergo probatur ans: ideo quantitas habet partes extensas in ordine ad se; ad locum &c. quia illas prius habet distinctas: ergo = Respondeo, quod licet distinctio partium sit prior extensione in quantitate, est tamen quod commune substantiae et quantitati, ut infra videbimus. constitutivum autem quantitatis esse debet speciale ipsi: alias comprimens se, quod partes sint, quaeque quod sint distinctae, quantitas per raoēm constitueretur. et si dicas distinctionem partium substantiae, et substantialem, quantitatis vero quantitativam non distinguere: sed distinctio quantitativa analoge saltem convenit cum distinctione substantiali, ideoque non est praedicatum specificum quantitatis, sicut ratio entis ob eandem raoēm.

Arguas 2o raoē mensurae est radix, et origo proprietatum quantitatis: ergo probatur ans: aequalitas, et inaequalitas sunt proprietates quantitatis: sed mensura est origo aequalitatis, et inaequalitatis: ergo 2o D. Thomas 1 p. q. 28 art 2 definit quantitatem per raoēm mensurae substantiae: ergo = Dic non quodcumque radicem alicuius proprietatis quantitatis esse illius constitutivum: sed illud solum in quo cuncta primordialiter radicantur. aequalitas autem, et inaequalitas est in mensura fundantur non tamquam in 1a radice, sed tamquam in proprietate praesupposita, quae radicaliter

in extensione in ordine ad se. ad 2m dic Phy solum descriptive, et a posteriori ibi expli-
care quantitatem; sepe enim accidit nos explicare per proprietates ita ut nobis notiones. ideoque
veniunt a propria ratione quantitatis, id est proprietas.

Argues 3. extensio partium in ordine ad se invenitur etiam
substantia materiali: g. non est partium speciale quantitatis: pr ans: ~~substantia materialis habet partes,~~
~~quarum una extra aliam~~ pars substantiae correspondens capiti est extra partes correspon-
dentes pedi: possunt enim ad invicem separari: sed in hoc stat extensio in ordine ad se: g.=
Respondeo extensionem in ordine ad se sumi ratione substantiae, [above the line: ratione sui] sed ratione quantitatis, ~~ideoque~~
~~habet~~ ~~impenetrabilitatem~~, ~~divisibilitatem~~ seq quia a ratione pati. ad modo
quo extensio localis, impenetrabilitas, et divisibilitas in certa stasia. Explicatur
Pars substantiae correspondens capiti exigit ratione sui esse extra substantiam pedis: g. ratione substantiae:
pr ans: substantia capitis, et substantia pedis constituunt totum [above the line: etherogeneum] ~~integrale~~, sive diversae rationis: sed
partes diversae rationis exigunt ratione sui esse extra se ad invicem, sive unum esse extra aliud: g.

Dist ans: exigit proxime, et immediate nego ans, remote et
mediate quantitate [above the line: permitto] concedo ans, et nego cons, quia substantia attribuenda est, nam probatio: substan-
tia itaque remote exigit extensionem, impenetrabilitatem, caeterosque quantitatis effectus, quate-
nus quantitatem sibi radicat, a qua proveniunt immediate tales effectus. ideoque substantia solum re-
mote radicaliter extensa, formaliter autem, et immediate ratione est quantitatis requiritur ut quaelibet
pars est extra aliam. Nec ad rationem totius etherogenei, seu diversae rationis requiritur ut quaelibet par-
tes sint extra se ad invicem, sive una extra aliam ut patet in anima rationali, et materia, quae
licet diversae rationis sint intime penetrantur.

Igitur partes etherogeneae unice habent esse quod sunt di-
versae rationis, et distinctae, et hoc tamen cohaeret, quod possint esse unitae secundum se totas, vel penes
extremitates tantum; quod ut clarius percipiatur: scito, aliud esse unam partem esse extra aliam et
aliud unam non esse alteram: tunc aliud est esse intra aliam, aliud esse illam. unam partem esse extra
aliam, est unam uniri alteri penes extremitates, in quo ita est quantitas extensio quantitatis propria,
unam partem non esse aliam est invicem distingui, quod accidit etiam tunc ut intra alteram ut patet
in anima rationali, et corpore, et in duobus corporibus intime penetratis: unam partem esse intra
alteram est illam tangere secundum se totam in quo sita est penetratio ut infra videbimus.

Insurges. Quantitas potest divinitus auferri a substantia
in instanti indivisibili: sed tunc causa maneret extensa: g. pr min: in illo instanti
partes substantiae manerent in eodem loco, in quo antea erant sub quantitate: g. pr ans: ~~partes~~
in illo instanti partes substantiae nequeunt moveri localiter, et effluere ad unum punctum in-
divisibile; motus enim localis non in uno, sed in pluribus efficitur instantibus. g. quantitate sublata
substantia maneret localiter extensa, et totum esset integrale partes habens unitas [above the line: aliquo] penes
extremitates. = Dico ma. quod quod dicant plurimi casum argumenti negantes. ideo si quantitas potest

dividitur manere sine substa, ut patet in Eucharistia: multo magis substa sine quantitate.

Ad mi autem, et reliquas argti probaes: si circa ea, quae palpamus, vix possumus proferre judicium; quis, nisi temere asserere dicere audebit hoc, illo modo existimas fore partes substiae in tam miraculoso eventu? Itaq relictis varijs dicendi modis dic substam tunc nullatenus extensam fore: ablata enim quantitate, deficeret indivisibilita quantitativa, qb partes substiae penes extremitates copulantur: in qua unione sita e extensio in ordine ad se. unde in illo casu partes substiae licet haberent realem praesentiam in loco, n tamen occuparent illum, sed aditum praeberent cuilibet corpori, sine resistentia ex defectu molis, q substa solum exigit ratione quantitatis. esset g. nullum tanquam in loco, ad modum quo de Angelo n operante docent theologi.

Si vero velis ostendere ad punctum indivisibile per me liceat: ad hoc enim ~~[illegible]~~ naturas n e motus localis, sed sat e ipsa mut actio Dei ablativa quantitatis, qua posita citra novum miraculum partes substiae penetrarentur ad invicem: ratio e; quia extensio in ordine ad se, extensio localis, et reliq effectus quantitatis, in longus solum sunt maant substae, Deus ratione prioris miraculi adstringitur ad tollendos tales effectus atq adeo facere, ut partes substiae maneant unitae secundum se totas, et ostendere ad unum indivisibile loci: ex quo argtum probat manere in substa reliquos quantitatis effectus ut reflectenti patebit.

Sive tamen de indivisibilitate quantitatis se haberent partes substiae in casu nostro dici potest tunc servare inter se ordinem, quem servant partes in communi transcendentalis, ut Divi Angeli: qui in potentia manerent extensae: neq illum n e unio, ordinaa, ac extensio: nam enim esse sa[illegible] penetrative immediate unitum, et mediate substiae in[illegible] includere, et tamen solum habere unionem ordinatam, n vero extensionem. sic g. licet pars capitis tunc immediate unita collo, et mediate ceteris partibus unio e tamen totalis, et adaequata. Dic, q partes substiae tunc manerent conpenetratae, et permixtae ad modum quo licet sine ullo ordine: sunt solum exigit ad operaes sensibiles, quas exercere n posset ablata quantitate.

Argues. 2. extensio in ordine ad se separata a quantitate: g. [illegible] n e. pr. ans: in venerabili Sacramento Altaris corpus Xpti e quantum: sed quantitas ejus n habet partes extra partes: tota enim e in tota hostia, et tota in qualibet parte: e ng g. [illegible] lo indivisibili, et ad modum substiae, ut inquit D. Thos. g. Nego ans, et min probaes. quamvis ~~quantit~~ corpus Xpti in Eucharistia n habeat extensionem in ordine ad locum, illum retinet in ordine ad se: pars enim correspondens capiti e extra partem pedis. Dic, itaq re in eodem indivisibili loci: utraq quantitas Xpti tota e in tota hostia, et tota in qualibet parte, procedens ibi ad modum substiae, et modo indivisibili. ad modum quo tota extra substiae aquae salvata in qualibet parte, et e extensa indivisibilis:

D. Thomas in 4. dist. 1a q. 1a art. 5 ait: quamvis n sit accipere ordinem partium corporis Xpti secundum comparaonem ad partes hostiae; tamen e accipere ordinem ipsarum partium ad invicem in corpore Xpti secundum propriam quantitatem.

Argues ultimo: quantitas discreta proprie obtinet conceptum quantitatis, et tamen

habet partes unitas penes extremitates: g. = 2°. punctum indivisibile quantitatis non extensum: et tamen est quantum: g. Ad 1m. dic nos in praesenti agere de extra quantitatem, quae sita est in extensione partium, quae uniuntur penes extremitates: extra autem quantitatem reperit a doctrina, et discreta praescindens tantum dicit extensionem, seu habere partes extra partes, et unitas penes extremitates, et ad al verum ordinatum ordine prioris, et posterioris, ut accidit in numero ternario. Ad 2m. dic punctum indivisibile esse extensum, quo, non vero ut quod. de quo fuerit in Phia. lege de stimo.

Quaestio Secunda

Utrum substantia materialis habeat partes distinctas, et extensas independenter a quantitate?

§

Non subiit hujus controversia substantiae partes essentiales, physice materia, et forma, et metaphysice quae in quolibet substantiali subiecto reperiri independenter a quantitate certissimum est. Sed illae tantum, quae totum aliquod integrale constituunt; atque adeo partes integrales nuncupantur appellantur. Ut autem aliae sunt homogeneae, et partes aquae, etherogeneae ... aliae ut membra corporis humani. de his omnibus praesens procedit dubium: pro cujus faciliori captu notandum est, quod dictio bifariam accipi valet, et quatenus opponitur identitati, et in hoc sensu illa sunt dicta, quorum unum non est aliud; et prout opponitur confusioni, et sic illa dicuntur dicta, quae recto ordine sunt disposita.

Quibus positis: quaestio dicimus substantiam materialem ex ratione sui, necessario habere partes integrantes, nec divisibilitatem ullam, sed esse prorsus indivisibilem sine quantitate; sed tota substantia sit sub tota quantitate, et tota sub qualibet parte quantitatis: admodum quo anima rationalis est tota in toto corpore et tota in qualibet parte. Sic ... Carmelitae Complutenses, et omnino citantur. cum tamen opinio longe diversum habet sensum: nam et ex doctrina quaest. colligitur, ... asserunt, substantiam materialem ex se nullas habere partes, quae tales denominentur: denominatio enim partis est accidentalis, substantiam nec dictae, nec identificatae sunt per negationem supponitur. Non vero negant, quod dentur plures entitates transcendentales, quae advenientes quantitate et sunt et denominentur partes.

Hinc substantiam independenter a quantitate dicimus esse indivisibilem: sed his vocibus solum intendunt substantiam ratione sui non esse divisibilem actu ... quae divisio propria est quantitatis: dicunt tamen esse divisibilem ... et naturaliter quae divisio ... divisibilitate ipso sita identitate, sicut anima rationalis in materia, quae est intime penetrata. opinio haec sic intellecta coincidit cum illa, qua Thomistae fere omnes propugnant substantiam ratione sui et independenter a quantitate habere partes entitative dictas, non vero extensas. PP. Societatis omnino asserunt substantiam ratione sui nec dum habere partes dictas sed etiam extensas in ordine ad se. Sit g.

Assertio 1a

§

Substantia materialis ex se, et independenter a quantitate habet partes integran=

res entitative distas, non vero extensas. pr rao quoad 1am partem: entitas capi
tis v.g. in homine valet realiter separari ab entitate pedis: experientia teste: g substantia
materialis hominis habet partes integrantes entitative distas: separatio enim realis
e[st] signum evidens realis distinctionis: sed talis distinctio non dependet a quantita
te: g. cetera stant, [illegible] pr. mi: distinctio entitatis capitis ab entitate pedis
e[st] distinctio substantialis: sed distinctio substantialis non dependet a quantitate: g.

Explicatur entitas substantialis capitis distinguitur ab entitate
pedis, per quod distinguitur a quantitate: sed non distinguitur a quantitate per ipsam
quantitatem ut per se patet: g pr. mi. entitas substantialis capitis distinguitur ab enti
tate pedis per id quod est talis entitas, sive per propriam esse: sed per hoc distinguitur etiam a quanti
tate: alioquin [illegible] distinguerentur per non ipsam. g. est falsum &c. Suadetur autem quoad 2am partem: par
tes substantiae corporeae conveniunt secundum se totas: g. nullam habent extensionem
ordinationem quantitative pr. ant: nulla pars substantiae corporeae resistit penetrationi alterius, sed
penetratione est quantitatis: g.

Confirmatur: si substantia materialis corporea haberet extensionem ordi
ne ad se superflua esset quantitas superaddita: hoc non dicunt adversarii: g.
pr. ma: data simili extensione in substantia independenter a quantitate: naturali
sequela substantia corporea haberet reliquos quantitatis effectus: sicque occuparet na[illegible]
aliter locum, esset impenetrabilis, divisibilis, mensurabilis: g. ant. patet cum si, quia radicat
extensionem est extensa, eadem ratione mensurata, ut reliquos haberet effectus. = Dicunt adversarii super
fluam non esse quantitatem superadditam: substantia enim corporea solum habet extensionem quantitativam et
substantialem; non vero quantitativam, et accidentalem.

Solutio haec voluntaria est: eodem namque jure dici potest substantiam esse entitative
impenetrabilem, mensurabilem & ideoque frustranea est quantitas. Deinde: extensio illa sub
stantialis 1 stat in eo, quod una pars distinguatur ab alia et illi unita; 1 in eo quod dicant
ad invicem aliquem ordinem; 1 tandem in eo quod sint penes extremitates unitae? si
1m et 2m nihil dicis: quia extensio prout sic aliud non est quam distinctio entitativa
ma enim et pa sunt entitates ad invicem distinctae et unitae, insuperque habent
ordinem prioris et posterioris: quin sint extensae. si 3m redit argumentum: omnes
enim effectus quantitatis convenirent substantiae; ac proinde superflua esset quanti
tas superaddita.

Solvuntur Arg[umen]ta:

independenter a quantitate

Argues 1°: si entitas substantialis capitis, et pedis essent adinvicem partes facerent compositionem independenter subindeque se haberent adinvicem per modum actus, et potentiae: sed hoc dici nequit, aliquando una deberet totum pro priori ad factum, proindeque ex ipsis non posse fieri unum per se, ut patet; ergo = Respondeo: partes substantiae non esse independenter a quantitate facere compositionem integralem, quae substantialis est, quia partes sunt substantiales licet quae accidentalis, si partes essent accidentales; hoc autem compositio non exigit, quod partes se habeant per modum actus, et potentiae, sed tantum quod sint integraliter unitae, per modum compartis ad compartem utpatet in quantitate, cujus partes totum integrale componunt, quin se habeant per modum actus, et potentiae. Materia autem 1a est totum integrale comparata ad partes integrales, si vero comparetur ad formam est pars substantialis compositi substantialis, et utraque se habet per modum potentiae et actus substantialis ex quibus unum per se essentiale coalescit in linea substantiali.

Replicabis: si materia 1a habent partes substantialiter unitas adhuc amissa quantitate talis unio amitteretur: hoc non est dicendum; ergo probo minorem: amissa unione mente quantitate partium materiae 1ae haec corrumperetur, sicut amissa unione corporis, et animae corrumpitur homo: sed repugnat materiam 1am corrumpi cum ingenerabilis, incorruptibilis; ergo = Nego minorem: ad probationem nego majorem: quia non convincit nisi specie probationis: unio cum materia, et forma ita essentialis est homini, ut absque illa nec esse, neque intelligi valeat homo. unde illa deficiente necesse est, quod ipse homo deficiat, et corrumpatur. Caeterum unio partium materiae 1ae non est ipsi essentialis, consequenter salvari posset materia 1a in qualibet minutissima ejus parte, ideoque integra manet essentia substantiae, quae sive ejus partes divisae sint, sive copulatae, et unitae.

Argues 2° in 2a assertionis parte: substantia ex se habet partes integraliter, et substantialiter unitas; ergo et extensas independenter a quantitate: Ans ex dictis patet: probo consequentiam: illae partes ita essent unitae, ut independenter a quantitate aliquem intra se servarent ordinem: quaelibet enim pars immediate uniretur cum alia, et hac mediante alia, et sic de reliquis: sed in hoc sita est extensio partium in ordine ad se; nam tunc una pars esset extra aliam; ergo = Admittendo consequentiam anti[cedentis] nego consequentiam ad probationem permissa majore nego minorem quia non omnis ordo partium in toto facit extensionem; sed tantum ille, quo situalis diversas partes ita adinvicem possunt in toto, ut una sit extra aliam, et illi unitae tantum penes extremitates. molis, seu magnitudinis.

Ordinem tamen istum habet in se quantitas ratione suarum partium, et unionis earum; et in genere causae formalis eundem communicat substantiae partes, quas et substantialiter unitas praehabentis: Unde licet partes substantiae ex se, et independenter a quantitate aliquem haberent ordinem dignitatis, perfectionis, et proximitatis, non tamen dicerent ordinem positionalem in toto, quomodo omnes essent aeque immediate ac per se unitae secundum totas. ut patet in ipsa cum immediate unita materiae, et mediate substantiae ejus, quia hoc in mixtio, ac hic ordo faciat extensionem; nam tantum est ordo dignitatis aut perfectionis, secus vero positionis in toto, in quo sita est extensio in ordine ad se, ut extra ex quaestione anti.

Et ratio est quia substantia partibus ex se nulla compete resistentia nec una obstat penetrationi alterius ex defectu molis seu magnitudinis, quod solum ratione

g

quantitate subiectum inventum, ac proinde multum habere ordinem etiam in toto: hoc etiam ad invicem ordinatum ordine dignitatis, et perfectionis. Nec etiam inveniri dicas, quod partes substantiae tunc erunt unitum multis indivisibilibus interjectis: nam partes substantiae ~~ablata~~ quantitate se ipsis immediate unirentur secundum se totas ablata quantitate: hoc enim est ratio formalis, qua una pars ponitur extra aliam, et per extremitates uniuntur ut dictum manet.

Exponuntur, et explicantur species Quantitatis tam continuae, quam discretae — § Unicus

Species quantitatis continuae tres communiter recensentur: videlicet linea, superficies et corpus. Linea (inquit Vincentius Tosca) sic definitur à Mathematicis, quantitatem abstractionibus, et affectionibus sensibilibus abstracta considerantibus: Dimensio penes longitudinem, absque ulla prorsus latitudine. Superficies ita: Duplex dimensio penes longitudinem videlicet et latitudinem, absque ulla profunditate. et tandem corpus, quod trinam habet dimensionem, longitudinem scilicet, latitudinem, et profunditatem. Linea autem prout in praesenti accipitur est illud totum, si ut extensa est tantum penes longitudinem ~~corpus~~ consideretur.

Si vero quatenus indivisibilis est penes latitudinem ~~consideretur~~, neque extensa est, nec totum, sed unice dicitur, et est pars, sive extremum superficiei: haec similiter est totum, quatenus extensa est penes longitudinem, et latitudinem: est vero pars, et extremum corporis, quod ut indivisibilis penes profunditatem consideratur. Corpus denique peculiarem etiam habet extensionem, nempe penes profunditatem. Unde quodlibet dictum habet divisibilitatem et extensionem diversam partium, continua linea penes longitudinem, superficies penes latitudinem, et corpus penes profunditatem se extendat. quapropter quaevis est vera, et propria species quantitatis continuae.

Quantitas discreta, prout à continua dicta partes habet non copulatas sed ad invicem ordinatas, ut numerus, oratio, tempus item et motus, quae tria species quantitatis discretae communiter agnoscuntur: sed de tempore, et motu latius in physica. nunc autem de numero tantum agendum est: Numerus igitur sic definiri solet: Multitudo mensurata per unum, seu per unitatem pluries repetitam. ut septem homines per unitatem septies repetitam. Numerus dividitur in praedicamentalem, et transcendentalem: hic transcendens rationibus unitatibus constat, et per omnia entia divagatur, et hoc numero quaelibet res sive spirituales, sive materiales numerantur: ut tres Divinae personae, Novem chori Angelorum. ~~decem puncta~~ &c.

Numerus autem praedicamentalis est, qui duntaxat constat unitatibus quantitativis, sive ejusdem rationis sint ut duae guttae aquae; sive diversae ~~ejusdem~~ rationis ut ternarium ex auro, argento, et ligno constans. explicatio haec quamplurimis non arridet: sentiunt enim quod numerus praedicamentalis est multitudo tantum resultans ex divisione continui: ut tres guttae aquae: unde in eorum opinione ligna numerata ex auro, et argento, utpote ~~partium~~ multitudo

resultant ex partib. diversæ rois, ñ cstituunt numerū præcitalē: Nā duo lapides, et duo ligna ñ unicū numerū quaternarium, sed duplex binarium faciunt juxta illud Arist. Bis tria ñ sunt sex. hæc tamen omnino voluntarie dicuntur, nulla ro, nec disparitas assignatr.

Dictū autē Arist. verū tenet: nā in duplici ternario duplex eiq dati fra, seu duplex unitas, quæ dicitur ultima, et ñ ordinata ad aliq: proindeque duplex est totū, sive partes sint diversæ rois, sive ejusdē rois, ut tres, et tres guttæ aquæ: unde numerus præcitalis cstat qdē ex plurib. unitatib. quantitativis, sive ejusdē sive diversæ sint rois. Hic lationi calamū exagitari solet: an numerus præcitalis sit vera species quantitatis discretæ? afirmativa responsio cformior explicatione, quā supra dedimus de quantitate discreta. Nā numerus ē multitudo ñ ut sq sed unitate ordinis, ideoq ē unūgenere unitates habens in ratione prima, et 2a adinvicē ordinatas. quo in sensu unū dicitr cumulum, ex plurib. frib. cstans, una pulchritudo ex partib. recte dispositis coalescens.

Hic placet Philos. Quantitatis pprietates exponere ex dictis pariū aut nihil dificultatis habeant. 1a ē ñ habere ctrariū; ē nulla quantitas ā subito expellat. 2a Non recipere magis, et minus, eo modo quo de substa diximus. 3a qd ab ea res æquales, aut inæquales dicatr. 4a qd sit gravis, l levis, aspera l lenis, diafana, l opaca. 5a ē mensurabilis. ē 6a ē divisibilis.

Caput Quartum.

Quid, et quotuplex sit Qualitas, et quænam ejus Proprietates.

Qualitas cmuniter definitr: id quo aliqd dicitr quale: seu id quo respondetr ad interrogatum quale ē subtum: quā definitio tradita ab. Arist. tract. 2 de Prædicatis cap. 1o eā tamen aliqui ctemptu exploderunt ñ modico: aliasq assignant prout cuiq placuit. modus videtr: sed hi ñ advertunt prædictā definitionē et descriptionē ñ tā rei, quā nominis, qd et Geometris solemne ē in suis definitionib. Quare prælaudata definitio proz. nobile gitima ē clara, et perspicua: ē interrogatū illud: quale ē subtū nempe hō? ita ob. ē per se notū ut qlibet, quamtumvis rusticus respondere valeat: ē doctus, aut indoctus, dives, aut pauper; æger aut sanus &.

Tenenda igitr ē prædicta definitio: præcipue, ē cæteræ, quæ ab iis, qui illā rejiciunt, cficiuntr, ita sint obscuræ, ut qualitatis notionē potius cfundant, quā explicent, teste P. Vincentio Tosca, q postquā octo definitiones recenset, eas, ē aliis quas omittit, rejicit ut obscuras, et dificultatib. implicatas. Qualitas dividitr, seu distribuitr ab. Arist. in quatuor classes; inquarū qualibet geminæ ctinentr qualitatis species. In prima classe sunt Habitus, et dispositio. in 2a Potentia, et impotentia. In 3a Passio, et Patibilis qualitas. In 4a Demū forma, et figura. Quas ut clare percipiatis, singillatī percurrere placet.

Habitus ex ppria nra diuturnior ē: Dispositio autē ñ diu perma=

nens: q^d q^d itaq facultati naturali advenit, quo nempe subtum disponitur ad aliq^d operandum cognoscendum &c. si diu permaneat dicitur habitus, sic oes sciæ, et artes in hoie, et virtutes infusæ in anima. unde Habitus definiri solet: qualitas difficile mobilis a subto. si vero facile deleatur, parumq durat appellatur Dispositio: quales sunt morbus et valetudo, dum cito transeunt, scia, quæ cito obliviscitur, et alia hujusmodi.

Potentia hic sumitur pro virtute agendi, seu activa, eaq vegeta, seu robusta, qualis e, quæ reperitur in hoie sano ad deambulandum. Impotentia vero pro carentia prædictæ virtutis; aut etiam pro languida, et infirma potia, ut in claudo potia deambulativa, et in sene visiva. Potiæ aliæ sunt Animæ ut intus voluntas, et memoria: aliæ vero corporis, ut vires oes; quæ insuper sunt differentiæ: nam aliæ dicuntur, et sunt activæ ut vis generatrix, augmentatrix, alteratrix, motrix, et sensus tum interiores, et exteriores: aliæ vero passivæ vocantur, et sunt: ut durities, mollities, raritas, densitas &c. de qb^s fusius in Physica.

Passio, et patibilis qualitas tertiam classem efficiunt: utraq tamen accipitur pro qualitatib^s sensum afficientib^s: ita ut aliq^d patiatur sensus. hac tamen differentia, q^d patibilis qualitas diu durat, ut rubor in facie alicujus hominis ex peculiari temperamento proveniens. rubor vero, q ex verecundia provenit, cito evanescit, et Passio dicitur. Sunt odor, sapor, et aliæ qualitates sensibiles, sive, et animi perturbationes, ut ira, gaudium, et aliæ ad hanc spectantes qualitatis speciem; atq adeo passiones communiter appellantur.

Forma denique et figura ad quartam pertinent classem. nomine figuræ intelligitur quantitas intra quosdam definitos terminos clausa. Itaq de illa dicitur q^d sit rectilinea, curvilinea, &c. Nomine vero formæ intelligitur eadem quantitas, non modo circumscripta, sed insuper certa symetria, et proportione membrorum, quæ sensui grata, aut ingrata appareat. unde de forma dicitur q^d sit pulchra, deformis, horrenda &c. Pulchritudo igitur definitur Cicerone teste: Apta figura membrorum cum quadam coloris suavitate. Plures inter formam, et figuram hoc assignant discrimen, q^d hæc sit exterior corporis circumscriptio, forma autem internarum partium dispositio. Cera enim dum ex rotunda fit quadrata figuram mutat et speciem: et tamen formam ceræ servat, nempe internam configurationem partium insensibilium, qua ab alijs distinguitur. Quare expositio hæc accuratior videtur, licet 1^a aliquando sit recta.

Qualitatis proprietates tres communiter assignantur: 1^a e ~~non~~ habere contrarium, sic calor contrariatur frigori: 2^a ~~[struck out]~~ suscipere magis, et minus, seu intendi aut remitti. sic una res e alia frigidior: hæc tamen differt proprietas ab qualitati non competit: virtus, voluntas, et figura nullum habent contrarium, nec possunt intendi, aut remitti. quo modo autem fiat qualitatis intensio explicabitur in Physica. 3^a denique e fundare similitudinem, vel dissimilitudinem: illa enim similia dicuntur, quæ eisdem qualitatib^s pollent dissimilia vero quæ diversis. Hic inquiri solet an dentur qualitates absolutæ ab omni substantia distinctæ? affirmative respondeo. Nam gratia, charitas, dona spiritus S^ti virtutes supernaturales, insuperq sciæ oes et habitus sunt entitates quædam ab anima, et inter distinctæ alioquin oes anima est natura illustrata scijs oib^s, omnibq decorata virtutibus. cujus contrarium experientia patet, hic enim immutata animæ substantia ex peccatore fit justus, ex indocto doctus &c. g.

Caput Quintum

De Relatione, sive de Praedicamento ad Aliquid.

Explicandum aggredimur praedicamentum, cujus idea utilior prae omnibus reputatur, meritoque quippe cujus notitia maxime juvat ad dificultates, tum philosoficas, tum Theologicas enodandas. quapropter accurate ē examinanda, et nos in hoc capitum avide properare debemus: est autem relatio modus ille, quo plura inter se referuntur, alijs quoque effertur nominibus: nimirum, ordo, respectus, habitudo, connotatio, comparatio, et tendentia unius ad aliud. Itaque relata sunt v.g. Pater, et filius: Paternitas, et filiatio relationes dicuntur. Dividitur 1° relatio in realem, et rationis. 1a non dependet ab intellectu, ut relatio Patris ad filium, causae ad effectum. 2a ~~prout~~ datur dependenter ab intellectu, ut relatio generis ad speciem. de quo satis in logica.

2° dividitur in relationem secundum esse, et est illa cujus totum esse est in respectu ad aliud, ut paternitas &c. et in relationem secundum dici, cujus esse quam vis sit quid absolutum, nequit explicari nisi in ordine ad aliud, ut scientia, et potentia, quae licet sint quid absolutum explicantur tamen in ordine ad objectum. Plures relationem secundum dici, connotationem rationis confundunt, immeritoque, connotatio rationis utpote admittatur realis, cum sit in substantia secundum esse, ut patet. ~~Tertia et praecipua relatio dividitur in transcendentalem, et praedicamentalem.~~ Alij tamen sentiunt relationem secundum dici coincidere cum relatione transcendentali, meritoque, cum in omni re quantumvis absoluta reperiatur aliquis ordo saltem ad Deum, et ad causam efficientem, in quo consistit falsitas relationis transcendentalis: cujus explicationem immediate subjicio.

Tertia, et plausibilior relationis divisio ē in transcendentalem, et praedicamentalem. Relatio transcendentalis ē illa, quae petit respicere terminum aliud minimus ~~quatenus ad mixtum habet rationem~~ ut causa effectum, sublatum exercet erga illum, nempe illum respicit. Relatio autem praedicamentalis ē cujus totum esse ē ad aliud se habere, sive quae respicit solum objectum. Relatio autem praedicamentalis in v.g. ut relatio similitudinis inter duo alba. Hinc patet discrimen inter relationem transcendentalem, et praedicamentalem: haec enim ita ē purus respectus, ut petat respicere terminum nullum aliud minus habeat. vernacule mirar por solo mirar. transcendentalis vero respicit quidem terminum, sed quatenus permixtum habet rationem causae, effectus, objecti &c. ideoque quid mixtum ē ex absoluto, et respectivo, ac proinde in puro respectu non consistit.

Insuper dividitur relatio in mutuam, et non mutuam. 1a datur cum ex parte utriusque extremi adest reciproca relatio ut inter duo alba. 2a vero inter extrema, quorum unum respicit aliud, non tamen ē contra, ut relatio scientiae ad objectum, quod non refertur ad scientiam, et relatio creaturae ad Creatorem: quia haec creatura realiter refertur ad Creatorem, non tamen ē converso. Relatio mutua alia dicitur aequiparantiae, cui ex parte utriusque extremi respondet relatio unius denominationis. talis e quae inter duo alba, aut duo aequalia exercetur quae relatio mutua dicitur similitudo, aut aequalitas. Alia vero disquiparantiae vocatur, et ē cui ex parte termini dissimilis correspondet relatio, ut paternitati cui respondet filiatio.

Tandem ratione fundamenti dividitur relatio in triplex genus relationum: Relationes primi generis sunt appellantur, quae fundantur in unitate, et numero, idest in convenientia, aut disconvenientia: juxta illud: unum in substantia facit idem, in quantitate

æquale, in qualitate simile. substia hic sumitr pro essia: unde, quæ in essia conveniunt, sunt idem, non realitr. sed per raonem dicuntr tamen idem realitr ving unitate, et multitudinis. Relaões 2.ⁱ generis sunt, quæ fundantr in actiõe, et passiõe; quæ relaões fundant oẽs effectus, et causa, sic paternitas in actiõe generativa fundatr, filiatio vero in passiva &. Relaões 3.ⁱ generis fundantr in mensura, et mensurabili: non quoad quantitatẽ, sed unice quoad perfectiõem, tales ẽ relao scia ad objtum: perfectio nempe scia mensurata per objtum a quo specificatr. hic plurimi calamo exagitari solet an tria ista fundent relaões reales prentales. res fere aut nihil utilitatis afferet, proindeque eam libentr omitto.

Quæstio Prima.

Num dentur aparte rei relationes prædicamentales?

§ 1.

Sentia fuit Nominalium non dari in re relaões prentales, quam opiniõem ab scholis jam diu exulantem suscitarunt, ac illustrarunt quidam Recentiores, asserentes proinde relaões fabtr existere in actu intus operante unum ad aliud. atque adeo relaõem fabtr acceptam supra fundamentum, et term, raõem qui fundandi tantum addere denominaõem extrinsecam, ab actu intus referente desumptam. Ita Sapientissimi Patres Maygnanes sequens, quos refere, et sequitr P.r Vincentius de Toca. Tract. 2.º de Metaphysica intentionali lib. 3. cap 6. Prop 57, et 58. contraria tamen opinio omnis est tam intra, quam extra scholam Thoæ æque est

Assertio Vera § 2.

Dantr aparte rei relaões prentales fabtr tales. suadetr raõe: Nemine cogitante duo alba et quatuor sunt fabtr similia: sed similitudo ẽ relao prentalis: ergo per unam earundem ving ẽ realitr fabtr sicut aliud sunt fabtr similia: sed nemine cogitante ita sehabent duo alba et quatuor: ergo. confirmatr: Independentr ab intellectu Pater ẽ realitr Pater filij ab ipso geniti: in vocib. abutamur: quod est paternitas ẽ relao prentalis: ergo. urgetr, Relao Patris ad filium realis ẽ in divinis: ergo in creatis. Ra probatr: primum ẽ verum quia Pater æternus realitr generat filium: sed hoc etiã accidit in creatis: ergo. Nec valet dicere hanc raõe probari relaões creatas eẽ substias, sicut divinas. Non inquam valet. quia in creatis tantum sunt accidens, ut patet in mi... [illegible]

Solvuntur argta § 3.

Argues 1.º: Relao prentalis nec ẽ substia, nec accidens: ergo non ẽ aliquid reale: hoc enim ẽ substia, vel accidens, ut patet per ans. Relao nec ens perse, nec in alio. sed ad aliud: ergo = Respondeo relaõem, quæ in substia fundatr, eẽ entitative substiam, et ens perse. quæ vero fundatr in accidenti, eẽ entitative accidens, et ens in alio. Relao tamen pro fabti accidens est metaphysicum, aut logicum respectu fundamenti proximi, dicitque ex modo signandi conceptum in respectivum, et in predicamento accidentis locatr. = sed inferes: ergo relao pro fabti dicit conceptum in: ergo non ẽ tota in ordine ad terminum: conceptus in dicit tantum ordo ad subjtum.

Nego consequa 1.ª Nego 2.am seq. cujus insufficientiam probaõem dist. conceptus

tur in absolutus concedo: respectivus nego. o relao ~~facta sumpta~~ totq eē relaone pro fati sit in ordine ad tmz: subto qdq ommunicata, et qd respectivz: hoc ē n sis sens in illo, sed illud immediate et intransitive referens ad aliud. quapp a sceptus ad relaois includit sceptz in: quia etsi sponte respectivus n ē tantz ad subtz, sed ipsi ommunicata, et referat, seu ordinet ad tmz = ~~Replicabis: Independenter ab intu, n data~~ ~~sceptus~~ Argues 2º. Contra dicta replicabis: Independenter ab intu nullus data sceptus ad: g. nec relao. pr ans: independenter ab intu filius ug emanat a Patre, qua sensus nempe ab eo generatz: quemine cogitante nulla data sceptus ad in relaoe: ans patet, et sra liquet, nq filius prout emanare a Patre, n tendit ad illz, o emanare ab, et tendere ad sunt tmi oppositi. Accedit, qd imperceptibile appare vnz albz tendere ad aliud physce, ni tendentia pary philosophice loquendo metaphorq sapiat. = Ad argtz ex Vincentio Tosca terumq respondeo filiz emanare, seu generarió Patre eē qdq fundamentz proximz, ex quo nrio resultat ordo, sive respectus, quem dicit filius ad Patrz, inquo onsistit sceptus ad.

Quare sive filius ad Patrz, sive vnz albz ad aliud tendit, n quia moveatr physce, sed vnice quia ordinq, sive respectz dicit ad tmz, o nec filius se habeat disparate erga patrz, nec vnz albz erga aliud, qd sufficit ut ordo, sive respectus realis, et physcus sit. = Replicabis: Relao ē oparao vnius rsalio: sive vnz ē sicut aliud: sed oparao fit ab intu: g. = Dic Relaoq eē oparaoq obtivq, n vero fatq. hac enj illq habet pro obto. Insistes: Nulla data causa realis realis g. pr ans: ad relaoq n data persomotivq: g. = Respondeo causq producentq fundamentz producere etiam ejus relaoq: hqc enj indistincta entitas ē ab entitate fundamenti, ut infra dicetr. ex quo fit qd n ad relaoq sed ad fundamentz data persomotiva.

Quaestio Secunda.

Inquo essentia Relationis predicamentalis consistat?

Pro dubij resolutione notandz ē alias eē fras, quae ommunicatae subto ~~ipsi~~: o Alia sunt frae, qua vnune quanq effectus falis primarius ommunicatus subto, se habeat per modz actus nq effectus falis primarius primi, et per modq potiae ad actq. sic intus ostituit hoq potentq intelligere, uo ommunicatus subto, se habeat ut potia, sive aptitudo ut intus, uo Iunctas vero potentq amare. + Alia vero sunt frae, quae subto tribuunt effectz de linea actus 2ᵢ ut cognitio, volitio, existia vmbt. ideoq actus 2º ē illarq effectus primarius. quaesita magis sunt an relao sit de 1º frarq genere an vero de 2º quaerere. ~~uestas f. alio vº +~~ Advertia traterq notanq per actq signatq n ēē idq ac actq primq, nq actus signatus ē actus 2º quoad ontentia considerata. actus vero 1ᵢ sive signate, sive exercite semper e potia ad actq 2ᵐ. Iniponitr 1º in hac re sentia tuetr effectq falq primarq relaois ostituere subtq proxime referibile, actq q ad referendz: ideoq ostiq relaoq in referibilitate onsistere. sic plures Thomistae cum Cayetano. 2º defendit praedictq effectq ostituere subtz actu relatq. ita sentit, et qq plurimi ex nris.

Assertio Nra. S.ª

Essentia relationis predicamentalis consistit in actuali exercitio referen=

di subty ad tny: Probatur 2° essentia relationis praedicamentalis consistit in eo, q. primario communicat subto: sed hunc primario communicat exercitium referendi, seu esse actuale

latum: g. pr. mi: id relatio primario communicat subto, sine quo intelligi in subto non potest: sed non potest intelligi absq. exercitio referendi: g. pr. ~~mi~~ mi: relatio praedicamentalis

consistit in ordine, sive respectu ad aliud: sed ordo, et respectus ad aliud impotest intelligi in subto. quin simul intelligatur, et illud actu referens, in ~~quo sane stat exercitium re~~

ferendi: g. Ita essentia relationis supra stabilita, et mi patet a paritate volitionis, et intellectionis, quae, quia prima, et actualis tendentia sunt ad obtum intelligi non possunt in

voluntate, et intellectu, quin actualis intelligatur ordo, et respectus ad obtm: g.

+ Item quae definitio est... potentia

~~Confirmatur: sicut unio i ratio uniendi, ita relatio e ratio~~ ~~referendi: sed requirit intelligi unio communicata subto, quin illud actu uniat, seu actu uniatur~~

~~et unitae: g. et relatio, quin subtm actu referat, tum relatum constituat. Ultimo~~

Confirmatur: sicut unio e ratio uniendi, ita relatio e ratio referendi: sed implicat unio cujus ratio primaria non sit reddere extrema actu unita: g. Urgetur. Relatio praedicamentalis, ut distincta a transcendentali exigit tnm actu existentem: g. ejus essentia

consistit in actuali exercitio referendi: ans. ut certum supponitur, et cons. pr. subtm proxime referibile non exigit tnm actu existentem: g. si relatio & ans. patet ipsa referibilitas salvatur in tro

possibili. Denique Uor e effectus falsus primarius relationis praedicamentalis, qd. conveniat subto independenter ab ipsa: ita se habet referibilitas proxima: g. pr. mi: subtm esse proxime refe + et cujus est sine actu

ribile nihil aliud e, quam habere potentiam proximam ad relationem: sed hoc in subto intelligitur prius

prioni ad relationem, sicut potentia proxima ad albedinem in subto intelligitur prius prioni ad albedinem:

g.

Solvuntur argumenta &c.

Argues 1° essentia relationis praedicamentalis consistit in eo, q. primario communicat subto

cui inest: hoc e referibilitas proxima: g. pr. mi referibilitas ~~proxima effectus~~ proxima

~~primarius. atque~~ e in subto actu relato pro prioni ad actualem tendentiam: sed et

effectus primarius relationis: g. pr. mi: referibilitas proxima e effectus primarius ali

cujus sive accidentalis: non alterius quam relationis: g. ~~Urgetur~~ fundamentum (?) relatio: substantia enim e se ens

absolutum a se ipsa, et non respectivum ~~in re~~ in ordine ad aliud, sed referibile ei accidentalitatis convenire non et

a relatione. Confirmatur: prius intelligitur relatio communicata subto secundum conceptum in quam

secundum conceptum ad: sed per conceptum in non constituitur subtm actu relatum: g. referibile.

Ad argtm respondeo referibilitatem proximam consistere quam in capa

citate proxima subti, ut actu referatur: unde nihil minus q. relationem praecedat, ~~nec ab ipsa~~ ~~proveniat~~ et non sit effectus primarius illius + Ideoq. referibilitas ~~enim~~ non e de linea relationis praedicamentali, nec facit, q. subtm sit ad aliud ordine praedicamentali, sed unice transcendentali. Hic similitudo e accidens physicum, sed logicum, quatenus e extra essentiam metaphysicam

subti pro subtm quod licet tota sit in ordine ad se ex conceptu primario, secundario tamen

e in ordine ad aliud habet esse susceptivum relationis, et aliorum accidentium, et sic referibili

tas in eo subsistit pro prioni ad relationem sicut dealbabilitas pro prioni ad albedinem. Ad

Confirmationem dico conceptum in relationis includere conceptum ad, subindeq. subtm constituere actu relatum,

& dico conceptum in esse omnium accidentium, atque adeo nostram communicare subto, q. respectivum quem

dicit per conceptum ad sit accidentalis, seu q. accidentalitatis afferat.

Argues 2° prius intelligitur relatio communicata subto secundum conceptum in quam secundum conceptum ad: sed pro illo prioni ~~intelligitur~~ subtum constituitur referibile: g. pr. mi: relatio secundum conceptum in aliquem esse communicare subto, et non esse actu relatum: g.

Argues 2º: Potest concipi relatio non concepto exercitio referendi: ergo hoc non est essentia
relationis. probatur antecedens: exercitium referendi exposcit terminum existentem; sed valet concipi relatio ut
sic non concepto termino existenti: nam nullus excitat terminus ut sic: ergo explicatur: similitudo ut
sic nullum habet terminum existentem: nam omne simile subse continet: sed similitudo ut sic exe=
... ergo = Ad argumentum nego antecedens, ad probationem distinguo maiorem: existentem exercite, vel signate
concedo maiorem; exercite praecise nego maiorem, et sic distincta minori consequentia: quia actus secundus ipso
debet accipi vel exercite, vel signate ut ex notabilibus patet: Relatio autem utpote actus secun
dus accipitur exercite, dum concipitur ut constituens subiectum in actu exercito relativum; signate
vero, quatenus hoc ipsum exercitium consideratur quoad propriam essentiam.
Unde relatio ut sic non tam dicit exercitium referendi exerci
te sumptum; hoc enim est ipsi accidentale, sed unice exercitium signatum, in quo sita est re
lationis essentia; proindeque talis exigit terminum signate existentem; nam talis debet esse terminus qua
lis relatio; ex quo ad confirmationem dico quod similitudo ut sic comprehendit omne simile sub
hac relatione; minime vero sub ratione terminandi; ideoque ei non deficit terminus quem
ratione referendi, minime vero sub ratione terminandi; ideoque ei non deficit terminus quem
signate respiciat. hec tamen confirmatio multam difficultatem infert in sententia asser
ente relationem terminari ad absolutum, nam similitudo ut sic non continet rationem abso
lutam ad quam debeat relatio terminari; proinde nullius roboris est.
Replicabis: ergo relatio ut sic dicit exercitium referendi essentialiter
signate sumptum, minime vero exercitium exercitum: ergo constituit subiectum referibile
in ordine ad exercitium exercitum; consequens non constituit subiectum referibile, quam exerci
te relatum. ergo tamen per hanc referibilitatem constituitur relatio. = Nego 2am consequentiam, quia exer
citium signatum non se habet ut actus primus respectu exercitii exercite sumpti; nam subiectum
a demptis ipso habeat referibilitatem, seu capacitatem proximam ut referatur exercitio
exercito; ideoque ei non tribuitur a relatione referibilitas: hanc enim ipso se habet in li
nea absoluta. ut vidimus argumento in unione, intellectione etc., quae quomodocumque sumantur
essentialiter constituuntur in exercitio, et semper sunt fere de linea actus 2i.
Argues 3º nimirum praecipuo fundamento Caietani: Relationes
Divinae non constituuntur in actuali exercitio referendi: ergo nec creatae utpote illarum
participationes. probatur antecedens: Relatio qua Pater aeternus refertur ad filium intelligitur aeter
no Patri communicata, in ipsoque existens, quin concipiatur Pater actu relatus ad filium;
ergo probatur antecedens: pro priori ad generationem filii intelligitur relatio in aeterno Patre; sed pro illo
priori non intelligitur Pater aeternus actu relatus ad filium, nam nondum intelligitur filius;
ergo probatur maior: pro priori ad generationem filii intelligitur Pater consti
tutus in esse relationis paternitatis: ~~dicitur quod ab ... non ipsa~~: sed per relationem paternitatis constitutus
in ratione primae personae ut solemne est apud theologos: ergo.
Pro huius theologici argumenti solutione nota in Divinis relationibus tri
plicem reperiri conceptum expressive distinctum: nimirum Hypostasis, seu personalitatis, ori=
ginis, et relationis: conceptus Hypostasis correspondet relationi, ut dicenti conceptum in. ori
ginis ut dicenti conceptum Ab. et relationis ut dicenti conceptum Ad. Per primum ~~constituitur~~ intelligitur
Pater aeternus constitutus in esse primae personae; per 2um in esse originantis, et active
producentis; per 3um autem intelligitur actu relatus ad filium. Ex his ad argumentum negans:

ad probaōẽ dist: ans: intelligit sub munere Hypostasis, seu in sensu ans; sub munere, et sensu relaois, nempe ad nego ans, qua distioō ceteris occurrendu. Igit et re

Igit et relao ostituta per actuale exercitiu referendi sat e q̃n posse intelligi sub ppio munere relaois, nempe sub sensu ad, quin similiter intelligatur exercitiu: hoc aute ita evenit in relaoe paternitatis divinae et paleae quae quin sub alio munere intelligi posse absq illo: q̃d tantu in relaoib divinis locu habet ob earu infinitudinu, et eminentiu = Sed dices: pro illo priori intelligitur Pater dicta persona: ostitutiu, et distinctu ergo sunt: sed ostituta dicta persona per relaoe in ea persona: ostitutiu, et distinctu ergo sunt: sed ostituta dicta persona per relaoe in ea relaois; etenim in divinis oia sunt unum ubi non obviat relaois oppositio. ut docet D. N. Anselmus: q. Dic Pater per relaoẽ sub munere Hypostasis ostitui dicta persona indeterminate ab aliis: per relaoẽ aute sub ppio sensu relaois ostituitur Pater dicta persona determinate a filio, cui et dicitur relative opposita: ideoq nihil obstans.

Quaestio Tertia

Utrum Relatio praedicamentalis realiter distinguatur à suo fundamento proximo?

§. 1.

Pro facili captu hujus subtilis, et celeberrimae disputaois sciendu e in qua libet relaoẽ praedicamentali, seu cathegorica quatuor nõ reperiri: nempe fundamentu quod, seu remotu, q̃d etiam subiectu relaois dici solet: deinde fundamentu quo seu proximu, q̃d e rao fundandi: relaoẽ ipsa, sive raoẽ referendi: et tandem terminu ad quem terminatur relao. hoc exemplo illustrantur oia: sit paries albus A, qui similis pariete eque albo B, ut. Paries A e fundamentu quod, remotu seu subiectu: albedo ipsius fundamentu proximu, seu rao fundandi: similitudo ipsa e relao, seu rao referendi, et paries B e terminus relaois.

Quaerit itaq Num relao praedicamentalis realiter distinguatur à suo termino proximo fundamento? Nam de remoto nullus dubitat esse q̃d a relaoe distinctu. Dubitatur utrum relaoẽ ante alteru ex ipsis realiter identificetur. Nostra omnium assensum relaoẽ commodu a fundamento proximo, et termino realiter distinctu: q̃d cui opinioni scotistae vero, et in parti ex nostris subscribunt, et Eminentis: Existentia relaoẽ a fundamento, et termino indistinctu propugnat, asserens cum utroq adequate, cum quolibet aute inadequate identificari: ita Recentiores Societatis ut Arriaga, oviedo: eam vero Conimbricenses cum D. eximio propugnant relaoẽ indistinctu a fundamento, distinctu tamen a termino. hanc ut Anselmo nostro propug amplectitur Em. D. C. de Aguirre tomo 1º theolog. tametsi ostrariu in Metaphysica senserat: forsa ut Auctor apparenti opposite sententiu e mutare sibi. Dico

Assertio Ima:

Relatio praedicamentalis realiter distinguitur a termino, identificatur tamen cum proximo fundamento: duplicem partem praeseferre assertio, quaru 1a breviter suadetur: esse terminum e aliud à totoree relaois praedicamentalis: q. n e idem per ans: totu esse relaois praedicamentalis e ad aliud; sed illud aliud e terminus: q. ostirmatur ostexiu ex fundamento et termino n e ad aliud: sed relao praed:

talis tota e in ordine ad aliud: g. Veget ideo juxta adversarios teste P. Losada realiter distinguitur a fundamento simul et termino, quia nequit intelligi sine illis: hac rao e nulla: g. pr. min. nequit intelligi cognitio actualis obti adequate sumpta n intellecto obto; et potia intellectiva: sed cognitio actualis realiter distinguitur ab obto, et potia intellectiva ut patet.

Secunda, et principalis pars assertionis expresse traditur a D. Anselmo, q in Monologion Cap. 21 postquam adstruit nihil accidentale posse Dei obesse immutabilitati advenire: hoc sibi objicit: Quomodo non e parti- ceps accidentis, cum et hoc ipsum, quod maior est omnibus aliis naturis, et quod illis dissimilis est illi videatur accidere? Cui satisfacit per hac verba certo, et in- mortalitate digna: Sed quid repugnat, quorumdam, quae accidentia dicuntur sub- ceptibilitas, et naturalis incommutabilitas, si ex eorum assumptione nulla sub- stantiae consequitur variabilitas? omnium quippe, quae accidentia dicuntur, alia non nisi cum aliqua participantis variatione adesse, et abesse posse intelliguntur, ut om- nes colores. Alia omnino nullam, vel accedendo, vel recedendo mutationem, circa id de quo dicuntur, efficere noscuntur, ut quaedam relationes. Constat namque quia homini post annum praesentem nascituro, nec maior, nec minor, nec aequalis sum, nec similis; omnes autem relationes has utique cum natus fuerit sine omni mei mutatione ad ipsum habere potero, et amittere secundum quod crescit vel per qualitates diversas mutatur. Hactenus Benedictionis Doctor. Loqui sic: subtm proprie mutatur, l saltem mutari intelligitur per receptionem accidentis aut modi physici: sed per relationem similitudinis, et aequalitatis et nullatenus mutatur subtm: g. maior tis patet, et min e admissa Parentis nostri.

Insuper: si relatio aliqua quantumvis minima mutaonem inducerat in creatura nulla est paritas Parentis Anselmi ad ostendum immutabilitatem Dei c susceptione relaonis: hanc enim probat ex quo creatura absque sui mutatione relationem suscipiat. sed nefas e tale dicere: g. Denique si haec illa, et minutissima mutao, quae ad summe adveniat per relaonem, in compatibilis e immutabilitate omnimoda: sed n e subsceptio relaonis juxta Adversarios P.: g. hyen entitas, l modus realiter a fundamento distinctus. Idipsum q. P. Anselmus docet Angelicus Praeceptor S. Thom. lect. 3. per hac verba: Nihil advenit mihi de novo per hoc q. incipio ee alteri aequalis.

Pr Assertio rao: Relatio ~~similitudinis~~ praesentis praedicabilis ~~similitudinis~~ qua unum album refertur ad aliud n e realiter dista ab albedine: sed hoc e proximum ejus fundamentum: g. pr. min. per hoc praecise q. duo alba habeant albedinem absque relaoe realiter superaddita di.

Pr Assertio rao: Relatio qua unum album refertur ad aliud e praedicabilis: sed hoc n e realiter dista ab albedine, quae proximum e fundamentum talis relaonis: g. pr. mi. per hoc praecise, q. duo alba eandem habeant albedinem* dicuntur (*absque relaoe realiter superaddita) relaonem similitudinis: g. pr. ans: relao similitudinis versatur in ea, quorum qualitas e una: sed duo alba per hoc praecise, q. eandem habeant albedinem sectusare taoe superaddita eandem eliq dicunt specificam qualitatem, nempe albedinem: g. Ma. e una e specie alia +

est Philosophi & Methaph. Mi; et ita liquent: Urgetur: Per illam fam unum album assimilatur alteri per quam est sicut illud: sed unum album per solam albedinem est sicut alterum: ergo

2°. Quantitas est alteri aequalis per hoc praecise, quod eandem habeat extensionem: sed duplex quantitas bipalmaris v.g. eandem habet extensionem. tamet si nullus respectus distinctus ab utraque resultet: ergo = Dohis praecitua manet solutio, quod in ore omnium Thostarum assentium duo alba absque relatione superaddita esse similia fundamentaliter, non vero formaliter (quia licet albedo sit ratio, in qua, sive supra quam fundatur similitudo: fundamentum qua, sive ratio cujus assimilantur debet esse relatio superaddita.) Praecitua lingua manet: demum tamen impugnatur 1°. ut unum album sit simile formaliter sicut aliud satis est, in quo sita est similitudo formalis sat est, quod utrumque habeat albedinem aeque intensam: sed hoc omnino independens est a quocumque respectu superaddito: ergo

quia per hoc praecise quod haec albedo sit aeque intensa ac alia, erit utique sicut illa in quo stat justa rationes similitudo formalis. Nec ergo quia hanc relationem nobiscum impugnant Thostae ostendamus rei relationem (?) existere in denominatione extrinseca.

2°. Ipsa sine ille respectus superadditus causans similitudinem formalem inter duo alba est formaliter album, vel non? Si 1m ergo ideo sunt formaliter similia, quia sunt formaliter alba, adeoque sola albedo est ratio formalis assimilandi: si 2m: ergo per ipsum non sunt formaliter similia: haec ratio patet: quod formaliter non est album est formaliter dissimile albo: sed nihil ostendit formaliter simile alteri, per id quod est formaliter dissimile ipsi: ergo 3°. Ablata divinitus relatione superaddita relatione similitudinis illa duo alba forent similia in non habere relationem; non fundamentaliter: ergo formaliter. probatur: illa sunt fundamentaliter similia, quae per supervenientem relationem fiunt formaliter similia: sed quae similia sunt in non habere relationem nequeunt fieri formaliter similia per supervenientem relationem, haec enim potius destruerent eorum similitudinem: ergo odit. (?) Patanco.

Si Dicas illa duo alba esse fundamentaliter similia quatenus fundant relationem rationis, per quam fiunt similia formaliter in non habere relationem realem. Si hoc inquam dicas ut dicit Ill. Patanco facile impugnaberis: tum quia si duo alba relatio rationis sufficiens reputatur ad similitudinem formalem, ad quod ipse et ceteri Thostae nobiscum admittunt relationes reales. Deinde: illa duo alba prout priori ad relationem rationis erunt similia in non habere relationem realem, nec rationis: non fundamentaliter: ergo formaliter, et sic redit argumentum factum:

Denique corroboratur assertio: posita relatione realiter a fundamento distincta datur processus in infinitum, quod est philosophicum inconveniens: ergo probatur assumptum posita relatione a fundamento distincta, et duabus realibus Paternitatis v.g. tales relationes dicerent relationem similitudinis: utraque enim referret suum fundamentum ad tum: ergo nullam aliquam superaddita relationem, de qua idem fiet argumentum et sic deinde usque in infinitum: ergo = Dicere relationes paternitatis per se ipsas assimilari, et referri; quia sunt in linea relativa, et ad unum (?) rationis formalis non data alia: Dicere inquam hoc est incidere in praecipuum argumentum, quod nobis opponunt Thostae: quod sic ostendo: Relatio qua paternitas Petri assimilatur paternitati Joannis valet ab illa realiter separari, si vera est Thostarum sententia: sed separabilitas est signum realis distinctionis: ergo prima deficiente paternitate Joannis Paternitas Petri non remanet illi similis: sed paternitas relatio similitudinis ab illa separata, nulla est relatio separabilis a fundamento, et sic ultro corruit praecipuum argumentum cui innititur sententia Thostica ad oppositum nobis stabiliendum.

Denique per assertionem (?) posita relatione a fundamento distincta Paternitas relationes Paternitatis Petri et Joannis dicerent relationem similitudinis: ergo nullo (?) esset inconveniens (?)

Solvuntur Argumenta

§ 3.

Argues 1o: Relatio praedicamentalis realiter separatur a proximo fundamento: ergo realiter distinguitur ab illo: separatio enim realis est signum evidens realis distinctionis ut fert mundi ne prologumeno: pr. ans: relatio realiter deficit quin deficiat fundamentum: sed hoc non stat absque reali utriusque separatione: ergo pr. ma: Deficiente termino deficit relatio; sed terminus deficit quin deficiat fundamentum: ergo pr. ma: deficiente termino deficit ordo, sive respectus ad illum: sed relatio est ordo, sive respectus ad terminum: ergo – Ex his summa praecipuum fundamentum sententiae adversae: ad illud: dist. ans: realiter separatur quoad entitatem nego ans: quoad denominationem et motionem concedo ans. ad probationem dist. ma. deficit quoad entitatem nego ma: quoad denominationem et motionem concedo ma. qua distinctione caeteris occurrendum.

Argues 1o. Relatio praedicamentalis realiter separatur a proximo fundamento: ergo realiter distinguitur ab illo: separatio enim realis est evidens signum realis distinctionis: pr. ans: Relatio deficit quin deficiat fundamentum: sed hoc non stat absque reali utriusque separatione: ergo pr. ma: Deficiente termino simul deficit relatio: sed terminus deficit quin deficiat fundamentum: ergo pr. ma: Deficiente termino deficit ordo, sive respectus ad illum: sed relatio est ordo sive respectus ad terminum: ergo. Ex praecipuum sententiae adversae fundamentum: ad quod dist. ans: realiter separatur quoad entitatem nego ans: quoad denominationem et motionem nego concedo ans: ad probationem dist. ma: deficit quoad entitatem nego ma. quoad denominationem et motionem concedo ma: qua distinctione caeteris est occurrendum.

Ut itaque clarius distinctio: quod deficiente termino deficit quidem relatio quoad hoc quod est denominare subiectum relatum ad terminum: sed tamen permanet eius entitas relativa. Relatio itaque similitudinis nempe qua paries albus refertur ad alium similiter albus duplicitatem valet accipi entitative scilicet et denominative. entitative accepta est ipsa albedo potens alteri coexistere, et ut sic est illa. denominative autem est ipsamet albedo ut coexistens alteri, quo in sensu illi similis denominatur: similitudo namque unius albi ratio esse tantum non est, quod unum sit sicut aliud, ad quod requiritur unio coexistentia utriusque sive quod albedini ex parte fundamenti alia ex parte termini respondeat albedo.

Argues 1o. Relatio praedicamentalis realiter separatur a proximo fundamento: ergo realiter distinguitur ab illo: separatio namque realis est signum evidens realis distinctionis: pr. ans: Relatio deficit quin deficiat fundamentum: sed hoc non stat absque reali utriusque separatione: ergo pr. ma: termino deficiente simul deficit relatio: sed terminus deficit quin deficiat fundamentum: ergo pr. ma: deficiente termino deficit ordo, sive respectus ad illud: sed relatio est ordo, sive respectus ad terminum: ergo. Ex praecipuum sententiae adversae fundamentum: ad quod dist. ans: separatur quoad entitatem nego ans: quoad denominationem et motionem concedo ans. ad probationem dist. ma: deficit quoad entitatem nego ma: quoad denominationem et motionem concedo ma: qua distinctione caeteris occurrendum, et bene perpensa argumento fit satis.

Relatio itaque similitudinis nempe qua paries albus refertur ad alium similiter albus duplicitatem sumi valet, entitative, scilicet et denominative, sive expressive: entitative accepta est albedo ipsa potens alteri coexistere, et ut sic est illa; denominative autem est ipsamet albedo ut alteri coexistens, quo in sensu illi similis denominatur. Simi

litudo nq̃ unius albi cum alio stat unice in eo, q᷎ unus sit sicut aliud, ad q̃ᵈ non requi- ritur coexistentia utriusq. sive q̃ᵈ albedini ex parte fundamenti alia ex parte termini respon- deat albedo. Igitur similitudo ~~ipsamet~~ denominative accepta ~~est~~ ipsamet albedo non est utrumq, sed est motans alig. ex parte termini.

Hinc deficiente termino deficit quidem similitudo unius albi cum alio quoad hoc, q᷎ est connotare aliq. albedinem, seu et denominans subiectum simile, et relatum: atta- men, quamvis deficiat albedo ex parte termini integra manet entitas similitudinis: haec enim consistit in eo, q̃ᵈ albedo, quae est fundamentum, nihil deficiat de eo q̃ᵈ antea habebat, q̃ᵈ sane habet termino deficiente, cum ipsi esse non perereat: ergo q̃ᵈ tunc albedo non coexistat, nec ch... sicut alia, unice pendet ex defectu albedinis connotatae: non vero ex eo q̃ᵈ aliq.ᵈ deficiat ex parte fundamenti: quia per hoc praecise, q̃ᵈ alia albedo iterum ponatur, erit illi similis, sive erit sicut illa, inquo stat similitudo, sive relatio quoad denominationem, et expressi- ve.

cap 2° D. Thom. opusc. 48 tract. de rel. hanc doctrinam per haec verba: Contra dicta, q̃ᵈ Sortes habet similitudinem albedinis ipsius ut fundamentum non est intelligendum q̃ᵈ similitudo Sortis sit aliqua alia res ab ipsa albedine; sed ipsa albedo Sortis, ut se habet ad albedinem Platonis, ut ad terminum …… similitudo enim in me nullam rem addit supra albedinem quae realiter est in me.

Replicabis: deficiente termino subiectum transit de uno contradictorio ad aliud, nempe de esse relatum ad non esse relatum: sed hoc repugnat absq. nova forma deficiente, vel adveniente: ergo. 2° forma existens in subiecto ei communicat suum effectum formalem primarium: sed hunc non communicat relatio termino deficiente; ergo deficit, seu non existit quoad entitatem. ⊐ (haec nullatenus urgent superiori doctrina perspecta) unde ad Replicam dist. maj.: de uno contra- dictorio ad aliud quoad entitatem nego maj., quoad denominationem subdist. secundum q̃ᵈ importat ex parte recti nego maj., ex parte connotati concedo maj., et distinctam min. nego cons. Quia haec ~~repugnat~~ ~~transitus~~ de uno contradictorio absoluto, et importante perfectionem in suo conceptu formali, at re- pugnat transitus ad aliud quorumdam hominum nempe de esse homo ad non esse homo absq. ~~nova~~ forma de novo accedente, vel recedente.

Enimvero de uno contradictorio relativo ad aliud, praesertim q̃ᵈ subiectum relatum importat denominative, et connotative (contrariis agilit), quae optime valet transire absq. forma super- addita, vel adveniente: hoc enim subiectum obtinet per propriam entitatem ~~praecise~~ per hoc praecise, q̃ᵈ ipsi coexis- tat terminus connotatus: ad 2.m concedo maj. de forma absoluta, et dist. de relativa: communicat quoad entitatem concedo maj., quoad denominationem subdist.: si adsit connotatum concedo maj., sin autem nego maj., et applicata dist. min. ~~et probatio~~: formae aliae sunt absolutae, relativae aliae: illae utpote indepen- dentes a ~~connotato~~ extrinseco connotato nequeunt communicari subiecto, quin ipsi ~~conferant~~ propriam conferant denominationem: relativae autem utpote a connotato dependentes communicari valent subiecto quoad entitatem, quin ipsi praestent denominationem ob defectum termini connotati: ideoq. termino deficiente deficit effectus formalis relationis quoad denominationem sive denominative acceptam, non vero entitative.

Insurges: Denominatio relati consistit in ab entitate relationis: enti- tas enim sive esse relationis subiectum constituit relatum: sed deficiente termino deficit similis ~~relatio~~ denominatio: ergo et entitas relationis. ⊐ 2°: pereunte essentia rei et ipsa entitas deficit res: sed deficiente termino essentia deficit relationis: ergo probatur min.: essentia relationis stat in actuali exercitio referendi, seu tota est in ordine ad aliud: sed deficiente termino deficit exercitium referendi, sive ordo, et res- pectus ad aliud: ergo et essentia, entitasque sive esse relationis ~~est~~ ad Replicam dist. maj.: denomi- natio relati secundum implicitum, seu entitative sumpta, et ex parte ~~motata~~ recti concedo maj.: secundum ex- pressum, et connotative accepta nego maj. et sic distincta min. nego cons.

Denominatio igitur relati, et entitas relationis, unice considerantur tanquam entitas, et expressio ejusdem in entitate. Albedo enim v.g. aliter exprimitur dum consideratur ut aliquid connotans seu alteri coexistens, ac dum sumitur absolute, et entitative; ad modum quo ens, et unum: unde sicut implicite unitas est ipsum ens, ita expressio relati secundum implicitum est ipsa met entitas relationis: ideoque deficiente termino deficit similiter denominatio ob defectum termini connotati. Ex his ad 2.^m responsa majori dist. min: essentia relationis quoad entitatem nego minorem, quoad denominationem concedo minorem, et nego ~~sequelam~~ probationem dist. majorem essentia relationis connotative et expressive accepta concedo majorem: entitative sumpta nego majorem, quae ~~conditione~~ caetera concurrunt ~~salvo ostat ex dictis~~. ~~Hinc dum dicitur quod essentia relationis stat in exercitio referendi~~

~~Inferes~~: Igitur essentia relationis connotative accepta addit aliquid ad ipsum fundamentum ut connotans aliud, seu ut alteri coexistens, pereunte termino deficit utique essentia relationis, ~~nota~~ ut aliquid ipsum fundamentum, ut reduplicans connotationem: minime vero quoad entitatem, et implicitum. Hinc dum dicitur, quod essentia relationis stat in exercitio referendi accipitur quoad relatio quoad propriam expressionem, non vero quoad entitatem, et implicitum: exercitium enim referendi non exprimit entitatem relationis ut sic, sed prout se habet ad terminum ~~tanquam~~ tanquam ad extrinsecum connotatum in quo sensu unice deficit pereunte termino, ut plures diximus.

Inferes: ergo conceptus relationis est ipsa entitas absoluta fundamenti: ergo relatio secundum propriam rationem nihil addit ad entitatem fundamenti, ergo secundum propriam rationem est nihil. Respondeo formam relativam secundum implicitum est ipsam met entitatem fundamenti: secundum expressum vero non addit quoad entitatem fundamenti non utcumque, sed unice ut connotantem, seu in ordine ad terminum. quapropter conceptus formae relationis secundum implicitum est quid indistinctum ab entitate fundamenti; et unice secundum expressum addit aliquam expressionem. Ad modum quo unitas secundum implicitum est ipsum ens, ac tamen secundum expressum novam addit expressionem, et expressive tantum distinguitur ab ente, quin unitas pro fali sit nihil. Ita pariter relatio secundum propriam rationem est aliquid sicut unitas est aliquid reale, et ex hoc patet ad 2.^m et 3. consequentiam.

Insistes: ergo entitas albedinis v.g. non constituitur in esse relationis per aliquid distinctum ab entitate albedinis nude sumpta: ergo posita entitate albedinis nude sumpta, ponitur omnino essentia relationis similitudinis in esse talis: ergo etiam pereunte termino, quod nequit dici = Haec tamen hoc terminus solvuntur apposita: unde concessa 1.^a nego 2.^m consequentiam: entitas enim albedinis nude sumpta, seu absque termino duntaxat est essentia relationis secundum implicitum, non vero secundum expressum: unde nihil minus, quod ad positionem albedinis nude sumptae ratio non sequatur essentia relationis similitudinis in esse ~~tantum~~ ... sive, quod non detur relatio quoad denominationem, et connotationem. prout sic enim tunc non reperitur defectu termini: ipsi termino pereunte termino manet utique entitas formae relativae, et unice deficit denominatio, seu expressio propria talis formae ob defectum termini connotati ab ipsa tamen ratio requisiti.

Sed adhuc dices: Doctrina connotatorum admissa plura defendi non valent absurda: ergo non est admittenda: probatur: ~~dum~~ illa admissa defensari posset animam realiter non distingui a corpore, nec actus intelligendi, et volendi ab intellectu, et voluntate, quia per hoc praecise quod connotent objectum voluntas amaret, intellectus intelligeret &. sed haec omnia absurda reputantur ab omnibus Philosophis, Modernis exceptis: ergo = In primis hic nullum est absurdum ~~propugnare~~ dicere actus animae, ab ipsa realiter entitative non distingui, ut satis solide osten

dunt perdudi Moderni apud Toscani. Deinde respondeo ex doctrina connotatorum bene penetrata nullo sequi absurda, tamesi ex illa aliquis abutendi occasionem sumere possit.

Regula generalis et tutissime utamur connotatorum doctrina, ea sane est, ut quoties urgentissima ratio non adest ad entitatum multiplicitatem, ad connotata recurramus, non enim sunt multiplicandae entitates sine necessitate. in exemplis autem repositis urgens adest ratio ad distinctionem: siquidem amor et intellectio sunt actus vitales, qui ut tales exigunt expedi apparatus demonstrante perillos. ~~quod non evenit in relatione.~~ insuperque perfectiones sunt quae non semper existunt in homine. quod non evenit in relatione ut satis probatum manet. ergo doctrinam connotatorum in pluribus aliis materiis penitus refutant adversarii. sic haec lis (?) sitem possunt impressenti: Album enim A actualiter fundat juxta ipsos similitudinem cum albo B. quin alia nova forma vel entitate superaddita albo B dicitur fundare.

Argues 2°: substantia, et accidens realiter distinguuntur: sed fundamentum relationis multoties est substantia, relatio vero est accidens: ergo. — distinguo maiorem: accidens physicum concedo maiorem, logicum aut metaphysicum nego maiorem, et sic distincta minori nego consequentiam. Relatio igitur ex proprio conceptu est accidens praescindens a physico, et logico seu metaphysico. quae enim fundatur in accidente physico rope in quantitate, et qualitate &c. accidens physicum est; quae vero in substantia entitative est substantia, cui tamen inhaeret ex modo nostro concipiendi; quatenus extra ejus conceptum fabricamus conceptum; ideoque tunc solum est accidens logicum, aut metaphysicum. ex quo sequitur accidens in novem divisum praedicamenta praescindere quidem a logico, et physico et ad inhaerentiam physicam, quam logicam indifferenter se habere.

Replicabis: Relatio physice advenit fundamento: ergo est accidens physicum. probatur antecedens: posito termino resultat relatio: sed positio termini physice advenit fundamento: ergo. — distinguo maiorem resultare relationem quoad denominationem, non vero quoad entitatem: multiplicatur in super:) Praeterquam resultat relatio fundamentum est in linea absoluta: sed entitas relationis non est in linea absoluta: ergo. 2°: entitas relationis est purus respectus ad aliud: sed entitas fundamenti non est respectus ad aliud, cum sit quid absolutum et in ordine ad se: ergo. Denique relatio, ~~quae non immutat subjectum~~ non est accidens physicum non immutat subjectum: ergo admittenda esset in Deo, ~~cujus contrarium docet~~ relatio realis ad creaturas cujus contrarium docet D. Thomas 1. p. q. 13 art. 3.

Haec ~~ranon~~ urgent itaque ad replicam bene ibi: ad 1. quod respondet) concedo maiorem distinguo minorem: entitas relationis physice, et entitative sumpta ~~logice~~ metaphysice seu metaphysice, et connotative accepta ~~nego~~ concedo minorem; nego consequentiam. Entitas igitur fundamenti, quae moraliter est uti res est in linea absoluta, ad relativam transit per purum connotationem ad terminum: ~~relatio~~ relatio enim sicut quaecumque alia realitas physice, vel metaphysice consideratur: 1° modo est quidem ipsa entitas ~~fundamenti~~ absoluta fundamenti. 2° modo est eadem entitas fundamenti non utique sed ut connotans terminum. unde relatio in hoc sensu aliquid non dicit entitatem, sed unice aliquam formalitatem ejusdem entitatis, quae formalitas definitur desumpta expressione perinde termino, seu ejus insufficientia addere superaddere nullatenus potest, nisi deficial ipsius fundamenti.

Ad 2um ~~dilemma~~ similiter dico quod entitas relationis physica et entitative est quid absolutum at vero metaphysice, et quoad propriam expressionem est quid respectivum reduplicative prout sic purus respectus ad aliud. unde eadem entitas relativa est sub una consideratione, absoluta autem sub alia, quin aliqua intercedat repugnantia. fere neque omnia praedicamenta aliud non sunt quam quaedam formali

tates quas dat rei, ut accidit in ubi, et situ, quae nihil aliud sunt, quam formalitates quaedam quantitatis localiter extensae. Quare sicut ubi nullum esse addit entitatem, sed tantum aliquam formalitatem aliter exprimentem quantitatem. Ita similiter relatio, aliud non est quam eadem entitas fundamenti aliter expressa. unde fit ab absoluta et relativa separantur admirice ut duae formalitates metaphysicae quidem per eandem entitatem, et non praecise ut duae expressiones. et hoc adversarius eo pro hujus quam pro 1a. argumenti solutione et intelligentia.

Ad Ultimum. Dic quod relatio utpote accidens praescindens a physico et physico, importat inhaerentiam saltem ex modo concipiendi a fundamento quod est in re; a aut [illegible] rentia ex suo conceptu fati imperfectionem includat, merito eam D. Thomas relegat a Deo in omni nea necdum physica, sed etiam metaphysica perfectissimo.

Arguens ultimo: Relatio Paternitatis realiter distinguitur a suo fundamento: quod ideo sentiendum est de alia relatione: probatur ans: Relatio paternitatis distinguitur ab actione generativa: sed actio generativa est fundamentum paternitatis: ergo probatur maior: actio enim generativa est relatio transcendentalis. et relatio paternitatis praedicamentalis: sed relatio transcendentalis realiter distinguitur a praedicamentali: ergo. — Respondeo relationes secundi generis late tantum fundari in actione, et passione; stricte autem, et proprie in agente, et passo connotante actionem, et passionem. Rationes solutionis nimias ad relationes fundandas: nam transacta actione permanet paternitas, utpote ab ipso generante indita.

Permisso tamen relationem paternitatis in actione generativa fundari dicere potestis: relationem transcendentalem, et praedicamentalem esse realiter idem, et solum formaliter distingui. Itaque actio generativa ut tali est magis transcendentalis, quatenus respicit filium ut effectum: praedicamentalis autem prout illum respicit in vi generationis. ⊐ Ut nihil intactum relinquas adverte, quod relatio etiam dicitur quod est tres dicta a substantia creata, intelligendum est de relatione immediate fundata in accidenti physico. ab ipsoque indita. et hujus relationis substantia solum est fundamentum remotum.

Ex his colliges relationem augeri, et multiplicari entitative ad multiplicationem fundamenti: formaliter vero, et connotative denominative ad solum terminum formalis ~~multipli~~ diversitatem. Infertur 2o: quod licet relatio fundata in substantia sive substantia, in quantitate quam tiva sit. atque adeo entitative sumpta hoc praedicamentum non constituat: formaliter tamen accepta constituit ac cidit: in eo neque prout sic possunt quam optime adornari, et univoce convenire, quod sufficit ad constituendum praedicamentum. Relatio enim et fundamentum diversas habent continentias, et definitiones metaphysicas ~~[illegible]~~ [illegible] et ratione in distinctione mutuatis in re, formaliter per rationes: eo prorsus modo quo ~~vanum, etc., et [illegible] item~~ dictum patet.

Hic quaeri solet utrum una relatio fundari possit sub alia? Placet affirmativa resolutio: cum. Nam paternitas ex gr. Petri dum confertur cum alia est illi adsimilans similis. nec hinc de ratione processus in infinitum: item adveniunt relationes non ejusdem, sed diversae sunt rationis, nec proinde fundat aliam paternitatem, sed solum similitudinem aut dissimilitudinem. ut aliquam relationem diversae rationis. ideoque solum dantur diversi respectus. in quo nullum est inconveniens.

Solet ergo inquiri, et tali calamo, immerito tamen, disceptari an relatio terminetur formaliter ad absolutum an vero ad relativum? id est, an filius v.g. terminet relationem paternitatis per ipsam relationem filiationis? an vero per ipsam entitatem absolutam formaliter, nempe prout dicit de formali subiectum genitum? Qua in re Thomistae, quos sequitur Em. N. C. determinare frequentius ~~...~~ nant relationem tam mutuam, quam non mutuam ad relativum formaliter terminari. Alii vero, in Collegio S. Thomae id affirmant de mutua, et negant de non mutua. Omnium vero opinio asserit tum formaliter tam mutuae, quam non mutuae relationis esse quod absolutum: quam opinionem ut probabiliorem amplectimur.

Probatur breviter relatione: relatio cui ex parte termini alia non respondet ~~relatio~~ terminatur formaliter ad absolutum: ita se habet relatio non mutua, alias esset mutua ut per se patet. Ergo. Si dicas cum Em. Cayetano tum relationis non mutuae denominari extrinsece relativum ab ipsa relatione fundamenti ad illum extrinsece terminata, ad modum quo obiectum est formaliter visum a visione ad illud extrinsece terminata. Si hoc inquam dicas impugnaveris: tum quia si hoc ita est prius ~~intelligitur~~ relationem terminari, quam terminum denominare formaliter relativum: quia illo priori intelligitur relatio terminata; at non ad relativum; alioquin terminaretur ad seipsum ut patet. Ergo ad tum absolutum formaliter.

Tum ergo, et retorquetur exemplum: quia visio non terminatur ad obiectum visum, sed nec relatio ad tum extrinsece per illum relatum. Ex hoc ergo patet tum relationis mutuae esse absolutum: relatio enim non dicitur mutua, quia terminus ut talis habet relativum, sed quia ultra terminare habet esse fundamentum respiciendi aliud: similitudo namque unius albi ad alio non est ratio formalis terminandi; sed referendi: atque adeo terminus ut talis est respectivus. Ut relativum vero respiciens: deinde quod idem est ut terminus se habet de connotato, in recto vero ut dicens relationem, consequenter terminus ut talis formaliter non est quid respectivum.

Objicies 1o: Relationes divinae terminantur ad respectivum: ergo etiam creatae, utpote illarum participationes. Probatur antecedens: terminus relationis divinae ~~ab ipso realiter~~ est distinctus realiter ab ipso sed nihil praeter relationem est in divinis distinctum: in divinis enim omnia sunt unum ubi non obviat relationis oppositio. Ergo. = Dico relationes divinas, paternitatem v.g. terminari ad filiationem sub munere hypostasis, sub quo est constitutiva personae, non vero sub munere referendi, a quo habet respicere Patrem: sub eodem namque munere nequit esse respiciens, et respecta. In vero in creatis, ob earum limitationem nequeat duplex hoc munus inveniri: ideo asserimus paternitatem creatam terminari ad subiectum genitum in quo tenet quod absolutum formaliter est, utpote non reduplicans ~~respectum~~ relationem ad Patrem.

Dices 2o: fundamentum, et terminus relationis tam mutuae, quam non mutuae relative opponuntur: ergo terminus relationis tam mutuae quam non mutuae est formaliter relativus. Antecedens patet, et suadetur: oppositio relativa versatur inter extrema formaliter relativa: quod probatur ab ipsis denominationibus acceptis. Ergo. Antecedens patet a paritate oppositionis contrariae, quae exigit formalem contrarietatem formaliter in utroque extremo. Consequentia infertur. = Respondeo, quod licet fundamentum relationis non mutuae relative opponatur termino: huic autem ut quod absolutum opponitur fundamento. Non opponatur ut illud respiciens, sed vince ut est respectivus ab ipso. Inter respectum enim, et respiciens nulla intercedit oppositio. In relatione autem mutua datur oppositio relativa ex parte utriusque extremi: quoniam terminus ut talis dicit formaliter relativus.

Itaq inter Patrem, et filium duplex reperitur oppositio. Alia relativa inco ordine, q^d P^r sit respiciens, et filius respectus, et de relatione n mutua loquimur. Alia vero correlativa in actu, q^d filius necess. sit respectus in vi[illegible], sed alterius ad Patrem referatur tamquam fundamentum fiatur. Nam Pater, et filius necess. opponuntur tamquam fundamentum et term. sed [illegible] adinvicem opponitur relative: quo intendo neutrum e term alterius. sed unice sumi ratio oppositi, quatenus una contrariae excludit rationem fundandi alterius. quae oppositio e relationum [illegible] de qua n e dubium. ex his ad [illegible] dic q^d oppositio [illegible] proprie talis: denique nominatur accipit [illegible] in utroque extremo existente. [illegible] relativa n sit proprie talis salvatur per hoc q^d unum extremum sit respiciens, et aliud respectum ad q^d sat e. q^d in uno tantum sit [illegible] relatio.

Caput Sextum

Reliqua sex Praedicamenta explicantur.

Sex ultima praedicamenta, omnium unum amplectendo, summatim hic decurremus. ng. q^d questiones habent in physica [illegible] Deo [illegible]. id unum monuisse satis erit, omnia haec (actionem, et passionem excipias) esse accidentia [illegible] rebus ipsis indita: eo prorsus modo quo de relatione dictum manet. Actio igitur e [illegible] determinatio causae ad agendum, seu actus 2us illius. ut calefactio, quae [illegible] ultimo determinat ignem ad agendum. Passio vero e ratio [illegible], qua subiectum ostenditur actu recipiens effectum. ut ipsa calefactio passive recepta in aqua. Actio autem dividitur in immanentem, et transeuntem. 1mo in ipso manet agente, et nihil extra ipsum producit. ut amor visio &. 2^a aliquid efficit extra ut aedificare. secare &c.

Quando e id quo res [illegible] in aliqua temporis differentia. nempe in praesenti, praeterito, aut futuro. Ubi e [illegible] quo res [illegible] esse in loco respicimus. Ubi autem aliud e definitivum, et [illegible] rei spiritualis, nimirum quo res ita e in loco ut tota sit in qualibet loci parte. ut anima rationalis in corpore. aliud vero circumscriptivum, et [illegible] rerum corporearum. quo nempe corpus e totum in toto loco, et pars parti loci correspondet. Situs e dispositio partium in loco, seu esse in loco sic vel aliter. ut sedendo, stando &. Habitus e adjacentia, aut applicatio rei artificialis ad corpus. ut dum homo dicitur armatus, vestitus &. quae omnia notant hominem ipso sibi adjectum.

Caput ultimum.

De Postpraedicamentis.

Affectiones, seu modi, qui cathegorias subsequuntur, postpraedicamenta dicuntur. Sex [illegible] ab Arist. recensentur: videlicet Oppositio, Prioritas, Simultas, Motus, et Modus habendi. Oppositio in praesenti unice sumitur pro simplici, et physica rerum, quo intendo definitur; pugna, sive specialis duorum repugnantia adinvicem, ut

illa, quae exercetur inter calorem et frigus. ~~quamquam non sint repugnantia~~ quae sic ad invicem pugnant, ut eorum pugna ad alia latius se extendat. Ex quo fit, quod si aliqua sint alteri opposita, et eandem oppositionem respectu aliorum exerceat, illa non opposita stricte, sed disparata debent appellari. Oppositionis species ex superioribus satis constant.

Prioritas est antecedentia unius respectu alterius, et est quintuplex. 1a dicitur prioritas temporis, qua unum tempore praecedit aliud. Sic Adam fuit prior Abel et Caim. 2a prioritas naturae, quando unum est causa alterius, licet tempore non praecedat: sic sol est prior natura luce, substantia quantitate. 3a prioritas essendi consequentiae, seu, ut aiunt, subsistendi consequentia; inveniturque inter ea quorum unum infertur ex alio, et non e contra. Sic animal est prius homine prioritate subsistendi consequentia: et generaliter propositio omnis prius particulari. Valet enim est homo ergo animal, non tamen quando sit animal, et non e contra. 4a est prioritas ordinis, ut in numero ternario prior est 1a unitas quam 2a et 3a. 5a dicitur prioritas dignitatis, qua Praelatus prior est respectu subditorum, et Rex prior est plebeis.

His addi solet prioritas originis, de qua Theologi. Sic Pater generans prior est origine filio ab ipso genito. Posterioritas utpote correlativa prioritatis tot modis debet esse quot prioritas, et idem intellige de simultate. Motus est transitus de uno ad aliud extremum. Videlicet de ~~non~~ non esse ad esse, et dicitur generatio; de esse ad non esse, et dicitur corruptio: de maiori ad minorem quantitatem, ~~et dicitur~~ et e contra, appellatur diminutio et augmentatio. De qualitate ad qualitatem et e contra, et dicitur alteratio. Et tandem a loco in locum, et motus localis nominatur. Sed de his fusius in Physica. Modus habendi tot modis est quot aliquid significatur aliud habere, ~~super hoc~~ tamen nihil satis dignum occurrit; ideoque in eis immorandum non est. Et ~~dicta~~ pro Methaphysicis Disputationibus sufficiant, quae cedunt in laudem et honorem omnipotentis Dei, Immaculatae Virginis Matris, Protoparentis nostri Benedicti, ~~Ord~~ Omniumque nostrae scholasticae virginis, Sponsae Gertrudis, Doctorum Sanctae ecclesiae Hieronymi, Anselmi, Bernardi, Gregorii et Thomae, et D. Martini in Infernaneis, caeterorumque civium curiae caelestis.

89

Summa Physicæ sive Naturalis Philosophiæ

De Octo Libris Physicorum quos Philosophorum Princeps Aristoteles inscripsit de Physico Auditu, et Auscultatione

Proemium.

Philosophiæ naturalis quam modo lustrandum suscipimus veluti foecundissima naturæ campus floribus quidem ornatus, rerum varietate vernitus, infinitis propè delicijs affluens, tanquam dilecta mentium ingenij promitur jucundissimum ad mentes reparandas tot logicis, metaphysicisque abstractionibus pene jam fessas, defatigatas (ut dicam) exanimes. Panduntur naturæ arcana, et quidquid est in universo mirabile perscrutationi exponitur, et intelligentiæ. Hoc forsan non semel audistis charissimi: Nihil enim in Philosophorum ore frequentius, quam hoc elatio in Philosophiæ fronte conscripta. Sed Heu! ut quid tam arrogans, imo vana aut fraudulenta promissio?

Acquiescite conatibus meis Dilectissimi non minus in physicis perscrutationibus torquentur miseræ hominum experimini mentes, quam in antea actis torpere intelligentia. Est namque profundum generalis rigor hujus rerum corporearum, et sensibilium perscrutatorum naturæ. At quæ unquam minimum ejus cortice penetrare est aggressus ingenium fateor ingenij mei vires impares esse tot perscrutandis arcanis. Nec ostendi erubesco, ne aliorum ad metas dispersim mihi dapes intus offerens deputandas infidelis inveniar. dum in physicis meditationibus non delicias, non quietem, sed laborem, et angustias quisque reperiet.

Verum enim vero pro modulo nostro, pro captu, et posse, semper opera dabimus; licet systema peripateticum non sit omnino certum. humilitate physicæ peripateticæ. Probabilius sequemur. Systema namque peripateticum, sane, quam ullus aliud veritate ... sed ut probabilius sequemur. Systema namque peripateticum, si ne quidem causarum apta ad res physicas pertractandas. e.g. systema picum veluti series quædam causarum apta ad res physicas pertractandas, et systema ... ideam probabilitatis tantum rationibus innixa, aliqua multum omnino certum, indubitabile mihi. hujus pro primis, animum solicito intendere oportet. Ut nonnulla phenomena eruenda pare luculentius possitis: Cepisse nihil proderit, si adsis usque perseverare non stringerit. Nova igitur ausibe, et incessanter pronitibus addite: et ut cum M. Augustino vos moneam, et ad certamen disponam: semper proficite, semper addite, semper ambulate: nullus desperet, nemo tepeat, et mente deficiat, et remaneat in via: sic opto, sic rogo, sic spero, et sic faxit D. optimus maximus.

De Natura, et objecto Physicae

Physica dicitur a voce graeca Physis quae naturam sonat. frequenterque definitur: scientia naturalis rerum naturalium prout nempe natura idque est principium et causa motus et quietis ejus in quo est, nimirum in substantia corporea, ex qua surgit motio adspectabilis universi. Hinc fere omnes fatentur Physicam sugere: plures in ipsa reperiantur demonstrationes circa motus, ceteras proprietates substantiae corporeae et accidentium sensibilium: nempe demonstrationes quae experimentis debentur ad Physicam absque dubio attinent. ego tamen speculativam esse patet: ostendit enim est materia sui objecti contemplatio, quin aliquid circa illud operetur nisi ex accidente, et ex fine inquirendi veritatem, ut accidit in Mathematicis.

Circa objectum Physicae parum aut nihil tradunt AA. omnium assentiu est corpus, aut ens naturale ut tale, seu ens mobile: id est prout in se habet principium motus et quietis hic [illegible] dicitur, et est ens mobile, seu naturale, quatenus habet in se vim illam, qua augetur, dilatatur, donec debitum acquirat incrementum. limitatur corpus ut sensu perceptum, sive ut sensibile ad physicam maxime spectat: nam quod sensus non fugit cors attinet ad illam. tunc stat eum dicatur physica abstrahere a materia singulari, non vero sensibili: ostensum patet enim suum objectum sub ratione mobilis sensibilis, seu in ordine ad sensus. in his non immoremur. nam fere sine controversia recipiuntur ab omnibus.

Liber Primus Physicorum

Caput Primum

De Principijs entis naturalis in communi.

Non loquimur in praesenti de principiis extrinsecis, sed rebus intrinsecis, quibus res omnes corporeae intrinsece constant: quae in sensu sic illa definivit Philosophus: Quae neque ex se se, neque ex alijs fiunt, sed omnia ex ipsis. Neque ex se se, aut ex alijs fierent non principia sed principiata forent, ut patet. et quidem de materia 1a constat non fieri ex aliis; constituta ex partibus integralibus, quarum quaelibet, aliud non est quam materia. de forma autem maior est difficultas: ego tamen proprie non fieri infra dicetur. Non enim fit rotunditas; sed os rotundum, ut inquit Philosophus. itaque principia intrinseca entis naturalis talia sublata sunt, ut in alia resolvi non possint, sed omnia corpora resolvantur in ipsa. sed haec clarius percipientur inferius.

Celebriora Philosophorum placita erga corporum naturalium principia summatim referuntur.

Rerum naturalium primordia, sive intrinseca corporum principia ita in abditis naturae recessibus delitescunt, ut conjecturis tantum non demonstratione ea homines assequantur. et quoniam sunt occultiora eo in plures, ac diversas Philosophos coeperunt abire sententias, quarum praecipuas in praesenti summatim exponam. Neque enim vacat omnium Philosophorum, tum Antiquorum, tum recentiorum opiniones referre: difficile appareat certo definire quod senserint aliqui ex Philosophis AA. quorum

Epimdes derisenti ab his, q ut suas maiori venderent pretio, aliorum sentias, aut dogmata ut deliramenta tantum exponunt. Sed quis in dubium revocabit, qd isti Phi qui vixerunt necdum ad se viam parasse, et admixtaque traherent, sed etiam pro quaque opiniones firmissimas, et probabiliores stipare rationes? sub umbris aliqd latet, qd Thales Milesius dixit totum aquam: Quid Anaximenes, dixit totum aerem: qd Heraclitus Ephesius, dixit totum ignem: qd tandem Pythagorici sentiunt, dixit in Numeris, alii in lite, et discordia, alii vero dixit in pleno et vacuo dirimitur omnia sistere rerum. His tamen relictis Atomistarum placita vince referam, utpote hac nra etate celebriora, et celebriores.

Systema Atomistarum.

Quotquot ex Atomis varie ornatis corpus naturale sistitui profitentur Atomistae appellantur. Vulgo: quotquot a Peripateticorum via deflectunt, sive ex corpusculis, sive ex atomis corpus naturale sistitunt Cartesiani vocantur: improprio quidem: Rigidiusque Atomistae ex diametro sunt oppositi Cartesianis. Atomistae igitur, partim Moderni dicuntur: quorum tamen systema ex Antiquis docuerunt Leucippus, Democritus, Anaxagoras, Epicurus, et Lucretius, quorum doctrinam pene obsoletam superiori saeculo ab erroribus in fide catholica pro viribus expurgatam instauravit in Gallia Petrus Gassendus, cui et [illegible] per viam adhaeserunt R. P. Emmanuel Maignan, et Joannes Saguensis Minimorum familiae: et ex Hispania Thomas Vincentius Tosca Clericus Regularis Valentinus, qui suo compendio philosophiae nuper in lucem edito Atomistarum Philosophiam ita illustrat, ut nihil in eo desideres, ingenii modestiae, elegantiae etc.

Philosophiae hujus praecipuum dogma: ex nihilo nihil fit: nec in nihilum aliquid revertitur: ex quo inferunt a causis secundis, id est creatis nullam entitatem quamtumvis partialem de novo produci, quae antea nihil praefuerit: aliunde ex nihilo esse, fieret, atque per ipsos creatio. nec similiter quidquam annihilare possunt. Hinc (excepta anima rationali, quae a solo Deo creatione producitur) omnes rejiciunt formas substantiales, et accidentales Aristotelicas; quae toties pereunt, toties nascuntur. si enim nihil eorum praeesserit, nihil quod remaneat post corruptionem, sequitur a causis 2is creari, et annihilari posse. Agnoscunt tamen satis [illegible] modos, seu modificationes substantiales, quos negant ab omni substantia distingui, ac per ipsos ponunt non fieri, nec produci, quia tunc esset ex nihilo, et si ex nihilo aliquid fieret ex quolibet nasceretur quidlibet nec ulla essent semina et ordo nascendi.

Materia autem 1a ex qua cuncta corpora sistituuntur (juxta ipsos) sunt Atomi; quae nullo sensu percipi possunt: sunt tamen entitates physice insectiles, seu indivisibiles, praedita quidem extensione locali, soliditate, duritia, resistentia, impenetrabilitate: unde Atomi ab ipsis speciali titulo dicuntur solidae, ut a corpusculis discernantur: haec enim divisibilia sunt, per pora vacuola inter partes eorum relicta. Ipsa partium est sistentium dictorum. qd essent atomi: quae impedientur corpuscula minutissima, sive puncta physica, quo minus eos admittit magna pernicitate corporum pars. ne in dimensione atomi detur processus in infinitum, et infinitum in actu.

Existunt hinc q. Atomi (quæ diximus & sunt figuratæ; nam aliæ sunt rotundæ, depressæ, oblongæ aliæ, angulosæ, planæ, gibbosæ, uncinatæ, hamosæ &ca.) Multifariam motæ, coordinatæ, necnon incerta multitudine, certa vel ordine resultare dicunt omnia corpora composita substantialia; ita, ut forma nihil aliud sit, quam situs, proportio, coordinatio, et plexus atomorum, vel etiam motus earumdem, aut vis motrix, quam secum identificant multarum consertio temperatam proindeque forma nihil addit entitative distinctum a simplici substantia atomorum præter modo, qui modificat earum. Quod ut explicent exemplum artefactorum, ut organi, Horologii, statuæ passim inculcant.

Petrus Gassendus formam cuiuscumque mixti consistere ait in atomis activioribus, quæ per motum sibi innatum, ac a Deo impressum initio mundi pervadunt omnia, tribuuntque rebus vim, virtutem, et potentiam agendi. Et in his statuit rerum naturam, et principium motus. Maignan denegat atomis hunc motum perpetuum, et ab initio inditum; iis tamen concedit perpetuam, et naturalem facultatem activam movendi se, et simul alia a se; aliqui naturæ corporea esse principium passivum, non vero activum motus, et quietis ejus in quo est.

Alii dicunt formam rei esse atomorum combinationem, certam figuram, talem situm, certam item atomorum multitudinem, proportionem &ca quæ omnia quid modale sunt. Forsan autem in hac parte Cartesium sequens asserit atomos ex se esse indifferentes et aptas ad motum, et quietem, huncque primo ab extrinseco incipere. Hinc omnes Atomistæ unanimiter asserunt nullum motum præter localem dari in natura, omniaque corpora, quæ videntur quiescere, quoad partes internas esse in continuo motu locali et perpetuo contrari ad dissolutionem totius. Unde motus hic intestinus partium nominari solet.

Dissidium tamen est inter Atomistas an primordiales atomi substantialiter differant. Forsan Gassendus sequens asserit atomos esse homogeneas, sive ejusdem speciei solumque differre in motu, et figura: motus enim cum atomis est unicum rerum corporearum, et mutationum in universo principium ut videre est in arte factis. Maignan autem, et cum eo plures dicunt atomos esse Heterogeneas, seu diversæ speciei substantialis, ut hinc possint substantialiter differre quatuor elementa vulgaria, nempe Ignis, aer, aqua, Terra, utque ex his multiformi proportione commixtis constituantur diversa corpora, quæ mixta dicuntur, cujusmodi sunt, Lapides, Metalla, et Bruta; in quibus nihil est præter elementa varie combinata.

Attamen, cum vulgaria quatuor elementa non sufficiant tot combinationibus diversis, quot sunt mixta inter se dissimilia, aliqui quintum addunt elementum nominatum ex nobilioribus atomis coalitum, quod præcipue brutis, et plantis constituendis inserviat. Maignan vero immensa pene admittit elementa, totidem saltem, quot sunt diversi corporum cælestium influxus, quorum alia plebeia, alia nobiliora, statuit, et illustria; quæ præ ceteris sunt activiora, ceterasque mixti partes movent perficiunt, et actuant. Saguens autem his alia elementa superaddit, quæ etiam relinquunt Anonima. Ex his elementis colligunt, cur in talia regione, et sub alia Cœli parte tetum germinent lata, non vero sub aliis.

Hinc compositum substantiale juxta Atomistas aliud non est, quam moles quædam artificiose constructa ex atomis varie complicatis, vel etiam ex moleculis primordialibus ex atomis conflatis, in ea quantitate, ut evadat sensibilis. Unde generatio merus est motus localis, quo

colliguntur, coordinantur, et plectuntur atomi in unam molem sensibilem, quæ meretur nomen alicuius speciei Phicæ, nempe Lapidis, Plantæ, Bruti &c. Alteratio ē excitatio, vel inductio localis novorum corpusculorum, qua sensibiliter mutatur illa moles, quin adhuc suum nomen amittat: ergo alteratur vinum, dum calefit per corpuscula ignea, sed adhuc retinet nomen vini.
Denique corruptio ē motus localis, quo adeo dispergiuntur, et perturbantur atomi, seu molleculæ, ut iam ñ maneat moles illa sub eodem nomine, sed alia succedat diversæ speciei. Unde corrumpi lignum, dum uritur, dicitur inde, q. tot innumera fluant ignea corpuscula, ut resoluta compage lignearum atomorum, hisque sensibiliter dissipatis, succedat cinis, sentiatur q. ignis, et ñ lignum. Itaque causa efficiens corporea nullam actionem habet nisi ad motum localem, cuius ope varia corpuscula coniungendo datur generatio, vel alteratio, vel alia dispergendo corruptio, emittendo scilicet eo proprio sinu effluvia, quæ passa adherentia, in eo excitant cognatas atomos inibi latentes.
Hinc Atomistæ omnes præter talem, aut talem atomorum dispositionem, quam velutí formam generalem corporum assignant, aliam formam specialem agnoscunt in Brutis animantibus; et hanc esse dicunt quandam portionem materiæ valde subtilem, celerrimo motu agitatam (sive consistat in spiritibus, quos vocant vitales, et animales, sive in particulis ignis defecatissimi, aut alterius elementi) quæ per venas, arterias, nervos, fibras, perque totum corpus cietur, ac dissipatur, variosque motus membrorum causat, tum ex interna partium commotione, tum ex impressione obiectorum exterius occurrentium, commoventium organa Bruti. Hæc igitur materiæ portio vocatur a bipsis forma specialis Bruti, quæ ceteras bruti partes movet, actuat, perficit, imo vivificat, cum sit principium motuum immanentium, in quo stat iuxta Arist. definitio vitæ.
Igitur in tota natura corporea nullam entitatem agnoscunt, quæ materia ñ sit (anima rationali excepta, quam et spiritualem, et a materia distinctam Chatolici fatentur) Nullam etiam in rerum natura entitatem agnoscunt, quæ substantia ñ sit in se, licet respectu aliarum appellent accidens iuxta definitionem Porphirii, nempe, quod potest adesse, et abesse absque subiecti corruptione; sic lux ē substantia, et tamen dum diffunditur per aerem, dicitur accidens aeris, quia potest adesse &a.
Insuper Atomistæ omnes admittunt dari totam quoddam fluidissimum rapidissimo, levatissimo motu agitatum, omnes q. corporum poros, et inter capedines pervadens, et replens; et quamvis in huius motus legibus Atomistæ cum Cartesio ñ conveniant dari talem totum omnes admittunt, illud q. apellant Ether, Materiam ethereum, vel materiam subtilem. Cuius effectus, et plura alia in posterum mente capere, et legere valetis, vel in ipsis Atomistis, vel in asseclarum scriptis. Admittunt insuper vacuo sa, seu vacuum disseminatum: hoc enim ñ admisso, ñ posset motus dari in universo, ut renovate (ut aiebat) ostendit Ills
H. M. Feyjoo Tom. primo Theat. Crit. Disc. 13

Systema Renati Cartesii.

Renatus Cartesius nobilis Gallus, vir quidem solers, et vastissimo preditus ingenio, celebris in Gallia, Mathematicorum præceptor, quem plures modernorum sequuntur, audacter protulit se exa, geminaque Phisicæ reperisse principia, idque evidenter ostenturum promitit. Statuit itaque hanc veritatem ipsi certissimam: ego cogito: ergo ego sum. Quia licet homo totam dubitet de omnibus dubitare ñ poterit se dubitare cogitare, et existere; ideoque inter prima principia præcipuum erit: ego cogito: ergo sum. Unde hoc quod cogitat, mentem vocat, corpus vero quod circumscribitur loco, figura, de cuius existentia dubitare valet homo dum illud tangit

Inter varias rerum ideas, quas mens invenit, dum intra se colligitur, precipua ē entis sum-
me intelligentis, omnipotentis, summeq; perfecti, et ex hoc infert necessario poterit exi-
stere Deus, ejusq; attributa cognoscere. Hinc ait solum esse rerum quidquid rationis lumi-
ne insito naturali nobis intuendum pandit; falsum vero quidquid ā mō obscuro per-
cipitur. Unde Cartesiani omnes species negant impressas ab obto emitti, ut res certo cogno-
scant; omnium namq; rerum ideas intra nos habemus. Videatur de hac re P. Malebranch
lib. 2do de inquisit. verit. et Jacobus Rohault pma parte Phicæ cap pmo, et sequent.
Hinc profert Cartesius, q̄ duo tantum dantur genera entium substantialium, substa
scilicet cogitans, et substa extensa: nullum enim alterum se in nobis ē ideaclaras. Uni-
cuiq; tamen varios adscribit modos. Hi modi substæ cogitantis sunt, cognitio, volitio,
sensatio, voluptas, dolor, amor, odium, et ira; item modi cogitandi sunt duratio, ordo, nu-
merus, et similitudo, cum ā mō percipiendi modo dependeant. Modi autem substæ ex-
tensæ sunt figª, motus, quies, soliditas, impenetrabilitas, et trinam extensionem penes longum
latum, et profundum. Calor, frigus, odor, sapor, sonus, et dolor, inquit, ñ sunt modi
substæ extensæ, sed cogitantis, cum affectiones sint solius animæ; que omnia passim in-
venies in libro Illi Feyjoo.
Existit igitur Mundus, seu substa extensa, et corporea; hoc enim nobis clare [illegible].
Horum autem corporum, seu maæ consistere ait in trina dimensione penes longum, latum,
et profundum, quantitatemq; ā maā ñ distinguit, nisi penes modum percipiendi. Itaq; tan-
quam principium inconcussum statuit, q° ubi datur trina dimensio supraposita, ibi da-
tur corpus. Ex quo infert, vacuum quantumvis minimum, nec de potia Dei absoluta
dari posse; cum enim omne spatium trina dimensione constet, esse corpus, vel corpore ple-
num. Undeque extra hunc Mundum spatia imaginatione confingimus, et imaginaria
vocemus, vera sunt corpora, eoq° percipiantur extensa; ideoq; Mundus ē infinitus, vel,
ut ipse ait indefinitus qª nullis eum his terminis definire possumus.
Principia corporis intrinseca aggrediens quasdam esse partes minutissimas affirmat;
neque tamen ideo sunt Democriti, et Epicuri atomi; ñ enim sunt partes compactæ,
et solidæ, neq' insectiles, sed potius sunt divisibiles infinitè, aut saltem indefinitè; ideoq;
melius dicuntur corpuscula, ex quibus tota rei corporeæ substa consurgit, licet ñ sit
tota illius essentia: sic ferrum ē tota gladii substa, licet ñ sit tota illius essentia. Hinc
excepta anima rationali, quæ per se existit, et operatur, reliquas corporum formas, sive
substiales, sive accidentales, nihil esse, ait, præter certam affectionum, et accidentium
congeriem, aut varios extensionis motus, quæ cum his affectionibus, et modificationibus
varias rerum species constituunt, juxta illud satis ā Cartesianis inculcatum:

Mens, mensura, quies, motus, positura, figª
sunt cum maā cunctarum primordia rerum

Itaq' forma mali juxta Cartesium aliud ñ ē quam plexus istorum accidentium, quæ licet maæ
accidant, rei tamen, quam constituunt sunt essentia, sic figª Clavis accidit ferro, sed ad clavi
essentiam absdubio pertinet. Ex his q° corpusculis, et affectionibus præcipue ex motu, et quiete,
conflari asserit tria elemta, quorum primum maām subtilem appellat. 2dum ex minutissi-
mis globulis componitur; utrumq; tamen eodem motu, quo in ipso mundi exordio fuit agitatum,
incessanter moveri fatetur; proindeq° opifex ē omnis generationis, corruptionis, et
alterationis in universo. 3tium pariter stricturas esse asserit ex particulis ramosis compactas
pro motu vero statuit leges, quas sequens Illm. H. Feyjoò in precitato discursu, et tom. 2°,
libens ommitto. Quo autem modo hec tria elemta ex sui simili maā prodierint accipite,
et mundi structuram ā Cartesio imaginatam, et potius confictam intenti contemplamini.

Placuit itaq Cartesio sic Mundi exordiu mente concipere. Mat. (inquit) creata fuit homogenea, et in partes sibi equales, et pene quadratas, seu cubicas fuit divisa: itaut nullu eet spatiu vacuu in universo. Deinde oes partes vehementi motu agitate fuerunt adeo: (esse enim indiferentes sunt ad motu et quietem) et plures circa centru commune, tu singule circa proprium centru circumacte fuerunt; quia licet motus impressus mat in rectu esse tenderet; occursu tamen partiu mutatus fuit e recto in circularem: nihil ta fere ac si aquam in pelvi baculo circumagas. tunc enim aqua instar vorticis movebi tur, et si que sint palee circa suu itidem centru quoque vertentur.

Ex duplici illa rotatione singule particule ob motu attrite ex cubis, seu quadratis rotunde facte sunt: prominentib. enim angulis resectis, globulose evaserunt. et ecce secundu elementu. Pulvis autem (seu scobs[+] illa) ex particulis attritus decisus primum eficit elementu, quod globulorum replet intervalla, oiaque spatiola vacua omnino implevit. et ob hoc nullius e figure tenax, sed eam induit eam, que spatiolis im plendis e magis apta. Partes vero crasiores, que ex collisu remanserunt tertiu efficiunt elementu; quod que partes ex particulis primi elementi mutuo implexis exorite, vbi motu suu amiserit, tum alie alijs adherescunt, fere ut spuma in liquore fervido. tumq ex similis durat, et ex tenuib. crassescunt, et hac vicissitudine eadem copia triu elementoru semper manet in universo. sicut, et idem motus.

+ assarraduras de la lima.

Ex duplici supra relato motu, et ex occursu globulorum adinvicem censet Cartesius, motum rectu particularu in circularem fuisse mutatu: atque adeo mat oiis distributa, et divisa e in varios vortices. hispanice remolinos; Gallice tourbillon. Hinc Celu, terra, sol, Planete, et stelle res sunt que vortices. quorum motus late describit Cartesius, et nos commodius exponemus, du de Celo tractabimus. Terra ipsa e vortex, cujus centru e sol ex mat subtili ortus. reliqua vero ad terram ex 2o. elemento terraque major ex parte ex tertio elemento e conflata. et anius: Primu elementu lucida corpora eficit, ut solem et stellas. 2m diaphana. 3. opaca et luce fere impervia. et hoc e generale totius nostri mundi systema, si credimus Cartesio.

Deinde productio oium corporum in terra sensibilium a qua tuor diversis actionib. potissimum pendet, ope scilicet mat subtilis; 1a e motus globulorum celestium, seu mat subtilis, que ubique penetrans per lineam rectam corpora terrestria liquida reddit, et pellucida, eo quod sibi viam sternit, dum partes eorum agitat, et pertransit. 2a e gravitas consistens in motu ejusdem globulorum celestium totam terram motu premens centrum premendo, et in figuram sphericam cogens. ideoque juxta Cartesium corpora non gravitant in proprijs locis. 3a lumen et e pressio secundum lineas rectas a sole in terram expansas, et applicata particulis 3ti elementi mediis globonis particulis 2i, unitas vel sparsas, et partes refrexis usque ad retinam oculorum. 4a

2a denique calor, et est agitas, seu motus particularum terrestrium. que movet terram, et inducit afectiones, quas nominamus calorem. ex quib. orta sunt quatuor elementa vulgaria. nempe Aer, cujus partes subtiles, pellucida, ac flexibile. Aqua partis cutae habet tenaciores. Terra cujus partes ab initio in fag cunctis coaluerunt. Caterum

d aer interpositus, et ignis rimas agens, distulit cuncta; et nata e inequalitate terrae exorti sunt montes, et maria. hinc motus terrae oriuntur ex bituminis, et sulphure intra terram accensis. atque calor subterraneus elevat vapores, et cogit ascendere ad cacumina montium, ubi oriuntur fontes. Ignis eiusque particulae motu celerrimo, et rapidissimo agitantur.

Fluxus, et refluxus maris provenit a pressione subtilis materiae. haec enim ex illa parte, qua incumbit lunam, invenit impedimentum, et ideo reflectitur, ac cogitur maris inter terram, et lunam. et ex hoc oritur cum in plenilunio, et in aequinoctiis maiores sint experiantur fluxus. = Circa bruta animantia censet, imo credit, Cartesius esse quasdam machinas a Deo supremo artifice fabricatas, quarum facultas residere in combinatione, et dispositione partium materiae, quae ex ipso redditur apta ad eum motum, ad quem determinata sunt ab objectis externis, tum a materia. Inventamen loquendi modum, tum et quasdam alias invectivas scripsit Navarrus Tom. 1. 13. D. Martinez scripsit adversus. et P. Gabriel Daniel conscripsit cui titulus est iter, seu peregrinationes in mundum Cartesii. Tom. P. Maignan parte cap. 22 et cap. 33.

Chymicorum Systema

Chymici prima mixtorum principia constare asserunt in quinque elementis nempe Mercurio, sulphure, sale, phlegmate, terra. Mercurius, qui et spiritus dicitur est liquor valde subtilis, mobilis, et inflammabilis, odore, et sapore gaudens. Sulphur, quod et oleum vocant, est liquor pinguis, et oleosus, atque viscosus. Sal est portio magis fixior, quae salis munus imitatur. Phlema est liquor aqueus, et insipidus. Terra est magis portio crassa, et friabilis mixta terrae siccioris, dicitur caput mortuum atque ad nulla meliora. cum haec ista elementa relata esse omnia primordia rerum ex eo sibi persuadent, quod omnia mixta ope ignis in illa resolvuntur. resolutio enim semper fit in ea, ex quibus res componitur.

Attamen quamvis chymici sunt experimentis non multum illis fidendum, non demonstrare enim non possunt, ea esse quae post resolutionem apparent esse compositi partes; nec quicquam ostendunt intimam corporis figuram, seu texturam schematismorum schematismus namque compositi rei est longe subtilior, et accuratior, et ab operibus ignis potius confunditur, quam emittitur in lucem. unde Franciscus Bacon. Baro de Verulamio in suo perpolito opere cui titulus est organum scientiarum haec habet lib. 1. aforismo 53. Chymicorum genus ex paucis experimentis fornacis philosophiam extruxerunt phantasticam et ad pauca spectantem. et certe omnia elementa chymica relata debent, ex maa et fa, quod sufficit ut a ratione excludantur principia. quod est ipsis chymicis manifestum est.

Systemata relata indicare nobis utile putavi, et prudentium. nec tamen est animus representarum illa refellere ob inopiam temporis. hoc unum scire satis est quod hypotesis illa veritas est certa, quae experimento debetur. de ceteris autem omnes systematici eque sub rebus circa principia laboramus. Quamvis enim systematicus primum sua principia

ubi figit, et pronunciat decreta, per illaq viam mittit explicare. Ideoque, ut optime adver-
tit prelaudatus Baconius omnes perceptiones tam mentis, quam sensus sunt ex
analogia hominis, non ex analogia naturae universae; estque intellectus humanus ins-
tar speculi inequales ad radios rerum, qui suam naturam naturae rerum immiscet, eam-
que distorquet, et inficit, quod quidem non est intellectum regere, et per scrutari naturam
rerum, sed hanc intelligentia afferre. Unde licet Recentiores Moderni (ut inquit Forca)
se scribere principia in experientiis fundata, non ideo verum Systema proponunt.
Nam ut inquit precitatus Bacon Systema hoc, idest modernorum, in paucorum expe-
rimentorum fundatum est. Deficit enim quia a sensu, et particularibus ad maxime
generalia advolavit, tanquam ad fixos polos, circa quos disputationes vertantur.
Via certe compendiaria, sed precipitii exposita. Sicuti quodlibet Systema suam habet
probabilitatem non evidentiam, et certe Peripateticum, et rationibus, et autoritate fortissimis,
et antiquiorum asserta solide impugnat, et destruit, ut suis locis videbimus.
Deinde Systema hoc conformius est sacrae Theologiae, et rebus fidei, quam esse certum
etiam sit Athomistarum Systema (licet ab omni errorum labe liberum contendunt
aux) ut satis solide ostendunt P. Maignan, et Saguens. Systema ergo Peripateticum
derelinquendum non est, ni fortiores quam hucusque proposita rationes adducan-
tur, maxime cum nullus sit modernorum, qui illud verum non esse censeat quoad
precipuas sibi partes, licet alicunde dicant pure metaphisicum non Phisicum esse.
Hinc aliud sibi proponunt proprius Phisice fundatum quidem in principijs me-
canicis et experimentis. Sed certe Peripatetici corporum mecanismum concedunt,
per plures que effectus per illud explicant absque recursu ad formas peripateticas.
Omnis namque veritatis amator ad mecanismum recurrere debet corporum non
quidem primordialem Atomorum, qui forsan latet investigatione, ut olim vati-
fatentur Moderni, sed ad 2um et quasi exteriorem. Per hunc, et non per primum
plures effectus explicant Philosophi experimentales, sic etiam a nobis
Et si tibi obiciatur hoc non sufficere ad plures effectus explicandos, tunc mecanis-
mum tanquam immediatam causam assigna, et postmodum formas substantiales,
accidentales peripateticas, tamquam primordiales, et principales causas ag-
nosce. Nam licet Athomistis multoties recursus ad primordialem diversam fi-
guram Atomorum, ut plures naturae explicent effectus, cur peripatetici non lice-
bit ad formas recurrere?
Preterquamquod Athomistae plerumque causam occultam designant cum
aliquid explicandum sit. dicunt enim: pendet hoc a corpusculis varie concinna-
tis, sic vel sic dispositis, taliter, vel taliter contextis, vel etiam a vertice aliquorum ele-
mentorum sine nomine. Equidem per voces sic latent ut eque sub umbris latent
arcana naturae, ac per formas, et qualitates peripateticas, ad quas equali pro-
rsum jure recurrere potes, concesso corporum mecanismo. Hinc si cum illo
dexris disputes non nisi caute procedendum nec quidquam magno opere impro-
bare velis, nisi cum formis, et qualitatibus peripateticis pugnet. Quin potius con-
cede, vel permitte nonnulla, quibus illi insultant, et exultant multis experimentis
obarmati. Imo omne Corpus constare ex corpusculis tenuissimis, quae saltem
ad Deo dividi possunt, eumque ad insensibilitatem omnimodam, cum si tibi
placet usque in infinitum.

Vel etiam ex atomis indivisibilibus prorsus insectibilibus, quae tamen
singula habeant suam extensionem localem, ac propria sibi figuram, item dicam motu extenso, etc.
quia numerus atomorum sit quantitatis, et singula sint sponte quaedam, etc. a substantia.

et sunt aer, ignis &c. 2.° sive atomos, seu corpuscula varie inter se ordinari, et unciniis, libere enim res diversum habere mecanismum negaturum fixum, et ordinare cum forma substantiali soli sive dispositio ad formas peripateticas. 3.° permitte elementa, seu quatuor vulgaria, seu chymica manere solita in mixtis; eo modo in mixtis perfectis superaddatur alia specifica forma substantialis, seu principalis, seu subordinata, ut infra videbimus. 4.° sive a mixtis plurimis perpetuo effundi effluvia corpusculorum. his effluviis plurimum delectantur Atomistae, et in iis collocant caelestium corporum influentias. ea tamen peripatetici non negant, sed admittunt illa sub nomine vaporum, halituum, exspirationum provenientium a corporibus inanimatis et mortuis, et ab vivis odoriferis. ea tamen sunt tantummodo substantia qualitatum ex omni locis dicta. Sive nempe plurimas qualitates a substantia non distingui. unde excepta quantitate, et habitu, ulla qualitate activa, quia specialiter nove non fingunt qualitates activas. et in theologicis habitus, seu virtutes supernaturales probabiliter distingui a substantia probatur. De cetero plurimas alias accidentia non distingui sedere multum non remanet.

Denique concede dari substantiam magis fluidissimam maturius rationalissimo agitatam, quae aether, seu substantia aetherea appellatur. hanc enim admittunt doctores ut ante ipsum apertum lib. 1.° cap. 3 Aristoteles hepi coum cap. 3: et hanc quasi sentimus non ipsi solum afferimus, sed utitur omnino frequentissimum fuit, eorum quae ipse motui nuncupat inservire. Namque aether dicitur utut ad modum appellatione ignatur e: Deinde scilicet aerem pondus enim elasticus ethere. vacuum disseminatum, aliaque plurima, quae solenter ac feliciter deducuntur eorum experimentis. quibus aptiantur ad expediendas difficultatibus in hac difficili materia occurrentibus.

Quaestio Unica

Quaenam sint principia intrinseca entis naturalis tum in fieri tum in facto esse?

§ 1

Ens sive corpus naturale in fieri idest ac ens prout ~~ma~~ incipit esse, sive quatenus transit de non esse ad esse. unde fieri entis naturalis idem est ac generatio non active, et causaliter, sed terminative, et passive; et in hoc sensu generatio seu fieri appellatur mutatio, quando materia transit a privatione formae ad formam: dicitur creatio, quando materia transferta ab una forma in aliam, et dicitur generatio pura, simplex, aut praecissa, quando simul creata materia, ex illa educitur forma in qua proinde nec privatio, nec alia forma praecessit. haec tamen non est proprie generatio transmutativa, aut mutatio terminative acceptum ex existens, quod subjectum nunc habeat formam, quam antea non habebat. Corpus in facto esse dicitur: quod est complete existens in rerum natura praecindendo ab eo, quod sit recens, seu pridem productum. quibus positis sit

Assertio Unica

§ 2

Principia entis naturalis in fieri sunt materia, forma, et privatio; et in facto esse sola materia et forma. Prima pars assertionis probatur. Principia entis naturalis in fieri essentialiter constituunt ipsum fieri

entis naalis in ee mutaois substialis: sed fieri entis naalis et e mutatio substialis ssti tuta per mag. fag ee privaoeg: g. ma patet. pr. mi: ~~eni naal~~ fieri entis naalis essialiter substituta exsiltis, qb. receptis plene intellig sine qb intelligi nequit substialis mutao: sed hec intelligi nequit absq maa, fra, ee privaoe: g. pr mi: mutao substialis e transitus subti de n ee ad ee substiale: sed similis transitus intelligi nequit absq maa, fra, ee privaoe: g. Ma certa videtur: subtu enj, sive maa n mutata substialiter nisi per transitu ad ee, seu fag substialg, quam antea n habebat. mi similiter patet ni intelligilis e similis transitus, quin simul intelligatr subtu, seu maa transiens, ee ee, seu privao. aqua transit, cujusq ee seu fra adquq transit. suadetur 2a pars: corpus in facto ee e corpus ut in ee permanenti stitutu: sed prout sic stitutu alicui ex maa, et fra: g. pa mi corpus in ee permanenti e undequaq substiale: g solu stitutu ex maa, et fra: ans patet ee sia hgnee, privao enj nec e ens substiale, nec coexistere potest e fra qua priva.

Solvuntur argumenta

§ 3.

Argues 1o Prijy e ex quo aliqd fit: sed ens naale nequit fieri ex privaoe: g hgene- quit ee prijy illius adhuc infieri: pa mi: privao e n ens, ~~sede~~ nihil: sed ens naale nequit fieri ex nihilo, quia ex nihilo nihil fit per generaog: g. = scissa ma dist mi: nequit fieri tqquq ex parte preexistente sedo mi; tqquq extra aquo, et de re licto ngo mi, quq licto attribuendo e probaoi: quia licet ex nihilo nihil fiat, qd sit adequate positivu et permanens: fieri tamen potest aliqd qd sit partu positivu, partu negativu, cujus modi e ~~corpus~~ ens naale in fieri mutaois. ~~qqq~~ prout sic stitutu de n ee ad ee per transitu.

Itaq privao e prijy entis naalis infieri: n ita ut ex ipsa tqquq ex parte preexistente fiat ens naale: sed ita ut sit prijy, et stitutivu mutaois fasis per modu tri aquo, et quod tunc actu derelinquitur, et amittitur a subto, nempe maa, qua privaoe transit ad fag, quq antea n habebat. = Replicabis: Prijy debet existere in instanti inquo existit principiatu: sed privao non ~~nequa~~ existit in instanti ~~inquo~~ ex istit ens naale infieri: g. pa mi: in illo instanti existit fra: sed privao nequit ee in instanti inquo e fra: alioquin hec simul eet, et n eet, q repugnat: qn eodq instanti: g.

Dist ma: principiu per modu partis stitutive sedo ma: per modu tri aquo, et derelicti ngo ma: qua distioe cetera corruunt. ~~Aoo patet solutio~~ quia licet privao n sit prijy entis naalis infieri per modu partis stitutive, e tamen per modu tri aquo: principiat enj mutaog seu fieri entis naalis per modu tri derelicti: ideoq potius exigit desinere ee in eodq instanti, inquo principiat; et existere tantu in instanti anti: clarius: privao solu e prijy qlo n data; seu quatenus fuit, et jq n e seu ut trius aquo.

Insurges: fra corrupta e tus aquo generaois: sed n e prijy entis naalis infieri mutatiois, sed adsumy infieri recessiois: g ~~hec~~ ex quo pavtio sit tri aquo, n degte qd sit prijy: = Nega paritatg: fra enj corrupta solu per accidens e tus aquo generaois, hoc e, ex indigentia mod impotentis in aquo instanti naaliter exsis tere sine fra; privao vero essialiter, hoc e, ex indigentia mutaois, et generaois transeuntis

tatuae, qug qq prochuius; ac brevius fiece, si maa pagexstitisset absq õi fra. = sed dices: generao cadaveris ex ppio scepti ẽ ex praeexistente fra viventis: g. = nego suppositu fae cadavericae, hoc enj ut summitu explicata potius quq fra ẽ privao fae viventis tamen admisso hoc hic ỹ q̃ spetere ex scepti tali generaoe, n̄ vero ex scepti suum generaois de quo in praesenti: Argues 2°: fra ẽ prĩj entis naalis in fieri quatenus ẽ tr̃s ad quem generaois: sed hoc ẽ falsu selig ipositu sit tr̃s ad quem generaois, et tamen n̄ ẽ prĩj entis naalis in fieri: g nec fra. si respondeas: fq ẽẽ tr̃u adquem generaois in ẽẽ mutaois passivae, vel fetite quo in eĕn generao dicit munus eductiois: n̄ vero praecise in ẽẽ generaois mutaois: dicat ejs placet: ẽẽ tr̃u adquem utque ẽ vltimus, seu proximus n̄ vero ut quod, seu ut tr̃i vltimus, g tq qug generaois effectus. qd solu spetẽ spositu atq adeo hoc n̄ ẽ prĩj, sed prin cipiatu.

Si hoc inquq dicas: fra ẽ: fra n̄ ẽ prior generaoe ane mutaois habet enj ẽẽ per illa: g ut tr̃s ad quem mutaois n̄ ẽ prior spositi: g n̄ est prĩj entis naalis in fieri, s prĩj debeat ẽẽ prius prĩjato. = dicdaug tq bene ibi: ad id qd additur: ans: n̄ ẽ prior generaoe aut mutaoe terminative sumpta nego ans: active accepta: subdist. ut ẽ eductio scdo ans: ut ẽ productio totius, ut accidit in praesenti nego ans, et ẽas. fra ipsa prior ẽ mutaoe fati terminative acepta respectu cujus ẽ prĩj ut pars illius intrinseca: pars enj prior ẽ, ane intelligitur, qug totu: ẽ tamen posterior mutaoe causali, nempe actiõe generativa in ẽẽ eductiois: hae ipsq praecedat quatenus totu spositu producit; prius ngq intelligitur fra educta ex maa qug totu genitu.

Argues 3° in 2am rõnois partẽ: illa privao ẽ prĩj entis naalis in fieri, quatenus tr̃i aquo, quia maa transit de n̄ ẽẽ ad ẽẽ: sed maa infacto ẽẽ debet dici fatita ẽẽ transactu de n̄ ẽẽ ad ẽẽ: g. ma ex dictis patet: pr mi: ens naale in facto ẽẽ ẽ ens ut genitu, sive ut subest motui generativo: sub quo scepti ẽ tantu obtu physicae: sed ens naale ut genitu dicit fatita ẽẽ transactu de n̄ ẽẽ ad ẽẽ: qd sine privaoe repugnat: g. scda ma, nego mi, simileq ma. probaois: ens vero igitur naale in facto ẽẽ ẽ ens in ẽẽ permanenti sititutu; subindeq praescindit ab eo qd sit prius, l. recens productu: hoc in 1°. 2°. ane alio quovis instanti praecedenti.

Et hic stento ordine regulari ens naale in facto ẽẽ re in eodq instanti productu, inquo ẽ fieri illius. esse tamen nec exigit privaoq, nec hac illi nocet: mutao enj plene absoluta ẽ, et terminata pro priori intelligtia ad ens in facto ẽẽ: qd qdq ad physicq attinet, ut tr̃s remanens post generaoq, et ut prĩj aliorq motuq: = dices corpus in facto ẽẽ dicere ẽẽ splete mutatu de n̄ ẽẽ ad ẽẽ; nq in fieri dicitur solu, qd n̄ dum ẽ spletu, et absolutu, seu qd ẽ in via, et transitu ad suu ẽẽ; l qd recedit a tr̃o aquo, sed n̄dum pervenit ad tr̃u ad quem: = dicam ego: has locutioes tenere in fieri artificiali nq formae quae tunc dicitur in fieri, s n̄ dq ẽ perfecta absoluta: secus vero in fieri naali rerq maxime substantialiu, qd ẽ per actioq instantaneq. in his enj idq ẽ fieri, ac omnino ẽẽ: mutao enj fatita, seu fieri tunc dato, dq maa habet fq. et tunc sq ẽ splete recessa a privaoe, quae nullatenus existit sq frq, qua privat.

Argues ultimo: ens naale in fieri nec dq ex maa, et fra, sed etq ex unioe, subsistia, et dispositioib ad fq praeparantib coalescit: g hoc etq erunt eius prĩja: = respondeo et ens naale coalescere ex unione, et subsistia eo prorsus modo, quo ipsq intrinsece sstituunt: s autq tq qug nexus posti

2º vero ut complementum: venire enim nexus, et complementum priorum, non vero prius compo-
nentia: cum se habeant ut quod, sed tantum ut quo partes entis naturalis nectuntur, et complentur.
quantum ad dispositiones diversum genere nimirum aliorum naturalium praerequisitae, non vero om-
nes prius constituentes. ut ex ipsa notione dispositionis satis clarum.

Caput secundum.

De existentia, et Quidditate Materiae primae.

Quamvis in de~~terminando~~ clarando quamque sic Materiae 1ae acriter pugnent Peripatetici, et alii recentiores Philosophi: omnes tamen asserunt in praesenti esse commune quoddam corporum naturalium transmutationem primum subiectum, atque adeo existere in rerum natura communiter supponunt, ita aliquos, qui multos unquam sectatores habuerunt: merito quidem fortassis materiam argumenta suadent clare in rebus physicis aliquod primum subiectum, ex quo fit quodlibet corpus: omnia enim corpora fiunt ex aliquo communi subiecto varias recipiente formas.

Primum itaque sumitur: ex quotidiana transmutatione corporum, quorum alia ex aliis fiunt: ut ex ligno fit ignis, ex igne cinis, ex cinere terra etc. ideoque in omnibus datur commune quoddam subiectum, quod unam formam amittit et aliam recipit: alioquin ignis generaretur sine pabulo, et non augeretur ex consumptione pabuli, quod est aperte falsum. 2um ex nutritione viventium: non enim alio fine cibos sumimus, nisi, quia in nobis remanet aliquod alimenti, cum nobis unitur, et ab anima informatur, ut constat ex ipso corporis incremento: datur igitur commune quoddam subiectum, quod pereunte uno composito non pereat, sed in alterum transeat, per novam formam receptam. Tertium ex interitu animantis: ubi eadem materia, quae erat in corpore unita, post mortem varias subinduit formas, ut cum corpus resolvitur in pulverem et cineres: Cineres enim reliquiae sunt viventium, ut convincitur ex doctrina, et praxi Ecclesiae Catholicae circa Sanctorum reliquias. 4um ex pugna naturalium agentium: nam ideo forma ignis ita pugnat cum forma ligni, ut illam expellat, et ipsius subiectum possideat. ignis enim in interitum sui directe tenderet, si nihil ligni remaneret, quod consequi liceret: Denique quia ex nihilo nihil fit ab agente creato, sed omnia producit ex aliquo: proindeque dicendum est in aliquo primo subiecto ex quo cuncta fiunt in universo.

Quidditas autem materiae 1ae sive 1i subiecti ex quo omnia corpora fiunt, bifariam explicata ab Aristotele: et 1º per remotionem, quod non est res enim simplices per negationem expromi solent: sic punctum definivit Euclides: cuius pars est nulla: et sic materiam 1am definivit Aristoteles: Quod neque est quid, neque quantum, neque quale, nec aliquid eorum quibus ens determinatur: id est: Materia 1a non est aliquid ens completum, nempe: arbor: lapis etc. nec item debet importare aliquem actum, aut formam accidentalem, ut quantitatem etc. sed est pura potentia physica ad omnes formas. quam positivam explicat Aristoteles in 2º: et positiva definitione materiam 1am, quae sic se habet. Materia est 1mum subiectum ex quo aliquid fit, cum insit, et non secundum accidens.

Dico tertium: cum inesse nomine materiae est 1mum subiectum cuiusque corporis, intrinsecum

inexsistens, et inco permanens. Et n̄ secundum accidens denotat ex mat̃a solum
fieri cum substãle, n̄ vero accidentale ut aliqui. Itaque definio (data hac mag ab oĩ ny
distinguit: nimirum a fõa, privaõe, et causis extrinsecis: atque adeo) ut optime admi-
titur ab oĩb: aptatque ab Atomistis, et Cartesianis atomis, et corpusculis, n̄ aliq
fõas expectantib, mẽ coordinaõe, situs, figuræ, et flexus. Apud Peripateticos autem
Mat̃a 1a ita ẽ 1m subtum, ut sit entitas substãlis, sive substãa simplex, et incompleta,
substernenda alteri substãe partiali ~~incompletæ~~ simplici et completæ, nempe fõæ substãli:
quæ constituit compositum substãli indeterminata specie, videlicet arboris &c. de qua infra.

Unde differentia constitutiva mat̃æ (relictis variis dicendi modis)
sita ẽ in hoc, q^d sit: entitas incompleta potens constituere hanc vel illam speciem entis per
unionem penetrativam cum fõa, quæ sit proxima differentia physica distinctiva totius, seu
compositi constituti: ex qua explicaõe intelligẽs axioma illud: actus ẽ q distinguit. Sim-
liter intelligitur mat̃a ~~esse~~ ita ẽ puram potentiam, ut ex se n̄ sit quid, neque quantum,
sed unice per determinaõem ad hanc fõam quæ illam constituere determinatum compositum.
Hactenus dicta intellige de mat̃a metaphysice accepta: nam raõ primi subti ut impsabilis
ẽ metaphysica mat̃æ 1æ obidque nos carpunt Moderni eo quod mat̃am primam n̄ physice ut par erat,
metaphysicis præcisionibus ab omni sensu, et experimento remotis explicamus.

Unde, ut illam physice explicent tum Atomistæ, tum Cartesiani
statuunt pro mat̃a 1a primo pro tota rerum natura substãa atomos, vel insensibilia cor-
puscula, ex quib. tota resultet corporum varietas per solam varietatem situs, coordinaõis,
ac flexus, absque alia fõa superaddita; n̄ aliter ac ex lapidib. et lignis & varie dispositis
resultant artis opera varia: quorum doctrina supra manet exposita, et infra opportu-
ne impugnabitur. Quoad attinet ad mat̃am impugnatam: quia vel illa corpuscula sunt incomple-
ta receptiva fõæ, vel n̄? si 1m ergo sunt substãa incompleta expectans fõam superadditam. si 2m n̄ primum sub-
tum, sed compositum substãle erunt; ac proinde mat̃a 1a n̄ 1m subtum, sed 2m erit: ergo admitti debet
Peripateticorum explicaõ.

Unde hac Modernorum explicaõe rejecta circa qualitatem physicam mat̃æ 1æ
ita exponitur in sensu peripatetico: Mat̃a 1a physice accepta: ẽ substãa physica incompleta, inge-
nerabilis, incorruptibilis, sive pura potentia physica ad oẽs fõas: id ẽ: ens n̄ determinatum spe-
cifici, sed q^d sit in potentia physica, et subjectiva ad quamlibet ~~fõam~~, ~~per quam constituitur~~ speciem entis
nempe lapidis, arboris, &c. ad quam determinata per fõam. Itaque mat̃a 1a esse ẽ sensibilis, et
ens physicum, etsi incompletum; cui ipsi aliqua deficiat perfectio, ad quam per se intrinsece ordi-
nata, ut compositum substãle constituat, per exigentiam ab Authore naturæ ipsi tributam nec-
cessaria ipsi deficere quapropter ut sit 1um subtum, pura potentia physica ad oẽs fõas: composita quæ ex par-
tib. integralib. sive punctis indivisibilib. physicis constituitur extensum, seu n̄ pene-
tratis, inquorum quolibet salvetur est mat̃a 1a seu 1m subtum physicum.

Proprietates Mat̃æ 1æ

Proprietates hujus mat̃æ sic consideratæ sunt ingenerabilitas
et incorruptibilitas; cum nec producatur ex subto; nec ab eo deficiat subto permanente
unde tota mat̃a ẽ a Deo creata in tpre, nempe initio Mundi, illa excepta, quæ de novo
creatur ad novas generationes ex corruptis SS.a Eucharistiæ specieb. Est etiam naturaliter in-
annihilabilis, et æterna a parte post juxta præsentem providentiam; cum nulla res naturaliter

gat defectu materiae, utpote quae multi noceat. Insuper est substantia corporea, et naturaliter insepara-
bilis a quantitate. Et tandem dicitur unicum principium mutationis, seu generationis, et corruptionis:
nam utpote apta, et indifferens ad omnes formas, aditum aperit contrariis dispositionibus, quibus pa-
rata nova forma generatur, et praehabitae corruptio: unde modo dicitur formarum mater, et
omnium gloriarum, modo noverca, et adultera: sicut etiam dicitur chaos, et prope nihil.

Haec itaque materia prima permanens ad differentiam transeuntis, et est illa
res quaedam corporea praeexistens, qua pereunte fit aliud ut ignis ex ligno. Appellatur etiam
materia prima ad differentiam oppositi, quod dicitur materia 2a. Hinc clare liquet quomodo immerito Atomistae
et Cartesiani materiam primam peripateticam dicant esse merum spectrum, sive esse quid metaphysicum, cuius
nulla datur explicatio physica. Maxime ipsi etiamnunc non afferant explicationem atomorum, et cor-
pusculorum, ut supra apposita praecipiendum patebit. Igitur sicut Moderni per abstractionem intus
recipiunt materiam primam absque omni forma, illamque physice explicent: Cur Peripateticis idem facere non licebit?

Hucusque dicta intelligenda sunt de materia prima separata a forma per intellectum
physice tamen considerata. Materia autem, quae in corporibus singulariter reperitur per experimentum
sensus, non prima sed 2a est: universalis namque corporum naturalium materia aliud non est, quam minima corpus-
cula, generabilia, et corruptibilia, utpote quaedam tota ex materia, et forma constituta: ex quo li-
quet ab Elementis Modernorum, licet quoad exilitatem, varietatem figurae, et motum in
punctis conveniant. Haec itaque generalis materia quoad nos constat ex resolutione corporum, quae
in pulveres minutissimos, et subtilissimos abeunt vapores: ut experimentis fit ma-
nifestum.

Exponitur qualiter materia prima sit pura potentia ad omnes formas, et illas ipsas appetat.

§ II

Cum supra sit stabilitum materiam primam physice acceptam esse primum subiectum ens potentiale, seu po-
tentiam omnium formarum receptivam; huius explicationis occasione, Aliqui Thomistarum asserunt: materiam primam
ita esse puram potentiam ut ipsi actum etiam metaphysicum negent. Alii autem, et si metaphysicum sedare, actum entita-
tivum excludunt a materia. Nos vero, quia existentiam cuiuslibet rei productae identificari cum exis-
tentia in metaphysica statuimus, utique actum agnoscimus in materia prima. Cuius resolutio patet etiam
praescindendo a bella doctrina. Namque materia prima propria definitione gaudet, habet actum ve-
re metaphysicum, quod aliud non est quam differentia essentialis, ut patet ex dictis tum in logica, tum in metaphysica. Si-
militer habet actum physicum entitativum, licet formalem non habeat. Materia enim proprior est ad existentiam, et actu
ens productum, et actu habet physice suum esse tale quale, in quo stat actus entitativus iuxta Thomistas.

Namque ut explicat Bayona actus entitativus est ille, quo res, quae antea
erat nihil, modo est aliquid: et huiusmodi actus est duplex: alter existentialis, quo videlicet
res ponitur extra causas; alter essentialis, quo nimirum res, prout distinguitur ab existentia, est
actu ens, actualis realitas, et actuale subiectum in quo recipitur existentia: quae doctrina grata de-
bet esse Thomistis, esse virtuale, seu initiale agnoscentibus in materia, sicut inquantum re proprior
ad existentiam; in vestibus litem de solo nomine facere. Igitur materia prima habet actum entitativum proprium
ad formam, sine actu ens, extra causas, dicitur per quidem distinguitur ab omni non ipsa, tamquam ens simple-
x in linea physica.

Et qdq in ee maa pnecisse n potest alitr distingui: fra enj n tribuie maa, qd maa sit, sed qd sit ens cpletu in linea phyca, seu ens determinatae speciei, nempe bruti, plantae. Si dicas mag pro priori adhuc n existere in facto ee, cu nondu sit extra oes suas causas, inter quas recensetr fra, utpote causa fals: n satisfacis: cu maa in linea phyca nullu habeat causu fals, ~~alium~~ proprietatis: aliunde habeat eu causu maals, cuiqq eet sponte ex maa, et fra. Nec qd Peripatetici mag potiq appellent aliqd probat: hoc enj unice faciunt ut excludant opiniones eoru, q pro maa 1o seru statuerunt substa cpletu, ut aquu &.

Amultiq sentiaq eoru (inter quos Jacobus Rohault) q fras oes actualiter intra mag latitare dicebant, et exea velut e loculo educi: Non tamen intendunt mag 1am ita ee pung potiq, ut ipsi negent oes actualitates illas, qug qdvis ens phycu, et productu hti cendunt: cujq ipsi concedunt aliq entitativq, licet alia relegent aliq fals, nempe fug: qua constituitr ens cpletu, et determinatae speciei ut dictu manet. Et sic solvitr haec difficultas apud Authores magni habita, et si inter ipsos dissidiu maiori ex parte sit de voce.

~~Ex~~ his gradu facimus ad aliq solvendu parte, an entitatu aliter aferentiq: minimq: qualiter maa 1a apetat oes fras. Apetitus autem duplex communi ter assignatur elicitus scilicet, et innatus. Apetitus elicitus e propensio, seu inclinatio in bonu pracognitu ~~[illegible]~~ ab apetente, ut accidit in rationalib. et in bonu per sensu percepiq et dicitr sensibilis, invenitrq tantu in brutis. Apetitus innatus e propensio ~~[illegible]~~ indita ab A. nae in bonu sibi conveniens absq aliqua cognitione; clarius: e inclinatio, seu pondus naale in bonu, qd res qug libet apetere sine cognitione ~~potest~~. qualibet enj res ~~habet~~ naaliter exigit id qd e sibi conveniens sesdu suq naq: atq adeo ad apetitu innatu n sufficit capacitas; requiritr insuper connaalitas, ne exigentia naalis.

Apetitus iste improprie, et metaphorice dicitr apetitus; sicut eliq per analogiq qugdu ad elicitu dicitr gaudij tye circa ~~fug~~ jam possessu, et desiderij tye erga bonu absens: Hinc dicimus mag primq qualitr apetere oes fras, possessu nempe apetitu gaudij, et reliquas oes apetitu desiderij. Nam maa 1a e naaliter ordinata ad fug, tamquq ad bonu sibi connaturale, quo perficitr, et substantialiter cpletr; et quamvis fra e maa naaliter debita: subinde apetit fug: et qdq n magis ung, qug alterq: sed qualitr oes. Nam apetat suq duraq. oes vage apetit, ut sub aliqua conservetr, et duret.

Ratio haec ex eo desumitr, qd cpositu qdvis exsse corruptibile sit, et amissibilis quaevis fra: unde maa exigens sui duraq, qugvis gaudiu habeat de fra possessa, pracipue perfectioni; cu haec eliq defectibilis sit, et defectura, aliq proinde apetit qug illu perficiat, et cpleat, ut consequtr eatq apetitus innatus maae intensive satiatr, quamvis fra, extensive autem nunquam respectu cujusvis frae, et adequate intensive satiatr, quamvis fra, extensive autem nu sive n satiatr omnino unqu, nec umqu aliter impletr. ex quo eliq sequitr oes apetere fras, n simul, sed successive, id e, ung post aliq, n quia talis e, sed quia ipsa in se ut in reru naa conveitr ut ex dictis patet.

Questio Unica

Utrum Materia prima naturaliter, vel saltem divinitus existere posit sine forma?

§ 1

Omnissis suppositis in praesenti mag naalg habere unionem a fra: atamen ... unionis natural. aliae violabiles sine per causg naalg, ut unio aquae a frigiditate, ce animae a potentia ... Aliae infrustrabiles sine miraculo, ut unio accidentis a subto: ce aliae omnino, ce essentialiter infrustrabiles, ut unio unionis ... mis: subortu dubium an maa ita unitata fra, ut non posit ... naalg causg? l. an frustrari valeat per absolutam Dei potentiam? pro cujus facili captu ... plex in Deo distinguitur potentia: alia ordinaria, ce ordinaria, qua juxta rerum exigentias operatur; alia vero extraordinaria, ce absoluta, qua ut absolutus Dominus supra rerum exigentias operari potest, ut dum facit miracula.

Hinc duplex ... potentia ... reperitur creatura alia naalis ad agendum, l. recipiendum, qd ... non excedit. obedientialis altera qua supremo Dno subdita est in ea operetur qdqd non involvit contradictionem. qb. positis Nonnulli[+] ... quos citat P. exim. Suarez tenent mag posse naaliter existere sine fra, Thoma... vero per oppositum asserunt, demud ac, qd existat per existentiam fra (ut ipsis e manifestum) nec divinitus existere posse sine fra. Scotistae autem, ce Seraphici tenentes mag per absolutam Dei potentiam, sine miraculose nec dum existere posse sine fra oppria partiali existentia: sed ... admisso, qd existat per existentiam fra: Sit g.

[+] q. dicendi modus ... ... existere osensu rejicitur: quia fra e veluti complementum naalem mag, ab eaque naaliter exigitur. a autem qd maa debita naaliter debetur unice posse auferri naaliter per fortiorem exigentiam agentis oppositi, ut ... infertur frigiditas ab aqua: ce nullum agens naale ... sitg, quinimo oia pugnent ut mag compleant; evinaitur non posse naaliter existere sine fra. Unde Thoma... qd maa naaliter debetur solum potest auferri per fort...

Assertio Prima.

§ 2

Maa 1a non potest naaliter existere sine omni fra. Pa raoe: Maa 1a exigit fram veluti naale complementum sui: sed nullum agens naale oppositum exigit: g requirit naaliter existere sine fra. ... qd naaliter exigitur a maa, unice potest auferri per fortiorem exigentiam oppositi, ut aufertur frigiditas ab aqua. ... oia agentia naalia pugnant in ... mae ut illam compleant: g. confirmatur: Maa 1a e substantia imperfectissima, ce ... nihil, incompleta, tota ordinata ad fram, ce eam expectans ut complementum naturale: ... defectum nullo alio bono compensari valet, ut tandem ... in rerum naa, ut simul ... substantiale ... sed haec oia infrustrabilem fundamentum exigentiae, l. nulla ... frustrabilis erit: g.

Sed dices: Anima raois e entitas incompleta, ce ad mag ordinata; ce tamen potest naaliter existere sine maa: g e maa sine fra. ... ideo 1am ... independenter a maa, ce e partialiter quia Anima raolis actione creativa producitur independenter a maa, ce e partialiter subsistens: sed maa ita se habeat in 1a sui productione, ce e partialiter subsistens: g. = Nego ... ce distinctam probaoem: ideo ... nego ma: ideo, ce quia ultra id Anima e spiritualis, intellectiva, ce potens exercere nobilissimas operaoes

extra corpus secundo ma. et dist. mi: maā producta fuit independenter a fra apriori, ut illa mi: aposteriori nego mi et 2ᵃᵐ
Dist. ani: maā producta fuit independenter a fra

Ad 1ᵘᵐ igitr creatura maē, sive, et maā ipsa ē qdq a fra independens tanqq a causa: ab illa tamen dependet aposteriori, seu tanqq a complemento naali debito, ut maā quavis a suis pprietatibus: nec obest qd. etiā facturaliter subsistens, hoc enim ū tollit indigentiam naalis complementi; unde patet disparitas ad exemplum anima ratione = Insurges: Maā nequit a fra pendere a posteriori: g. pr. ans: qdq a posteriore pendet ab aliquo, habet hoc ipso vim tuitq producendi talis ratione, ut patet in igne respectu caloris: sed maā ū producit fraq per emanatōq: g. 2º perfectius nequit debere imperfectiori: sed fra ē perfectior ā maā: g.

Nego ans. et ma. proba: per ipse enim datur dependentia a posteriori, quin detur emanatō ut patet in ultima dispositione ad animā rationale. unde dependentia a posteriori dicitur, dum aliqd dependet ab aliquo tanqq a complemento sibi naaliter debito. hoc q modo ultima dispositio pendet ab anima, et hoc debetur ipsi, attenta naali ipsius exigentia: quin aliqd sequatur inconveniens, et per hoc patet a 2ᵐ = Si autem tibi objiciatur illud Genes. ubi visto mundi terra erat inanis et vacua, qd perinde se habet ac maq ū sine fra; nego textū hunc perversioq ut inquit D.M. Basilius. deinde dic: sensus textus eē terrā initio fuisse vacuā decore florum, et plantarum ornatu. ut communiter exponunt commentatores.

Assertio Secunda

§ 3

Quaeritur maā ppriā careat existentia potest divinitus existere sine fra: g. probatur ans. altum existentia dictionem
implicat qd maā habeat existentiam et ū fraq: g.
pr. mi: juxta thomistas existentia realiter distinguitur a fra, et qdq juxta plures tanqq res a re: sed eo ipso nulla ē contradictio in eo qd maā habeat existentiam et ū fraq: ans
eo ipso ū datur affirmatō, et negatō ejusdem de eodem, et secundum idem respectu maē: g. tunc ea ens solum possit affirmari qd maā habeat existentiam, et negari qd ū habeat fraq: sed: hoc ū ē affirmare, et negare de eodem: sed de codem ease d[?] ill[?], sed de diversis existentiq diversa: g.

Maā 1º valet divinitus existere sine fra substantiali: Quod qd ū involvit qualitas 1º contradictionem fieri divinitus valet: sed maā existere sine fra nullam involvit contradictionem: g. Ma. certa. pr. mi: Maā existere sine fra ē habere existentiam, et ū habere fraq: sed in hoc nulla invenitur contradictio, enim esset stanet in eo qd maā haberet et ū haberet existentiam: g. confirmatur: potest divinitus produci existentia fra. ab ea separabilis: ut perinde existat maā, quin producatur fra: g. sed tunc maā existeret sine fra: g. pr. mai: existentia juxta thomistas distinguitur a fra, et qdq juxta plures tanqq res a re: sed ex duobus rebus distinctis potest una sine alia divinitus produci: g.

Opp: Negatur nihil apud thomistas ~~fra consequentur~~ existentia juxta thomistas ū tam ppria ē fra qq oppositi, qd solum dicunt existere ppriē, et utique sed existentia simul cum anima rati separari potest, imo defacto separatur a composito corporis: sic sit ppria illius actus: g potest etiam separari a fra, cujus ū ē actus ita ppriissime. communicari divinitus maē. Confirmg. Datur juxta thomistas maā ū existeris per existentiam fra: g. maa essentialiter ū dependet ab existentia fra ut existat. sive licet connaliter existat per existentiam fra poterit tamen divinitus existere sine illa: pr. ans: maā et humanitas ū existit, ppter ū, juxta adversarios ū existit per connalem existentiam fra. sed per increatam verbi existentiam, supplens vices illius: g..

Dicunt Thoste: existg quamtumvis realiter a fra distg: frag attamen esstialiter supponere, et mãe immediate: ng actus 1.ⁱ qualis e fraa esstialiter praerequisita ad actg 2.ᵐ qualis e existia: ideoq maa absq fra ipsote pura potia e esstialiter, et intrinsece incapax existiae, fitq faliter capax per frag, seu actg 1.ᵐ exquo dispariter assignant ad corpus supti; qd importet frag capax saltem e ad existendg per mereatg realiter existg. sed stat id juxta Thostas maa esse propriori ad frag habet saltg ee esstiale seu uiale: g intrinsece capax ad existendg. ostitque, et aio pr: maa 1ª e potia praeexistens ens reale saltg esstiale: g.

2º.

2º. Maa esse a fraa dista e possibilis: g esse et ratione capax existiae: ans e certg: pa sqa: hi tni synonymi sunt possibile, potens existere, aptg existere: g. 3º. Maa immediate, et per seg ee determinat sui excogitatioe rg, n determinatr ad frag, nec ipsa dat ee, qd plurimg per eductiog habet: sed creatio dat maa ee existg: g a fortiori capacitatg existiae: g capacitas maa ad existg saltem n ostituitr per frag. Unde falso asserit solum existg esstialiter supponere frag n magis e solg frag ostituere capacitatg existiae: s idq n sit ee actg 1ᵐ frag ostituentg specig entis determinatg, ac n actg absolute ostituentg aptitg capax existendi.

Primg ngq posse, et ostituere provenit a fraa substialis: g impossibile omnino est qd existat his, equidd absq fra. 2.ᵘᵐ vero nec provenit, nec esstialiter dependet a fraa: alias haec sola existere posset, et ee ens reale: quinpotius nec accidentia eucharistica existere possent absq fra substiali, s haec sola tribuere subito existiae capacitatg. qd e plurimg falsg. si g accidentia illa habent existiag frae sine fra, inquo deliquit maa ut illg habere n possit? Demg totum: tota solutioe Thostica unice innixa mag existere n posse sine fra per existg, qua est actus 2.ᵘˢ frae naalitr debitg; minime actg per existg absq divinitus nae immediatg, haec n enim est actus 2.ᵘˢ frae: g semper salvatur mag existere posse sine fra.

2º pr. asstio. Possibile e Divinae omnipotiae id inquo nulla stat dictio dem. tralime ostendit possibile e Divinae Omnipotiae; sed in eo q maa existat sine fra nulla demtrata stat dictio: ~~gn Mag. Mao haec sibi dicerensione qq. ingd de absoluta Dei potia disquisita~~ ~~noxa~~ et ex ~~Idioe~~ argtog sutioe ostabit: g. Mao haec sibi dicerensione qqb. ingd de potia absoluta Dei potia disquisita, efficacissima e: solutiongq argtes mostranig et minimg resultat dubiig de possibilitate: alioqui rares opposita essent demtratiug, qd nec adversarii dicunt. et s de possibilitate dubitat: locg habet illud priigg

iuristog pure notissimg: in dubiis melior conditio possidentis. qd nunq opportunius praeducitur, qug ubi de coarctanda divinae omnipotentiae sphaera disceptatur.

Deus ngq rarg naturae infinitae, incomprehensibilis, propter tg post tot miracula, qb. se supra damg captg posse phobrint, promittentes risposi dea, ut ei possibile sedatg quoties strariq n demtrata. Certe q potuit facere ut existeret Virgo Mater, Deus homo, immortalis mortuus. Quid n potent? Agita ista pro-

Dicunt Thostg. qd licet sit sia realiter distga a fra, frag tamq esstialiter praerequirit maa immediate: existiaeq e actus 2.ᵘˢ supponens 1.ᵐ atq adeo maa sine fra ipsote pura potia n e immediate capax existiae. sed hoc habet a fraa: ostra e: maa esse proprior ad frag habet eedaltg ~~ee~~ esstiale seu uiale, ~~st ens reale pro~~ ~~ex~~ ~~saltg esstiale~~ g. ~~2º maa~~ ~~esse~~ ~~...~~ sed res qug libet per seg e esstiale, seu uiale immediate e capax capax recipiendi existg: g. Unde falso asserit &c

babilita tantum solventi argta: nec semper urgeo, ut infanorum omnium potentia respondente reservata.
unde argumenti evincere dementrativa incumbit; neque si probabilitas tantum evincit res manet dubia, et tunc melior e conditio possidentis. Attamen hic res e valde remota a cognoscenda decerne e suspendere iudicium; primum evidendo, quod maxime Deus non e allegata: ut facias scies
quod hoc possibile iudicas.

Solvuntur Argta
§ 1°

Arguet 1° ex D. Thoma Quodlibeto 3. art. 1° ajente: idem e dictum mam esse in actu, et mam habere formam: dicere igitur quod mam sit in actu sine forma, e dicere contradictoria esse simul: unde a Deo fieri non potest. et 1° p. q. 66 art. 1° hoc habet: creatio Dei e ens actu: ipsum autem quod e actus e forma: dicere igitur mam praecedere sine forma, e dicere ens in actu sine actu, quod implicat contradictionem. sed quod implicat contradictionem divinitus fieri non valet: ergo. Dic Angelicus loca-
ept. nomine formae praecisam non intelligere praecise formam substantialem physicam, sine actu fig- physicum, sed generatim omnem formam, proout scilicet comprehendit substantialem, et accidentalem physicam, et en- titativam, uno verbo omnem actum.
et in hoc sensu certissimum e implicare contradictionem mam existere sine forma, seu praecise substantiali sed generatim sumpta nisi complete existat, hoc in specie determinata ab omnibus planta &c. sed absque forma generatim sumpta: exponendo ita fundata in Ang. M. praecipue in 2° loco allegato, ubi exponens mentem Aug. haec adver- ba s. tota praeponit: Augustinus accepit informitatem mae pro carentia omnis formae: et sic impossibile e dicere, quod informitas mae praecesserit, ipsi informationem. Ubi dictum expositio clare liquet s. D. de forma loqui generatim sumpta: alioquin generalitas non diceret postea, ipsum, quod e actus e forma: complures sine actu, quod non sine forma substantiali physica, et de substantia, et existentia omnino loquitur. Ubi s. D. loquitur non hypothetica absoluta Dei, sed de ordinaria ut exponit Cajetanus.
Arguet 2° ratio: Quod implicat contradictionem nec divinitus fieri potest: sed mam existere sine forma involvit contradictionem: ergo ma e omnium recepta: probatur: Deus enim nec divinitus operatur extra existentiam: probatur: implicat mam existere absque eo quod entitativa praesupponitur ad existentiam; sed forma entitativa entitativa praesupponitur in ma ad exis- tentiam: ergo probatur: actus 1° entitativa praesupponitur ad actum 2m. sed forma respectu mae e actus 1°; ergo probatur: actus 1° entitativa praesupponitur ad actum 2m: ergo. Ma. constat a paritate, hoc in vita, quia e actus 1° entitativa prae- supponitur ad actum vitalem, quae e actus 2°: virtus ad intellectionem, et virtus activa ad actionem: supponitur ad actum vitalem, quae e actus 2°: ... si mae propria gaudeat existentia: similiter quod si existat per quod = argumentum mihi e robori si mae propria gaudeat existentia: similiter quod si existat per existentiam miraculosam: existentia namque tunc e actus 2° logice et potius ... non vere potius physicum; similiter non vere respectu formae.
Admisso tamen mam existere per existentiam formae verum ma ... minimam ... syllogismi: ad probationem dist. ma. actus 1° entitativa mae actus ... entitativa exactus secundo ma. et dist. mi: forma e actus 1° et existentia actus 2° attenta ...

exigentia maæ ~~realis magis~~ permixto mi: existabilita, et absolute ingo mi; et sig. Di
imus itaq, ca[e]ter quo maā ū posset existere nisi per existg fal, existg solg in
ponere fig naalita, s. ine suponit dispositiones ad ipsg praerequisitas, quin obitee, qd talis
ordo mensti divinitus posset. paritates autg adducta nihilo sane vera; quia vita
~~intus, et virtutis activa~~ Paritates ~~Adduc~~ ad autg adductae ū ideo sunt verae, quia
vita, intus, et virtutis activa ē actus 1ᵘˢ atq. sed quia ē actus 1ᵘˢ existabilita, ideo per
modg potiae, et capacitatis ad vivendg, intelligendg, et agendg. Ideirco repugnat
agere, et intelligere sine potia ad intelligendg, et agendg: in quo manifesta ē stradic
tio. Igitur ille actus 1ᵘˢ q consistit in capacitate ad actg 2ᵐ existabilita praerequisita.
sub actu ad potg valeat dia. Maa autg 1ᵃ divinitus existenti sine fōā nec
actus ū deficit: s ~~raoe~~ habeat raoe sui capacitatg ad existendg: ~~fōa nqq ū tribuit~~ incompletae
maa, qd maa ~~se~~, absq ū forte ~~realita dicta: atqadeo~~ per insumptae ū replere
existentis
fōa nqq ū tribuit maae, qd maa re: absq ū forent
realita dicta: atqadeo, nec tribuit ~~capacitatg~~ primg actg essendi absolute, et extris.
sed essendi tantg completo, et in aliqua specie determinata entis, leonis, scilicet equi
&. Igitur existentia fog existabilita ū suponit, nisi ad summg naalita, et atenta naali exigentia
maæ. ex quo sequitur mag divinitus existentg sine fōa fore gdg ens in actu sine
actu divenso, seu fōali, ū vero sine actu eodg in quo nulla ē repugnantia. clarius:
actu divenso, seu fōali, ū vero sine actu fōali physico, q ē fōa substantia
ut gdg ens in actu entitativo, q dicitur existentiae sine actu fōali physico, q ē fōa substantia
lis constituens mag in specie determinata entis.

Argues 3º. Nulla ē maā ex qua simul ē fōa fieri ū pos-
sit vng per se: sed si maā existere posset divinitus sine fōa: ex hac ē illa ū posset
fieri vng per se: ergo pa mi: ex duplici ente in actu nequit fieri vng per se: hoc enim
debet fieri ex potia, et actu: sed si maā existere posset sine fōa ē ens in actu g.
explicatur: Maā existens absq fōa foret existens, sive in actu existendi, et simul
potia ad existendg: at implicat esse in eadg linea ē actg et potg: g. = Dic, qd licet ex
duplici ente ~~cople~~ in actu completo fieri ū posset vng per se; bene tamen ex duplici ente
in actu completo: aliās nec ex duplici ente incompleto fieri, qd nequit dici: ng gdg physice ens
in actu ē.

Ex hoc tamen nullatenus sequitur mag 1ᵃᵐ ū ē potg physicg ex qua et
ē fōa resultet compositg, nōminatg hō, leo, arbor, &. ng aliud ē mag actu ē, et existe
re, et aliud ē, et existere in specie determinata entis completi. 1ᵐ haberet maā
per insumptae ē, sive per existg ~~propg~~, quae iam ē actus existendi absolute, et incomplete:
2ᵐ vero haberet per fōg, ad quā ē in potia, ut sit in actu completo. clarius: maā existens
fore gdg ens in actu existendi absolute, et incomplete; potia vero ad existendg in aliqua
specie entis determinata, in quo nulla ē stradictio: sicut nulla ē in eo, quod ista
partialis, et incompleta, sit in potia, ut per aliā reddatur completa, et totalis.

Arguer ultimo: Maa plus dependet a fra substiali, quam accidentali: sed nec diui nitus valet consistere sine omni fra accidentali; ubicaone maxime, et duratione: ergo Ma patitur nobilius, et perfectius maa fra substiali quam accidentali: Nego ma: a fris sigillatim, (admisso quod tales sint) dependet maa, et absolute est: nec unquam esse non potest, quin aliam: bi et aliquando sit: a fra vero omnes dependet maa, et habeat nobilius esse, nempe completum, non vero et absolute esse. Hinc maa divinitus existens sine fra, ad multum speciem entis completi spectaret, sed esset solum entitas, et substia incompleta abs omni fra dicta. Ad vero articulum fra substiali et accidentali, quae existere nequeunt sine ubicatione, quo nec sine maa et substo aptitudine magis dependere quam maa ab illis.

Caput Tertium.

De forma substantiali.

Nomine fra, relictis variis acceptionibus, intelligitur in praesenti, quod naa sua est destinatum, ut subiectum aliquod intrinsece perficiat, et actuet: quo in sensu dicta fra in: destinatum, et forma. fra autem istius modi alia est substialis ut anima rationalis hominis. alia acci dentalis ut quantitas, quae est quantitas. De ista fra substiali, quae alterius est principium intrinsecum, et corporis naturalis, loquimur in praesenti: sicque definiri solet: Actus Primus maae primo unum per se cum ipsa constituens tanquam potissima compositi differentia. fra itaque substia: lis est principium illud, radixque exigens proprietates omnes, et accidentia sensibilia in composito na: turali reperibilia: nimirum fra aquae est radix exigens proprietates aquae; ignis proprietates ignis et sic de reliquis. Nec dubium est an hae fra dentur in rerum naa: dubitatur tamen in quo consistat.

Quaestio Prima, et Principalis Phiae.

Quid sit, aut in quo consistat forma substantialis?

§ 1

Moderni Philosophi, ut supra vidistis nullam in rebus naalibus agnoscunt substiam, quae maa non sit; ideoque unanimiter asserunt fram substialem (anima rationali excepta) entitative a maa non distingui: sed loco fram frequenter modos agnoscunt modos substiales quibus maa conquirenta, sive atomi intra se coniunguntur, atque aliter, et aliter nectuntur, et ordinantur. Ita ut dicta ordinationes, sive modi nihil importent entitati ve a maa distinctum, ad modum quo fra domus nihil importat entitative distinctum a lapidibus lignis etc. eodem modo philosophantes in naalibus ac in artificialibus.

Peripatetici omnes firmiter tenent fram substialem esse aliquam entitatem absolutam, substiamque incompletam adequate a maa distinctam ipsique entitative superadditam eodem prorsus modo philosophantes in rebus aliis. ac

inhone. Dns Joannes Duhamel censet cum alijs credibilius ēē formas sub-
stantiales viventium ēē entitates absolutas a maa distinctas; negat vero de formis cor-
poris realis vitae expertis, seu mixti. sit ergo

Assertio 1ma §2.

Omnis forma substantialis materialis non est dispositio illa, proportio, et harmonia, qua partes materiae, sive atomi inter se vinciuntur, et ordinantur; sed est substantia quaedam incompleta realiter a materia distincta. Suadetur ratione. Posita praeexistente ordinatione partium materiae, sive materia speciali modo disposita, et organizata adhuc non datur ens naturale completum, sive compositum substantiale: sed forma substantialis materialis est ratio illa, qua posita in materia datur compositum, sive compositum substantiale: ergo. Probatur minor: corpus humanum ut ab anima rationali distinctum est materia apprime disposita, et organizata, et quolibet perfectiori modo, quam materia leonis, et plantae: sed corpus humanum praecise sic non est compositum aliquod substantiale: ergo.

Maior est per se nota: probatur: inquirendo cujus speciei physicae sit? an silicet bruti, an plantae? si asseras: ergo ex homine organizata materia, et anima rationali non fit unum per se, et unum essentialiter physice; sed unum duo, subindeque anima rationalis erit spiritus mere assistens, sicut dicitur Demon aliquod ait subit, ~~et in corporis humani~~ ~~forma corporis~~ definitio fuit in Clementina unica ~~de summa Trinitate, et Con-~~ ~~cilio~~ Lateranensi sub ~~Leone X~~ ~~si neges~~: ergo nec materia leonis disposita et organizata erit substantia completa; cujus ratio est: nam si dispositio perfectior, et organizatio, qualis est corporis humani non est forma completa, et constituens materiam in specie determinata; quomodo imperfectior obtinebit?

Sed dices hominem qua parte vegetat, ac sentit esse merum automaton, nec a brutis, et plantis differre nisi penes magis, ~~aut~~ minus exquisitam machinae fabricam: atque adeo in corpore humano esse totum illud quod in bruto dicitur anima sensitiva, et in planta vegetativa; quae aliud non est quam ipsa dispositio partium materiae, et talis cum Maignano placet illa specialis forma de qua supra. Attamen cum anima sensitiva, et vegetativa principatum amittant per adventum animae rationalis cujus imperio, et regimini tota machinae fabrica famulatur, desinunt esse animae et corpus humanum relinquunt ulterius completibile per animam rationalem, ex qua, et materia organizata fit unum per se, et unum principium adaequatum operationum.

Hoc tamen opponunt Atomistae, quod anima rationalis solos eliciat actus spirituales. Hoc dicimus Atomistae ~~aeque~~ quam physici, et in hoc eos dicere tenentur.

humi

ex hac tamen doctrina sequitur anima rationalis non esse corporis humani per se ipsum operationis definitivæ in clementina unica de summ. Trinit. et in Concilio Lateranensi sub Leone X. quod sic ostendo: corpus humanum ut sic distinctum ab anima rationali uti habet facultates habere ad suos motus non minus quam bestia, ubi sufficiat dispositionis organicæ, vel substantiæ materiæ, quæ ut sic specialis in homine, sicut in bruto agnoscit solutio: sed anima rationalis nequit esse forma materiæ organizatæ bestiæ, nec unum per se ipsa constituere: ergo, explicatur.

nec unum per se constituere +

Explicatur: corpus humanum per prius ad animam tamquam completæ sensationis, et aliarum operationum prius, quam bestia: ergo anima rationalis non erit nisi forma animalis... patet ergo juxta solutionem actus materiales solius sunt corporis, sicut spirituales solius animæ per se speciales stante Tosca: tunc eam ita concurrere animam ad illas operationes, sicut Angelus a Deo homini destinatus et dependens tantum ab eo, esse in qua motu operaretur; sed Angelus prout sic non est forma corporis humani, nec unum constituit cum hoc unum per se esse entis: ergo.

Ut autem uis augeatur, et falsitas solutionis ~~...~~ principiis amplitudine noscatur. Novatores interrogo: si Deus (ut potest) corpori humano rite organizato non infunderet animam rationalem quid tunc foret? foret (inquit Tosca. Tract. 10. lib. 7. cap. 3. prop. 18 pro fine) quid brutum homini quoad corpus, et potius organicas omnino simile, victurumque anima sensitiva, illa ipsa, quæ rationali adveniente principatum amittit, et proinde nomen animæ. (et idem accideret si Deus corpori sano animam rationalem subtraheret ceteraque servaret) ex quo infero: ergo corpus humanum adunque organizatum servatur adeo inter bruta animantia computari deberet, et quidem ut unum ex infinitioribus.

Nunc sic: sed brutum quodvis, esto imperfectissimum, juxta Toscam est sui Atomi tas, vi organizationis, per se speciale et substantia omnino completa, idcirco ab ulteriori forma compleri non posse: ergo idem est dicendum de corpore humano. Item quia anima rationalis non est illius forma ulterius: materia organizata cujusvis alterius bruti subordinari non potest animæ rationali, nec per hanc est completibilis, quia ut talis, merito jam nomen alicujus determinatæ speciei: sed corpus humanum perfectiori pollet organizatione, et quia juxta Toscam unum est perfectioribus animantibus: ergo.

+ Denique ut alia omittam, quæ in erudita præliminari lucubratione P. Losada videre licet: stante solutione multa esse rationi physica via in fatuis a... ..., imo in pueris ante rationis usum, dicatur esse anima rationalis: nam ad omnes motus, et actus, quos in eis cernimus, sufficere poterit machina rite disposita in se cuiusdam bruti, homini quoad organa similis; maxime cum juxta Toscam corpus humanum vegetativum sit et sensitivum. ergo. Hinc colliges corpus humanum ut distinctum ab anima solum esse quoddam

substia incompleta expectans a minimo raõe, ut simul cum illa constituat unum perse; q.d idq
ergo dicendum e de qua^vis^ materia, quotquot vis probabiliter potest organizaõi, ut perse patet. +

2º pr. assertio: Datur in reb. naturalib. generaõ, et corruptio subs
tialis: sed ñ daretur ablatis fmis substialib. realiter ^ex entitatione^ a maa distis: g. Ma experientiã tes=
tata: pr. mi: si fma substantialis ñ e realiter entitative a maa dista dum e terra nascitur ar=
bor nihil substiale de novo producitur, dum comburitur lignum nihil substantiale destruitur: sed
^nihil substiale de novo producitur, nec destruitur ñ datur generaõ, et corruptio substialis: g^
dum ~~...~~ ^hoc ablato ñ datur^
~~...~~ g. pr. ma: si fma ñ e realiter a maa dista arbor, sicut et lignum ex nihilo
stae realiter a maa disto: sed maa nec de novo producitur, nec similiter destruitur:
ingenerabilis, et incorruptibilis e, ut Novatores fatentur: g.

Dicunt Moderni tunc compositum substantiale generari, ac cor=
rumpi, quin aliqd entitatis denovo producatur, aut pereat, eo praecise, qd nova mo=
dalis combinaõ atomorum incipiat, aut desinat etc. = sed Contra: Vel talis combinaõ e ali=
qua vera entitas, sive realitas a maa dista, vel ñ? si 1m iam corruunt argta, quae
contra fmas peripateticos nobis opponunt: si 2m g dum compositum generatur, et corrumpitur ni=
hil prorsus entitatis acquirit, vel amittit: g tota quae entitas praesupponitur ad genera=
tioẽ, et tota remanet post corruptioẽ: g dum generatur compositum ñ transijt a ñ e ad e
sui, ut fit ex se toto; et similiter dum corrumpitur ñ transiit ab e ad ñ e sm, sed toto rema=
nente perit, qd e contra generaõi, et corruptioni notiones ab omnib. admissas.

Hec uz evades argti si voces ingemines, dicasq ~~generari~~
~~et corrumpi~~ produci, et perire compositum entitate ñ secundum se, sed unice prout e substanti
atum, sub tali plexu, ~~sub tali harmonia~~: neq item quaeram an his vocib significetur ali=
qua vera entitas dista ~~a maa~~ a tota maa secundum se, vel nunc quidquid dixeris redibit ar=
gtum. ~~Deinde: hujusmodi combinatio ñ magis e generaõ substantialis, quam~~ Deinde:
~~si compositum substantiale dicitur generari quin aliqd entitatis producatur de novo, hujus combinaõ mutaõ~~
~~ñ magis e generaõ substantialis quam collectio pulveris, et pulverum in glebam specie apparentis:~~
~~sed hanc nullus dicit generaõem substialem: g. Deinde combinaõ illa ...~~
~~combinaõ tenuis artificialis: sed hanc nullus communiter dicit generaõem substialem: g. pr. ma:~~
Deinde combinaõ illa non magis e generaõ substantialis, quam combinaõ dispersorum corpus
culorum farinae in unam molem fermentatam, et coctam: sed hanc nullus communiter dicit gene
raõem substialem: g. pr. sequela: per illam combinaõem nihil entitatis de novo producitur, sed unice
novum plexum, novum nexum acquirunt corpuscula: sed hoc idem accidit in 2a. g. = Dicere id
~~unquam~~ ñ 2am e generaõem substialem, quia illa e opus Dei, et ista hominis e manifesta petitio
principij et contra generaõis sic ut reflectenti patebit.

3º pr. assertio: sublatis fmis substantialib. realiter a maa distis
corpora nãlia inter se ñ differrent substantialiter specifice: hoc inquit Maignan nemo
sanae mentis dicere valet: g. pr. ma: in 1o corpora nãlia ñ differunt substantialiter specifice

in ~~mãa~~ ~~hæc enim juxta plerosque Atomistas eadem in ob~~[13]

ce ~~in~~ ~~mãa~~, ~~hæc~~ enim juxta plerosque ~~Atomistas~~ ~~in ob~~ ~~e~~ eadem mãe ~~substantia, et spe~~ cifice. Deinde nec diferunt substantialiter ~~duf~~ in figura, situ, et plexu corpusculorum: q. Ma patet: nam juxta plerosque Atomistas mãa in ob. e eadem nãe substantialis, et spe cifice: p mi figura (idem hic de alijs) l nihil e a mãa distinctum ante opus mentis, ut vult Maignan; l solum e modus accidentalis? sed hoc insufficiens e ad diferentiam substantialem, et specificam: inutilis, q variatur species semper ac variatur figura, et plexus atomorum: q.

explicatur: l diversa figura, combinão, plexus, et motus corpusculorum e aliqua entitas, sive realitas vere superaddita mãe ~~l~~ ~~i~~ ~~s~~ ~~pura~~ ~~mãe~~ ~~modificão~~? si 1m. quia corpora naalia inter se substantialiter diferunt per aliquid entitatis ~~mãe~~ realiter a mãa distinctum, et sic ruit praecipuum argumentum. si 2m ~~per nihil~~ diferunt substantialiter: implicat enim et subs stantialiter diversa, per id quod nihil entitatis addit de novo. = sed dices: adequatum corpuscu lorum combinão e modus substantialis, ideoque diversa combinao corpora naalia reddit substanti tali specifice diversa. sed contra e: nam l iste modus substantialis e quaedam realitas a mãa distincta, l non? quidquid respondeas redit argumentum factum.

Deinde: modus substantialis nullum inducit diversitatem spe cificam inter corpora naalia: sed adequata corpusculorum combinao e modus substantialis, ut pro cificeq inter corpora naalia: sed adequata corpusculorum combinao e modus substantialis, ut pro ta etiamq: q. p ma: si modus substantiam modificans ipsam specifice distinguit diversi tas figurarum etiam specificam diversitatem, ut in prijs Atomistarum resipientibus accidens entitativum, et modale ab ou substantia distinctum nulla e figura, nullus plexus, motus q, q n modificet immediate substantiam: sed hoc e apertè falsum alioquin inter legnum num et angularem, inter manum plicatam, et extensam, inter hominem sedentem, et stantem inter lignum curvatum et directum daretur diversitas specifica: q.

si dicas combinaos e modum substantialem causantem diversitatem specif cam, quia constituunt unum per se. nihil dicis: hoc enim e quod quærimus. cur figura, et plexus corpusculorum pomi, aut ligni constituunt unum per se: non vero figura, et nexus, im plexus rotarum horologii, aut lateranti; maxime cum utraque figura eiusdem rationis sit. nec quod ob nao ab agente sit naali, nec quod primigenia, aut intima sit quidquam prodest. non 1m cum sit manifesta petitio principii. non item 2m nam quod primigenia sit ad summum argumentum est ordine priorum, non vero quidquam amplius quoad esse physicum. quod non sit intima corporum na alium, aut artificialium combinão: q si hæc non constituunt unum per se, nec illa cum utraque eiusdem sit rationis.

2o. pr. astro.: in quolibet ente naali assignari debet principium naa aliquod intrinsecum, radix vel aliqua, quæ sit ratio apriori cur non easdem proprietates habe ant et exigant aurum nam et pomum, ignis, et aqua: sed talis intrinseca radix, aut nãa non e mãa utpote eadem in oibus specifice, nec item e atomorum figura, plexus, aliave

\+ radix unquam substantiæ nam de accidente illa petenda quæ non potest.

modificaces maae q̃ existit solũ in fmã substiali superaddita maie organizata. Maa certa in corporib. nq̃q naalib. invenisi priñ ab intrinseco radicans, ac exigens pertinaces proprietates. et operaces ostae ex eo q̃d siq̃d detrimenti res patitr a extraneo agente in ppria conatr violentũ amovere statũ, ac naalẽ recuperare. sic metallũ liquatũ amoto igne solidatr: ac generatũ inventa ab intrinseco tabe reparare.

Mi quoad 1m ptẽ ostae; pa quoad 2am tũ quia figura plerus & nihil entitatis, aut substialitatis important juxta adversarios, tũ eliq quia puris modifica mae pure nequit atribui tanta vis aut activitas, quanta evenit naae specifice, priñ q̃ proprietatũ radici; cũ sit qd activũ. nec aliud minus aut entiq habeant q̃ ultimo determinare eũ, ut sit in hoc, l illo loco, his l aliis afectoib. afecta: g. tũdemq quia sivalet arr confirmatr ex analogia homis: Maa homis organizata e perfectioni minori artificio q̃ maa cuiuslibet bruti: et tamen eget fmã substiali, quae sit priñ radix, priñ ve proprietatũ, ac operacõ, ñ solũ intelligendi, et volendi, sed eliq ipse sentiendi et sentiendi: g illa dicendũ e de brutis; +

Ats ranib. Ex dictis satis superq ostae dnñaos, aliaq maie modificaces ñ ee fmq substialẽ naalẽ tũ in viventib., q̃q in corporib. naalib. expertib., sed ad summũ puras dispositiones ad fmq peripateticq recipiendq, et ñ verò mo servandq, quae sè substia quaedã incompleta realitr entitatiue a maa dista, ñ verò mo dalis: motus enĩ actione ñ e, nec principio, aut priñ intrinsecũ proprietatũ, et operacõ. Ut patet in horologio rotato aliisq automatibus in q̃b figura, dispositio et organizatio mera et additio ee habet, ñ vero tanquam vis motiva, nihil enĩ in horologio generat sitũs, et figurae rotarũ in is ad est vis ponderis, aut nativa elasticitas lamĩ, ne catybeq, q̃q motũ producere.

Argues 1o Nulla e fma substialis maalis vere producta: ẽ esset si foret vera entitas a maa dista: g. Ma, inquit

Tosca expresse docet Dhus plurib. in locis, (in sexcentis addit Duhamel) ubi ait fmq ñ fieri nec generari, sed compositũ, et Dhas saepe aitidq repetit: sed si fma est vere producta nimo fieret, et generaretur: g. = accedit, q̃d Arist. et Dhas passiq̃ pa rane fmas naales artificiã lib. quae sane sunt mera modificao: g.

Solvuntur argumenta
§ 3.

~~Argues 1o si fma substialis maalis est vera entitas a maa dista foret producta: sed nulla e fma substialis maalis producta: g. Mi probat 1o Vincentius Tosca lib. ex Aristotele, q plurib. in locis (in sexcentis inquit Duhamel) docet fmq ñ fieri nec generari, sed oe q fit, et generatr ee compositũ. similiter q Dhas saepe dicens, q̃ fma ñ fit nec generatr nisi per accidens, nec proprie habet ee: g. Deinde probat 2o minorẽ. q̃dq̃d extra Deũ productũ, aut e productũ per creaoq, aut per generaoq. sed praedictae fmae neque productae sunt per creaoq, nec per generaoq: g. Mi quoad 1m partẽ concedit ab oib.~~

~~Quoad 2m vero probat eadẽ raõe, quamq oẽ ostendime Arist et Dhas,~~ quae sic se habet: si fmae generarentur fierent ex aliquo ipsis inexistente; hoc ñ potest ee: g. probat mi: illud inexistens nihil aliud ee potest praeter magq ee corpora indivisibilia, quae simul cum uñq naa convenientia sunt adiuvicq: diversitatẽ autẽ rerũ constituunt per difereq positionis, figurae, et ordinis. At ñ e haec opinio Arist. praesertim Tocq et ~~Dhas~~

At Dhas ~~peripateticae Doct~~ ibidq docet q̃d praeter illas diferenias assignandae e alia causa fialis, ~~sive fma~~ essendi sive ~~fma~~ substialitatis: quia (subiungit nulla diferenarũ praedictarũ e substia, nec aliqd substiae afine, quasi pertinens ad genus substiae. Quisquis desideras legat P. Losada, q eleganter ostendit sexcenta loca a Duhamele allegata

d Ad argtũ nego ma: in cunus probaoe frustra fatigatr Tosca: cũ luce meridiana sit clarius Aristot. et Dhaq sfutasse quoad oia atomisticq philosofandi raoq circa fmas substiales Audiatr Dhas & Metaph lib. Cap. 2. lec 2a. ubi exponens Arist. mentẽ haec: Democritus ponebat prima rerũ naa-

esse tantum in imaginatione depictas unde argutum in verbis tantum, et modo loquendi consistere videtur: forma igitur habet quod per generationem non et generatio, sed proprie eductio: atque adeo eadem actio in ordine ad formam dicitur eductio, et in ordine ad compositum factio, et generatio. quia in sensu D. Thomae generatio proprie dicitur de re per se subsistenti, quod non forma sed compositum competit ut patet.

sed mat fieri non possunt ex materia, aliorum formae ex materia, et forma qualescumque sint: quod. Atque dicit, quod forma substantialis materialis ex Arist. et D. Thoma per se dicitur ens verum, ut patet, et non nisi ea, sicut quaecumque forma naturalis artificiali, quae sane est mera modificatio. = Atque tum de illa materia magis ma. in cujus probatione frustra fatigata Tosca, huic non quidem maxime una fit clarius ab Arist. et D. Thoma opinatum fuisse quoad viam atomisticam philosophandi rationem ergo formae substantialis materiales.

Deinde ratio minima omittam, inductio Tanta itaque 1° Arist. quod 1° Phys.. totus est in impugnandis opinionibus Democriti, et Empedocles asserentium omnia fieri ex praeexistentibus atomis absque alia forma praeter figuram, et dispositionis varietatem, contra quos docet praeter materiam aliam substantiam, quae sit forma rerum, esse admittendam: quia fieri (ait) non potest, ut ex non substantiis substantia constet. et D. Thomas ibi Lecc. 2.° ait Antiqui Philosophi non cognoverunt nisi causam materialem, de aliis autem parum tetigerunt. Ponebant autem formas naturales esse accidentia, sicut et artificiales. sicut quod tota substantia artificialium est corpus materiae, ita sequebatur secundum eos, quod tota substantia naturalium est corpus materiae et postea Lecc. 9 relatis ejusdem VV. opinionibus subjungit. Et ideo hi decepti fuerunt. Item 8 Metaph. cap. 2. Lecc. 2. exponens Arist. mentem, haec habet: Democritus ponebat principia rerum materialium esse corpora indivisibilia, quae consimiliter de natura convenientia sunt ad invicem: diversitatem autem rerum constituunt per differentiam positionis, figurae, et ordinis. An non est hoc systema Novatorum, maxime Tosca? at S. D.r ibidem docet, quod praeter illas differentias assignanda est alia causa formalis essendi sive substantia formalis: quia (subjungit) nulla differentiarum praedictarum est substantia, neque aliquid habitudine affine, quasi pertinens ad genus substantiae: Quin plura desiderare, legat P. Losada qui eruditione solita ostendit sexcenta loca a Duhamelo allegata in imaginatione tantum esse depicta.

Ex praestandato itaque A. respondeo in verbis allegatis solum negari a D. Thoma et D. Thoma formam substantialem vere produci, fieri, generari, aut habere esse per se, sive per modum entis per se subsistentis; quin postea formam absolute, vere, sed proprie produci, fieri, generari, et habere esse. Atque expositionis desumitur ex suo eximio Doctore, q. Disp. 15. sect. 2 animadvertit, quod generatio apud VV. non significat quamlibet productionem verae entitatis, sed solum productionem entis per se subsistentis, nempe totius compositi, vel suppositi. Similiter factio, sive fieri in phrasi D. Thomae dicitur de productione rei subsistentis, seu potentis existere independenter ab alia sparte substantiali.

Hinc forma non dicitur proprie esse, nec fieri, sed confieri, seu fieri per accidens, id est, non per se, quatenus fieri per se significat non tanquam rem per se subsistentem. de cetero autem Arist. quem D. Thomas pariter agnoscunt formam veram esse entitatem, recentem substantiam quae de novo incipit esse per productionem. forma enim, inquit D. Thomas q. 3 de potentia art. 9) exit in esse per generationem. Unde ex usu VV. productio, seu generatio formae eductio

Ad ultimum dic Arist. et D. Thomam explicare formam substantialem exemplo formae accidentalis quia haec est nobis notior: Audi Ang. Praeceptorem 2 de Anima Lecc. 2.° ubi ait quia formae artificiales accidentia sunt, quae sunt magis nota quoad nos utpote sensui propinquiora: idcirco convenienter ratione animo, quae est tum formae substantialis per comparationem ad formas accidentales manifestat. Phus. et infra.. quia formae substantiales corporum naturalium sunt latentes manifestat hoc per formas artificiales, quae sunt accidentales.

vocata: ideoq fa ñ genita, sed educta denominat. ad modum quo artefacta ñ dicuntur genita, nec eorum factio dicta generatio, tamen intus eadem ē ratio ac in formis substantialibus, quae quia stant sparsim mixtis, artefacta sine ratione ma. ce 1, ab illis quaeras eamque multi assignant partem omnium more loquendi.

Ad 2am. probatio reddita ma. nego mi. quoad 2am. partem. ad probationem dist. ma. fierent ex aliquo ipsis inexistente per modum partis sustinentis nego ma.; per modum subjecti ipsas substentantis sedeo ma., quae dicto addenda ē mi. et nego consequentiam. generatio itaque sumitur et ē productio formis, et sic dicta ppri talis, licet eductio aut productio fae. in 1o sensu stat ē productio ex aliquo praeexponto per modum partis intrinsecae. in 2o vero sufficit quod sit productio, sed potius eductio ex aliquo per modum subjecti substentatium, aquo in existente dependeat fa, et quae productio ad id quod addit dici etiam et 9 tig explicare fam substantialem per accidentalem, quia haec ē notior. ideoq exemplo adducto utimur sicut analogis, et similitudinis ut inquit Dnus Q. de Ani. lecc. 2o.

Arguitur 2o radicitus forma substantialis Bruti sicut et cujuslibet quaeque distinguimus; aut sunt mā, aut spiritus: sed nec māa sunt, nec spiritus: g. Mae ista doctrina. pa. ma: ois substantia aut ē corporea, aut incorporea: sed ois substantia corporea ē mā, et incorporea ē spiritus: g. pr. mi: tum quia inter mam. et spiritum ñ datur medium, tum etiam inter subs. tiam et accidens: tum etiam quia substantia adequate dividitur in corporeum et incorporeum, quod idem ac in mam et spiritum: g. Argumentum hoc solide refutat destruit, et exemptum ñ modico explodit Ill. Mr. Feijoo tom. 5 Epist. nuper in lucem edito Epist. 2a ubi nervose, ut assolet, statuit hanc philosophicam maximam: in substantiis creatis datur medium inter substantiam et spiritum.

~~Deinde~~ Ex cujus praeclara doctrina: in isto argumento: ~~Deo ponitur~~ mā juxta illo mixtas, et conjunctares, ut dicta aliqualiter a mā ē fa substantialis: quae ut sic ē spiritus, alias erit mā. Deinde gra habitualis, ceteraeq dona supernaturalia magisq intellectio, et amor, ñ sunt mā: aliunde nec spiritus: g datur medium inter mam et spiritum. Infra g. dist ma: sunt adjective sedeo ma; substantive nego ma, itaque mi dicta nego csq. et ceteras probationes: tum ex quo vis fa materialis ñ sit spiritus mi nime sequitur quod sit mā ~~idcirco subjectum receptivum fae~~ ē nequ assignabile medium, ut patet in gra. intellectione, et volitione, quae esto ~~entia sine~~ mā ñ sint, minime tamen sunt spiritus. ~~ipsae ... et ... intellectivum in quo stat ratio spiritus substantive~~

Ratio utriusq ē quia nec gra. intellectioni, et volitioni competit ē subjectum intellectivum, in quo stat ratio spiritus substantive; nec similiter fae materiali competit ē 1m subjectum receptivum fae, in quo stat ratio mae substantive. Itaque fa ~~materialis substantia~~ bruti et cujuslibet q ... substantia corporea, et materialis, ceteraque ita ē materialis ut habeat in se qualitatem mae, ideo ñ ē materialis substantive, et ut quod; sed ita ē materialis

Ex cujus praeclara doctrina. infra dist. ma: sunt mā adjective sedeo

quo distinctione cæteris occurrendum.

ma: substive nego. ~~sensu dicta~~ mi hujus, sequentiaq sylogi nego csq; cæterasq proba=
ões. Ex quo enim fra maalis n̄ sit spiritus, inferre n̄ licet, qd sit maa: ē ngq assigna=
bile medium, ut patet in intellectiōe, et volitiōe, gra, et charitate: quæ oia esto entia
sint incorporea, atq adeo spiritualia, minime infertur qd sint spiritus. Rao utriusqe ē
quia nec gra, nec charitati, nec intellectiōi. aut volitiōi competit ēē substia intellecti=
va, per qd definitur, et in quo sita ē rao spiritus substive: nec similiter fra maalis re=
nit ēē prim substia receptivum fra, qd unium erat ut ēēt maa substantive accepta.

Itaq fra Brutr. l lapidis ē qdq substia corporea, et maalis;
n̄ ita ut habeat in se ~~istq~~, et qdditatem maa; ~~id~~ ē; n̄ ē maalis substive, et ut quod; sed
ita ē maalis, ut solum sit ens substiale perpetuo ∂ maa ∂nexum, ab illaq essentialiter dependens in esse,
fieri, et ∂servari. ~~inqua dicitur dependentia stat ∂ceptus entis maalis, qd tale sit~~
~~adjective et ut quo~~ in qua sane dependentia stat ∂ceptus entis maalis, qd tale sit ad=
jective, ~~et~~ ut quo. et per hoc ab ente secernitur spirituali; de cujus ∂ceptu ē oppositā inde=
pendentia: Anima ngq raōnalis et si intrinsece uniatur ∂ maa, ~~...~~
~~nec~~ ab illa essentialiter dependet in esse fieri, et ∂servari, sicut fra maalis. ~~qd ...~~ quia, oīs ejus ope=
raō independens ē a maa: operaō autem fra maalis intra sphæram agentium maalium solum ∂tinetur
ideoq tantum dicitur maalis. Videatur D. Illr. Feijoo. ep. cit. et t. 3. disc. 9.

Hinc substia generatim, seu ~~...~~ ∂pleta, et in∂pleta præscindens aut
corporea ē; aut incorporea adjective l substive, n̄ vero debet ēē determinate corpo=
rea, aut incorporea substive. Verum licet substia ∂pleta, et prædicalis determinate exigat
ēē aut corpoream, aut incorpoream substantive: substia tamen in∂pleta, et transcenden=
talis potest ēē maalis quin sit maa; et corporea, quin sit ~~spiritus~~ corpus. Et certe sicut
datur ens incorporeum, qd n̄ ē spiritus, sed vnice spirituale, ut gra charitas, cur dari
n̄ poterit entitas, aut substia corporea, quæ n̄ sit maa, sed maalis?.

Sed dices: repugnat substia incorporea absoluta, quæ n̄ sit spi=
ritus; ergo et substia corporea, sive maalis absoluta, quæ n̄ sit maa, et corpus. = ∂cedo ante
nego csq: et redo disparitatem: ngq spiritus in genere ē substia intellectiva: atq adeo quæ=
vis substia incorporea absoluta utpote intellectiva verū ē spiritus; corporeum autem, et ma=
ale in genere n̄ definitur primum substum, sed tale dicitur, qdqd ē quantum, et perpetuo ∂ quan=
titate ∂nexum: ideoq dari potest substia ~~...~~ absoluta sit ∂quantitate ∂nexa, quin sit maa,
sed maalis tantum. Nec facile ∂trarium Adversarij probabunt. ut ostendit Illr. D. Feijoo in
Epistola citata per totam.

Replicabis cum ~~...~~ Tosca. fra lapidis eodem modo ē maalis, quo
ē substialis: sed ita ē substialis ut sit substia: ergo ita ē maalis ut sit maa. Insta ut de=
tegatur fallacia: intellectio eodem modo ē spiritualis, quo est vitalis: sed ita ē vitalis ut
sit vita: ergo ita ē spiritualis ut sit spiritus. Unde nego ma. quia fra lapidis ita ē sub=
stantialis ut habeat in se qdditatem substiæ transcendentalis in∂pletæ. at n̄ ita ē

maalis ut habeat inee gdditatg maa substive dicte = sed insurges ex Tosca:

Insurges ex Tosca: fõa lapidis nequit ẽẽ substia corporea, quin sit quanta, sive impenetrabilitr extensa: g n poterit naalitr penetrari ↄ maa; nec ipsi intime uniri: g. erit corpus: hoc enĳ aliud n ẽ qug substia impenetrabilitr extensa. 2º Praedicta fõa erit, et n erit substia: hoc implicat: g-pa-ma: in 1ra erit substia spleta, ↄpplené, et spleta sueniat extra substia: aliunde n erit ↄ dependeat à subto sine quo naalitr existere nequit: g. = Ad 1um dic fõg lapidis quantg ẽẽ, et extensg, quantitate sibi, et maa ↄmuni; atq adeo penetrabilis ẽ ↄ maa. Quantitas enĳ nequit v has. 1tra quntes decess, soly redit impenetrabilg substig corporeg respectu alterius substia dicta quantitate praedita.

Nec similitr erit corpus: hoc enim ppriè et simpliatr ẽ substa spleta quantitatg exigens, qd nec maa ppriè suenit: et si persepe dicatr corpus, in spleta veritate, 1 quia fert. ums; 1 quia quantitas est magis ppria maa qug fõg. = Ad 2um dic qd licet fõa maan nonnunquam definis substie spleta, seu prĩstatis, suenit tamen spletegdg et abe quatr rao substie insplete, et transcendentalis: quatenus significat ens persee, perseitate oposita accidenti; n vero perseitate habente ẽẽ splementg de linea physica, quo in sensu nec Anima rahs ẽ substia. Nec dependentia à maa, ut existat infert fõg maalg ẽẽ accidens: ↄ soly dependeat ab illa, ut a subiecto ususti sentatis, n vero inhaesiois. igiy n advenit enti jaj stituto, sed ẽ pars stituens vnij persee ↄmaa.

Argues 3º fõã quas ponimus sunt in philosophia prorsus inutiles: g. ans pr. 1º quia nulli naa phenomenon explicatr per eas. 2º quia vires illarg sunt occultae, nec qualitr operentr explicari valet. 3º quia viatus, quae his fõis tribuitr, potiori jure tribui potest atomis varie stextis, et sbinatis, ne frustra multiplicentr entitates; (atomisngg sic 1 sic dispositis salvatr qdqd ẽ de rao entis naalis; ut ẽẽ qd substiale, ẽẽ specie substiali diversy ab õi alio: g. = Nego ans: utilitatg ngg, imo necessitatg fõa substialis naalis entitatue à maa distae ad reng naaliy stitutiog evincunt vlg raões pro firmanda sententiõe adductae.

Nec strang eruvie 1a probao subtatis enĳ fõis quas pon imus prorsus inutilis forre, imo è medio tollitr philosophia naalis defectu obti; qd è corpus naale, idẽ habens nag, qua recipĳiy activig motus qus inguo ẽ., qd inintelligibile apparet negatr fõa substiali perypatetica. Itaq ind ad hanc fõg pervenimatr inilig naa phenomenon physice valet explicari. Nec tamen subito qug sunt lambelig in corpusculares physici eqd variorg corporg ng plantarg textura, et arcto men curiose inspiciant, substantiag pponant: hoc enĳ plurimg juvat ad effectug naturalis perga inveniendi. Verg enĳ vero õa ista perambulatr sunt naa, sine instrumentalis gl sua opera, seu fines assegtr naa. Ideoqui eis rao vrae stituenda n ẽ

Necstrariy evincit 1º probao subtatis enĳ fõis substiali, quas ponimus, prorsus inutile fore, imo è medio tollitr naalis philosophia defectu obti,

q^d e corpus naale, id e habens naq, seu prijy activy motus ejus inquo e. q^d prijy inexplicabile apparet negata forma substiali peripatetica. Igitr in hoc abstruata forma nullq naae phenomenon physice explicare valet. Non me latet, quq sint tande digni corpusculares Physici eo quod variory corpory, plantary nempe texturaq, et animi corpusculares curiose aspiciant, ~~et dulci q[illegible]~~, subtilitatq proponant: verumenim vero ista tamen preambula tanty sunt et instrumenta, qb. naa utitr, qb. q se praeparat ut effectus, finesq suos ~~[illegible]~~ facilits, et ordinate assequatr, suaq perficiat opera.

Vnde ~~in mecanica~~ corpory ~~structura~~ sistendy n. e in mecanica ~~[illegible]~~ corpory structura, que dare prijy activy n. e, sed ultra progrediendy usq ad inveniatr causa intrinseca motuy, quos media organizatione operatr naa. Peripateticiantq maiori esset laude digni, si n. in perstransito medio et mox e) fq. et motq quaererent, sed admisso corporis mecanismo, ultimo ad fq tanqq ad 1^m intrinsecuq recurrerent effectuy naalij prijy. Hinc licet a ~~[illegible]~~ cu[illegible] dulci q[illegible] eloquio explicari videas per leges mecanicas organizatioq, nutrios, tritioq, et incrementq corporis naalis, vg. plantq: ut videri potest et topica ~~tract~~ tom. 9. tract. de phuse ali) ab ipso citat.)

Atq in ~~h~~ tls oib. cory acquiescas explicaoi. semper tibi des[illegible] desiderandy superest; quaenq sit radix, causaq sufficiens tot motuy, et ordinaoy, quae ~~in~~ naae nomen merentr ~~naa~~, in planta, et in quolibet 1 minimo corpore naali: Vq licet miro ingenio plura conficiant organa, qb. nutritius succus filtretr, ~~et~~ per colletr, distribuatr et. nullq certe idoneq assignant causq cur plantq corpus (idq intellige de alij) tanquam tam subtilitr, et ordinate organizetr. vna aut altera per conjecturas assignatr causa extrinseca. vg. aer, ignis subterraneus, sed causa intrinseca, quae ~~[illegible]~~ nomen merentr naae, nulla. ~~[illegible]~~ poeticae sudatr, 1 negatr atomis in[illegible] secq ad motij. Recurrendy igitr e ad fq peripateticq.

Nec dicta inversat 2^a probao. quia licet vires fmarq substialij occultae sint, quatenus prae, immediate n. cadunt sub sensu: Quia nulla fa substialis e sensu perceptibilis, sed soly intu ut inquit D. Thos 1 de Gen. lect 7. Manifestanta tamen per effectus sensibiles, vg. fa ignis, cujus natura nobis innotescit per calorem, fa aquq per frigus, et humiditatem ut ibid. docet D. Th. Porroq quaero ab Atomistis An vires Atomicae raoris sint manifestae? et qd qd tibi dixerint, dicto, et tu explicantis ~~[illegible]~~ ad ultimy: Per atomos nqq vanq ordinatas nulli possunt effectus naales philosophice explicari: maxime q atomi nulla sint virtute activa praeditae, ut fatentr plures ~~[illegible]~~ adversariij. et virtus, quq agnoscit Maignanus, e virtus n. virtus, ut supra diximus.

Nec prodest omnium Atomistary recursus ad hanc, 1 illq atomory ordinaoq, aut modificaoq, quq frequentr assignant veluti raoq apriori operaoy, et effectuy naaliuy; modificao nqq q nihil addat entitatis, nec aliqd activitatis addere potest.

verum effectq exp. cane. sine causa.

Igitu semper desiderabitur vera ratio, et causa illorum ut accidit in artificialib.: praeterq. nullus qdq motus oriretur vi solius organizationis, aut talis, l talis dispositionis, nisi sint mat. prae dita forma virtute naali. ut supra diximus; et expresse docet Dtas 2 Phys. tecc. 9: Artificialia nullius mutationis prinum habent in seipsis, nisi per accidens, inquantum scilicet mad, et substia artificiatorum sunt res naales.

Sic igitur inquantum artificialib. accidit esse ferrea, l lapidea, habent aliquod prinum motus in seipsis, sed non inquantum sunt artificiata: cultellus enim habet in se prinum motus deorsum, non inquantum est cultellus, sed inquantum est ferreus. Idem puta de horologiis et aliis automatis. Igitur ordinatio situs, et figura solum tanquam conditio requirit ad motum, virtus vero activa unice spectare potest per substiali absoluta. Et certe si compulerentur docere talem, l talem ordinationem assignare nequirit rationem apriori, et vi cujus virtutis et activ cujusq naali effectus: equali ipsorum jure nobis licebit recurrere ad talem l talem figuram, talem, l aliis qualitatibus praeditum. Atqui, quae in ultima probae apponuntur solutio manere in schrisoe.

~~Atque ultimo et primum~~ ~~corpusculariorum~~ Atomistarum argum:

Atque ultimo: per substiale naalis ut anobis asseritur non ~~potest~~ potest fieri ab agentib. naalib.: hoc est nunquam fierim: g. per ani: agentia naalia nulla res possunt producere ex nihilo: tum quia ex nihilo nihil fit ut fert omnium dictum causa creatis proloquium. tum etiam quia aliq virtutem haberent creandi: sed si forma substialis naalis est vera entitas ut anobis asserit vere produceretur ex nihilo, et proinde crearetur: g. per mi: forma lapidis v.g. ita produceretur ut nihil ipsius praexisteret: mat. enim quae praeexistit nihil est formae, o nec est forma nec pars, ~~~~ ~~~~: ut aegre anima rationis vere producitur ex nihilo, ac proinde creatur in ortu hominis: g. sicut anima ita forma lapidis, sibiindeq nullum datur discrimen ipsum eductionis et creationis, cum mat. praecedat, ita forma lapidis.

2°. forma naalis tunc vere annihilabitur in corruptione sponti: vere, nequaquam redigetur in nihilum, ~~cum~~ cum nulla, l minima ipsius pars supererit: sed annihilatio supra vires causae creatae juxta illud: nihil in nihilum abit: g. = En argum magni apud Atomistas momenti, quod proinde hactenus anobis insolutum gloriantur. sed quae difficultas parit illos premunt. generatio nequaquam substialis juxta Modernos non est productio rei extoto ipsius esse actu praesupposito, sed ex aliquo tantum: aliunde nulla est generatio: g. aliqua quae entitas praesupponitur, et aliqua pars illius de novo producitur. sed haec quae de novo producitur fit ex nihilo sui: g. erit creata si tenet Novatorum argum.

Perpenna sunt omnia pars in quae sic mabetur: entitas, quae de novo incipit esse e adequate distincta ab ea, quae praeexistit, e singulis partes illius: g. producitur ex nihilo sui praesupposita, ac proinde creatur. 2°. et explicatur: l id quod generatur est realiter aliquod praeter idquod supponitur, l reipsa est nihil? si ~~~~ 2m quod illud aliquid quod de novo producitur fit ex nihilo sui, o nihil ipsius praeexistat. si 2m g res producitur, et incipit esse de novo quin aliqua ipsius realitas non incipiat: g. agentia creata reipsa nihil producunt: quod

præsentiȝ de agentib. liberis damnatȝ à Concilio Trident sess. 6. Can. 2. Hæc refert recurrere ad pꝫ modꝫ diversꝫ atomorȝ obinaꝫ, simplexȝ. ñ unquam refert. forms motingꝫ ꝑ nova debere ẽẽ realitas, rupra generata. recolite dicta in schedise.

Prætereà qq. perit lapis ng. realita ẽ lapis, ce ñ arbor, differtꝫ realita à non lapide. simulꝫ accumulo suarȝ partiȝ ꝫ cumulus abꝫ flexu ñ ẽ lapis. ꝑ dẽ lapis incipit ẽẽ, aliqua incipit ẽẽ realitas, quæ antea ñ erat, sive nihil erat: similr dẽ desinit ẽẽ, realitas, quæ antea erat nihile: ꝫ aliqua realitas producitr ex nihilo sui à causis 2is. ce in nihilȝ abit: ꝫ dabe per sigꝫ dabitr creaõ, ce annihilatio à causa 2a. Igitr nobis eȝ fateri tenentr Moderni aliqd posse à causis 2is produci ex nihilo sui, quin pp terea eis virtus creandi tribuatr. Vide infra: negoma ad prob dist. ma: ex nihilo tam sui, quȝ subti præsuppositi secdo ma: ex nihilo sui ꝑ cise, seu intitativo, effectui mro ma: quȝ licito abhiberi ab aliis.

Ad 2m. negata ma chit que implicitȝ proba. permanente subto realo hoc ñ permanentiȝ realȝ. Prætereà itaꝫ illa solȝ sunt absolute vera realitate adposita: hæc enȝ fieri ñ possunt nisi ex aliquo sui præsupposito, mãa scilicet à solo Deo producta. Hæc item desinere possunt, nisi in aliqd sui, maꝫ nimirȝ, quæ semper superest corrupto composito: formæ autȝ tȝ substiales, tȝ accidentales ab agente creato producuntur ex nihilo tãi producti, sive ex nihilo sui; ñ vero ex nihilo subti præsuppositi; ꝫ adeo eorȝ productioꝫ semper præexistat subtȝ, à quo præsupposito essentialr pendeat actio eorȝ productiva, sive à quo eorȝ ẽẽ substentetr, ce pendeat in ẽẽ fieri, ce servari.

Hinc patet cur forȝ productio ñ sit creaõ, sed eductio: cum actio enȝ e productio ex nihilo tȝ tãi producti, quȝ subti præsuppositi: similitr, ut forma aliqua ita pereat ut nihil ejus maneat; ñ tamen annihilatr: ꝫ maneat ejus subtȝ: atꝫ adeo ipsa aliqualitr manet ñ in se, l in aliqua sui parte sed in potẽa mãæ. Hæc autȝ voluntaria videatr solio, audiatr D thas 1 p. q. 104 art. 4 ubi in sentio argto hæc sibi objicit: formæ, ce accidentia ñ habent maꝫ partꝫ sui; sed qdoꝫ desinunt ẽẽ: ꝫ in nihilȝ rediguntr. en Novatorȝ argtȝ: sed ecce solio: formæ, ce accidentia . . . . . ñ omnino in nihilȝ rediguntr; ñ quia aliqua pars eorȝ remanet; sed remanet in potẽa mae, l subti.

Inferes: ꝫ formã substialis materialis secundȝ totȝ suȝ ẽẽ incipit, ce desinit ẽẽ: ꝫ qd maneat fore subtȝ post interitȝ, ce qd præcedat ejus productioꝫ, nihil refert, ut nec creari nec annihilari dicatr: hæc ita. patꝫ quia ꝑ subtȝ ejus mãa præcedit, ce superest respectu Animæ ratiõis, ce tamen hæc creatr, ce annihilaretr si periret secdȝ totȝ suȝ ẽẽ: ꝫ totȝ ẽẽ formæ a Deo præcise ñ creatr, nec annihilatr compositȝ, quia aliꝫ ejus præcedit, ce remanet post corruptioꝫ: ꝫ si nihil fore præsuppositi, aut superest, qd ejus maneat, aut superest subtȝ, nihil refert ut nec creari nec annihilari dicatr. Attamen si hoc ñ negetr quia formã dependet à mãa in ẽẽ, fieri, ce servari; quia stricte in ejus potẽa, ce substentatr ab ea; e quia formæ productio pendet essentialr à subto præsupposito. explicã notas qd hoc sit, ce quinetiam imitr, ce tunc assentiemur resolutioni. difficile sane: audi tamen.

Quid sit formam educi ex potentia Materiae juxta omniu[m] Philosophorum intelligentiam.

Quamvis verbum educo, sive educi in sensu vulgari idem sonet ac extractio rei ex aliquo, communis tamen usus Philosophorum effecit ut educi idem proprie significet produci dependenter a causa materiali non constitutiva, sed extrinseca tantum, materia scilicet, in cujus potentia passiva procedunt omnes formae materiales, quatenus scilicet praecedit in materia capacitas ut illas substentet. atque adeo per modum causae materialis extrinsecae juvet ad earum productionem. Hinc formam educi, seu extrahi ex potentia materiae, aliud non est, quam poni extra potentiam passivam illius: non ita ut separetur a materia, cum ipsi potius intrinsece uniatur, nec taliter ut in materia delitescere, ut actu in illa praeexistens: sed ita ut actualiter esse accipiat cum dependentia a materia, ipsi tanquam substentaculo inexsistat.

Unde eductio in genere est productio formae pendens essentialiter a subiecto praesupposito (id est producto per aliam actionem) et aliquatenus incompleto, a quo et formam productam actualiter pendere, et substentari facit. Item est actio productiva rei, a quo et formam productam actualiter pendere, et substentari facit. Actio tamen haec, quamvis sit productiva simul compositi resultantis ex materia et forma. Actio tamen haec, quamvis sit productiva simul compositi resultantis ex materia et ex forma praeducta, solum respectu formae vocatur eductio: factio autem, et generatio respectu compositi substantialis. Et en tibi discrimen, quod tantopere desiderant Moderni inter eductionem et creationem. Est quidem utraque productio in esse, sed non utraque producit rem ex nihilo subjecti substentantis praesuppositi, seu praesentia causae materialis extrinsecae.

Produci itaque absolute ex nihilo duo negat, et praeexistentiam partis ejus, et praecedentiam subjecti cui veluti fundamento inniteatur existendo: creatio utrumque requirit; eductio vero non nisi primum. atque adeo sola creatio dicitur absolute productio ex nihilo. excellentia igitur creationis supra eductionem stat in eo, quod creatio est actio tanti roboris, ac virtutis, ut sine substentaculo aliunde producto suum terminum per se teneat in esse, ad quod utique pertingere nequit eductio, nec virtus causae creatae, cujus effectus tantae sunt debilitatis, ut sine subjecto aliunde producto substinere non valeat.

Aptissimo exemplo rem explicat D. Losada: si quis Artifex, inquit, turrim fabricaret non terrae innixam, sed in aere sistentem, citra dubium excellentiorem haberet artis, et operationis esset, quam qui solo terrae inaedificant. hanc quidem excellentiam habet causa creatrix supra causas secundas. ex his jam patet cur anima rationalis creetur, non vero materialis educatur, etsi materia utrinque praecedat productionem. Anima namque rationalis nec producitur actione essentialiter a materia pendente, nec in esse, nec in operari ab ipsa dependet. ut accidit in hominis morte. unde licet praecedat materia disposita, veluti quaedam occasio

Unde licet praecedat materia organizata veluti quaedam occasio exigens Animae rationalis creationem, minime vero procedit ut causa materialis, id est per modum subjecti,

a quo, et actio ipsa substantialiter pendeat, et Anima substentata in esse: cujus oppositum evenit in forma materiali. Similiter constat cur forma materialis non annihiletur, sicut annihilaretur anima rationalis, si tota periret manente tamen materia. pereunte namque forma materiali remanet tamen ejus subjectum substentativum, in cujus potentia forma aliqualiter manet ut supra ex professo vidimus. Materia autem respectu animae rationalis solum est subjectum pure informativum sive receptivum, non vero substentativum per modum compositi: id est: ~~illa~~ non est subjectum ex quo, sed pure in quo: ideoque nec materia, nec suppositum passivum maneret, si tota periret.

Ex his etiam patet cur compositum autem nec creari nec annihilari dicatur, nempe, quia aliquid remanet post ejus corruptionem, et ejus praecedit productionem, ratio tamen haec generalis non est ad omnem entitatem etiam simplicem, sive partialem: sed est propria entis compositi, quod, cum non sit capax subjecti substentativi ab ipso adaequate distincti, non potest annihilationem, ~~et~~ creationem vitare, nisi praecedat, vel maneat aliquid ejus. compositum ex forma materiali est capax ~~subjecti~~ substentativi, quod minus quam ejus creationem, et annihilationem vitet. et certe alio modo compositum deficere fingi, si non solum secundum suum esse, sed etiam quoad subjectum ejus deficeret.

Ex dictis colliges. Materiam solum respectu compositi munus gerere causae materialis intrinsecae, cum solum intret composito per modum partis constituentis; respectu vero formae eductae vim gerit ~~materiam~~ munus causae extrinsecae materialis, id est adjuvantis ad actionem tanquam fundamentum substentans formam, ratione praerequisitum ut actio creaturae non sit invisibilis. Nec refert si cum Maignano dicas Aristotelem non cognovisse hoc genus causae. cum enim unam tradiderit causae materialis definitionem. nempe id ex quo inexistente aliquid fit. Non inquam refert. Aristoteles enim explicuit materiam per munus, quod est praecipuum in ea, nempe per munus causae intrinsecae compositi. non tamen exclusit sed supponit munus causae extrinsecae respectu formae, quod ab alio est realiter inseparabile.

Apendix.

Hic latissime quaeri solet an etiam dentur aliquae formae accidentales entitative ab omni substantia distinctae? affirmative respondeo, et resolutio firma manet rationibus in superioribus expositis. ~~quarum~~ a quarum repetitione supersedeo, ne fastidium ingeram. Haec sententia contraria quoad hanc partem valet contra rectam rationem confirmari. imo nec contrariari sive veritatibus fidei, conciliorum decisionibus, doctrinaeque verae theologiae absque imminenti periculo erroris. Quomodo namque stabit existentia accidentium panis, et vini in venerabili Sacramento Altaris, ubi facta consecratione ~~panis, et vini~~ pereunte substantia panis, et vini, nihil remanet praeter accidentia sine subjecto miraculose conservata ut fides docet?

Similiter. Qualitas gratia habitualis, quae donum est spiritus Sancti a solo Deo collata, intrinsece inhaerens animae, ipsamque faciens sanctificans, et elevans supra totum esse naturale erit realiter entitative indistincta ab anima, cum haec entitative sit naturalis, gratia vero supernaturalis entitative? Quomodo ob eandem rationem erunt identificatae cum anima virtutes supernaturales fidei, spei et charitatis? Denique quomodo, sua et virtutes naturales, contraria sit notum advenire animae, ipsique deficere non pereunte anima, imo ~~nec~~ immutata animae substantia ex nobis to fieri doctum, ex improbo probum? scio RR. PP. Maignan, et sequens, haec omnia explicare

a claritate et conformitate adfidg. et qui quoad sacram[?] Athanas[?] videat d. M.[?] Feijoo t. 2 discurs 1. num. 3. & sequentibus. secus ex tamen sententia totius dempatur, quae tribuunt antique ... h ...

Quaestio Secunda

An forma substantialis sit tota quidditas compositi?

§1

Indubitatum est apud omnes formam substantialem esse praecipuam compositi differentiam physicam; primasque gerere in composito naturali. Nonnulli tamen VV. quos refert Eximius Suarez, non solum hoc asserunt de forma, sed eam plus justo extollere volentes, dixere illam esse totam et adaequatam compositi quidditatem. magis proinde ~~proinde~~ parvipendentes formam vehementer appellabant. opinio tamen ponens in materia, et forma adaequatam compositi quidditatem communissima est, et indubitata. Sit ergo

Assertio Nostra.

§2

Forma substantialis non est tota quidditas compositi; sed haec coalescit ex materia, et forma velut ex duplici parte essentiali: Probatur: Quidditas compositi est substantia physice completa: sed sola forma non est substantia completa, sed incompleta: alias non posset uniri materiae, nec ~~posset~~ sunt non Angelo: ergo 2°. essentia physica hominis non consistit in sola Anima: ergo Ant. patet, tum quia aliquo homo non diceretur corporeus, mortalis, mortalis, tum etiam quia juxta symbolum S. Athanasij: Anima rationalis, et caro unus est homo: tum demum quia Anima separata nec est, nec dicitur homo: ergo Denique compositum substantiale est unum per se unitate compositionis: ergo debet essentialiter coalescere ex partibus, quarum una habeat per modum potentiae, et altera per modum actus, materia nempe et forma: ergo haec sola non est tota quidditas compositi.

Solvuntur argumenta

§3.1

Argues 1° Quaelibet res constituta, per quod distinguitur ab alijs; constituitur, et distinguitur enim idem sunt: sed unum compositum per solam formam distinguitur ab alio, non per materiam convenit: ergo 2° sola forma est principium operationis: ergo Respondeo quod sicut compositum convenit essentialiter distinctio ab alijs ita essentialis convenientia alijs. convenit itaque distinctio ratione formae, et ista sicut est id quo constituitur compositum, ita est distinctivum atque, sed materia, et forma atque quod. et ista in definitione metaphysica hominis in qua ponitur etiam animal pars essentialis, et est solum ratione sit principium quo distinctionis sicut, et operationis, et sic patet ad 2m:

Inferes: ergo compositum substantiale duas habet essentias; sed dari nequit nisi una essentia: ergo 2°. si materia est pars essentialis compositi, quaelibet pars materiae essentialis, optaque manus, pes &. ad essentiam pertinerent compositi, quod est consequens falsum: ergo Respondeo haec divisa summa. Itaque ad 1m. dic compositum duas habere essentias partiales, et inde non esse compositum perfecti, sed simplex. ad 2m. similiter dic. quod partes illae dicuntur tantum essentiales sine quibus salvari nequit compositum, saltem in 1°. animatum. reliquae vero integrales appellantur. et ista in partibus fiunt divisibiliter.

Argues 1° quaelibet res constituta per quod

Argues 2°. e difficilius: Mutata parte essentiali compositi, et ipsum compositum mutari essentialiter debet: sed mutata materia non mutatur essentialiter compositum: ergo. probatur minor: homo dum senex idem essentialiter est secum ipso dum puero; sed dum homo pervenit ad senectutem mutata est materia quam habebat dum puer: nam actione caloris atque dependuntur partes, et novae per nutrimentum acquiruntur: ergo. confirmatur: Materia unius hominis transire valet in materiam alterius, praecipue apud eos, qui humanis vescuntur carnibus: ergo eadem materia successive potest esse duorum: ergo uni deficiet, et alteri nova tribuetur ut in die judicii resurgat. sed resurget idem numero homo, qui vixit ut fides docet: ergo variata materia permanet idem homo.

Huic difficili argto et confirmationi duplici occurritur solutione, intrahas praecipua. 1a est Magistri Sententiarum in 2° Dist. 30. ubi asserit solum materiam primigeniam foetus, quam 1° informat anima in utero materno, esse quae minimum valet vocata esse de essentia hominis. et ratio, ut alias brevitatis causa omittam, est, quia homo dum incipit nutriri, jam supponitur essentialiter constitutus, solumque mutatur homo. viudens. Unde illa tantum particula cordis, aut cerebri, quae primitus animatur, simul cum anima constituit essentialiter hominem. reliquae vero partes tam embrionis, quam per nutrimentum adjunctae, ad solum integritatem hominis pertinent. ideoque mutari ~~vel advenire~~ possunt absque gratis materia decursu vitae varietate.

Materia autem primigenia ~~ut pote ad essentiam pertinens~~ numquam amittitur, est de essentia hominis, atque adeo semper eadem manet in homine sive puero, sive sene, et cuivis homini est reddenda in resurrectione, ut cum eodem corpore essentialiter resurgat. Nec materia ista primigenia potest umquam in alium hominem transire: quia enim alterius carne vescitur, jam praehabere supponitur propriam materiam primigeniam. Nec pater aut mater hominem devorans materiam primigeniam hominis devorat, quae minimum propriae est, substernet 1a filii animationi; hoc enim improbabile apparet, et semper ad Dei providentiam spectat hoc impedire. et ex hoc occurres tacite replicae; et patet quid sit dicendum infra.

Solutio alia est, quae communissima ~~alia solutio~~ est; quod homo idem est, licet varietur materia partes namque per nutritionem acquisitae, physice stimmantur, subeadem organizatione cum prius existentibus uniuntur, et unum numero magis sibi componunt; non secus ac ignis uni pantati pabulum additur semper remanet idem ignis numero ut nignit Thas in 2 dist. 30 q. 2. ad confirmationem dicitur, quod cum homo in certissima alimenti pars in propriam conversatur substantiam difficultatem est quod tota materia unius hominis, pars alterius hominis pars. et ad Divinam providentiam spectat, absque miraculo, ut unicuique propriam servare magis, ut idem resurgat et si aliqua pars alterius corporis deficiat, supplebitur ex materia, quam amisit decursu vitae, sicut supplebitur in infantibus ut viri perfecti resurgant.

Quæstio Tertia

Utrum in composito dentur formæ substantiales subordinatæ?

§ 1.

Ex formis substantialibus illæ dicuntur subordinatæ, quæ in eodem composito, sive subjecto amico fœdere copulantur, ita ut una eandem materiam veluti præparare ad receptionem alterius. Non subordinatæ vero, seu disparatæ vocantur, quarum quælibet seorsim compositum peculiare constituere, quin aliæ ad idem compositum constituendum conspirare valeant. Circa formas subordinatas 1a sententia (ut alias DD. opiniones omittam) eaque celebris est subtilis D. Scoti, quam sequitur tota ejus schola, docens in viventibus præter animam reperiri quandam formam substantialem, quæ mistionis, et corporeitatis appellatur: cujus munus sit constituere materiam in esse corporis physici organici: nempe in esse substantiale carnis, ossis.

Itaque forma corporeitatis præcedit in materia embryonis, quandiu hæc disposita ad animam, perseverat deinde cum anima, constituitque simul cum ea compositum vivens, et se habet ex parte materiæ ut subjectum simul complebile ab anima, hujus receptivum, et tandem manet post mortem in cadavere donec in vermes, aut cineres resolvatur. 2a sententia est P. Joannis Ulloa asserentis Disp. 1a Physicæ in plenis mixtis, præcipue in viventibus plures reperiri formas substantiales unius principali subordinatas: non ita ut munus gerant subjecti respectu principalis; sed ita ut sint veluti conditio, et præparatio prævia, ut forma principalis eandem materiam immediate informet, et unica operetur.

Sit exemplum: homo præter animam rationalem, quæ est ejus forma principalis includit formas substantiales carnis, ossis, nervi &c quæ formæ nec sunt subjectum receptivum, nec hominem entitative constituunt, sed sunt tantum partes integrales hominis prærequisitæ in materia, ut hæc immediate informetur ab anima. Ex quo differt differentia ... nimis hæc a Scoti sententia. Hic tamen loquendi modus in re physica satisfacit quidem sensibus et experientiæ. Examinat illum commentatores physicos, et passim firmioribus ejus doctrinæ peripateticæ corpore, ...tota metaphysice speculantibus se immiscet. Hinc sententiæ loquentur subscribo. Sit

Rmo Villarroel Tom. 3. tract. 1. de Anima. quem videre Magnos.

Assertio Nostra. § 2

In mixtis, quæ nobis nota sunt, præcipue in viventibus dantur plures formæ substantiales unius principali subordinatæ, et ad integritatem mixti tantum pertinentes. Suadetur 1o præcipue in viventibus: os, caro, nervus in homine substantialiter specifice differunt inter se: sed non ratione materiæ, aut accidentium ut in 1a quæstione diximus: neque ratione animæ, quæ eadem est in omnibus: ergo ratione formæ substantialis constituentis os

in eē ossis, et carnē in eē carnis. Pr. ma. in ossib. et carne diversa ē collec-
tio accidentium, et qdē n̄ minor quā in lapide, et ligno: sed in lapide, et ligno caremq; formis substialib: ex diversa collectioē accidentium diversa radix, seu fōa substantialis, l substantialis specifica differentia probata: g.

Cfirmatur: dū manus abscissioē separata ab hoīe dantur qua ossa, et caro constituta in eē talium, substialitq differentia inter se, ut nemo eorum [?] negabit: g post abscissionem dantur fōae carnis, et ossis; sed nulla ibi apparet causa talium fōarum productiva: g praeexistebant in hoīe aīmae ratli subordinatae. Vegetat: dum nulla l levissima adest variatio dispositionum nulla fōa substialis de novo producitur, seu generatur: generatioē enim notabilis variatio supponitur, ut dum caro putrescit, l generantur vermes: sed in maā carnis, et ossis nulla l levissima notata variaō ut patet in carne et ossib. abscissis: g. nulla fōa generatur, subindeq fōa carnis, et ossis praeexistebant in hoīe.

Probatur 2a assertio quoad mixta inanimata: dum ~~lignum~~ mixtum per alembicum, et alia chymicae artis instrumenta resolvitur, videmus ex ligno ut chymicae resoluto passim exire fumum, salem, oleum, liquorem aqueum, et alia quorum fōae substiales n̄ tunc demum producuntur: g illae fōae praeexistebant in ligno simul sequens [?] principali fōa cui subordinantur. ans patet, nam quae potest eē causa tam diversarum fōarum? nulla ratio probabitur, qd sit ignis. nec in promptu ē alia causa idonea. nam sive ad causam 1m tantum habet locum dum praecedit maā disposita. at tunc nulla adest causa maam disponens ad tot, ac tam diversas fōas. ssa infertur.

Deinde: quis dum uva separat a vite, pomum ab arbore credat novam substiam tunc generari? sane solum amittitur fōa, seu vis vegetandi. similiter accidit in rosa sicca, ligno cedrino, in quibus amissa fōa vegetandi, adhuc perseverat odora iacens, et cedrinus satis alienus a fōa cadavericis. Igitur pro diversitate mixtorum quae resolvuntur diversi sales, diversiq spiritus inspiciuntur, qui in ibi latebant, inhaerentq sponte perierunt. — si dicas latitare qdē, at n̄ in maā, quae fōa mixtum formabat, sed tanquam corpuscula adventitia per poros introducta, l ut fumum ut partes integrantes a diversa maā instar sanguinis in hoīe.

Ctra ē: nam si ōia quae in chymica analysi apparent sunt corpuscula adventitia, qd fit de maā propria mixti ligni v.g.? quo abit? quam novam fōā subinduit? dicere evidenter eē portionem, quae in fumum abire: responsio nimis voluntaria videtur. Nam cum ista portio maā ligni, ut vero maā parte integralis abire debeat in fumum? cum ita tota illa moles dicti ligni, et n̄ sal aut aliud ex corporib. extractum? Igitur in resolutioē ligni aliā n̄ apparet maā, quam quae sub fōa salis l

sentita vero similius videtur, q. hoc eadem ma censeatur praestitisse informata per formam principalem mixti, simul et per alias ipsi subordinatas, quae requisitas qualitates ex parte subiecti, et sic intelligatur corpus organicum.

Solvuntur Argumenta §.3.

Argues 1°. si darentur formae substantiales veri principali subordinatae animae radio supponeret materia actuatum, et completum: hoc nequit dici: ergo non dantur. Maior patet, et minor: tum quia anima foret forma accidentalis, cum veniret in actu completo adveniret, ut supra contra Modernos probatum manet; tum etiam quia anima tunc non erit actus primus, nec prima radix proprietatum animalis, cum supponat alium actum primum, aliquam radicem, quae non solum radicat accidentia carnis etc. sed etiam ipsum animam cum qua nectitur. Argumentum hoc maxime urgeet sumunt et adveniens Scotistas, et comprehendentes asserentes formas subordinatas simul cum anima essentialiter constituere verum, et idem compositum nempe vivens.

Nos vero, (etsi urgeat) minime ~~tenemur~~ cito, sententiae nostrae notabiliter patet, q. formae sub-ordinatae non se habent ex parte materiae, ut subiectum ~~ca~~ complebile ab anima, nec q. simul cum anima constituant compositum vivens, sed aliud essentialiter advenientes diversum constituunt nempe carnem, os, etc. Unde infra dist. maiorem: supponeret materiam actuatam actuatione viventis nego maiorem; actuatione carnis et ossis subdist. se habente ut subiectum respectu animae nego maiorem: ut pars integralis concedo maiorem, et sic ~~dist~~ ~~nego~~ ~~conseq~~ distinctio adhibenda est minori, et primae partis probativi: ~~Dicimus itaq.~~ ~~a~~

~~Dicimus~~ itaq. cum constituatur actuatio carnis, et ossis eadem maneat abeunte anima, dicimus quod nec ab anima provenire, nec ad illum influere animam: hinc itaq. anima materiam supponit completam, et actuatam non actuatione viventis, sed actuatione tantum carnis, et ossis; quia ipsa anima non secta advenit ad eum, ut accidens: hoc enim solum accideret, si formae carnis, et ossis gererent munus subdens: nam tunc hoc adveniret quod subiecto complete in actu constituti respectu formae advenientis: nam tunc hoc adveniret quod subiecto complete in actu constituto, cuius proinde non posset dici pars essentialis, sed accidentalis tantum. ~~Ita~~ ~~Ita~~ eius proinde non posset dici pars essentialis, sed accidentalis tantum: ~~Ita~~ cum ~~cum anima~~ (ut ~~notabiliter~~ constat) veniret supervenit ad constituendum compositum hominem ~~vivis~~ ~~forma~~ Attamen Anima ~~autem (ut ex dictis constat)~~ ~~solum~~ supervenit ad constituendum compositum diversae rationis, ~~ideoq.~~ ~~non~~ ~~nec~~ ~~se habet~~ ~~ergo~~ ~~tam~~ oppositum accedit eius in actu, q. praesupposita non est subiectum seorsum formae, sed pars integralis, et sola materia se habet ~~hoc~~ ut subiectum respectu animae, cum qua compositum vivens essentialiter constituit. ac per consequens anima pars dicitur, et est essentialiter intus determinatur. et per hoc patet disparitas ad dicta contra Modernos. ad id q. additur nego sequelam, quia licet ex carne, et anima resultet verum compositum unitate integrali: sunt tamen ibi duo composita essentialiter sumpta, alterum caro,

+ identificantur

adeoq vivens quo solum inadequate identificantur, nempe quoad mag.

Unde in unoquoq composito sic sumpto propria cujusq forma est actus
1. et 2. radix proprietatum illius entis compositi. Licet forma carnis, et ossis sit pars
integralis compositi ex anima constituti, id non tollit distinctionem essentialem utriusq compositi.
Nec tamen forma carnis dici potest radix animae: con nectatur cum anima titulo fe-
cunditatis, sed titulo cujusdam indigentiae, quemadmodum accidentalis dispositio
mae, et praeterea extra entium manere compositi ex anima resultantis. ad hoc siquidem
e instituta ut praeparet mag. cui anima comparata unitur.

Sed Dices: accidentia carnis et ossis vere radicantur ab anima: ergo si radicantur ab aliis formis substantialibus habebunt simul plures primas radices adequatas, quod repugnat. Respondeo accidentia cae illa solum radicari ab anima tantum in genere causae &c —— ——

Replicabis: ergo accidentia organica carnis, ossis &c. vere
radicantur a formis substantialibus respective in composito: ergo simul habebunt duas, et
plures primas radices quod realiter repugnat: hoc sic probo. Anima vere radicat in
subiecto proprio illa accidentia: ergo si &c. Dist. seq. 1a nego 2am seq. cujus prob. dist. vere radi
cat illa in eodem genere causae nego. in diverso concedo, et nego seq. Accidentia
itaq organica carnis, et ossis solum radicantur ab anima in genere causae
finalis, ab aliis vero formis in genere causae efficientis: etenim radicatio illa ex
parte animae non est per verum influxum, sed per propriam exigentiam realem.

Nimirum, quatenus exigit mag. dispositum ad sui in
troductionem: quod sane praestant forma carnis, et ossis, quatenus effective radicant
illa accidentia; quare proinde duplici exactioni adequato correspondent, in quo non
est inconveniens. —— Dices: ergo formae subordinatae sunt dispositiones ad animam et
propter illam intentae; ergo non sunt substantiales: consequentia de ratione substantiae non est intendi propter
aliud, sed propter se. = respondeo formas subordinatas, quas ponimus, non fore disposi
tiones pure tales, sed simul intendi propter se, ut constituant essentialiter compositum, quod vo
catur os, caro &c.: non enim intra illius entium datur aliquid propter quod intendantur.

Quod autem istud compositum carnis ordinetur ad integri
tatem alterius non est contra conceptum substantiae. ut cernitur in pede, cauda lacertae &c. dicta
et dicenda clariora reddentur sic exemplum in sanguine, qui sicut, et caeteri
humores corporis humani in communiori sententia non informatur ab anima. et tamen
hic sic in se compositum substantiale forma speciali praeditum ad integritatem pertinet hominis,
forma sanguinis vere est dispositio ad animam illi subserviit, ut illa quin mutuo connectatur, ita
ut neutra possit sine alia diu conservari potest in sua mae: quin forma sanguinis desinat esse sub
stantia, nec amittat praerogativas actus 1i, primae radicis, et intenta propter se, relate
scilicet ad suum compositum essentiale sanguinis. et hinc vitetur conceptum vero simul inservitque
est quod forma communicans cum anima in eodem subiecto, nempe maa, sed pars integ
gralis hominis, quatenus forma existens materia maa.

Argues 2o. Ipotius in dicta replicabis. si darentur formae subordinatae

resultare compositum specie multiplex ratione partium, et unum numero: sed hoc est absurdum ratione materiae
ergo materia quoad 1.am partem patet. probatur quoad 2.am juxta Arist. ea sunt numero unum, quorum materia
est una: sed: ergo confirmatur: materia non potest naturaliter recipere duo complementa substantialia,
nempe duas formas, ex si diversae sint speciei: ergo 2.o dum corrumpitur vivens producuntur
de novo forma carnis, et ossis: ergo praeterea tunc casus nulla forma cadaverica juxta
dicta de novo producitur: ergo producuntur formae carnis, et ossis; aliás corruptio unius non est generatio alterius, et extrahitur contra commune protoquium.

Ad argumentum respondeo proprie loquendo ex formis subordinatis simul cum forma viventis resultare quoddam compositum specie, quod numero multiplex, quia magis proprie praecipua compositi pars semper praevalet: dicitur tamen unum numero non simpliciter, sed unice secundum quid, sive addito nempe quoad materiam quo in sensu exponendus est Arist. Attamen viventia non dicitur absolute duo, aut plura composita, sed unum; ratio est compositum caro subordinata viventi, cujus est pars essentialis quantitativa materiae: quoad formam vero solum dicitur pars integralis, illudque integraliter componit. Ad confirmationem distinguo ans.: dummodo inter se pugnent ratione contrarietatis, concedo ans. aliter nego ans. et consequentiam.

Licet enim materia esse non nisi unius formae efficaciter appetat: attamen ridetur non sit appetitus efficax, sive indigentia materiae, et capacitas naturalis plurium capacitatum quas naturaliter habet, ut plures simul substentet formas, maxime, si istae inter se non pugnant, sed veluti dispositiones se habeant ad formam principalem conservitam. tantum formae carnis, et ossis in homine deserviunt animae rationali, et conservatis in corpore: deserviunt, inquam, sive juvant tanquam rationes per modum causae efficientis conservans dispositiones accidentales, quibus anima eget, pro hoc statu in meritis.

Ad 2.m nego ans. ad probationem recurro auctoritatem per magis compositi nego consequentiam, quia non evincit simpliciter probatio: protoquium enim intelligendum est de generatione, et corruptione versantibus inter formas oppositas, secus vero inter formas sociabiles, ut accidit in praesenti. Et hic quod corruptio unius est generatio alterius, dummodo sit adequata, hoc est unius formarum: unde dum corrumpitur tantum forma principalis, nulla sane forma de novo producitur. et certe, ut supra diximus, dum arbor radicitus amputatur, aut divisa in folia, fauctus et quin cadat in unius substantiae tunc generari?

Argues ultimo: si caro, quae in homine gaudet forma ab anima diversa non animabitur ratione ejusque. tum quia quoad formam non informatur ab anima, (ut servent dicta): tum etiam quia erit compositum essentialiter diversum ab animato: unde 4.o (ut potest) in eadem materia conjungeret animam cum forma lapidis; hoc compositum lapis non animaretur; sed si caro non animatur quomodo vegetat, et crescit per intus susceptionem? ergo non datur talis forma. 2.o si forma carnis, et ossis sunt partes pure integrantes hominis, corpus organicum substantialiter sumptum non erit pars essentialis hominis contra illud

D. Athanasij in symbolo ~~fidei~~ orthodoxae: Anima rationalis, et caro unus est homo. Nec homo bene definiretur physice, nec anima ipsa per ordinem ad corpus organicum: ergo

Ad 1m nego maiorem: nam ut caro absolute vere dicatur animata sufficit quod animetur saltem quoad materiam: eatenus quippe materia carnis informatur per animam. caro insuper dicitur animata effective quoad formam: nam forma carnis crescit per nutritionem non virtute propria, sed virtute animae in eadem materia receptae, quae nequit materiam sibi augere, quin simul augeat dispositiones a se praerequisitas; atque adeo quin simul augeat formam carnis, a qua ~~immediate~~ tales dispositiones immediate provenium. unde effectus animationis in vero sensu extenditur ad formam carnis, quae proinde dici poterit effective animata.

Nec alio modo animatur caro in sententia communi, quod corpus organicum ~~[illegible]~~ constituunt per solam materiam organizationem accidentalem. etenim forma accidentalis in genere causae efficientis conservatur, et animatur. in hypothesi tamen nostra non ita extenderetur effectus animationis ad formam lapidis. ideoque lapis nullo sensu animaretur. Ad 2m dic corpus organicum quoad materiam esse partem essentialem hominis; quoad formam esse partem integralem, dummodo omnes formas accipiantur, et hoc sufficit ut absolute ~~[illegible]~~ simpliciter dicatur pars essentialis hominis. Nec contra hoc est, quod in hominis definitione nominetur corpus organicum. Nam tunc ponitur ~~[illegible]~~ per Methonymiam continens pro contento, nempe pro materia.

Vel ponitur forma subordinata non ut pars essentiae, sed solum ut tres exigentiae naturae. et sic ponitur in definitione animae: ad modum quo in sententia opposita communi ponitur organizatio accidentalis. Pro pleniori Dictorum quaestionis intelligentia scitote, quod in animantibus dari seriem plurium formarum subordinatarum: quippe non tantum forma carnis ergo subordinata animae, sed ipsi formae carnis subordinantur aliae formae: caro enim chymice resoluta desinit in corpora heterogenea multo plura, quae quae ex alijs mixtis super sunt. imo in quolibet mixto sensibiliores involvuntur formae alie alijs gradatim subordinatae, quin possit unum designari a nobis, (licet posset ab Angelo) quaerens sit 1a forma, quae medio materiam actuae.

Igitur opinio ista sic explicata probabilior apparet primum quae tollit difficultates formae corporeitatis; deinde non minus, quam scotica, et magis quam sententia communis aptior est ad Theologicas quaestiones enodandas tum de corpore Christi Domini in Eucharistia ui verborum ponitur sub speciebus corpus Christi, non vero solum materia 1a nec accidentia organica; alioquin conversio quasi jure diceretur transaccidentatio. nec demum anima Christi quippe quae solum ponitur per concomitantiam: igitur sequitur materia ~~[illegible]~~ organizata, forma substantiali carnis & animae rationali subordinata.

Solvitur insuper quaestio alia de corpore Christi in tribus mortis ait enim scriptura: Neque caro ejus vidit corruptionem. quae verba difficulter intelle-

liquuntur, sublata forma substantiali ab anima distincta, quae in carne permanserat, subindeque daretur corruptio. caro enim Christi Domini transiisset in statum cadavericum retenta omnis sentitur eaque postea dimittere, lux tertia die reassumserit. quae inconvenientia facile evitantur agnoscendo praeter animam alias formas subordinatas, ut diximus.

Caput Quartum.

De Privatione. § Unicus.

Privatio (prout eum entis naturalis in fieri) est carentia formae debitae in subiecto capaci. unde si forma nec debeta subiecto, nec hoc est capax illius, carentia formae dicitur negatio, ut visus in lapide. Privationes esse quasdam qualitates positivas subiecto superadditas posuerunt nonnulli; istorum opinio vetustate obsolevit. nec in ea impugnanda immorandum est. privationem ut stat ex eius definitione est carentia formae, subindeque entis positivi. sed forsan surgit difficultas: quomodo sensum habeat dictum illud: privatio est causa appetitus. respondeo esse valde improprium: privatio enim ut pote non ens nullam causalitatem erga appetitum exercere valet, potest tamen privatio esse conditio ad appetitum desiderii tendentem in obiectum non habitum et tunc verum tunc prologuium.

Caput Ultimum.

De Composito substantiali.

Utrum partes essentiales compositi, Materia scilicet, et forma uniantur per se ipsas: an vero media unione ab eis realiter distincta. § 1.

Cum materia, et forma realiter intrinsece uniantur ut compositum substantiale constituant, in dubium revocatur an seipsis immediate, ~~an vero~~ uniantur: an vero egeant unione ab utraque realiter distincta. Nec tamen procedit dubium de unione effectiva, sive unitive; sed unice de unione formali, illa nempe, quae extrema intrinsece copulantur. Partem affirmativam tenet omnium scholarum societatem, illamque unius, aut alterius Thomistae, et aliqui recentiores ... amplectuntur. Thomistae vero frequentius propugnare materiam, et formam per se ipsas immediate uniri absque modo aliquo, sive vinculo ipsis realiter superaddito. quae opinio nobis maxime arridet utpote magis consona doctrinae in superioribus traditae. Sit ergo

Assertio Prima § 2

Materia et forma seipsis immediate uniuntur seclusa quovis vinculo ipsis realiter superaddito. ~~Materia prob.~~

pra substantialis unita materiae quatenus ipsiq actuat, et materia unita formae quatenus ipsiq recipit sed hoc faciunt seipsis materia, et forma sectiva unione dicta: ergo probatur minor: forma seipsa actuat materiae, et materia substantiam formae: ergo.

superaddito. Suadetur ratione: forma substantialis seipsa immediate unita materiae: ergo absque vinculo dicto. probatur antecedens forma unita materiae quatenus ipsiq actuat, et informat: sed seipsa immediate ipsa mag actuat, et informat: ergo probatur minor: forma substantialis seipsa est essentialiter actus primus materiae: ergo. hoc idg eliq constat de materia: quae enim unita est formae quatenus per ipsiq recipit: sed per suginet entitatem recipit formam: 2 expressa definitione sit subiectum receptivum illius: ergo confirmatur: Materia, et forma uniuntur per modum actus et potentiae: ergo absque unione abiqsis realiter distincta. patet. minor: actus, et potentia uniuntur ut perfectio, et perfectibile; sed perfectio per sui exhibitionem immediate perficit, et perfectibile seipso amplectitur perfectionem absque superaddito: ergo.

Pr: comodo forma unita materiae quo ipsiq actuat, et informat; sed seipsa immediate mag actuat, secluso quovis vinculo superaddito

sed ad hoc non requiritur unio dicta: ergo

Vlterius: Per hoc precise, quod haec forma informet hanc mag et materia informetur a forma data unum perse in esse compositi substantialis constituitur: sed hoc fit absque unione ab illis realiter dicta: ergo probatur minor: forma ad informandum non indiget nisi seipsa, cum ipsa de se sola sit forma, actus, et perfectio: similiter materia ut informetur non indiget nisi seipsa, cum se sola sit potentia physica receptiva actus, sive formae: ergo. Respondent contrarii Mag seipsa est receptiva formae, formamque informativam mag in actu 1°, attamen ut transeant ad actum 2um sive ad exercitium recipiendi, et informandi egere unione realiter superaddita, distinctaque non solum a forma ut informante, nec a materia ut recipiente: cum propterea sic includant formaliter unionem, sed dicta a materia, et forma specificative sumptis: alias materia semper actu et exercite reciperet, et forma semper actu, et exercite informaret mag. Vnde materia, et forma utroque seipsis immediate solum uniuntur ut quod seu media unione se habente ut quo.

In geminam adversae sententiae solutionem mentem utique D. Thomae aperte oppugnantem: ait enim S. D. 2° contra Gentes cap. 71: forma unita materiae absque omni medio: per se enim competit formae quod sit actus corporis, et non per aliquid aliud: unde nec est aliquid aliud faciens unum ex materia, et forma, nisi agens, quod potentiam reducit ad actum: ergo forma unita materiae absque omni medio: sed unio se habens veluti exercitium, et actus 2° est aliquod medium: ergo solutio est contra D. Thomam. ~~Vlterius si forma ut informet mag in actu 2° mag et per se superaddi to: ergo nec ut unita se habeat et quae ergo nec ut unita, sed hqueel informatio enim est strictissima unio.~~ Deinde: ~~forma per seipsam informat mag in actu 2° per seipsam immediate uniuntur secluso modo unionis superaddito cum hqueel: atque informatio est strictissima unio: probatur antecedens~~ Deinde. forma ut informet mag in actu 2° non eget nisi seipsa: ergo nec ut unita quippe informatio est strictissima unio. probatur antecedens: proprium est formae informare in actu 2°, hoc enim exercitium est proprii muneris; alias non per se immediate, sed per unionem informaret: ergo a fortiori solutio.

Vrgetur: sicut unio est ratio formalis uniendi, ita forma est ratio formalis informandi: sed unio est ratio formalis uniendi in actu 2° per semetipsam immediate: ergo idem dicendum de forma. ~~Mag~~ nec ergo. mag seipsa est ~~informativa~~ receptiva formae, formamque

informatiog maa practa qo. qd si defacto n̄ informet hoc n̄ ex defectu aliqua actualitatis eiq modalis, sed ex defectu applicaois agentis itinquit Dhaa sed ficio: Vel si intũ sit ex se potia intellectiva transit tamen ad exercitiy intelligendi per superadditũ intellectioz: g a paritate maa ex se receptiva fa, pag informativa maa egent unione superaddita, ut transeant ad exercitiy recipiendi et informandi.

Nego paritatg: intus enj utpote causa efficiens causat producendo aliqd distinctu qdg ab ipso: causa ngq efficiens semper correspondet effectus distinctus: ideoq causalitate eget, qua transeat de actu 1o. ad 2m. Enjvero maa e fa n̄ separanti ut causa effectivæ, sed unice ut causa intrinseca opposita subhalis: subindeq. ahy causant per exhibitiog sui ee, seipso invicem praebendo aliqd nulla superaddita causalitas requisita, ut infra videbimus; ubi quaest deq ni elig libro sequente de causalitate causæ mãlis et fhis.

Solvuntur argta. § 3.

Argues 1o raoe fundamentali: separaõ realis e signy evidens realis distinctionis: sed maa, et fra realiter separantur ab unione: g. pr. mi existit nunc maa, et hic maa et Victoris quin detur eary nexus, sive unio: g. = Argtu hoc communiter solvitur ex doctrina Scotistarum in Metaphã dy de relaõe abunde explicata: ex qua dicitur qd separatio unionẽ quoad entitatẽ sed solum quoad denominaõg defectu sutati, actionis scilicet agentis fãg ponentis in maa: actio n̄q formativa e notaty unio requisity ut maa, et fra denominentur unitæ. solutio hoc optima qdg e, quq, ei multis applicare poterit.

Attamen, s in presenti minus roboris, quq in Metaphysica, habeat argty; huic aliter occurrit ex n̄ reprobandis ab Adversarijs quaest. sequenti. Infra g. seorsa maa; dist. mi: Maa, et fra simul sumpta, et proout mutuo sibi invicem intrinsecenego mi; seorsum existentes, et singulatj acceptæ: sub distinctione separantur ab unioe inadequata nego mi; separantur ab unione adequata concedo mi, et dist. cons: maa et fra mutuo sibi invicem intrinsece, et intime inexistentes nego cons: seorsij existentes, et singulatj sumptæ: sub dist. distinguuntur adequate ab unione nego cons, inadequate concedo cons. quæ distinctio commune subsequens probaõ. Quia nec maa separatur a maa ad fra a fra separavi e par unio e.

Pro facili captu solutiois adverte, qd unio nec e maa tantuy nec fra tantuy, sed maa, et fra sibi invicem intrinsece, et intime: s unio salita consistat in eo, qd maa, et fra sibi invicem inexistant, seu intimo coexistione

per modũ actus, et potiæ unũ per se in eō cōpositi substātialis cōstituentiũ. unde
unio cōstituitur hīc ex maā in recto, et fōā in obliquo, et vice versa. unionẽq;
imitatur ea, quæ sunt de genere relativo, et ñ nisi inter duo dari potest: cō
unũ intelligi ñ possit unitũ cō alio, nisi alterũ accedat, ut tūc cui uniatur. Ita:
q quævis pars ī tantũ unio inadequate, et existens seorsī intelligi ñ potest uni
ta, et si admittatur unioq ēē modũ realiter ab extremis distũ.

Quod ut perspicuũ fiat age mecũ: et pone per possibile, l impossi:
bile maā existere separatã ā fōā, servareq modũ uniōis, et eodẽ modo pone
fōā: in dicta hypotesi nec maā, nec fōā possent dici, aut intelligi unitũ, quoqũ
vis nihil deficeret in rerũ naā ex his, quæ talẽ unionẽ cōstituunt. Cujus ratio aliā
ñ ē; nisi quia maā, et fōā sibi invicẽ intime ñ coexistunt. Igitur maā, et fōā solũ
denominantur unitæ prout mutuo sibi intrinsece inexistentes per modũ actus
et potiæ; suntq prout sic mutuo cōstitutiva uniōis, una in recto, et altera in
obliquo, sive intelligitur maā unita fōæ, et fōa unita maæ.

Ex his solida parata argūto solũ dicimus ita: q.d dũ fōā separa:
ta ā maā deficit qdẽ cōstitutivũ adequatũ unionis, quatenus maā, et fōā defici
unt sibi invicẽ, quo in sensu unioẽ adequatã cōstituunt; et si ā rerũ naā
ñ deficiant. unde deficiente fōā ā maā, et vice versa, deficit qdẽ unio adequata,
quoqũ ñ cōsistit in eo, q.d maā, et fōā existant utcumq: sed in eo q.d sibi invicẽ
mutuo intime inexistant per modũ actus, et potiæ: manet tamen unio inade
quate, quia maā, et fōā seorsī existentes sunt inadequatũ unionis: Igitur maā
et fōā intime inexistentes a quavis seorsī inadequate distinguitur ex modo quo
cōpositũ inadequate distinguitur a qualibet sui parte (l statũ dicemus.

Sed Dices: Maā, et fōā qdẽ sunt, et invariatæ permanent,
sive dũ sibi invicem intimæ, sive dũ seorsī existunt: sed seorsī exis
tentes nec sunt unio nec denominantur unitæ: ergo nec sibi invicẽ intime
existentẽs: Nam idẽ manens idẽ semper natũ ē facere idẽ. Nego mā: Maā
namq multiplicitur variatur per fōā, quam intra se recipit: et 1.o active per actioẽ agen:
tis cōmunicantis fōā, l eā ex ipsa educentis: 2.o per passioẽ actiōi agentis cor=
respondentẽ. et tandẽ (ut alia ~~omittam~~)

Tandẽ (ut alia omittam) maā pprie mutatur per fōā, qua intrinsece
perficitur in linea physica: ex qua intrinseca mutatiōe redditur maā intrinsece uni
ta fōæ, seu datur unio adequata; cōduit adequatũ cōstitutivũ unionis: nempe maā
et fōā sibi invicẽ inexistentes per modũ actus, et potiæ etenĩ fōā unitur maæ

166

aliud n̄ ē, quā formā eē in māā, tanquā in subiecto receptivo illius. unde licet eē māā et fōā n̄ mutetur entitative, mutatur tamen māā physice, quatenus habet aliqd̄ eē physicū intrinsece perficiens, qd̄ antea n̄ habebat.

~~Argues 2°. Informaō realiter distinguitur a fōā: sed informaō ē strictissima unio: ergo prima. Prob. quia licet Anima rationalis per suimet entitatē sit informativa, n̄ semper informat; tum etiā quia fōā actu informans realē importat informaōnē, quā antea n̄ habebat: ergo. = Nego maā, quā n̄ evincit probaō: quia licet anima rationalis, qd̄ lo q̄ māā n̄ informet, atamen ut transeat ad actū informandi sufficit actiō agentis illā conferentis māā apte dispositæ: nec ad hoc exigitur modus realiter superadditus fōæ: agens enim unire fōā māæ (ut advertit Em. Caytanus) aliud n̄ ē quā facere ut eē fōā sit in māā, qd̄ accidit in solius actiōe agentis.~~

Argues 3°. Actio generativa hominis producit unionē realiter distinctā a māā, et fōā: ergo idem dicendū de qualibet aliā generaōe: cons. n̄ sit potior raō unius quā alterius: prob. ans: actio generativa hominis aliquem terminū producit: sed n̄ entitatē Animæ rationalis à Deo creatā, nec māā utpote ingenerabilē: ergo unionē ab eis realiter distinctā. Cōfirmatur 2°. si n̄ daretur unio distincta dum moritur hō, sive n̄ corrumperetur; utiqā cū oēs ejus partes maneant in rerum naā: hoc ē absurdū in phīā: ergo. Admissā tum nego ans. ad probaōnē sequela praemissis nego csq. Nam ut actio generativa aliquem terminū producat, necessū n̄ ē producere māā, fōā, aut unionē distinctā. Sufficit namqā producere terminū totalē, hominē, scilicet, quā faciat quatenus māā praeparat usqā ad fōæ receptionē: unde in talis actiōis generans disponens māā efectivè, facit, qd̄ māā sit sub fōā, et fōā sit in māā, sive qd̄ mexistant sibi invicē et intime: atqā adeo qd̄ hō, qui n̄ erat, sit, sive qd̄ transeat de n̄ eē ad eē. similiter hō vere deficit, et corrumpitur, etsi nihil realitatis deficiat: ad hoc enim sat ē qd̄ fōā n̄ sit in māā, sed qd̄ separetur ab illa: namqā ut inquit D. Dionysius de Cœlesti Hierarchia: mors in nobis n̄ ē alicujus realitatis corruptio sed unitorum separaō. hoc ē n̄ ē corruptio realitatis māæ, fōæ, aut unionis sigillatim, sed extremorum ut inexistentium, in quo prout sic consistit essentialiter hō.

Replicabis: Actiō generativa hominis ē vera causa efectiva unionis māæ, et fōæ: sed n̄ efficit māā, nec fōā: ergo unionē ab eis distinctā. Concesso maj. distinguo min.: māā, nec fōā sigillatim acceptas concedo min.; quoad simultatē nego min. et csq. quia ad hoc ut hō vere dicatur genitus, sat quod terminus, qui de novo productus, sat ē qd̄ actio eficiat māā et fōā ~~existentem~~ sibi simul intime existere; hō namqā n̄ ē aliud quā māā et Anima sibi simul intime inexistentes. Posita ūi actiōe generativæ ultimo determinatur hō. ad habendū māā et fōā tam ut partes actuales, et constitutivas: sive quia

Generaō homis ē vera eductio, at n̄ educit māā nec Animā rationalē: ergo unionē

compositio ad illa n habendas subinde data, ac forma unio, n quia sic q.d. dicitur, sed quia forma deficit a materia, et vice versa. de hoc infra dicetur.

Quaestio Secunda.

Utrum compositum, sive totum substantiale realiter distinguatur a suis partibus simul sumptis, et unitis?

§ 1

Certum est compositum substantiale a partibus seorsim sumptis distingui distinctione inadequata, tamquam includentis, et inclusi: unde totum enim excedit quamlibet partem ab eaque proinde debet distingui: unde dubium unice procedit de partibus simul, et in recto sumptis quarum sententia affirmativa tuentur scotistae asserentes totum substantiale realiter distingui a suis partibus copulative sumptis, consistereque in tertia quadam entitate absoluta superaddita materiae, et formae ut unitis. sententia opposita ab omnibus communiter defenditur. sit ergo.

200 Assertio Vera. § 2

Compositum substantiale realiter non distinguitur a suis partibus simul sumptis, et unitis. Probatur ratione: Posito corpore, et anima ut unitis seclusa quovis alio ponitur totus homo: ergo homo (idem intellige de aliis compositis) non distinguitur a suis partibus simul sumptis, et unitis. probatur antecedens homo prout acceptus definitur ens constans ex anima, et corpore: ergo consequentia infertur a definitione ad definitum. Confirmatur: si compositum foret tertia quaedam entitas praeter materiam et formam ut unitas homo componeretur ex aliquo, quod est totum et ex aliquo, quod erit pars: hoc dici nequit: ergo.

Rogeto illa tertia entitas superaddita, vel est realiter simplex, vel composita? si 1.m ergo compositum erit simplex, ac proinde implicatorie dicis. si 2.m ergo istabit partibus quibus addenda eliget alia tertia entitas, de qua idem interrogabo usque in infinitum: ergo

Confirmatur 2.o compositum substantiale est quaedam substantia completa: sed substantia completa nihil aliud est praeter materiam et formam ut unitas: ergo probatur minor substantia completa est substantia indeterminata specie constituta: ita se habent materia et forma invicem unitae, forma enim est complementum materiae ipsam actuans, et indeterminata specie constituens: ergo.

Solvuntur Argumenta § 3

Argues 1.o omnis causa realiter causans realiter distinguitur a suo effectu: omnemo suipsum causare posset: sed materia, et forma simul sumpta, et unita realiter causant compositum: ergo probatur minor materia, et forma sunt causa compositi quatenus illud componunt, et constituunt: sed illud constituunt

~~et~~ simul sumptæ, et unitæ: q. = Dist. ma: causans per modum constituentis nego ma: extrinsece, et rigorose ~~nego~~ ma, distaq mi' nego csq. licet itaq causa extrinseca efficiens scilicet, et finalis ~~distinguntur realiter~~ importans ab effectu realiter debeat distingui; quia effectus exit extra ipsas causas. ~~enim vero ipsa intrinseca, et~~ ~~prout~~ Enim vero causæ intrinsecæ, et per modum constituentis, non aliter causent, nisi ipsas exhibendo entitates, ergo hi' causatum resultat ab eo realiter distinguum debent: constitutum enim, et constitutum expressive tantum distinguuntur. ut patet in ani' rationali constituente homine. Unde compositum substantiale expressivo tantum distinctione nihil aliud præter mag, et fag unitas, a q. proprie causatur, et dependet tanquam constitutum adæquatum a constituente adæquato. et ut in toto integrali, et per accidens. Verissima quæ, et perfacilis solutio.

Aliq tamen, et forsan maioris soliditatis exhibeam, iuxta quam Dist. ma: omnis causa extrinseca concedo ma. intrinseca subdist. distinguitur inadequate concedo ma. adequate nego ma. et dist. mi: maa, et fa utraq in recto nego mi; una in recto, et altera in obliquo ~~concedo~~ mi. et nego csq. Partes itaq ~~composi~~ substantiales compositi dupliciter accipi valent, vel quasi divisim; et sigillatim, itaut una sumatur in recto, et altera in obliquo; quo in sensu hac similiter expressione explicantur: maa unita fæ, et fa unita maæ. vel possunt considerari, taliter quod utraque sumatur in recto, et per modum unius subiecti copulati: videlicet maa, et fa simul: maa et fa unitæ. In hoc autem sensu ~~itaq gerit munus constituentis, et~~ maa, et fa non sunt causa compositi: solum gerunt munus constituentis, et intrinsece componentis quod proprie tantum, et late dici potest causalitas: Nam sicut munus partis sub collectione non convenit compositi sicut enim sunt ipsum totum compositum) sed tantum divisim et seorsim acceptis: ita de causa intrinseca censendum est. Nec tamen, dum audis, quod partes compositum causare seorsim sumptæ, intelligas quod sint separatæ. sed unice, quod omnes simul non sunt subiectum, ant rectum, de quo verificetur, quod est pars constituens, et intrinsece causans totum compositum.

Replicabis: fa neq non causat se ~~nec causatur~~, nec mag nec unio: ergo dum causat totum substantiale, causat aliquid ab eis realiter distinctum = Dist. ans: non causat se et singulatim sumptas concedo ans; copulatim acceptas nego ans, et subdistinctione csq. partes enim compositi substantialis sunt ipsum compositum, quod intrinsece causatur a fa, quatenus fit parsillius, sive unita maæ = ~~sed dices~~ Replicabis iterum: Maa,

ce fia singulati accepta sunt causae intrinsecae partiales, et inadequatae totius; g collectio ipsarum est causa intrinseca totalis, licet adequata totius substantia totum ngq adequate causatum in linea intrinseca, causaq ita adequatum exposcit in eadem linea.

Ocesso anti nego sig. quq non convincit implicita probao. causae enim intrinseca idq sonat, ac pars sponens, et sicut implicat in tmis pars totalis quia sceptus partis dicit incompletionem: ita repugnat causa intrinseca totalis. unde causa intrinseca ut talis solum est aliquid, sive inadequatum causati; esse nunq adequate causatum intrinsece, significat, et constitutum ex multis partibus, ita ut nulla una decit. ideoq cuilibet toti intrinsece constituto non correspondet una pars adequate constituens, sed multae partes, singulae constituentes, praeter quas nulla alia deesse decidentis.

Argues ultimo. Plura verificantur de toto, quae non verificantur de partibus: g. probans: de toto verificatur corrumpi, et generari, impersq esse, ... et constitutum; quae nequeunt de partibus verificari: g. ... Dic de partibus simul sumptis in recto eque verificari ea, quae dicuntur de toto, sive totum ipsum. Dic omnia, quae verificantur de toto, verificari etiam de partibus in sensu entitativo, licet non in expressivo, ut accidit in definitione, et definito. ~~adverte tamen~~ si autem tibi objiciatur argumentum generatione hominis, juxta superius dicta recte generari dicatur quoad entitatem, hominum scilicet, licet quoad animam ac cetera sigillatim accepta, non vero simul sumpta. non ~~~~ accidit in acervo tritici et haec de lib. 1º Physicorum.

Liber secundus Physicorum.

Philosophiae Principes subscribentes hactenus de principiis essendi, quae etiam causae dicuntur intrinsecae sermo processit. nunc vero de causis extrinsecis, quae propria dicuntur extrinseca, sive operanti operosior erit tractatio. corumque cognitio valde utilis censetur ab omnibus: merito quidem: Philosophus namque naturalis in investigandis rerum naturis, sive causis totus incumbere debet. ut inde eius incipere possit felicitas; ut enim proclamat Poeta = felix qui potuit rerum dignoscere causas. seduta g. vigilantia, charissimi, et aliquantulum diligentius solito pro istarum causarum cognitione properare debetis, ne illius felicitatis sitis expertes: itaq.

Caput Primum.

De Natura, violento, et Arte

Exponuntur variae acceptiones naturae, et Aristotelica definitio explicatur. §. I.

Natura multifarie accipi valet. 1.° pro ~~Deo~~ ~~omnium~~ Deo rerum omnium opifice, qui creatrix natura dicitur, et interdum nominatur latine natura naturans. 2.° pro rerum existentium universitate, sic frequentissime dicimus hoc, vel illud esse in rerum natura. 3.° pro omni eo, quod a Deo ut Authore naturae conditum est, quo sensu entia naturalia a supernaturalibus discernuntur. 4.° pro rerum nativitate: sic dicitur homo caecus, vel claudus a natura, sive nativitate: et Apostolus ait nos esse natura filios irae, id est, a nativitate, a conceptione. 5.° pro temperamento hominis: sic dicitur aliquis tristis, vel hilaris, mitis, aut iracundus a natura sua. 6.° pro propensione, sive proprietate rei, necnon pro exigentia innata rerum, ut dum dicitur hoc vel illud convenire rei, et exigere naturam suam.

Denique accipitur pro ~~interno~~ radice, et interno principio unde unaquaeque res motum habet sibi proprium. Sub qua tantum acceptione natura ad praesens spectat institutum, et quae ab Arist. definitur: __Principium, et causa motus et quietis ejus in quo est primo, et per se, et non secundum accidens.__ Exponitur: __Principium, et causa__: id est, principium vi causandi praeditum. __Motus__ id est actionis, quae sive generatio, augmentatio, alteratio &c. __et quietis__, indicat non praecise carentiam motus, sed conservationem termini producti per motum, sive actionem. __Ejus in quo est__: id est compositi, in quo est tale principium, et in quo recipitur motus ipse, conservaturque terminus productus per motum.

__Primo, et per se__ &c. indicant naturam esse causam rebus intrinsece inditam, et ut quid pertinens ad primariam ~~illius~~ constitutionem illius, minime vero secundario, et ex accidenti, per quod excluduntur habitus acquisiti naturae, utpote secundario et ex accidenti rebus convenientes. = Hic quaeri solet quibus competat ratio naturae? breviter dico materiam, et formam esse naturam, minime vero compositum. Patet: materia namque est principium passivum, sive causa materialis motuum: forma vero principium activum, radicale motus, et quietis entis naturalis in quo talis forma recipitur, insuperque radix omnium proprietatum quae nequeunt verificari de composito.

Compositum namque non est pars, sed totum, dici non potest. __Principium motus__ __ejus in quo est__. pars enim est in toto, totum autem non est in semetipso. Unde totum dicitur stare naturam, non vero esse ipsiusque naturam. haec de strictiori notione naturae. namque si compositum considera....

vt ē pars suppositi, sive prout substitia substinit suppositū potest ac debet dici naā ratione gra- Ex quo colliges generatī oē suppositū substitale vocare naā: fōa enī cujus libet suppositi, quae juxta Phy magis dicitr naā, quī naa: prīpiū nēq actionū ppriu ē principiū, quī actiuū, vī habet adquirendi ppria accidentia, et habet sporte repa randi. si aliqua auferantr, ut patet in aqua calida frigus recuperante.

Hinc cœlū, et terra prīpiū etiā habent motus, et quietis: nā licet cœlū in ptinuo sit motu, terraq in ptinuū stet; cœlū accidentia sibi ppria servat, et terra suas passiones recuperat pprietates amissas. Nota vero, qd prīpiū motus naalis n̄ semper ē immediatū, sic motus lapidis deorsū dicitr naalis, et tamen solū provenit mediate a fōa lapidis, quae ab intrinseco radicat gravitatē, a qua provenit immediate. colliges deniq Mat 1° de solū ic, qū motū ēē naalē: nā naalē inclinaōē habeat ad ōēs fōas, et motus. Ptaē tamen sub qualibet fōa, a quā vīs. violentus ē motus calefactiōis.

De Motu Naturali, et Violento.

§ 2.

Motus naalis tot modis potest accipi, quot naā. et 1° prout discernitr ā supernaali. 2° prout ptaponitr libero. 3° prout distinguitr ab artificiali. 4° prout sequitr regularē ordinē, et seriē causarū, qua raōē naalis ē pluvia in hyeme, et calor in Æstate. 5° et satis pprie naalis dicitr motus, qdo, et quatenus ē juxta exigtiā innatā rei. et tandē prout correspondet naae supra explicatae.

3° Ethic. cap 1° Motui naali sub hac ultima duplici acceptiōe opponitr motus violentus q ab Arist definitr: Cujus principiū ē foris, nihil conferente eo passo, cui vis ē illata.

Clarius ab Phys: motus a prīpio extrinseco passo n̄ pferente vim. Vult dicere. prīpiū motus violenti debere ēē foris, sive extrinsecū: et passū, sive cui vis infertr, nihil adjuvare, quinimo potius reniteri exigendo ne talis motus existat. Et hoc indicant illa verba; cui vis ē illata. n̄ enī infertr vis nisi resistenti. Nota vero qd mul totiēs motus videtr violentus respectu partis, qtamē naalis ē respectu totius. sic motus brachii nostri, et deambulatio, et si pta gravitatē sentiuntur ē homī. Nota insuper. qd duorū ēē ut n̄ habere inclinaōē adhoc, illud, ac rei ēē ptrariū, et violentū. sic aer n̄ exigit luce perfundi, et tamen violentiā n̄ patitr dū luce perfunditr.

Hic latissime quaeri solet possitne D. inferre violentiā reb.? Negans communitr Theoria, q prtr inclinaōē particularē creaturae ad pprīū bonū dicunt

habere aliq participationẽ, potiq nempe obedientialẽ, qua Deo ut supremo Dno sub ditur: unde qd q̃ Deus in creaturis operatur violentũ dici nequit sive juxta predictũ inclinaẽ. Per oppositũ affirmare decentiũ; nã si Deus denegat rei qd exigit appetitu innato, absdubio res violentiã patitur; quia hac n̄ resistat divinæ voluntati, nec retardet, aut propterea sui effectũ, exigit tamen naalitr opposituũ. ergo q̃ substrahere exigentiã operare violentiã in creaturis inferet.

Dicidiũ tamen hoc de voce mihi videtur. Jesuitæ enĩ negare n̄ possunt, qd Ds tunc operetr juxta potiã obedientialẽ creaturæ; &c. Thomistæ negare qd operetr stra ejus ~~pro~~ inclinaẽ particularẽ. Quare solũ erit dissidiũ an tunc motus dicatr violentus, & naalis? videtur. Diũ igni Babylonicos Deus denegavit obustionẽ? Censeo tamen nec violentũ dicendũ eẽ, nec naalẽ. Hg Ds tunc n̄ operatr ut A. naæ se attemperando rerũ exigentiis, sed ut A. supernaalis: ubinde effectus solũ dicitr miraculosus, ~~et opus~~, et opus n̄ ẽ stra, sed supra naã, et exigentias rerũ. et sic utraq opinio salvatr.

De Arte § 3

Circa naã artis preter ea, quæ in logicâ diximus: breviter notandũ ẽ, qd ars humana, o plura efficiat vis similia, quæ producit naa, hujus dicitr emula, et discipula; per se tamen ars naã perficit opera, quatenus suis regulis naã juvat ut ipsa se perficiat, sic cantus, seu vocis emissio opus ẽ huius naæ, quæ autẽ dulcissona modulaõ attribuitr musicæ. Differt autẽ ars a naã, quatenus hæc ex mediâ maã 1o operatr, ars vero ex maã 2a, id ẽ ex corpore substli copleto. insuper quia fa a naã producta vividũ sunt, et activæ: sic ignis a naã productus, alterius ignis productivus ẽ. fa vero ab arte introductæ stériles. artefactũ enĩ qua tale nihil agere potest nisi fa. et hæc ẽ potissima differẽa a naã, quæ ex se ẽ priũ motus et quietis.

Solet tamen in præsenti disputari. Possit ne ars per se efficere opera naæ? placet negativa resolũo: et probatr: nã ut detr novũ naæ opus, novũ etiã substiã produci necesse ẽ; quæ ab arte causari nequit: ars enĩ supposita pro fa artificiali, de qua præcipue ẽ dissidiũ, aliud n̄ ẽ, quã figura, et coordinaõ partiũ maæ: figura autẽ, utpote ad summũ modus quantitatis nullã activitatẽ habet. qua ratione supponi ~~liber~~ diximus stra Wolfenicos obinaẽ partiũ maæ n̄ eẽ priũ activũ. et si itr in præsenti nobiscũ negent artẽ efficere posse opera naæ, sed quonĩ aliũ fieri ipsi videmus.

Sed hic jactẽ nulla detr activitas naalis effectivũ, potest

nihilominus ēē 2ditio, et occasio plurium effectuum naalium applicando scilicet activa passivis, ut naā suos effectus producat. sic ars medica effectū naalē sanitatis efficere dicitur: et agricultura fructuum naalium quoddā modo causa ē: virtus tamen activa ad hos, et similes effectus producendos tota praesupponitur in naā. Nec aliter ab arte provenit motus horologij: vera enim activa illius causa ē gravitas liberati ponderis, aut vis elastica laminae chalybeae. et in quo automato semper latet aliqua causa naalis motus, ut patet in Dedali statuis, in Architae columba, in sphera Archimedis, et in alijs, quae objici solent in oppositum.

Caput Secundum De causis.

Expositum. Quid, et Quotuplex sit Causa. §. unicus

Circa causae definitionem pauci uno ore loquuntur, 2muniter tamen definitur ab Nos recentioribus: Principium per se influens ēē in aliud. Vel 2ditur: Principium ex cujus ēē sequitur aliud. Itaque definitio in idē venit. Ly principium ponitur loco generis, quia latius patet principium quam causa: Nā Pater Aeternus ē principium Filij, quin sit illius causa, et idē intelligē de privatione. ponitur per se influens, ut excludatur causa per accidens, occasio, et pura 2ditio praerequisita ad causandū. Nec influere sumitur in eo stricto sensu, quo solius causae efficientis proprium ē; sed generalius, prout idē sonat, ac dare, vel 2municare ēē. Ly aliud significat effectū debere ēē distinctū realiter ab eo, saltem aliter naā: hanc enim vim habet ly aliud substantive dictū. et haec ratio quare Pater Aeternus non ē causa Filij, sed principium.

Causa in 2muni dividitur in intrinsecā, et extrinsecā; Intrinseca causa causat intrinsece 2stituendo effectū ab ea inadequate tantū distinctum. extrinseca vero a suo effectu adequate distinguitur. Intrinseca dividitur in maalē, et formalē: extrinseca autem in efficientē, et finalē. et hinc habes celebrem Aristotelicam quadrimembrem divisionem causae: videlicet in maalē, et formalē, efficientem, et finalē. de qua divisione queri solet an sit adequata? affirmative respondeo, quia per illam satisfit oibus circa facturam rei interrogationibus. videlicet. a quo? ex quo? per quid? et propter quid res fiat?

Qualibet namque res speciei determinatae fit ex aliquo praesupposito, seu causa maali) cui accedit aliquid de novo productum, ut ventrem 2stituat (in formalē) quoniam insuper res non ē a se, sed ab alio fit (in efficientē) et tandem, omnis agens cum, sed per se operetur, debet sane propter aliquid operari, sive in gratiam alicujus, quod ē

propria notio causae finalis. constat insuper resolutio, nullam esse veram causam, quae ad quatuor praedictas reduci non possit. Nam causa exemplaris cujus instar fit res reducitur ad causam efficientem, vel formalem extrinsecam, quae speciem refundit extrinsece in obiectum, sive a quo effectus specificatur extrinsece.

Causa obiectiva, id est obiectum a quo specificatur cognitio, reducitur etiam ad genus causae formalis extrinsecae; quoniam obiectum etiam reducatur ad causam finalem. Praeterea causa dispositiva ~~reducitur~~ sive dispositio reducitur ad causam materialem: proprie tamen non est causa physica formae, sed pura conditio, nisi forte instrumentaliter concurrat saltem; tunc enim causa efficiens erit. Denique causa moralis potest esse efficiens, vel materialis, formalis, quodsi nullum horum causarum munus obeat, valet juxta rectum homines existimant, in quo communi omnium placito sita est causae moralis notio.

Quaeres 1º ~~[illegible]~~ ne omnis causa prior suo effectu? dico breviter causam esse priorem saltem prioritate naturae suo effectu. probatur breviter: causam esse priorem effectu prioritate naturae est effectum pendere a causa, et non e contra; sed hoc verum est de omni causa, et effectu, licet in eodem instanti sint, ut patet in luce, quae habet eandem durationem cum sole, ab illo tamen dependet, et non e contra: ergo. sed dices nequit intelligi causa ut causans quin intelligatur effectus: ergo nulla datur prioritas. Dic optime respondi, quod datur simultas tamen intellectus; sic dum intelligitur prius tale actus intelligentis, quin detur simultas tam intellectus; sic dum intelligitur prius et tale intelligitur posterius, et tamen prius ~~[illegible]~~ ordine praecedit posterius ergo ordo respondet uno intelligitur inter id quod dependet, et illud a quo dependet, in quo stat prioritas naturae. Respondeo quod licet causa, et effectus simul sumantur, effectus tamen intelligitur fluens, et dependens a causa in quo stat prioritas naturae.

Quaeres 2º An causa actu causans debeat existere in instanti in quo causat? affirmative respondeo et probatur. ~~Causa in instanti in quo~~ unumquodque operatur secundum quod est actu, ut frequenter docet D. Thomas; sed idem est actu esse ac existere: ergo causa operatur secundum quod existit: ergo existens debet esse ut operetur. 2º causa in instanti in quo non existit nihil est, sive non ens: ergo nequit causare, nec operari quia prius est esse quam operari. Ratio haec intelligenda est de causa, sive virtute actu influente, ut praesertim ostendo: causae namque causantes per virtutem a se adaequate distinctam, vel substantiam desitam plerumque causant quando non sunt.

Sic notio quod pater. vel lapidem sicut in alterum deficere potest priusquam alter interveniret. Sic Gallus deficere valet priusquam pullus exeat ex ovo. quomodo autem causae istae producant effectum infra dicetur. assertioni

Causa exemplaris paradigma seu exemplar dicitur.

vel dic quod dum causa intelligitur causans supposito effectu nondum intelligitur perfecte

tamen unū semper datur sua Veritas: nā impulsus ē causa motus teli, et sagittæ, tapisq et telū causa vulnerans, et ideo q̄ existit in instanti inflatæ[quo] vulnerati: similiter substantia ex gallo decisa, movendo spre generationis pulli vires[?] ferens, unde habet virtutem influendi, in forte pullus sit formatus in ovo, de quo infra plenior erit explicatio.

Caput tertium
De Causis Materiali, et formali, et unione.

De causis materiali, et formali sufficienter actum ē in præcedenti libro, nunc vero pro illarum exactiori notitia perpauca subjiciam: Causa itaq materialis sic definiri potest, quæ causat ut subjectum. unde causa materialis latius patet, quā materia 1a, se dig extendatur ad subjectum formæ accidentalis. causa materialis dividitur in intrinsecā, et extrinsecā. Intrinseca ē, quæ causat intrinsece constituendo compositum, tanquā subjectum informationis alterius comparis. l ē subjectum ex quo aliquid fit, et manet. extrinseca vero quæ causat tanquā subjectum substentationis illius, id ē tanquā id a quo ut subjecto præsupposito constituta pendet forma productio. de quo supra q. 1a de forma substantiali.

Hæc tamen causa dicitur extrinseca, quia licet intrinsece recipiat formā quā causat, eā tamen intrinsece n̄ constituit. recolite dicta q. 1a de forma substantiali in fine. Causa formalis præcipue substantialis de qua in præsenti ē sermo substantia incompleta ratione sui ordinata ad constituendum simul cum subjecto, nempe materia compositum substantiale. Attamen quia causa formalis proprium ē specificare, n̄ raro vocatur causa formalis extrinseca, id q. extrinsece refundit in effectum, sive a quo effectus specificatur extrinsece, sic actus virtus dicitur intendere ab objecto suo formaliter pendere in genere causæ formalis extrinsecæ.

Quæres 1o quænam sit materiæ, et formæ causalitas? Assero materiæ causalitatē esse receptionē, et substentationē formæ, formæ autē informationē materiæ. suadetur causalitas nāq cujuscumq causæ ē id per q. transit de actu 1o ad 2m, sive per q. determinata causa ad causandum in actu 2o. sic determinata materia in genere intrinseco per receptionem formæ, et in extrinseco per substentationē illius: et forma per informationē: ergo q. autē causalitates indē indicetur tunc a materia et forma respectu compositi distat ex dictis receptio ejusque formæ, et informatio materiæ ē unio qua invicem constituuntur: unionē vero ab eo termini n̄ distingui supra stabilitum manet.

Quæres 2o An causa materialis extrinseca sit proprie causa? affirmative respondeo: quia materia 1a ē id a quo forma pendet in eo fieri et

servari: g ō prius, ad qd seqtr aliud, in quo sistit extra causae propriè talis. 2° actio eductiva fae existentia pendet a mãa tanquam à subjecto praesupposito, alias n̄ educti-va, sed creativa foret: g et ipsa fa educta; g mãa ē prius ad qd seqtr fa. quae aliunde à mãa. Accedit, qd licet mãa sit causa passiva, et in toto rigore n̄ influat, n̄ tamen se habet mere passive, sed suo modo ēe tribuit effectui, quatenus positive educit ad illius existentiam. De fā n̄ dubitatur, quia solum ē causa compositi.

Quaeres 3° An causa materialis intrinseca (idem intellige de formali) sit vera, et propriè causa compositi? Negant communiter aliqui, nam causa intrinseca nullam distinctionem importat ab effectu, sine causae perexhibitionem sui ēe. Alij affirmant, sed hoc sufficere dicunt distinctionem inadaequatam, quae versatur inter totum, et eius partes. subindeque causa quaevis intrinseca singulatim accepta sufficienter distinguitur ab effectu, nempe ~~toto~~, composito, qd causat totalitate effectus. Dubium nullius fere ē momenti, ideoque eligere potest, qd sibi magis placet.

Quaestio Unica.

Num Causae possint esse sibi invicem Causa?

§ 1

Huic dubio fundamentum praebuit Arist. dicens causas ēe adinvicem causas. et quod hoc verum ēē de causa finali, et efficiente patet: finis namque intentus, seu appre-hensus causam movet efficientem, et in executione causat finem ipsum. sic sanitas appre-hensa Medicum movet, ut eam conferat infirmo. repugnantia tamen mutuae causalitatis ēē in eodem genere causae, et quoad 1m ēē ut indubitata supponitur: percipi namque nequit causam efficientem v.g. effectum ēē, sui effectus. In diverso autem genere, et quoad 2m ēē, n̄ ē eadem ratio. sic Pater ē causa filij, q si evadat sapiens, et Medicus, potest Patri vitam, et salutem tribuere. Unde dubium solum devolvitur ad causam materialem, et formalem. quas invicem ēē causas defendunt Thomistae: contrariam sententiam desumitur et scotistae gb'sse.

Assertio Nostra.

§ 2

Inter mam, et fam n̄ datur vere, et proprie mutua causalitas. Ita probatur ratione. fān ē vera causa mãe: g pr. ans: fā n̄ ē vera causa eius, qd ad ipsam praesupponitur existens; sed mãa praesupponitur existens ad fam, ~~ipsa~~ fā ~~...~~ educatur. ~~Mã pater causare namque ē dare ēē ipsi mãe:~~ quod fā causat ~~fā~~ compositum, seu saltem habet ēē per posteriori ad illam: g n̄ supponitur existens ad illam. Confirmatur: Mãa in ēē mae praecedit fam saltem praecedentia nãe: g fa nequit illi dare ēē, ne sit illam causare. 2° si mãa praesupponitur ad fam, haec n̄ prior sed posterior erit: g solum erit effectus, n̄ vero causa mãe.

Dicunt Thomistae mam praesupponi ad fam velut potentiam perfectibi

14

ly per illy: ēt tamen posterior fra, quatenus ab hac dependet et perficiatur, seu ipse perfectus posterius i perficiente: unde maa sufficienter praecedit frg et hanc causat in genere causae mathis, fra eliy praecedit mag. tanquam causa fahs ei tribuens ēē perfectū in linea substantiae: solum maa agit partes, quippe ex illa n̄ sequitur, q[d] fra tribuat maa, q[d] maa sit, sed soly q[d] sit maa perfecta, et completa in ēē substantiae, sive in determinata specie entis, nempe hominis, equi &c. de quo n̄ disputatur argumentis adversarij. unde colliges fere totū dissidiū ēē de voce.

Solvuntur Argumenta. § 8.

Argues 1[o] fra ē vera causa illius, q[d] ab illa dependet; sed maa dependet a fra: g. prom: Maa saltem naturaliter existere nequit sine fra: g. = Dist. ma: q[d] ab illa dependet quoad ēē completū, et in determinata specie entis nego ma; quoad ēē absolute subdist. q[d] ab ea dependet apriori conc[do] ma. aposteriori nego ma, et sic dista mi nego csq. Itaque maa soly aposteriori dependet a fra naturaliter existere; fra enim complementum ē ad mag naturaliter exsecutū; ex quo sequitur mag a fra causari n̄ posse: quia complementum et pote mag supponens, neque illi dare ēē. Hinc dy dicas cū: q[d] fra ē causa maa, in quantum dat ei ēē in diction sensu ē, q[d] ē causa maa reduplicative et actuatae et completae, n̄ v[o] absolute et quoad 1[m] ēē.

Argues 2[o] fra causat per informationem tanquam per propriā causalitatem; sed informat mag: g. illam causat = Permissa ma dist. mi: informat mag. dando illi ēē nego mi, dando ēē sporito (?) conc[do] mi, et nego csq. fra itaque ē soly praesupponata ad sporitū, hoc unico causare valet intrinsece constituendo tanquam principatus illius partes; ē sta se habet respectu maa, ad hanc enim nec praesupponita nec illi tribuit ēē maae, sed illam tantum informat, et sistit in ea determinate speciei, hominis, scilicet leonis &c., q[d] qdq soly ē causare mag reduplicative et completū, quo in sensu ē ipsimet sporitū.

Sed dices: fra ē causa fahs illius q[d] informat: sed informat mag specificative sumptā: g. = insta: fra ē causa fahs cujus ē fra: sed ē fra ōs fraet humanae specificative sumptae: g. = charitatis amore: dist ma: illius q[d] informat intrinsece constituendo permitto ma: ut ē fra prae informans, nego subditinc... ex sporitū (?) nego ma, nuncque sed... ma et sic dista mi nego csq. fra enim nec constituit mag; nec ei tribuit ēē, q[d] ... nunc erat ut causa diceretur illius; sed ē causa fahs sporiti. quia ipsū ipsum intrinsece constituit. q[d] si Adversarij vellent, et fra dici posset causa maae, quatenus ei tribuit ēē perfectū in linea substantiae, poterit eorū admittere locutiō in sensu latissimo. pro tempore tamen in sensu ipso ...

Caput Quartum.

De Causa efficienti. § unicus.

Causa efficiens omnium quidem notissima, et quae strictissime nomine causae intelligitur, sic definitur ab Arist.: Unde primum principium est mutationis et quietis. id est: principium agens proprie ponitur actio, vel effectio. Actio namque ut actio est, sive effectio proprie non ponitur a causa materiali, formali, vel finali, ut ex dictis, et ex dicendis constabit. Causa efficiens dividitur 1° in primam et 2am, sive in creatam et increatam. causa 1a solus est Deus, qui omnium est creaturarum ~~[illegible]~~ universalis causa. causa 2a est ~~creatura~~ quaelibet creatura operans dependenter a Deo tanquam a causa 1a dicitur que 1m principium actionis respectu aliarum causarum creatarum.

Verum enim vero Avicenna ~~[illegible]~~, aliique VV. Philosophi dixerunt soli Deo substantiisque spiritualibus virtutem inesse causandi, causas vero creatas maxime corporeas nihil efficere nisi tantum apparenter, quatenus ad ipsarum praesentiam Deus juxta ordinem a se praescriptum producit effectus, illarumque eatenus ad praesentiam ipsius videmus produci. Quam opinionem ut suam tenentur amplecti Philosophi corpusculares, immo propriis principiis ad id asserendum adstringuntur. namque ut supra vidimus nullum, vel minimum entitatis volunt de novo produci, nisi per creationem. Hi scilicet vacillare decantatum illud ex nihilo nihil fit.

Nihilominus inter omnes refertur D. Nicolaus Malebranchius, qui tam audacter, fidentique voluntate subscribit sententiae, ut stramineam [?] Philosophiam, et errorem ex paganorum idololatria ~~non dubitet~~ appellare non dubitet. sed haec positio (inquit D. Thomas in 2. dist. 1a q. 1a art. 4) stulta est; quia ordinem tollit universi, et propriam operationem a rebus, et destruit judicium sensus. et saepe alibi ex professo rejicit. D. Eximius etiam pro dignitate refellit, asserens q. Disp. 18 Metaph. sec. 1a sententiam oppositam non tantum sensui et rationi evidentissimam, sed etiam juxta doctrinam catholicam certissimam.

Merito quidem, quia saepe saepius in sacra pagina causis creatis producendi virtus tribuitur. unde dicitur Gen. 1o: germinet terra herbam virentem, et facientem semen juxta genus suum. et Luce 21: Arbores producunt nunc jam ex se fructum. et in Concilio Trid. damnantur asserentes liberum hominis arbitrium nihil omnino agere, sed mere passive se habere. et certe dogma de libertate hominis redditur omnino imperceptibile, omni sublata activitate a causis 2is. Nec ullius momenti sunt, quae a Malebranchio opponuntur. ut videnda sunt apud P. Losada tract. 2o Phys. cap. 5 per totum ubi egregie vindicavit activitatem generice corporearum causarum, et opposita solide dissolvit.

De Inquisitione veritatis lib. 6 de Methodo parte 2a cap. 3.

Dividitur 2° causa efficiens in totalem et partialem, sive adequatam et inadequatam. 1a e quae se sola potest producere effectum. 2a vero, quae indiget consortio alterius. alia tamen dr causa totalis totalitate ~~effectus~~ causae, illa scilicet, quae sufficientem habet virtutem ad effectum, tamen si illum se sola non producat: alia vero e totalis totalitate effectus, quae et habet se sola virtutem, et illum producit totum effectum. 3. dividitur causa efficiens in univocam, et equivocam. univoca producit effectum ejusdem rationis illa, ut leo leonem. hujusmodi autem causa dicitur continere effectum formaliter, non quia in se habeat individualem entitatem effectus, sed quia virtutem habet ad producendum effectum ejusdem rei speciei infimae. Hujusmodi causa dicitur continere effectum formaliter non quia in se habeat entitatem effectus, sed quia producere potest effectum ejusdem rei speciei infimae. causa aequivoca e quae producit effectum diversae speciei: quam universalem continet, quo illorum perfectionem superat, ut Deus creaturas omnes; equivalenter enim habet virtutem, et non excedit in perfectione ut solis. Deinde causa alia e universalis, quae per antonomasiam e causa 1a ut Deus, et corpora etiam coelestia respectu sublunarium alia particularis, quae ad aliquam, vel aliquas tantum species determinatur. Insuper dividitur causa in liberam et necessariam. 1a positis vero praerequisitis operari potest, vel secus. necessaria vero positis praerequisitis nequit non operari.

De causa principali, et instrumentali infra. Tandem dividitur causa, in mediatam sive remotam, et immediatam sive proximam, illa mediate, haec vero immediate producit effectum. causa autem remota proxima e respectu causae proximae. Notandum tamen, quod omnis causa dicitur in actu 1° dum solum e apta efficere, hoc tamen discrimine. quod si nullum ex praerequisitis ad causandum deficiat dicitur in actu 1° proximo; quando autem deficit aliquod dicitur in actu 1° remoto, magis vel minus prout plurime conditiones desiderantur. causa vero, quae actualiter efficit dicitur causa in actu 2°.

Si quaeras an causalitas, sive actio causae efficientis sit modus realiter a causa, et effectu distinctus? affirmative respondeo, ~~mo~~ maxime si effectus ex se indifferens e ut a solo Deo producatur, vel ut naturaliter producatur ab hac vel illa causa. pa ut ignis qui est producatur ab igne vel per aliquod tollitur determinate quae indifferentia: sed hoc aliquid e actio superaddita causae, et effectui: ergo = adverte tamen quod actio immanens amor scilicet. visio et ceteri modaliter distinguuntur a causa, non vero a termino. amor enim et visio sunt simul actio et effectus. Intellectio autem effectum habet et creditum, ut de hac re latius mentem dego in libris de Anima.

Si iterum quaeras an causa pure mediata sit proprie causa effectus remoti? negative respondeo. Nam proprie non causat, quod proprie non influit, nec dat esse effectui

ita se habet causa pure mediata: causa enim proxima totum producit effectum, et remota deficiat ergo. Verstraxius vincit proloquium illud: Causa causae est causa causati. intelligitur enim de causa tali, et improprie accepta. Nihilominus effectus saepe attribuitur causae mediatae, non solum ut causae morali, sed etiam ut causae physicae: sic mors homini proprie tribuitur ei, qui venenum porrigit, vel telum jaculatur, aut sclopetum explodit; quamvis multae medient causae, ut patet notum.

Unde causa mediata, quo ultro ponit influxum ex quo per inversionem physicam tandem sequitur effectus remotus, tunc proprie dicitur causa talis effectus, non quidem proprietate influxus, sed proprietate tantum inversionis aut determinationis. id est non est causa proprie dans esse, est tamen causa proprie determinans alias et tribuens esse. sic ergo per artem causas naturales determinat ad agendum proprie non influit in nata- ... effectum ut ex superiori liquet. haec tamen claritatem accipient ex quaestione sequenti, quam committitur Philosophi contrahunt excitare in 7° Physicorum. ~~Has~~ ~~nota~~ ergo.

Quaestio Prima.

Utrum Agens possit agere in distans, quin operetur Per medium? § 1

~~Indubium est nullam causam naturaliter agere posse nisi in passum intra illius sphaeram constitutum. dubitatur tamen an agens unio debeat esse contiguus passo. ~~et via~~ hoc ~~operetur~~ vel non. Contactus vero hic immediatus valet esse vel immediatione suppositi, ut si entitas ignis ipsa contigua est passo, sive substantialis, vel immediatione virtutis, ut si ignis atingit passum non per entitatem suam, sed per calorem, aut virtutem ad passum usque pervenientem, per medium quod transeuntem. Deinde notandum est quod multoties causa videtur in distans, si revera talis non sit. sic in pyra magna partes centrales distare videntur ab aere circumdante, in quo producitur calor; proprie tamen non distant in operando: calor enim producitur a toto illo igne operante per modum unius, quod proprie ... quod sint contiguus est passo. quo posito in hac re Nominales, quod dubitabant, sustinuerunt ~~aliquam~~ quandam agentiae posse operari in passum distans, intra illius tamen sphaeram constitutum, quin operentur per medium, sive quin committatur virtus ab agente usque ad passum. opinionem hanc ex parte amplectitur ... Scotus. opposita tamen communis est inter Antiquos et Modernos. sit ergo.~~

~~### Assertio Prima. § 2~~

~~Nulla causa potest naturaliter agere in passum distans, quin operetur per medium.~~ ~~pr.~~

Quaestio Prima.

Utrum agens possit agere in distans, quin operetur per medium?

§. 1.

Indubium est multas causas naturaliter agere posse nisi in passum intra illius sphaeram constitutum. Dubitatur tamen an agens unio debeat esse contiguum passo, vel non? pro cuius captu duplex contactus immediatus distingui debet: alius immediatione suppositi, et continuitas ignis aliquo contiguus ligno, quod urit. alius vero immediatione virtutis, et si ignis attingit passum non per entitatem suam, sed per calorem, aut virtutem ad passum usque pervenientem, per medium transeuntem. Insuper notandum quod saepe agens videtur distans, et revera non est:

Sic in pyra magna partes centrales distare videntur ab aere circumdante, in quo producunt calorem, quin tamen proprie distent in operando. calor namque ille producitur a toto illo igne operante per modum unius, qui totus proximus aliquid [illegible] contiguus est passo. His positis scitur summitur tuenda quaedam agentia posse operari in distans, quin operentur per medium, seu, quin virtus continuata ab agente usque ad passum. Contra vero omnes alii philosophi.

Assertio Unica

Nulla causa potest naturaliter agere in distans, quin operetur per medium. Probatur ab experientia: Nullum est agens naturale, maxime corporeum, cuius operatio suspendi naturaliter nequeat per interpositum aliud corpus etiam intra propriam sphaeram. sic ignis non urit stuppam donec ferrea lamina interposita sublata fuerit, sic interposita manu desinit species ab obiecto produci in potentia visiva. idem dicendum de odore, sono etc. sed haec via non aliunde dimanare, nisi quia interrupta est diffusio virtutis, huiusque contactus immediatus interruptus per interpositum corpus: ergo agens non potest naturaliter agere in distans, quin operetur per medium.

Confirmatur: si agens posset agere, quin saltem eius virtus diffundatur per medium nulla erit ratio, cur non possit agere in passo ubique locato, et vel ad quamlibet distantiam: sed hoc repugnat experientiae, et limitatae sphaerae agentium, quae ideo reperitur limitata, quia virtus agentis per medium intercepta minuitur: et ideo ad oculum patet agentia fortius agere in propinquum, quam in distans, et semper minui eorum virtutem, magisque debilitari, quo distant a passo: ergo praeter ma. tunc causa unica agentis non immutaretur sed integra ad quamlibet distantiam perveniret, et ultra non progredi posset, neque similes non minuerentur distantiae ratione, aut nimis ad quamlibet impertinens omnino videtur: ergo.

189

Solvuntur Argumenta § 3.

Argues 1º Agens multoties agit in distans, quin agat in propinquum: ergo et quin virtutem per medium difundat. ita liquet, et ans. pr. varijs experimentis. et 1º fascinantes obtutu nocent, et Vetulae solo visu teneros infantes distantes fascinant, non vero viros vicinioes, et Basiliscus solo aspectu homines distantes interficit, quin ledat corpora alia intermedia. 2º Succinum, sive electrum atrahit festucas, et Magnes atrahit ferrum, quin atrahat tabulam, aut argentum interpositum. 3º Pulvis, et unguentum sympaticum vulnera distantia sanat, si linteum sanguine madefactum unguento ispergas. 4 aqua lebetis ad modum superius calet, dum in fundo frigescit. Demum (ut alia innumera omittam) torpedo stupore caniae in manum piscatoris, quin causet in fune, et arundine: ergo.

Hec, et alia innumera experimenta nobis objiciunt ex quibus existamus multatenus operao in distans probata, non semper difundata per medium aliqua virtus: cuius rao e, quia idem efectus experitur in quovis puncto ab agente usque ad passum intermedio positi, ut pateat. unde dicta experimenta minime favent scotistis, tametsi magna sit dificultas in explicando quomodo stinguatur efectus. dictata igitur quaedam me explicari possunt demississimis corpusculorum effluvijs per medium difussis, quae licet sensibilia non sint in medio, ea tamen dari rao ipsa convincit. Itaque Wigo

Infra q. Wigo ans, et ad 1m experimentum plura ostendens, dic fascinantes, halitus, sive effluvia per medium efundere usque ad passum, non ex oculis: ipse sit demtratum (oculos dum videant) nihil extra se efundere, sed tantum pati, et recipere species ab objectis immissas. et licet per vasa lachrymarum aliqua difundatur materia; haec impotens est illos producere efectus, maxime cum statim decidat, et nullam habeat directionem. Igitur exit potius ingens effluviorum copia per os, et nares, quae vel voluntarie, vel indeliberate ratione malignae, et noxiae qualitatis qua gaudent laedunt objectum ad quod diriguntur; et cum directio ista in determinato spatio coincidat cum radio visuali, inde est, quod damnum prosem per atribuatur oculis.

Ex quo colliges, quod si objectum in magna sit distantia, et magna fortitudine, robustaque valetudine, ut in casu a Salmanticensibus aposito tract. 21 Cuiusdam Monachi de homine solo aspectu interficiente tauros, tunc ope Daemonis, non naturaliter fieri, censendum est; eodem modo explicari potest, quomodo Vetulae per infectos sui corporis halitus teneros laedant infantes, maxime si eos amplectantur, et deosculentur ut reputantur accidit. Idem intellige de Basilisco si verum est quod dicitur de illo. censeo namque cum Rmo. Illmo. Feijo, plura quae de Basilisco narrantur aliud non esse, quam aniles fabellas.

Ad 2m similiter dic eodem modo explicatur atractio ferri ad magnetem, et festucae ad succinum, sive electrum, videlicet per virtutem transfugam per

a las Trimielga como Rodavallo, raya, lenguado, Hecedia, ó como un plato, ó mediafuente. vid. Fr. Sarmiento

medij aeris ad ferrum usq. q.d lex eo patet, q.d n statim ferrum atrahat, sed postquam tecum adest ad similem manfusionem tabulam artem, nec aliud corpus indispositum atrahitur, quia ipsius improporcionata institutio, et quia effluvia cæteri corpora nullam habent cognationem cum virtute magnetica. Inquo v.o ratio maxime consistat, seu quo modo fiat atractio sub tenebris latet si nobis placet, q.d atractio fiat per qualitates occultas, has enim recipiet medium, ex quo non sequitur operas indistans. ~~Unde recurrunt ad qualitatem maxime, si admittantur effluvia eorum substantiam~~ Unde recurrunt ad qualitates maxime si admittantur effluvia et earum substantiam sufficienter minime videtur. Quia licet Dni Modernis hujusmodi recursum asylum ignorantiæ apellare non renuant, in re tamen obscurissima, et fere ininvestigabili aptior est ingenua ignorantiæ confessio, quam presumptuosa explicatio rem in tenebris latentem relinquens et licet Moderni longum de hac re sermonem instituant, per eorum explicationem arcana naturæ semper manent impenetrabilia et ex hoc patet ad 2.m Quod dicitur de pulvere simpatico nihil est; et mi prudentiores observant pingerrimi les philosophi excogitantes fabulas.

Ad 2.m dic: aquam lebetis esse calidiorem in superiori quam in fundo, quia particulæ igneæ n sistunt in fundo, sed potius velut quadam rapiditate sursum velociter ascendunt, promptiusq. et expeditius intra aquam sibi patefaciunt viam, ex quo oritur ebullitio, quæ cernitur in aqua fervescentia. Dum vero lebes separatur ab igne particulæ igneæ sursum per apertas vias ascendunt: unde vix ullæ in fundo remanent, quæ calorem sensibilem excitent: deinde brevi temporis intervallo tota lebes intenso afecta sentitur calore: itemq. ob spiritus aquæ partib.s ratione ipsarum ponderis, elevantur viæ, quæ aditum ministrabant apertum igneis exhalationib.s, ex quo provenit q.d quamvis vertantur et a. tota lebes incalescit.

Ad ultimum dic aliquid esse a veritate torpedinem excitare stuporem, si in qua vis corporis parte tangatur, sicut enim hunc efectum n sentiri nisi ~~tangatur~~ immediate tangatur manu, vel pede nudis, ut vulgo creditur. sufficit enim [illegible] predictum causandum stuporem, q.d manu, pede, baculo, alioue corpore rigido (n vero laxo ut hamo) tangatur precisse in ea tori parte, quæ convexa est, et in qua sunt duo fortissimi musculi protensi a capite ad caudam usq., qui superficiem convexam amplectentes. fibræ v.o ex qb.s predicti constant musculi a superiori dorsi parte, ad inferiorem usq. planam superficiem perticaliter (hispanice de arriba à baxo, perpendicularmente) protenduntur in figuram tubullorum cylindricorum. (como cañones de plumas).

Hinc dum torpedo tangitur manu, aut baculo &c. ratione suæ mecanicæ structuræ excitatur motus velocissimus stractionis, et expansionis, sive systole et Diastole, et illico communicatur quasi vibratione spiritib.s anim.b.s bracij, spiritus

isti motus acquirunt propter naalis. et oppositus ei, quo antea naaliter gaudebant, illosque quasi ex improviso haerere, et insitata via huc, illucque discurrunt, in progressuque (?) aliquas e proprio pellunt loco, et hinc stupor, et dolor in brachio. Quam plura desiderare legat Rev. P. Sarmiento in Dem. Theatri Crit. tom. 1° Disc. 18 praecipue num. 632 et sequ. ubi humani stuporis causas inveniet solius structurae mecanicae ope, absque recursu ad qualitates occultas, et fusius et ornatius fit.

Arguet 2°. Agens [struck: potest] fortius, et perfectius sepe operatur in distans, quam in proximum: ergo et absolute. Ant. pr. tum quia sol magis calefacit infimam regionem aeris, quam intermediam, ut patet in rupibus elevatis; tum etiam quia sol in terrae visceribus et non in extima producit aurum: ergo. Nego ant. ad 1um prob. dic quod sol magis infimam regionem aeris calefacit, quam 2am quia ad hanc non pervenit tam magna copia radiorum reflexorum, et ulterius regio 2a aeris valde abundat nitro ex quo ipsa provenit magna frigiditas. ad 2am dic aurum non a sole sed ab igne subterraneo produci: quia solis influxione vix ad 10 pedes infra superficiem terrae pervenit. ut ostendit frigiditas quam interne cavernae experiuntur. Videatur Ill. Feyo

Arguet 3°. dum conflagrat ingens mons incendium calefacit non partes exteriores, sed etiam interiores, et eo in maiori distantia, quo majus fuerit incendium: sed partes interiores nihil agunt in exterioribus: cum nullum agens agat in sibi simile, ut fert omnibus axioma: ergo [struck: potest] operatur in distans quin operetur per medium. Hoc ratiocinio infirmare conatur dictum communem Ill. D. Feyoo t. 5. Disc. 9. Parad. 11. non tamen non obest. Dicimus itaque partes interiores incendij non calefacere exteriores, sed simul sibi efficere ut majore vicino intensior excitatur calor, et quod longius se extendat: nam ex agente et virtute per medium diffusa integratur unum agens adaequatum, quod ponit aliquid sui stupum (?) passo. [struck: ...] Aliter sunt distanter dictum supra, sine tamen immediate immediatione virtutis per medium diffusae, nempe effluviorum ad passum usque pertingentium. Pro intelligentia quod videatur Ill. Feyo Tom. 2 Disc. 2° et Disc. 14 tom. Disc. 3. Tom. 5. Disc. 2. tom. 1° Epist. epist. 2° et alijs in locis.

Quaestio Secunda

An substantia creata sit virtus immediate operativa?

§ 1.

Supposito dicto Dni Malembrancij, et aliorum in corporeis substantiis virtutis [struck: ...] agendi causandi, seu agendi. quaeritur in praesenti an haec virtus realiter identificetur cum substantia, aqua solum ratione distinguatur? an vero conveniat accidentibus realiter a substantia distinctis? Dubium tamen de primo quo, sive de virtute ipsa operativa procedit, nullus quippe dubitat primum quod et suppositum: actiones namque sunt suppositorum. Stoste (?) acriter propugnant

substantiam non posse operari nisi mediis accidentibus ab ipsa profluentibus: e contra scotistae asse-
runt substantiam esse immediate productivam alterius substantiae. subscribunt desuper: et his adhuc
eximius Suarez virtutem aliquam parvulam secundum accidentibus. Est q.

Assertio 2da

Substantia creata est virtus immediate productiva effectus substantialis. Suadetur a sancto
D. Thoma 3. contra Gent. cap. 69. rat. 9. aiente: Si agere sequitur ad esse in actu inconveniens est quod actus
perfectior actione destituatur: perfectior autem actus est forma substantialis, quam accidentalis. Si
igitur formae accidentales, quae sunt in rebus corporalibus, habent proprias actiones, multo ma-
gis forma substantialis habebit aliquam propriam actionem: ergo sic sed substantia operans per propriam
actionem immediate operatur: ergo pr. mi: forma accidentalis immediate operatur. v.g. alterando
quatenus habet propriam actionem; sed forma substantialis multo magis habet propriam actionem, et
non per alterationem. q.

Ratio communi, et efficaci pr. assertio: Datur in creatis virtus imme-
diate productiva effectus substantialis: sed talis virtus non consistit in accidentibus: ergo pr. mi:
virtus immediate productiva alterius substantiae, nequit esse ignobilior, et imperfec-
tior effectu; sed accidens est ignobilius substantia: ergo pr. ma. virtus immediate producti-
va debet ~~continere~~ totam perfectionem effectus continere, formaliter, vel eminenter vel saltem equiva-
lenter. sed non continet effectus nobiliores causa ignobilior et patet e.g. Ma certa vi-
detur. virtus namque immediate productiva communicat effectui totam perfectionem, quam communica-
re nequit, si illam non contineat juxta illud notissimum proverbium: Nemo dat quod non habet

Dicunt Thomistae, Accidens producere non posse effectum substantialem
ut causam principalem, sed unice tanquam causam instrumentalem et subordinatam substantiae, cum sit causae
principali: intrinsece subordinatum. ad quod necesse non est quod aequalis sit perfectionis effectui. sed suf-
ficit, quod substantia, cui accidens subordinatur, effectum in perfectione excedat. Itaque licet accidens
ex se imperfectius sit substantia, ea tamen potest instrumentaliter producere ut
virtus. sive ut instrumentum substantiae a natura destinatum. et ut effectus substantiales pro-
ducat; non quidem proprio nomine, sed nomine, aut virtute substantiae, cujus vices gerit
et aequa commensuratio effectus; commensuratio enim perfectionis quaerenda (inquiunt) non est
in causa instrumentali, sed principali.

Hinc voces ingeminant, et dicunt accidens a substan-
tia confortari, operarique in virtute illius, et in ejus nomine, non quia aliquid accipiat
a substantia; sed quia ipsum est magis quam nisi ut virtus substantiae; et licet operetur per propriam
virtutem, non tamen ut propriam sui, sed ut propriam substantiae, et in ejus nomine. = En in summa
Thomisticam doctrinam, quae plura continet impugnanda. et 1º: Accidens ut subordinatum
substantiae non continet substantialem perfectionem effectus: ergo pr. ant. accidens ut subordinatum
substantiae est virtus accidentalis, ergo 2º quod accidens subordinatum substantiae, aut sit virtus

tus, et instrumentum ~~ejus~~ illius non inmutat intrinsece nag ypus ut fatentur adversarij: sed exprimit nãa improporcionatum e defectu substantiali. g. ~~ardendi~~

3º substantia juxta adversarios e incapax operandi imme-diate, imo juxta Scotistam, et plures alios thomistas nec divinitus potest immediate operari: g. etiam accidens ut virtus, et instrumentum substantiae. pr. vg. accidens ut virtus substantiae e virtualiter substantia ipsa in ordine operandi: g. si substantia e incapax, etiam erit accidens: nam qd e virtualiter substantia in linea operativa, id habet virtualiter, qd substantia habet formaliter in eadem linea; ut patet inductione per omnia, quae dicuntur eo hoc, illud virtualiter.

Denique accidens requirit proprio nomine, aut virtute substantiae producere, alias est causa principalis g. nec nomine aut virtute substantiae. pr. vg. accidens potest operans nomine aut virtute substantiae, vel ab hac accipit aliquam virtutem agendi, vel non; si 1m non concedet thomistas, alioquin substantia est immediate operativa: si 2m g. dicendum etiam accidens operari in virtute substantiae, idem, ac operari in vi sua solius entitatis: sed haec e eadem ipsa virtus, qua ageret accidens, si proprio nomine ageret. g. si requirit proprio nomine substantiam non produceret, nec nomine substantiae nec ut illi subordinatum.

Unde voces illae nomine substantiae, virtute substantiae &c. nihil probant, dummodo per eas non significetur accidenti tribui virtutem aliquam nobiliorem, aut perfectiorem accidentali virtute. ad modum quo frustra diceretur, qd puer operaretur nomine gigantis ad substinendum pondus supra vires, si nullas accipit a gigante vires, praeter eas, quas habet. Itaque falsum e accidens operari nomine substantiae ab hac roborari, et alia hujus modi. si neque nihil accipit a substantia hoc in intelligibile apparet. Similiter effectus nullo modo commensuratur causae principali, nempe substantiae, si haec in illum non influit; nam tunc de materia se habebit sicut musica in edificante. causa enim non alibi commensuratur effectui nisi quatenus perfectionem respondet in illis, qd sine influxu reperit [illegible].

2º suadetur assertio vertendo praecipuum adversariorum fundamentum: Ideo substantia requirit esse immediate operativa, quia nulla potentia potest immediate respicere esse, et operari: haec ratio e nulla. g. [illegible] thomistarum. g. pr. mi: si accidens est virtus immediate operativa respiceret [illegible] immediate esse, et operari: immediate namque respiceret [illegible] principium se esse quam operari: alias qd non e operari posset. g. [illegible] dicendum habere et se virtute [illegible] thomistarum [illegible] ut infra videbimus. denique si substantia non est immediate operativa, posset non influere in effectum substantialem: hoc non [illegible] thomistae. ut supra vidimus: g.

Solvuntur Argumenta § 3.

Argues 1º ex D. Thom. pluribus in locis, ubi sentit oppositum firmare videtur, et de causis Thomist. præcipue tamen in disputatis q. unica de spiritualib. creaturis art 11 ...

ubi ait Impossibile est, q. aliqua substia creata sua essia sit sua potia operativa. et 1º p. q. 54 art. 3º in corp. Nec in Angelo, nec in aliqua creatura virtus, l potia operativa est idem q. sua essia. Expressius 1º p. q. 77 art 1º ad 4 ait fa substialis ... 3 p. q. 115 art 1º ad 5 ait: Qualitas activa ut calor, etsi sit accidens agit in virtute fæ substialis sicut ejus instrumentum; et ideo potest agere ad fam substialem. et 3 p. q. 77 art. 3º ad 3. ... q. est ad fam substialem non fit a fa substiali immediate, sed mediantib. qualitatib. activis, et passivis, quæ agunt in virtute fæ substialis.

Ad hæc, et alia his similia passim inveniens in S. Dre. dicendum q. fa substialis est primum operaois princ., sed non proximum: sed facilis ... exponuntur. Unde duo priora loca intelligenda sunt de distioe fali, et per raoem; quo sensu dicta dicuntur, quæ diversas habent diffinoes, ut alibi diximus. Non vero de distioe physica, et entitativa: Intendit namque S. D. q. nullius creaturæ activa potia sit idem q. sua essia, quatenus metaphe constituitur per illam. ex quo minime infertur q. in sensu physico potia substia Angeli, l animæ non sit immediate operativa. Sicut ex dicto, q. differentia ... non sunt de ejus essia, inferre non licet realem inter utramque intercedere distioem. Præterquamquod admisso potias operativas Angeli, et Animæ, ab earum essentijs realiter distingui, minime sequitur q. potia operativa alterius substiæ sit eis realiter dista: ad est namque in utrarum speciali rao, nempe improportio accidentis ... effectu substiali; q. non accidit in alijs, ut per se patet. = In duob. posteriorib. testimonijs intelligendus est D. Thom. de virtute, seu potia completa, et expedita: ad substia enim semper exigit accidens, ut instrumentum ultimo disponens: ideoque hoc deficiente, dicitur potia mediata, et si sit tota virtus ad effectum: admodum quo maa 1ª impotens est recipere fam nisi medijs dispositionib.; et tamen per se immediate est subjectum receptivum fæ. ut nobiscum sentiunt Thomist.

Argues 2º rao. Potia immediate operativa per se ordinatur ad operaoem; sed substia nequit per se ordinari ad operaoem: ergo. pr. mi: q. per se ordinatur ad esse l existere nequit per se ordinari ad operaoem: sed substia per se ordinatur ad esse: ergo. pr. ma: esse, et operari sunt actus adequate diversi: sed diversi actus diversas ... ferunt potias: ergo. Confirmatur: existia, et operao nequeunt esse actus ejusdem potiæ: ergo. pr. ans: existia, et operao non sunt inter se subordinatæ, nec attinguntur sub eadem raoe fali: ergo existia, et operao sunt duo actus ultimi, quorum ... ergo ... Angeli nihil est sibi ...

esse autem existere est actus diversus ab operari: ergo q. per se ordinatur ad esse nequit ordinari ad operaoem: ex diversitate actuum infertur diversitas potiarum.

evincit si negetur existentia ab essentia distingui, ut in Metaphysica probavimus.

Sed age et hoc libenter admisso: concessa majore nego minorem: ad probationem nego majorem, similiterque minorem probationis: nam in substantia sub conceptu essentiae, et conceptu naturae potest utrumque per se respicere actum essendi, et operandi; illum nempe sub conceptu essentiae: et istum sub conceptu naturae: duo namque actus diversi possunt quoque optime in sensu reali respicere eandem potentiam, ut fateri tenentur adversarii tum in materia 1a quae respicit esse, et passionem; tum in substantia ipsa, quae juxta ipsos, principium est radicale operationis immediate provenientis ab accidenti: et tandem in accidenti operativo, quod unum ordinatur simul ad esse, et operari:
Ad confirmationem nego duplex antecedens: nam neque est operari sequela ad esse, et esse est ipsa operatio: aliqua sane data subordinatione inter utrumque actum.

Claritatis amore dist. 2. ... : sub eadem ratione formali generica et remota negotians: specifica vero: est dicere, quod licet existentia pertineat ad substantiam et operatio ad accidens; utraque tamen pertinet ad eandem lineam genericam actus potentiae substantialis, quae est ratio formalis sub qua attinguntur, et in qua conveniunt, licet in aliis differant. unde licet in sensu formali quilibet actus censeri possit adequatus substantiae: alter scilicet in esse essentiae, et alter in esse naturae: in sensu tamen reali existentia, et operatio dici possunt actus inadequati, quia non exhauriunt unusquisque totam potentiam sui principii realiter sumpti: sed ipse collectionis omnium actuum tali correspondentium potentiae, et ex hoc patet adultimam implicatam probationem.

Replicabis: operatio nequit esse actus inadequatus substantiae: ergo probatur antecedens: potentia operativa specificatur ab operatione; sed substantia nequit specificari ab operatione, quae utpote accidens imperfectior est ipsa substantia: ergo = si respondeas: operatione substantiam esse specificativum extrinsecum, et cognitivum substantiae, quatenus per productionem effectus substantialis dignoscitur perfectio principii operantis; non vero esse specificativum intrinsecum; contra quaelibet specificatur intrinsece per differentiam constitutivam sui, qualis non est operatio respectu substantiae: si hoc neque dicas: minus est: operatio specificat ~~intrinsece~~ constituit intrinsece potentiam operativam: ergo probatur antecedens: operatio est ultimus actus potentiae operativae: ergo eam intrinsece constituit, et specificat: subsistentia enim intrinsece constituit substantiam, quia est eius actus ultimus ~~quia intrinsece constituit~~.

Ad replicam bene ibi, et mixta, in substantia, quae in esse radicis specificatur a radicato. ad id quod additur nego antecedens quod ~~sub~~ non evincit subsequens probatio, nec paritas subsistentiae; haec enim talis est ultimus actus ~~substantiae~~ ut non adveniat enti jam ~~naturae~~ completo, sed potius ens substantiale compleat; atque adeo ex substantia, et subsistentia resultat unum per se. enim vero operatio nullam substantialem perfectionem conferat substantiae, nec illam complet, sed completam supponit in esse tali; principiumque ipse est rei, quae operari. unde ex illa et operatione non exsurgit unum in linea substantiae; sed unice in linea accidentis; quatenus ex substantia, et operatione fit hoc accidentale concretum potentia operans.

Dices: ergo substantia saltem extrinsece fore ipsum accidens operationis scilicet: sed hoc dici nequit, cum potius accidens dicatur ipsum substantiam: ergo Accedit; quod substantia

tunc perse 1° ordinaretur ad operaoq; subindeq n̄ esse 1° et in ordine ad se, cujus sta abstuta
rius in superioribus diximus. Respondeo, q.d hicce substia sit ppa se, quatenus n̄ e
ppa aliud suppositu adequate distu intrinsece afficiendu: hoc tamen n̄ obest quominus
aliqualiter sit ppa operaoq: quq qdq n̄ respicit tanquq finq ultimq; sed ad pigendie
tanquq ad purq mediq quo assegtr substialq efectu: nulla, siqdq potia operativa res-
picit exercitq operandi ppa se, sed tanquq mediq ad efectq.

Unde efectus substialis é finis qui: et ipsa substia ope-
rans finis cui; quia sibimet apetit perfectioq producendi efectq substialq. inten
ditq ngq illud bonq, q. stae ni explicaoé ppia virtutis. solu hoc admiti debee ab Ad-
versarijs; nq sine isti dicunt q.d potia passiva perse 1° ordinata ad accidens, nempe passio-
nq. quin hoc obstet ut identificetr substia. cur idq de potia activa n̄ esse dicen-
dq? Si dicas, q.d hicce maa precise sub raoé potie passivq perse 1° ordinetr ad
passioq; et tamen talis potia n̄ sit susptus primarius, sed tantq secundarius substie,
quqnis identificetr illa; minime sequitr, q.d substia perse 1° ordinetr ad operaoq:
si hoc inquq dicas. tibi dictq habe.

Argues 3°: potius ni dicta replicabis: Actus, et potia
debent eé in eodq genere: sine, et perfectibile, et perfectivq; sed substia n̄ e in
eodq genere et accidenti, adcujus genus pertinet operao: g.= Nego ma; quae solq potest absolute
eé vera de actu, et potia, perfectivo, et perfectibili invicq ordinatis ad estitucndq
unq perseq, cpositq nempe substiale: quia ex n̄ substijs n̄ fit substia. Si tibi placet
dic, q.d sunt in eodq genere lato; potia enq operativa é accidens logq, seu extracativq
subsistcipiatr. et quqr simul ab Adversarijs. An Maa possie recipere Animq
raolq, quin sit in linea spirituali.

Argues 4°: Ideo accidens nequit efectq substialq nomine
substie producere, quia ignobilius é illo: hac rao é nulla: g. Maior nra rao proba
tiva: pr mi: operao, sive actio, qua substia aliq producit ignobilior é substia pro
ducta, siré accidens: sed nihilominus idonea é ad producendq efectq substialq:
g: = Nego paritatq: Actio ngq solq é determinatio, et aplicao potie; ut hoc sse
rat eé efectui: Ideoq etsi virtutq aplicet, virtutq tamen praestentivq efectus, ne
huyus perfectioq sqparare exigit. ostrariq tamen accidere ni accidenti: hoc enq justa
Actortas. n̄ causat per modq aplicaois, sed per modq virtutis, quae proinde efectus per
fectioq stinere debet.

Ut alia precludas, et huiusq dicta clariorq lucq accipiant adverte,
q.d n̄ omnis potia operativa, ac proinde potia operativa ut sit, pertinet ad genus
qualitatis: alias potia passiva, et potia operativa radicalis eet qualitas; q.d n̄ secudune
Actortas, sed unice potia illa, quq aliunde ostaé eé accidens phyq. Unde eé prajq-

proximũ operaõis ñ ē peculiare accidentis; sed q.d uniformit.r conveniens subs:
tijs, et accidentib.s in eoq. di verificatr per ppriae cujusq. differias.

Argues 5.o si ipsa substãtia foret virtus immediate
operativa illa habens semper eet in actu operandi: hoc ē falsũ: g. pr ma: quia tm
ma ratis ē immediatũ prinũ essendi, et vivendi illa habens semper ē, et vivit. g.
Nego ma. quq ñ evincit probao: Anima namq ratis ē prinũ essendi, et vivendi
in genere causae fals; ideoq semel communicata subto capaci, requit ñ ipsi suũ esse
tũ fals tribuere: fa v.o substãtis ē solũ prinũ agendi in genere causae efficientis, quae
plurib.s egee dispositoib.s, et requisitis ad operandũ, ex quorũ defectu multoties ñ operatr.
vel saepius ostae. idq fateri tenentr Thoste in accidenti operativo, in quo vitaverũ.

Argues 6. experia ostae plures effectus substiales pro:
duci, quin adsit substia, cui similes tribuantr effectus: g. tunc ~~virtus~~ accidens virtus
tus immediate productiva illorũ. Ans. patet in ferro candente, q.d ab igne separatũ stu:
pã comburit: in igne, qui ex percussioe silicis excitatr. Item dũ aqua gutulla acciden
tib.s eucharisticis mixtã producitr fã substãtis vini. et tandẽ dũ aqua in pulve:
rẽ decidente bufones erumpunt: et generatũ dũ animalcula generantr ex putri;
vino dũ invenitur oia virtute seminis generantr nulla apparet substia idonea ad
hujusmodi effectus producendos, subindeq. respectu illorũ accidens erit saltẽ vir
tus immediate productiva.

Atqui hoc aperte probat accidens ee causã principalẽ, q.d ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ñ ~~[illegible]~~ effectus substãtis. I assignent Thoste aliq: egq nos dicemus per mo
dũ virtutis influere: eque neq difficile percipitr, causã ñ existentẽ influere princi
palit.r, ac influere per modũ virtutis. = Directe tamen respondeo semper adee cau:
sã horũ effectuũ immediate productivã, I univocã, I equivocã, I eminentialẽ: in
ferro namq candente plures delitescunt ignes particulae, quae postea stupã comburunt.
idq accidit in silice, maxime si elementa sint salita in mixto: in aliis dicq.
particulae excussae raoe ictus reduntr sphaericae, inq. motu permcissimo agitatae sivi
sit ignis. Conversio aquae in vinũ per accidentia eucharistica divinae virtu
ti tribuitr expresse a D. Tha, ~~[illegible]~~ 3. p. q. 77 art. 3. ad 2.m. sicut diq expresse attri + 1.a p. q. 105 art. 1.o ad 1.m
buit soli, et stellis generaoẽ animaliũ ex putri.+ q.d si recursus hic videatr minus
frequens ad productioẽ viventiũ: recurrendũ diq ē ad causã 1.am: g. recursus, et prius
hypothesi sufficiens ē, dũ mãa adest disposita, et nulla apparet causa creata idonea,
cui similis tribuatr effectus. et certe recursus hic magis ptheus ē, quã recurrere
re ad causã ignobiliorẽ requiri ē accidens; et causã ñ existentẽ: ut passũ recurrunt Suarez 2 disp. 18 sec. 2. sequens sco
Thoste. eundẽ recursũ approbant aliq in conceptu generaoẽ animantiũ ex semine. tũ.

Alita tamen occurri potest ad ultimum ex probabilissima opinione asserente omnia animalia generari ex ovo. Praecedit itaque in ovo quaedam organica licet rudis, delineatio. Unde in ipsomet instanti ~~animationis~~ receptionis datur in animantibus forma viventis, et in homine infundita Anima rationalis, ut nemine ostendit Paulus Zachias tom 1° lib 9. id quod accidit in oviparis: in ipso namque ovo datur jam forma pulli: quae non est a Deo facta mundo coevo, ut Aliqui recentiores asserunt,† sed tunc educi dicitur ex materia, dum ex commixtione seminis ovum exsurgit in pullum. quod ex eo mihi probatur, quod non omnia ova evadunt fecunda, et fecunditas ovi ope microscopii aspicitur ut observavit inter Alios Marcellus Malpighius.

† juxta Foscam Trac. 10. Lib. 7 Cap. 1° et 2°

Hinc, si non solida, speciosa saltem parata argumento solutio: animalia autem ex pulvere, vel ex putri generari vulgo credita: non tunc generata autem; sed tantum sese explicat pullus ipse, qui in ovo ipso fecundo latebat, ope caloris externi, a quo fovetur
300 nimirum
patet in incubatione gallinae. Unde generatio jam est facta antequam ovum excludatur ex ovario, in quo licet praecedat ovum non tamen exsurgit in pullum, ante viventis, nisi dum fecundatur ex commixtione seminis. Sic quoque plurima ova jam fecunda in pulvere, et in putredine ipsa latitent, asportata ab aere, vel a muscis: ideo autem ex putri generari dicitur; cum tamen tota sit explicatio viventis, quod in ovo latebat. et ~~ac~~ quod explicatio idonea apparet causa, cui potius generatio atribuatur, nempe, semen.

~~Ex dictis~~ satis difuse dictis colliges nullum accidens concurrere cum substantia per modum virtutis partialis ad effectus substantiales: ratio enim nam aeque impugnant partialem concursum, ac totalem, dummodo sit per modum virtutis. Unde accidentia unice influunt in dispositiones, quae exiguntur ex parte materiae ad introductionem formae substantialis. vel dici potest accidentia ut causam instrumentalem, partialiter concurrere ad effectum substantialem: quo modo autem causa instrumentalis concurrat, ~~et~~ quid sit, explicat D. Thomas q. 27 de Verit. art. 4. his verbis: Instrumentum non operatur ad effectum perfectum sibi inhaerentem solum, sed in quantum est motum a per se agente.

Ex quo inferes instrumentum ut tale motum accipere a principali agente, a quo participat omnem virtutem productivam effectus principalis; sub ordine quorum subordinatio ad causam principalem non sufficere ad rationem causae instrumentalis, ut intendunt Aliqui. Ipsa accidentia instrumentaliter concurrunt quatenus peragunt dispositiones, sive quatenus operantur per virtutem suae formae, et ut mota a substantia, ejus actionem, seu virtutem deferunt usque ad effectum; quia licet dispositio sit proprius effectus formae accidentalis; instrumentum tamen non perficit instrumentalem actionem, nisi proprium actionem exercendo: quo in sensu inquit D. Thomas 3ª p. q. 62 art. 1° ad 2: instrumentum quodammodo est causa effectus substantialis

Pro complemento inquires: Utrum sit causa immediate productiva accidentium? ~~Respondeo~~ substantia est immediate productiva suarum proprietatum

sive accidentium in specie. Pro complemento inquires quænam sit causa immediate productiva accidentium? pro quo noto alia esse accidentia propria, alia communia: circa hæc parvæ difficultates. circa accidentia propria maior est difficultas, cum Thomistæ contra Scotistas, et Suaristas denegant etiam substantiæ virtutem ~~productivam~~ immediate activam suarum proprietatum sive accidentium. concedunt tamen emanationem: sed hæc iuxta ipsos solum consistit in eo, quod substantia dicat connexionem naturalem cum illis, easque exigat; et secundario producentia easdem actione, qua ipsa producitur; ideoque proprietates iuxta Thomistas producuntur ab generante, vel a creatore substantiæ.

Nos vero existimamus emanationem esse veram actionem provenientem a substantia, cui proprietates dimanantes insunt, easque immediate effici a substantia ut causa equivoca. Suadetur ratione in experimento fundata: frigiditas est proprietas aquæ: sed hæc effective provenit a substantia aquæ: ergo probatur minor: Aqua calefacta, et ab igne remota recuperat frigiditatem: sed non virtute producentis aquam ut per se patet: ergo virtute ipsius aquæ. Confirmatur proprietates dependent physice a substantia, cui insunt in genere causæ efficientis, ut docet collegium Salmanticense Thomistarum: sed ad hoc non sufficit exigere, et eodem sui productione producentis: ergo probatur minor: substantia in nullo vero sensu est principium actionis, qua producitur ipsa: ergo.

Objicies 1.º proloquium illud: qui dat formam dat consequentia ad formam: ergo agens producens substantiam producit proprietates, quæ consequuntur ad ipsam: Respondeo producens substantiam producere eas immediate tantum, et imputative ea, quæ naturaliter consequuntur ad ipsam: quatenus dando formam dat virtutem illarum productivam, dein in genere. Ideo formam, quæ est principium actionis, sicut generans dicitur esse causa motus gravium et levium ut inquit D. Thomas l. phys. q. 105 art. 5. unde proloquium adductum eodem modo intelligitur, ac illud: causa causæ est causa causati, de quo in superioribus.

Objicies 2.º proprietates dicuntur produci per emanationem, aut resultantiam, non vero per veram actionem: ergo — Respondeo discrimen emanationis ab actione sumi ex indole termini producti: emanatio enim est productio termini pertinentis ad intrinsecum, et connaturalem rei statum; actio vero est productio aliorum quorumque effectuum. unde emanatio physice loquendo est vera actio ut efficacia ostendit. Eximius Suarez. licet vulgariter, et moraliter non tam dicatur actio, quæ a primordio actionis terminatæ ad substantiam, ex qua naturaliter resultat, ut illam quasi sumat constituendo substantiam in suo statu connaturali: et in hoc sensu proprietates non tam produci dicuntur, quam ex productione substantiæ resultare.

Caput Quintum.

De Causa Prima,

Deus optimus maximus rerum omnium Conditorem existere, adeo naturali lumine est manifestum, ut neque impius, neque insipiens stramy in corde dicens, audeat proferre. Nomine itaque Dei intelligimus ens quoddam infinitum, summe perfectum, omnisque perfectionis abyssum, et originem, et ut S. P. H. Anselmo loquar, intelligimus *id quo melius excogitari non potest.* qua ratione ostendit Mirificus D. lib in Proslogion. et lib. contra Insipientem *Deum esse est nobis per se notum.* cujus vestigiis inhaerendo Aliqui ex nostris, in manuscriptis praecipue in Metaphysica, quaestionem excitant, an nempe *Deum esse sit nobis per se notum.* Attamen quia in Theologia quaestio haec propriam habet sedem, licet invitus, illam omittendam censui: solum q. de Deo ut prima causa rerum omnium causa efectrice, et de ejus concursu aliquid dicere tentabo. ut q.

Quaestio Unica.

An Deus immediate Concurrat cum Creaturis ad omnes illarum efectus? §1.

Dubium hoc non procedit de concursu previo, quo in omnibus terrae partibus ubi Theologica omnisve disciplina, gymnasia personant; sed unice de concursu simultaneo, Deo scilicet, qui nec praecedat actionem creaturae, nec ad illam sequatur, sed sit simul cum actione, sive influxu creaturae, aptamque solet cooperari. circa quod Durandus quondam VV. vestigia sequens asserit Deum mediate tantum ad efectus creaturarum concurrere, quatenus ab initio virtutem causandi stabilit creaturis. quam sententiam amplectitur Ludovicus Dola capucinus qua censeus, qui munitur sententia Durandi, vindicare conatur. oposita sententia ab omnibus aliis defenditur. quibus sit.

Assertio Vera §2.

Deus ut causa universalissima concurrit concursu immediato, et simultaneo ad omnes efectus causae creatae. Probatur assertio ex illo Isaiae 26 *Domine omnia opera nostra operatus es in nobis* et ex illo Actuum Apost. 17 *Quamvis non longe sit ab unoquoque nostrum: in ipso enim vivimus, et movemur, et sumus.* et ut alia innumera omittam, probatur ex illo Joannis 5. *Pater meus usque modo operatur, et ego operor.* Quae omnia de concursu immediato intelligunt SS. PP. signanter Augustinus, qui Epist. 146 ait: quomodo negare poterimus Deum nunc operari cuncta, quae fiunt cum Dominus dicat: *Pater meus usque modo operatur?*

Prob. ratione: Deus est vera causa cujuscumque effectus creati: ergo concurrit immediate ad ejus productionem. Antecedens patet: quilibet namque effectus creatura est, ens per participationem et a Deo dependens. Probatur consequentia: vera causa vere etiam influit in effectum; sed causa mediata vere non influit, ut ex dictis patet; et ulterius, quia causa mediata ut talis juxta Durandum non exigit novum influxum: ergo. Praeterea: si Deus esset vera causa ex quo mediate concurreret, ita Deus foret causa universalis creaturarum, sicut Adamus hominum: hoc ridiculum est: ergo = dices longe esse disparitatem; nam Deus est non Adamus immediate conservat causam producentem: non difiteor: sed conservatio causae, est pura conditio ad causandum: ergo Deus concurrit ut pura conditio, et non ut vera causa quod non sedebit Durando.

Insuper probatur assertio: creatura immediate dependet a Deo non solum in essendo, sed etiam in operando: ergo probatur antecedens Dependentia creaturae a Deo non solum in essendo, sed etiam in operando oritur ex ejus dominio; sed dominium Dei supra creaturam est quo maius excogitari non potest: ergo dependentia creaturae a Deo est qua maior excogitari non potest: sed maior est dependentia immediata, quam mediata, et remota, ut ex terminis patet: ergo Denique Deus immediate conservat omne creatum, et productum: ergo illud immediate producit: ~~prod~~ conservatio enim est continuata productio.

Solvuntur Argumenta §3.

Argues 1º causa sufficientem habens virtutem ad effectum sibi proportionatum non eget concursu alterius ad ejus productionem: ita se habet causa 2ª principalis: ergo. Maior patet. probatur minor causa 2ª principalis continet in sua virtute effectum sibi proportionatum: alias non causa principalis, sed instrumentalis foret: ergo 2º: causa 2ª principalis aequalis, vel superior est effectui: ergo = Distinguo maiorem ad effectum sub omni ratione concedo maiorem; sub determinata tantum ratione nego maiorem, ~~et~~ ~~antecedens~~ quae distinctio adhibenda est aliis: Quilibet namque effectus producibilis sit sub ratione entis, produci requirit a causa 2ª quae solum habet virtutem sufficientem ad illum producendum sub ratione determinata, non vero sub ~~ratione~~ ~~ominis~~ omni ratione: ad quem concursu eget causae 1ª cujus virtus se extendit ad effectum productionem sub omni ratione. Ad 2um dico causam ~~2am~~ ~~est~~ ~~aequa~~ ... et ex hoc patet ad 2. causa namque creata solum est aequalis effectui sub ratione determinata, et in genere causae 2ª non dependentis a prima: aequalitas namque ~~haec~~ non excludit concursum immediatum 1ª ut patet in causa efficiente, quae licet aequalis sit effectui dependet tamen a materia ut fuit educatur.

Replicabis: Requirit Deus concurrere ad effectus creatos nec ut causa totalis, nec ut partialis: ergo nullo modo. probatur antecedens: in primis requirit concurrere ut causa totalis; tum quia nequit dari duplex causa totalis ejusdem effectus, tum etiam quia causa creata tunc nihil produceret: aliunde indignum est Deo partialiter concurrere; quia tunc causa aliquid effectus, pars scilicet illa, quae a creatura immediate ~~producta~~ ~~producta~~, non provenit immediate a Deo, a quo tamen essentialiter dependet, ~~si~~ producta

venent dicta: g.= Respondeo nullā ē repugnantiā in eo, qd plures causæ totales inter se subordinatæ concurrant ad eundē numero effectū sub diversa raōe fi[?].

Deus itaq: semper operatr ut causa 1a. subordinans sibi 2am. ; ideoq totus effectus ~~provenit~~ provenit a Deo sub raōe communissima entis, et totus a creatura sub raōe determinationis. v.g. hō ab alio hoīe, sub ~~specifica~~ specifica raōe hoīs: Igitr D. ē causa totalis totalitate effectus; quia totū producit sicut creatura totū; ñ vero ē causa totalis totalitate causæ actualitr influentis: concurrēs enī suū in actu 2o ex dignaōe minuit, ut locū relinquat activitati creaturarū, per qd ejus bonitas maxime commendat. Vnde ut inquit M. P. Aug. 7 de civitate Dei cap. 30: Sic oīa quæ creavit administrat ut etiā ipsa proprios exercere, et agere motus sinat.

Argues 2o: si D. concurrat immediate ad effectus creatos, concurreret eadē vel dista actioē creaturarū? Non dam ~~actio enī~~ eadē; enim actio ~~enī~~ requiritr a duplici agente completo, et diversæ ~~raōe~~ virtutis: ñ dista, tū quia unico effectui unica actio correspondet; tū etiā quia actio Dei ut pote prior actioē creaturæ totū effectū præveniret producere: g.= in 1a dic Deus concurrere ad effectus creatos ~~creatos~~ per distinctā actionē ab actioē creaturæ, respectu cujus totū dignitate ē prior effectui; Deinde, et forte melius dic Deum ut pote causa 1am subordinantē sibi 2am eadē actioē concurrere cū creatura ad producendū effectū. Nam ut inquit D. Thas 1p. q. 105 art. 5. ad 2. Nihil prohibet quin una et eadē actio procedat a 1o et a 2o agente. Actio itaq Dei stat in divino ejus decreto, quo ab æterno decrevit producere rem, et actio creaturæ executio ē divini decreti: ideoq optime compatitr, qd eadē actio sit Dei, et creaturæ; quæ quidē actio ex parte Dei libera, immanens est, et increata; ex parte autē creaturæ nāa, transiens, et creata: hæc enī prædicta ñ repugnant in eadē actioē respectu diversorū: ut patet in jactu sagittæ q unius ē respectu sagittæ, et liber respectu sagittarij. itē in effectu, q casualis solet dici respectu creaturæ, minime vo respectu Dei, cujus providentiæ subest.

Argues 3o: plures sunt effectus creati, ad quos D. nequit immediate concurrere: g. pr. ans. 1o: nam actus vitalis ex conceptu talis egreditr immediate a prīo intrinseco se movente per illū, ut constat ex ejus definitioē: sed repugnat qd D. moveat, et qd vivat per illū actioē: g. 2o si D. immediate concurreret ad oēs actioes creaturæ, concurreret etiā ad actioēs pravam, ideoq Author foret peccati; sed hoc ē contra perfectioē, et sanctitatē Dei: g.= Nego ans: ad 1am probaōē dic qd licet actio vitalis ~~sit~~ sit talis respectu creaturæ, et a prīo intrinseco sit se movente per illā, nec in talis nec ab intrinseco ē respectu Dei; a quo totū procedit tanquā a prīo extrinseco admodū quo intellectio vitalis ē respectu virtus, ñ vo respectu speciei:

2° probao summos theologos suo pondere premit: ideoq plura exigit ex intima theologia ut enodari valeat, quae oia extranea sunt puro Phō: attamen ut pro tyronum captu illustrat satis, scire opportet, q in qualibet actione prava, et est entitas, et est malitia. Actio itaq prava prout importat entitatem, sicut est ens, ita et bonum phā, subindeq effective provenit a ~~voluntate~~ creatura; quatenus vº importat malitiam e jura carentia rectitudinis debitae, ut communiter tenent TT. nri, ideoq nullam habet causam efficientem, sed deficientem. Hinc dicimus Deum solum concurrere cum creatura ad entitatem phām illius actionis: malitia nunquam illius, sicut non efficitur a creatura, sic nec coefficitur a Deo.

Rao vero cur actio illa pravitatem importet, et provenit a creatura, oritur ex eo q connotat legem sibi impositam cui obedire renuens deficit, et peccat: unde creatura dicitur, et e 1ª causa deficiens: ob id concursus ad malitiam relegatur a Deo D. enim ad defectum istum non concurrit: sed ut ait D. Anselmus in bonis facit q sint, et q bona sint: in malis facit q sint, sed non q mala sint. Hae tamen ad aspectant theologiam, sicut et longa de concursu physico disputatio, quam hic ingerere solent Philosophi, eam tamen libenter omitto, cum plura exigat ex theologia, quae vix sinere solent [illegible] et quam tyronibus Phi fere imperceptibilis e; et eos in multoties in ~~[illegible]~~ barathrum inducit confusionis.

lib de concordia grā et libero arbitrio

Caput Sextum.

De Causa Instrumentali.

Causa instrumentalis, cujus quidditas ex differentia cum principali dignoscitur, sic eam explicat D. Thomas 3 p. q. 62 art. 1° in corp.: Dicendum q duplex e causa agens, principalis, et instrumentalis. Principalis quidem operatur per virtutem suae formae cui assimilatur effectus.... causa vero instrumentalis non agit per virtutem suae formae, sed solum per motum quo movetur a principali agente: unde effectus non assimilatur instrumento sed principali agenti: ex quo infertur instrumentum ut tale motum accipere a principali agente, a quo etiam accipit virtutem productivam effectus principalis. ut ex superioribus liquet.

Caput Septimum

De Causa Finali.

Finis communiter definitur: id cujus gratia aliquid fit: hoc est cujus gratia id quod amat, ac appetitur propter cujus bonitatem. Unde finis semper supponit pro bonitate voluntati per cognitionem

ppposita, ipsiq moventе, et alliciente. quapp[ropter] d[icitur] quis intendit imitare malu[m]. quia malu[m] e[st], n[on] amat malu[m], nec illud intendit; quia nemo in malu[m] tendens operatur et facit omne pologiu[m]; sed imitatio ipsa mali aprehendita, et amata ut bona. Divi-ditur 1º finis in finem qui, et finem cujus gra[tia], et in finem cui. finis qui Mag[ist]ri e[st] disci-pulorum eruditio. finis cui sunt ipsi discipuli, q[ui]b[us] procurata bonu[m] ipsu[m], nempe eruditio, et in facultatib[us] progressus.

Deinde dividitur finis in for[ma]l[e]m, et obiectivu[m]. obiectivus, q[ui] etia[m] dicitur finis qui, e[st] ipsu[m] bonu[m] assecutu[m]: for[ma]lis vero, q[ui] etia[m] appellatur finis quo est id quo finis qui obtinetur, sive ipsa possessio. sic visio beata e[st] finis quo 1 for[ma]lis Beat[itudinis]: et D[eu]s ipse finis qui seu obiectivus. Ultimus dividitur finis in ultimu[m], et n[on] ultimu[m]. ultimus e[st] p[ro]p[ter] quem o[mn]ia volumus: n[on] ultimus, sive intermedius e[st], q[ui] licet sit appetibilis, ordinatur et medium ad aliu[m] fine[m] assequendu[m]. sic virtutes amantur p[ro]p[ter] deu[m], q[ui] e[st] finis earu[m] o[mn]ia tamen hae creata sunt apud nos. sicut et finis usq[ue] et causa realis, q[uia] licet sit causa in intentione, n[on] fingitur, q[uo]d voluntate[m] moveat ad sui assecutio[nem]: Lic[et] licet sic causalitas metaphorica dicatur respectu causalitatis phisice inse tamen vere realis e[st]. [...] sit

Questio Prima.

Quenam sit ratio finalizandi in actu primo?

§1.

~~Dubiu[m] n[on]~~ Q[uia] bonu[m] sive finis voluntate[m] n[on] moveat nisi ut cognitu[m], l[ege] apre-hensu[m], juxta illud: nihil volitu[m], quin precognitu[m], et ignoti nulla cupido. du-bitatur in presenti quenam sit ratio for[ma]lis, qua finis movet, et causat in actu 1º. an nempe aprehensio bonitatis, an vero bonitas ipsa aprehensa. e[st] eni[m]: ait h[oc] cognitu[m] dupliciter dicat nexu[m] conditiones, et applicatio[nem]. et s[ic] dicimus ipsu[m] n[on] obtinere nisi ut applicatu[m]. an vero sit ratio for[ma]lis. omnis sententia h[aec] ut cognitu[m] e[st] ejus-[modi] conditiones impugnat contra Abicenu[m], et alios. sit g[o].

Assertio Una §2.

Ratio for[ma]lis finalizandi in actu 1º e[st] bonitas aprehensa; aprehensio vero boni-tatis e[st] conditio, et applicatio virtutis motivae: suadetur ratione: Ratio for[ma]lis finalizandi in actu 1º e[st] qua finis movet, et allicit voluntate[m] ad sui amore[m]: sed hoc n[on] e[st] aprehen-sio, sed ~~bonitas aprehensa~~: g[o] p[ro]b[atur] mi[nor]: id movet, et allicit voluntate[m] ad sui amore[m], q[uo]d voluntas assequi intendit, ~~sive in cujus assecutione quiescit, et cujus possessione satiatur~~: at voluntas non intendit assequi aprehensione[m], sed bonitate[m] aprehensa[m]: g[o] cetera ostane, et impatee: infirmus eni[m] n[on] sumit pharmacu[m] p[ro]p[ter] cognitio[nem] va-letudinis, sed p[ro]p[ter] valetudine[m] ipsa[m] cognitu[m]: nemo sumat ut cognoscat, sed ut ipsu[m] quod cognoscit valetudine[m] obtineat.

dfirmatz. fini sstituitz in actu 1° causandi, per q^d sstituitz apetibilis: sed sic
sstituitz per bonitatz aprehensg. ñ vero per aprehensioñ: g. pr. mi: per id sstituitz
finis in raõe apetibilis, cujus possessioẽ satiatz apetitus; sed ñ satiatz possessioẽ
aprehensiois, sed bonitatis aprehensæ: g. = si dicas bonitatz movere, et allicere
voluntatz ut quod; aprehensiog v.° ut raoẽ subqua; qua licet voluntas apetat bony
illud tamen intendit ut aprehensy: impugnabens: quia raõ fahs subqua fini mo=
vet, et e apetibilis ẽ illa, subqua ẽ voluntati veniens: et que satiatz apetitus. et
quis dicit sanitatz ei venientz infirmo, ut aprehensẽ, et ñ ut bony, aprehensiog
satiari que apetity?

Solvuntur Argumenta § 3.

Argues 1.° ea ẽ rao fahs finalizandi, quæ ẽ raõ fahs movendi voluntatz: sed
hæc ẽ aprehensio bonitatis, et ñ bonitas aprehensa: g. pr. mi: rao fahs moven=
di voluntatz ẽ illa, vi cujus ~~actus~~ exeunt in ppria specie sstituti, et in specifice
disti: sed actus voluntatis exeunt in ppria specie sstitz hoc habent actus
raoẽ aprehensiois, ñ vero bonitatis aprehensæ: g. pr mi: erga eandẽ bonita
tẽ aprehensẽ ut ~~absentẽ~~ presentẽ voluntas elicit acty gaudij, et aprehensẽ ut
absentẽ acty desiderij: sed gaudiy, et desideriy sunt actus existentes in ppria, et
dista specie: g. dfirmatz. Multoties cognitio assignatz pro raoẽ volendi; passiy
qppe dicitz intendo hoc, quia cognosco mihi expedire, et ẽ bony: g.

Ad argty negatz ppositio quæ probandẽ assumuntz dist
vltimg ma: erga eandẽ bonitatz aprehensẽ aprehensio ẽ se habentẽ per mody con=
ditiois sine qua, sedo ma; per mody raois fahs nego ma. et scessa mi nego sig°
~~Licet itaq aprehensio ut nũa ut representat~~ quamvis itaq mụy ut aprehen=
siog representare bony ut presens, l ut absens, ut ~~eum~~ moveat, et excitet gaudiy
l desideriy, rao tamen fahs movens, et excitans ẽ ipamet bonitas absens, l pre=
sens: ~~Itaq bonitas~~ quæ diversimode representata excitat, et movet voluntatẽ
ad actus speciẽ diversos, ñ qdẽ raoẽ aprehensiois representantis, sed raoẽ boni
tatis ~~aprehensæ~~ representatæ. Non secus ac in activa ipius productitatẽ consi
deraoẽ, diversimode influit.

Ad qdẽ si voluntas desiderans vg. ñ bonitatẽ, sed aprehensiog
desideraret, desideraret nunq q^d possidet. g^d sane aperte implicat. desideriy
ery fertz in rẽ assequibilẽ, ñ v.° possessẽ. Nec obsemine in eo, q^d eadẽ bonitas
materialit, et in re una; diversa sit fahtz, et respective, ~~et diversa~~ quatenus
diversimode svenit apetenti; sicq diversos specificet actus, ex his ad dfirmag.

dic cognitiō assignari soly pro raoē volendi per modu applicaōis, et conditiois
nūiq, ut o dicta bonu obiectu, quia applicata ipm, et timeo Vaty, quia tali
ēē feroci; rao vº motiva semper ē bonitas alliciens, et attrahens, sicut feroci
tas vero rao timoris.

Sed dices g. qd bonu sit absens, l presens habet ab apprehensiōe:
sed specificat. et movet ro bonitatē ut absentē, l presens: g apprehensio ē rao fa
ci movendi, et specificandi ~~actus voluntatis~~. Dcessa ara dist: sub rungo: bu
ut reduplicante purā cditiōē scdo mi: reduplicante raoē falsum nego mi et csq.
apprehensio nō qd obju applicat pro vere, l̃ue falso presentiē, l absentiē boni
tati, ut ipsa raoē sui moveat diversimode voluntatē. sicut q applicat presentiē
ignī, ut per propriā virtutē oburat. ipsā raofalē specificandi ē ipsa bonitas diversi-
mode representata, representatavē se habente ut pura cditiōē; sicut approximaōē ignis
ē pura cditiō

Arguēs 2º: ea ē rao falis finalizandi, qua obju cstituitur appetibile:
sed n̄ per bonitatē, sed per apprehensiōē sta cstituitr: g. pr mi: du malū apprehendi
tr ut bonū, sola apprehensio cstituit ipsu appetibile: g. 2º et preocupata sōlu: apprehensio
n̄ se habet ut pura cditiōē et obju cstituta appetibile: g. pr ans apprehensio se habet ex
parte actus primi: sed qd se habet ex parte actus primi n̄ ē pura cditiō: g. = Dist.
dist. ma: qua cstituitur appetibile falitr scdo ma; causalitr, et applicativo nego ma. et
sic dicta mi: nego csq.

Voluntas n̄ intendat obju, nisi ut habens bonitatē ho-
nestā, l delectabilē aut vere, aut ficte, et falso applicatu ab apprehensiōe: obju per bo
nitatē suā l vere, l falso ipsi applicatā cstituitur falitr appetibile; minime vero per
apprehensiōē, nisi causalitr, et applicative: unde licet obju multotiēs sit
malū semper movet appetitu ut bonū: quia nemo intendens malū operatr
ex quo omnis apprehensiōē tantu ēē cditiōē nūiq, et qdē ex parte actus 1i: sn̄
oīs cditiō se habeat ex parte actus 2i ut patet in exercitio respectu causa effi
cientis. l dic finu multū ab apprehensiōe accipere virtutē movendi, et sic se habere
ex parte actus 2. ex quo patet ad 2.

Questio Secunda.

Quenam sit Causalitas Finis, seu Finalizatio?

Causalitas finis, sicut et cujuslibet alterius causae, ē exercitiu, per qd finis transeūt de
actu 1º ad 2. Inquo tamen cstat unumquodq abundat in suo sensu. 1º sententia asserit

causalitatem finis consistere in qualitate quadam intentionali voluntati impressa a fine. ita Bellarminus, et alij pauci: 2º docet esse motionem quandam praecedentem omnem actum voluntatis, et à bonitate finis indistinctam, media qua movet, et allicit voluntatem ad operandum. Sic ~~[illegible]~~ VVRR Monda et Ulij ex nris. 3º deniq. propugnat consistere in ipso actu voluntatis, non prout à voluntate, sed prout a fine: quo sensu rationem movendi habet per modum cujusdam ponderis juxta illud D. Aug. Amor meus pondus meum eo feror quocumque feror. sic RR Thorde. et R Em. C. Delepinne iquo sic.

Assertio ~~[illegible]~~ Prima

§ 2.

~~Causalitas finis non consistit in bonitate obiectiva finis atrahente per sui ostensionem voluntatem ad sui amorem. prob. ratione: posita causalitate, seu causa actu causante nequit dari effectus:~~ ~~Nequit dari causalitas, seu causa actu causans quin sequatur effectus: sed posita bonitate finis alliciente, et movente per sui ostensionem potest non sequi effectus: ergo. Majorem patet in omni causalitate. prob. min: effectus finis est actus voluntatis; sed potest non sequi actus voluntatis adhuc posita bonitate finis alliciente, et movente per sui ostensionem: cum voluntas utpote libera possit~~

Assertio Prima § 2.

~~Causalitas finis non consistit in bonitate obiectiva finis atrahente per sui ostensionem voluntatem ad sui amorem. suadetur ratione: causalitas finis stat in eo per quod finis actualiter movet voluntatem: sed non movet finis per suam bonitatem atrahentem per sui ostensionem voluntatem: ergo. prob. min: Nequit finis movere actualiter voluntatem per motionem, qua voluntas non moveatur, et actualiter fiat in fine; sed voluntas non movetur, nec actualiter fit in fine, per bonitatem finis ipsam atrahentem per sui ostensionem: ergo. confirmatur: impossibile est dari causalitatem, sive causam actu causantem quin sequatur effectus: sed posita bonitate finis alliciente, et movente per sui ostensionem voluntatem potest non sequi effectus: ergo. prob.~~

Assertio Prima § 2

~~Causalitas finis non est motio qua bonitas finis atrahit per sui ostensionem voluntatem: suadetur ratione: Nequit dari causalitas, sive causa actu causans quin sequatur effectus: sed posita bonitate finis alliciente, et movente voluntatem per sui ostensionem potest non sequi effectus: ergo. prob. min: effectus finis est actus voluntatis: sed potest non sequi actus voluntatis adhuc posita tali motione: cum voluntas maneat libera ut possit elicere actum, vel secus: ergo. = Dicunt contrarij effectum immediatum finis non esse actum voluntatis, sed stare in eo, quod voluntas sit intrinsece excitata, et mota: quam motionem necessario patitur voluntas, sive invita semel ostensa bonitate finis.~~

~~Sed contra est: Nam ex motione sequitur nullus actus voluntatis actus est propriae: ergo pro assumpto: posita illa excitatione motione ex parte finis potest~~

~~voluntas inclinari ad oppositum, vel saltem dum vertitur ad aliud bonum~~

Sed contra est 1°: Non est immediatus effectus finis, quod non est ~~[illegible]~~ immediate propter finem: sed motio illa non est propter finem, sed a fine: ergo.

Assertio Prima §2.

Causalitas finis non est motio, qua bonitas finis attrahit per sui ostensionem voluntatem: suadetur ratione: Nequit dari causalitas, sive causa actu causans, quin sequatur effectus: sed posita bonitate finis ut alliciente, et movente per sui ostensionem voluntatem potest non sequi effectus: ergo. probatur minor: effectus finis est actus voluntatis: sed potest non elici actus voluntatis adhuc posita tali motione quia voluntas utpote libera potest elicere actum vel secus: ergo. = si dicas cum 2a sententia ~~Adversariorum~~ effectum immediatum finis non esse actum voluntatis, sed stare in eo quod voluntas sit extrinsece mota, et excitata, quam motionem patitur voluntas invita semel ostensa bonitate finis.

Ad hoc, inquam, dicas: contra nunc ergo: nam hinc sequitur quod voluntas nullum actum immediate eliciat propter finem: ergo tamquam quod non dicatur operari immediate propter finem, sed tantum remote. ~~Deinde~~ Ulterius adhuc posita motione, et alliciente ex parte finis potest voluntas non inclinari ad illius amorem, ~~vel saltem~~ sed potius ad aliud obiectum divertere; quia si talis excitatio esset causalitas finis posset consequenter dari absque aliquo effectu causato, quod est impossibile. ~~tum~~ tota igitur motio illa, sive invitatio se habet per: ~~accidens quod motio illa se habet ex~~ ex parte actus ~~[illegible]~~; cum sit sympathia quaedam inter bonum, et voluntatem, ut ponit haec sententia: quae invitatio nimis data haec voluntas non patitur sensum. ut patet in divitiis respectu renuntiantis. Vel dic stante solutione effectum, et causalitatem eiusdem;

[Margin note:] ~~[illegible]~~ quia si talis excitatio est immediatus effectus voluntas non operabitur propter finem; sed actum eliciet ex tali motione sine respectu quoad quaerit dici

Ex his praecipua manet solutio aliorum asserens effectum finis non quandam velleitatem ~~finis~~, quae hac innuitur expressione. Velleitas, nam cum sit actus voluntatis potest libere non elici, adhuc posita tali motione, et alliciente finis, ut accidit in viris perfectis respectu bonorum huius mundi. Hinc etiam propugnata manet 1a sententia, reiecta specialiter cum nulla assignatur causa efficiens illius esse, voluntas enim neque est utpote [illegible] actum praeveniens, aliunde nec finis, nisi velli confundere causam finalem efficiente: ergo. Nec potest recurrere ad apprehensionem; itaque contrarium probatum manet quaestione praecedenti.

2a ~~Assertio~~ Assertio Secunda §3.

Causalitas finis est ipsemet actus voluntatis prout a fine. suadetur ex D. Thom. Praecept. q. 22 de Verit. art. 2° ubi ait: sicut influere causae efficientis est agere, ita influere causae finalis est appeti, et desiderari: ergo sic: sicut influere se habet respectu causae efficientis, ita appeti respectu causae finalis; sed influere sumitur ibi pro actu sive actione causae efficientis; ergo appeti pro actu voluntatis: Nunc sic subdi-

ſtnere causæ extriæ i ipse causalitas: g. – suadetr raoe omnium: causalitas finis e id quo de actu 1º reducitr ad 2m: sed reducitr per actum voluntatis prout a fine: g. Ma patet facta inductioe aliarum causalitatum aliarum causarum.

Pr. mi: finis ctitutr in actu 1º per bonitatem et amabilem et apetibilem: sed amabile, et apetibile reducitr ad actum 2m per hoc, qd amatr, et appetatr: g. ~~ofirmatr finis actu finalizat per exercitium correspondens ejus actui~~: sed ~~solo exercitium~~ i actus voluntatis ~~prosta~~ a fine: g. pr mi: ofirmatr: causalitas finis e actualis atrahatio voluntatis ad finem: sed nequit dari talis atractio absq. actu voluntatis prout a fine; cognio enim, et motio, quantumcumque vivida n necessitat, nec actualiter atrahit voluntatem, et dictum manet: g. explicatr: causalitas finis e, quo bonum trahit ad se voluntatem; sed illam trahit per amorem veluti per qdd pondus; nam inde bonum trahit ad se voluntatem, unde voluntas fertr a bono: hoc tamen per amorem fertr: g. Ma patet. et mi stat ex illo: trahit sua quemq voluptas.

Quod pulchre versans D. Aug. Trac 26 in Joan. ait: Trahitr animus, et amore .... nuces puero demonstrantr, et trahitr .... amando trahitr ... cordis vinculo trahitr. cui etiam ~~ ~~ illud: amor meus pondus meum & ulterius: Nequit finis actu efficaciter movere voluntatem, quin hoc sit ad illum inclinata: sed n e inclinata nisi per amorem, nam si voluntas n vult inclinari nequit: g. Demiq: voluntas n inclinatr inefficaliter in finem, quin finis quasi rapiat, et necessitet ad ipsum prosequendum: hoc n venit absq actu voluntatis: nam quomo alio posito voluntas sem permaneat libera: g.

Enodantr Argta ctraria §9

Argues 1º finis causat, sive finalizat in actu 2º per motionem realiter inditam a sua bonitate: g. pr ans: finis per suam bonitatem actu movet voluntatem ad sui amorem: sed causat in actu 2º per hoc qd actu movet: g. pr ma: semel voluntati ostensa prima bonitate, hoc actu movet, et excitat illam, imo trahit ad sui amorem: g. ans prã paritate: ad hoc ut ferrum trahatr a magnete sufficit qd ferrum in debita distantia operati magneti: g. idem dicendum de fine cujus bonitas e magnes voluntatis, quo dulciter trahitr, et suaviter allicitr. =

Nego ans; l potius illius suppositum: bonitas nam finis unice e motivum, minime vo motio nisi ad summum in actu 1º. nam tum bonitas apprehensa e amabilis, voluntas q potens amare, indeq mobilis ab illa. unde voluntas nequit actualiter moveri a bono, nisi ab ipso sit immutata, et actu fertr in ipsum. qd certe n habet per solam ostensionem bonitatis, o multoties ostendatr, minimeq voluntas fertr in finem: ut accidit illi de quo Ovidius ait: = Video meliora, proboq, deteriora sequor = Paritas magnetis nullatenus facit. Magnes siqdem juxta omnium sentiam qualitatem aliquam ab ipso distinctam imprimit ferro. et aptum motionem ~~ ~~ inditam a bonitate finis.

Argues 2°: in 2ᵐ assertionem: causalitas finis e id quo movetur voluntas ad eliciendum ejus actum: sic n movetur per actum ejus: g. prius: id quo movetur voluntas ad eliciendum actum intelligitur prius ad actum: sed actus ita intelligi nequit: alias actus esset prior seipso: g. Explicatur: Actus voluntatis quoad 1ᵐ sui esse e ipsa finis, e illum eliciat voluntas ut assequatur finem, a quo e mota: g causalitas finis praecedit actum voluntatis: itaque in ipso n consistit: prius enim constitui nequit per posterius. Praeterea: [illegible] specificans distingui debet a specificato: sed finis ut actu causans specificat voluntatis actum, g a fine dicitur bonus, vel malus: g.

Ut argumenti solutionem percipiatis scire oportet finem bifariam posse considerari: 1° in esse causae, sive ut bonum alliciens, et attrahens voluntatem ad sui amorem. 2° ut objectum amatum, et extrinsece terminans actum amoris: et sic finis dicitur, et e specificativum extrinsecum, et causa fere extrinseca. Huic duplici finis [illegible] duplex etiam correspondet habitudo ex parte actus voluntatis: una, scilicet, ut ad causam, sive ad bonum alliciens, et attrahens: et alia tanquam ad objectum, sive ad bonum amatum. Sub 1° respectu actus voluntatis intelligitur ut causalitas finis metaphorice (id e intentionalis) voluntatem moventis, et allicientis. Nimirum quatenus actus voluntatis prout a fine recipitur per modum cujusdam ponderis, quo voluntas rapitur, et attrahitur a bono apprehenso. Et hoc sensu actus e, et intelligitur ut passio quaedam, et inclinatio ipsius voluntatis: ipsaque voluntas ut passive allecta, et invitata juxta illud: amor meus pondus meum &. Sub 2° respectu solum intelligitur ut effectus finis supponens in signo intelligentiae finis causalitatem; ideoque prout sic e tantum causalitas voluntatis, sive expressio virtutis activae voluntatis. In forma g ad argumentum: [illegible] ma: dist. mi: per ejus actum prout a fine, et per modum cujusdam ponderis, sit ut e passio voluntatis nego mi: prout a voluntate, et elicitive concedo mi: quae distinctio adhibenda e [struck] probationi.

Voluntas itaque passive inclinata intelligitur, priusquam intelligatur tendere in finem tanquam in objectum: subindeque idem numero actus prout reduplicative a fine e prior seipso prout elicitive a voluntate: n tamen intellegas [illegible], q tunc actus n dicitur ut a voluntate, sed q prius intelligatur ut a fine, sub qua consideratione actus reduplicat respectum motionis, sive passionis, tractionis, sive ponderis. Actus tamen prout elicitive e a voluntate e quidem ipsa finis, et ad illum tendit tanquam ad objectum specificativum, et bonum amatum: ideoque habitudo haec n e causalitas finis sed illam supponit. finis namque voluntatem trahit, et ipse, q trahit postea amatur. n [illegible] Dionis. amor e incentivus a bono in bonum verso habitus et ex hoc patet ad alia

Sed dices: g actus voluntatis prout a fine e causalitas finis, sed eatenus e a fine quatenus habet esse, et fit ipsa finis: g prius intelligitur ut elicitus a voluntate quam intelligatur ut a fine. Explicatur: prius intelligitur voluntatem appetere finem, quam finem appeti a voluntate: passivum enim ex activo resultat: g. secunda via dist. subsumptum quatenus fit ipsa finis attrahentis concedo mi: ipsa finis extrinsece terminantem nego mi et cons. solutio patet ex dictis. Ad explicationem dico finem appeti ut objectum amatum et q passivum resultans ex voluntate active appetente: [struck] enimvero finem appeti in esse—

ponderis
cujusdam motionis prout a fine intellecto quodam propensioni; et prout sic est passio quaedam voluntatis proveniens ab activo a bono in genere causae finalis.

Arguens 3. effectus nequit esse idem cum sua causalitate: sed actus voluntatis est effectus finis: ergo per se ipsum, ut nos dicimus in 1a assertione: ergo. 2o amor finis est causalitas voluntatis in genere causae efficientis: ergo non est causalitas finis: diversae namque causae diversas etiam exigunt causalitates. In primis instatur: quia motio, et excitatio est effectus simul et causalitas juxta Adversarios. Deinde nego minorem: quia licet idem sub eadem consideratione nequeat esse effectus, et causalitas; bene tamen sub diversa. ut diximus. ~~et actus voluntatis est causalitas, et simul effectus voluntatis in genere~~ ut patet in qualibet actione immanente, quae ut est a causa est ejus causalitas, et prout in ea recipit causa est effectus sive id quod causat.

Et ut ad rem propius accedamus; sicut actus voluntatis est causalitas simul, et effectus voluntatis in genere causae efficientis, ut omnes communiter tenent; ita pariter actus voluntatis est effectus finis quatenus fit per se ipsum: et simul est causalitas finis, prout est quasi quoddam pondus voluntatis in finem intelligibile: sub qua consideratione praecise attractio, et motio metaphorica non vero ut existens. excitatio enim vero rei posterior est influxu omni causa, ex quo praecluditur objectio. Ad 2m dico nullum esse repugnantiam in eo, quod idem motus sub diversis respectibus sit causalitas diversarum causarum. Sic eadem eductio, ut est ab agente est actio, et ut a subjecto passio. Similiter eadem actio est causalitas causae 1ae et 2ae.

Dubiola quaedam circa finem breviter resolvuntur.

Explicata finis causalitate, inquirendum est quinam sint effectus causae finalis, sive finis? ~~Antecedenter~~ pro quo duplex distinguendus est ordo, alius intentionis, alius executionis. In ordine intentionis, quinque reperiuntur actus voluntatis. 1us est amor simplicis complacentiae, qua voluntas sibi complacet in bonitate finis ab intellectu proposita. 2us intentio, seu desiderium assequendi finem, quod si ad electionem mediorum determinet dicitur efficax, si autem inefficax. 3us deliberatio, et consultatio rationis circa media operanda. 4us approbatio, seu judicium de illorum convenientia: et sic impossibili tolle facho lefacienda. 5. demum mediorum electio

In executione autem quinque etiam inveniuntur. 1us dictatum imperium indicit fac hoc. 2us executio, sive volitio mediorum. 3. applicatio potentiae executivae. 4us executio finis. 5. gaudium, sive fruitio de fine possesso. quo positis dico omnes enumeratos actus esse effectus finis: ratio est, quia omnes sunt vere et proprie actiones humanae: sed omnis actio humana est effectus finis, ergo per finem. ergo.

Quaeres 2o. Quaenam agentia operentur propter finem? De creaturis rationalibus non est dubium. De Deo perinde docent literae et primum principium, et ultimum finem juxta illud: Ego sum Alpha, et Omega principium et finis. et: universa propter semetipsum operatus est Dominus. Unde actio voluntatis Dei ipsote ab ipso indicta nullum sui causam nec finalem habet. infinita enim bonitas Dei est ipsi ratio volendi modo eminentissimo citra causalitatem. Agentia autem insensibilia non operari propter finem est certo certius: eorum

tamen actiones eorum sunt propter finem, non prout ab ipsis, sed quatenus procedunt simul ab Authore omnia gubernante et dirigente ad finem ultimum, et proximum actionis.

De Brutis animantibus difficultas est satis implexa. Dicimus tamen sententia... sunt non operari propter finem formaliter, sed materialiter tantum: quia non discernunt rationem boni propter se et propter aliud appetibile, nec proportionem mediorum ad talem percipiunt. ad hoc enim nimia est cognitio comparativa et discursiva, in cujus redditur ratio, quare hoc, potius quam illud appetatur: quae cognitio in brutis non datur; et si est aliqua rationalitas, seu materialis cognitio, recedatur. Multoties media aliqua ad finem conducentia eligere videntur: sed hoc faciunt instinctu quodam, nec media ista habent ad finem ordinare. sed illa tantum eligere videntur, quatenus vi fantasiae practice judicant hoc ipsis esse vitandum, aut prosequendum. ad illud quasi necessitate trahuntur. videatur de hac re D. Al. Feijo Tom. 3. Disc. 9.

Caput Ultimum.

De causis per accidens, nempe fato, fortuna, et Casu.

Fatum est inevitabilis causa rebus creatis, sive liberis, sive naturalibus delirium fuit Antiquorum. At in hoc sensu fatum est (inquit M. P. Augustinus) quisquis asserit dari fatum. hac quasi recta cogitatione: fatum sic ~~definiri~~ catholice definiri solet: ordinatio causarum secundarum ad effectus a Deo praevisos. haec tamen ordinatio active sumpta existit in mente Divina, et dicitur providentia; et prout est in ipsis causis a Deo ordinatis, dicitur fatum. Fortuna parum differt a casu. fortuna itaque accipi valet pro effectu, pro illius causa. unde causa fortuito operans, effectusque fortuitus fortuna nuncupatur. sicut qui terram fodiens thesaurum invenit effectus dicitur fortunatus, et ipse apellatur fortuna.

Casus sic definitur: causa efficiens per accidens in his quae raro contingunt sine electione. quod in irrationabilibus, sive ratione carentibus et sine electione operantibus dicitur casus, in rationalibus fortuna nuncupatur: semper tamen requiritur, quod respectu effectus tam casualis, quam fortuiti nulla praecedat cognitio ex parte causae. et hinc illud Arist. dictum: ubi magis de fortuna ibi minus de intellectu. unde simplices, et ignari communiter fortunati dicuntur. ~~Nota~~ ergo non inferes quod dum dicitur aliquid accidere fortuito, non intelligitur ita ut nulli subeat providentiae: ~~Divinae namque providentiae nihil~~ respectu namque Divinae providentiae nullus effectus est fortuitus sed ita ut effectus sit fortuitus, sive non praevisus ab agentibus inferioribus. De quo et de libero satis.

Liber Tertius Physicorum.

De Corpore naturali et continuo.

Principijs entis, sive corporis naalis tum intrinsecis, tum extrinsecis inspectis, de corpore, sive ente naali et continuo operosior succedit tractatio, tametsi omnis scholarum usus a Arist. ad sextum usq librum deferae illum. Est autem continuum quantitas, si ve corpus partes habens integrales nexu physico adinvicem unitas, et partes corporis huius: per quod differt a contiguo, quod solum habet immediationem loci absq nexu, et unione extremorum: ut dum duae manus se tangunt. Continuum tamen ex his composita partibus, in quas e divisibile: ideoq ejus divisibilitas exhibet e manifesta. sed scire quomodo divisio fieret; an in partes semper divisibiles usq in infinitum? an vero usq ad indivisibilia, et penitus simplicia? adhuc in tenebris latet etc.

Questio Unica.

An continuum ex punctis indivisibilibus, an ex partibus usque in infinitum divisibilibus componatur.

§. 1.

Praefixo titulo difficultati nullus Philosophorum se imparem fateri erubescit; et merito; cum nulla sit in tota Philosophia questio, quae maiora hominum tormenta pepererit. hic mortalium mentes miserrime caecutire erga ea, quae investigare praesumunt experientia monstrat: hic, inquam, undiq tenebrae, undiq mentis afflictio: plus enim ratio probare, quam intelligere valeat, plus objicit, quam dissolvere possit. Igitur labyrinthus in cujus recessibus ita latet veritas, ut ipsi aditum aperire fere omnino impossibile appareat. Non igitur aliunde petenda sunt merita, ut haec teneatur, aut illa deseratur opinio, nisi ex claritate; ideoq nullam velut certam seligere, sed tantum aliquam uti probabiliorem, minusq difficultatibus obnoxiam proponere conabor.

Pro aliquali tamen captu scire oportet, punctum dici, cujus pars e nulla. et e duplex, mathematicum scilicet, et physicum. 1mum e quod nullas adhuc ideales habet partes, in quas possit scindi divisibile. Physicum autem e quod nullas habet partes entitativas, in quas possit dividi. hoc tamen ita exponitur a Tosca, et caeteris Modernis, ut sit extensum, divisibileq virtualiter, seu equivalenter, quatenus equivalet minoribus et minoribus: a apud ipsos puncta inequalia sunt, et varie figurata. optime punctum physicum explicatur, per hoc quod sit minimum in linea physica. ita ut omnia puncta sint omnino equalia, et inextensa.

Partes constitutivae continui requisitum quadruplicis generis sunt, prout a diversis AA. assignantur: videlicet Aliquotae, Aliquantae, Pro=

portionales, et communicantes. Aliquotę sunt, quę aliquoties repetitę totum adeq=quant, ut palmus, q quater replicatus exhaurit ulnam. Aliquantę appellantr, quę sub multa repetitioe totum adequane. sic triplex palmus bis replicatus ulnam excedit, semel vero ulnam n̄ gquat: hęc tamen pars, n̄ pars sed agregatum ex partib. aliquotis dici debet. Proportionales dicuntr, quę ꝓportioe, seu divisioe in infinitum decrescunt. ut si palmus dividatr in duas medietates, et quęlibet istarum in alias duas, et sic in infinitum.

Communicantes, quę totalitr ab alijs partib. n̄ distinguuntr, sed potius habent aliqd cōmune cum illis: sic medietas primi palmi cum medietate secundi constituit unum palmum communicantem. His positis n̄ desunt, q asserant continuum ēē entitatem simplicem, ~~multid~~ i.e. nullas habentem partes actu realitr distas ante divisionem. sed audiendi n̄ sunt; quia ex separabilitate recte arguitr ad distionem. et insuper, quia Ds ante divisionem oēs continui partes actu numerare valet. Arist. expresse docet continuum ex partib. usq in infinitum divisibilib. coalescere, medijs tamen indivisibilib. copulatis.

Plures tamen, et n̄ infimę notę Arist. Peripatetici Cenone Stoicorum Principe duce contrarium docent sentiq. asserunt continuum componi ex solis indivisibilib. plurimis qdem, et a nobis innumerabilib. in quovis, l minimo corpore sensibili coram Deo tamen finito numero. Indivisibilia ista omnino gqualia, et minime extensa ponuntr a Peripateticis, qd cōprę ferentes Moderni dicunt hujusmodi puncta ēē mathematica. sed puncta Cenonis, et si omnino gqualia n̄ ēē mathematica, sed physica constat ex definioib. supra positis. et ait Duhamel absurdum ēē ~~a~~ Cenonem de punctis mathematicis, et extensis exponere. opinio Cenonis, quia clarius percipita, Aristotelicę prefertr. sit ergo

Assertio Prima. § 2.

Continuum n̄ componitr ex partib. usq in infinitum divisibilibus. suadetr raoe vulgari sed efficacissima: si continuum constituenetr ex partib. usq in infinitum divisibilib. foret actu, seu cathegorematice infinitum: hoc ~~atqui~~ ~~pote~~ absurdum etiam displicet adversarijs: g. pr. ma: si continuum constitueretr ex partib. usq in infinitum divisibilib. in grano sinapis v.g. ēēnt partes actu, et cathegorematice infinitę: g. pr. ant. innumeritudo partium actu distinctarum, et existentium, quę nulla successiva numeraoe, l ablatioe exhauriri posset ēēt actu, et cathegorematice infinita: ita se haberent partes illius grani continuum ex partib. constitutum usq in infinitum divisibilib. g.

Ma. patet nam infinitum in actu juxta Arist. ē cujus semper est aliqd extra accipere. pr. mi partes illę actu distę sunt, et existunt in grano, licet n̄ sint actu divisę, aut separatę: g. Urgetr: partes actu positę, quę licet successive extrahantr tota gternitate exhauriri nequeunt sunt cathegorematice infinitę: ita se haberent partes illius grani, ēēnt in tarde adequate distę, et licet casu Ds tota gternitate

successive extrahat numquam finita divisio: ergo

Huic rationi eiusque vi Adversarijs efficacissime respondent Aliqui ex divisibilitate partium sine fine nullatenus sequi infinitum in actu, seu cathegorematice: hoc enim est vel penes magnitudinem, vel penes numerum: penes magnitudinem (ajunt) nequit: partes namque proportionales, sive pluries repetitae non augent extensionem: (neque enim resultat maior extensio ex quatuor semipalmis, quam ex duobus palmis) ita minores, et minores sine fine infinitam extensionem facere non possunt. = Nec etiam sequitur penes numerum. Numerus enim resultat ex divisione continui: si igitur partes proportionales, etsi infinite divisibiles, non sint actu divisae, semper remanent dividendae; ac proinde non sequitur numerus adaequatus..

Sed a 1.º incipiendo contra eandem instauratur argumentum: in continuo Aristotelico dantur infinitae partes (sive proportionales vocentur, sive non) quarum aliae alijs additae maiorem faciunt extensionem: ergo faciunt extensionem infinitam, si tenet ratio responsionis. probatur antecedens: si ex quantitate palmari separetur prior semipalmus, et ex residuo fiat duplex medietas, quarum una priori affigatur semipalmo, extensio ejus absdubio augetur, similiter de ipso participet, sed sit ab ipso adaequate distincta: insuper, si ex alia residua medietate alia fiat divisio, et una pars addatur priori semipalmo jam aucto, novum addere augmentum: et sic deinceps ex parte residua sine fine. ergo partes illae facerent maiorem et maiorem extensionem ergo et infinitam dummodo addantur sine fine.

Secundum extremum solutionis ridiculum plane videtur: quis enim clare dicet quinque digitos manus non esse actu quinque, quia separati non sunt? Deinde: partes proportionales, licet numerum non constituant, sunt tamen juxta Aristotelicos realiter entitative adaequate distinctae[+]: vel ergo sunt infinitae multitudinis; vel finitae? si 1.um habemus intentum: si 2.um tandem finita divisio. Insuper: ex solutione ad summum sequitur non dari infinitum secundum numerum praedicamentalem, ergo solum supposita Arist. resultat ex divisione continui; et tamen non dari infinitum secundum numerum transcendentalem: quod sed hoc adhuc juxta adversarios repugnat: ergo prius assumptum: quaevis partes proportionales non sint actu divisae, sunt tamen unitates realiter distinctae, quarum semper aliquid remanet dividendum: sed numerus transcendentalis resultat ex unitatibus realiter distinctis: ergo si istae sint infinitae, daretur quod infinitum in actu secundum numerum transcendentalem.

[+] non enim sunt penetratae

Hac oppressi ratione Respondent Alij ex divisibilitate partium sine fine non sequi infinitum in actu: ad hoc enim nimis requiritur distinctio partium adaequata, quae sane non datur in continuo Aristotelico. namque partes proportionales includuntur in aliquotis, si istae determinatam, et finitam extensionem constituunt, nequeunt pariter illae infinitam constituere extensionem, et multitudinem, si non adaequate, sed inadaequate tantum distinguuntur ab aliquotis, in quibus communicant et pote in illis includi: hinc

concludunt solu͂ seq infinitu͂ in actu, si darentr partes aliquotæ infinitæ divi sibiles. atamen ꝯ solu͂ dantr plures partes proportionales. sive in; et minores sine fine, ad summu͂ sequtr infinitu͂ in potiâ.

~~En Ambages, qb' utuntr Aristotelici; ut nūc occurrant raoi, quæ utiq ñ infringitr tā multo, indigestoq verboꝝ aparatu. Impugnatr itaq 1° licet partes proportionales includantr in aliquotis, ñ vitatr, qd in continuo Aristotelico actu sint infinitæ partes realitr entitative distæ; sed partes infinitæ partes actu enti tative distæ ꝯstituere debent infinitu͂ in actu~~

En ambages, quas excogitarunt Aristotelici ut nūc occurrant raoi, quæ utiq ñ infringitr tam multo, indigestoq verboꝝ aparatu. Impugnatr itaq 1°: licet partes ꝓportionales inadequate tantu͂ distinguantr ab aliquotis, sive in eis includantr, ñ vitatr, ~~ñ vitatr~~ qd actu sint infinitæ partes realitr entitative distæ in continuo Aristotelico: sed infinitæ partes actu entitative distæ ꝯstituere debent infinitu͂ in actu: includens enī, et ꝯtinens nequit ee minus, quā inclusu͂, et ꝯtentu͂: g. ꝯtinuo intactu͂ relinquit raoē nr̄a probativa.

Ma. pr a paritate, qua passī utuntr Adversarij: qd ma homīs solū inade quate distinguatr ab hōne raoē alterius ꝯpartis, nempe Animæ, ñ tollit mag ee enti tatē realitr distā a fma: g qd infinitæ partes ꝓportionales distinguantr solu͂ realitr in adequate ab aliquotis, in qb' includuntr raoē aliaꝝ ꝯpartiu͂ in eadē parte aliquota in clusaꝝ, ñ tollit eas ee infinitas entitates actu realitr distas. 2°: quælibet pars aliquo ta palmus v.g. divisibilis ē in minores, et mi. sine fine: sed istæ partes sunt intra se adequate distæ, licet ñ distinguantr adequate a palmo, in quo includuntr: g in qualibet parte aliquota dantr infinitæ partes actu, seu numerus infi nitus partiu͂ sive istæ apellentr ꝓportionales, sive ñ. hoc enī solu͂ eniē disputare de voce.

Demq. oēs partes ꝓportionales sunt veræ, et realitr aliquotæ: g si juxta solnē ex infinitis partib' aliquotis sequeretr infinitu͂ in actu; hoc dabitr in ꝯtinuo. pr ans. Ulna v.g. divisibilis in semiulnas, hæc in duplicē palmu͂, pal mus in semipalmos, et sic deinceps: sed oēs istæ partes, singulæq eaꝝ sunt veræ, et realitr partes aliquotæ ulnæ: g prī (inquit Tosca) evidentr pr: pars ali quota ē, quæ aliquoties repetita exhauriunt totu͂: ita se habent oēs prædictæ partes ꝓportionales; Duæ nāq semiulnæ faciunt ulnā, palmus quater sumptus, et semipal mus octo repetitus, &a. exhauriunt ulnā g. ab alijs impugnaoib' abstineo, quia obviæ sunt, et dicta solvitr perpendenti.

Assertio Secunda § 3.

Probabilius videtr ꝯtinuu͂ ꝯponi ~~ex indivisibilib'~~ ex indivisibilib' physicis. ꝯstat ex dictis nā si ñ ꝯstituitr ex partib' sine fine divisibilib' restat ut ꝯstet ex punctis physicis, nā matematica ꝯpote a mā sensibili, et reali abstrahentia ꝯmuni trad centr ut inquit Tosca. præter has tamen negativas raoes suadetr alijs positi

Insuper pr. assertio alia eficacissima raoē: si ꝯtinuu͂ ꝯponeretr ex partib' usq in infinitu͂ di visibilib' repugnaret motus localis: ꝯtrariu͂ testatr experientia: g pr ma: punctu͂ quod mo bile pertransiret alīqd ꝯpatiu͂ determinatu͂ pertransire deberet prius ꝯpatij medietatē, et ante hanc medietatē prius medietatē, et sic sine fine: g nunquā incipe ret motus, quā infini tu͂ pertransire ñ potest. ex argtu͂ Zenonis, qd insolubile fatetr Arist:

va: ~~At~~ Linea (idq intellige de alia quantitate) solis punctis indivisibilibus terminatur: q ex solis illis componitur pr ans: in linea unum punctum succedit immediate post aliud: q pr ans: in qualibet linea extremitate est adhuc juxta Aristotelicos unum punctum indivisibile, et sic linea maneat intrinsece terminata, sed ad hoc indivisibile immediate succedit aliud: q.

Pr. ans: potest Deus auferre ex linea solum punctum terminativum (quonam in hoc repugnantia?) sed tunc casus linea manere intrinsece terminata, et non nisi per punctum indivisibile ut fateri debent adversarij: q. explicatur: Ideo juxta Aristotelicos adsunt puncta terminativa, quia si linea terminaretur a parte, ob hanc divisibilis sine fine, linea nullum haberet terminum ultimum: unde nulla pars juxta ipsos immediate succedit alteri, sed inter partem, et partem datur indivisibile continuativum: sed ex hoc infertur, quod unum indivisibile immediate succedat post aliud: q.

Pr mi: divisa linea in duplices partes aliquotas, utraque pars remanere intrinsece terminata; sed pars juxta adversarios non potest intrinsece terminari nisi per indivisibile: q unum punctum indivisibile immediate succedit post aliud: alioquin una pars, et non alia habebit ut tale indivisibile illud, quod antea erat solum partis continuativum. Continenta igitur, sive invicem succedunt immediate in utraque parte continuativa. Continuum ex solis illis componitur. Patet quoque quod quis credet ipsum Deum ab solutione indivisibilia: q. ex solis illis componitur. Patet quoque quod quis credet ipsum Deum absolute non posse illius lineae divisionem; hoc autem sequitur si continuum ex solis indivisibilibus fingitur non esse: q.

Nonnullis solet assertio nostra argumentis ex Mathesi desumptis suo deni: ab illis tamen abstinendum multo censui; ingenue namque fateor me ab illa subtilissima facultate alienum, et dum nos instruere intendo foras in barathrum confusionis me inducam: hoc unum scire sufficiat Aristoteli, Amicus dentis demonstrationibus mathematicis oppugnari: unde ipsi initio laborare narrat, ipsi vacillare adversar. Nihilominus, quae ab Aristotelicis adducuntur, ne illarum omni novitate succumbatis, immediatis adducam, et illis adaptabo solutionem, quam adhibere dentis nostrae DD.

Selectiora argumenta enodantur. § 1

Argues 1°. Indivisibile additum indivisibili non facit ~~maius~~, et extensum: sed omne constituens maius, et extensum: q. non componitur ex solis indivisibilibus. Ma. ut principium maxime notum, ipsi saltem ut axioma communiter receptum venerari debet. Nihilominus pr: Indivisibile additum indivisibili, illud tangere secundum se totum: juxta illud: Indivisibile aut totum, aut nihil attingitur: sed quae se tangunt secundum se tota non faciunt ~~maius~~ et extensum, imo penetrantur: q. pr mi: quae penetrant est status duorum secundum se tota: quae si indivisibilia tangunt secundum se tota, penetrantur: q non faciunt extensum: q. In hoc argumento, quo Aristotelici gloriantur se de nostro dicendi modo victoriam reportasse. Sed ut mihi videtur longe probabiliorem, et clariorem solutionem habet, eam quam argumento supra facto respondere.

Itaq infra nego ma. quin obstet ~~gtia~~ Authoritas, et antiquitas. siqd hoc entyme mate evidenter arguitur falsitatis: Indivisibile additum indivisibili facit divisibile: g maius, et extensum. unde ad probaog. dist ma: aliud tangeret secundum se totum per intromissiog, vel intraneitatem unius in alio nego ma: per purag juxta positiog, et stimitatem seclo ma: ~~gtia~~ distanti nego sq: fateor itaq indivisibile additum indivisibili ipsum tangere quoad totam entitatem, quae utpote indivisibilis nullas intrinsecas habeat partes. quin ex hoc utrumq inferatur penetratio, sive quod unum sit intra locum alterius ut exigit penetratio. utrumq enim solum forseret in loco immediato, et indivisibili, sive unum post aliud.

Ex quo unice infertur debet indivisibile habere quasi latera extrinseca, diversas scilicet correspondentias ad mundi plagas: quae itaq non obstant puncti indivisibilitati, sed tantum innuunt, quod unum possit locari a dextris aliud a sinistris. quod eo maxime evincitur, quod unumquodq indivisibile debeat habeat distantiam ad illud punctum fixum reale, l imaginarium, in quo stat loci diversitas, ut infra videbimus. Doctrina haec admitti debet ab Aristotelicis: nam punctum duplicis partis stimativum secundum se totum tangitur ab utraq parte juxta illud ab eis decantatum: indivisibile aut totum, aut nihil attingitur.

Et tamen non neutra penetrata, nec est in loco adhuc inadequato utriusq partis: alias haberet est in duplici loco; nec insuper est in loco alterutrius alicunde non stimuaret partes; sed solum est (juxta ipsos) in loco indivisibili mediante intra utramq partem, et sic absq penetratione stimat partes. Praeterea punctum terminativum hujusce secundum se totum tangit partem hujus, et tamen non penetrata cum aliquo inadequato parte, alias totum hujus non terminaret. g. tenet solutio, et argumentum urgentissime regeritur in ipsos. ex his ergo stat ad ultimam probaog. ~~penetrao~~ enim solum est intromissio unius in loco alterius, sive correspondentia eadem ad unum punctum fixum, quod non evenit in duplici indivisibili tacto secundum se totum.

Replicabis: corpus extensum aliud tangens secundum se totum seu penetratum: g apari unum indivisibile aliud tangens secundum se totum seu penetrat. = Disparitas nego sq. Disparitas stat in eo, quod corpus extensum, cum habeat partes, nequit aliud tangere secundum se totum, quin partes priores illius perveniant usq ad posteriores corporis tacti: ad quod necessario est intromissio, et penetratio unius ratio: cujus contrarium accidit in puncto indivisibili, utpote nullas habens partes: = sed dices: ~~quod secundum se totum~~ quod est alteri unitum secundum se totum, non est solum unitum penes extremitatem: g. ipso penetrata, subindeq non facit extensiog.

Dcesso ante de corpore quanto ~~ppa~~ insuper dicta: dist. de indivisibili: quod est unitum secundum se totum per intromissiog, sive intraneitatem seclo ans: per purag stimatiog nego ans, et sq. Indivisibile itaq ita realiter unitur ratio. ut illud tangat secundum se totum quoad se, sed est loco tantum immediato, quod sufficit ut dicatur unitum ratio penes extremitates non quasi intrinsecas. sed extrinsecas, nimpe penes latus extrinsecum a dextris

vg. quin ex hoc sequatr utriusq penetrao: hoc enj ultra stactj totalē requirit intromi= ssionis in alio. ut ūo patet in puncto stimativo, qd secundū se totū unitr ūtrāq parte, et tamen datr unio penes extremitatē tantū n̄ alia raoē, nisi quia n̄ intromittitr in partib: nec in eodē loco existit ulla.

Insurges: si indivisibile ~~tangatr~~ A. tangatr ex uno latere ab indivisibili B, et ex alio ab indivisibili C.; indivisibile A. tangeretr in suo loco ab indivisibili B, et C.: g. erunt in eodē loco, ergo penetrantr. Accedit, qd B. et C. n̄ distarent nisi per distantiā indivisibilē, quae n̄ ~~datur~~ tollit penetraoē. Difficultas replica quidē ex dictis tamen solvenda ex qb. dicimus, qd ut indivisibile A. tangatr in suo loco ab utroq latere, n̄ regtr, qd B. et C. intromittantr in loco indivisibilis A.; sed sufficit, qd sint in locis indivisibilib immediatis. neq inter B. et C. vere datr locus rea lis, ex indivisibilis, q merito dici debet distantia, quę quis n̄ habeat tractū exten sionis, quoad, sensus, et per hoc patet ad alia.

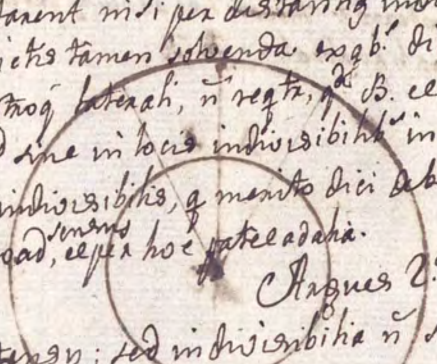

Argues 2o. Ipotius in dicta replicabis: ex n̄ extensis n̄ fit extensum; sed indivisibilia n̄ sunt extensa: g. ex illis n̄ fit extensum. g. nec stimuū= Dist. ma ex n̄ extensis nec ut quo, nec ut quod secdo ma. ut quod praecise nego ma: quia hae indivisibilia sibita, et unsc, sive sigillatū accepta in extensa sine ex divisibilia; sunt tamen 1a elementa extensionis, et divisibilitatis: atq. inivig ex divisibilia; sunt tamen 1a elementa extensionis, et divisibile. ad modū quo ex spectata ex hoc, tilllo latere ~~extensionis~~ faciunt extensum, et divisibile. ad modū quo ex n̄ numeris fit numerus; ex n̄ mixtis mixtum; quia ~~utrum~~ spectant partib. ut copu lata, n̄ vero sigillatū, et seorsū a cęteris. Videatr W. Ill. feijo. Tom. 5 epist. 7 ex quo deduximus utroq tū hujus quē praecedentis argti.

Hic etiā oppon solet, qd in concilio ~~Constantiensi~~ sess. 5 inter ppositioes Wicleff. invenitr sentia Zenonis (quē amplectimur) cum hac censura: est error in Philosophia: g. opinio Zenonis erronea censetr ~~in~~ hac censura a Concilio. g propugnanda n̄ ē a Philosophis ortodoxis. = Negatr ~~co~~ cqtia: Censu ra neqq illa probata n̄ fuit a concilio, sed ab illius Promotore Henrico de Pixo, ~~canonico cantuarien~~ 2i forsq accerrime addicto Aristotelis opinioni; ideoq porro illa minime reperitr inter er= res Joannis Wicleff, et Joannis Hus, quos refert et Damnat Martinus V. hujus Concilij confirmator.

Unde censura illa n̄ invenitr in Actis authenticis concilij, sed in vitiato quodā codice cujusdā canonici coloniensis, quē edi tioē t ipse Typographus mendosā eē fatetr. Videatr ~~Card~~ E. Card. de Aguir re Disp. 34 sec. 1 num.o 7, q quevis utrāq doceat opinioē ab hac censura ūq vindicat. Advertr tamen, qd SS. PP. precipue D. Thas ~~contra~~ opinioē Arist otelis supponunt; et eorū Authoritates nobis objiciunt Adversarij. Admi tte illas, et postea dic, qd SS PP. n̄ loquuntr ex ppria mente; sed unice ex illa ten tia ut probati aliud deducere tentant, arguto ut dicitr ad hominē, adversus Philoso phos illā sectantes. ut passim invenies in Dha. expaatia

Aliae difficultates solvuntur §5

Expeditis aliquantum argumentis, quibus Aristotelici nostram oppugnant sententiam, ad alia gradum fa-
cimus, ex Mathesi deducta. Obiicitur itaque 1°: si continuum componeretur ex punctis indivisibi-
libus, peripheria circuli interioris, nempe A. tot constaret punctis, ac peripheria circuli exte-
rioris concentrici: nempe B. et tamen hic sit duplo maior illo: hoc incredibile apparet. Probatur
prima assumptio: Nam a quolibet puncto circuli exterioris potest duci linea recta ad centrum
nempe C. (ut demonstrat Euclides) quae quidem linea nequeunt in unum coire punctum quin
ad centrum perveniant, sed quaelibet transire debet per unum punctum ut demonstrat Mathe-
sis: ergo circulus interior tot constabit punctis ac exterior. Videtur hoc ad oculum patet in sequenti
figura. Idem argumentum fit de lineis lateralibus et diagonali quadrati.

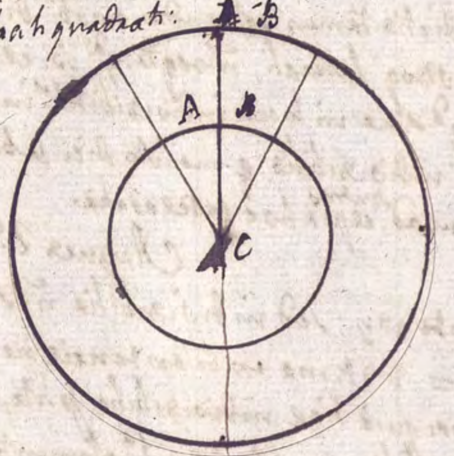

En argumentum quo saepe itaque oppugnatur opinio nostra si ponatur quod circulus exterior
habeat 80 partes aliquotas, et quod interior habeat 40. licet omnino aequales, idem sequer-
etur absurdum ut reflectenti constabit. Pro aliquali tamen solutionis captu scire oportet Mathe-
maticos in multotiens entitatem minimam, imo indivisibilem, prohibito considerare indi-
visibilem sine fine. Nec potentia (inquit Tosca) fingit, aut falsita ita cogitans, neque
ita se habere continuum asserit, sed abstrahit ab eo, quod physice, et realiter est. Ex adverso
enim quantitatem revera divisibilem, praecipue considerat Mathesis ex punctis indivisibi-
le; ab illa divisibilitate abstrahat, et solum considerat quantitatem ut subiectum imaginationi.

Caeterum communiter dicitur mathematicum abstrahere a quanti-
tate sensibili, non vero imaginabili sive arbitraria: hoc enim sufficit ad suas demonstrationes,
quae hypothetice sunt perficiendas. Igitur quaelibet molecula dicta mathematice punc-
tum indivisibile, aut quaecumque libet possunt tali subiectae praecisioni. ~~Hinc ad argumentum negatur
sequela si de punctis indivisibilibus physicis sermo sit, quin obstet ad argumentum probans~~ ~~Unde
mutaret Euclidis de punctis mathematicis procedunt: sive~~) Hinc ad argumentum dia-
mus optimum quidem esse si procedat de punctis mathematicis; de punctis vero physicis non ita
rae, imo negata possibilitas tot linearum a circumferentia ad centrum; quin cito coeant, prim-
rae neque segmentum proinde habeant. Ideoque non sequitur quod circulus minor tot constet punctis
physicis quot maior. Quodlibet enim punctum circuli maioris, plurimis correspondet maioris
enti punctis.

Hinc clare liquet, quam intempestive adducantur argumenta mathematica
ad constituendum continui stabiliendum. Et optime advertit Illustrissimus Feijoo, loco citato, et Duhamel

Hinc patet solutio ad ea, quae obiici solent de diagonali quadrati et aliis ex Mathesi desumptis.

t. 4 Ph. tract. 2. cap. 3. ubi plura observat ex P. Dechales. et 1° insigne confundi puncta matematica cum Zenonicis. Deinde: demonstrationes mathematicas nullatenus favere opinioni non Zenonisticae: Mathesis namque demonstrat aliquas lineas esse incommensurabiles, sive vigini infinitum divisibiles. Nec similiter Aristotelicis; quia Mathesis etiam demonstrat circulum a recta linea, et planum a globo supra illud ~~rotante~~ successive moto tantum a solo puncto tangi: ex quo habentur omnia alia argumenta, quae videri possunt apud R. Alt. Feijo in hoc tomo.

Opponens ultimo: omnis linea divisibilis est in partes aequales ut demonstrat Euclides. Sed ita: sicuti nostra sententia: linea enim constans ex punctis imparibus non est divisibilis in partes aequales: ergo. Distinguo majorem: est divisibilis mathematice, concedo majorem; physice nego majorem et nego consequentiam et [illegible]; quia divisio mathematica est tantum divisio per considerationem abstractivam, et prout sic omnis linea divisibilis est in partes aequales: cum Mathesis nullam consideret lineam, cujus sub duplum non sit imaginatione designabile: secus tamen accidit in divisione physica: haec enim exigit quod unum extremum realiter separetur ab alio. Vel dic: lineam esse divisibilem in duas medietates aequales sensibiliter, et quoad nos, non ~~vero physice, et coram Deo~~ quo sensu procedit demonstratio Euclides, non vero physice et realiter, sive coram Deo.

Pro complemento quaeri solet qua unione partes continui jungantur, et quinam sit terminus magnitudinis, et parvitatis? circa primum breviter dico: indivisibilia sese ipsis immediate uniri absque nexu aliquo dicto: hoc namque sublato stare [illegible] tam arcte ~~non~~ intersese nectuntur indivisibilia, ut nulla divisio ~~vel~~ scissura ad sensum appareat. ut patet in ligno lapide etc. quae continua dicuntur: metalla vero diversi generis quae tamen adhaerere [illegible] non continua, sed contigua dicuntur; et consistunt hae de lignis per artem constructis. Nec ad hoc requiritur quod mutuis hamis inter se nectantur, ut placet Modernis, tametsi ipse concedam rem ita se habere in partibus magnitudinis.

Circa 2um scire oportet terminum magnitudinis, sicut et parvitatis in duplici esse differentia: alius enim intrinsecus, extrinsecus alter. Terminus intrinsecus magnitudinis dicitur maximum quod sic. et est ille, ad quem res ultimo pervenire valet, sub propria conservari salva ejus natura. Terminus extrinsecus est ille ad quem res pervenire non valet, quin destruatur, et dicitur maximum quod non. Terminus intrinsecus parvitatis est ille ad quem res pervenire valet quin destruatur, et appellatur minimum quod sic. Terminus vero extrinsecus est ille ad quem res pervenire non valet sub propria manens natura, et dicitur minimum quod non.

Quibus positis quamvis difficile appareat designare nostrum intrinsecos, quae extrinsecos magnitudinis et parvitatis firmissime tenendum similiter rei naturali competere, et quod de specie humana disserte affirmat D. Thomas 2° de Anima lect. 8 per haec verba: est aliqua quantitas ita magna ultra quam species humana non porrigitur; et aliqua tam parva ultra quam homo non invenitur. Deinde constat ex eo, quod quaelibet res exigit ad sui naturalem conservationem quantitatem determinatam, et aptas, ad et operationes sibi naturales exercendas. et quis in dubium revocabit dari posse quantitatem adeo magnam, vel parvam in aliqua natura, quae ad similes operationes non sit accomodata?

[Margin:] Unum itaque indivisibile unitur alteri solum per extremitates extrinsecas, quia cum obstet [illegible] corpore impenetrabile sit, non permittit alteri ingredi in suo loco, sed e loco tantum immediato unitur cum alio. quomodo autem indivisibilia tam arcte a natura nectantur difficile est explicatu; intuitu mens percipit hoc fieri a natura certis actionibus ad id destinatis. Licet [illegible] [illegible] Auctor in poste H4, Modernis etiam in ipsis plura invenies. Lecturus gaudeat cum hoc de hoc libro.

Liber Quartus Physicorum

De corpore naturali ut locato;

Ubi de Pleno, et Vacuo.

Locus communiter definitur ex Arist. : extrema superficies corporis ambientis, immobilis, prima. id est proxima, ~~immediata~~, seu contigua corpori contento, quatenus immobilis. sic immediata superficies aeris globum terraqueum ambientis, locus est hujus globi. Unde ad rationem loci duo maxime desiderantur: equalitas scilicet cum corpore locato per modum continentis, et contenti; et immobilitas. At quo modo locus sit immobilis explicatu difficile apparet. passim namque mutatur superficies immediata aeris ambientis turrim, et aquae fluentis rupem in medio maris et tamen in eodem loco manere quisque videt. sic etiam ubi vas aqua plenum alio transfertur non vas tantum, sed etiam aqua locum mutat, servata eadem superficie.

Dicendum tamen superficiem corporis ambientis immobilem constitui per suum ubi, seu intrinsecum ubicationem, (de quo statim) per quem corpus taliter correspondet huic parti spatii imaginarii, ut ubicatio haec incapax sit alio migrare. Unde licet superficies corporis ambientis, sive continentis materialiter, et specificative sumpta sit mobilis, formaliter tamen, nempe prout talem habet ubicationem, seu correspondentiam ad spatium imaginarium, ~~immobilis~~ fit, et dicitur immobilis, et per hoc patet ad rationes dubitandi.

Quod ut clarius percipiatis, scire oportet duplex distingui spatium reale scilicet, et imaginarium. Spatium reale quantitas est actualiter extensa alicujus corporis, quatenus certo modo fixa. Spatium vero imaginarium est inanitas illa immobilis, interminata, quam imaginamur ante rerum creationem praecessisse aptam, ut in ea extenderetur mundus corporeus, et nunc ab ipso mundo magna ex parte occupari. sic tamen ut extra caelum empyreum protendatur inanitas illa sine fine et locum relinquat multis aliis mundis fabricandis. ~~Spatium itaque hoc omni corpore pag~~ ~~carens concipimus atque~~ adeo vacuum et inane imaginamur, ~~et spatium imaginarium vocamus~~

Spatium itaque hoc omni corpore praecisum concipimus: atque adeo vacuum et innane imaginamur, et imaginarium vocamus. in eo tamen certas rerum distantias apprehendimus, ac dimensiones perinde, ac si esset spatium reale.* Insuper sciendum est, praeter locum ab Arist. definitum, qui extrinsecus dicitur, dari etiam alium, qui ~~intrinsecus~~ ~~locus dicitur~~ cujusque rei magis proprius, qui appellatur locus intrinsecus, atque ubi, ubicatio, et praesentia rei. et est proprie ille, qui perfecte adequatur, et deservit motui locali. Ipsum Deus potest rem servare in vacuo, res nec in loco extrinseco, ~~ut patet~~; et tamen locata maneret, et posset mutare locum: ergo praeter locum extrinsecum, datur intrinsecus. Idem ~~fiam~~ evenit ita in diversa superficie loci empyrei

*~~Hec tamen est etiam fictum: sed illud concipimus capacitate corporis recipiendi sive spatium imaginarium plena distant quam reali siue hoc pabulum habere existente.~~

Patet, nq si D. (ut potest) rq aliqug servaret in vacuo, in loco extrinseco n̄ ect, et i evidens; et tamen vere locata maneret, tq quia n̄ ect nullibi: tq etiq quia posset mutare locq &c.: q̄ praeter locq extrinsecq, quem antea habebat, aliq etiq simul, a quo remanet, habebat intrinsecq: quem qdq dicimus ubi, sive ubicaoq; cujus effectus fatis i rq determinate ostituere potius hic, quq alibi, seu in hoc loco prae illo. = Quod ut amplius innotescat; quaeres quid sit rq determinate ostituere hic, et n̄ alibi? hoc enq intellecto intelligitr etiq locus intrinsecus rei, sive immobilitas ppria loci.

Recepta satis explicao tenet ubicaoq rq determinare, quatenus fundat tantq praecise distantiq, aut indistantiq, tq ab aliis reb[9], tq etiq relate ad puncta fixa, v.g. hic ad centrq, et polos Mundi: sed displicet explicao: tq quia idq potius sq habet ubicaoq, de qua idq quaeritr. tq etiq quia ubicao mea minime pendet a polis Mundi; me nqq paritr ostituere hic, et n̄ alibi, etiq si solus existerem, oia alia re annihilata. Nec etiq placet recursus aliorq ad immensitatq Dei: facilius enq percipitr rq ee in hoc loco prq illo, quq certae immensitatis parti respondere.

Unde ostr ad dicta censeo apprehensq immobilitatq spatiq imaginarij sufficere ad immobilitatq loci explicandq: atqadeo hoc qd e rq ee determinate hic, et n̄ alibi, aptius explicari per hoc, qd correspondeat determinatae parti spatij imaginarij, sive per spatiq qd occupat. Ostat: tq immobilitas ad raoq loci idcirco admittitr, ut rerq distantias, motuq quantitates, et alias, quae a loco pendent, affectiones perspectas habeamus, quae sane a nobis cognosci determinate n̄ possunt, nisi fixos, et immobiles praestituamus tros, in qb. res ipsq ostitutae scipiantr; sed eos tros imaginarie defigimus in spatio, qd unqqq corpus occupat, dq mens res in certa distantia inspicit: q.

Praeterea; dq dicimus rq ee in hoc, l illo loco, et parq, l multq distare ab alia &c. revera scipimus, quasi ect qddq spatiq quaquaversq diffusq sine fine, permanens, immobile, et invariabile, in quo oia sunt mobilia, et in quo oes perficiantr motus, et hoc spatiq imaginariq vocamus; et eo ipso immutabiles in hoc spatio distantiarq tros ~~mente~~ cogitaoe defigimus, id est quasi infixi esset attendimus: nq sicut Geometra per abstractq mensuraq sua theoremata demonstrat, ita sufficit Phō tros locorq habere solq mente, et in abstracto defixos: q. ~~explicao hoc captu facilis, et modo apprehendendi, et loquendi ~~~~.~~

Explicao hoc facile percipitr: et modo apprehendendi, et loquendi ~~~ vulgo tr. unde immobilitas loci per spatiq imaginariq n̄ a vulgo tantq, sed etiq a bpsis Phis, q ostraniq sentiunt, omnino scipitr: ideoq necesse n̄ e ad polos mundi, aut ad immensitatq Dei ~~refugere~~ confugere. ~~De~~ his nullo modo cogitemus, ubi rq loco moveri quiescere, aut alteri proximq ee decernimus. Nec tamen negaverim, qd praeter tros imaginarios sint etiq poli reales mundi, et terrae centrq specificativq extrinsecq, et quoad nos, ut dq dicitr navq ee in hoc, l illo gradu longitudinis, et latitudinis.

Sciendu tamen e, spatiu q̃ vnaquodq occupari scipitur, esto imaginariu ē, minime esse-
tiu: 2 re vera scipiamus illud, ut capacitate corporis excipiendi; sive ut aliqd impotentia
dictis collige duplex dari ubi, sicut duplex datur locus: aliud extrinsecum, et ē respec
tus, sive relatio corporis ad superficiem illud ambientem: alteru vero intrinsecu, et ē ordo
corporis ad illud spatium imaginarium, q̃ occupat, et qd immobile scipitur, ut dictum manet. exquo in
fertur ubi nihil positivum addere rei ipsi, quae ē in loco, sed unice motao quandam ut dixi
mus dum de relatione: in quo casu q̃ res in spatio sibi aequali, et immobili ē, omni modo
positivo sublato eniē qde in loco, sive locata manebit. ideoq requiritur dumq simul
tas, sive servitur ubi positivē ē.

Quaestio Prima

An duo corpora quanta possint esse simul in eodem loco, seu penetrari? §1

Pro certo supponitur in praesenti duplex corpus quantum praelitur penetrari non pos-
se, maxime si unumquodq peculiari gaudeat quantitate: experientia siquidem constat alte-
rum ab altero semper trudi, eabeoq expelli loco. De potentia vero Dei absoluta omnia cor-
pora penetrari posse censent scholastici oēs tum in Phia, tum in Theologia, uno ex-
cepto, Durando scilicet, q rem problematice versat; licet in ea exponenda non mo
dicum exhibeat specimen religiosae humilitatis. ~~Calvinistae~~ Heretici autem pro
sertim calvinistae, ~~[illegible]~~ pertinacitur ostendunt duo corpora nec divinitus pe-
netrari posse, ut hinc negent veram, et realem praesentiam corporis Xsti in quovis tanto
Hostiae fragmento ē

Assertio Una. §2.

Duo corpora dicta quantitate praedita divinitus penetrari possunt. Suadetur
ut 1º argto suprafacto: nempe quia nulla ~~repugnantia~~ intrinseca repugnantia apparet ad
negandum: g: Deinde: Potest divinitus impediri effectus secundarius pro, ma-
nente ipsa pra quoad effectum primarium; sed impenetrabilitas, sive expulsio alterius
corporis ē effectus secundarius quantitatis: g. Ma: constat ex eo q̃ effectus secundarius
non essentialem, sed naturalem tantum connexionem habet 2 pra: et min: ex dictis in metaphia dum de quan
titate. urgetur: impenetrabilitas sequitur ad extensionem localem; sed hanc defacto
impedit Ds. in Eucharistia: g et illam potest ab solute impedire.

Probatur quoque necdum de possibili, sed defacto divinitus adfuisse pe-
netrationem evincitur ex sacrae paginae testimoniis, ubi dicitur Xpstum Dnm in lucem pro-
diisse illaesa virginei claustri integritate, egressum fuisse ē clauso sepulchro,
introiisse ad discipulos 2 fores eent clausae, atq caelos penetrasse: at haec omnia
absolute repugnant absq penetratione: g. Scio Durandum his plures adhibere solu
oēs, quas sacris interpretibus impugnandas relinquere consulto censeo, eo l maxi
me, quia nonnullae piae, et castas juvenum aures offendere possunt.

Solvuntur argumenta §. 3.

Argues 1°: efectus fals suo nequit impediri existente fia: sed impenetrabilitas e efectus fals quantitatis: g.– Dist. ma: efectus fals primarius scedo ma: secundarius nego ma: Impenetrabilitas auts soly e efectus secundarius, ut sedat exstaphá = Explicabis: Impenetrabilitas e efectus secundarius negativus; sed hic nec divinitus auferri potest manente estia: g. 2°. Quantitas e estialits impenetrabilis: g. = Ad 1m nego ma: Impenetrabilitas enj sita e in quedg vi positiva, incujus vna quantitas alteri naalits resistie, et impedit ne in yus ingrediatz loco; quin obree g9 tris negativis explicetz, ut patet in subsistia, et immensitate Dei.

Ad 2m: dist. ans: estialits impenetrabilis radicalits scedo ans; fals nego ans: exquo soly segtz manere impenetrabilitatz radicatz, sublata fali = sed dices: De rave quantitatis e habere partes extra partes; sed pars penetrata s alia, n est extra, sed intra aliq: g. = Respondeo, qd licet quantitas naalits exigat habere partes extra partes, tg in ordine ad se, quq in ordine ad locy in tamen estialits. ut patet in sacram.to Eucharistiæ, ubi salvata estia quantitatis corporis xpti Dni, quin partes sint extra partes in ordine ad locy. ○ Dicta intelligenda de quantitate permanenti; exquo inferes duas partes spaii penetrari n posse.

Questio Secunda

Utrum Idem numero Corpus possit divinitus esse circumscriptive in duplici loco?

§ 1

Cuy quodlibet corpus a suo adequatz, et cpprehendatz loco, velut canon philosofij e, n posse naalits et in duplici loco. dubitatz tamen an id fieri divinitus possit? procujus facili captu: triplex assignatz modus existendi in loco. 1° immense, seu indefinite, q modus soly cuenit Deo, q rave suq immensitatis e vbiq, nullig potest definiri spatijs, aut locis circumscribi. 2° definitive: quo res itae in toto spatio, ut tota etiq sit in quovis spatij puncto. et hic modus cuenit Animæ rati, et Angelis. Adhoc genus reducits presentia corporis xpti Dni in Eucharistia; atqadeo presentia definitiva apellari solet.

Atamen, quia existia corporis xpti Dni sub speciebs eucharisticis hoc habet singulare, nempe, qd n perinde ac angelica ad vny locy sit limitata, sed insuper multiplicata in pluribs ac plurib hostijs sacratis: idcirco speciali titulo presentia sacramentalis apellatz. 3° e modus existendi circumscriptive, sive s extensioe inordine ad locy: quo, nempe, corpus ita e in toto loco, ut quodlibet pars correspondeat parti loci, et neutra sit in loco alterius. de hac g. presentia procedit unice dubiy, cujus pars qd negative resolvunt Immunitz Recte pptz Dominicq soto. afirmative vo Scotistæ et Jesuitæ gbs se.

Assertio 2da. § 2.

Idem numero corpus potest divinitus esse simul circumscriptive in pluribus locis. Assertio probari potest argumento supra facto: nempe quia nulla in eo demonstrata contradictio, ut patebit ex solutione argumentorum, quibus omnipotentiae Dei humana contradicit infirmitas. Deinde suadetur ratione: sicut corpus Christi Domini, (ut fides docet) praeter praesentiam circumscriptivam, quam habet in caelo plures definitivas admittit in Venerabili Altaris sacramento: ergo poterit plures etiam circumscriptivas simul admittere. Probatur consequentia: si praesentia circumscriptiva non excludit aliam definitivam, illa non ita limitat corpus ad unum locum, ut essentialiter excludat corpus alibi simul praesens fieri vere, ac proprie: ergo poterit esse alibi, sicut definitive ita circumscriptive. Explicatur: Magis proportionata est corpori quanto praesentia circumscriptiva, quam definitiva: illa enim connaturalis est corpori; atque adeo plures habere potest successive: ista vero est supernaturalis corpori, et hoc multum naturaliter nec successive posset habere: ergo etc. Confirmatur: praesentia circumscriptiva nec titulo similitudinis, nec titulo adaequationis excludit essentialiter aliam: ergo nullo ex capite. Probatur antecedens: non titulo similitudinis, alioquin una praesentia sacramentalis aliam similem excluderet, quod est plusquam falsum: non titulo adaequationis; nam eodem titulo deberet etiam excludere aliam diversi generis, nempe sacramentalem, per hanc enim vere ponitur corpus Christi extra locum adaequatum: siquidem vere, ac proprie totum sit in caelo, et totum in sacramento: ergo.

Urgetur: corpus esse circumscriptive in loco essentialiter negat, quod sit extra positive, sed tantum quod sit extra negative, videlicet prout significat non esse intra: ergo poterit corpus simul esse circumscriptive intra, et extra locum adaequatum positive. Probatur antecedens: una praesentia sacramentalis etiam negat corpus Christi esse extra privative, id est, prout significat non esse intra; et tamen non negat absolute esse positive extra sive sacramentaliter in alia hostia consecrata, sive circumscriptive in caelo: ut fide sanctum est: ergo quaerit.

Denique ~~[illegible]~~ impugnatur simul quaedam responsio: vel repugnantia, quam assignant Adversarii ad bilocationem circumscriptivam oritur absolute ex conceptu bilocationis ejusdem corporis; vel ex modo existendi in loco? Primum falsitatis arguitur existentia corporis Christi in caelo, et in sacramento. Secundum est petitio principii: Nam si absolute non est contra naturam loci, quod corpus intra illum contentum possit esse simul extra illum, nec contra naturam erit, quod tale corpus simul ab alio circumscribatur loco, vel unde oppositum probabitur? etc. —

Paritas multiplicis praesentiae sacramentalis, in qua vim adversariorum argumenta validissime instantur, eorum ingenia in effugio excogitando acriter exercitat: plausibilis tamen responsio asserit praesentiam sacramentalem multiplicari posse, quia multiplicata ratio formalis illius, conversio scilicet substantiae panis in corpus Christi. Enim vero ratio formalis praesentiae circumscriptivae est quantitas, unde hac immultiplicata, nec illa poterit divinitus multiplicari. = Sed contra est: immultiplicata conversione multipli-

cata praesentia sacramentalis: g solùm falso nititr fundamento. probans: unica existente in eadem consecrata hostia: et tamen hostia in plura fragmenta divisa multiplicantr praesentiae definitivae: g. –

Si vero dicant Adversarij consecrationis virtualiter multiplicari, cum esse nos dicere non possumus multiplicari virtualiter quantitatem corporis circumscriptive locato? Deinde: solùm voluntarie supponit quantitatem esse rationem falsi praesentiae circumscriptive, quod numquam probabunt Hostes. et sic ostendo: si quantitas esset ratio formalis praesentiae circumscriptive, non daretr vera quantitas absque tali praesentia; cum non possit dari forma absque suo effectu formali primario; sed hoc est aperte falsum, quia juxta omnes datur vera quantitas corporis Christi Domini in Eucharistia absque praesentia circumscriptiva: g. Itaque quantitas non utcumque sed solum prout reduplicative connotat locum est ratio formalis praesentiae circumscriptivae. atque adeo haec effectus est extrinsecus illius.

Haec vis rationis probativae effugies si dicas cum aliis, videlicet nempe etc W.c.m. Carde Hominis corpus Christi Domini non esse sub speciebus panis tamquam in loco, sed esse ibi admodum substantiae praescindentis vim esse talis à loco, esse ubicatione: nihil inquam prodest hoc enim libenter fatemur. ex eo enim solum sequitur corpus Christi Domini non esse circumscriptive in sacramento, non vero non habere praesentiam physicam, et realem, de sacramentali praesentia sua substantia nobis adsit ut loquitur Tridentinum. unde salva fide nequaquam potest corpus Christi vere, proprie, et substantialiter praesens esse ubicumque adest hostia consecrata, nec minus vere, et realiter, quam in caelo. ut orthodoxe fatemur.

Solvuntur Argumenta §. 3.

Argues 1º ex Parente nostro Anselmo. qui in Monologio cap. 21 sic loquitur: Quod igitur totum est in aliquo loco, quomodo totum simul est in alio loco; si nihil de eo est in alio loco? quoniam igitur unum totum non potest esse simul in diversis locis totum: sequitur ut per singula loca, singula sint tota; si in singulis locis simul aliquid est totum. = Dimitto responderi Anselmum illius verba allegata proferre de rebus secundum quod eorum habet natura: idest loqui de potentia ordinaria, et naturali; non vero de extraordinaria et absoluta. Eterum cap. 22 sequenti fere per totum: hoc quod est, aliquid esse totum in aliquo loco, et non in alio conditioni loci ejusque legibus tribuit.

Attamen si expositio haec nobis non arridet, dicere possumus testis corpus circumscriptive esse non posse pluribus in locis, si circumscriptio in summo rigore, quo accipiebant Antiqui: nempe prout significat corpus ita esse in loco, ut nihil illius sit extra negative, sive secundum eandem praesentiam: posse tamen pluribus locis circumscribi secundum quod circumscriptio dicit essentialiter, et in sensu quo vidimus, sub quo sensu non dicit negationem essendi in alio loco secundum aliam praesentiam. hanc solutionem applicare Mr. Dominicus Soto testimonijs Patrum sepe asserentis unum corpus nec divinitus posse circumscriptive esse in duobus locis, sed implicare contradictionem. quod unice verum est sensu nuper explanato.

Argues 2º ~ ~ ~ ~

Argues 2º raõe: implicat contradictioem idem corpus eẽ circumscriptive in duplici loco: ergo nec divinitus fieri potest. pr. ans. si idem corpus eet in duplici loco, qlibet locus eet, et ñ eet corpori adequatus; sed hoc implicat contradictioem: ergo pr. ma: in primis in casu posito qlibet ex illis locus eet corpori adequatus, ut supponitr; aliunde ipsi ñ eet adequatus: ergo pr. mi: locus adequatus ẽ ille, quem corpus ñ excedit: sed in casu posito corpus excederet quemlibet ex illis locis: nam corpus extra quemlibet se extenderet, et totum eet penitus extra quemlibet illorum: ergo ~~confirmatur: circumscribi loco ẽ ita eẽ in hoc loco, ut locatum ñ sit extra locum: presentia enim circumscriptiva importat essentialiter negaoẽ alterius: sed idem corpus eẽ extra simul, et ñ eẽ extra hunc locum, ẽ aperta contradictio: ergo~~

Confirmatur: corpus circumscribi loco ẽ ita eẽ in hoc loco, ut ñ sit extra illum: presentia enim circumscriptiva importat essentialiter negaoẽ ~~alterius~~ essendi ibi extra, preter: sed in casu bilocaois idem corpus eet intra, et simul extra quemlibet locum quod ẽ aperta contradictio: ergo — Argumentum hoc, et alia eiusdem generis aperte impugnãt presentiam sacramentalem corporis Christi Dni: fide namque certum ẽ corpus Christi Dni eẽ circumscriptive in celo: ideoque locus ille utique ipsi erit adequatus; et simul ñ erit adequatus, quia extra celum reperitur in eucharistico sacramento. Neque quod sit extra celum hoc, illo modo, parum refert, si de raoẽ presentie circumscriptive ẽ quod corpus extra locum, quem occupat ñ reperiatur.

Infra itaque nego ans: ad probaoem dist ma: si idem corpus secundum eandem presentiam concedo ma: secundum diversas presentias sub dist. qlibet locus eet adequatus intensive, et ñ eet adequatus extensive concedo ma: eet et ñ eet adequatus intensive tantum nego ma: qua distioẽ cetera corruunt. Posita itaque bilocaoẽ eiusdem corporis, qlibet locus eet corpori adequatus intensive, quia totum corpus a toto loco, et pars a loci parte ciringeretur: in quo stat presentia totalis, et adequata intensiva, seu positiva. Nec aliud significat circumscriptio.

Cum hoc tamen compatitur, quod utique se extendat ad alium locum, seu quod totum sit extra hunc locum, hic extra positive sumptum, prout ~~signat~~ denotat applicaoem ad alium locum, ñ vero hic extra negative, ut ẽ prout ñ ẽ intra. quemadmodum totum corpus Christi ẽ circumscriptive in celo, et totum simul extra in sacramento. Sumptum hoc corpus per eandem presentiam ñ posset eẽ adequate intra, et extra locum poterit tamen per dictam presentiam. Nec ex hoc sequitur contradictio, quia ñ secundum eandem raoẽ eet corpus hic, et alibi intra et extra, sed secundum diversam, nempe per aliam presentiam corpori divinitus collatam, et ex hoc constat ad confirma oẽ, ~~corpus non~~ ẽ aperte factum. presentia enim circumscriptiva ñ essentialiter, sed naturaliter importat negaoẽ essendi alibi.

Replicabis: eadem quantitas nequit habere duplicem extensioem localem; ergo nec duplicem presentiam circumscriptivam: pr. ans. 1º extensio localis ẽ effectus formalis quantitatis: sed repugnat quod eadem quantitas duplicem effectum formalem habeat: ergo 2º: extensio localis ẽ saltem effectus 2ªrius quantitatis: sed eadem quantitas nequit duplicem effectum 2ªrium, solo numero distinctum habere: hic enim multiplicari nequit immultiplicato primario: ergo — Nego ans. ad 1am probaoem. dic extensioem localem formaliter sumptam ñ eẽ effectum

plg primariy quantitatis: ng corpus xpti Dni in eucharistia e quanty: et tamen n habet extensiog localg, nisi ad sumy radicalitr sumptg.

Ad ma 2ª probaois substitoe respondeo: qd in casu quaestois unica tanty extensio seu praesentia localis est quantitati naalitr debita, quiq effectus secundarius. reliquae vero a Deo producerentr praetr naalg exigtig, et debity quantitatis: ideog n esset ejus effectus secundarius. ad mody quo si D. igni tribueret duplicg calorg ut octo. calor ut octo divinitus communicatus n haberet tunc raog proprietatis respectu ignis. Admisso tamen, qd nē, respondeo eandg numero quantitatg habere posse duplicg localg extensiog fstr, et denotative, n vero entitative, et absolute: Ac ut eadg quantitas duplex dicatr, quaterus duplicg denotat locg, et efficacg Dei ad illy, eadg tamen nē entitative. ut patet in relaoe.

Argues 3º: posita bilocaoe corporis bilocaty n foret indivisivy: hoc e falsy: ppr ma: in casu bilocaois corpus existens Compostellae vg distaret realitr a seipso existente Romae, atiq ng tunc casus inter corpus daretr eadg distantia, quae datr inter Romg, et Compostellg: sed ea quae inter se distant realitr debent ee divisa: g. = Nego ma: ad probaog. dist ma: distaret entitative, et intrinsece nego ma: extrinsece, et quoad locy secdo ma. quog distio adhibenda e alij. Eadg ex bilocaoe oriret augmentr locorg distantia, n vº rei locatae a se ipsa. hoc enij semper eet una, et eadg intrinsece, et entitative, licet raoe loci distaret a se ipsa. ad mody quo licet corpus xpti sit in caelo, et in sacramto intrinsece inter tamen indivisy e et indistans.

Sed Dicēs: casu bilocaois corpus duplicg haberet superficig: g illius quantitas foret entitative divisa ppr ans. tunc casus corpus posset locari inclusi in duplici loco contiguo: sed eo ipso duplicg quae se tangeret superficig haberet: ng ea contigua dicuntr quory superficies tangunt: g. Nego ans. ad prob. secunda ma. dist mi duplicg superficig extrinsecg seu loci secdo mi; intrinsecg, et locati nego mi: qm contiguitas, distantia et licet sint inter loca, seu ubicaoes n refunduntr in subtm, nisi haec supponantr realitr dista. unde in casu bilocaois corpus esty posset ee sibi contiguy quoad locy, sive reduplicative ut locaty. adq qd n requiritr qd seipsy intrinsece, et entitative tangat, sed sufficit, qd ipsa loca tangantr.

Argues 4º si Idg corpus posset divinitus bilocari naalitr foret possibilis bilocao: hoc repugnat. g. ppr ma: posito corpore bilocato in duplici columna, ambas columnas naalitr gravitaret, et ad centry descenderet: g naalitr adquireret duplicg locg. = Dist ans. prob. naalitr gravitaret ex suppositioe omi naaliter secdo ans. absolute nego ans: corpus itaq illud ex suppositoe miraculosa solo locaois duplex ubi acquireret. qd itaq dificultas n e, quog qd Lazarus naalitr viveret ex suppositoe miraculosae resurrectiois. et. existr in praesentia definitiva; et in duplici corpore ~~penetrato~~.

Argues 5. si Idg numero corpus posset divinitus ee inclusi ci loco, posset etig in pluribus immo infinitis locis: g poterit ee immensy, sive ubig

existens. qd repugnat: immensitas est propria Dei = Praemissa instantia corporis Christi in sacram.to Respondeo, qd licet corpus poneretur ubiq, neutiquam foret immensum: tum quia hoc non haberet posse, sed ex libera tantum Dei voluntate citra ullum debitum: tum etiam, quia a quolibet loco sparenderetur, et intensive adequaretur, et ita ubilibet ei illius mensura. qd sane repugnat immensitati propriae Dei. ex quo inferas importune obijci errorem ubiquitarium. Christi veritate in affirmare debito, l facto, qd nos omnino negamus.

in aliq comprimere.

Urgues ultimo. si possibilis est bilocatio, posset utiq idem corpus homo ex. in uno loco, vivere, amare, manducare, calefieri, [struck] mereri, moveri, &c. et in alio loco, mori, odio habere, esurire, frigescere, peccare, quiescere. in uno sedere, in alio [struck] tare. [struck] sed haec omnia absurda repu tantur: ergo = Verum haec, et alia innumera sequentia sunt, et minime urgent: sed bene enim, ut urgent subtilis Dr. ex defectu imaginationis, quae non ratione innititur, sed sensui assue to solum corporibus in uno loco existentibus: Instantia tamen in corpore Christi Dni: qd potest in coelo moveri, sedere &. non sedens, nec se movens in Eucharistia. et qd qd dixeris tibi dic tum habe.

Deinde respondeo Accidentia illa absoluta, et quae [struck] intrinsece afficiunt, ratione unionis, quam habent cum corpore, exigere quidem illud comitari citra novum miraculum. sic omnia accidentia intrinseca Dnici corporis existunt in Eucharistia, et ibi ponitur Anima ratione non [struck] vi verborum, sed in naturali connexionis, et concomitan tantiae, ut loquitur Tridentinum. Accidentia vero, quae sunt affixa loco, sive a loco dependent ut est rectum, inversum &. possunt hic, et non alibi corpori convenire. Itaq si corpus hic manducet, [struck] vivat, amet, mereatur. calefiat. eadem debet alibi affectione habere. quia ista intrinsece corpus afficiunt, et neutiquam a loco dependent.

Obstantia tamen ratione poterit hic moveri, alibi quiescere, hic esse sur sum, alibi deorsum &. qd explicari poterit exemplo corporis in pluribus speculis replicati: quia licet in quolibet appareat, et si dividatur dextrum: in uno tamen speculo videtur sursum in alio deorsum & quia haec dependent ab speculis. Ex hoc colliges corpus bilocatum nihil posse agere, l pati in duplici, quam in uno loco. quia potentia activa, et passiva identificatur denti tate subst. unde non sequitur. qd causa calefaciens hominem hic, agat indistans. quia licet causa non calefaceret hominem compostellae ex. calefaceret tamen hic hominem. qui est compos tellae.

De causa operante in distans. &c.:

Pro complemento inquires an omnia accidentia absoluta, imo ipsa anima rationalis possint bilocari, corpore bilocato? affirmative respondeo: nam ubi Animae, et ubi acci dentium qd distinctum est ab ubi corporis, ut ex reali separatione constat. Itaq sola ipsa poterunt ubicari, imo defacto ubicantur in Altaris sacram.to unde si fieret illa non bilocentur, tunc cor pus hic esset calidum, et animatum et Compostellae non ita. corpus tamen absolute non diceretur inanimatum nisi cum addito, et reduplicative nempe compostellae. Non vero posset dici mortuum in aliquo sensu: quia mors est negatio absoluta istae unionis Ani mae cum corpore, quae quidem tunc nullatenus daretur. et ex hoc plurima solves

Quæstio Tertia. De Vacuo.

Quid sit vacuum, et an sit possibile Viribus Naturæ?

§. 1.

Vacuum communiter definitur locus in quo nihil est. Et est duplex negativum, scilicet, et privativum. Negativum est spatium quod extra mundum imaginamur; atque adeo vulgo ima ginarium appellatur. Privativum vero est locus nullo corpore plenus, aptus tamen repleri, quale est spatium hujus aulæ si Deus omnia, quæ in ea sunt corpora, virtute sua infinita annihilaret, simul prohibens ingressum alterius corporis ingressum, et hoc est proprie vacuum, de quo procedit Dubium. Cartesius autem et alii an sit naturaliter posse dari vacuum in rerum natura. An scilicet possit virtute alicujus agentis naturalis? saltem divinitus?

Cartesius, et ejus Asseclæ censent nec de potentia Dei absolute dari posse vacuum in rerum natura. opinio tamen ista merito à cæteris Philosophis despicitur: quod enim prohibet Deum à rebus realiter entitative distinctis unum annihilare, et alterum servare? Dicere spatium illud remanens esse corpus, quia ibi trinam dimensionem imaginamur, perinde est quod hoc est confundere corpus physicum cum mathematico: sequitur ex eo, spatium illud non esse à Deo creatum, si illud etiam separamus ante sui creationem, et sic dabitur creatura ab æterno. si autem creatum est libere poterit à Deo annihilari: aliunde divina offenderetur libertas.

Unde opposita sententia potius supponitur, quam in dubium vertitur à Peripateticis, et cæteris Recentioribus. Peripatetici tamen absolute negant dari posse naturaliter vacuum. Moderni vero inter se dividuntur; Aliqui enim asserunt nullis rationibus convinci impossibile naturaliter esse ingens vacuum, quod coacervatum appellant. Alii vero per oppositum affirmant, quod licet nulla a priori probari possit satis firma ratione, a posteriori tamen urgentissime probari ingens vacuum naturaliter dari non posse; Utrumque defacto dari actu in natura corporea minore, seu vacuum minimum quod disseminatum vocant firmissime tenent. Judicium nostrum duplici assertione declaratur.

Assertio Prima.

Vacuum magnum, seu coacervatum dari nequit virtute agentis naturalis: Assertio communis est inter Peripateticos, et plures Modernos. rationes autem, quibus ea probatur, non sunt omnibus æque efficaces. Peripatetici, imo rigidi Aristotelici illam frequenter suadent ex eo, quod si daretur vacuum ordo, et armonia turbaretur universi; nam tunc per spatium vacuum non possent terris communicari influxus cælestes, eorum quoque communi beneficio privarentur res naturales; sed nullum agens naturale vires habet ad deordinandum et perturbandum naturam; ergo nec ad inducendum vacuum ingens, seu coacervatum.

Hinc proferunt nag ita metuere vacuu, imo ita horrere vacuu, ut adversu ipsu ceu infestissimu hoste toto collectis virib. pugnare n desistat. Unde duplices inclinaões in reb. naalib. adesse ostendunt; aliã, qua res qualibet in bonu sibi peculiare propendit; alterã vero, eã fortiorẽ, qua res oẽs in bonu naẽ commune aspirant, ~~a~~ quãq vacuu veluti totius naẽ malũ vitare conantr. et hoc ~~[illegible]~~ sibi persuadent, qd ~~quia corpora videntr. contra proprias inclinaões moveri~~ ex quibusdam experimentis ut patet in Antlia. ~~[illegible]~~ siringe &. ~~[illegible]~~ +

Verum enim vero ista veluti inefficacia rejicit Illus. R. M. Feijoó Tom 2 Disc. 11. et tom. 5 Disc 13. 1º quia gratis, et abs. ulla raõe dicitr influxus celestes communicari n posse per vacuu. Deinde, quia esto multi agenti naali ~~[illegible]~~ competant ad os terrã, l magnã eius partẽ privandã beneficio celestis influxus: ~~[illegible]~~ n tamen repugnrat, qd saltem minima terræ pars aditus occludatr: ò parũ solaris impediatr influxus pavimento, in quo aliquod superstruitr edificiu. Ulterius: ~~turbata~~ ordo turbatr naẽ per ascensu lapidis naaliter exigentis descendere ob sui gravitatẽ; turbatr item per calefactioẽ aquæ, quæ naa sua frigida, ut tenet omnis sentia. &.

Unde ~~[illegible]~~ scribit Illus. et n bene probari repugnantiã vacui, ex quo ordo, et armonia turbaretr universi penes aliquã sui partẽ. ~~[illegible]~~ quatinus ad experimenta in solutione argutoru ~~videbitr~~. Nihilominus rogo ab Adversariis, quomodo ibi rei aquæ vg. naaliter insunt inclinaões oppositæ, ut ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~, qq descendere sursu naalis gravitatis ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ feratr, quia imminet vacuu? negas ignẽ frigidu ẽẽ posse, quia frigiditas opponitr calori, et pariter negabis, siquis tibi responderet illu talẽ fituru, si exinde bonu aliqd universi sequatr. et affirmas gravẽ, et levia oppositis gaudere proprietatib., in eisq amicabiliter communicare? Certe hæc omnino bolum sana dicuntr.

Aliter itaq suadetr assertio: sublato corpore ab aliquo loco naaliter succedit aliud in illo, quin agens naale impedire possit ingressu ~~[illegible]~~ alterius g. præ antis: et agens naale impedire possit interdu ingressu oẽs corporis sensibilis, n tamen ingressu corporis insensibilis, qd dicitr ether, materia etherea, materia subtilis, vel aer subtilissimus, et summe rarefactus: g. præ ans. nullu ẽ corpus, qd omnino pons sit destitutũ, et pene ẽ demtratũ: g. Confirmatr: Quia sol semper coniungitr ẽ luce, ignis ẽ calore, nix ẽ frigore &. judicamus hæc ita ẽẽ naa, ut citra miraculu vinci n posse: sed experientia ostẽ oẽ spatiu aliquo corpore repleri: g.

Præ ans: quotidie videmus spatia, quæ intr corpora dura relinquntr repleri alio tenuiori corpore, ut si repleatr fossa lapidib. spatia interjecta replentr arenulis, et spatia, quæ intr has relinquuntr replentr aqua, l aere &. g. = Hac raõe (n fallor) efficacissime p. nec Angelos posse vacuu sensibile inducere in sensu naaing; si hoc possent Angeli, æquali jure dici posset ipsos auferre posse lucẽ à sole, calorẽ ab igne, à nive frigiditatẽ, et alia hujus modi, quæ sibi divina omnipotentia servata noscuntr: g.

+ in qb. dum extrahitr embolus adscendit sursu aqua ad replendu vacuu, qd daretr subtracto aere. Itẽ accidit in cucurbitulis vitreis: primus eõ calefactis, et statim cuti admotis, flama aerẽ inclusum mutum rarefacit, extinctaq flama, et densatr aer, et adeo minime capiat loci, et tunc caro turgescit ob vitandu vacuu.

+ Nec prodest recurrendo ad experimenta: illos eõ effectus, et alios similes, n admittu vacui, sed ad aeris pondus, pressiõ, ac eju elasticẽ tribuendos ẽẽ raõe, et experimentis ostendit Ill. Feijoo in loc. citatis. ad quæ nos remitto

Assertio Secunda. §3.

Datur actu in natura corporea inane, seu vacuum disseminatum, seu vacuola per corpora dispersa. Urgentiori suadetur ratione: vacuolis non admissis explicari non potest, imo nec intelligi corporum condensatio, et rarefactio: hoc est maximum inveniens: ergo prima: tunc corpus condensatur, dum ejus partes propius accedunt, adminimumque locum reducuntur; et rarescit, dum contrarium accidit; sed ~~vacuolis~~ hoc imperceptibile est vacuolis non admissis: nam si inter partes vacuum non intercedit, partes corporis strictissime accedunt; similiterque extendi non possunt, majoremque locum replere: ergo. 2º: vacuolis non admissis corpus nequit esse in minori loco, quo erat antea, nisi pars una in alia penetretur: nec in majori, quin una pars sit in duobus locis: sed nec penetratio nec bilocatio naturaliter est possibilis: ergo.

Dicunt plerique corpus rarefieri ~~per~~ materiam subtilem intra poros ejus receptam, et condensari per exclusionem talis materiae. Contra haec, esto in aliquo sensu sit vera, condensatio tamen, et rarefactio non explicatur: quia quaeque materia illa subtilis calore rarescit, et frigore condensatur (nam in corporibus solidissimis hoc accidere experimentis multiplicata firmatur) per quid ergo? si per aliam subtiliorem materiam; de hac idem queritur, et sic usque in infinitum: ergo tandem ad vacuola recurrendum. Si autem dicas materiam subtilem suapte rarefieri, et condensari: ergo jam admittis vacuola; alias penetratio, et bilocatio est naturaliter possibilis. Ita est ratio probativa.

Respondent Alii corpus rarefieri, et condensari per quemdam modum, ratione cujus nunc majorem, nunc minorem occupat locum: ratione illius partes corporis spirituales nunc majorem, nunc minorem ~~ocupat~~ locum ... dilatentur absque recurrere ad vacuola. ~~Haec~~ positio haec omnino intacta manet, ... obscurissimas et plena voluntarietatis. intactumque relinquit nostrum argumentum: nam si vacuola non mediant inter partes, et partes, istae ita propinque accedunt ad invicem, ut amplius accedere non possint; ~~similiter~~ ergo condensari non possunt quin naturaliter penetrentur: similiter nequit corpus majorem occupare locum, quin una pars duplo majorem locum occupet quam antea: sed vacuolis non admissis, esse non potest, quin una pars naturaliter sit in duplici loco: ergo.

Deinde modo illo gratis admisso intacta permanet difficultas; et sub tenebris relinquat quomodo physice fiat condensatio, et rarefactio. Sine quo facto eadem pars per illum modum modo majorem, modo minorem occupet locum: absque partium penetratione, aut bilocatione. Merito igitur argumentum factum velut clarissima demonstratio habetur a N. Illmo. Feyjoo. Praeterquamquod vacuolis disseminatis admissis nec dum facile percipitur corporum rarefactio, et condensatio; sed etiam commode explicari possunt plura experimenta ex Machina ~~Pneu~~ Pneumatica, vulgo Boyleana desumpta. (Cujus explicatio, sicut, et figura videatur a N. Illmo. Feyjoo. T. 5. Disc. 3 ~~Par. 15.~~ propre finem) quibus Maignan sequens, et Alij vacuum majorem probare contendunt. Quandoquidem in dicta Machina (~~inquit Illmus.~~) plura eveniunt Phenomena, quibus suspicari posset ingens vacuum. At omnia ad vim elasticam aeris, ejusque mirabilem rarefactionem tribuenda esse nemore ostendit Illmus. Feyjoo loco citato: quare ab eorum examine supersedendum censui. Hoc unum monere sufficiat, vacuola a nobis admissa nullatenus officere connexioni partium universi ad eorum mutuam conservationem requisitae: utpote

in poris per corpus humanum dispersis. et ratio est potest, quia vacuola illa ~~sunt~~ admodum minima sunt, et insensibilia: atque alias impedire non possunt ordinem, et connexionem corporum naturalium, ordo iste valde sensibilis, et notabilis est: et dicta sufficiant de hoc libro.

Liber Quintus

De Corpore naturali ut substat tempori, sive quatenus durat.

Nihil tempore frequentius in ore; nihil tamen explicatu difficilius. Unde nullus in presenti pudeat propriam fateri ignorantiam, M. August. duce. qui lib. 11 Confess. cap.

14 ~~13~~ ita loquitur: Quid est tempus?... Quid autem familiarius, et notius in loquendo commemoramus quam tempus? et intelligimus utique cum id loquimur; intelligimus etiam, cum alio loquente id percipimus. [+audimus] Quid est ergo tempus? si nemo ex me querat scio; si quærenti explicare vellim nescio. Non ergo mirum nos in ejus explicatione deficere, si tam sublimi ingenio inexplicabile visum est: quod a doctis et indoctis percipitur. Sed proprio muneri aliquatenus satisfacere cupiens ea tantum de tempore dabo, quæ ab AA. ~~tamen~~ hic communiter tradi solent.

Tempus igitur sic ab Arist. definitur: Numerus motus secundum prius, et posterius. Numerus id est numeratus, sive multitudo partium successive actu numerata, ~~et~~ habentium ordinem prioris, et posterioris. Unde tempus est multitudo, sive collectio partium motus fluentium, successione non interrupta: atque adeo scipitur ab omnibus non ut quid permanens, sed ut quid indesinenter fluens; Ita ut partes ejus semper sint in transitu existentes, et quasi una immediate pellatur ab alia. ~~Unde~~ Unde merito separatur undis rapidi fluminis. ut eleganter canit Ovidius lib. 15 Methamorphoseos.

Ipsa quoque assiduo labuntur tempora lapsu,
Non secus ac flumen.- - . . . .

Accipitur etiam numerans in presenti pro mensura motus; atque adeo tempus dicitur, et est proprie mensura rerum corruptibilium, et mutabilium; et si minus proprie etiam se extendat ad determinandas, et exponendas durationes rerum incorruptibilium, et permanentium; neque aliter ~~no~~ possumus explicare durationem permanentis, seu permanentium durationis, quam dicendo tot fluxisse annos, dum ipsa res, nempe Angelus Michael in suo esse permansit; idcirco permanentium prædictarum rerum in suo esse, quasi successivum apprehendimus, ac rei successivæ, seu tempori mensurabilem. ideoque ~~tacee~~ ~~absolute~~ ~~impo~~ tempus ~~imp~~ respectu rerum permanentium impropria sit mensura, sufficiens reputatur quoad nos.

Cæterum ad hoc munus præstandum non quivis sufficit motus, sed ille tantum, qui nobis sit magis obvius, et perspicuus, ac in se magis æqualis, et

~~uniformis. Inter omnes autem jure primatum obtinet motus solis; hoc enim sydus faci-lius observatur: ejusque motum ab initio Mundi ordinavit D. ut esset nobis in signa, dies, et annos. tum quia minus anomalus est, tum etiam quia perfacile reducitur ad aequalitatem, et uniformitatem. Itaque annus mensuratur motu proprio solis, quo scilicet unam revolutionem per eclypticam absolvit; Dies vero motu etiam solis non proprio, sed quo motu 1. Mobilis ab ortu in occasum defertur qui in viginti quatuor partes distributus totidem efficit horas. et hic motus est tempus reale~~

uniformis: Cum autem motus solis notior sit nobis, atque inter omnes regularior, et uniformior; hinc mensura durationis aliarum rerum adhibetur eaque propter motum solis ab initio mundi ordinavit D. ut esset nobis in signa dies, et annos. Itaque annus mensuratur motu proprio solis, quo nempe integram per eclypticam revolutionem absolvit: dies vero mensuratur etiam motu solis non proprio, sed eo quo motu primi mobilis movetur ab ortu in occasum: qui proinde in 24 partes distributus totidem nobis designat horas. et hic motus annuus, et diurnus est proprie tempus reale.

Sed Dices: Motus primi mobilis, sicut et solis mensuratur tempore: ergo non est tempus. Respondeo nullius motum primi mobilis, sicut et solis mensurari quoad per suam intrinsecam durationem relate ad tempus imaginarium de quo statim, vel relate ad alium motum velociorem, qui est possibilis. Deinde Respondeo minimam solis motiunculam ab ortu in occasum esse ejus terminatam expertam esse mensuram, per exclusionem alterius motus velocioris: atque adeo per illius repetitionem partes maiores motus solaris mensurantur, ista distinctio inadequata mensurae a mensurato. admodum quo unitas est mensura numeri, et numerans uni: mensura maioris, ut 2 ternarium per binarium metimur.

Tempus autem communiter dividitur in universale, seu reale, et particulare, seu artificiale. 1um hucusque explicuimus. 2um vero est motus uniformis non interruptus, ut revolutio rotae horologij, vel cujusvis alterius corporis sublunaris. Insuper tempus aliud dicitur reale, et est praedicta multitudo partium motus realiter existens successive. aliud vero imaginarium, et est eadem multitudo a nobis imaginatione apprehensa, ~~praecedens quae~~ et hoc tempus concipimus ante mundi exordium, foreque ~~...~~ si omnis cessaret motus. quod proinde nobis sufficit ad dignoscendas, et mensurandas rerum durationes; pro motu reali substituere possumus, eo sensu, quo de spatio imaginario respectu loci diximus.

De hoc itaque tempore imaginario intelligitur illud Scripturae, quo pugnante Josue contra Gabaonitas. act: Sol stabat, et tempus ibat. Hinc pro explemento colliges motum solis quantumvis velocitate praeditum aliquem motum velociorem posse realiter admittere: ideoque minima ratione motus solaris motiuncula solum erit instans physicum non temporis, non vero temporis in se spectati: nam instans physicum temporis in se spectati ita debet esse et indivisibile, ut aliud ipso minus non possit realiter possibile, ut de instanti diximus. licet matematice aliud, et aliud minus sine fine possit designari.

Sol in uno minuto 2o. hoc est quarta pulsa[?] tob. pertransit 523 leucas. hinc in ictu oculi 174 pollices 31. 320 ...

~~Ilic rab Arist. potius suponitr, quo in dubium revocatr an tps sit quantitas stinua?~~

Questio Prima.

Num tempus sit quantitas continua, vel Discreta? 61

Tps ee quantitatē stinuā communitr suponitr in praesenti. Arist. duce, q quantitas stinua divisit in permanentē, et successivā. Nihilominus sfamius ad dicta in Metaphysica: assero tps n ee quantitatē stinuā, sed discretā. suadet efficacitr: quantitas stinua ē cujus partes aliquo tpo communi copulantr: n ita partes tpis: g. pr mi: partes tpis sunt essentialitr prius, et posterius; sed prius, et posterius nequeunt tro communi copulari: g. pr mi. quae tro communi copulata simul existunt; sed prius, et posterius n existunt simul, ~~sed~~ imo altero deficiente aliud existit, ut per se patet: g.

Respondent Thostae: instans copulativum ee partis praeteritae complementum, et futurae initium, et illo medio illa existere in facto ee, et reliquam in fieri. sed praeter nunc omisso qd in sorte suponitr. stra ē: pars existens in facto ee proprie existit: sed pars praeterita n existit proprie, imo praeteriit: g. 2o. qd n ē nullo tro communi copulata: sed pars praeterita nunc n ē sed fuit, et pars futura nunc n ē, sed erit: g. (ut alia omittam) vel utraq pars coexistit in instanti copulativo, vel n. si 1m g utraq pars erit praesens, atq adeo ens successivum erit permanens, qd est falsum. si 2m g instans copulativum illas n copulat, utpote quae tunc n sunt.

Objicies 1o. Partes numeri sunt priores et posteriores; et tamen coexistunt: g. = Dist. ma quoad numerari seorsum ma; quoad ee nego ma: partes autem tpis quoad ee sunt priores, et posteriores, sicut n coexistunt, quin altera firmatur dices 2o. tps stinuo fluit: g. inter partes, sive instantia tpis nihil interponitr, sed a praeterito in futurum ita transvolat, inquit August, ut nulla mora extendatur: g. = Dist ans: stinuo stinuitate negativa, sive quatenus fluxus n interrumpitr, sedo ans: stinuitate positiva, nego ans, qua dictione ea tela communit: quia ut tps stinuo nullaq intercapedine fluat, sufficit, qd altero instanti deficiente alterum immediate succedat, quin instantia illa aliquo tro communi copulentur, ut exigit quantitas stinua proprie talis. Sicut n requiritur, qd una pars ornatu sit alia ad hoc ut materia stinuo existat sub forma, sed sufficit qd una deficiente alia immediate succedat.

Objicies 2o. motus extendit quantitatem mobilis: sed mobile ē quantitas stinua: g. pa ra. accidens extendit qd subti: sed motus ē accidens mobilis: g. Dic motum ee tps esse importare speciem ls extensivā, nempe successivā: ideo licet quies mobilis extendatur eidentia qualiter sentiat, tamen motus quin potius a motu participat mobile extensivum successivum.

Questio Secunda

An tpus instantibus indivisibilibus, an vero ex partibus sine fine divisibilibus constituatur? 61.

Aristotelici ad dicta in constitutione stinui asserunt in praesenti tps ex partib. sine fine divisibilib. copulatis per aliquod instans,

q^d copulativū apellant. vita se tamen sunt divisi, nā alij et Thoste propugnant partes tpis solū existere raoe instantis: alij vero et desuitt dicunt existere per se. Canoniste vero existimant tps coalescere ex instantib. indivisibilib. invicē succedentib. et ad invicē ordinatis per modū prioris, et posterioris. et hanc opinioē velutu aptiorē pro reatuende difficili enodanda defensare decrevimus, suppositis raoib. pro stirno expensis. etc.

Assertio Vra §2.

Tempus ostitutu ex instantib. indivisibilib., solū q. penes instans existit. sua= detu raoe: tps ostitutu, et existit per aliq^d aliq^do existens, ni dicas tps ñ existere; sed in tpre nihil aliq^do existit prēter instans: g. pr mi: tps ē essentialiter ens successivū; sed hoc ipso nihil aliq^do in tpre existit prēter instans: g. pr mi: hoc ipso, q^d tps sit ens successivū nulla ejus pars divisibilis aliq^do existit: g. pr ans: in quolibet ente successivo ne= queunt plures partes simul existere, [hoc enim proprium est entis permanentis] sed existente aliqua parte divisibili tpris, plures partes simul existerent: nimirū illa inquas foret divisibilis: g.

†hoc enī proprium est entis permanentis;

Confirmatr: vel instans presens, seu nunc vel seqtr immediate aliud instans vel pars? si 1^m g tps ē in existentia durat ab instanti uno in aliud dilabitr, subindeq ex solis instantib. indivisibilib. ostitutu. si 2^m g transacto instanti erit immediate presens pars divisibilis raoe sui: atq adeo plures [partes] tpris existent simul, q^d ē stra raoē entis successivi: doctrina hæc expressa ē in Ang. Precept. opusc. 44 ubi ait: ēē successivorū ostitit in hoc, q^d existat secundū aliq^d indivisibile sui; quiā quælibet pars cujuslibet successivi ē indivisibilis in diversas partes: si g. aliq^d successivū existeret ñ solū secundū aliq^d indivisibile sui, sed secundū aliquā sui partē, seqtr q^d multæ partes alicujus successivi ~~existerent~~ simul essent, q^d ē stra raoē successivorū.

Ofirmatr 2º: tpre ostituto ex partib. divisibilib. nulla ejus pars existere posset: g. pr ans: pars tpris divisibilis sstaret priorē, et posteriore medietate: g priori existente necdū posterior existeret: nunc sic: sed prior medietas, utpote divisibilis aliā priori, et posteriori medietate staret, et sic usq in infinitū: g nulla pars tpris existere posset: sicq nec dies, nec hora pretiribit. urgetr: semper ē verū dicere, nunc solū existit instans presens: g. tps coalescit ex instantib. immediate succedentib. pr ans nunquā ē verū dicere, ni implicatoria ojungas pars preterita ē, sed solū q^d fuit: et futura, q^d erit: g. solutoes, vel potius evasiones adverse ex dictis, et ex dicendis evanescunt.

Solvuntr Argumenta §3.

Argues 1º tps ostitutu ex his, inq^o invenitr ordo prioris, et posterioris; sed in instantib. indivisibilib. ñ ē prius, et posterius: g. pr mi: ñ ē prius et posterius ubi oia sunt æqualia, sive ejusdē raois: ita se habent oia tpris instantia: g. pr mi: tps ē totū homogeneū: g. = resp. maiorē dupliciter syllogismi dist mi: ita se habent materialiter [etiam] oncedo mi: formaliter, et per ordinē ad durao g nego

nis: qua distioe corruunt subsequens probao. Quia licet instantia tpis, quatenus indivisibilia, ejusdem raois sint maalia, et in esse rei; falita tamen, et per ordinem ad duraoem successivam diversae sunt raois, et totum etherogeneum ostituunt: quia tunc se habent per modum prioris et posterioris: prius autem ut tale essentialiter diversum est a posteriori: +

+ sic licet una hora equalis sit alteri in duraoe maali: falita tamen. 1a hora in duraoe praecedit 2am

Argues 2°: Si tps ostitueretur ex instantib. indivisibilib. quodlibet instans foret tps: hoc implicat: si instans non habeat prius, et posterius: ergo pr: ma: quodlibet instans saperet naturam totius, ab ipso ratione ostituti; ut patet in aqua, cujus pars etiam minima est aqua: ergo. Dist. ma: foret tps partialiter conc. ma: totaliter nego ma, et dicta mi nego osq. ad probaoem nego ans, et paritatem. inter instantia nam tpis, et partes aquae maximum adest discrimen: istae enim partes sunt totius homogenei permanentis; atque adeo naturam sapiunt totius: instantia autem tpis totum successivum ostituunt; ideoque non sapiunt naturam totius sic numerus ostituitur ex unitatib., et tamen nulla unitas est numerus.

Argues 3. vel forsan replicabis: hoc ipsum probo esse verum, si tenent dicta: nunc existit tps; sed tps habet prius, et posterius: ergo nunc datur prius, et posterius: Nunc sic: sed instans tpis non habet prius, et posterius: ergo tps nec deest raoe instantis, sed etiam raoe partium existit: — Dist ma: nunc tps existit inadequate conc. ma: adequate nego ma. nam tps utpote essentialiter ens successivum ad distioem permanentis non aliter valet existere nisi penes inadequatum sui: successio enim exigit ex sua essentiali ratione, quod una pars existat post aliam, alias partes non succederent, sed simul perene, et permanentes.

Argues: ultimo: Si tps, et motus ex solis instantib. indivisibilib. ostituerentur nullum foret discrimen inter motum tardum, et velocem: hoc nequit dici: ergo pr. ma: tunc casus velocissimae Aquilae eodem tpre non plus spatij officeret, quam pigerrima testudo: ergo pr ans: velocissima Aquila quolibet indivisibili tpis solum adquireret indivisibile spatium; sed etiam pigerrima testudo singulis instantib. singula etiam adquireret indivisibilia spatij, & non posset minus adquirere: ergo. Hoc argum ingenia Phorum torquens. & oes equaliter premat quoscunque ferat sententia in tpre, et motu, sive in ultimo. Unde in Arist. cos instanti valet mutando sub eadem figura tam indivisibile spatium, in parte minima.

Itaque ut illi occurrant Phi varias excogitarunt solutiones quas non vacat in praesentiarum referre: praecipua, et famosior est, quae recurrit ad morulas insensibiles: eo enim mobile vocatur morosius, quo tardius movetur. Unde dicunt quod et nihil aliud videtur tarditas in motu, quam quies, seu carentia motus interposita inter partes motus, ad modum quo de vacuolis supra diximus. Unde dicunt, quod Aquila velocius movetur, quam testudo, quia hoc unum indivisibile, aut partem spatij adquirit minus quiescit, et morata in illo, sese ad alia spatij indivisibilia adquirenda statim movendo: atque adeo in decem instantib. testudo unam tantum puncta spatij, Aquila vero octo percurreret. ideoque motus Aquilae velocior erit motu testudinis.

Huic solutioni libenter subscriberem, si in omnibus solo motu viventium procedere posset. At tamen de motu projectorum procedit, semper urget argum: nam impulsus

ab extrinseco impressus, cuj sit causa nulla, non eaque in singulis instantib. non producat motum, quandiu durare si non invenit resistentiam: ideoque ferrea glans scopleto explosa celerius non movebitur, quam lapis manu projectus. Insuper, (et alia omittam) pono tempore eodem duob. circulis concentricis. ut in rota plaustri: tunc, dum rota volvitur exterior circulus velocius movetur, quam interior, et centro vicinior. Ideo partes mobilis velocius moventur, quo plus distant a centro. et certe quolibet puncto circuli exterioris eodem tempore plus spatij conficitur ut e videns.

Nihilominus circulus min; sive interior plures non habere morulas in motu; neque si tantisper quiesceret, dum movetur circulus exterior, radij rotae, quos pone gneos, frangerentur, aut saltem incurvarentur, quod cujus falsitas ad oculum patet: ergo. Propterea hoc, et alia aliter ad argumentum occurrerent. Neg. ma: ad probationem nego ans. ad cujus probationem nego etiam ma. Mobile namque velocissimum unico temporis instanti plura spatij indivisibilia pertransire, eo quod in eo est maior, quam in mobili tardo, activitas ad vincendum spatij, sive spatii resistentiam, per quam mensurari debet tarditas, et velocitas motus.

Sed Dices: Implicat mobile velox unico instanti plura pertransire indivisibilia spatij: ergo implicat solutio. pr. sub.: implicat mobile velox unico instanti esse realiter in duplici, aut plurib. locis; hoc accideret si unico instanti plura pertransiret indivisibilia spatij: ergo. pr. mi: tunc enim quodlibet spatij punctum est locus illius: ergo = Physica haec difficillima, verius dicam insolubile videtur argumentum factum; quod proinde in varias solutiones abire fecit AA. Alij enim puncta mobilis velocioris inflare Alij saltare faciunt a parte in partem, seu a puncto ad punctum loci distantia intermediis, alij denique ad morulas recurrunt. Ast ut opinor nulla satis solide enervat argumentum.

Ingenue fateor, quid respondendum ignorare. unicum tamen mihi adest solatium, omnium esse difficultate quae Aristotelicos pungunt. Demus itaque tempus, sive motum e stimum ex partib. indivisibilib. constitui: tunc mobile velox, plures quam tardius, spatij partes pertransire in unico instanti: ergo in unico instanti esse in pluribus locis. expecta responsionem, et tu similiter optica responsione. et interim: dic (et alia quod respondeas) indivisibilia spatij pertransita se habere ut loca partialia, non vero totalia; et omnia ratione unius loci totalis sortiri respectu motus velocis. ut de partib. senentur dicere Atomistami:

Quaestio Sexta

An duratio realiter distinguatur ab existentia rei durantis?

§

Duratio si vocis proprietatem spectes est permanentia rei in esse. aptius tamen, et attento usu communi inter Philosophos est ultima determinatio rei, ut coexistat tali tempori reali, vel imaginario. Unde nomine temporis significatur etiam instans, ad quod sane extenditur nomen durationis. ex qua definitione colliges posse rem durare etiamsi nullum detur tempus reale, nullus ne motus, quemadmodum de re locata diximus. Hinc alia est duratio intrinseca, nempe, quam res quaelibet possidet, et fruitur durat: alia extrinseca, quae solum

duraõ rei extrinsece mensurati, et cognoscita. De intrinseca dubium procedit inquo parti afirmativam tenet D. Boraventura, cui atque ex societate, et plures Nostri subscribunt sententiæ negativæ communior e inter Nostrates d. m. C. ...

Assertio Nra. §2.

Quælibet res intrinsece durat per suam existentiam. suadetur ratione: res durat quatenus è in actu existiæ: hoc habet per propriam existentiam: ergo pr. ma: nam durare è huic, vel alteri ... coexistere; sed quælibet res alteri coexistit quatenus è in actu existiæ ut parte patet: ergo ... affirmata: res quælibet proprie, et fortiter durat per quod fortiter perseverat in esse, sive per quod ... existendo non cessat: sed hoc fortiter habet per existentiam propriam: nam cessaõ existiæ ut potest carentia existiæ per existentiam ipsius fortiter exhibita, sicut tenebræ per lucem: ergo solutiones quas ad... habent adversarii afines sunt illis, quas adversus ratione objecimus in Methaphica, et juxta ibi dicta occurrendum è illis. Solvuntur Objecta §3.

Opones 1º: res durat quatenus hoc, vel illo tempore existit: sed res hoc, vel illo tempore existere realiter distinguitur ab ejus existentia: ergo pr. mi: Petro ... existenti ... quod hodie existat: sed quod Petro existenti ... distinguitur ab ejus existentia: ergo ... Distinguo ... ad probaõs ... quod hodie existat secundum quod dicit intrinsece, et ex parte ... extrinsece, et in obliquo ... quæ distio ... minori: Duraõ enim Petri ... diurna ... ejus existentiam, quam intrinsece, et in recto importat, dicit de motato tum actionem Dei conservativam, tum etiam diem hodiernum, velut mensuram extrinsecam existiæ illius. ... hodie ... conveniunt Petro existenti, quod hodierno ... conservetur, et quod hodierno mensuretur die, quod de motato se habet ad ejus duraõm.

Opones 2º: entitas qua duplex motus æqualis è distinguitur realiter ab ea, qua è inæqualis: sed stare potest duplicem motum æqualem esse in entitate, et inæqualem in duraõe: ergo pr. mi: movile velox leucam unam percurrit dimidia hora, dum tardum unam horam insumit in leuca percurrenda: sed hinc casus utrumque eandem habet entitatem, extensionem motus, et partium multitudinem; sicut non æqualem duraõm: ergo = ad argumentum ... respondeo motum tardum, et velocem æquales esse in intrinseca duraõe; inæquales vero in extrinseca: quatenus intrinseca duraõ motus velocis minus temporis extrinsece denotat pro tardo.

Afirmmer tamen ad dicta nego duplicem mi: ex quo enim movile velox citius leucam percurrat, quam movile tardum, solum sequitur quod movile tardum plura motus indivisibilia, sicut et plura instantia insumat in leuca percurrenda, pro movili veloci: atque adeo nec dum esse in inæquale ei in duraõe, sed etiam in entitate motus. Unde autem proveniat movile velox pauciori motu, et tempore plus spatii percurrere quam tardum, supra manet aliquantum discursum. solet etiam oponi: nullum ens præter Deum esse suam duraõm. ad quod respondeo Deum esse actum suam duraõm essentialiter, ... et ... creaturas contingenter, et dependenter à Deo, modo quo in Metaphica diximus de existentia.

Hic pro complemento notandum discrimen temporis ab æternitate, et ævo: æternitas sic definitur ex Boetio: Interminabilis vitæ tota simul, et perfecta

possessio. id e sine princ(ipi)o, et fine. Unde aeternitas solius Dei est propria duratio. Deus namque sic vitam possidet, ut tota simul, et praesens sit, nec aliquid quod sit futurum, aut praeteritum: extra vero vitam nostram singulis instantibus succedentibus possideatur. Aevum est duratio initium admittens, et ex propria natura finem non habens: ideoque res naturaliter incorruptibiles, ut Angelus, et Anima mensurantur aevo. Aevumque aeternitas a parte post dici solet. Tempus denique est duratio rerum corruptibilium, quae principium admittit, et finem: corruptibilia enim ut talia suas habent vicissitudines, et unum interit, et alterum succedit juxta illud: generatio praeterit, et generatio advenit.

Liber Sextus.

De Corpore naturali ut substat motui.

Caput Primum.

De motu in universum, seu generatim sumpto.

Motus ex Arist. definitur actus entis in potentia prout in potentia. Quae definitio communiter admittitur. Attamen, quia aliquid obscurioris prae se fert, explicatur: dicitur actus, id est actuatio, sive exercitium potentiae. Unde motus non est forma absoluta, sed modalis vialiter tantum, et transitive perficiens. Per ly entis in potentia intelligitur movile, sive passum: hoc enim ut tale est in potentia, quia ad actum reduci non potest nisi per motum. Igitur motus est fieri passivum, sive actus taliter perficiens movile, ut ipsum relinquat in potentia ad ulteriorem perfectionem, nempe formam, quae est terminus motus. Dicitur etiam motus exercitium potentiae activae moventis: non datur motus sine movente, nec passum sine agente. Quid autem significet prout in potentia patet ex varia motus acceptione, quam immediate subjicio.

Motus itaque 1° sumitur pro qualibet operatione: et sic motus erit actus entis in ~~potentia~~ in potentia, quatenus tale ens transit de potentia passiva in actum, sive potentia haec sit physica, sive logica et obiectiva: et sub hac impropria, et latissima acceptione actio creativa etiam dicitur motus. 2° et minus late pro qualibet eductione sive instantanea, sive successiva: id est: sive supponat subjectum praepraecedens, vel non: quo sensu ly prout in potentia innuit subjectum 1° reduci in actum de potentia passiva physica in signo priori ~~tantum~~ saltem praesupposita. ut accidit in 1° eductione formae ex materia in eodem instanti reali producta.

3° et proprie pro sola eductione cujuscumque indolis, quae supponit subjectum forma privatum: quo sensu motus erit actus entis prout in potentia. id est transeuntis a privatione formae ad formam. Hinc pro eodem accipi solet motus, et mutatio, sicut mobile, et mutabile: omnis tamen mutatio non est motus, sed unice illa, quae itaque actuat subjectum, ut faciat illud aliter se habere positive. Unde corruptio formae, qualitatis remissio &c. non sunt motus: istae enim mutationes subjectum positive non actuant, sed actu privant. 4°: et pressius sumitur motus pro sola eductione successiva formae corporeae: ut calor in manu stimulo intenditur ab igne propinquo, vel lapis movetur a loco in locum.

Et hoc sensu motus ē actus imperfectus sic actuans movile, ut ipsu relinquat
in potia, et magis ac magis perficiat per stinuu quesdq actus incrementu: est
qppe de raoē motus successivi, ut quandiu ē partu sē adquisitus, partu adhuc ex
eo superit sine interruptioē adquirendus. Deniq ee in toto rigore sumitr
motus pro sola eductioē successiva fae corporeę straria habentis, qd stinuo expelli-
tr: et in hoc sensu eodq modo explicatr definio ac in 4a. acceptioē, ȝ hoc addito, qd movile
sit ppotia ad adquirendq novq fq. ee amittendq strariq. Hanc acceptionu varietatq pre
oculis habete, ut intelligatis varias locuoes Arist. ee Thoru, q diverso modo persepe
motu accipiunt. Scire tamen oportet, qd ex his acceptiob. 4a et 5a precipue intenditur
tr a Pho. 2a tamen, ee 3a. usitatiores sunt in scholis: qppe nomen motus extenditr ad
oē eductioē etiā supernaalq. ee spiritualq, speciatu ad actu intelligendi, ee volendi: ex si-
qdq[+] suevit definio motus in 2a. acceptioē, licet ñ in stricta: nq aliud ē fieri, aliud fac-
tu ee intellectiois, ee volitiois. Similitr idq dicendu de motu instantaneo, q nempe
in instanti perficitr. ut illuminao subita, ee 1a. productio fae substantialis. respectu quo-
ru subtu precessit fa privatu saltē in signo priori, qd sat ē ut de ipsis verificetr motus
definio motus in 2a. acceptioē. Unde motus dividi solet in instantaneu, ee succe-
ssivu. quę divisio tequq poria ē comunitr recepta.

+ qdq qd Philji in straria recedamene

Pro pleniori dictoru intelligtia observa inquolibet motu quinq
occurre: 1o. movens, seu id qd movet. 2o. mobile, seu subtu motus. 3o. tns ad quem qe fa,
seu nova perfectio ab ente mobili in potia adqrenda. 4o. tnus aquo, sive id q amobi-
li deseritr: sive positivu, sive privativu, sive negativu sē, juxta varias motus accep-
tioes. 5o. ipsa via, qua mobile ad tnu ad quem adquirendu progreditr, ee hec ē ptitime
motus. Sit exemplu: du ignis calefacit aquq; movens ē ignis; mobile ē aqua; tns ad
quem ē calor: tns āquo ē frigus: ipsa autē caloris adquisitio ē ptitr motus, q di-
citr actus imperfectus; qppe q ultimq ñ tribuit mobili perfectioq.

Motui opponitr Quies: quę interdu sumitr negative, prout nempe ē pur-
na carentia actiois, quq motus importat: ut ȝ aer ñ illuminatr. interdu etiq positi-
ve: et sic ē ȝservao tni adquisiti per motu, sine ulteriori progressu ut diximus dq de definioē naē. Unde quies
in motu instantaneo ñ differt amotu nisi penes ȝnotatu negativu: ñ minu quatenus
motus ȝnotat privaoq fae in instanti proxime precedente, ee quies pręexis-
tentiq semqdq fae productq. In motu autē locali stariu accidit: nq tunc quies nec-
du differt āmotu quoad ulteriorq progressu, sed etiq quoad numeru partiu, quas non
quies, sed motus tantu habet.

Dubiola quędam breviter resolvuntur.

Quęres 1o. adquę prenta detr perse motus? dico cum ȝmuni sentia ad quanti-
tatq. qualitatq, ee ubi: Ng solu tres assignantr species motus raoē tni adquem
videlicet motus ac accretiois, sive augmentao, quo nova adqritr quanti-
tas: motus alteraois, quo adqritr nova qualitas; et motus localis, quo adqui-
ritr novu ubi. ~~solet imponi~~ addi solet motus generaois, l potius aggeneraois

quo ad qnitate etiam substantiae respicitur tamen, quia motus in praesenti est accipitur prout versatur inter terminos positivos contrarios, quos inter datur aliqua latitudo successive percurrenda, nempe vel gradualis, vel extensiva: vel spatii seu tractus &c.

Quaeres 2º A quo motus specificatur extrinsece? Assero a termino ad quem: itaut utcumque sine termini diversi, motus etiam specie inter se differant: motus enim se habet ad terminum sicut notitia ad finem; a quo semper specificatur. Nota vero terminum ad quem non [struck] in esse entitatis, sed solitum in esse termini motum specificare; ideoque proinde sic et dicit modum attingibilitatis, et medium per quod attingitur. Unde quia linea recta et circularis specie differunt; motus etiam rectus etiam specie differt a circulari; ex eo praecise, quod per diversum medium attingatur, licet terminus idem sit. Unitas autem numerica motus desumitur ab unitate termini, mobilis, et temporis, adeo ut ideo ex cujuslibet variatione variatur numerice motus

Caput secundum

De Actione, et Passione

Actio, quae est propria causalitas causae efficientis communiter definitur: ultima determinatio virtutis activae, ut causet effectum. dividiturque in creationem, et eductionem, quarum discrimen habetis in fine quaest. 1ª pag. de formâ substantiali: eductioni autem, quae sola pertinet ad motum, correspondet passio, quae etiam dicitur substentatio, seu receptio, et causalitas causae materialis extrinsece. Quid autem sit causare per receptionem, et causalitas causae materialis extrinseceque ibidem manet explicatum. Actio itaque dividitur in immanentem, et transeuntem. 1ª in ipso manet agente, a quo fit. itaut idem sit agens, ac subjectum receptivum illius, ut intellectio volitio &c. 2ª aliquid efficit in subjecto extraneo, ad quod perficiendum ordinatur.

Actio autem dupliciter distingui à virtute activa constat ex dictis de causalitate causae efficientis. et eadem ratio [struck] evincit etiam passionem à potentia passiva distingui: nempe, quia talis potentia existere valet sine passione, tamen si passio existere non possit sine potentia passiva. et insuper haec ratio idem probat de motu respectu termini moventis, et mobilis. An vero motus distinguatur ab actione et passione, sive tria haec inter se realiter distinguantur solet in praesenti disceptari, et mox omnino amplectendo sit.

Quaestio Prima

An Actio, passio, et motus inter se realiter distinguantur? 61.

Praesens controversia de sola actione eductiva intelligitur: creationi enim non correspondet passio, nec illam infert cum non sit ex subjecto praesupposito, sed absolute exi=

hilo· similiter advertite solum procedere dubium de distinctione modali reali: Actio namque passio, et motus cum non sint res absolutae, sed modi non amplius quam modaliter distingui ad invicem possunt. quibus positis sit

Assertio Vera §2.

Inter actionem, passionem, et motum nulla intercedit distinctio realis. ~~sed rationis tantum~~ sua detur ratione: eductio est actio pendens essentialiter a subiecto praesupposito, et faciens terminum productum dependere a subiecto, eidemque ut substentanti affigi: sed haec juxta omnes sunt munera passionis: ergo. Maior constat ex definitione eductionis communiter recepta, et a nobis supra stabilita nempe: productio rei ex praesupposito subiecto. Confirmatur: posita actione eductiva vel omni alio rechiso, intelligitur forma actualiter pendens a potentia passiva: sed dependentia ista ~~ex formaliter passio~~ terminative accepta est formaliter passio; et mediatiter, et transitive est formaliter motus tum ut adversarij recedunt: ergo.

Confirmatur 2º ~~praeterea~~: eadem entitas est actionis, passionis, et motus: ergo probatur ans: eadem entitas combustionis, sive calefactio egredita ab igne; recepta in combustibili, illudque physice immutat: sed prout egredita ab igne est actio, prout recepta in combustibili est passio, et motus prout est fluxus et tendentia ad terminum productum: ergo. Urgetur: Actio agentis est id quo agens actuat et movet mobile, sive passum: sed id quo mobile sive passum actuatur, et movetur est motus: ergo actio agentis est motus: nunc sic: sed mobile, sive passum non actuatur, et movetur per motum in ipso non receptum: ergo motus est actio recepta in mobili: sed actio recepta in mobili est passio: conceptus quippe receptionis, et passionis est idem: ergo actio, passio, et motus solum penes diversos conceptus, et expressive distinguuntur.

Solvuntur Argumenta. §3.

Argues 1º quae ad diversa pertinent praedicamenta realiter distinguuntur: ita se habent actio, motus, et passio: ergo probatur maior: quae ad diversa pertinent praedicamenta distinctas important essentias completas, sive differunt genere: sed quae genere differunt realiter distinguuntur: ergo = Argumentum hoc solutum manet in Metaphysica Tract. de praedicam. §4. dum diximus ex ejusque praecepto clara doctrina dicimus, eo praecise aliquid ad diversa pertinere praedicamenta, quia diverso modo praedicatur logice: quod quidem accidit in actione, et passione: non enim de eodem dicitur agere, et pati sive est agens, et patiens. unde actio et passio distinctae, quidem habent essentias non physice, sed logice, et in ordine ad praedicandum: atque adeo differunt genere logico et metaphysico, quatenus actio formaliter statice significat per rationem a passione, cum qua eadem est entitas physica.

Argues 2º: ~~eadem forma nequit praestare duos effectus formales primarios: ita se habent actio, et passio praestant duos effectus formales primarios: ergo primi effectus formalis primarius actionis est agere, passionis vero pati: sed agere, et pati sunt distincta: ergo~~ = Argues 2º: eadem forma nequit praestare duos effectus formales primarios; sed actio, et passio praestant distinctos effectus formales primarios: ergo. primi effectus formalis primarius actionis est agere, et passionis est pati: sed isti sunt effectus distincti: ergo dist

ma: duos efectus fles adequatos secdo ma: inadequatos subdist. fra sumpta in sen su reduplicativo, et fali secdo ma; in sensu reali accepta nego ma: ~~qualitatis ceate~~ ~~communicate~~ dist. mi actio, et passio reduplicative, et in sensu fali secdo mi; in sensu reali subdist. duos praestant efectus fles adequatos nego mi inade quatos secdo mi. qua distio adhibenda e probaor.

Ad pexe itaq et pati efectus sunt inadequati ejusdem met entitatis: nq eadq entitas actio is secundu diversa munera denominae agens, et passu; agens qd quatenus ab ipso egredit actio, et passu secundu q in ipso recipit: quae dictio expresse tradit a P. D. Anselmo. Dialogo de Veritate cap. 9 ajente: eadq e percussio agentis, et patientis: sed ut e agentis denominat agens; et ut e patientis denominat passu seu motu

Questio Secunda

An Actio transiens recipiat in Agente, vel in passo?

§ 1.

Extra dubiu e actioq immanentq in agente subjectari, l recipi; unde quoestio solu procedit de actioe transeunte: hec itaq utpote accidens physicu specificative accepta subtu exigit inhaesiois, de quo inquirit quodnq hoc[+]? Nq licet actio tran siens fali, et reduplicative ut actio solu dicat respectu ab sive egressioq a prijo, et proinde nec exigat inhaerentiq physicq, nisi tantu identice raoe passioe, quq res identificat: atamen reddu respectu in, q omnino e oi accidenti subtu exposcat cui immediate inhaereat. In quo tes scotistq qb adhaerent plures alii tua assenune actioq transeuntq in agente subjectari ~~in agen~~ in passo vo recipi tenent omnino tz fratres & Em C. de Aguirre et Illmo Monido

An agens? an passu?

Assertio Una. § 2.

Actio transiens subjectat in passo tanquq in subto inhaesiois: suadet mex Dtra 1. p. q. 18. art 3. ad 1. ubi ait duplex e actio. Una quae transijt in ex teriorq mag, ut calefacere, et secare. Alia quae manet in agente, ut intelligere sentire, et velle: quaru hec e difeñia, quia prima actio n e perfectio agentis, q movet, sed ipsius moti: 2a aute actio e perfectio agentis. Quid clarius. Unde du S. Dr. alijs in locis ait, q actio inest agenti; q e perfectio agentis; et ipsu mutat, intelligendus e pariq de actioe immanente, quae intrinseca mutao e agentis creati; pariq de transeunte quatenus tribuit denominaoq agentis: prout sic enq e accidens logq diversu a passioe, soliq agenti inest loge, sive in praedicando.

Pr. ratio raoe omni: Actio immanens recipita in agente; q transiens subjectat in passo. prob. 2a q. ideo 1m e veru quia actio immanens ex

176

ppprio sceptr e intus manens tanquam perfectio agentis: sed actio transiens ex pprio scepti n e intus manens, nec perfectio agentis, sed passi: g. ofirmatur. si actio transiens recepta in agente manet in illo: sed actio transiens n manet in agente; sed transit ad passum; g. 2°. si actio transiens reciperetur in agente confunderetur cum actione immanente: hoc nefas e dicere: g. pa. ma: tunc casus actio transiens maneret in agente: g. esset immanens, seu intus manens, subindeque nullum esset utriusque discrimen.

ideoque transiens dicitur quia transit ab agente ad passum

Dices pro Adversarijs: actio g immanentem a transeunte distingui in eo quod illa ita perficit agens, ut nullum efectum ad extra producat; transiens semper efectum producit: ideoq. licet transiens maneat in agente, confundi nequit cum illa, quia semper efectum producit ad extra. sed contra: 1°. producere efectum ad extra etiam convenit actioni formaliter immanenti: g. nulla e solutio. pa. suba. actio Dei ad extra e formaliter immanens, et solum virtualiter transiens, nunquam ex sese efectum, g tunc extra Deum; sed hec tamen ad extra producit, ut per se patet: g efectum ad extra producere convenit etiam actioni formaliter immanenti. g. l actio transiens confunditur cum immanenti, l n subjectatur in agente, sed in passo.

Si dicas 2°: quod licet utraque actio recipiatur in agente sufficienter distinguitur per hoc, quod actio transiens per se 1° ordinatur ad aliquid extra producendum, sive perficiendum passum; immanens vero secundario, et ex consequenti: nego primario ordinatur ad perficiendum agens. si hoc inquam dicas, libenter admitto responsionem et pote valde congruum assertioni nostrae. nam sicut actio immanens in agente recipitur, quia per se 1° ordinatur ad illud perficiendum: ita pariter si actio transiens per se 1° ordinatur ad perficiendum passum, in hoc etiam recipietur: etiam forma sive actio non perficiat subjectum nisi per receptionem in illo. efectus enim formalis forme e ipsa forma communicata sive recepta, ut alibi diximus.

Solvuntur Argumenta §. 3.

Argues 1°. Quaelibet forma recipitur in eo cui communicat suum efectum formalem primarium: sed actio communicat agenti suum efectum formalem primarium: g. ma patet quippe efectus formalis forme e ipsa forma communicata. pr mi: efectus formalis primarius actionis transeuntis e constituere agens: sed hunc efectum agenti communicat: g. confirmatur: Actio transiens constituit agens actualiter causans: sed quod constituens e in constituto: g. = Ad argumentum dist. ma: cui communicat suum efectum formalem tanquam subjecto in quo e, sive substentative concedo ma; tanquam subjecto a quo e sive egressive nego ma ce sic dista mi nego cons. Actio itaque n communicat suum efectum formalem primarium agenti, sive n denominat agens tanquam subjectum in quo sit, et maneat, ut accidit in albedine

ee in alijs fäis respectu subti, qd denominant, ee ostituunt; sed solu tanquam sub=
tu a quo e, sive egredita. Unde actio solu prout egredita ab agente, ipsu ostituit
actu agens, sive causans; subindeq n exigit ee in agente, sed sufficit qd ab illo
sit, ee egrediatr. per qd patet ad ofirmaog. = Explicabis: Nequit actio ostitue=
re agens actualiter causans quin illi inhaereat; sed actio e, ee subjectata in eo,
cui inhaeret: g. pr ma: nequit actio ostituere agens actualiter causans, quin ipsi unia
tur: ee quin inhaereat: na fa accidentalis n unitur per inhaerentiam unita.

Ad rysicam nego ma: ad prob. dist. ans, quin ipsi unita egres=
sive ocedo ans: inhaesive ppme nego ans; et dist. osq ee quin inhaereat, sive ini
retr agenti tanquam subto in quo sit ocedo osq; tanquam subto a quo egredita nego
osq, ee in eodem sensu implicitu probaog. ? actio solu ostituat agens per egressiog
ab illo; ? agente utiq unita, unioe eqdm egressiva, quatenus scilicet ipsum in egressu
pertingit: minime vero unioe inhaesiva ppria, quatenus in ipso recipiatur, ee ma=
neat: haec enim denotat receptiog, ee permanentiam in subto in quo e; illa vero fluxu,
ee egressiu extra subtu a quo e. ~~Unde qd agenti inhaereat hoc, ee denominative, quatenus intrinsece denominaog.~~

Insurges: actio transiens e modus, sive perfectio in=
trinseca agentis: sed modus, sive perfectio intrinseca agentis e per unioq inhae=
siva in agente: g. pr ma: actio transiens e actus 2ᵘˢ sive actualitas intrinseca agen
tis: g. pr ans: actio transiens potiam intrinsecam agentis reducit ad actu: sed potia in=
tris: g. 2ᵒ fa debet
trinseca ad actu reduci nequit nisi per actualitatem intrinsecam: g. 2ᵒ fa debet
ee inhaesive in subto, qd denominat: sed actio transiens denominat agens: g.
Ad 1ᵐ nego ppoes, quae probandae assumuntur, ee ultimam minorem.

Actio itaq transiens dicitur qdm ee est modus agentis
prout ab eo est essentialiter inseparabilis; tu ~~[illegible]~~ onexive, quia agente n exis
tente existere nullatenus potest; tu etiam egressive, quia essentialiter habet egre=
di ab hoc agente; n tamen e modus intrinsecus ipsius, sed tantu extrinsecus.
Attamen quia actio transiens ab intrinseco oritur agentis, quatenus ex efficacia
intrinseca virtutis ~~agentis~~ illius primo existit in passo; potest aliquo modo dici perfec
tio intrinseca agentis, quatenus egredita ab intrinsecis illius, sive potiam intrinse
cam reducit ad actu, n per actualitatem intrinsecam, ? hoc solu overiat potiae passivae,
sed per actualitatem ab intrinseco egredientem. ~~ee [illegible]~~ 1ᵐ.

~~Ad 2~~ᵐ: Unde actio transiens potiam intrinsecam agentis
reducat ad actu, sive de actu 1ᵒ ad 2ᵐ, tollatq indifferentiam ipsius, actu q agens ostituat
ee denominet n indiget inhaerere, imo otrarium exposcit: ? totas denominaoes
unice praestet per egressiog ab illo: alivnde n agens sed passu ostitueret. qppe
secundu ceptu in nequit n ostituere passu, sicut nuio ostituit agens secun=

dy sceptu ab. Igitur ut actio actuat, perficiat, denominet, et constituat agens, satis modus iste, sufficit qd egrediatur ab illo. et per hoc patet ad 2m cujus ma. n. e. universaliter vera de oi forma.

Ut patet in pecunia, quae per egressionem a Paulo ejus divite liberalis constituit; et per receptionem in paupere, hunc divitem reddit, etc n. e. ista. unde constitutivum, et denominativum solum e in constituto, et denominato eo modo, quo ab illo exigitur: atque adeo actio transiens n. e. in agente inhaerenter, sed egressive tantum. Sed

Dices: actio ut actio e accidens physicum: g. alicui inhaerere subto: n. passo: g. agenti. nego ans: actio sigde ut actio, sive ut fabilitr distinguitur a passione, e accidens tantum logicum, et in denominando, solumque identice exigit inhaerere rae passionis cum secum identificat.

Instabis: g actio solum inhaeret passo ut e passio, et n. actio: g. passum n. e. subtum receptivum actionis, sed passionis: sed quaestio de subto procedit actionis. sessa 1a nego 2m sig: ng licet unum sit, g. actio ut mimus; g illud n. sero ... passo passio sit in sensu fabili; realiter tamen, et identice fabilitate habens ... at actionis, quae itaque in ee talis il exigit recipi, aut inhaerere subto, nisi tantum logice, et denominative; quatenus ipsi tribuit denominationem actu operantis, admodum quo juxta adversarios denominat terminus productus, prout e adiltus. Nec aliquid evincat actio prout recepta dici passio; dum modo stet entitatem actionis in passo recipi. De hoc enim procedit dubium.

Argues 2o potius in dicta replicabis: actio transiens intrinsece immutat subtum in quo recipitur: sed agens intrinsece mutatur per actionem: solum afficitur Dei e n. mutari agendo: g. = sessa ma nego mi: sigde qd transeuntur agit e n. mutatur intrinsece per actionem, sed extrinsece tantum: agens ngq e movens, et mutans, n. vero mutatum, et motum. unde agens simile dici potest intrinsece et mutari praesuppositive, quatenus prius afici debet variis dispositionibus ut praerequisitis ad operandum, qb. n. indiget Deus. per qd patet ad impietatem probationem.

Caput tertium
De motu Locali.

In explicanda natura motus in abstracto totum oleum impenditur a Peripateticis in praesenti libro: motum vero localem sine in particularia alto immitur praetermittunt silentio. immerito quidem: ng e obtum Physicae generalis ens mobile, neglecta motus scia; ~~fit prog~~ nullus erit in Phia progressus, ut per tot gtates n. sine admiratione cernimus: ng ut inquit Aris. 4. Physicorum cap. 1o ig ignorato motus nam quoque ignorari necesse e; e hac sit motus mutationem physicam. Quapropter aliquales saltem licet de motu notitiam dabo. locali nominum

quia (ō labile instans) nec otium, nec suppetit, nec facultas, ut hunc perutilem tractatum vobis exponam, ut par est pro dignitate, et a veram quae serio apud me non semel institueram.

Motum dari localem, seu corpora localiter moveri, ita testatur experientia, ut mihi omnino incredibile videatur, quemquam alicujus notae Philosophum de ejus existentia serio unquam dubitasse. sic plures ex Zenone instrauit opponi rationes. At, iste, ut opinor, non eo tendunt, ut motus firmarent impossibilitatem; sed potius eo fine a Zenone sunt adinventae, ut humani ingenij dignosceretur infirmitas in enodandis difficultatibus adversarium aliunde omnino perspicuum. illas tamen rationes efficaciter solvit Diogenes surgendo tantum, et coram Zenone ambulando.

Itaque supposita motus localis existentia, sic communiter definitur: transitus, seu translatio mobilis a loco in locum fluxu continuato, et successivo. unde motus localis tria requirit; videlicet terminum a quo, sive locum realem, vel imaginarium, quem relinquit. terminum ad quem, locum scilicet, quem acquirit, et fluxum continuatum, et successivum, sensibiliter saltem non interruptum, seu viam ipsius mobilis, in quo formalissime stat motus localis. fluxu namque continuato, et successivo non interveniente, sed per nullitatem non potest motus localis. Hinc si corpus locatum hic abolitum reproduceretur Compostellae, licet sit loci mutatio, non tamen erit motus localis. Ipsa tria relata motus localis entitatem absolvunt.

Motus autem localis alius est naturalis, ille scilicet, qui fit juxta exigentiam mobilis. ut motus deorsum in gravibus: alius violentus, ut lapidis vi jacti sursum. alius dicitur praeternaturalis, estque praeter exigentiam mobilis, ut si lapis jactus deorsum: nam tunc velocitas lapidis est maior, quam quam exigit ex sua naturali gravitate. Motum autem localem a potentia motrice oriri omnes uno ore fatentur, licet in ea assignanda opinionum sit labor. Moderni Philosophi omnem motum localem ab extrinseco oriri communiter statuunt. unde cum lapis nempe movetur deorsum, asserunt, lapidem non ex sua natura in centrum tendere, sed a desuper premente aere, vel a materia subtili versus illud rapiente talem motum deorsum provenire.

Alij a Caelo pellente per spiritus emissos ab eo. Alij a terra more magnetis attrahente, vel per effluvia, vel per aliquam vim attractivam. Alij demum ab alia causa, quae semper sit extrinseca. Hinc dum corpora animata motu progressivo moventur, constanter asserunt talem motum non oriri ab aliquo principio intrinseco, sed a causa tantum extrinseca; quod pacificant in horologijs se tantum moventibus ratione ponderis. Attamen Gassendistae, ut supra vidistis, admittunt quidem motum intrinsecum, et innatum atomis, sed a Deo initio mundi ipsis impressum. Maignanistae vero ceteri liberatiores, principium activum intrinsecum motus, seu vim motricem, tum in viventibus tum in alijs corporibus agnoscunt. Ita ut determinatio sit ab alio corpore extrinseco.

174

~~Ita~~ Hac opinioē graviā ꝗ motū deorsū in sejsis efficiunt; ad id tamen sunt determinata per spiritus sine suos à se difusos, sive externos à se exceptos, vel utroq simul. q. gdg spiritus dū sese mutuo nectuntr proprios et ad se fontes trahunt secū. quq explicaoē adstant motui Magnetico, motui etiā antipatico, et sympatico. sed his opinandi modis relictis Assero immediatā causā motus localis eē ab intrinseca potia motrice in oib. motib. naalib.: patet sctohō quoad viventia: quorū motus ab ipsa anima efective proveniunt; et gdg nihil in philosoa notius, quā q. viventia ipsa se moveant ab intrinseco.

Quod atinet ad motū graviū deorsū patet etiā ex definioē naae supra tradita: juxta quā naā ē priū, et causa motus naalis; et insuper quia graviā quæ undiq premuntr ab aere, partiq. quā q. etiā si nullus ~~existeret~~ daretr aer super lapide abs dubio deorsū caderet eodē modo ac nunc; q. ex eo nihi certū videtr, q. dū in machina Pneumatica ~~extrā~~ pene omnino extrahitr aer plumæ et alia levissima corpora instr lapidis motaris ingenti celeritate decidunt: ꝗ

Sed dices: si hæc ita sunt nullū erit discrimen viventiū à n̄ viventib.: ꝗ. respondeo magnū adesse discrimen: viventia enī n̄ ideo qeē priū motus ab intrinseco, sed solū quatenus sunt priū operaoū tendentiū ad perfectioē suæ naæ, s. ē plantæ crescunt ab intrinseco, et producunt ex se fructus lapis vero, et alia corpora licet ab intrinseco moveantr versus centrū nec in sejsis mutantr ab intrinseco, nec novā adquirunt perfectioē sibi intrinsecā per motū. hæc ipitr levia sunt. dificile tamen aparent, quo modo potentia motrix motū in mobile extraneū inducant; a cujus explicaoē invitus me abstineo, cum postea tamen A.A. M.M. sentite, et n̄ sine magno delectu perspicua legetis, vestrā Phycā invenietis.

Caput Ultimum

Brevis Notitia infiniti ~~ex~~ traditr

Infinitū, ut vel ipsū nomen declarat ē quod caret fine, seu nullis claudititis; vel ut explicat Arist. ē id cujus aliqd semper ē extra. i.de: in quo quāq parte, numero, vel perfectioē assignata, alia, et alia sine fine ē assignabilis. Infinitū autē aliud dicitr absolute, sive in oi genere, q. soli competit Deo, quem infinitū per esse in oī linea, oīq perfectioē adoramus, et colimus. aliud vero secundū q.d q.d proinde solū stinet perfectioē oq alicujus generis, et idcirco dicitr infinitū generis determinati; l intensionis, l extensionis, l duraois; l multitudinis. Insuper infinitū aliud ē cathegorematicū, sive actu; ~~aē~~ ē q.d infinitatē actu positā habent sagitr.

Sic: si Deus infinitos homes actu crearet, erat infinitū cathegorematicū, sive actu secundū multitudinē, l numerū. aliud verdo incathegorematicū

seu in potentia; et est illud q^d licet in se, et secundum q^d actu habet sit finitum; secundum id q^d habere potest caret fine. Sic quaelibet multitudo hominum actu e finita; et tamen infinita in potentia, quia potest dari maior, et maior sine fine. Proprietates infiniti aliquae numerantur. 1° e, q^d nec additione finita fiat infinitum, nec ablatione finita redditur finitum. 2° q^d sit divisibile sine fine ~~vade~~ in plura, et plura in infinita. 3° denique q^d unum infinitum n^t sit maius alio infinito, sive in ratione infiniti, hinc maxima absurda accedant. Ut si daretur infinita hominum multitudo, forent plures in ea numerans capillorum.

Nullum autem dari infinitum in actu determinati generis communiter supponitur in praesenti ut constat ex illo sapientiae; omnia facta sunt in numero pondere, et mensura. Dubitatur tamen posse ne dari de potentia Dei absoluta. Sententiam negativam amplectuntur communiter Thomistae affirmativam vero non infimae notae AA. tuentur, publicantes divinam omnipotentiam magis extollere. quia in re nihil determinate decernere audeo, eo maxime, quia non nisi imperfectam infiniti notitiam habemus. Nihilominus si a ~~Thomistis~~ rationes quas Thomistae demonstrativas non sunt pro omnipotentia standum est ut alibi diximus. et haec de hoc libro

Liber Septimus.

Quae in hoc libro ab AA. pertractantur discusso manent in praecedentibus. nam de approximatione agentis ad passum, ut in eo suam exerceat virtutem egimus libro 2° cap. de causa efficiente. ~~Solum igitur hic praemonere sufficiat~~ de motu in sequentibus. De solum praemonere sufficiat, omne mobile non moveri a se; sed quidquid movetur ab alio movetur. ex quo deducunt tam AA. quam Theologi contra Atheist. et Deum non esse in motoribus procedendum in infinitum, sed necessario deveniendum ad unum 1^m motorem, quem rationes legant, ut asserit, tradit D. Thomas 1. p. q. 2. art. 3. et haec de hoc libro sufficiant.

Liber octavus Physicorum.

Quaest. doctrinalis. an mundus potuerit esse ab aeterno.

Aristoteles in praesenti libro de Deo agit, eiusque creandi potentia, tamen fidei lumine destitutus misere erravit, asserens Mundum adeo fuisse ab aeterno productum. Contrarium tamen constat ex pluribus sacrae paginae testimoniis ubi dicitur, q^d in principio creavit Deus caelum, et terram, et alibi: initio tu Domine terram fundasti. ergo et quamplurimis aliis constat mundum ab aeterno non fuisse. Supposita igitur universi creatione in tempore solet in praesenti aeviter disputari: An per absolutam Dei potentiam Mundus, et quae potuerint fieri, et fuisse ab aeterno?

Verum enim vero, ~~quia~~ huiusmodi quaestiones ubi de absoluta Dei potentia disquiritur, magis ad Theologos, quam ad Physicos attinent, nec quidem communiter exagitatae notitiae sitis expertes, illis breviter quoad omnia affirmative respondeo.

Et q̃dq q^d Mundus potuerit ēē ab æterno nec repugnat ex nullo capite orta repugnantia: ñ ex parte Omnipotentiæ: D^s enj æque omnipotens ē ab æterno, ac in tpē: ñ ex parte libertatis divinæ, qppe libere q̃dq q^d vellet, ab æterno produceret: ñ itq ex parte creaturæ: hæc enj casu quo ab æterno produceretq, ens esset creatq; atq adeo ñ à se, nec ɔ absoluta essendi necessitate existeret; sed solq exigeret fieri ex ñ ēē sui propriori naē.

Nam ut inquit D. Thos 1^a p. q. 46 art. 2 ad 1^m causa agens per actioq instantaneaq, qualis ē D^s, ñ requirit prioritatq durationis respectu sui effectus, sed naē tantq; ut patet in sole, q in 1° instanti, in quo fuit adeo productus potuit illuminare, et de facto luxit: tandq nulla adest repugnantia ex parte æternitatis: Mundus sic q̃dq tunc ñ per essq, sed per participatioq tantq eet: subinde q ñ æternus, sed ab æterno: quo sensu potuit M. Aug. q^d licet Angeli fuissent ab æterno, ñ tamen eent æterni, aut Creatori coæterni: qppe ut pote creaturæ semper eent ens ab alio, sive facti, et creati: primq q effectuq habere præcisive ab initio duraōis.

Similiter nulla adest repugnantia in eo q^d tps potuerit ēē ab æterno. Nq si ñ repugnat tpus (idq intellige de motu) in æternq durare; quia quālibet assignata successiōe, adhuc alia, et alia assignabilis ē sine fine, ita qualibet successiōe tpīs assignata alia, et alia potuit fuisse sinē fine, qppe nulla rō ē 1^a et 2^a: unde tps ita eet ab æterno ñ per hoc q^d plures partes simul habere ab æterno; sed quia nullq posset assignari instans respectu cujus aliud ñ eet prius ab æterno; idoq licet nulla pars æternq importet duraoq; eaq tamen successione eet ab æterno. Ab his tamen quæstionib^s facilius te expedies si in promptu habeas doctrinq expositq in 1^a q^e de potentia Dei absoluta; juxta quq semper actidi objiciatq: q^d implicat contradictioq à Deo fieri ñ potest. hanc applica distiōq: si demonstratiue probetq concedo: si probabiliter tantq ostenditq repugnantia nego. æternq si aliqua repugnantiæ ñ sunt demonstratiōa, ut minimq resultat dubiq de possibilitate te rei: ex ipso res censeri debet possibilis; atq pro omnipotentia decertandq: juxta illud in dubio melior ē conditio possidentis.

Nq, ut loco citato diximus, D^s ratiōe suq omnipotentiæ infinitæ, et incomprehensibilis suo possidet, ut ei possibile tribuatq, q̃dq q^d ñ probetur demonstratiue: namque ngq Dūi ñ ē alligata ad id solq patrandq, q^d humanus intellectus possibile esse judicaverit. Nec ideo quæstiones de possibili redduntur inutiles: oportet ngq saltq examinare an aliqua repugnantiæ sint demonstrativā; quæ si ñ sint tales, semper pro omnipotentia standq ratiōe possessionis: in re rē valde à nobis remota ngq tunc sedens ē suspendere judiciq. hoc tamen ñ accidit in præsenti ɔ D. Thos expresse asserat q. citata art. 2 in corpore: Dicendq Mundq ñ semper fuisse sola fide tenetq, et demonstratiue probari ñ potest. Ergo rē debebis Physicorq.

~~Tractatus Primus~~

~~De Mundo, Caelo, corporibus que Coelestibus.~~

~~Tractatus Primus~~

~~De ortu, et Interitu~~

~~Liber Primus~~

~~De Generatione, et Corruptione~~

~~Caput Primum~~

~~Exponitur quid sit generatio in communi.~~

Tractatus Primus

De ortu, et interitu, sive de Generatione, et corruptione.

Octo Physicorum libris feliciter absolutis, in quibus quae ad aliqualem entis mobilis notitiam

Tractatus Primus.

De ortu, et Interitu

Physicorum libris felici fato absolutis omnium methodum insequentes tractatum aggredimur comprehendentem duos libros, qui vulgo de ortu, et interitu, sive de Generatione, et corruptione dici solent. in quorum 1° de ente mobili in particulari, sive prout generabili, et corruptibili: explicatur natura generationis, et corruptionis, et quidquid ad eam pertinet, seducti in 2° vero agitur de elementis, qualitatibus occultis, de Metheoris, sive de generationibus stratis, et mineralibus quod experientiis patet ~~etc~~

Liber Primus

De Generatione, et corruptione.

Caput Primum.

Explicatur Quid sit generatio, ~~et corruptio~~.

§ 1.

Dari generationem, et corruptionem ita testata experientia, ut a nemine sanae mentis negari valeat. Generatio itaque si late accipiatur coincidit cum eductione, estque: productio ex praesupposito subiecto. de qua satis in superioribus. Generatio autem alia est substantialis, et alia accidentalis juxta intentionem termini producti. Verum in praesenti sola substantialis est proprie dicta, et ex Arist. definitur: Mutatio totius in totum nullo sensibili remanente ut subiecto eodem. Nomine subiecti intelligitur ens completum, quod quidem mutatur in aliud sensibiliter ut cum ex ligno fit ignis: per quod differt ab alteratione, in qua subiectum manet idem, ut cum lignum ex frigido, fit calidum. Igitur definitio data intelligenda est de generatione reputata in qua praecedit materia in omnium tamen haec definitur: productio substantiae ex praesupposito subiecto

De Generatione viventium

§ 2.

Generatio viventium, quae potissima est sic non ore definitur: origo viventis a vivente, a principio conjuncto in similitudinem naturae. ubi origo innuit verum influxum, sive sit causalitas, seu non, ut sic comprehendat generationem Verbi Divini a Patre: quidquid influxus procedere debet a vivente, quod est generans. ut principio conjuncto denotat, quod in ipso generationis momento ut ~~substantia~~ genito aliqua substantia intraneat, quae sit intrinseca generanti, et eam maneat in genito, seu via identitatis, ut in generatione Verbi Divini natura Patris. seu si fuerit in creatis per solum conjunctionem unitatis seminis. hinc aves pullos ex alienis ovis excludentes non sunt generantes ut non seminis.

n̄ sunt eorum Parentes. per q^d assumitur de ex sedes.

Denique in similitudine naæ. significat, q^d substantia generans et genita assimilari debent in naa, vel per identitatem ut accidit in divinis; vel per eminentem similitudinis in specie infima, ut in creatis. quæ quidem eminentia per se infundi a generante debet in prolem, et hinc eminet ex vi generationis qua talis. ed. Processio Spiritus S.^{ti} n̄ dicitur generatio: quia licet evadat similis in naa Patri simul, et Filio; n̄ tamen in vi actionis (ta)litur ad ipsum terminatæ ratione quia Spiritus S.^{tus} procedat per amorem, q. actio e voluntatis, quæ talita assimilativa n̄ e, ut intellectio per quam Verbum divinum procedit, n̄ potest talita similitudinem infundere.

Similiter defectu dictæ conditionis ~~homo dicitur parens ver-~~ ~~mium licet ex ipso generentur humoribus~~. Nec etiam Evà dicitur filia Adami: quia licet ex ejus Costa fuerit formata, et similis evaserit in naa; hanc tamen similitudinem n̄ habuit ex vi originis, et generationis qua talis. Costa quippe Adami esse indifferens erat, ut ex illa D^s Evam, vel Leonem, vel quemvis produceret. Insuper defectu illius conditionis homo n̄ dicitur etiam parens vermium, licet ex ejus generentur humoribus. quomodo autem generentur vermes, et alia animalcula. res e obscurissima. si tibi placet, poteris sustinere explicationem quam supra dedimus lib. 2. cap. 4 q. 2. in argto 6.

De termino Generationis. § 3.

Circa terminum generationis communiter asseritur totum suppositum in ee totius ee terminum quī sive quod: illudque e q^d principaliter intenditur, a quo illi propagatione evenit denominatio generati: terminum v^o quo ee formam supposito substituentem; Nec tamen requiritur q^d forma habere ee per generationem, ut sit illius terminus quo. et ut suppositum vere genere(tur) ut patet in homine; sed sufficit, q^d per actionem generativam disponatur maa, eique uniatur forma: sive q^d forma a generatione dependeat quoad ee unitum, licet n̄ quoad ee absolute. Unde Virgo Mater vere genuit Christum Dnum: nam licet suppositum filij ut terminans naam divinam increatum (in)genitum sit per actionem creatam, bene tamen ut terminans naam humanam: porro sicut potuit humana agere, et pati, sic etiam et actionem creatam terminare.

Solet in præsenti latius. quam par e disputari An actio qua alteratur subiectum, et ultimo disponitur ad formam genitum realiter distinguatur a generatione ipsa? partem negativam tenent plures Thomistæ cum Em. Cayetano, et Complutensibus. Affirmativa verosimilius; cui libenter subscribo suadetur: separatio realis e signum evidens realis distinctionis: sed alteratio valet separari saltem divinitus a generatione: ergo. probatur minor: potest saltem divinitus dari ultima dispositio, quin forma generetur, et e converso: ergo. 2.º ~~forma substantialis~~ terminus per se 1° inspectus a naa† e forma sive suppositum substantiale: sed alteratio per se 1° n̄ respicit talem terminum: ergo. probatur minor: alteratio per se 1° respicit

† in opere generationis

qualitatis: ergo potest requirere generationis, quam non est alterationis

Objicies: homo generat hominem quatenus magis ultimo disponit ad animam rationalem: sed illam per alterationem disponit: ergo. Argumentum hoc difficultatem tangit ipsum in praesenti late discussam. ad illud tamen nego maiorem nam praeter actionem alterantis, et ultimo disponentis magis usque ad terminum receptionem, alia datur actio qua homo animam rationalem pertingit, non quidem quoad esse absolutum, sed solum quoad esse unibilis, et materiae coaptabilis: quo sensu sine non superare capacitatem materiae, nec actionem excedit humanam. unde alteratio solum realiter distincta ab actione generativa: ex quo forsan oritur dividens at ut patet solum non est realis unio, ac identificatio ex quo assumitur de expeditis.

De Generatione monstruosa § 4.

Generatio monstruosa sic definitur: origo viventis a vivente degenerantis a recta, et solita dispositione secundum speciem. varie solent assignari causae monstruosae generationis. inter praecipuas assignatur imaginativa. plurimis namque experimentis si fides danda historiis. Mulieres ex vehementi specie fetchae, seu deformis alicui sua statuae sobolem illi persimilem edidisse. referunt et probatur ex Genes. 30: ubi garges Jacob maculosas fuisse, quia tempore receptionis virgae multi colores oviibus fuerunt objectae in generatione. quo tempore informatur fetus? respondeo cum Medicis: Mares 30 triginta, feminas vero quadraginta 40 debent informari. Plures tamen asserunt animam infundi in instanti generationis.

Hunc Aliud Filius ex Adultera excusat Matrem a culpa.

Caput Secundum
De Corruptione substantiali.

Corruptio communiter definitur: transitus de esse ad non esse simpliciter. unde corruptio dicitur esse praeter intentionem naturae: nam agens solum intendit per se formae introductionem. communiter tamen protoquium: generatio unius est corruptio alterius diversimode intelligitur ab AA. Aliqui itaque dicunt eandem esse actionem, qua una forma introducitur, et qua altera desinit esse, solumque diversificari ex diversitate terminorum; terminus siquidem generationis positivus est, corruptionis vero negativus. Alii propositionem asserunt generationem et corruptionem dictam esse actionem. ideoque generatio unius est quidem corruptio alterius non per identitatem, sed concomitanter tantum et illative. Nunc jam pervenimus ad qq. sequentes

Questio Prima.
An in corruptione compositi substantialis fiat resolutio usque ad materiam primam.

§ 1

Praefixo titulo difficultas ista sonat, an in instanti in quo compositum substantiale corrumpitur altero genito simul cum forma substantiali pereant accidentia omnia, quae pe=

stat sola mat. superest?
reunti in exane spositoꝫ pro cujus resolutione sciri oportet alia ee accidentia ppria fræ, quæ ab illa dimanant, de qbus nullus dubitat simul cum fra perire. alia vero accidentia communia dicuntur, sunt quæ ex ppria indole nec sunt peculiaria fræ corruptæ, nec pugnant cum fra genita l nova, ut sunt quantitas, color, figura &. de qbus presens procedit dubium, in quo Thoristæ affirmant dari resolutionem, usq ad mat. primam. oppositam sententiam propugnant ab alijs, eiq communiores intensitates præcipue Modernos, qbus sit.

Assertio Una. § 2.

Plura numero accidentia, quæ erant in composito corrupto, ipsa manent in genito. Assertio quotidiana suadetur experientia. et 1º videmus in igne ex sulphure accenso remanere colorem, odorem, aliaq quamplurima accidentia: ergo. 2º homine corrupto data juxta Adversarios novum compositum ex mat. et fra cadaverica; sed ibi manent plura numero accidentia compositi viventis, videlicet eadem quantitas, figura, organizatio, color, cicatrices &. ut ad oculum patet: ergo. = Dicunt Thoristæ accidentia illa, quæ in cadavere remanere videmus, non ee eadem numero, sed specie simillima: subinde falluntur sensus, qbus non satis fidendum, dum nobis ut eadem numero representant accidentia relata.

Verum enim vero si parum adeo sensibus foret fidendum, nemo sane asseveranter affirmare poterit eundem esse solem, qui heri, hodie nobis illuminare, in eadem nos aula ee, eosdem ee homines, qbus hodie loquimur, ac homines qbus heri loquebamur: respondere enim posset hæc omnia ee tantum præcedentibus similia: sed hæc omnia sunt evidenter falsa et absurda: ergo et solutio, ex qua inferuntur. Ulterius: contingere sensus falli solum est vel in obsequium fidei, vel in pugna manifestæ rationis: sed ratio in præsenti est valde consona sensibus: ergo. pr min: ratio exigit eadem numero accidentia censeri, si nulla valet assignari causa producens in cadavere accidentia dicta: recta se habet: ergo.

Pr min: nulla valet assignari ~~valet~~ causa productiva caloris v.g. figuræ, coloris, quantitatis &. quæ in cadavere percipiuntur: ergo. pr ant: illorum ppe causa non est mat. 1º suppote non activa; non fra cadaverica, cui calor non convenit, nec determinatam exigit figuram: deinde nequit ee causa, agens fræ cadavericæ producens; ipse sic finit, gradus minimos &: ergo. = Respondent 2º Thoristæ mat. manere sigillatam ad accidentia simillima per mutationem præcedentium: Deum ut A. nat. illa producere ad exigentiam mat. ita sigillatæ =

Sed contra est: et in 1º cur color igneus non sigillat mat. carbonis ad colorem similem? et cur mat. per mutationem fræ vitalis non manet sigillata ad fam vitæ simillimam, sive quare Deus non producit dum homo moritur? Deinde: si vera esset solutio, mat. realiter semper haberet accidentia similia his, quæ semel habuit: hoc est falsum: ergo pr assumptum: quia mat. mutat accidentia, quæ amisit, ergo.

ad exigentiam materiae alia his similia producit: sed cum haec similia amittit etiam materia alia: ergo producentur in materia alia accidentia similia; sicque homo numquam reverteretur in pulverem: supposita albedine in materia numquam habebit nigredinem. etc.

Alia ratio prob. assertio: Accidentia ultimo disponentia materiam ad formam pereunt adveniente forma: ergo. pr. ans: si calor v.g. ultimo disponens ad formam ignis periret pereunte ligno naturaliter exigeret propriam sui destructionem, sicut forma ligni; sed nullum agens naturaliter exigit sui destructionem: ergo. confirmatur: Accidentia, quae in instanti generationis ultimo disponunt materiam ad receptionem novae formae, solam materiam habent pro subiecto receptivo: ergo si haec maneat, manebunt pariter illa. pr. ans: in 1. instanti talia accidentia non recipiuntur in materia completa per novam formam, quam ratione praecedant; ac hinc nec in materia completa forma praecedenti, quia tunc non existit: ergo in sola, et nuda materia.

Solvuntur Argumenta. § 3.

Argues 1.o compositum substantiale est veluti basis, et fundamentum omnium accidentium: ergo illo per corruptionem pereunte, pereunt simul omnia accidentia; pr. ans: fundamentum accidentium est subiectum eorum; sed totum compositum est subiectum accidentium: ergo. probatur mi: subiectum accidentium est, cui praestant suum effectum formalem, ut esse album, quantum &. sed ~~acci~~ ~~tota~~ accidentia toti composito praestant suum effectum formalem: albedo namque quantitas &. totum compositum album, quantum & constituunt: ergo. = Negatum in 1.a interrogatione non habet, esto admittatur compositum esse subiectum receptivum accidentium.

Quia ~~h~~ pereunte forma, eius loco alia in eodem subrogata instanti, in cessibus peraeque in substentando: atque adeo idemmet fuit per ... servare subiectum receptivum accidentium; con ad sit actus dans 1.um esse: ad modum quo iuxta Thomistas tunc non periit materia l.a defectu existentiae pereuntis simul cum forma: quia illius loco subrogata forma advenientis existentia. = Aliter tamen respondeo negando ans. ad prob. dist. ma: est eorum subiectum inhaesionis concedo ma; eorum subiectum denominationis nego ma, et dist. mi: totum compositum est subiectum denominationis concedo mi; subiectum inhaesionis nego mi: qua distinctione cetera corruunt.

Solutio fit manifesta in denominationibus iusti, et charitativi, quae sane toti tribuuntur homini, licet a forma, gratia scilicet, et charitate in sola Anima receptis proveniant: ita similiter accidentia toti valent composito praestare denominationem, tametsi soli inhaereant materiae. = Dices: Nullum accidens recipi valet in materia prius prioritate ad formam substantialem: ergo nulla est solutio. pr ans: ~~materia prius recipit actum~~ prius est in materia esse 1.um quam 2.um; sed forma substantialis confert materiae 1.um esse, et accidentia 2.um: ergo. 2.o: prius recipitur in materia actus substantialis quam accidentalis: ergo. pr ans: prius perficitur materia per actum substantialem, quam per actum accidentalem: ergo.

Pr ans: prius perficitur materia per esse simpliciter, quam per esse secundum quid; sed actus substantialis tribuit materiae esse simpliciter, et accidentalis esse secundum quid: ergo. = Ad 1.m nego ans: ad prob. dist. ma: prius prioritate dignitatis, et in:

tentionis secdo ma; prioritate executionis nego ma: quia licet fma substialis utpote excellentior prius a nāa intendatur, primus q sit in māa prioritate dignitatis, et intentionis: ordo tamen executionis exposcit, ut perprius recipiatur, et sit ~~forma~~ sive actus accidentalis, velutti deserviens ad praeparandum māe, ut suscipiat hanc fmg substialem pre aliā: ideoq accidentia mag perficiunt ~~et~~ ostituunt in raoē potiis proximē recipitiva actus lis substialis, q utiq 1um in intentione, n vero in executione. et ex hoc patet ad 2. cui eadem dictio e adhibenda.

Insurges: Maa 1a e 1m subtm, et totum ppositm e 2m; sed accidentia n in 1o, sed in 2o recipiuntur subto, oblatum advenirent ~~intio~~ entia pleto: g. Resa ma; nego mi: quia licet accidentia, quae ~~subst~~ resultant ut ppritates totius ppositi, in ipso recipiantur; secus vero, quae generant munus ultimae dispositionis: eta ens fmg substialis, ad quam disponunt mag, praecedere debent; ac proinde in sola māa recipi. Nec tamen qd enti advenit pleto in toto recipitur pposito, ut patet in unione, q advenit homi plene ostituto, et tamen in sola recipitur Anima. praeterea quod nāa accidentiu salvatur, semper ac n tribuunt mae 1m ee, quo ostituitur unum simpliciter ens. qd accidet esto praecedant in māa ut dispoe ad fmg.

Argues 2o: si in corruptione ppositi n daretur resolutio usque ad mag, aliqd sensibile remaneret: hoc e otra generationis notionem, quam supra dedimus: g. pr ma: tunc casus remaneret māa o ujus dem accidentibus sed māa prout sic e aliqd, imo subtm sensibile: g. = Dist. ma: aliqd sensibile remaneret ut quod, sive per mod subti, qd Lt ut quo, sive per mod fmae accidentalis secdo ma, ut quod, seu per mod subti, qd Lt ppositum nego ma, concedo seneu intellige mi: nam senens definitionis e n remanere aliqd sensibile ut subtm idem, ut innuunt verba Phi: nullo sensibili remanente ut subto eodem sumpto subto pro pposito. qd verificatur quia n remanet idem subtm ppositm nempe subtiale ho vg. atqadeo subtm sensibile pp c alind.

Argues 3o: si in corruptione ppositi manerent accidentia māa magis stricte uniretur quantitati, quam fmae substiali; hoc e falsum: aliunde o quantitate facere magis unum, quam o fmā substiali: g. mista argumentum: nam anima rationalis magis stricte unita o potia intellectiva, o qua facit unum per accidens juxta thostas, quam o māa a qua ostituit unum perse. deinde dist. ma. magis stricte in ordine ad perseverandum secdo ma, in ordine ad ostituendum unum nego. nam aptitudo unionis ad ostituendum magis unum n ~~sumta~~ sumitur ex diuturnitate, sed oritur ex extremis ejusdem generis ad invicem ordinatis. Nota vo qd nunc Dtum in praesenti omnium censetur dubia: eaqpp abeque praecautione superseedendum censeo.

Quaestio Secunda.

An ultima Dispositio ad formam ab hac efective Proveniat? §. 1.

Praesens otroversia in celebre statum adolevit, eo d maxime, q quasi gradum fa=

153

ciat adillam satis in theologia plausibilem: Utrum an actus seu ors ultimo dispo nens ad gratiam ab ipsa effective proveniat recne? Attamen, quia ad Dum non attinet theologicum disceptare, illum theologis decidendum relinquam: tamen si attunde censeam gratiam solum obsignificare meritum per modum fine extrinsecis filij Dei adoptivi, non vero per modum gratiae effective influentis, ut solita claritate ostendit W. R. Laudito. Tr 3. in 1 Theol. tract. 16 Dub. 4. 1o itaque in hoc re sententia parte tenta affirmativa, ectaq omnino in ter thomistas negativa sententia frequentior e apud scotistas, et Jesuitas, eam amplectuntur plurimi ex omnibus in manuscriptis.

Assertio 2da. § 2

Ultima dispositio ad formam provenit effective ab ipsa forma: suadetur ratione: productio ultimae dispositionis non e causalitas activa formae, nec ultima dispositio effectus formae, ad quam disponit: ergo. prob. ant: productio ultimae dispositionis praecedere debet, et intelligi prius priori ad formam; sed nullus effectus, nec unquam causalitas praecedit suam causam efficientem, ut manifestum: ergo. pr. ma: productio causae materialis praecedit formam: sed ultima dispositio juxta thomistas causat formam in genere causae materialis: ergo. pr. ma: forma non fit nisi dependenter a causa materiali disposita ex qua educitur: ergo. forma ~~...~~ an vero non fit nisi dependenter a causa materiali ad illam praevia ~~...~~ determinata, seu talis se habente disposita. ergo.

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

Rejecta ratio: consulto non procedit de existentia, sed de productione tantum ultimae dispositionis quae juxta Adversarios munus obtinet causae materialis respectu formae, ad quam disponit: causa autem materialis, quod quod sit de ejus existentia, requirit saltem productionem ante quam causet formam: ergo si ultima dispositio e causa materialis formae, requirit esse causa productionis illius: ~~...~~ ex hinc praeoccupata manet solutio quorundam thomistarum, et simul occurritur alijs, qui ipsi asserunt prius priori ad ultimam dispositionem formam prae intelligi receptam in materia secundum gradum genericum, vel etiam quoad qualitatem peculiarem. Insuper; et per ultimam dispositionem causari in facto esse, et ut materialiter receptam in materia.

Occurritur itemque, et instauratur eadem ratio: et 1o forma ut sit vera causa efficiens debet prae intelligi existens, et extra omnes suas causas, ut omnes supponunt: ergo praesupponit productionem ultimae dispositionis, quae e una ex causis ipsius: ergo nequit esse causa efficiens illius. 2o forma sive quoad genus, sive quoad qualitatem supponit productionem ultimae dispositionis in materia: ergo. pr. ant: forma quomodolibet sumata educitur ex materia ultimo disposita: ergo. pr. ant: forma educitur ex materia ad illam praevia determinata; sed determinatur per ultimam dispositionem: materia enim ex se indifferens e ad quamlibet formam: ergo.

3o forma ~~...~~ quomodocumque videretur ab Adversarijs intelligitur juxta ipsos ut potens causare in genere causae efficientis; sed eo ipso disponit ultimam dispositionem jam productam: ergo. pr. mi: eo ipso quod forma e materialiter recepta in materia

sed fma prout sic supponit ultimam dispositionem jam productam: ergo. probo maiorem: ex ipso forma est agens potens naturaliter operari: sed prout sic debet esse naturaliter recepta in materia, seu in suo statu naturali: ergo. = Nec prodest recursus aliorum asserentium aliud esse genus causae materialis; aliud vero causae efficientis; ex qua diversitate (inquiunt) oritur, quod forma in genere causae efficientis praecedat ultimam dispositionem; et haec praecedat illam in genere causae materialis.

Non, inquam, prodest: siquidem singulae causae materialis supponit sub existentia suam causam efficientem, a qua producitur: sed non supponit formam existentem; nec valet formam existere absque sua causa materiali; et esse agens naturaliter operans independenter ab illa: ergo. Denique (ut ab alijs responsionibus impugnandis me abstineam) nullus effectus terminat sui effectionem prius quam existat causa effectiva sui: sed ultima dispositio terminat sui effectionem antequam existat forma, ad quam suscipiendam praeparat materiam, ni dicas formam in materia indisposita recipi: ergo forma in nullo vero signo est causa effectiva ultimae dispositionis materiam praeparantis ad illam.

Solvuntur Argumenta § 3.

~~Argues 1º ratione. Materia in instanti generationis est ultime disposita ad formam sed~~ ~~super dispositionem agens~~ — — — — — — —

Argues 1º Possibilis est ultimam dispositionem ad formam ab hac effective provenire: ergo de facto provenit; et hoc sit naturaliter. probo antecedens: possibilis est mutua causalitas in diverso genere causae: ergo potest quam optime forma causare in genere causae efficientis ultimam dispositionem, et ab hac causari in genere causae materialis. = Insta: possibilis est mutua causalitas in diverso genere causae: ergo materia causans formam in genere causae materialis, causam potest ab illa in genere causae efficientis. in forma itaque nego antecedens: ad probationem dist. antecedens: possibilis est mutua causalitas et. absolute, concedo ex suppositione omnium concedo antecedens: ex suppositione formae ... nego antecedens et sequelam.

est dicere; quod licet possibilis sit mutua causalitas in diverso genere causae, quoties ad illius repugnantiam specialis non adest ratio, ut inter causam efficientem, et finalem; oppositum tamen accidit, dum pro illius repugnantia tot superfuerunt rationes, quot in corpore quaestionis sunt adductae pro refellenda mutua causalitate inter formam et ultimam dispositionem adhuc in diverso genere causae. Adde, quod si tenet sententia contrariam data mutua causalitas in eodem genere causae: nam juxta ipsos ultima dispositio, sine ... accidens recipiatur in toto composito: forma nec dum est causa efficiens illius, sed etiam materialis ultimae dispositionis, a qua causatur forma in eodem genere causae.

Argues 2º. Calor ut octo est ultima dispositio ad formam ignis; sed calor ut octo effective provenit a forma ignis tunc geniti: ergo. probo minorem: calor ut octo est proprietas ignis geniti; sed proprietas effective provenit a forma cuius est proprietas: ergo = concessa maiore nego minorem: ad probationem dist. maiorem: calor ut octo in signo, in quo

fag. praeit, ac ad illg disponit nego ma: in instantib. sequentib: subdist: e pparietas per advenientig, sive per modu conservationis concedo ma: per emanationem nego ma: et sic dista mi: nego csq. cum enim ordo rerum sit, ut exigat dispositiones fag, adquq disponunt, praecedere, inde fit qd ab ipsa fa etiam si potens sit ad illam productionem, dimanare non possunt. Unde licet calor ut octo ex recepta talis valeat a fa dimanare, minime tamen est e illius dispositio, et praeparatio: prout sic enim ab igne generante producitur in obsequium tamen fae ignis geniti ad quam disponit; in quo sufficiens salvatur nexio ut vere dicatur pparietas illius: quia licet pro instanti generationis calor ut octo non producatur a fa genita, illi ipsi tamen debetur illius conservatio, et ab ipsa exigitur pro instantib. sequentib: ac proinde dependentiam a posteriori habet a fa. cujus ratione dici potest illius pparietas fae genitae per advenientiam sufficere, non vero per emanationem, cum calor ut octo emanare nequit a fa, quam praeit, et ad quam disponere; prout sic supponatur productus ab agente extrinseco, nempe igne generante.

Hinc dn D. Thomas ait 3° p. q. 70 ar 13 ad 2. qd calor qui fuit dispositio ad fag ignis e effectus profluens a fa ignis jam praeexistentis in telligas non ignis geniti, sed generantis. similiter dn ait eadem p. q. 2 art. 2 ad 2. qd per calorem disponitur materia ad suscipiendam fag ignis, qua tamen adveniente calor non cessat, sed remanet quasi quidam effectus talis fae. sensus e, calorem, qui fuit dispositio ad fag ignis, ab ipsa dependere in conservari, sive aposteriori; non vero a priori, et quoad 1m esse. prout sic enim jam erat productus ante fag genitam, qua adveniente non cessat, sed ab ea conservatur.

Dices: Agens non potest producere dispositionem ultimam pro priori ad fag: ergo nulla e solutio. pr ans: nequit produci ab agente tms secundarius pro priori ad primarium; sed ultima dispositio e tms secundarius, et fa tms primarius: ergo. 2°. ultima dispositio ad fag aquae e frigiditas; sed aqua calida praerecuperat frigiditatem; ergo de novo producit, ut experientia testatur: ergo = Ad 1m nego ans: ad probationem nego ma tms enim secundarius non dicitur talis, quia post primarium producatur ab agente, cum plerumque contrarium accidat juxta illud; qd primus e in intentione posterius e in executione. sed talis dicitur, quia propter aliud, et in gratiam alterius intenditur, et fit.

Quod ut clarius percipias nota; alios terminos secundarios alios esse veluti media ad assecutionem tni primarii conducentia: alios vero se habere veluti ornamentum perficiens, et complens tnm primarium. unde illi praecedere in executione debent: isti vero ad tnm consequuntur primarium. cum igitur ultima dispositio quoad 1m sui esse non se habeat veluti complementum perficiens fag; sed tanquam medium ad fae assecutionem praecedere utique debet fae productionem. Ad 2m nego ma de frigiditate recuperata: haec enim utpote fag aquae supponens non e dispositio, aut praeparatio, ut fa aquae sit, sed tantum ut melius se habeat. idio qd calida aqua calida semper habet frigiditatem quasi in actu 1°. qd sufficit ut conservetur

Caput Tertium
De Alteratione

Alterao idq sonat ac actio faciens alterū n̄ substāntialiter, sed accidentaliter tan
tū. Sumitur tamen pro quavis mutaōe accidentali redente subtū alterū. Stricte autē
pro motu ad qualitates sensibiles, qb' variatis, res apparet altera sensibi. presius
demq accipitur alterao pro motu ad qualitatē contrariū habentē ut o subtū transeat
de calido in frigidū. Ex quo sensu ab Arist. definitur motus, seu mutao ad quali
tatē sensibilē habentē latitudinē & contrarietatē. De alteraoe autē sub hac ultima
acceptiōe agimus in praesenti, totq sunt illius species, quot sunt diversae qualitates
ad quas mutari valet subtū.

Hujusmodi mutao quadruplicite accidere potest. 1.° Sim=
plicite, ut cū subtū a contraria in contrariā mutatur qualitatē, ut ex frigido in calidū. 2.° cū
qualitas jam habita intensior fit, et robustior in eadē parte subti ~~dicta intensio~~
~~~~ subtū e minus calido fit magis calidū, ~~et~~ dicta intensio. 3.° cū qualitas exi=
stens in una parte subti extenditur ad aliā sibi proximiorē, et dicta extensio. 4.° cū
qualitas praeexistens debilior redditur, ac remissior. Et dicta remissio. Hisce positis du=
bitatur, quomodo qualitas fiat intensa, seu in quo stet intensio qualitatis terminati
ve. Sit q.

Quaestio Unica.
Quomodo fiat ~~Qualitatis~~ Intensio Qualitatis?

§. 1.

Recentiores quidq Phi statuunt qualitatē intendi, quatenus plures ejus partes suc=
sive, acgraditū coeunt in eodē subto: ita ut singulae in singulis sint partib' omnis
subti. Verū hic dicendi modus intensioē qualitatis confundit cū ejus extensioē: oletū
q impendit in eo q.d a nemine negatur. Dubiū itaq e, quomodo in eodē indivisibili sub=
to qualitas intendatur, transeatq a mi. ad ma. perfectioē gra habitualis vg in hi
mas calorie in eadē parte indivisibili subti. Aliq Antiqui transire judicabant per
ma. expulsioē contrarij, ita ut calor vg. fiat intensior, per hoc, q.d plus frigiditatis
expellat. Alij cū Durando censent qualitatē intendi per destructioē praeexistentis,
et substitutioē perfectioris.

Hi tamen opinandi modi merito ab scholis jā diu exularunt. Tū quia
saepe intenduntur qualitates absq expulsiōe contrarij: quod patet fit in gra ~~beatissimae~~
Virginis Mariae, quae intensissima fuit absq expulsiōe peccati; tū etiā quia augmentū
novae qualitatis n̄ foret intensio, sed potius destructio praeexistentis. His gemi
dis opinionib'; plausibilior e Thostarū asserentiū qualitatē intendi, sive augeri
per ma. radicaoē in eadē parte subti; minimū quatenus eadē qualitas intimius pe
netrat, strictius q inhaeret subto. Scotistae autē, et tenuiter tuentur intensioē fieri
~~per additioē novarū partiū qualitatis~~
~~~~

per adventum novæ partis qualitatis, ~~sive præ~~ in eadem parte subti. sive per additionem gra=dus ad gradum. sententia hæc clarius explicata sit g.

Assertio Nona . § 3.

Intensio qualitatis fit non per additionem gradus ad gradum in eadem parte sub:

+ per additionem novæ qualitatis partialis.

ti: Sub. 1.º ex sacro Trident. sess. 6. can. 32 definiente hominem justificatum per opera se=dum Dom. facta vere mereri augmentum gratiæ: sed augmentum gratiæ, in quo stat ejus intensio, præcipue nequit, quin de novo addatur gratia g. confirmatur per sacramenta novæ legis juxta Trid. sess. 7 can. 7 semper, et obi. rite suscipientibus datur gratia ~~gratiam justo tam vere datur gratia per sacramentum Eucharistiæ, quam homini pecc~~ et tam vere datur gratia homini justo per sacram. tum pœnitentiæ, quam peccatori attrito; sed peccatori attrito datur absoluta qualitas gratiæ, et non præcise modalitas quædam a gratia distincta: g. et homini justo. g. gratia absoluta gratiæ.

Suadetur ratione: intensio qualitatis caloris v.g. non potest dari, quin novus gradus caloris producatur: g. probatur ans: intensio qualitatis est nova actio pro=ductiva, seque realiter distincta ab alteratione producente qualitatem: sed non datur nova ac=tio productiva, quin detur terminus de novo productus; ~~actio~~ g. utique esse nequit qualitas sive calor præexistens: g. novus gradus caloris: explicatur: calor intenditur per id unde subjectum redditur magis calidum: sed ita nequit fieri nisi per calorem de novo productum, sive superadditum: g. probatur min: subjectum esse magis calidum realiter est effectus calo=ris, ut per se patet; sed non est effectus qualitatis caloris præexistentis; g. caloris partia=lis de novo producti, sive superadditi.

Iterum: repugnat novus effectus formalis absque nova forma: sed esse magis calidum est novus effectus formalis: g. repugnat absque calore de novo producto = Huic efficaci rationi diversimode occurrere tentant Thomistæ: plausibilius, et ut frequentius proponitur, asserit, calorem intendi per hoc, quod profundius, et strictius uniatur subjecto: ad quod porro asserit, sane non requiritur, quod novus calor producatur: sed sufficit quod major radicatio, sive nova, et perfectior unio superaddatur calori præexistenti, in ordine ad quam subjectum constituitur magis calidum = sed contra est: et in 1.is solutio si aliquid valet, probat utique gratiam desperare ab ipsa diver=sitate separatam majorem non fore gratiam cujuslibet justi; quod valde dissonum apparet.

Deinde contra est 2.º dum advenit nova, et perfectior unio, seu radicatio, vel destruit præcedentem, vel illi conjungitur: si 2.um admittis in radicatione, et unione addi=tionem gradus ad gradum, quam in qualitate tantopere fugis: admittis etiam insuper contra Thomistas in eodem subjecto duo ~~numero~~ accidentia solo numero distincta: nempe duas uniones. si 1.um incides in sententiam Durandi: et insuper dici non potest: g. pro hoc ultimum: destructio unio=nis alicujus formæ solum fieri valet a contrario talis formæ: utique nam unio juxta Thomistas reali=ter non distinguitur ab extremis; sed agens intendens, sive augens formam in subjecto non est contrarium: g.

3.º radicatio, et unio nec est calor nec pars caloris: g. nihil superaddit in linea caloris: g. licet reddat calorem magis radicatum, et unitum non reddit ma. 4.º: calor inten=

sus e perfectior ve unio; sed nec radicao, nec unio quantum vis stricta e perfectio caloris: g. Demq ubi n e magis de unibili nec magis e de unioe; unio enj se gerit ut pura editio, seu aplicao unitory; sed in qualitate intensa n e magis de unibili: o qualitas sit fra indivisibilis juxta thostas: g. nec magis e de unioe: hec igitu n reddit qualitatz intensg.

Solvuntur Argumenta § 8.

Argues 1º ex Dho sape asserente intensiog n fieri per additiog fra ad fra ut chanitatis ad charitatz, sed per ma. quaddg fra radicaog, quatenus scilicet magis subto inest, ee inhaerere, magisq in eo ee incipit: g. thoc tamen imo de interpretanti asserendo D. tg. dq negat intensiog fieri per additiog fra ad fra, loqui de fris totalib. et in suo ee expletis; n v.º de fris partialib. ee ad integrandq una frag expletz coordinatis. Similitu dq negat intensiog fieri per additiog gradus ad gradq; negat unice, qd gradus sint anobis designabiles, n vero, qd novi adveniant gradus.

Nec otiamq docet, dq ait qd intensio fit per ma. radicatiog in subto: radicao enj quadg fra in frasi S. Dris sonat adg necdq novg pro prae habitz unioq perfectiog, sed augmentq quadg fra quoad esstig. Etenj 2.a 2.ae q. 24 art. 4 ad 3. expresse docet nihil aliud ee qualitatz augeri secundq esstig, quz eq magis radicari in subto: quia scilicet accidentis ee, e inesse. qd ut clarius pateat. integrq accipite testimoniq = Ad 3m dicendq, qd quidg dixerunt charitatz n augeri secundq esstig, sed solq secundq radicaog in subto, vel secundq ferverog. sed hi pprig vocg ignorarunt: o enj accidens sit, ipsg ee e inesse.

Unde nihil e aliud ipsq augeri secundq esstig, quz eq magis inesse subto: qd e magis eq radicari in subto. Similitu etig ipsa esstialitu est virtus ordinata ad actq: Unde idg e ipsq augeri secundq esstig, et habere efficacig ad producendq ferventioris dilectionis actq: augeta g esstialitu ..... per hoc qd magis, ac magis in subto ee incipiat. in qb. praeclaris verbis, nec unq fin invenitu de inesse, sive de inhaerentia in actu 2º sed solq de inesse in actu 1º cujus rao e; quia esstia accidentis perfecti, ut e qualitas, n exsistit in inhaerentia in actu 2º. abed qppe potest realitu separari: ut patet in Venerabili Altaris Sacramento.

Igitu dq S. Dr. asserit qualitatz augeri quatenus magis subto inest, e inhaerere, sive radicatur intelligendus e de inesse, ee radicari in actu 1º, sive inexiptia: qd e ipsamet qualitatis esstia: atq adeo n solq augetu actualis inhaesio, (ut volunt thostg) sed etig ipsa qualitatis esstia, quae per in esse radicale ostituitu, ve ipsce reale acipiat augmentq, sive qd augeatu per additiog gradus ad gradq. ut indi=

cant ultimo verbo testimonij allegati: nempe per hoc q̄ magis, ac magis ēē subto ēē incipiat. Argues 2° raōe: essntia qualitatis ē indivisibilis: sed qualitas caloris ug intensa per additioē gradus ad gradū n̄ foret indivisibilis: g. pr ma: essntiæ consistunt in indivisibi: sunt enī sicut numeri, q̄ ex cujuslibet unitatis additioē, l detractioē va riantur: g. = Respondeo essntiā qualitatis, sicut cujuslibet alterius rei consistere in in: divisibili n̄ quoad integritatē physicā, sed solū quoad prædicta essntialia per definitioē expri: mi solita: sic nāq sumptus calor æque verificatur de uno, ac de pluribus caloris gradibus: unde addi tio, sive augmentū novi gradus caloris purè integrale ē: ð n̄ efficiat ut calor magis verificet definitioē caloris ut sic: calor enī intensus n̄ ē magis calor, si hoc sumē magis cōpme: illi conuenire nomen caloris, sed unicè dicitur maior, id ē auctus. poterit tamen addi tio novi caloris dici entitatis per ordinē ad hunc sumptū calorē ut octo, vel ut duo: quo quidē sensu exprimitur essntia caloris reduplicative ut aucta.

Argues 3°: si intensio qualitatis fit per additioē gradu, l isti sunt homogenei, sive ejusdē raōis, l etero genei, sive diversi raōis; n̄ 1m quia duo, l plura accidentia solo numero dista nequeunt in eodē subto cōjungi: Non itē 2m: alioquin ex eis n̄ una, sed multiplex resultabit qualitas, sicut ex albedine et dulcedine: g. = Neg. tūm quā optimè enumerari potest quolibet admisso extremo: duo enī l plura accidentia solo numero dista possunt quā optimè in eodē subto cōjungi: dummodo ad unū q̄d totale integrandū sint coordinata. pro ut sic enī ad unū efectū fals præstandū conspirant: quin unus gradus sit alius; accidens enī ut in metha diximus n̄ individuatur à subto nisi tantū quoad nos.

Eterogeneitate tamen admissa dic ex albedine, et dulcedine n̄ posse unā qualitatē resultare; ð utraq specie cōpleta diferat. enī vº gradus caloris unū calorē cōpletū cōstituunt; ð n̄ specie, sed numero tantū diferant n̄ quidē cōplete, sed incōplete tantū; quia totū integrale cōstituunt, nempe unū calo rē ut quatuor, vel ut octo. Remansis tamen ad gradū etero geneitatē ut in tensio qualitatis explicata superfluus mihi videtur, ex l maxi me, quia n̄ sunt multiplicandæ entitates diversæ absq necessitate.

Argues 4°: si qualitas fieret intensa per additioē gradus ad gradū calor ut unū posset producere calorē ut octo: sed hoc aperte repugnat g. pr ma: calor ut unū potest successivè producere octo caloris gradus: sed 8 caloris gra dus cōstituunt calorē ut octo: g. Respondeo nego ma: ad probaoē dist. ma: in di versis subtis concedo ma: in eodē subto nego ma, et dista mi nego csq. Sed cōfirmo agentia ex naē instituto sit assimilent sibi passa, postquā calor ut unū in passo produxit unū gradū caloris, alium producere nequit in illo: nec amplius valebit agere in illud cōpote sibi simile: agens enī n̄ agit in sibi simile: potest tamen in di versis subtis producere ... oppositum.

Aplicabis suposita graduum homogeneitate calor ut 8 perfectior non erit octo caloris gradibus in distinctis subtis dispersis; sed per nos calidum ut unum potest secundo producere octo caloris gradus in diversis subtis: ergo calorem ut octo. omissa maiori minorem secunda nego: quia semper aficere finis intentus assimilandi nempe sibi passum: dum vero calor ut unum producit in diversis subtis unum caloris gradum tot facit efectus sibi similes; ideoque stat quod optime calidum ut unum posse producere octo caloris gradus in diversis subtis, quin hoc veniat respectu eiusdem subti.

Insurges: octo subta singula virtutis calefactivum ut unum aplicata passo non calido, in eo singula producerent calorem ut unum: ergo pro unum aplicata passo non calido, in eo singula producerent calorem ut octo. probatur ans: singula subta tunc intenderent assimilarent calorem ut octo. probatur ans: singula subta tunc intenderent assimilare sibi passum: sed non nisi producendo in eo unum gradum caloris: ergo. Nego ans, et probationem: agentia namque illa se atemperarent in productione unius tantum caloris gradum: sicut se atemperant duo ignes quando aplicati ut alium tertium producant: unde singula subta ut calida ut unum essent causa totalis totalitate causae non vero totalitate efectus.

Insistes: octo caloris gradus in octo subtis existentes non sunt minus perfecti, quam si essent in eodem indivisibili subto; sed in eodem indivisibili subto existentes producere valent calorem ut octo: ergo = Dist. maiorem: absolute et quoad entitatem, concedo maiorem. quoad activitatem nego: namque virtus unita fortior ut perfectiones, imo activiones sunt gradus caloris collecti in eodem subto, quam per plura subta dispersi. Et sic octo caloris gradus in eodem existentes subto producere calorem ut octo, quia tunc salvatur finis agentis ex intrinsica natura, nempe assimilandi sibi passum.

Non quiesces: posita graduum homogeneitate in qualitate, primus gradus frigoris inductus in subtum calidum ut octo expellere debet omnes caloris gradus, vel nullum: sed non est potior ratio, ut unum expellat prae alio: ~~hoc ipso qualitate indivisibilis~~ hoc nequit dici: ergo = Nego ans: per primum enim frigoris gradum expellitur quidem a subto unius tantum caloris gradus; nam ille sit, sive sit prior aut posterior ex libera determinatione pendet Causae Primae, sicut ad ipsam spectat quo numero efectus sit nunc producendus a causa plures numero stinens in potentia.

Argues ultimo: data vera intensio qualitatis absque additione partis: ergo probatur ans: qualitas vere intenditur ad praesentiam contrarii, quod Antiperistasis communiter dicta; sed hoc fit absque additione partis: ergo = ut argutum praecipiatis dicere oportet: quod Antiperistasis vox graeca est, idem significans juxta quos Patronos ac circumobsessio, vel obsessio contrarii: sumiturque pro robore qualitatis obsessae ad praesentiam contrarii obsidentis.

Unde sicut strenuus miles ad praesentiam hostis vires colligit et fortius resistat; ita qualitas ad praesentiam contrarii roborari, et intendi dicitur ad [illegible] dissipandas vires. ~~Hujusmodi autem dari intensionem~~

Hujusmodi autem dari intensionem ex eo sibi persuadent ~~[illegible]~~ Phi. quod aqua in puteis, et fontibus frigidiores videatur in aestate, quam in hyeme. cujus rei causas assignant maiores vires, quas in se colligit aqua, et nimio calori obsidenti resistat. et juxta hanc explicationem aeque intelligitur qualitatis intensio per additionem gradus ad gradum. Nos tamen illam non aprobamus, imo firmiter negamus in his, et similibus casibus dari reipsa maiorem qualitatum intensionem.

Ratio est: quia licet sensibus hyemali frigore affectis aqua putei, vel fontis ~~calidior~~ in aestate frigidior, calidior vero apareat in hyeme: hoc tamen revera non accidere sibi certo persuadent doctiores hujus temporis Phi. ex frequentissimis, et repetitis experimentis thermometri in profundis puteis locati, servantis eandem liquoris altitudinem in qualibet anni statione: nam si calidior foret aqua in hyeme, frigidior autem in aestate, liquor thermometri ascenderet in hyeme, et in aestate descenderet. Hinc concludunt aquam frigidiorem sentiri in aestate, quia corpus est magis calidum, et e converso in hyeme. videatur Ill. M. Feijoo t. 2 Discursu 13. ubi plura lectu jucunda invenietis.

Caput Quartum.

De Augmentatione, et Nutritione, ubi de Reactione.

Augmentatio definitur: Motus a minori ad maius: sicut diminutio motus a maiori ad minus. maius autem, et minus hic accipiuntur integraliter. Itaque tamen dicitur substantialis, prout facit crescere, vel decrescere substantiam compositi: ~~accidentalis~~ quatenus vero auget, aut minuit quantitatem dicitur accidentalis, et peculiari nomine accretio, vel decretio. Triplex communiter assignatur augmentationis species. 1a. simplex, quae scilicet non producitur nova pars, sed unitur tantum, et continuatur praecedenti; ut cum aquae admiscetur aqua. 2a. dicitur aggeneratio; quae nempe nova pars substantiae inaminis producitur: ut ignis crescit comburendo. 3a. denique vocatur nutritio. quae solis ~~[illegible]~~ viventibus competit. ut cum ex alimenti materia propriam substantiam augent. ab his temporibus differt accretio, quia augmentatio quantitatis.

Nutritio autem definiri solet: Actio per se tendens ad viventis substantiae viventis, a cujus virtute oritur. Nutritio differt ab augmentatione inanimatorum, quae dicitur aggeneratio; quia per se requirit intussumptionem, et conversionem novae materiae; aggeneratio contenta sit sola juxtapositione, nec operatur in se importat augmentum compositi, nisi penes illam partem, cui nova apponitur materia, et in ipsa

cernitur et insuper, et præcipue, quia nutritio dicit essentialem respectum ad nutritum viventis ut talis, et ad incrementum ejusdem: ut verba definitionis innuunt.

Hic aliqui inserere solent jucundam explicationem de officinis, et instrumentis nutritionis, de quibus diversimode Antiquos inter, et Modernos Anatomicos. ad quos præcipue attinet hujusmodi tractatio. hoc tamen est indubitatum et apud omnes ante ultimum nutritionis actum, quo nempe alimentum in substantiam nutriti abit, tres saltem præcedere alimenti coctiones: quarum 1ª formatur chylus. 2ª sanguis. 3ª demum ultima, et proxima ponitur dispositio carnis, ossis, nervorum &c. ad quas sequitur ultimus nutritionis actus, nempe illius materiæ actuatio, sive decoctæ animatio, et unitio cum præexistente materia viventis.

Circa facultatem nutritivam nonnulli asserunt quinque comprehendere facultates, sive realiter distinguantur, sive solo munere; hisque insigne decorantur nominibus nimirum: Attrahens, Concoquens, retinens, expurgans, quæ omnes veluti administræ sunt quintæ facultatis nobilioris, quæ dicitur Alens, aut Altrix. facultates istæ etiam inveniuntur in plantis quæ per radices alimenta sugunt, suaque habent receptacula, venulas, aliosque ductus ad id munus præstandum destinatos.

Atamen quia vivens in alteratione, sive actuatione alimenti aliquid nativi sui temperamenti, et nativi vigoris amittit, ut quotidiana certiorat experientia: id circo repatiens dicitur: ex quo ortum duxit dictum illud: Agens agendo repatitur. quod quidem etiam est manifestum in aliis agentibus majori robore prædictis: sic licet aqua ignem extinguat; incalescit tamen, et magna ex parte abit in vaporem. sic etiam ignis quantumvis sit, repatitur quatenus resistentiam invenit in combustibili, et in aliis quæ possent afferri. et dicta repassio intelligenda reactione: nam sicut actioni correspondet passio, ita repassioni repassio.

Appendix hujus Libri:

Pro complemento hujus libri generationem, corruptionem, augmentationem, et nutritionem comprehendentis: quæres quinam sint ætates hominis? Respondeo communi sententia esse infantiam, Pueritiam, Pubertatem, Adolescentiam, Juventutem, Virilitatem, senectutem, et senectutem. Infantia extenditur ad tertium usque a nativitate annum. Pueritia in viris à tertio ætatis anno ad 14. in fœminis vero ad 12 pertingit. Pubertas in viris strictè inter ætatis annum 14, et 18. in fœminis vero inter 12, et 18. Adolescentia adusque annum 25. in quo spatio corpora majus robur adquirunt. Juventus extenditur ad 35. Virilitas, seu consistentia ad 50usque, et postea ingreditur senectus non extincto, sed minuto ... et à modico majus ad summum usque perducta.

153

Liber Secundus

~~Caput Primum.~~

De Elementis, eorumque Qualitatibus, eorumque mixtione.

Caput Primum

De elementis eorumq mixtione.

Concors ē Ph[ilosoph]orũ opinio quatuor eē mundi sublunaris elementa, quae vulgari dicunt[ur] nimirũ Terra, Aqua, Aer, Ignis. de q[ui]b[us] infra sigillatim agendũ. Elementũ autẽ communiter ex Arist[otele] definit[ur]: Id ex quo primo inexistente fit mixtum, eē in quod ultimo resolvitur. Quae defin[iti]o à Peripateticis simul eē Modernis admittit[ur]. sed isti in toto rigore eã accipiunt, asserentes proinde quatuor illa elementa eē corpora ita simplicia, ut n̄ sint composita ex mã, eē fã substantiali, sed ex integra eorũ substantia componi censeant mixtũ qdlibet; in eaq ultimo resolvi ~~[illegible]~~. Caeterũ licet praedicta sine propriè composita ex ex mã, eē fã, nihil prohibet dicere rigorose elem[en]ta simplicia, quatenus ex aliorũ unione [illegible] resultant mixtione.

Peripatetici autẽ (nonullis exceptis) à proprio defin[iti]o[n]is sensu recedere videntur, dũ asserunt elementa solũ actu manere in mixto q[uo]d mag[is] quoad fã vero n̄ actu, eē formalit[er], sed virtute tantũ, eē potentia; quatenus cuilibet insit mixto temperamentũ primarũ qualitatũ, quae sunt virtutes, eē potiae accidentales elementorũ. Unde dicunt mixtũ qdlibet in quatuor elem[en]ta resolvi. quatenus ex eo per operaoẽ chymicã extrahunt[ur] corpora quaedã his elementis similia, quae q[ui]dẽ antea n̄ constituebant mixtũ, sed tunc demum generant[ur], ope primarũ qualitatũ. Sed hac stante explicaoẽ quatuor relata nomine tenus dicunt[ur] elem[en]ta: cum nec ex eis componatur mixtũ, nec in ea ultimo resolvat[ur]. Unde.

Assero 1° elementa actu in mixtis existere formalit[er], siquidem ad proprias fãs: videlicet quoad mag[is] ut partes essentiales, quoad fãs vero n̄ nisi ut partes integrantes, aut quasi dispositiones praevias ad fãm principalẽ mixti, modo quo de fãs subordinatis in superioribus diximus. Assertũ hoc multiplici constat experientiã: quippe ad oculũ patet, Ignẽ, Aquã eē exspirantib[us] extrahi mixtis ope Alembici, eē aliorũ instrumentorũ q[ui]b[us] Chymica utit[ur] ars. =

Sed dices: q quinq dantur fãe substantiales in mixto. = Non diffiteor dũ modo hujus modi fãe substantiales subordinatae sint, eē administrae fãe principali viventis scilicet.

Dices iterũ: si elementa manent formalit[er] in mixto, ignis tunc devo:

rabit reliquas mixti partes, l saltz suffocabitr ab aqua. Terra, ec sic cumqm tz elementz praedominans remanebit in mixtoig. = in 1is dic qd si adest solit in mixto tota vis ignis, ce vorandi facultas, calor scilicet; et tamen a frigore foederatr juxta quos patimus adversarios; qd nisq elemta opulentr adversicg. egdg n minus, sed magis pugnant calor, ce frigus, qug ignis, ce aqua &. et qum gi sinare. Insuper: si elemta ab oct. insensibilia expellantr, ce mixto dicatr: alterabilitz alteratorz unus: qualitr hoc verz tunc, si insensibilia n sunt in mixto.

Deinde respondeo, nullz ee elementz licet praedominans, qd alia possit vive transmutare, et statz dicamus; nec adeo sibi mutuo infensa sunt elemta. et adrecq vsq decertent: aliunde insensibilia n sunt. Itaq in mixto partes cujusvis elemti. a alterius partibs sunt mutuo permixta, ce quasi lethargo oppressa diletescunt, languidiores q fiunt, eo l maxime, qd alie aliis obtundant. Ut videre e videor vitrioli, ce sale tartari simul permixtis: ng uterq liquor og ferocig, ce acrimonig amisit, ce ex utroq fit sponte pene insipidz. at ubi a mixtioe se expediunt, (q agre perficitr) sua cuiq acrimonia remanet acrimonia.

Assero 2o: Elementa si et pura inspiciantr in se mutuo n transmutantr, bene tamen ut sunt oculis subtra. visus ~~[illegible]~~ (ee) ~~probat Dr. Ill. M. Feijoo Tom. 5 Disc. 14, ce qdg~~ explicatioe potius eget, qug probatioe. Ng aqua vg. quantumvis in vapores extenuata sug semper servat essentiq, ce vaporis particulae in Alembici capitello collectae iterz in aqug sensibilitr redeunt. qua de causa aliud elementz ex ipsa generari nequit. cterz, a aqua, dy in vapores abit, n apparet sensibilitr aqua; ideo dicitr in aerg transmutari; n quia purz elementz in aliud ita dy purz vertatr, sed quia ad sensus, ce oculos og apparet aer, et n aqua. dicta de aqua, et aere intellige proportionalitr de igne, cetera, et nunquam ostendit Dr. Ill. M. Feijoo tom. 5. discursu 14.

Caput Secundum.
De Elementis in particulari.
De Igne §1

De elementis sigillatz acturus, ab igne sumam exordiz: ignis enj inter ea elementa perfectissimus videtr; et vincit ejus activitas maxima: illalitr autz sumptus consistit in minutissimis particulis sphaericis motu rapidissimo agitatis. Itamen, dy audis minutissimas particulas, n intelligas, vell eas atomos, de qbs nihil certi definiri potest, sed tantz minutissimas ce insensibiles particulas, quae multis og ostant atomis. ce idg intellige de ceteris elementis. Hinc ignis explicatibs dicitr generari corporibs. Ng dy illo motu celerrimo

cujuslibet corporis agitantur particula, ipsa fricatione redduntur sphericae, et sic ad formam substantialem ignis ultimo disponuntur.

Enimvero particulae Amianti utpote strictiorem habentes concatenationem in ignem non vertuntur. Igitur ignitae particulae summa volvuntur celeritate, atque in omnes pene partes vibrantur: ex quo motus oritur ille vibratorius, et quasi tremulus, qui in ipso cernitur igne. oritur insuper ingens, et pene incredibilis celeritas, quam experimur in igne: ignitae namque particulae instantaneam velocitatem adquirunt. sed totam simul, quam habere possunt maximam velocitatem obtinent in sui motus principio; ac nisi terrenis essent alligatae corporibus, in momento fere temporis moverentur. ut accidit in luce, quae forte est ignis purus, ut nonnullis placet.

Hinc patet via ad plura ignis explicanda phaenomena: cur scilicet ex silice gignitur ignis. hoc ipsum ideo est; quia in silice, in quo maxime praedominat ignis, magna existit igneorum corpusculorum copia, eaque ratione ictus libere prosiliunt, et a partibus, quibus quasi ligatae detinebantur, excuduntur, ignemque generant in corporibus nitro sulphureis. Explicatur dein cur corpus adeo violenter inflammentur corpora nitro sulphurea: pulvis scilicet pyrius, qui constat ex nitro, seu sale petra, et sulphure scilicet. et sulphur sit ramosum, intra ejus poros quamplurima delitescunt corpuscula ignea, quae a nitrosis utpote rigidis resilientia fricantur, et fortius in corpora irruunt immediate. et hinc oritur ignis fragor.

Cur vero id non eveniat in aliis corporibus provenit ex eo, quod in illis ignea corpuscula sint admodum dispersa in illis, et aliis crassioribus elementis pugnent. sic corpuscula ignea quae sunt in carbonibus inflammari non abeunt, nisi tenuis aer cum impetu irrumpens illorum reserat claustra, et ignis pabulum erumpat, et dissolvat. Hinc eodem modo etiam explicatur sublimatio chymica. corpuscula namque ignea, dum advolant secum attollunt partes volatiles sublimabiles, et alterius corporis occurrentis deponunt, ut accidit in vapore ascendente, quod hoc modo vertitur in pluviam. Explicatur denique cur aqua calcem accendat. aqua enim partes humefaciens calcis earum emollit texturam, eamque aperit, ut relaxet ignea corpuscula praedetenta.

De Aere. §. 2.

Omnes omnino fatentur esse Aerem esse fluidum, et spirabilem: Hinc inter jectum terrae et coelo velut sinistra sua exercere: hominis esse vehiculum corporum meatus subire; Animalium vitam fovere: crassum, et caliginosum, terrae circumfusum globo innumeris vaporibus esse permistum, ergo omnium corporum exhalationes, et spiritus excipere. Hinc non ubique sui similis est: sed alibi purior, alibi crassior; interdum gravior, et ane levior: aliquando salubrior existit, interdum pestilentior: adeo ut nonnulli aliud esse

videatur praeter aquam, et terram velut quandoque tamen ex omnis generis effluvijs efflatum.

Aer autem ex partiens constat ramosis, forte velut ex filis mista lana. Huic modo ius ejus explicatur elastica: hujus modi namque corpuscula ab incumbentis aeris comprimuntur mole, et dum hoc gravi hoc pondere, aut ab alia se expediunt compressione, tunc sese explicant veluti lanae filamenta. ~~Cogitationi plura suadent experimenta quae in potentiam eam vim tandem in medium adducam. Quanta autem sit~~ vis dum ita et ~~suadent~~ plura suadent experimenta; hoc unum alligare sufficiat quod sumitur ex vesicula pene vacua; quae collo illigato in Machina Pneumatica recipiente posita, exhausto aere, adeo intumescit, ut aliquando disrumpatur; tantumque vim habet aer inibi inclusus, cujus plicatiles partes ab incumbentis aeris massa non amplius pressae sese evolvunt, ut interdum pondus 50 et amplius librarum attollat. ex quo dein colligere potestis quanta sit vis elastica aeris.

Circa aeris qualitates non omnium est una mens. Assero tamen cum pluribus Modernis, quod calor, frigus, humiditas, et siccitas aeri aeque conveniunt non per se et in summo gradu, sed ex accidenti; nisi forte fluiditas: neque aer non proprijs sed alienis strictus est. Itaque humiditas in summo non convenit aeri, ut ab Arist. asseritur: Aer enim potius siccus videtur, quam humidus: corporibus non adhaereat, aut ea madefaciat; sed ~~[illegible]~~ potius exsiccat, quatenus humoris particulas dissipat. Sic etiam frigidus potius est quam calidus: licet plerumque Peripateticis cum Arist. aliter appareat. ut enim elementis binas tribuant qualitates, quarum altera summa sit, et intensa; altera vero remissior, et infra summum ~~[illegible]~~.

Verum enim vero id forte ~~ex indole~~ ut alia plurima ex indole oriuntur naturae intus, quae rebus plerumque affigit, convenientem ipsi proportionem. Cum autem aer infimus, (ut experientia testatur) hyeme sit frigidissimus, et in regione intermedia semper frigore abundet, de supremo vero nihil constare potest, manifeste deducitur aerem, si quem habet calorem, tunc vel a lumine solis reflexo, vel ab igneis exhalationibus, mutuari; eoque detracto non extensioni causa frigidus est; ideo asserimus natura sua frigidum potius esse quam calidum. praeter qualitates relatas, alias auctores designant in aere, ~~quae~~ sed istae ex effectibus magis, quam ex ratione ipsa innotescunt. Hic vacat ea referre: cum unusquisque pro libitu eas designet.

De Aqua §4

Aqua omnium elementorum commune est quasi vehiculum: cum eis tamen non adeo pertinaciter cohaeret, quin vi caloris facile excedat. unde in destillatione et resolutione corporum aqua plerumque primo exhalat. Circa particulas quibus constat aqua dissidium est inter Physicos experimentales; ideoque nihil certi statui potest. verosimilius tamen videtur aquae particulas oblongas esse, tenues, leves, flexibiles, et lubricas, atque alias

alijs incumbentes more Anguillarum: omnia quippe quae phaenomena hoc stabilito satis dilucide explicantur: sic enim facile fluunt, et a subtili aere, aut atmosphere perpetuo agitantur, et eo facilius, quo sunt tenuiores.

Inde spiritus defaecatissimus vim gerens, aut nunquam crescit in glaciem, eo quod illius particulae adeo tenues sint, ut ab illa subtili materia indesinenter quaqua versum moveantur. Hinc datur intelligi: cur aqua facilius sese explicet in vapores, quam oleosi liquores; et a panno, aut alijs corporibus non adeo tenaciter adhaereat: Nam eo, quod aestate, statim mediocri calore evolvuntur: ramosae, et intricatae olei particulae non ita facile se se expediant, sed altius infigantur, atque intra se implicentur, fere ut arborum rami. Sic etiam quia partes aquae sunt leves, et lubricae: si vas aqua plenum leviter effundatur in guttulas decidit separatas, oleosus liquor filatim decidit eo quod partes habeat sibi mutuo implexas.

Ex his per plura intelliguntur et 1° cur aqua vix possit oleo misceri: eo quod partes olei sint tenaciores, quam ut facile ab aqua minutim dividantur. 2° cur aqua vix comprimi queat, et tam facile dilatetur: nam partes aquae ipsae sibi mutuo incumbentes vix ullum inane spatium admittunt, eoque pressioni magis resistunt. 3° cur aqua sordes abluit, dum corporum subit meatus, sordesque exprimit, seu vehit: idque commodius fiat ubi lenta materia, ut sapone corpus abluendum tergitur: nam sordes plerumque pingues lentae materiae facilius adhaerescunt, et tunc aqua cum viscosa materia sordes quoque expurgat. Itaque lixivia aptior est, ut hoc praestet, ob lentorem nempe et salis acrimoniam, et vi penetrante conjunctam.

Aqua frigida est, et humida patet: nam corpora quae sunt aquosiora eadem sunt et frigidiora; humida item est, et madefacit, et suis non continetur terminis. Utrum autem sit frigida se, vel humida quaeri solet in praesenti: sed quandiu fluida est, impense frigida non est; alias venenum foret activum: spectata vero frigidior est et tunc ejus partes rigent. Est igitur aqua impense humida eo quod humectet, et madefaciat. Tamen si juxta definitionem Aristotelis traditam, aer humidior sit aqua. Caeterum definimus illa non humido, sed fluido, aut liquido posita tantum comparare, ut mox dicemus de qualitatibus.

Aqua autem cum sale arctissime nectitur, saleque semel imbuta vix eum dimittit, et quia aquae plicatiles fibrae involvunt salis spiculas, sive illa inesse sustinent: Aqua insuper mixta permeat corpora, quorum est minime prima secretio, exsolvit illa, atque ex illis virtuti quaedam ramenta, et minutias delibat, et eo facilius, quo spirituosior est aqua, et mixta sunt laxiora. Sales demum exsolvit, vaporabilium pene omnium vires induit: tincturas (ut dicitur) longa infusione, et decoctione elicit. Nota vero quod aqua nunquam purum elementum invenitur: nam plurima cito permeat, et varia genera animalia, et fluminum, et fontium aqua tanta invenitur saporum diversitas, quod in corpore simplici cadere non posse et haec de aqua.

De Terra §. 9.

Quod in resolutione extremum remanet, neq in auras diffatur, sed sua fixitate immotum perstat, terra solet apellari. unde elementum hoc in terra vulgari, et fixis corporib. ut in lapidib. metallib. et his omnib. quae vim ignis spernunt maxime praevalet. Cujus autem figurae sint ultimae terrae particulae divinare non possumus: id unum constat eas esse admodum fixas, et solidas: siquidem vi magnas diffari non possunt, et durities, fixitas, et soliditas a terra magna ex parte ducantur. hinc magna illius siccitas, nulla adeo partium cohaesio: hinc etiam pondus magis, quam ex ceteris elementis proficiscitur.

Est igitur terra omnium miscibilium veluti basis, et fundamentum: unde in mixto jam affluentem humorem sistit: tamen acetnosa principia, quae sibi relicta inter mutuas inserserent vires, temperat, et dividit; quae primum sunt volatilia, figit. fluxa cohibet; ac reb. una cum sale firmitatem tribuunt, et consistentiam: idq maxime ubi cum sale bituminoso, et acriore calore conjungitur: nam tunc nulla pene vi abinvicem divelli possunt. sic lapides, et metalla diutissime perseverant: verosimileq satis est sic terram et salem in his praevalere, ut sal in metallis, terra in lapidib. primas obtineat. ~~Itaq duo~~ ~~haec duo principia minutim scissa~~ abinvicem nectuntur, ab aliis q elementis fugacionib. se expediunt, ut in vitrificatione, et laterum coctione cernimus, corpora efficiunt ab omni corruptione pene libera.

Itaq duo haec duo principia minutim scissa interse nectuntur abinvicem, ab aliis q fugationib. elementis se expediunt, ut in vitrificatione, et laterum coctione cernimus, tunc corpora efficiunt ab omni corruptione pene libera. Ceterum haec terra cum sale arctissimo nexu conjuncta reb. firmitatem, et stabilitatem pene indissolubilem afferat; cum aqua tamen, aliisq mixtorum principiis vix potest accurate misceri: hinc saepe additum aperit ad corruptionem: porosa enim, et male compacta efficit corpora: adeo ut principia, et elementa facile discedant.

Unde chymici terram, et aquam praecipua esse corruptionis principia pertendunt, eoq terra tanquam mixti compagem efficiant: terra ippa nuper dicta; aqua vero, quia cum sit admodum volatilis, et fugax minimum mixtionis sua ~~reserat~~ fuga reserat, ut volatilia elementa januis patefactis statim discedant. Hinc quae aquosiora sunt, et magis composita ut herbarum decocta, et pharmaca vulgari modo praeparata perfacile corrumpuntur. cujus strarum in lateribus vulgo ~~Tabrilli~~ et vasis fictilib. quae in corrupto servantur tamen si saepe experientia vistorum, quod est in Angelica Academia intra unius horae minutum liquescant. eo quod sale abundent. fuerit enim citra salem perfici non potest ut videtur chymicis.

Quaeri solet in praesenti An elementa proprias habeant regiones, seu sedes? Aristotelici sphaeram ignis collocant sub concava coeli lunae superficie, sub igne

aerq, sub aere aquq, et infimo loco terrq. hunc sentiendi modq quod attinet ad ignq solide astruit W. Hr. Physic. tom. 2. Disc. 12. ngq flama (ut q omnino) terrq, et in pyramidis jactat figurq ex aeris omniq pressione: sic fumus dendit terrq, quin tamen sphaerq aliquq quaeritet. unde nulla datur ignis sphaera, nisi forte sit sol, q purissimus ignis e. sed de hoc igne n loqimur in praesenti: sitque mixta n separatim exsere notq. et dicta de elementis sufficiant.

Caput Tertium.

De Qualitatibus Elementorum. §1.

Cum rerq naturq initia aut omnino, aut magna ex parte nos fugiant, ac nec earq compositio sit nobis satis perspecta, id unq nobis relinquitur ut quae ejus rerq qualitates, aut affectiones, in quo Philosophiae natis summa consistit, quq brevissime fieri potest, persequamur: res enim melius perspicimus, quo plura earq attributa dignoscimus. Nec tamen in animo e oes qualitates explicandas assumere; hoc enim pene infinitq foret; sed eas tantq, quae ad Physicq generalq elementorq intelligentiq, haustq licet hoc loco exsequemur.

Qualitates autq aliud n sunt, quq attributa, proprietates, et affectiones rerq, q enim vulgo dicitur ignq vg. calefacere per vim calefactricq; aut virtq inurare, et cerq liquefacere per qualitatq, quae calor nominatur. hoc idq sonat ac ignq tales effectus procreare, quia vim habet illorq effectuq procreatricq. Circa originq qualitatq inter se dividuntur Phi: trq antiqui Phorq eas a substantia fua, et intima rei naturq nata repetit. chymici ad sua prija confugiunt. ceteri vo q experimentalq philosophandi ratiq sequuntur rerq affectiones ex prijs mechanicis duci magna ex parte ostendunt. Quid nobis videatur in sequentib. apparebit.

Qualitates in duas classes distributas invenio: quae in 1o dicuntur primae, eo q alias n supponant, sed supponantur a ceteris, quas idcirco 2as appellant, et in 2o comprehenduntur classe. Qualitates autq 1ae sunt calor, frigus, humiditas, et siccitas: ex quarq varia combinatione, aut mixtione mediate, vel immediate oriuntur ceterq, quas inter recensentur colores, sapores, odores, durities etq. mollities, rigiditas, flexibilitas, et reliquae, quas tactiles appellant, et quae praecipue, ad Medicos attinent, ut nis perexu ditis advertit.

Aristotelici autq 4 1as qualitates arbitrant sic inter elementa partiuntur, ut cuivis elemento unam tribuant qualitatq in summo, et aliq infra summq. sic igni tribuitur calor in summo, et siccitas infra summq: Aeri humiditas, et calor; aquae frigiditas, et humiditas: et terrq siccitas, et frigiditas;

stat primo in sumo, 2º infra sumo circ ex supradictis sveniare. Veru enim vero hujusmodi qualitatu distributio arbitraria tantu videtur, et magis ex nat. intima indole, quae ex rerum oritur natura, ut in superioribus diximus, jam ergo ad qualitates in particulari veniamus.

De Calore §. 2.

Calor una ex 1is qualitatib. sic ab Arist. definitur: Qualitas congregans homogenea, et disgregans heterogenea. praefatam definitionem firmam sistere exeo sibi persuadent Aristotelici, quod calor in destillationib. et resolutionib. chymicis similares particulas inter se jungit, et a dissimilarib. secernit, aqueas utq. a terrestrib. particulas hoc solius caloris proprietatem non est: etenim operae frigoris etiam congregantur partes homogeneae sanguinis, et ab heterogeneis segregantur, dum enim sanguis aeri exponitur frigido. unde praefata caloris descriptio impropria videtur; sed fortasse clarior inveniri non potest caloris descriptio, quae et vulgato correspondet nomini, a propria gdis. et notissima sensatione deducto.

Iis igitur derelictis caloris natura realiter consistit in motu expansivo, celeri, et perturbato, seu vibratorio partium insensibilium cujusvis corporis. unde calor et ignis realiter sumpti solum different penes magis et minus. explicatur: motum caloris et ignis realiter sumpti solum differunt penes magis et minus. explicatur: motu caloris ei expansivum immune manifeste sensibiles liquores, et spiritus vini, qui in Termometris dilatatur, et celerem, et perturbatum, seu tremulum ostendit flamma ipsa: et tandem calorem nihil esse realiter praeter ignem rariorem egregium demonstrat experimentum: si linteum calorem, ut sudarium igni admotum, et bene calefactum statim in obscuriorem inferas locum, tunc ipsum illud, ut sudarium igni admotum et bene calefactum statim in obscuriorem inferas locum, tunc ipsius emollitas unguibus cum motu celeri pergas mille dabit ignis scintillas. idemque [illegible] ex corporib. calcinatis, ut constat ex majori pondere.

Caloris causa multiplex est: 1º ignis. 2º fermentatio, ut accidit in musto, et foeno madido. 3º attritio corporum, dum confricantur. 4º excitatio igneorum corpusculorum, quae continentur in mixto. 5º corpuscula varie figurata, et ad motum apta. et tandem mixtio acidorum, et Alkalicorum, quod praecipue accidit in corporib. animatis. Hinc colligitur 1º cur aqua etiam motu celerrimo agitata sensibiliter non incalescat. nam partes aquae parva inter se gaudeant cohaesione partium, nec nihil motui manus resistunt. 2º cur calor induret aliqua, ut lutum; emolliat alia ut ceram; et alia liquet ut metalla. quorum ratio est, quia per calorem moventur, et dissipantur mixti partes, in quibus dissipari possunt.

Induratur ergo, et exsiccatur lutum, quia evaporatur humor, atque non habens firmam cum partib. terreis cohaesionem. in cera autem tenacior est nexus, ideoque in calore non expellitur humor; sed circumagitur simul cum aliis mixti partib., et inde emollitio. In metallis vero cum eorum partes plurib. nexib. sint concatenatae: calor illas levare non potest. metalla quae liquat, quatenus per ignea corpuscula movet partes solidas motu rapidissimo

et intestino, earumq. solvit nexus. ex quo oritur q[uod] partes in gyrum volvantur absq. physica unione: in quo q[uidem] c[onsis]tit fluiditas, seu liquiditas. at vero motu cessante indurantur metalla, et solida redduntur: n[am] igneis corpusculis dissipatis partes iterum easdem, q[ui]b[us] antea concatenabantur, nexib[us] permanent. et ex his plurima alia colliges.

De Frigore. §. 3.

Frigus definitur ab Aristotele: qualitas congregans homogenea simul, et eterogenea. Sed conspicis hoc, ob superius dicta in sequenti videtur. frigus itaq., sicut et calor, putatur esse accidens absolutum; mechanice v[ero] consistit in quiete opposita motui, in quo calor consistit. atq. adeo quo particulae ratione suae figurae ineptiores sunt ad motum, eo ad frigus magis aptae redduntur. et forsan hujusmodi particulae sunt corpuscula variis angulis referta, ut: exaedrica, octoedrica &c. eaq. propterea sales appellantur corpora frigorifera, eo q[uod] partes habeant sic figuratas, ut alterius corporis partib[us] intercentur, earumq. poros, et meatus obstipent; ob idq. etiam adstringentes dicuntur, et ex ore Medicorum n[on] semel audietis.

Sales itaq. eodem fere modo ac nix, et glacies frigus intensum promovent in liquorib[us]: unde si duas ~~aquae~~ aquae communis assumas libras, in qua q[ui]dem exsolveas unam libram salis amoniaci, eiq. vini fialam imponas tantum frigoris experieris in vino, ut media hyeme n[on] inducere majus: q[uod] experimentum Roberto Boyle debetur. = Primum frigoris subjectum, cui tanquam proprietas adscribitur nec est aqua, nec aer, sed halitus q[ui]d[am], & forsan aliud n[on] est quam nitrum, corporaq. infrigidantur per hunc halitum et effluxum substantialem in ea irruentem, et ex artificiosa eorum liquorum congregatione.

Nix enim, vel glacies cum sale, aut nitro, aut alumine, aut vitriolo permixta, et vasi circumfusa aquam vase contentam in glaciem convertit etiam media aestate, aut prope ignem, idemq. accidit in aliis liquorib[us]. ~~q[uod] nisi citra substantialem effluxum fieri aut intelligi potest~~ et etiam in machina pneumatica post exhaustum aerem perfecta: quae omnia citra effluxus substantiales ab illa nive, et salis mixtura prodeuntes nec intelligi possunt. his q[ue] habitis positis optime intelligitur cur frigus saepe in quibusdam locis ~~[illegible]~~ etiam a Polis Mundi remotioribus acrius sit, et intensius quam in his, quae sunt polis viciniora, cur etiam venti saepe adeo frigidi vicentis terrae regionibus regnant, n[on] item in aliis. quae omnia suadent ventos plerumq. secum vehere quamplures frigidissimos halitus a partib[us] corporum eos alimentes motum.

Hinc etiam facile quamplura explicantur phenomena frigoris: cur scilicet columna quaedam, aut marmorea, et alia corpora si malefacta exporantur glaciei dirumpantur: nam nitrum intra poros ingrediatur aquae, eamq. multum rarefacit, et plures ejus partes seorsim ab aliis secretas, et jungit: quo fit ut ea poris aquae inclusus

dilatatæ in varias bullulas, et vi sua elastica etiã duriora quæq corpora disrumpat. Hinc itaq patet cur multa vi frigoris corrumpantur, aliã vº serventur. Hoq frigore interdũ partiũ textura ita immutat, ut vix restitui possine, nempe dũ aqueæ partes dilatantur, dirumpi solent fibræ, et solidiores particulæ.

~~Primo Itaq~~ Itaq aqueis partib' aglaciatis, et ope frigoris extensis, aliæ opprimuntur, aut lacerantur, et succus alimentitius ĩ suis tubulis excluditur. unde in Russia, et aliis regionib' ubi frigus viget acrius sæpe aures, nasus, et aliæ partes veluti gangrena infectæ vi frigoris decidunt. Hic aliud nihil multo magis opportunũ remediũ. quã si partes læsæ frigida aqua perfusæ, aut nive in calidiori loco obducantur: tunc enĩ paulatiũ meatib' apertis sanguis, et spiritus vitales in eas illabuntur partes: admodũ quo ova aglaciata, atq sæpe accidit aquæ frigidæ inmersa in pristinũ statũq restituuntur statũ: cæterũ si ea ad ignẽ propere admoveantur, vix fida, et pene corrupta manet.

Sic Barclæus refert Regiꝗ Angliæ Jacobũ, ꝗ duvenis in Dania degeret, ꝗ nasi, et auriũ extrema vi frigoris pene erecta essent, nivẽ de solita dicitur adhibuisse, quæ partes illas ã gangrena defenderet: qd autẽ partiũ eorũ quæ derant ... extremũ frigore perventrae id notũ ẽ, quq et probare videtur. Itaq frigus in vivo corpore lividũ efficit colorẽ, cũ sanguinis circulatio inhibeatur: unde apud ... sanguinis mammæ præ frigore intumescunt. frigus itaq (ut alia quamplurima omittam) corpora sæpe ã putredine vindicat, dũ partes fluidorũ motũ sistit, quæ foras prodeuntes corruptionẽ promovent. unde corpora nive obducta diu incorrupta servantur.

De Humiditate et Siccitate, et reliquis Qualitatib'

§ 4.

Humiditas definitur ab Arist.: Qualitas qua corpus dificile ppriis, facile vero alienis terminis otinetur. Siccitas ẽ vero definitur: qualitas, quæ facile ppriis, dificile vero alienis terminis otinetur. Non assentior: nã ubi fidẽ ... sensib' damus humiditas ẽ talis dicitur, qd madefaciat, et humectet. Respondent tamen Aristotelici humiditatẽ pro fluiditate debere philosophice intelligi in præfata definitiõe: sed hoc posito quis n̄ dicet flamã humidã philosophice dici? et si siccitas pro firmitate sumitur, quomodo flama dicitur sicca? patet ꝗ qd præfata definitio de humiditate requirit intelligi in sensu Aristotelico. Quid vº nobis videatur statũ subjicio.

Humiditas autẽ in vero sensu n̄ ẽ qualitas absoluta, nec accidens abs' substã distinctũ, sed ẽ ~~accidens~~ substã corpora madefaciens, quæ sq illa sit, sive aqua, sive aliud quid; et siccitas aliud n̄ ẽ, quã hujus substã ca=

rentia, et expulsio. unde licet oe humidum sit fluidum; non tamen e contra: fluidum enim latius patet quam humidum: sic flamma, fumus, et metalla liquefacta fluida, et non humida dicuntur: cum non madefaciant. Similiter nec fluiditas e accidens physicum: consistit enim in partium exiguitate, figura, textura ad motum apta, et expedita. sic pulveres tenuissimi species praebent liquorum, fere ut farina gemita.

Attamen partes corporis fluidi tenuiores sunt quae quovis pulvere: ex quo fit, quod repraesentent unum quoddam tenerum corpus continuum, quod philosophi tale dicere debent, tametsi partes in continuo versentur motu. unde aquae fortes, et corrosivae fortasse aliud non sunt praeter sales in atomos pene divisos; eaque per spiritus in aere sursum projectus, si exquisite sit rarefactus, et purissimus evanescat, antequam decidat. sic etiam metallorum fusio aliud non est videtur praeter imminutionem partium. Unde fluida definiri possunt; quae propriis terminis aegre continentur: si placet, quae tactui facile cedunt. circa corporis fluidi particulas communiter dicitur plerumque esse rotundas, globosas, aut sphaericas &c.

Ex his, quae de fluiditate sunt dicta colligitur quod sit firmitas et duritia. Dura itaque, seu firma sunt, quae suis terminis facile continentur. et constat ex eo, quod eorum partes omnino quiescant inter se catenatae. Itaque corpora suis locis continentur non effluunt, sed dum una pars pellitur ab alia, reliquae omnes huic motui resistunt, quod non accidit in fluidis. Durum etiam opponitur molli: corpus vero dicitur molle cum pressionem facile cedat in seipso, ut patet in cera. Unde durities idem non est ac soliditas: haec enim ulterius addit maius obstaculum divisioni.

Soliditas autem in eo maxime consistit, quod partes minimae ita inter se connectantur, ut difficile divelli possint. quod forsan oritur ex eo, quod partes corporis careant hamorum, uncinatae, aliquia plures adsunt nexus, quibus tales partes inter se implicentur. dura itaque ~~et solida~~ ~~minutatim~~ rumpi possunt, et frangi: ut accidit in vitro, et lapidibus. ~~contra~~ contrarium accidit in auro, et adamanti, quae idcirco solida potius dicuntur, quam dura. ex solidis corporibus alia fundi possunt, et liquari, ut metalla; alia vero non ita ut lapides pretiosi; tamen si aliquae gemmae liquari possint in aliquo liquore. circa haec consulito &c.

De Densitate, et raritate aliquid dicimus in physica dum de vacuo. ubi etiam de gravi, et levi. Asperum, et lene, seu laeve quod respectivum est: nec corpus sit asperum etsi sensibus lene appareat. ratio e quia in quovis corpore apparent cavae cum quae prominent partes: in quo quidem consistit asperitas. Transparens, diaphanum, seu conspicuum consistit in eo quod corpus undequaque poros habeat rectos, per quos radii transmittantur lucis. Opacum autem e contrario. continuo nullum sit corpus vacuolis destitutum; nullum etiam e ita opacum, ut si attenuetur, aliqua saltem diaphanum non reddatur; in vacuola admodum obliqua sunt, et contorta, ut accidit in auro.

similit. nullu e corpus (si excipias Æther, et luce) ita absolute diafanu, ut si plura replicentr, opacu n. reddatur, ut videre e in vitris. Omnes tamen afectiones hæ istæ minime proveniunt ab aliqua fra accidentali ab ea substia distincta, ut docent communit. Peripatetici; Lo, q.d res sit humida, aut sicca, fluida aut solida, mollis, aut dura, aspera, aut lævis, seu tenuis, diafana, aut opaca &c.ª id oritur n. nisi a mecanicis qb. dam princ. proficiscitr. Unde aqua vg. modo e dura lu seresit in glacie: modo liquida; sic etiã adamas ex bruto fit lævis solius agentis mecanici vi; aut expolitoris: vitru etiam ex diafano fit opacum.

Plures v.º qualitates activas per motu. princ. divtis, explicare poterimus, maxime si a motu simul aliquem effluxu substialem requiras: etenim nulla assignari valet qualitas ita activa, seu vegeta, quæ a motu n. sit conjuncta. et dicta sufficiant de qualitatib. ocultis, quæ oia si mature perpendatis viam aperient ad Aristotelicos oppugnandos, in suis definitionib. acerrime persistentes. Quæ v.º de Metheoris hic tradi solent accipite vulgato sermone. sit. g.

Cap. Ultimum de Metheoris.

Meteoro es vox griega, que en nro idioma quiere decir *sublime*: assi los Metheoros se observan en la region ~~del ayre~~ sublime del Ayre. *Viento* no es mas que un ayre mas, o menos recíam.te movido, y agitado. La causa del viento son las exhalaciones, que excita de la tierra ya el sol, ya los fuegos subterraneos: tambien suelen excitarse los vientos de las fermentaciones, que en la tierra ó Atmosphera excitan varias, y opuestas particulas minerales, que agitadas con reciproca lucha no pueden menos de mover el Ayre. Acerca de las qualidades de los vientos, esto es, si son saludables, o nocivos, frios, o calientes comunm.te se afirma, que provienen de los parages por donde passan; viniendo impregnados de las particulas, que continuam.te despiden, y abundan en tales sitios.

Nube, y lluvia es un vapor mas, ó menos denso: y assi como el vapor mui arrarado, e impetuoso es viento; assi este mismo vapor condensado, y lento es nube, y mas condensado es lluvia. Por esso la lluvia suele aplacar el viento, y con el viento suele pessar la lluvia: q.do el vapor en q consiste la nube esta en rarecido siendo mas ligero, que el Ayre se mantiene sobre el; pero q.do se condensa en agua no pudiendo mantenerse cae á la tierra: y quanto la lluvia cae de mas alto son las gotas maiores; la razon es; porque cada gota va juntando mas, y mas particulas, que hacen maior su volumen.

De aqui es, q en el verano el frio del Ayre quaxa las gotas en granizo.

y piedra: y en el Imbierno en nieve: porq en Imbierno estan las nubes mas baxas, y assi las gotas son mas pequeñas, estan mas enrarecidas, y al quaxarse queda entre ellas mucho ayre ~~interpuesto~~ ynitro, por lo qual baxa la nieve como espuma: pero en verano baxando las gotas de mas alto, baxan ya en un gruesso volumen sin ayre interpuesto: y ocurriendo el nitro deq esta impregnado el Ayre, y el q es la causa unica de la congelacion del agua, las quaxa como las halla: esto es mas grandes, y compactas. La Niebla, y la Nube solo se distinguen en que la nube es una niebla en mas elevado lugar, y la niebla una nube mas baxa, por tener mas crasitud: assi segun es mas, ó menos gruessa la nube se mantiene en mas, ó menos elevado lugar, y se puede quaxar en piedra la lluvia estando la nube mas baxa si al desprehenderse estan ya las gotas grandes: esto sucede q.do la Atmosphera esta mas densa, y puede sostener sobre si nubes mas gruessa.

El Rocio es un tenuissimo vapor, q con el frio continuado de la noche quando ya se ha estinguido el calor con la ausencia del Sol, se condensa en gotas, y poco antes de salir el Sol, cae sobre las plantas: Este rocio mas unido, y congelado por el vehemente frio del imbierno se llama Escarcha; y asi este como la elada destruie, y quema los frutos, si sale luego el Sol, porq.e cada gota es como un espegito Ustorio, por su figura convexa, q. congregando en su foco varios rayos del Sol, quema la mies, ó la flor donde se halla cada gotica, y asi se ve, q.e las flores, q.e miran hacia la tierra no se hielan.

El Rayo, y otros Metheoros de fuego son unas exhalaciones sulfureas, nitrosas, ó una polvora natural encendida en el aire, por el movimiento violento de sus particulas; y quando estas materias nitrosulfureas se recogen en una nuve es como si se metiesen en un cañon; de donde salen encendidas con esplendor, ó relampago, y con estrepito, ó trueno; de modo, q.e si se dispara materia mas corpulenta, cae centella ó rayo. Adviertase, q.e esta polvora no es como la regular, sino al modo de una polvora activissima, q.e sin estar atacada fulmina por si sola, como la mezcla del tartaro, nitro, azufre, al oro fulminante &c. Esta polvora tambien fulmina azia abajo, al contrario de la ordinaria, y asi parece, q.e la polvora de los metheoros se parece á esta: No se enciende de una vez todo el material de la nube, solo se encienden aquellas particulas q.e han recibido la suficiente union, y agitacion: Estas pues fulminan de una vez; porq.e estan con tanta union, y en fuerza de algun aire interpuesto al punto se inflaman, al contrario de la polvora amasada. De este modo facilmente se

explican varios Phenomenos delas Centellas, y rayos.

El rayo no vaja rectamente, sino culebreando segun la determi-
nación q.e le dan las rafagas del viento, por eso suele tropezar com-
munmente en las Torres, Arboles, ô Edificios altos; por ser lo primero
q.e pixando encuentra, y porq.e el aire se remolina, donde ai estos cuerpos
eminentes: asi es mui peligrosa la comunicazion de aire en tiempo de
tempestades, como tambien los sitios en donde corre rapidamente el vien-
to. Los materiales q.e vajan encendidos son mui diversos. Unos pasan
la vaina sin ofenderla, y deshacen la espada: otros consumen el vino, de-
xando la Cuba entera: otros consumen el Azeite &c. En fin son tan sub-
tiles, q.e dexando toda la armazon del cuerpo formada deshazen todas
sus ligaduras, de modo q.e esta entero el cuerpo, siendo todo ceniza, y asi
al tocarle se halla q.e todo es polvo. De aqui es ser falso, y fabulo-
so, q. con el rayo caiga Piedra: Ila q.e enseñan por de rayo, es qualquiera
q.e han sacado dela tierra, sospechando q.e lo es, por el estraño color, y
figura, como si en la tierra no huviera minerales de todas figuras, y
colores. Los Metheoros de luz ô son fuegos fatuos, q.e alumbran, y no que-
man, por estar mui enrarecida su materia; ô son estrellas volantes, ô
exhalaciones, ô finalmente fuegos, q.e salen delos Cuerpos, y sobre ellos se
encienden. Todo no es mas q. una exhalacion sutil, y pingue mas, ô
menos, q.e, ô por su fermentacion, ô por concusion, y movimiento se encien-
de.

Delos Cometas.

Los Cometas, segun algunos, son metheoros del aire. consta por la
experiencia, q.e estan mucho mas altos, q.e las nuves, y esto lo demues-
tra el Paralage. Paralage es voz griega, q.e significa diversidad de as-
pecto, lo qual solo compete a los Astros, q.e estan inferiores, los quales mi-
rados de diversas partes dela tierra se ven en mui diferentes puntos
del Cielo; pero no conviene â los astros, q.e estan summamente distan-
tes; pues estos siempre se ven en una parte del cielo, desde qualquiera
parte, q.e se miren en la tierra, como consta dela figura siguiente

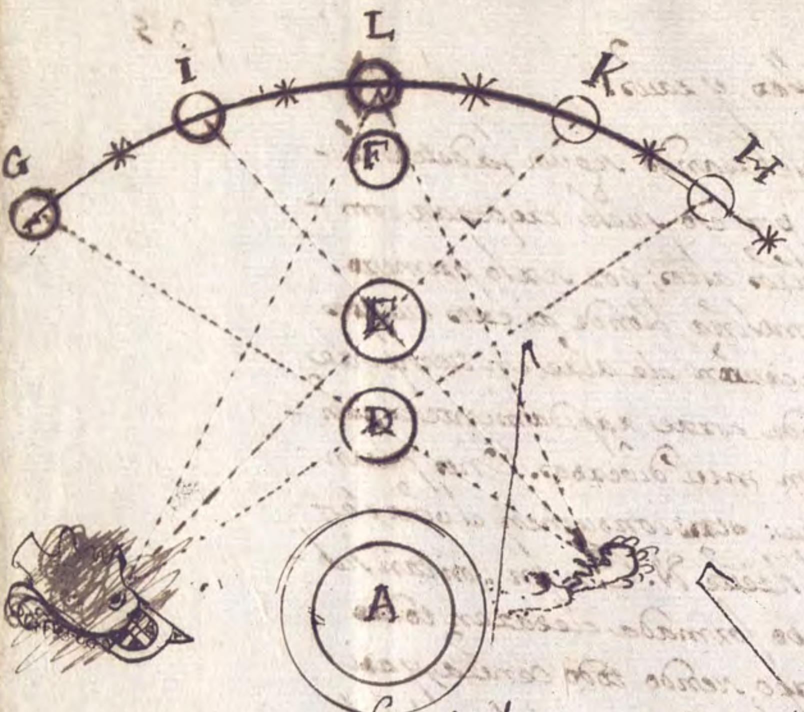

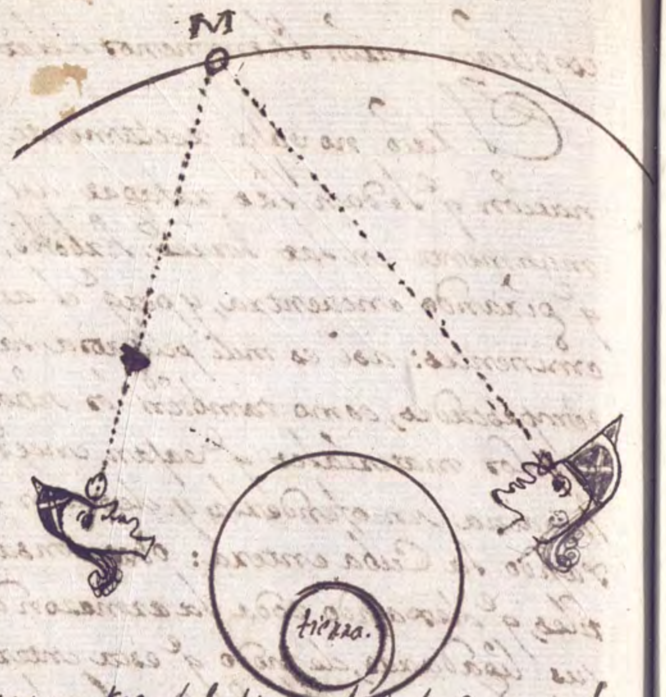

Sea A la tierra: B, y C dos diversas partes de la tierra desde donde se mira la luna, que es D: consta pues, q el q la mira desde B la verá en el punto del cielo H. y el q la mira de C. la verá en G. las quales partes del cielo distan mucho entre si. Mirese tambien desde los mismos puntos B, y C al Planeta E, el qual porq esta mas distante se verá en los puntos I, y K: pero como distan menos forman menor paralaxe. en fin mirese el Cometa F el qual por estar sumam.te distante desde qualquiera parte, q se mire, siempre se verá en una misma parte de cielo v.g. L y aunq mas se mude de uno y otro ~~punto~~ sitio, siempre se verá en el mismo punto como en M. veasela 2.da fig.a la razon es porq toda la amplitud de la tierra se considera como un punto respecto de aquella grande elevacion. De lo qual se infiere, que el cuerpo, que no forma paralaxe alguna esta mas alto; que el q la da. y el q la tiene menor mas alto, q el q la tiene mayor. Assi todos los cometas estan mas altos, q el sol, porq el sol tiene alguna paralaxe, y los cometas no la tienen, y esto se tiene por demostracion Mathematica.

Los cometas segun la opinion mas recivida se engendran de nuevo en el cielo de materias, q encendidas dan luz, q dura tanto, q.to dura la materia combustible. hai opinion, q son estrellas, q aparecen de tarde en tarde, y solo por poco t.po a causa de q se mueven por un circulo mui excentrico (1) a la tierra: de modo, q q.do estan apogeos, esto es mui remotos, por su mucha distancia no se registran; pero q.do estan perigeos, y proximos se manifiestan. Mr. Cassini hizo comparacion de dos cometas, y halló tan poca diferencia, q asseguró era uno mismo; q den tro de cierto t.po volbia à aparecer; por esto necessita muchas, y repetidas experiencias; porq no es mucho, q de tantos cometas uno, u otro aparezcan con las mismas circunstancias. (Circulo (1) excentrico es el q tiene distinto centro, y abraza dentro de si à otro circulo menor.) Consta tambien esto fisicam.te pues q.to mas cerca esta un objeto mirado de diversas partes, tanto los exes opticos, ò lineas visuales forman angulos mas obtusos, y van à dar à partes mas distintas de la esphera.

Tractatus Secundus

De Mundo, Cœlo, Corporibus que cœlestibus.

Tractatus iste âplexus omittitur; eo q. pene impossibile judicent splendiose tradere ea, quæ integrum exigunt volumen. Nihilominus (et si plura subticeam) juventutis duxi, aliquorum vestigia sequens, ea tantummodo brevi tamen minerva tradere, quæ pro precipuis sphere phenomenis explicandis apta judicaverim. Monachis nempe ut censet Rx. Perenud. Joannes Mabillon aliqualis de sphera notitia per utilis; magnam tamen in his preciosi temporis insumere partem, haud laudabile otium.

Caput Primum

De Natura, numeroque Cœlorum. §1

Inter precipuas universi partes assignatur cœlum; q.d quasi corruptibile videtur saltem quoad plures sui partes: experientia namque cernitur varias adesse maculas, et faculas in sole, et Planetis; q.d absque corruptione intelligi nequit. q.d autem non sentiantur in cœlis adeo notabiles alterationes, ac in Tellure futile est argumentum: siquidem si homo ex saturno terram aspiceret, procul dubio et terra inalterabilis videretur. ~~cin~~ Item vero similius videtur cœlum saltem sydereum ~~planetarum~~ fluidum esse: siquidem Planetæ ad invicem accedunt in conjunctionibus, et in oppositionibus recedunt.

Quin potius, Mars, Venus, et Mercurius modo supra, modo infra solem videntur; q.d ægre percipitur admissa soliditate cœlorum, nisi aliquem fingas canaliculum, quo cœli solaris soliditas interrumpatur. ex quo patet cœlum saltem Planetarum fluidum esse, in eoque sydera veluti pisces in aqua motu ordinatissimo ab Autore naturæ indito divagare: alioquin Mars proximius non accederet terræ, quam sol, cujus oppositum ostenditur à P. Riccioło ex observationibus non mediocris notæ Astronomorum.

Opinio hæc fluiditatem impugnans cœlorum, statuit antiquos cœlos ternarium numerum non excedere; nimirum Aëreum, sydereum, et Empyreum, ad q.d raptum esse asserit D. Paulus Apost. ~~At~~ claritatis tamen gratiâ Alii isti cœlum sydereum cogitatione saltem in plures dividunt cœlos: unde distinguunt, et nominant cœlum lunæ, solis, cæterorumque Planetarum, et cœlum fixarum; ut sic Planetarum phenomena, aptius explicentur, eorumque motus facilius, et clarius percipiantur à Tyronibus.

Deniq eij vero Act. solibitatem cœlorum amplectentes sub empyreo 10 ēē cœlos affirmant, ita ut 10 sub empyreo immediate collocatum sit Primum Mobi le, qd oēs alios cœlos 24 horis ab ortu in occasum sec. defert. huic nona sphæra succedit, quæ adeo tardissime movetur, ut in una circuitione 36 aut 40 annorum millia insumat, huncq motum communicat stellis fixis, in qb. observatur. Deinde juxta Alphonsinos (idest sectatores Alphonsi hispaniarum Regis) sequitur firmam. seu Cœlum fixarum, qd motu trepidationis moveatur. ut tandem Planetarum cœli suis ppriis motib. subsequuntur.

De Stellis Fixis. §. 2.

Stellæ fixæ dicuntur, quæ semper eundem inter se servant ordinem ac distantiam: ad distinctionem Planetarum q sydera appellantur errantia, eoqd loca sua identidem mutent, huc, illucq vagari videantur: Stellæ autem fixæ pprio fulgent lumine, minime vo Planetæ: prima nam fixarum lux vegetior est, vividiq scintillans, Planetarum vo lumen placidius, ac debilius, ac ū scintillans: Planetæ enim lucem regerunt reflexione debilitatam: g. Sed Dices: Nonulli Planetæ scintillant, ut Venus; ac tamen ppria luce ū fulgent, ðearðq pene habeant Phases, ac luna: g ex scintillatiōe apte ū colligitur stellas fixas ppria fulgere luce.

Respondeo ex scintillatiōe sola plene ū probari stellas fixas ppria micare luce; sed ex eo etiam, qd scintillatio in eis coniuncta sit cum immensa a sole distantia. Venus autem, ac Mercurius soli sunt vicinores, ac solum videntur cum horizonti sunt proximi: ac forsan tunc aer crassior efficit scintillationem, quæ in eis observatur. Unde etiam luna corpulentior apparet in oriente, quam in Zenith: cum tamen per orientem ascendens plus distet a nobis, quam in Zenith, integrum scilicet terræ semidiametrum: ideoq solum, vapores e terra prodeuntes species lunæ grandescere faciunt.

Numerus autem stellarum, quæ absolute reperiuntur in cœlo in: assignabilis ē ab hominib., soliq cognitus Deo, q numerat multitudinem stellarum, ac oib. eis nomina vocat. Circa numerum fixarum, quæ nudis observantur oculis diversimode opinantur Act. Antiqui enim cum Ptolomæo asserunt ēē 1022, easq, ut variis nominib. inter se discriminarentur, imaginib. comprehenderunt 48, quæ constellationes appellantur, ac Asterismi: ex his dicuntur 12 constituunt Zodiacum, illinq signa dicuntur: ac sunt: Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libra, Scorpius, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, Pisces.

Signa vero antiquitus in Hemisphaerio boreali detecta sunt 21 nimi:
rum Ursa minor, Ursa maior, quae septem habet lucidas stellas, plaustrum dictas &c.
At Ioannes Hevelius celeberrimus Astronomus, praeter ista immensum relatum adhuc
866 alias ipse observavit; easque per 12 constellationes distribuit, quorum nomina in
globis novissime artificiabilibus imposterum invenietis, sicut et plures constellationes
quas non vacat in praesentiarum referre. Nota vero quod praeter stellas dictis asteris:
mis comprehensas, multae aliae in novissimis reperiuntur globis, nullis imaginibus
comprehensae, eaeque proinde informes apellantur.

Hoc ad oculum patet: in caelo utique sereno hyemis tempore, ubi
tenebrae sunt profundiores innumerabilis aspicitur multitudo minutissimarum stel:
larum; [illegible] penitus visum effugiunt. Fixarum magnitudo duplex assignatur, appa:
rens, scilicet, et physica, seu vera. utraque tamen est valde incerta: apparens quidem propter
exilitatem, et scintillationem stellarum; physica vero et vera, quia solum levi coniectura assigna
ri valet. ob idque huiusmodi magnitudinem non assigno: scire tamen oportet, quod Astro
nomi stellas quoad magnitudinem apparentem in sex dividuntur classes; unde aliae dicuntur
primae magnitudinis, seu dignitatis aliae 2.a 3.a 4. aliae insuper nebulosae apel
lantur.

De Planetis sive Sideribus errantibus. §. 3.

Planetae sydera errantia nuncupantur, a fixisque discernuntur,
quia isti prae illis nobis sunt vicinores, eaque proinde ope Telescopii insigniter
grandescunt. ~~Numerus autem Planetarum~~ autem sunt septem, hisque characteribus
designari solent. videlicet.

♄ ♃ ♂ ☉ ♀ ☿ ☽

Saturnus, Jupiter, Mars, Sol Venus, Mercurius, Luna
ex his et Planetis Jovis, et Saturnus quibusdam stellulis veluti stipati videntur,
quae satellites, comites, et laterones apellantur. circa magnitudinem Planeta
rum statuunt Astronomi quod Saturnus est maior terra vicibus 91. Jupiter 95.
Mars aequalis ponitur terrae. Sol vero maior terra vicibus 166. Venus autem a ter:
ra exceditur vicibus 73. Mercuriusque vicibus 212. Luna vero solum 39.

Septem isti Planetae 24 horis integram conficiunt ~~revolutionem~~ circulationem
ab ortu in occasum, ut orbi est notum; caeterum praeter hunc motum Primi mobilis
quo motu primi mobilis rapiuntur, datur etiam alius motus uniuscuiusque Pla:
netae peculiaris, quo supra Zodiaci polos ab occasu in ortum quasi circum:
fertur. Itaque Saturnus integram perficit circulationem annis fere 30. Jupiter
annis fere 12. Mars intra duplicem annum. Sol vero suum peculiarem motum
absolvit per 12 signa Zodiaci sub ecliptica anno tropico, seu naturali

dierum 365 horarum 5. minutorum fere 49. Venus, et Mercurius fere eodem tempore volvuntur a sole. Denique Luna intra 27 dies, horas 8 minuta 43 suum perficit circuitum.

Alij etiam praeter relatos assignant motus, quibus Planetae modo elevantur, modo versus terram deprimuntur. in elevatione autem vel Apogei, sive a terra distantiores, in depressione vero Perigei, id est terrae viciniores dicuntur. Planetae autem ab una ad aliam conjunctionem cum sole in triplici observantur statu nempe directi, stationarij, et retrogradi. dicuntur directi cum ab occasu in ortum feruntur, ~~sunt que directi~~ stationarij vero cum eidem coeli loco haerere videntur; et retrogradi cum ab ortu in occasum vertere conspiciuntur. hypoteses vero ad has motuum anomalias exponendas diversae sunt. plausibilior est, quae id explicat ope Epicicli: Epiciclus autem est circulus intra crassitiem coeli Planetici ~~infixus~~ insertus, in quo Planeta veluti gemma in annulo est infixus in opinione asserentium coelos esse solidos. quod ut clarius percipiatis sequens perpendite schema.

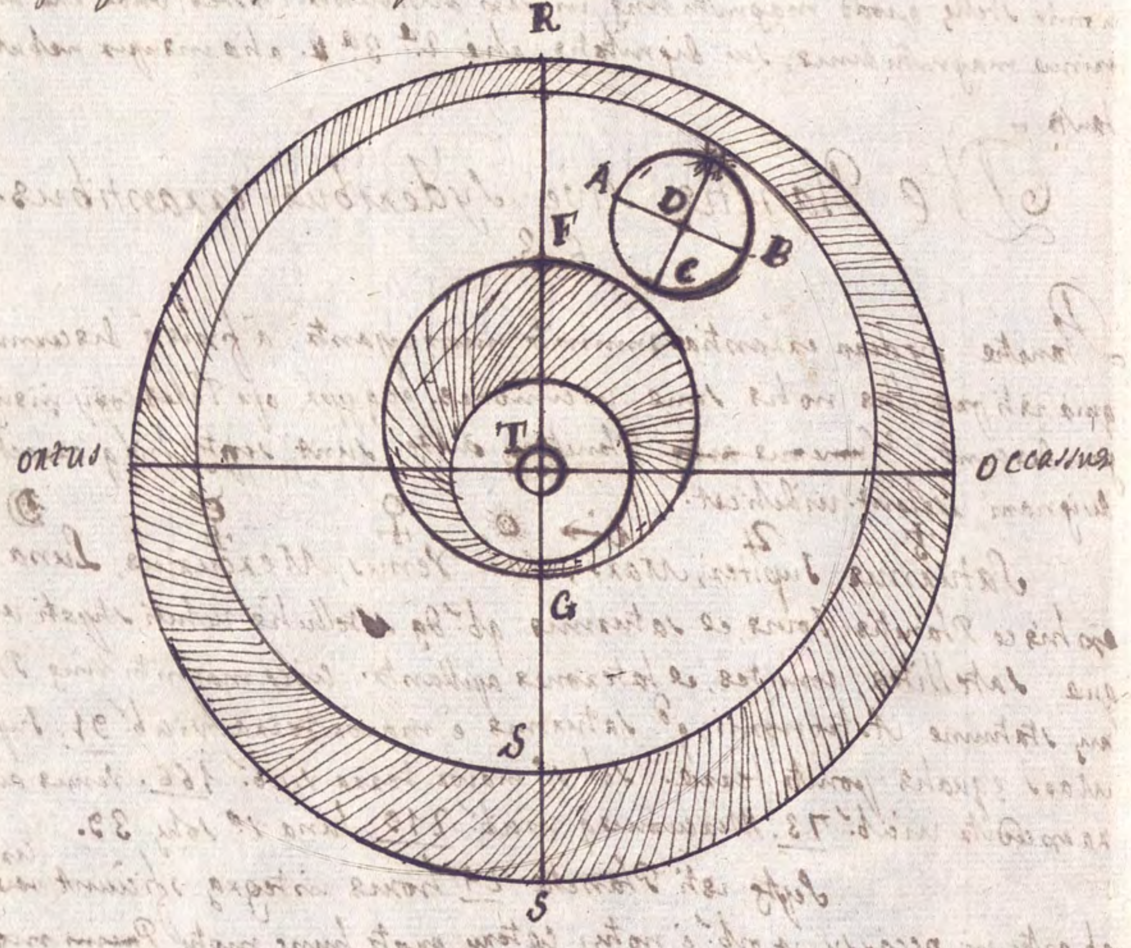

Superior vero figura coelum sive cujusque Planetae triplici globo sphaera componitur, quarum quae subnigrae sunt, atque variegatae altera sui parte eccentricae sunt terrae

altera vero excentrica: superior scilicet scentrica penes superficiem convexam, et excentrica penes concavam; inferior autem e converso. Alba vero, et intra utramque media terrae excentrica e penes utramque superficiem, omnino autem equalis, ut alijs in motis facile ipsa moveatur, Planetamque simul cum suo Epiciclo ab occasu deferat in ortum solis: quo globus motu accidit, ut dum epicicli linea recta D.C. fertur ad punctum R.F. Planeta sit in apogeo, seu auge, id est a terra remotissimus.

Atamen dum stimato motu pervenit ad punctum G.S. est in Perigeo, seu terrae vicinior; dumque tendit ab F. ad G tendit utique ad Perigeum; dum vero a G ad F tendit ad Apogeum. Caeterum dum excentricus albus praedicto motu circumfertur, etiam Epicyclus A.B.D.C. circa proprium circumvolvitur centrum: quo fit ut si planeta motu Epicycli peralterum eiusdem orbitae latus usque A aut B pergit, appareat ut quiescens, et tunc dicitur stationarius; dum per partem Epicycli superiorem ambulat, accelerat motum, et dicitur directus, et tandem dum per inferiorem redit Epicycli partem retrocedere videtur, et dicitur retrogradus. Alij vero Astronomi retrogressus et stases Planetarum explicant per motum spiralem. videatur 2a figura.

Caput Secundum

De Mundi Systematibus

Circa Mundi Systema triplicem inter alias, alicujus notare opinionem. 1a e Ptolomei, qui universum Mundum in duas dividit Regiones, Aetheream scilicet et elementalem quam illa circundat. Aetheream seu celestem praeter Empyreum, dividit in 9 sphaeras scentricas, in quarum centro statuit terram immobilem: quibus Alfonsini ordine supraposito ~~[illegible]~~ octavam addiderunt sphaeram, quae motu trepidationis movetur. totum hoc systema in 1a figura spicitur dispositum. Aegiptij autem cum observarent Mercurium numquam a sole ultra 27 gradus separari, nec Venerem ultra 48; itemque ut reperirent Mercurium, et Venerem modo supra, modo infra solem videri; arbitrati sunt Planetas istos non circa solem terram, sed in sphaerulis circa solem moveri; in quibus jam infra, jam supra solem versantur; quo fit, videri globos jam majores, jam minores sicut etiam Venerem plus a sole disgredi, quam Mercurium, eo quod in maiori, ac a sole distantiori versetur sphaerata. unde Mercurius raro sub aspectu cadit ob radios solis: hoc mutato ergo alia systema Ptolomei sequuntur. videatur 2a figura

2ª opinio est Nicolai Copernici, qui soli, et stellis motum adimit, soliusque telluris multiplici motu cuncta solis, et stellarum phenomena explicat. Solem itaque in mundi centro statuit immobilem: circa solem autem moveri Mercurium asserit 3 circiter mensium spatio; similiter Venerem, sed in maiori circulo septem circiter mensium spatio. Deinde tertio loco Tellurem, quam unum ex 7 Planetis esse supponit, eamque circa solem per eclipticam moveri statuit unius anni spatio per circulum includentem predictos Veneris, et Mercurii circulos. Hoc autem terrae motu quatuor anni temporum vicissitudines optime explicat. Preter hunc motum annuum, alium quoque terrae concedit, quo 24 horarum spatio in seipsa circa proprium axem revolvitur ab occasu in ortum, quo dies, noctesque, syderum quoque ortus, et occasus explicat.

Dum enim terra ab occasu in ortum revolvitur nobis eam incolentibus, ac predicto motu versus ortum delatis, sydera versus occasum ferri videntur. Circa terram autem tanquam centrum movetur luna suam revolutionem 27 diebus circiter absolvens. Deinde circa solem movetur Mars per circulum omnes predictos intra se complectentem: postea Jupiter, et tandem Saturnus in maiori orbis circulo. Sequuntur denique stellae fixae quas quasi immobiles esse supponit in circulo ampliori. Videatur 3ª figura.

Cartesius vero, et alii multa huic systemati adiecere. 1º singulos Planetas circa suum centrum gyrare. Unde nedum soli, sed unicuique etiam Planetae principium suum est vortex, igneo circa se torquetur. Hinc Cartesius in varios velut vortices totum universum distribuit. Ita ut tot sint vortices magni, quot stellae, et sol una sit ex stellis, sol tamen centrum sui vorticis occupat. Luna autem circa terram volvitur, et terra peculiarem constituit vorticem. Idem intellige de aliis Planetis cum suis satellitibus.

3ª et celebris opinio est Tycho-brahe nobilis Dani, qui tertium systema orbi astronomico proposuit. Terram immobilem in centro mundi constituit; deinde lunam suum motum circa illam agentem. Secundo solem qui in ingenti a terra distantia locatus circa terram quasi centrum movetur: ceteri vero Planetae, nempe Mercurius, Venus, Mars, Jupiter, et Saturnus proprios motus per orbitas exercent, quae non terram, sed solem pro centro respiciunt. Ita tamen, ut Mercurius suam circulationem circa solem trium circiter mensium peragat spatio. Venus mensibus 8. Mars 2 annis. Jupiter 12 et Saturnus 30. Attamen cum sol suam circulationem per Zodiacum uno compleat anno Planetas istos eodem tempore secum circumagit. Demum sequitur firmamentum terrae concentricum. Videatur 4ª figura.

Nota vero, quod Mercurius, et Venus parum distent a sole suis orbitis terram intra se non includunt. Contra accidit in ceteris Planetis respectu a sole distantionibus. Sectatores Tychonis admittunt etiam firmamentum, quod universam mundi machinam suo motu 24 horarum spatio ab ortu in occasum deferat. Tychonici autem et Copernicani conveniunt in eo quod caelum sit fluidum, in eoque sydera innumerabiles peragant circulos juxta leges a divino Artifice statutas: conveniunt etiam in ternario caelorum numero. Copernicani autem hunc magnum vorticem, cuius centrum est sol 1ᵐ vocant caelum, et omnes alios vortices 2ᵐ. Tychonici vero Empyreum, firmamentum, et caelum Planetarum assignant. Ex his systema Tychobrahe vero similius communiter censetur in eoque facilius omnia caelorum phaenomena. Ut patet ex sequenti inspicite schema.

1.a Fig.a

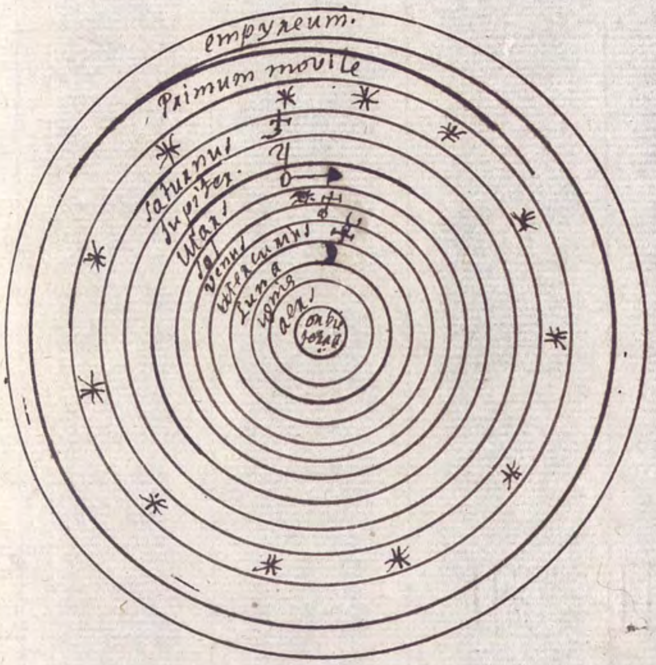

2.a Fig

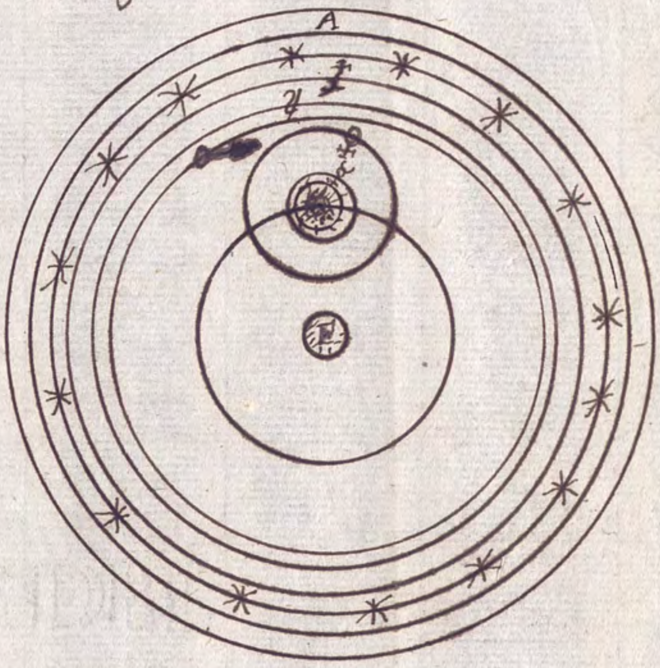

3.a Fig.a

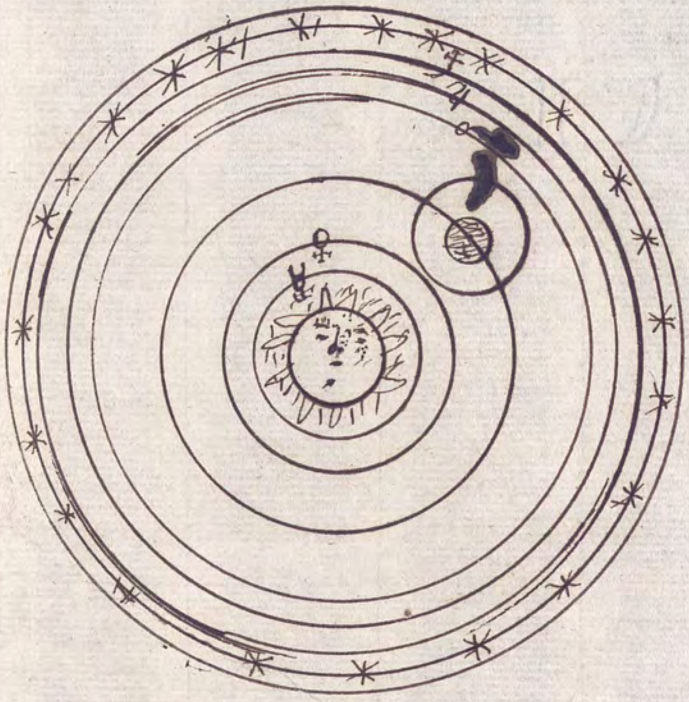

4.a Figura

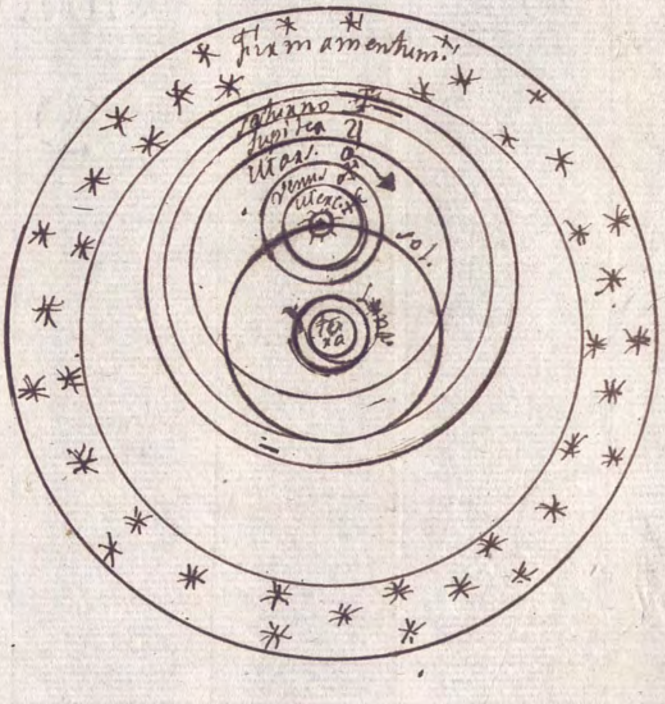

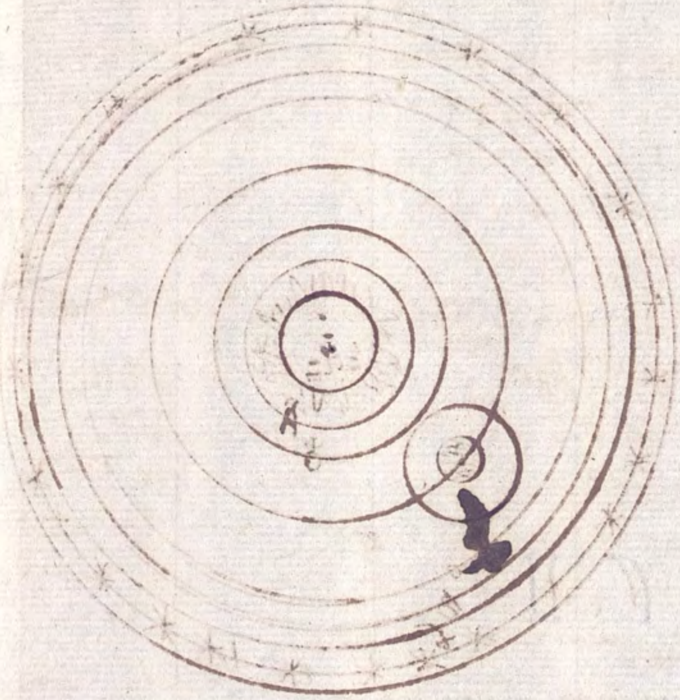

3a fig.

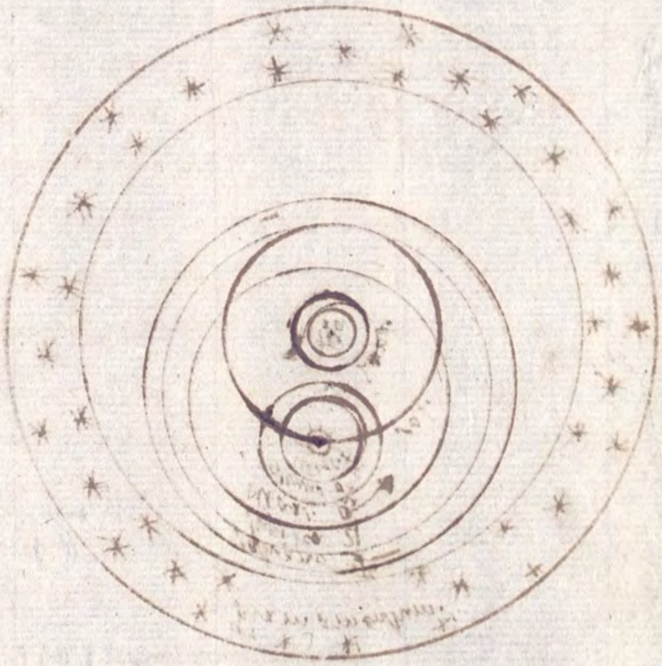

4a figa.

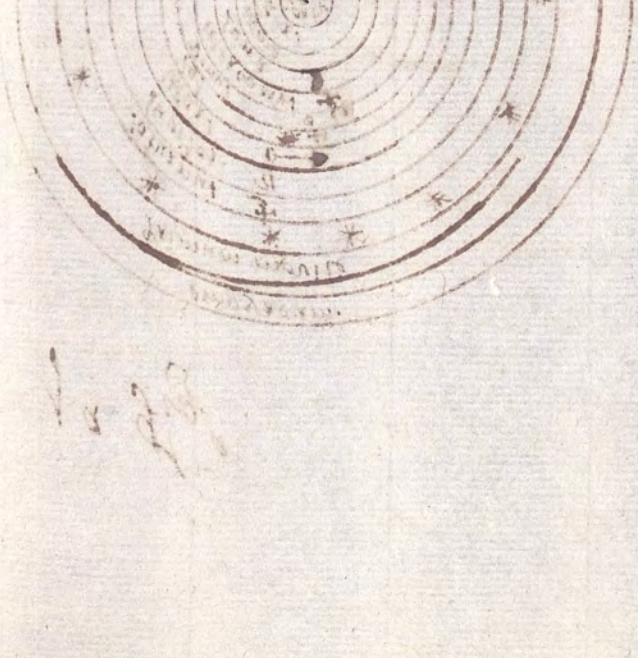

1a fig

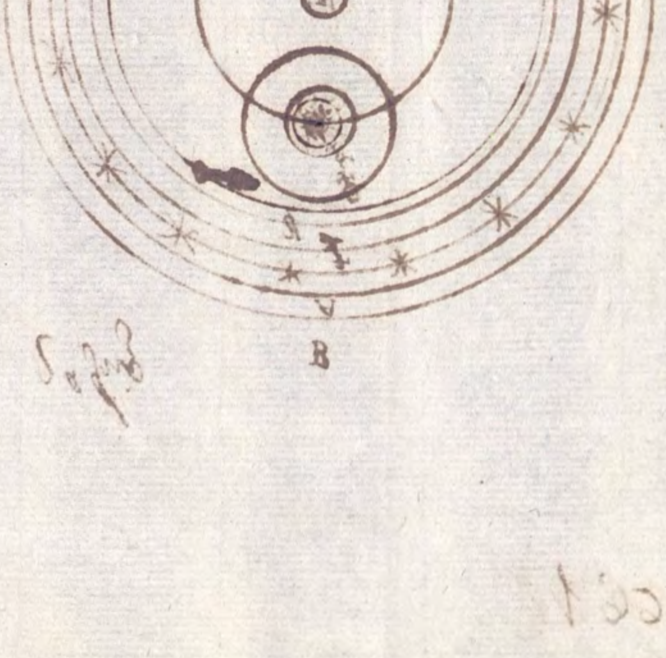

B

2a fig

Caput Tertium
De Sphaera Celesti § 1

Priusquam ad explicationem sphaerae descendam operae pretium erit scire terram, ut ratione ostenditur, et experientia rotundam esse, aut sphaericam, vel figurae ellipticae, ex quo oritur, quod stellae circa Polum nobis oppositum positae numquam oriantur, vel occidant, et quo magis a Polis distant, eo ampliores circulos motu diurno describunt. Unde, qui a septentrione ad Austrum iter faciunt novas deprehendunt stellas. ~~Sorite~~ illud quoque pro instar statuendum terram ad firmamentum, imo ad Celi solaris circulum spectatum, ut punctum se habere. Dimidium enim Celum non patet aspectui, atque ex 12 signis Zodiaci sex supra horizontem attolluntur, sexque deprimuntur.

Quanta sit terrae moles, et quot milliaria illius diameter contineat definiri facile posset, si constaret nobis, quantum pateat unus orbis terrae gradus. Ut autem hac in re dubias omittam sententias, novissime D. Picard in Regia Academia Parisiensi ex multis accuratissimis ac saepius repetitis observationibus reperit unum maximi circuli ~~terrae~~ in terra descripti gradum esse 57060 hexapedarum parisiensium, adeo ut terrae circumferentia sit 10270 leucarum cum tribus leucae quadrantibus posita leuca omni 2000 hexapedarum. Aut 63000 leucarum hispanice. ~~At non terra modo~~ circumf. 20 = 541-600 leug.

At non terra modo, sed caelum etiam figurae sit sphaericae motusque suos in orbem agat; horum motuum rationes per minores globos ipsi de instructum circulis variis apte exponuntur. Globus itaque seu sphaera est corpus solidum una superficie contentum, in cuius medio punctum est, a quo omnes lineae rectae ad extimam circumferentiam ductae sunt inter se omnino aequales. Centrum sphaerae est punctum praedictum. Diameter sphaerae est quaelibet linea recta per ipsum centrum pertransiens, et utrimque in sphaerae superficie terminata. Huius dimidium est semidiameter, seu radius sphaerae. Axis est linea circa quam sphaera aut revolvitur, aut circumvolvi concipitur.

Poli vero sunt huius Axis extrema. Alius autem dicitur Arcticus ab ursarum constellationibus quae Arctos graeco dicuntur idiomate, etiamque borealis a vento Boreas inde insufflante. Alter vero dicitur Antarcticus, seu Arctico oppositus, atque appellatur Austrinus, seu Australis. Circulus ~~[illegible]~~ maximus est, qui sphaeram dividit in duas partes aequales. Ceteri vero circuli, qui sphaeram dividunt in partes inaequales dicuntur minores circuli

Paralleli dicuntr, q sunt intr se æque distantes.

Notandu tamen circulu bifariu dividi, quoad quantitate scilicet, et quoad tps. Quoad quantitate in 360 partes omnino æquales, quæ gradus dicuntr: gradus aute dividitr in 60 minuta. ~~minutu in 60 secunda~~ quoad tps vero qlibet circulus in 24 horas dividitr. hora in 60 minutas, minutu in 60 secunda &c. unde si tps in quantitate overtas qualibet hora 15 gradus otinere reperies: nã 24 per 15. = 360 oponunt; quamlibet q gradu quatuor minutis tpris correspondere reperies. Demq si tps, et quantitate in mensuras overtas geographicas, gradus otinet 17 Leucas hispanicas, & dimidia: qd etiã in promptu habe ut terræ dimensione tabulis dignoscas geographicis. Alij q præmissis in sphæra cœlesti quã plurimi osiderantr circuli, præcipui tamen sunt 10: videlicet sex maiores quoru nomina sunt. Æquinoctialis, Ecliptica, Zodiacus, Colurus æquinoctioru, et Colurus solstitiorum, Meridianus, Horizon. et quatuor minores: nimiru Tropicus Cancri, Tropicus capricorni, circulus Arcticus, et circulus Antarcticus. Nota vero prædictos circulos in 1º Mobili imaginari: et si tibi placet illos scipe in scaba cœli Empyrei superficie, ut ita facilius percipias quomodo inferiorib' correspondeant sphæris, etiãq orbi terraqueo. De his orb' singulatim agam ut facilius intelligatis. &c.

De Æquinoctiali. §. 2.

Æquinoctialis, seu Æquator à Nautis linea apellatr, estq circulus maximus, q à Polis Mundi æqualiter distans cœlum dividit in duo Emisphæria æqualia, quoru quod ad Austru dicitr Australe, qd vº ad borea, boreale. circulus iste dicitr Æquator, quia du sol sub ipso circumfertr dies æquantr noctib': ut hoc bis in anno otingit nempe die 21 Martij et 23 Septembris. Tuncq sol dicitr ee in æquinotijs. Æquator etiã tpris ē mensura: hora eni ē tps illud quo 15 gradus æquatoris exhauriuntr. Per ipsu demq numerantr Stellaru, et locoru latitudines.

De Ecliptica, et Zodiaco §. 3.

Ecliptica ē circulus maximus æquatore oblique intersecans, ita ut maxima illius declinatio ab æquatore sit 23 graduum, & dimidio fere. Dicitr Ecliptica eo qd Eclipses solis, et lunæ in hoc otingant circulo. dicitr etiã via solis, quia sub ipso perpetuo incedit, annuoq motu (de quo infra) ab occasu in ortu totu circulu absolvit. ~~Reliqui~~ Cæteri vero Planetæ

aliq.do ad Borea, aliq.de abilla ad Austrum se cedunt: semper tamen juxta illam eorundem perficiuntur motus. In ecliptica autem quatuor adnotantur puncta, quae cardinalia appellantur: duo scilicet solstitialia ♋ et ♑, et duo aequinoctialia ♈ ♎.

Aequinoctialia sunt, in quibus ecliptica aequatorem secat, sol versatus in eis noctes aequantur diebus. Primum aequinoctium die 21 Martij dicitur vernale, eo quod ab eo incipit ver. secundum die 23 Septembris Autumnale, quia in eo incipit Autumnus. Solstitialia autem sunt in quibus sol magis ab aequatore discedit, et in quibus ecliptica alterum tropicorum tangit. et unum dicitur solstitium aestivale; alterum hyemale. ~~Atqui contrarium aequinoctiorum~~ Zodiacus differt ab ecliptica in eo quod sit zona 20 gradibus lata. ecliptica quoque circulus sine latitudine in medio Zodiaci, unde Zodiacus ab utraque parte eclipticae extenditur ad gradus fere 10.

Zodiacus dividitur in 12 partes aequales, quae signa appellantur; quorum quodlibet 30 gradibus constat, omnia simul exhauriunt totam Zodiaci longitudinem videlicet 360 gradus. Signorum nomina hoc ordine ab aequinoctio verno numerantur, hisque caracteribus designantur.

Aries ♈, Taurus ♉, Geminis ♊, Cancer ♋, Leo ♌, Virgo ♍

Libra ♎, Scorpius ♏, Sagittarius ♐, Capricornus ♑

Aquarius ♒, Pisces ♓.

Quae hoc duplici versiculo continentur.

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo

Libraque, Scorpius, Arci tenens, Caper, Amphora, Pisces.

Haec autem signa sol ita percurrit, ut singula singulis progrediatur mensibus. die igitur 21 Martij ingreditur Arietem; die 20 Aprilis Taurum; 21 Maji Geminos: 22 Junij Cancrum; 22 Julij Leonem; 23 Augusti Virginem; 23 Septembris Libram; 23 octobris Scorpionem; 23 Novembris Sagittarium; 22 Decembris Capricornum; 21 Januarij Aquarium; et 19 Februarij Pisces.

De Meridiano §. 4

Meridianus est circulus maximus ductus per Mundi Polos, ac per Zenith, et Nadir. Zenith dicitur punctum illud verticale, quod supra caput nostrum eminens; Nadir vero punctum cœli ex opposito pedibus nostris subjacens. Porro circulus iste Meridianus appellatur, eo quod sol ad ipsum accedens meridiem efficiat, si supra Horizontem existat, et mediam noctem si infra versetur sol. Atamen cum innumera fere sint puncta Nadir, et Zenith ab ortu in occasum, innumeri etiam sunt meridiani, sicut et horizontes.

Meridiani etiam efficiunt circulos longitudinis, tum stellarum, tum Provinciarum, et urbium: unde globus artificialis, qui in bibliotecis reperitur, etiamque Planisphærium in cartis geograficis, vulgo Mappas invenitur divisa in 36 semicirculos de 10 ad 10 gradus: in cartis vero minoribus de 5 ad 5. Longitudo itaque stellæ, aut loci numeratur, et sumitur a distantia, quam locus, aut stella habet a Primo Meridiano. Primus autem Meridianus per Insulas Canarias transire supponitur: hodieque designatur per Insulam Ferri, quæ in cartis geograficis invenietur.

Inter hæc etiam designantur 24 semicirculi per 15 gradus efficientes 12 integros Meridianos, dividentesque æquatorem in 24 horas. Per istos itaque Meridianos cognoscitur, quanam ubivis gentium sit hora. Pone namque quod nunce Flaviobrigæ, vulgo Bilbao sit hora 1ª post meridiem: Florentiæ procul dubio erit 2ª: et sic deinceps per 15 gradus progrediendo omnes horas reperies. Hinc colligitur, quod in orientem iter agenti dies non sit 24 horarum, sed minor: nam prius eum sol pervenit ad meridianum, a quo iter agens discessit, jam est ibi meridies respectu existenti in alio meridiano orientaliori, quem quidem sol prius ingreditur; si autem in occasum iter facias dies tibi erit maior 24 horarum ob oppositam rationem.

De Horizonte §. 5

Horizon, qui et terminator, seu finitor est circulus cœlum dividens in duas partes æquales, quarum una est nobis conspicua, altera vero abscondita. Circulus iste describitur tanquam a Nadir, et Zenith tanquam a duobus Polis: ideoque per innumeri possunt mathematice designari horizontes, sicut et Meridiani. Horizon autem alius appellatur naturalis, estque superficies illa, quæ a visu nostro juxta stactum

terræ undiq ad cœlu usq circulariter excurrit, illudq dividit in duas partes quoad sensu tantu æquales, n vo mathematice: et idcirco, vocatr rationalis, n vo mathematicus q partes habet æquales.

Alius dicitr Horizon apparens, seu visibilis, et est spatiu terræ aut maris, qd undiq ab oculis modernis potest conspici: et ab utraq oculi parte n multo longius extenditr, quq ad duo milliaria communia. ratio e, quia, c rotunda sit terræ, marisq superficies, oculus super eq elevatus n plus spatij comprehendere potest, qq illud, qd lineæ rectæ, quæ ad contactu globi undiq ex oculis egrediuntr, abscindunt fere. qd in optica e manifestu.

De Colubis [Coluris] Majoribus §. 6.

Coluri sunt duo circuli maximi, quoru unus per utrumq Polos, et puncta Æquinoctialia ducitr, coincidit q in exponenda figura c axe sphæræ; alius vero per utrumq itq Polos, et per puncta solstitialia e descriptus, coincidit q c periferia: unde ille colurus æquinoctioru; iste vero colurus solstitioru apellatr.

De Circulis Minoribus §. 7

Inter circulos minores præcipui numerantr Tropici, et circuli Polares. Tropici sunt duo circuli Æquatori paraleli ducti per puncta solstitialia Eclipticæ, quoru q ad Boreu apellatr Tropicus Cancri; q vo ad Austru Tropicus capricorni dicitr. Unde sol die 22 Junij nobis qdq maxima motu diurno Tropicu cancri describit die vo 22 Decembris, quæ nobis e minima, Tropicu Capricorni. Quilibet Tropicus ab æquinoctiali distat per 23 gradus c dimidio. Circuli Polares Æquatori etiq sunt paralleli, et a Polis Eclipticæ quotidie describuntr. q circa Polu Arcticu Arcticus dicitr, q vo circa Antarcticu Antarcticus apellatr.

Præter istos etiq sunt alij circuli minores q paraleli diurni dicuntr; designantr q 365 ab æquinoctiali ad ~~Polos~~ Tropicos, numeruq proinde dieru anni designare, eosq sol motu suo annuo describit. In globis autq, et cartis geograficis ab æquinoctiali ad utruq Polu novem deducuntr paralleli, quoru qlibet 10 continet gradus; deserviunt q pro determinanda latitudine, et Poli elevatione. Quod ~~c facilius percipiatur~~,

205

secundum ergo tu

Quod ut facilius percipiatis, scitote; quod hi, qui sub Æquinoctiali degunt, seu quibus Æquinoctialis verticalis est, nullam latitudinem habent, nec Polum elevatum; sed potius eorum Zenith incidit in Æquatorem, et Horizon in Polos Mundi: Porro qui sub parallelo 10, aut 20 gradus ab Æquinoctiali habitantes reperiuntur 10, aut 20 gradus habent latitudinis, totidemque Polus elevatus est respectu illorum; quia quantum quis ab Æquinoctiali versus Polum discedit, tantundem Polus supra illius Horizontem elevatur. Unde Poli elevatio æquatur latitudini, seu distantiæ locorum: quod si ad manum habueritis globum artificiale demonstratum invenietis.

Præter istos Parallelos, qui Paralleli Æquatoris, seu distantiarum dicuntur: Alii etiam sunt, qui Paralleli horarii, et lucis appellari solent: alioque nomine Climata communiter dicuntur. Veteres tamen Astronomi secundum varia longissimæ diei incrementa terram quoque ab Æquatore versus Austrum, et Boream distribuerunt in Climata, et Parallelos. Clima vero et Parallelum appellant spatium terræ binis circulis Æquatori parallelis comprehensum, ita ut ab uno ad alterum longitudo maxime diei crescat per dimidium horæ.

Principium itaque climatis est versus Æquatorem, finis vero versus Polum. Prima itaque climatis est versus Æquatorem, finis vero versus Polum [?]; hæc tamen et in extensione inter principium, et finem climatis stat eius latitudo. Hæc tamen inæqualis est in omnibus: Nam quo ad Æquatorem magis accedit, eo clima plus habet spatii, minusque quo plus ab Æquatore discedit, plusque accedit ad Polos. hoc enim ex obliquitate oritur ecliptica: et hæc est ratio cur climata non appellentur paralleli latitudinis; sed horarum et lucis: quia scilicet lucem æqualiter dividunt; ita ut in quolibet per dimidium horæ augeat lucem in die maximo.

Circa numerum climatum dissidium est inter Veteres: nam alii 7 ab utroque Æquatoris latere numerabant: Alii 9: Alii 23. Communissima tamen Geographorum Modernorum sententia 24 climata numerat ab Æquatore ad utrumque latus usque ad circulos Polares: ita ut longitudo maximæ diei ab uno ad alterum clima crescat per dimidium horæ. Ideoque in quolibet circulo Polari maxima dies est 24 horarum. A circulo polari ad Polos usque aliter fit divisio: non per dimidium horæ incrementum, sed per unius integri mensis spatii augmentum. Unde ad utrumque Polum sex alia numerantur climata, quæ impropria, et irregularia appellantur. Quod ut clarius intelligatis sequentem tabellam perpendite.

Tabula Climatum usque ad circulos Polares.

Clima.	Dies maior: Horae 12.	Minuta.	Latitudo: Gradus	Minut.
Equinoct.				
Clima.	horae 12	30	8	34
2	horae 13	00	16	43
3	Hor. 13	30	24	11
4	14	00	30	47
5	14	30	36	30
6	15	00	41	22
7	15	30	45	29
8	16	00	49	01
9	16	30	51	58
10	17	00	54	29
11	17	30	56	37
12	18	00	58	26
13	18	30	59	59
14	19	00	61	18
15	19	30	62	25
16	20	00	63	22
17	20	30	64	16
18	21	00	65	55
19	21	30	65	25
20	22	00	66	47
21	22	30	66	06
22	23	00	66	06
23	23	30	66	20
24	24	00	66	31

Climata irregul.	Dies num [illegible]	Minuta	Grad[illegible]	Minuta
1	31 dies	1	67	21
2	62	2	69	48
3	93	3	73	30
4	124	4	78	30
5	155	5	84	05
6	186	6	90	00

Sphera Cœlestis.

Ut hactenus explicata ob oculis ponam cœlestis sphæræ figuram aspicite: atamen quos in ea circulos videtis integros imaginamini; sicue, eiusq sphæræ; tametsi vobis ex una tantum apareant facie: idioq signa a Cancro usq ad Sagittarium scipi debent in oposito semicirculo, ibi utiq n descripto. Rursus in sphæra centro stemptamini globum terraqueum, cui oes circuli in sphæra descripti correspondent, et n secus, ac in cœlesti sphæra in ipso quoq designati apprehendantur. hæc tamen viva voce explicare conabor. Alia insuper ad globum artificialium intelligentiæ aponerem: sed quia ipsos ad manum n habeo, l invitus omitto, scieus illa in posterum nos sparare perfacile esse.

De Triplici sphæræ Situ respectu terræ §. 2

Orbis cœlestis, seu sphæra sub triplici aspicitur situ potissime ab incolis terræ respectu Horizontis: nam datur sphæra recta, parallella, et obliqua. Sphæra recta dicitur respectu illorum, qui habitant sub Æquinoctiali

ista q habent pro Zenith, et uterq mundi Polus eis est in Horizonte. In hujusmodi sphaerae positione corpora oia caelestia singulis diebus exori-untur, et deprimuntur: nq circuli, quos motu Primi Mobilis diurno moven-tur, secantur ab eorum horizonte ad angulos rectos. Unde isti dies habent omni tpre aequales noctibus: oia q sydera tantum tpris insumunt morando supra ho-rizontem, quantum infra ipsum latendo.

Sphaerae parallelam illi habent, qb. alter Polus e pro Zenith, vel supra caput; alter v.o pro Nadir, seu infra pedes. Aequinoc-tialis q pro horizonte, consequenter q dimidia coeli pars perpetuo supra Hori-zontem existit: alia v.o dimidia infra eum semper e illis occulta; ob id q. quae in hac sydera existunt aspicere nequeunt; quae v.o in altera medietate semper sunt illis aspicua. Hinc isti alterum tantum tropicum supra horizon-tem habent, et visibilem: alium infra invisibilem. Unde unum diem, unamq noctem per annum habent: quarum unaqueq sex mensib. durat

Hujus rao e clara: sol enim tres insumit menses ab aequinoctiali ad Tropicum eis aspicuum, et alios tres dum ab hoc ad aequinoctialem revertitur; et eodem modo sex alios insumit in perveniendo ad Tropicum alterum, et in regressu ad aequinoctialem. Nihilominus noctem caliginosam, et omnino obscuram solum habent per tres menses: nq per integrum mensem, et dimidio hae fuguntur crepusculina, dum scilicet sol descendit; et per idem tpris spatium dum ascendit: tunc enim solum occultatur omnino, dum sol 18 gradib. depressus e sub horizonte. Haec sphaera situs solum accidit in terris 90 gra-duum latitudinem habentib. sub utroq scilicet Polo.

Per sphaeram obliquam intelligitur talis coeli situatio, ut axis mundi nec rectus sit horizonti, nec Parallelus, sed oblique inclina-tus versus alterutrum horizontis latus. in hoc sphaerae situ oia corpora caelestia obliquas habent, et inaequales ad horizontem ascensiones, et des-censiones: nq horizon oblique secet aequinoctialem, et Tropicos, fit ut q Tropici secundum partes inaequales sint supra, et infra horizon-tem: ex quo provenit inaequalitas dierum, et noctium.

Caput Quartum

De Motu Solis Diurno et Annuo. § Unicus.

Motus solis ab. satis aspicuus, q re n modo soli, sed caeteris omnib. syderib. e communis, apellatur diurnus: quo nimirum sol, caetera corpora caelestia ab ortu in occasum singulis diebus feruntur. quotidie nq videm-

imus solis exortu, ad meridianum usque ascendere, inde ad occasum progredi, et tandem ad ortum iterum remeare. quae mirabilis revolutio integrum constituit diem naturalem: nam dies artificialis solum est tempus, quo sol supra horizontem movetur: quemadmodum tempus quod infra horizontem decurrit vocatur nox.

Astronomi autem diem naturalem, seu integram solis revolutionem in duplicem diviserunt arcum, nocturnum scilicet et diurnum, (Et si arcus isti inaequales sint pro diversitate stationum et climatum. Arcus tamen istos (ut ait Pereruditus Noster Dominus Augustinus Calmet.) in horas olim hebraei non dispartiebant; dum in quatuor dividebant partes, mane, scilicet, meridiem, primum, et secundum vesperum, noctem etiam in tres dividebant partes, vesperas, mediam noctem, et vigiliam, seu custodiam matutinam. in libris vero novi testamenti distributio diei fit in horas: porro horae illae, licet aequo constarent spatio pro diversis tamen anni temporibus productiores, contractioresque fuerunt.

Omnium primam ad ortum solis horam ducebant, quae sextae horae matutinae apud nos respondet in equinoctiis, ceterisque anni temporibus pro clara habitati, diuturnitatisque proportione: Jerusalem namque latitudinem, et elevationem Poli habet 33 gradium; ideoque dies noctibus inaequales habet, sicut et nos; tertiam horam numerabant, quam nos nonam in equinoctio; sexta semper cadebat in meridie, et sic de singulis. noctem etiam in quatuor distribuebant vigilias more Romanorum, primam, et secundam ab ocasu usque ad mediam noctem, et ab hac usque ad solis ortum duplicem aliam, tertiam, scilicet, et quartam.

Circulus autem, quem sol quotidie describit dividitur ab Astronomis in 24 partes equales, quarum quaelibet 15 constat gradibus, dicitur quae hora diei naturalis.

Secundus peculiarisque solis motus dicitur annuus, hunc quae absolvit sol motu ab ocasu in ortum per 12 signa Zodiaci, sub ecliptica, quae medium tenet Zodiaci, in anno tropico, seu naturali 365, horarum fere 6; quotidie prope unum conficit gradum. videlicet à die 21 Martii usque ad 22 Junii tempore Veris perambulat signa Arietis Tauri, et Geminorum usque ad solstitium Æstivum; à 22 Junii percurrit Cancrum, Leonem, et Virginem, ubi stat aestiva statio usque ad equinoctium autumnale; hinc ad 22 decembris signa Librae, Scorpionis, et Sagitarii, quae, sta

tionem autumnalem constituunt usque ad solstitium Hiemale. et tandem ab hac die ad 24 Martii tempore hyemis signa Capricorni, Aquarii, et Piscium conficit, donec redeat ad equinoctium Veris in primo gradu Arietis.

Nota vero, q^d dux audis prija Cancri, et Capricorni dici solstitialia, quia inibi sol quasi immotus suas observat stationes, n̄ ē intelligendu de motu ejus per Ecliptica, sed respectu declinationis ab Equatore: Nam partes ecliptice aliquot gradib. ante, et post predicta initia pene parallele sunt Equatori: adeo ut sol, dū tales pertransit partes, quasi, aut nihil variet suā declinaōq; exq̄ quasi immobilis censeatur. Nota insuper motū solis annuū ab occasu in ortū per eclipticā exterra observatū inequalē apparere: ut enī ab Astronomis ē observatū in percurrendo semicirculo ecliptice à 1° scilicet gradu Arietis usq ad 1^m Librae sol novem saltē dies amplius insumit, quā in decurrendo altero semicirculo, nempe à 1° gradu Librae, usq ad 1^m Arietis gradū.

In motu autē solis annuo observatur 1°, solē modo ad unū Polū, Arcticū scilicet accedere, modo recedere ad oppositū nempe Antarcticū: die enī 22 Junij singulis annis circulū Cancri motu diurno describit; die vero 22 Decembris Tropicū Capricorni: equaliter tamen ab Equatore versus utrūq Polū discedit, nempe 23 gradib. cū dimidio. accessus autē, et recessus iste provenit ex eo, q^d Ecliptica oblique secet Equatorē. Ulterius observatur solē motu annuo (q dicta proprius) versus ortū moveri: id q evidenter comprobatur ex eo, q^d quotidie plus ab aliqua stella fixa ex his, quae sunt circa Zodiacū versus ortū elongetur. et hec de motu solis

Caput Quintum

De Motu Lunae, ejusque Phasibus

§ 1.

Luna sicut et caetera Astra, motu Primi Mobilis diurno ab ortu in occasū movetur. hujusmodi tamen motu Luna n̄ perficit circulationē 24 horis, sed tribus insuper horae quadrantibus, et paulo amplius retardatur; tantundē namq ratiōe proprij motus in oppositū urgetur.

Motus itaq[ue] iste proprius Lunæ est ab occasu in ortum: quo
nempe per Zodiacum juxta ordinem signorum movetur: Luna
enim quotidie ab aliqua stella fixa versus ortum elongatur per 13 gra=
dus, minuta 10, et 35 secunda: quos ut conficiat, indiget minutis
horariis 48; et motus iste apellatur motus medius Lunæ.
Unde Luna hoc motu integram perficit circulationem diebus
27, horis 7, minutis 43, et 7 circiter secundis: quæ quidem
circulatio apellatur mensis lunaris periodicus: quia prædicto tempo-
re Luna integram absolvit periodum. revolutio tamen ab una
conjunctione cum sole ad aliam apellatur Mensis sinodicus, constat
que 29 diebus, horis 12, minutis 44: cujus ratio est, quia si sol,
et Luna in primo Arietis v.g. gradu conjungantur, dum Luna con-
fecta circulatione 27 diebus ad prædictum gradum redit, sol jam
ab illo 27 gradibus discessit: unde ut Luna ipsi conjungatur duo-
bus diebus, et paulo amplius indiget.
Mensis autem iste regulariter apellatur Mensis Lunaris,
utriusque luminaris conjunctio apellatur Synodus, Congressus, Novilu-
nium, Syzigia, et Neomenia. nota vero, quod hic lunæ motus non
fit per Eclipticam, sed per alium circulum maximum secans ipsam
in duobus punctis, qui circulus cum Ecliptica constituit Angulum gra-
duum 5: prædicta sectionum puncta Nodi lunares, caput, et cau-
da Draconis apellantur. in eisque eveniunt eclipses.
Phasis Græce idem latine sonat, et est, ac apparitio:
Luna unius mensis decursu diversissime nobis appareat, unde cum
etiam sunt phases lunæ, quas ut explicem sit in figura infra po-
sita terra **T**, circulus vero **A.F.M.G.** sit orbita lunaris,
per quam sub Zodiaco unius mensis spatio Luna proprio
motu movetur. sit item luna in **A** inter solem **S**, et oculum
nostrum **T** interposita; procul dubio cum Luna lumen omne su-
um mutuetur à sole ejus Emisphærium illuminatum sursum ha-
bebit, et à tellure erit aversum, Emisphæriumque versus terram
vergens totum erit obscurum, et tunc celebratur Synodus, con-
junctio, et Noviluniu[m].

Deinde cum Motus iste lunæ, motu solis sit velotior, post unum aut alterum diem vespere aparebit luna in Horizonte occidentali tenuissime corniculata ut in B, et dicitur prima phasis lunæ, et luna nova. postea quarto circiter, aut quinto die videbitur ut in D lumine aucta. die autem 7 cum jam â sole integro distet quadrante, seu 90 gradibus, aparebit bisecta, seu Dicotoma ut in F: dimidia enim Emisphærii illuminati pars est terræ conspicua: et hæc est prima lunæ quadratura.

Postea Lumine jam amplius ~~aucta~~ aucta aparebit Gibosa, ut in H. deinceps vero adeo Giba ut ~~in~~ K, ut fere plena conspiciatur, donec die circiter 14 aut 15 apareat in M soli contraposita, et tunc plena lumine, ac rotunda phase videtur, quia totum Emisphærium illuminatum versus nos vergit: hac die fit plenilunium, oriturque luna dum ocidit sol, totaque nocte terram illuminat ubi toto tempore conspicitur partem lunæ illuminatam semper ad ocasum vergere; contra vero â sole aversa versus Orientem inspicere.

Peracto vero plenilunio incipit luna decrescere, et post solis ocasum quotidie serius, ac serius in Horizonte exoritur ortivo, parsque illuminata Orientem, Cornua vero Ocidentem respiciunt: et in L Gibosa, similiterque in I diminuta lumine conspicitur, et in G Dicotoma, seu dimidiata in secunda quadratura aparet. in E tandem, et C corniculata observatur, cornibus ad ocasum vergentibus, donec iterum in A cum sole conjungatur. cum igitur Luna suum lumem mutuet â sole semper secundum Emisphærium, aut sui partem dimidiam ad solem vergentem illuminatur; ex diversis tamen utriusque luminaris situ respectu terræ provenit, quod a nobis tota pars illuminata non videatur, sed prædictis diversis fasibus apareat. quod ut intelligatis sequens perpendite schema.

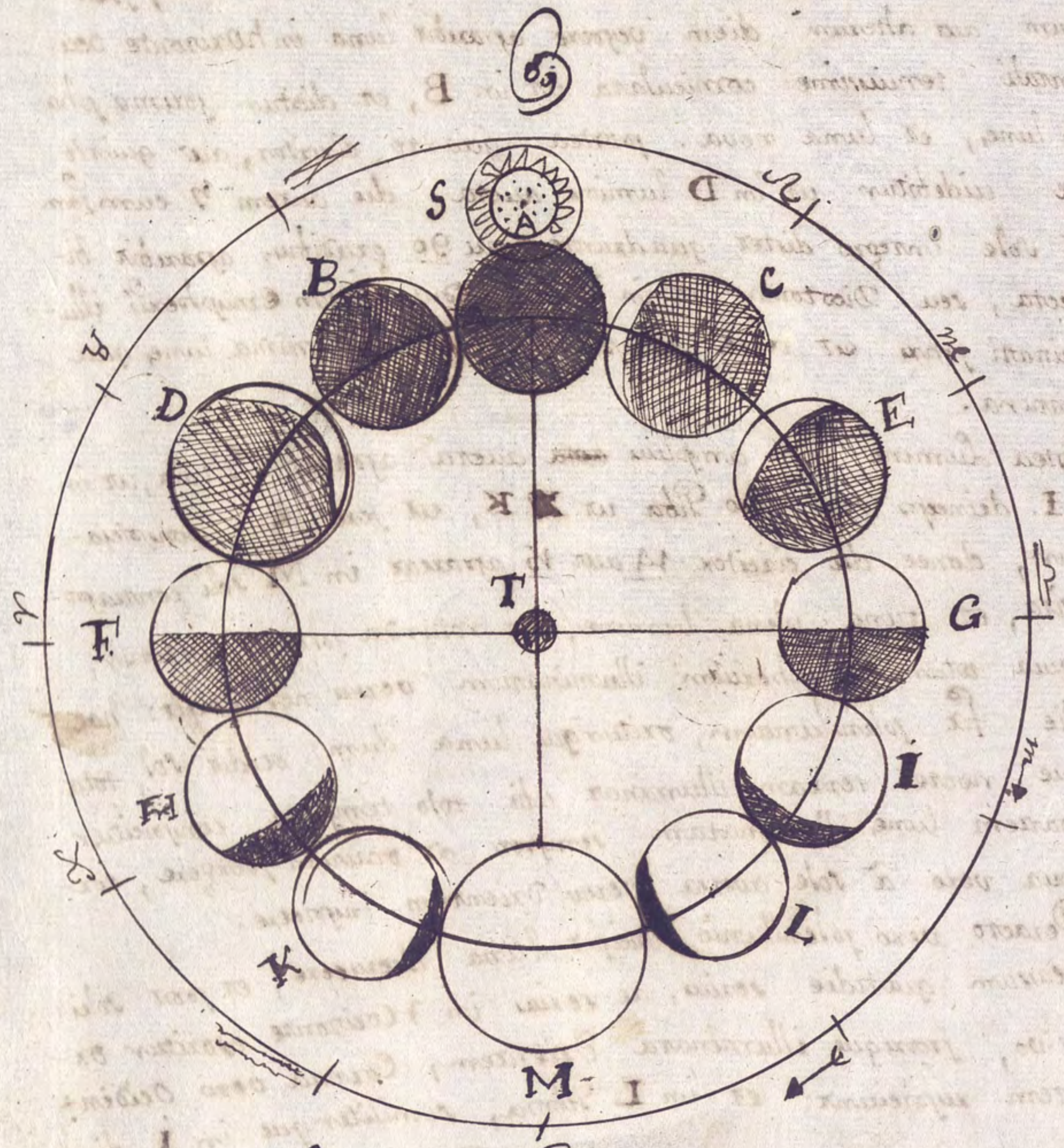

De Eclypsibus Solis, et Lunæ §. 2.

Eclypsis græce idem latine sonat ac deliquium, sive defectus. eo quod pr. illa fulgentissima Luminaria quasi deliquium pati videntur, diu suo lumine orbata spectantur è terra. Unde quoties luna orbe pleno in telluris ingre: dita umbram, radijs destituta solis, veluti deliquium passa expallescit;

et Sol dum lunaris corporis interjectu tegitur, non sibi, sed nobis deficiens obscurari spicitur. Pro Eclypsium tamen pleniori intelligentia notetur ex opticis aliud esse corpus luminosum lucem, aut splendorem emittens, aliud vero opacum, quod ex altera parte lucem recipiens, ex alia umbram projicit.

Hinc si corpus luminosum majus sit corpore opaco lucem ab illo recipiente: opacum umbram projicit conicae, seu pyramidalis figurae. Unde Terra sole illuminata umbram projicit conicae figurae, usque conus, versus Lunam tendit, ut experientia testatur. Deinde sciendum Lunam, et Solem sub Zodiaco diversis licet circulis, moveri: videlicet Solem cursum peragit suum sub Ecliptica, Luna vero sub orbita, quae ut dictum manet, Eclipticam secat in punctis illis, quae Nodi appellantur, seu caput, et cauda Draconis. Caput autem Draconis est illud punctum, in quo Luna Eclipticam secat dum transit a parte boreali Zodiaci ad Australem. Cauda vero est punctum oppositum, in quo illam secat in transitu ab Australi ad borealem.

Porro Eclypses fiunt dum uterque Planeta in praedictis versatur nodis, subindeque sunt in conjunctione, aut in oppositione. Ergo vero Luna Eclypsim patitur, dum terrae umbram ingreditur: ut tunc accidit, dum Soli ex diametro opponitur, nimirum in Plenilunio, atque adeo dum ambo luminaria utrique nodo sunt proxima. Sol autem nobis videtur deficere in ipso Novilunii puncto, ut tunc Luna solis luce nos privat. Igitur in Eclypsi Lunari inter Solem et Lunam interponitur terra, et inter Lunam, et oculos terrae umbra, eaque propter semper accidit in Plenilunio. In solari vero inter Solem et oculos interponitur Luna; ideoque semper accidit in Novilunio, seu conjunctione.

Eclypses tamen non semper in quovis eveniunt mense: Nam saepe ab itinere solis deflectit Luna, ut ad Boream vel ad Austrum declinat, et tunc nec existunt in nodis, nec Luna Solem occultat, nec ab umbra obscuratur terrae. Notandum tamen corpus cujuscumque Planetae dividi secundum latitudinem in 12 partes aequales, quas digitos appellant Astronomi. Unde communi dici vocabulo solet Lunam, aut Solem Eclypsari quinque, aut sex digitis etc. Quappe Eclypsis alia dicta totalis, alia partialis, alia cum mora, alia sine mora, quod ex ipsis innotescit terminis. Haec omnia figuris magis, quam verbis explicantur, et intelliguntur. Strig.

2a Fig.a

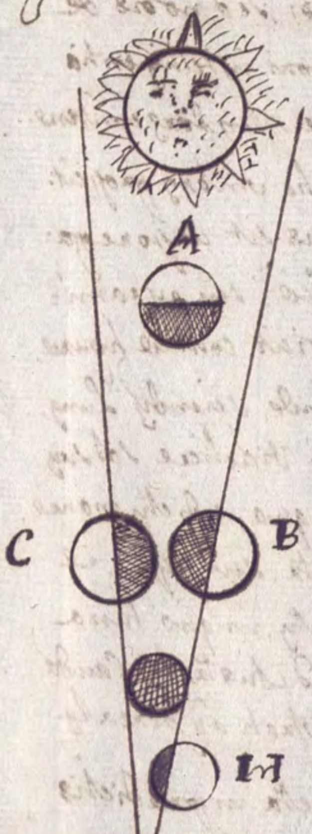

1a figura

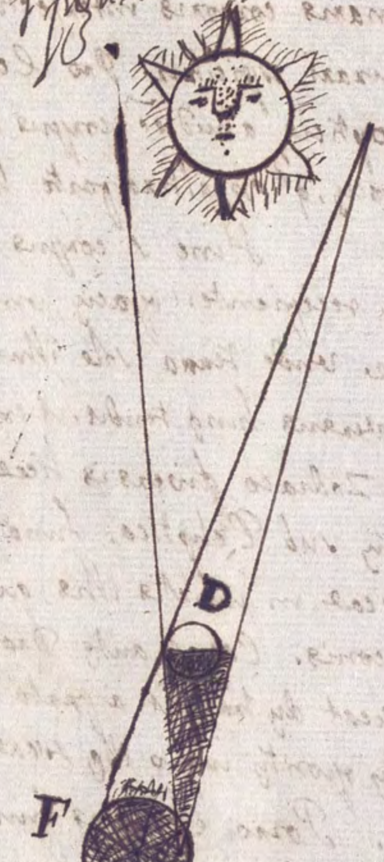

1a figura apposita solis; 2a eclypsim exhibet lunæ. Sit oculus in E. Luna in D, hæc solem occultabit his, qui in terra degunt circa punctum E: qui vero existunt in F. solari non privantur lumine. Sit 2a fig.a oculus A, Luna B, aut C, quæ terræ umbram subeat: fraudabitur utique lumine et defectus illius diutius durabit, quo terræ vicinior sit cæteris partibus: quippe in B amplius obscuratur, quam in H.

Nota vero, quod Luna semper incipit obscurari parte suæ orientali, itemque emergi ab umbra, ita ut ultima pars, quæ liberatur ab umbra sit occidentalis: quia sol movetur ab L. in P, et terræ umbra ab B in C. Hinc liquet cur solis eclypsis numquam fere totalis existat, nec unquam toti terrarum orbi appareat. cujus ratio est: quia cum Luna multo minor sit terra, inter visum oculos, et solem undequaque intercipi

non potest. Sol autem obscurari incipit parte sui ~~orientali~~ occidentali, qua nempe parte Luna suo velociori versus ortum motu dicta solem assequitur. quod intellectus perspicua alia intelligetis.

Caput Sextum.

De Globo Terraqueo ejusque Divisione.

Prius quam ad orbis terraquei divisiones descendam oportunum censui terminorum expositiones praemittere. Continens dicitur ingens terrae firmae tractus, ut Europa, America &. Insula est aliqua terrae portio mari undique circumfussa, ut Britania, Madagascar &. Peninsula, sive chersonessus est aliqua portio terrae, quam mare fere circumdat, aliqua tantum parte excepta, qua unitur continenti, ut Hispania, Africa &c. Isthmus est angustus terrae tramis, duo maria adinvicem dividens, ut ille, qui Mediterraneum dividit à mari rubro, et Isthmus de Panama dividens sinum Mexicanum à mari pacifico, sive del Sud

Procurrens est portio terrae in longum protensa, ut Italia, quae inter Mediterraneum, et sinum de Venetijs dictum in longum extenditur. Promontorium est Mons excurrens in Mare, et intra ipsum prominens, quod etiam Caput, vulgo cabo dici solet, ~~ut caput~~ eo quod sit velut angulus quidam ingrediens mare, ut Caput Bonae spei in Africa, et Caput Finisterrae in Hispania.

Sinus vernacule Golfo est portio Maris intra terram excurrens, ut sinus Mexicanus, sinus Valentiae &. Fretum vulgo estrecho est angustus maris tractus, quo ~~alterum~~ Mare cum alio communicatur ut fretum Magallanicum, id est estrecho de Magallanes, et

208

Fretum Gaditanum estrecho de Gibraltar: et Fretum de Calais. Canalis vero differt a Freto, q.d angustior sit, et in longum protendatur ut Canalis Britanicus. Pelagus est profundum maris valde distans à terra. Archipielagus demq est quidq maris tractus, inquo plurimæ reperiuntur Insulæ.

His positis Mundus dividitur in quinque Zonas, sive plagas diversas. Prima dicitur Zona Torrida, continetur q inter utrumq Tropicum, cujus medium pertransit Æquator. 2a. est Temperata Arctica, quæ comprehenditur inter Tropicum Cancri, et circulum Polarem Arcticum. 3a. Temperata Antarctica, quæ includitur inter Tropicum Capricorni, et circulum Polarem Antarcticum. 4a. et 5a. Frigida a circulis Polaribus ad quemlibet ex Polis extenditur.

Veteres Torridam, et duplicem Zonam Frigidam inhabitabiles existimarunt, solumq Zonas temperatas habitabiles eē dixerunt: experientia tamen optima docendi Mrã per longinquas Hispanorum, Lusitanorum, et aliorum navigationes, clare demonstravit ñ solum Torridam variis gentibus habitari, omnigenisq fructibus, et Animantibus abundare, sed et ipsas Zonas frigidas multis in locis suis quoq Incolis non destitui: ibi enim magna est lignorum abundantia, et ut faces ad illuminandū conficiant, et ut frigus igne coerceant.

Alia est etiam terræ divisio ex diversitate, qua ejus habitatores umbram projiciunt. Habitantes q. Zonam torridam Amphisci vocantur, eo q.d diversis Anni temporibus umbram jam ad Boream, jam ad Austrum projiciunt. Incolæ Zonarum Temperatarum Heterosci apellantur; quia versus illorum Polos umbram meridianam projiciunt; et tandem illi, qui in Zonis frigidis, aut sub Polis sunt Perisci nuncupantur; quia ex omni latere à sole diversis diei horis illuminentur, umbræ spatio 24 horarum vertuntur in orbem, et quaqua versum respiciunt.

Denique ratiõe situs triplex designatur Incolarum differentiam terra: videlicet ~~Antipodes~~ Antipodes, Antæci, et Periæci. Antipodes sunt, qui habitant in dictis parallelis, et diversis quasi

Meridiani semicirculis, id est, q ex diametro opponuntur, sive quorum alter habet v.g. 14 gradus latitudinis Borealis, et alius 14 etiā gradus latitudinis Australis in parte tamen opposita ejusdem Meridiani. Unde numerando Parallelos, et Meridianos in altero Emisphaerio perfacile inveniuntur Antipodae in Planisphaerijs. ~~Antipodae autē nō eandē~~

Antipodae igitur nō eandē nobiscum habent Horizontem, facie tamen obversa, et quoties sol, luna, et stellae apud nos oriuntur, occidunt apud illos, et e contra; et dum nobis est meridies, illis est media nox: differunt vero in stationibus Anni, quia dum nos aestatem habemus, illi habent hyemem, et vice versa. Antoeci sunt, q sub eodē habitant semi-meridiano, sed in diversis Parallelis, unus nempe ad boream, et alter ad Austrum: in eodē q Emisphaerio degentes aequaliter quoad Parallelos distant ab Aequatore. His proinde communis est Meridies et media nox, sed stationes Anni diversis habent temporibus.

Perioeci denique sunt, qui sub eodem habitant Parallelo, et Meridiano, sed in diversis Meridiani semi-circulis: Unde hi eandē incolunt Zonam borealē v.g. vel Australem; conveniuntque in stationibus Anni, et dum alteris est Meridies, alij mediam noctem habent.

Caput Septimum.

Exponitur Usus Chartarum Geographicarum.

Ut chartas geographicas, vernacule Mappas facilius percipiatis, incipere oportet a Planisphaerio, inquo totius Mundi superficies duplici circulo plano vobis exhibetur. Hinc praedicti Planisphaerij circulos contemplamini, Meridianos scilicet, Parallelos, Aequatorem, Eclipticam, Tropicos, et Circulos Polares. Ex Meridianis colligere facilius poteritis longitudinem Locorum, numerando scilicet a Primo Meridiano usque ad locum datum, quot sint gradus longitudinis, qui qdē in Aequatore sunt descripti: Nam tot locus, aut civitas habet gradus longitudinis, quot gradus Aequatoris numerantur ab 1.° Meridiano usq ad dictū locū &.

~~Latitudo~~ Ex Parallelis autē dignoscitur Longitudo: Numeratio q incipit ab Aequatore versus Alterutrum Polorum; et quae ad

versus Archicum declinat, latitudo borealis appellatur; quae vero versus Antarcticum, Australis. Gradus latitudinis descriptos habetis in Globi circumferentia. Per reliquos circulos haud aegre percipietis viam Solis, Zonarum diversitatem, ac cetera, quae supra explicata manent. Notandum tamen, q. in chartis, in quibus non describitur Equator, gradus Longitudinis inveniuntur in linea inferiori, vel etiam superiori chartam particularem terminante.

Ut distantias perfacile dignoscere possitis, mensurarum notitiam accipite. Linea igitur minima est mensura, coinciditq. cum puncto ab acuto designato calamo. Digitus, hyspanice Pulgada constat 12 lineis. Pes habet 12 digitos. Cubitus uno pede gaudet cum dimidio. Ulna tribus constat pedibus. Hexapeda, vernacule Toesa, braza, sex constat pedibus. Passus communis duos pedes habet cum dimidio; Geometricus vero quinque habet pedes. Leuca Hispanica constat passibus geometricis 3428. Gallica 3000. Germanica 4000. Italica 1000. Unde cum Romani ad leucae terminum lapidem in Columnae, aut alterius figurae formam perpolitum apponerent; hinc ad secundum, aut tertium lapidem idem est ac ad duplicem, aut triplicem leucam Italicam, seu ad 2000, aut 3000 passus. Sciendum tamen, q. quilibet gradus Leucas habet hispanicas 17 cum dimidia; gallicas 20; Germanicas 15 &

Pro praxi autem si distantiam quaeris unius civitatis ab alia sume circinum (vulgo compas) Ituris intervallum; deinde illud transfer ad Equatorem, vel schalam in charta designatam, et ita quot sint distantiae gradus agnoscas, ac gradus isti per 17 cum dimidio, aut per 20 multiplicati Leucas dabunt hispanicas, aut gallicas. Cuspis tamen circini ad signum, seu caracterem Civitatis, vel ad quosdam globulos, quibus describuntur minores notae loci, applicari debet. Mensura tamen ista per aerem ducitur, Montibus, Anfractibus, aliisq. obstaculis omissis.

His q. perpensis 1.° in Planisphaerio praecipuarum partium orbis situm dignosces: ita ut tibi in promptu sit, quisnam situs sit Europae, Asiae, Africae, ac Americae +: quo peracto Authores geographos

+ deinde chartas pro singulis partib. diligenter, ac studiose observate: post

que cujuscumq Regni opes, politia, moresq minutatim explicant, fa-
cile adire poteritis et hæc de usu chartarum Geographicarum.

Caput Ultimum.

Globus artificialis explicatur, ejusq usus exponitur.

Quamvis pro comperto habeam hoc in capite sprehensa ægre intelligi
posse praxi mecanica deficiente, scio tamen qd, si in posterum ad manum glo-
bos artificiales habeatis, ~~illa~~ facili negotio una, l altera explicatione vos ea ipsa
rare poteritis. Ut igitur globi artificialis intelligentia vobis sit manifes-
tapraeter in superioribus dicta sciendum est, duos esse globos artificiales in
Bibliotecis ~~super~~ communiter receptos. Alter Celum cum sy deribus in eo
contentis sub vero situ, ordine, et magnitudinis apparentis discretione
ne praeferre. Alius vero terram cum orbis regionibus, Insulis, Marib.
q veluti ad unum representat.

Quilibet autem globus suspenditur in circulo aereo ex duo-
bus Polis ex diametro sibi mutuo opositis: et circulus iste dicitur Meridia-
nus mobilis, eoqd ad quemlibet cujuscumq loci Meridianum facile aplicare va-
let: dividitur tamen in 4 quadrantes, quorum singuli habent 90 gradus; qui
ab una parte numerantur ab Equatore versus Polos per 10, 20, 30 &c usq
ad 90 ad ipsos Polos; ex altera vero parte numerantur a Polis, ita ut numeri
90 concurrant medio loco inter Polos, in circulo scilicet Equinoctiali.

Globi q una cum aereo Meridiano in ligneo collocantur pedamen-
to quatuor columnellis substentante circulum ligneum latiorem, complanum,
cujus suprema superficies diversimode est distributa: 1o qdem limbo
(vulgo fopoa) interiori in duos semicirculos, ~~qui incipiunt et finiuntur~~
quorum qlibet in 180 dividitur gradus; ita ut altera graduum numerao incipiat
in Meridie, et versus septentrionem progressa ibi finiatur: Alia vero a contra
a septentrione (vulgo Norte) versus meridiem procedit. Unde predicti se-
micirculi continent 360 gradus: quilibet autem gradus mente saltem dividitur
in 60 minuta. Minutum in 60 2a &c.

Proxime ad dictum circulum subsequitur alius in 12
partes principales divisus, juxta numerum, et nomina 12 signorum Zodia-
ci, quorum caracteres in principio cujusvis signi aponuntur, et unumq dque
signum in 30 iterum partes equales, seu gradus dividitur. Huic tertio

210

Succedit alius circulus pluribus punctulis notatus, divisusq in 365 $\frac{1}{4}$ partes secundum numerum dierum Anni communis, qb adjectæ sunt septem litteræ hebdomadales. Circulus iste loco Ephemeridis fungitur in loco solis inveniendo. Antiquiores tamen Globi unum tantum circulum talem pro Stylo gregoriano exhibent ob Annis inservientem. ~~In novissimis vero~~

In novissimis vero quatuor tales circuli aponuntur: ita ut istorum primus, nempe interior inserviat 1° Anno post bisextum, secundus pro 2° tertius pro 3°; quartus v° cum suis litteris hebdomadalibus 4° Anno, sive ipsi inservit bisexto. Deinde in plano Horizontis Globi terrestris prædictæ Ephemeridi quarti anni proxime succedit Area, aut Zona circularis latior, cui inscribuntur nomina 12 Mensium Anni; et tandem in exteriori ambitu exprimuntur nomina 32 ventorum.

In Plano autem horizontis Globi cælestis in prædictæ Areæ loco reperiuntur numeri quidam, et litteræ. Numerorum primus indicat Annum; 2. horam, ejusq partem Mensis, et diei, dum scilicet accidit novilunium juxta Meridianum illum, pro quo præcipue facti sunt Globi. Litteræ maiores adjunctæ sunt Dominicales Annorum descriptorum. Denique in margine exteriori horizontis adscripta sunt nomina 12 Mensium Anni. Circulus autem iste ligneus appellatur horizon, id est quasi terminator visus, ad similitudinem veri horizontis, qui aparens cæli emispharium discernit à latente.

Circa alterum tum Polorum Arcticum scilicet, parum Meridiano æreo affigitur circulus, ex ære pariter conflatus, ~~vulgo dicitur Cyclus horarius~~ superiori suo plano in 24 horas pro ratione diei naturalis distributus, et ita collocatus ut hora 12 diurna, nocturnaque latus Meridiani orientale respiciat, centrumq jaceat in Axe Mundi: hujus autem extremitati æreus aplicatur index, qui cuspide sua †quoties globus convertitur in Meridiano circa suos ~~globos~~ Polos omnes circum circa Cycli horarii partes per ambulat, cuilibet q horæ potest facile aplicari, dum Globus manet immobilis. Alius etiam æreus divisus in 90 gradus numerandos ab Horizonte sursum versus Zenith, diciturq communiter circulus verticalis, seu quadrans Altitudinis.

His bene perpensis multa, eaq valde curiosa per usum Globi tam terrestris, quam cælestis sciri possunt; sed quia ipso ad manum non

quoties

habemus, aliqua tantum eorum problemata, ex quibus alia deducere facile
poteritis. et 1º si scire in Globo terrestri cupis, quanam sit alicujus
civitatis latitudo. aut longitudo v.g. Romae: verte Globum donec Ro=
ma subtus Meridiano, eumque fac stare immobilem: ac inspice quis
gradus Aequatoris stringat Meridianum; et quinam gradus Meridia=
ni stet supra Romam: sicque deprehendes 26 gradus Aequatoris Meridia=
no subjici pro Romae longitudine; et 42 gradus Meridiani numerando
ab Aequatore supra Romam stare ostendentes ejus borealem latitudinem.

Si autem 42 gradibus extollas Polum Borealem supra
horizontem, Romamque adjungas Meridiano aereo, compertis quoque situm
cujusvis alterius civitatis, et inquam vergat plagam respectu Romae
hujusmodo circulum verticalem aptices puncto Zenith, eumque trajiciendo per
civitatem, quam quaeris, videas, in quo loco quadrans horizontem stringat.
2º si invenire in globo terrestri desideras Periaecos, Antaecos, et
Antipodas tuos, locum habitationis tuae adjunge Meridiano, Globumque
firma: quot ergo gradibus locus tuus situs est ab Aequatore in Boream,
totidem in Meridiano numera ab Aequatore ad in Austrum, et habebis lo=
cum tuorum Antaecorum.

Deinde converte Globum in Orientem, aut in occidentem,
donec 180 gradibus Aequatoris pertransierit Meridianus: eumque ut antea
fac stare immobilem, et erit locus Periaecorum in ea Meridiani parte,
in qua prius stabat locus tuae habitationis. Denique Antipodum locum invenies
ab Aequatore ad Austrum in loco in quo prius erant Antaeci. Si autem locum
tuae habitationis adjungas Meridiano, Polo ad ejus altitudinem elevato
indicemque horae 12 Meridianae apponas, convertendo Globum tibi demons
trabit index distantiam horariam cujusvis alterius loci, quam etiam invenies
numerando 15 gradus Aequatoris pro una hora.

3º si scire cupis qua hora, et minuto sol oriatur, et oc=
cidat in aliquo loco exempli gratia Amstelodami, vernacule Amns
terdam: die v.g. 30 Julij eleva Polum Arcticum, sive Borealem ad
Altitudinem 52 graduum, 23 Minutorum: deinde quaere super Aream Ho=
rizontis lignei Mensem Julij; et in circulo diario 2º quaere diem 30;
et applicata parva regula, aut linea imaginaria versus centrum Globi
ostendet regula 7 gradum Leonis; hunc autem gradum statim notabis
in superficie Globi, et in Ecliptica in signo Leonis; ibi namque existe
sol die 30 Julij in Meridie.

Deinde hunc gradum applica Meridiano aereo, et simul indicem horarium horæ 12 Meridiei, tandemque volve Globum donec 7 gradus Leonis horizontem orientalem stringat: quo peracto reperies 1° indicem horarium monstrare hora 4 et 17 minuta mane, quo tpre sol ista die oritur. Invenies 2° locum Solis in Horizonte, seu amplitudinem ejus ortivam illa die esse 31 graduum, et 27 minut. ab oriente versus septentrionem numerando. Rursum revoluto Globo donec 7 gradus Leonis in horizonte occidentali ponatur, index horarius monstrabit horam 7 vespertinam, et 43 minuta, et ipse horizon monstrabit pariter 31 graduum, et 27 minuta Amplitudinis occiduæ.

Aliter, et exactius cognoscitur tpus ortus, vel occasus Solis ope numerationis graduum Equatoris, qui Meridianum pertransierunt ab eo tpis momento, quo sol oritur ad tpus usque, quo sol Meridianum obtinet, singulos 15 gradus pro una hora computando; et unum gradum pro 4 minutis tpis, hinc eodem modo facile comperies, quænam ubique locorum sit hora, dum hic est ortus, Meridies, occasus &.

Denique (ut alia innumera omittam quæ praxi magis quam explicatione intelliguntur) eodem etiam modo invenies ortum, et occasum stellarum, earumque amplitudinem ortivam, et occiduam, declinationemque borealem, vel australem. Praeterea per hoc Problema bene perspectum comperies quænam stellæ cum his, aut illis Eclipticæ gradibus oriantur et occidant, quænam sint in vertice hujus, aut illius loci hora quavis determinata et alia bene multa, quæ per Globos artificiales facilius demonstrantur. dictaque de hoc perspicuo sufficiant tractatu.

Tractatus Tertius
De Anima.

Ecce, charissimi, Pignora chara mea, jam prope optati finis feli-
ci fato pertingimus, dum ad ea, quae praesens ofert Tractatus, accedimus
discutienda. Ultimus hic laboris muneris labor est, praecedentibus tamen
utilior: quippequi ad Animae nrae nobilitatem, excellentiam, et dignitatem
dirigit cognoscendam. Parum namq nra interest rerum omnium penetrao
perspicua, si interiora, ac intima nobis turpiter ignoramus. Eaquapp.
Dilectissimi strenue decertate pro tam utili cognitione comparanda, et
quae Opificem, ad cujus imaginem, et similitudinem facta est Anima
nra, perfectius cognoscetis. Sic opto, sic rogo, ut faxit D.

Caput Primum.

Exponitur Quid sit vita in communi. Quid Anima.

Vita definiri solet: Motus a pripo intrinseco se movente per illum.
et vivens: Quod seipsum, seu immanenter movet. Notio haec omnino ve-
nit viventi, sed non soli: corpus enj grave, dum tendit in centrum, vere
se movet, sicut etiq substia quaevis alia dum suas inse producit pprietates. Unde
Plures Philosophi non infimae notae censent praedictae notioni aliqd superadden-
dum ee, nempe de raoe viventis ee, qd possit immanenter operari ultra statum
nnaalem: quia motus ad statum nnaalem spectans omnis e oi substiae non viventi.

Itaq vita in actu 2o sic apte definiri potest: Motus ex sua
specie immanens habitus sub ea raoe, sub qua operans exigit se actuare
ultra naalem, ac perpetuam determinaoem ab extrinseco. et vivens exaty sic:
Quod ultra statum connaturalem potest se movere per operaoem ex sua
specie immanentem. Quae definio vel ex eo recta videtur, qd per illam secernuntr
viventia a non viventib', seu inanimatis: haec enj vel non se movent, nisi pro ad-
quirendo statu naali, vel non se movent per operaoem ex scepta suo immanentem,
~~per quam exolutio aggenerao ignis~~.

Sed dices: Aggenerao ignis non e actus vitalis; et tamen

515

est ultra statum suum naturalem; estque immanens, et non minus, quam nutritio plantae: quod respondeo, quod aggeneratio, qua ignis in materia stimulante producit, ac sibi conjungit novam partem formae ignis, non est vitalis, quia non sit immanens ex suo conceptu specifico: talis quippe actio specie non differt ab actione transeunte, qua ponere eandem novam formae partem, eandemque unionem ab alio igne produci. Unde aggeneratio ignis immanens non est, ac nutritio Plantae, quia haec sit talis ex conceptu specifico.

Sic definitione vitae explicata: Principium vitale in creatis dividitur in Intellectivum, sensitivum, et vegetativum. Intellectivum se movet per immanentem cognitionem: ut Homo, Angelus: sensitivum per immanentem objecti perceptionem, ut Bruta et vegetativum per nutritionem tantum, ut Plantae, et Arbores. Existis duo principia identificantur in Brutis, et tria in homine.

Divisio haec adequata videtur: nam etsi communiter recensentur etiam Philosophi viventes loco motivum et stracticum ab ostreis, et Conchillis, quae vix motum nisi strictionis, et dilatationis habent. locomotivum includitur in sensitivis; et unice assumitur ut signum quoddam vitae pro his animalibus quae gradiuntur, ut ab ostreis, et conchillis secernantur.

De Anima. §. 2.

Anima definitur ex Arist.: Actus primus corporis physici organizi potentia vitam habentis. Dicitur Actus primus, ut forma esse substantialem cognoscas. Per illud corporis physici organizi innuitur corpus physicum, cujus Anima est actus, variis debere esse organis instructum ad vitae functiones variis, aptisque, et ordinatis ad operationes vitae exercendas, quod amplius explicatur per illud potentia vitam habentis. Porro scotistae per illud corporis physici organizi materiam intelligunt formam corporeitatis subinductam. Alii vero materiam jam conjunctam sola organizatione accidentali.

Itaque expositio nobis displicet, et scotistarum eo maxime, quod statuat corporeitatis formam informabilem esse ab Anima, quae eamque unam speciem physicam viventis constituere; quod sane contra rationem est formae substantialis a nobis ~~physicas~~ partialis stabilitae. Unde sequitur adeo, qua in Physica dedimus; per illud corporis physici organizi materiam intelligimus constitutam per varias formas substantiales nempe carnis, ossis et exterioris ob unum integratam corporis organicum; itaut quoad materiam sit subjectum actuandum ab Anima; quoad formas vero illas solum sit pars integralis viventis, ut in Physica diximus. ad quem locum vos remitto.

Anima in communi dividitur in vegetativam, sensitivam, et intellectivam.

ita ut in hoīe eadē Anima sit intellectiva simul, sensitiva, et vegetativa, et in Brutis sensitiva simul, et vegetativa. Solet tamen in præsenti dubitari an Anima raōis ita secū identificet vim sensitivā, et vegetativā, ut fhtr sit sensitiva, et vegetativa, an solū eminenter? Assero eē fhtr. Nam Anima raōis ē prīpiū sentiendi, et vegetandi in genere causæ fhs: id ē sūtituens sentiū: nec alia ē in hoīe præter Animā raōlē, ut sæpe definimē contra a: g. Nec valet dicere ad hoc sufficere, qd Anima raōis sit eminenter sensitiva, sicut Dˢ dicitr eminenter sol, et sol ab Arist. eminentr ignis. Non valet, inquā, alias hō n̄ eet fhtr sensitivus, nec sueet fhtr per raōē ē brutis, sicut juxta Arist. sol n̄ suemt fhtr ē igne. Nota vº qd licet Anima sensitiva, et vegetativa maneat una secundū gradū specificū, sunt vero secundū gradū generiū, sub quo unice asserimus fhtr sistere in Anima raoli; quia prīt se indifferentes sunt ut vel per gradū materiales, vel per spiritualē strahantr.

Quæstio Prima.

Utrum omnes Animæ sint divisibiles, vel indivisibiles?

§ 1.

Nemo inficiatr Animā raōlē indivisibilē eē; similitr concors ē philosophorū opinio materiales Plantarū Animas divisibiles eē: experientia nāq cernitr ramū ab arbore abscissū partē Animæ secū deferre, ē alibi plantatus radices mitat, et seorsim vegetet; de Anima sensitiva Brutorū imperfectorū, quæ annulosa dicuntr, ut Coluber, Lacerta, Vermes &c. etiā stat divisibilitas: pars etenī a reliquo corpore separata vitā diu retinet, reptat enī et si pungatr, signa doloris edit, aut refugiens, aut se storquens.

Dubiū g. solū procedit de Anima sensitiva Animaliū perfectorū, ~~in Leone, equi~~ &. quæ talia dicuntur eo qd perfectā, et exquisitā habere gent organizationē ~~ad spectaciones vitæ necessarias~~ ad vitæ servationē: ita ut in partes dissecta statim moriantr. his positis shorta frequenter propugnare Animā Animaliū perfectorū indivisibilē eē: opposita sentia communis ē tam inter Aristotelicos, quā Modernos. quō sē.

Assertio Unica § 2

Animæ omniū irrationaliū sunt divisibiles, et integraliter compositæ.

suaː

23

Suadetur. Anima eorum irrationalium e substantia materialis, et corporea: sed substantia materialis, et corporea e divisibilis, et integraliter composita: ergo. prob. mi: substantia materialis, et corporea per se independenter a quantitate habet partes distinctas, ut nobiscum in Methaphysica sentiunt Thomistae: ergo. 2o: forma materialis Leonis non capax e quantitatis, et extensionis saltem adjective juxta Thomistas et recentiores nos: sed hoc stare nequit quin habeat in se partes, per quas partibus correspondeat quantitatis, quam radicaliter exigit: ergo. Adde imperceptibile esse, quod Anima Leonis sit tota in toto, et tota in qualibet parte, ac si esset spiritualis, sicut hominis Anima.

Solvuntur Argumenta §.3.

Argues 1o: substantia Animae Leonis vel e penitus indivisibilis: ergo et spiritualis. ma. prob. ans: substantia Animae Leonis ~~Ut talis~~ est corpus organicum ut tales sed hoc e penitus indivisibile; nam nequeat secari in duplices partes, quarum quaelibet habeat organa ad vitam requisita, ~~et~~ aliás in qualibet posset conservari; quod e falsum: ergo. explicatur: Ideo Animae brutorum imperfectorum sunt divisibiles, quia partes corporis eorum separatae aliquam operationem vitalem eliciunt: sed partes bruti perfecti separatae non vivunt: ergo. = Ad argumentum respondeo falsum esse substantiam Animae Leonis ~~in~~ non esse divisibile in partes diversimode organizatas, organizatione exacta ad ~~Ut~~ talem vitam. Quamvis aliunde tota Anima ad sui servationem exigat omnes partes principes in debita proportione, et distantia, ~~unde~~ Quod autem partes bruti perfecti separari nequeant servata vita, sicut accidit imperfecto, provenit ex ~~ex~~ nobiliori organizatione in corpore ad proprias operationes exercendas, majorique connexione, ac dependentia partium inter se. Hoc argumentum forte adversarijs assentientibus Animas Animalium imperfectorum divisibiles esse; nam si lacerta a capite in caudam recte dividatur, non amplius vivit; quin tamen inferre liceat constare Anima vivens longitudinaliter indivisibili, ac tot in ea partes non adesse, quot sunt in corpore et instrumentis aliis.

Ex hoc patet ad explicationem. quia licet ex actuali divisione ~~A~~nimae inferatur divisibilitas; nullo ex non divisione inferri licet indivisibilitas; si aliunde ratio persuadeat esse divisibilem et quod accidit imperfecti ostendit ratio probativa = Sed dices: lacerta ubicumque pungatur signa edit doloris: ergo quaelibet Anima e indivisibilis. = Instantia in animalibus imperfectis, et quidquid dicatur, dicito et tu. Deinde dic ~~partes hoc solum provenit ex~~ ~~ex~~ quod partes Animae bruti sunt inter se connexae, et invicem dependentes quod sufficit ut ubicumque pungantur signa doloris edant.

Quaestio Secunda

Quaenam partes corporis informentur ab Anima, seu Animentur.? § 1.

Ante Adversaria supponunt partes principes, ut cor, jecur, caput & ab Anima informari. idemque fere oes affirmant de venis, ossib', Arterijs, nervis, cutis & carne &. de partib' vero excrementitijs ut sudore, saliva, lachrymis frequenter negatur. Dubium q solum procedit de sanguine de sanguine alijsq partib' fluidis humi corporis; sicut et de dentib' unguib' et capillis. qd duplici assertioe resolvo.

Assertio Prima § 2

Sanguis n informatur ab Anima. Constat ex Dto 3a p. q. 31 art. 5 ad 1m asserente, qd sanguis n e actu pars corporis, sed potia tantum; sed qd actu pars corporis n e n informatur ab Anima: g. Suadetur etiam theologice: Sanguis n spectat ad integritatem corporis: g n informatur ab Anima: Consequentia liquet, et ans pa. in conceptione xpti Dni Beata Virgo Maria nihil deperdit ad ejus integritatem spectans; sed deperdit portionem sanguinis, ex quo fuit formatum corpus xpti. g.

Suadetur 2o. sanguis media nutritione vertitur in substantiam aliti: g ppria fra per nutrioem amissa subinduit corporis aliti fam: at haec e aliti: g ob hac ante nutrioem n informatur. 3o. sanguis n formatur a caeteris partib' humi corporis nempe ossib' &. g. Nec prodest recurrens ad fibras quas dicunt, per quas sanguis a jecore formatur. Nam fibrae istae, si quae sunt, sunt ipsae sanguine perfecto similes et imperfecto: ideoque potentia animabitur, qd n admittet Adversarius. Dicta de sanguine intellige de alijs humorib' humi corporis, et plantae.

Assertio Secunda. § 3.

Dentes, ungues, et capilli informantur ab Anima. Probatur: oia quae dicta augentur per intussumptionem, sunguntque alimentum medijs quibus vivunt, sicut frondes et arborum folia: sed frondes et folia poculo animantur: g. Nec obstat, qd dentes sponte decidant, unguesq et capilli sectione indigeant: Nam etiam poma, et arborum folia decidere, et vites amputare indigent: et tamen vivunt: g.

Solvuntur Argumenta § 4

Argues 1o. sanguis e vera pars corporis hum, ad ejusq integritatem

spectat: g. per ans. Verbū Divinū assumpsit sanguinē: sed solū assumpsit, quae ad integritatē hunc naē spectat: g. = ~~Dist anni~~ Ad argtū respondeo, q̄d Anima n̄ debet informare quasvis corporis partes, sed solū organicas, qb. solis potiā tribuit operandi virtutē: sanguis autē ē pars inorganica corporis, ad quā q integritatē tantū secundariō spectans, quatenus ad corporis conservaōē deservit per modū alimenti.

Et hoc sufficit, ut sanguis a Verbo Divino dicatr assumptus: Verbum namq Divinū integrā assumpsit naā, n̄ solū integritate primaria, sed etiā secundaria, seu omnimode, ut fieret nobis per omnia similis in naālib.; et specialitr voluit assumere sanguinē, quem effundere in nrae redemptionis pretiū: et qtū argtū manifeste instatr in sanguine imperfecto, quem in animū dicunt Adversarij; et tamen vitae assumptū fuisse a Verbo Divino.

Replicabis: sanguis manebit in corpore post resurrectioē, et tribuitr animi in 1o animaōis instanti; sed tunc nullus ē nutritioni locus: g. n̄ ut alimentū, sed ut pars principalis remanebit. Respondeo sanguinē homi datū ēē n̄ solū ad nutritioē, sed etiā ad ornatū, pulchritudinē, et humi corporis temperiē; ex hoc g. titulo, nec nōn integritatē omnimode datr in 1o animaōis instanti, restituendus q ē corporib. in resurrectioē tametsi n̄ amplius nutriendis: ut etiā restituenda ē organizatio quae per se instituta ē ad vegetandū, quamvis n̄ amplius competere.

Argues 2o: Capilli, ungues, &c. corporis videntr excrementa, et superflua: sed talia n̄ informantr ab Anima: g. = Respondeo relata ēē utilia ad ornatū, et tegumentū, vitaeq quoq functionē aliquā obire dupte nutrimine: dicuntr tamen excrementa, quia ex impuriori nutriuntr succo, q. respectu illius, quo nobiliores partes ~~nutr~~ aluntr, excrementitius appellatr: ut tamen proprij alimentas corpi; sicut q.d superfluit uno proprij ē alimentū alterius.

Caput Secundum

De Anima Vegetativa, et Sensitiva §. 1.

Anima Vegetativa sic venit definienda: Actus 1. corporis physici organici potiā vitā vegetativā habentis: ejus tamen potiae tres communitr assignantur, nutritiva scilicet, augmentativa, et generativa. Plantae

enim nutriuntur per atractionem humoris à terra, et vis sic atrahendi potentia dicitur nutritiva: Crescunt etiam in ramos se dilatando, et hoc fit mediante potentia augmentativa: et tandem medio semine alias similes producunt quod fit per potentiam generativam.

Anima autem sensitiva sic etiam definiri debet: Actus 1.us corporis physici organici potentia vitæ sensitivæ habentis. Potentiæ vero, quibus vita, ~~sensus~~ dicuntur sensus, ex quibus alii interni sunt, de quibus infra, alii externi: videlicet visus, auditus, gustus, odoratus, et tactus. Objectum sensus est sensibile, singulare, præsens, localiter extensum, et debite aproximatum, quæ via a posteriori clara expositione non indigent. Sciri tamen oportet quemlibet sensum suum habere organum, cujus accurata descriptio magis ad Anatomicos, quam ad Physicos attinet. quæ vel[?] incidenter, accipite, et leviter tacta.

De Visu. § 2

Organum visus est oculus, in cujus structura mirifice Conditoris sapientia et providentia resplendet. ~~oculus autem figuram habet sphæricam~~ interna autem oculi fabrica tribus constat membranis aut tunicis, et totidem humoribus. 1a membrana densa est, admodum firma, et opaca: eaque parte posteriore sclerotica, seu dura: parte vero anteriori cornea appellatur, quia est cornu adinstar diaphanam; oculumque sua orbitæ alligat. 2a parte sui posteriori choroides, anteriori vero Uvea nominatur, quia ad instar acini uvæ subtracto pendiculo ad lucis transmissionem in medio est perforata: cujus foramen Pupilla nuncupata.

3a oculi tunica vocatur retina, seu reticularis, quia instar retis variis est texta fibris: et hæc in oculi fundo instar chartæ candidæ lumen, ac species per Pupillam trajectas excipit: desinitque circa humoris christalini limbum, et in interiori Iridis ore mentita[?] Iris appellata fibrarum textus in orbem apte dispositus, quod circa Pupillæ foramen variis apparet coloribus: in diversis enim diversos colores exhibet, ut experientia cernitur. Ad hanc Iridem quædam terminantur fibrillæ à retina profectæ, quæ processus ciliares dicuntur. Alii tres adunt tunicas, nempe Adnatam, Araneam, et Vitream, quæ ipsas exhibent.

Jam ad oculi veniamus humores, 1.us dicitur ~~vitreus~~ Aqueus residetque intra corneam, et christalinum. 2.us Vitreus, occupatque posteriora inter retinam scilicet, et christalinum, estque parte posteriori convexus, anteriori vero scabus. 3.us demum vocatur christalinus, qui in oculi fundo locatur, et

5

instar purissimae chrystalli pellucidus ceteros excedit in consistentia.

Presbytae obiecta remotiora clare vident, quia chrystallinum habent magis expansum, Myopes, e contra.

Oculi sic dispositi duobus nervis, quos optici dicuntur pendent. qui quidem nervi oriuntur a cerebro, paulatimque progressi coeunt; iterumque deinde disjuncti alter ad dextrum, alter ad sinistrum pervenit oculum.

Porro quilibet oculus, ut moveatur, sex sortitur musculos. 1. appellatur superbus, quia oculum attollit. 2. eum deprimit, et dicitur humilis. 3. bibitorius, qui ad interiorem adducit angulum. huic oppositus in extraneam partem adducit, et indignatorius appellatur. reliqui duo oculum circulariter movent, et amatorii vocantur; quia oculi sic moti blandum oculum aspectum et benevolum exhibent.

Sic aliquatenus oculi structura adumbrata, quaeritur, quaenam ex partibus hucusque enumeratis sit proprium visionis organum? Assero pro retina standum: in ea quippe colliguntur, et sistunt species visuales radii, qui totos humores + utpote diaphanos penetrant; ipsaque retina satis opacitatis habet, ut proinde speciem terminet species, sicuti terminat charta papyracea, licet aliquatenus pellucida. hoc experientia firmatur: nam si foramini cubiculi penitus obscuri aptetur lens vitrea, radii lentem subeuntes in charta opposita depingunt externi obiecti figuram et colorem.

+ chrystallinum, et vitreum

Idem accidit si fenestrae foramini aptetur oculus vituli, aut bovis recenter occisi. ex quo utique patet species visuales radios in uveae foramen incidentes, et in crystallino juxta Dioptricae leges refractos, et collectos ad retinam terminari, prout opus est ad claram distinctam obiecti visionem, sive ad obiecti effigiem in retina delineandam. in qua proinde fit obiecti visio. Plura eaque curiosa in presenti tradunt Auctores, quos in posterum consulere poteris.

Circa obiectum visus communiter asseritur esse colorem. dubitatur tamen quid sit aut in quo consistat. Aristotelici frequenter asserunt esse qualitatem accidentalem rebus inhaerentem; Moderni vero (quibus libenter subscribo) censent colorem nihil aliud esse praeter lucem varie modificatam; ita ut color fundamentalis, et in actu 1º sit ipsa corporis superficies varie figurata; formalis vero et in actu 2º sit lumen modificatum a corpore opaco. unde colorum varietas consistit in varia lucis reflexione;

Patet resolutio ex definitione coloris quam tradit D. Thomas 2º de Anima lect. 14 ubi ait: color nihil aliud est quam lux quaedam quoddammodo obscurata ex admixtione corporis opaci. Deinde ipsa comprobatur experientia. pro diversa figura, et dispositione corporis lumen recipientis variantur utique colores, ut patet in Iride et nubibus coloratis, quae quidem

naa sunt, hiee fugationes, 2 vesy eodē modo afficiant, ac permanentes: g.
Demū colores naa consistit in eo, q^d videatr, aut saltē videri possit; sed p̄s
dicti colores in luce varie modificata absdubio constunt: g.

Dices: Posito colorē ñ distingui a luce, hac defici=
ente pariter ae omnis color deficiet; hoc incredibile apparet; quis enj crederet
colores, picturas q ōēs singulis noctib velut abolenti: g. = concessa ma, nego
m, quā ñ facile probabis, nī in tenebris positus aliq^do videris obta colo=
rata. Dicimus q nullū in tenebris remanere colorē, sed oēs ad ~~adventū~~ recessum lucis
recedere, ac lucis adventu redire, juxta illud, q^d canit Ecclesia: Rebusq
Jā color redit vultu nitentis sydexis.

Ceterū 2 lux infinitis prope modis refringi, ac om=
bris misceri valeat, diversi etiā colores ex ejus varia modificatiōe resul
tant. enj vero albus, ac niger sunt colores extreme oppositi, alij vero
ñ adeo inter se sunt oppositi, hice etiā dicantr primitivi Ruber, viri=
dis, et caeruleus; reliqui vero mixti, seu ex primitivis permixti dicun=
tr. Unde colorē albū in eo consistere censeo, q^d lucis radij a corpore, in q^d
incidunt, reflectant; sic enj multis umbellis, ae opacitate lux incidens
permixceta; nigrū vero in eo, q^d radij ex opposita dispositione veluti ebiban
tr, ac absorbeantr a corpore. Hinc corpora nigra citius ad solē calent
pre albis; quia ab his radij resiliunt, eos veluti devorant; in illis v^o
citius remanentes validius calorē imprimunt.

De Auditu. § 3.

Auditus organū duplici stat parte, interna scilicet, et externa:
Auris externa in varios flexus storta desinit in cavitatē, quae vocita=
tr concha: et hac per anfractus in interiorē desinit specū, cujus fora=
men prima membrana, quae tympanū nominatr, obducitr. Membranā
tympani sequitr immediate cavitas anfractuosa, in qua his, plumb: q
stans cavitatib: ex q^a angusta formatr specus, ex qua duo ducuntr
canales, quorū alter aperitr in pallato, et Aquae ductus dicitr, Alter
vero in sinu processus mamillaris.

In tympano Auris auditiōē fieri fere sine stroueca=
sia affirmatr, ac praecipue in ejusdē membrana, in qua praeter dicta quē
dā chorda tenuis apenditr, valde adjuvans ad auditiōē. Objectū auditus
ē sonus, q ñ ē qualitas physica, sed solū consistit in motu quodā aeris
tremulo undulatorio ad aures usq propagato, ñ secus ac dū lapis in qua

decidens format unitas adorar usq. defuea.

De olfatu §. 4.

Nares ad id deserviunt et odores suis foraminib. colligant. Plures Avicena secuti olfatus organum constituunt in processib. mamillarib. q intra cranium, et radices narium stirum patent. Arist. vero in tenui membrana, quæ interiores anfractus narium succingit positum existimat; cui accedimus: eoq. n. in cerebro, q. e sensus communis sedes, sed in externis partib. olfatus organum constitui debet. obtum olfatus e odor, q. qdm consistit in effluvijs corpusculorum emissis à corpore odorifero, quæ corpuscula dictam membranam diversimode pungunt, et commovent; et hinc odorum diversitas.

De Gustatu §. 5.

Organum gustus sedem habet in lingua. est autem in lingua pars extima illius membranula, cui subjecta e glutinosa quedam substantia varijs foraminibus instructa pervia, alia etiam membrana, aut corpus nervosum, et papillare: et in his papillis nerveis, quæ summam linguæ superficiem exasperant, Anatomici præcipuum gustatus organum constituunt. obtum hujus sensus e sapor, q. qdm consistit in tactib. corporis sapidi varie afficientib. dictas papillas.

De Tactu §. 6.

Organum tactus per oës fere corporis partes diffunditur, constat q potissimum ex nervis, et substantia fibrosa, apte permixtis. illius obtum e quævis res dictos nervos, aut fibras comprimens, l distendens, dividens, aut scindens. et idcirco affectiones tactus aliæ sunt gratæ, illæ scilicet, quæ nervos, et fibras placide, et molliter commovent; ingratæ vero, quæ ultra modum immutant aut nimis comprimendo, aut distendendo &. in qua qdm affectione censeo situm ee dolorem.

De Sensibus Internis §. Ultimus.

Sensus internus quadruplex e, nempe sensus communis, imaginativa, seu phantasia, extimativa seu cogitativa, et memoria. Sensus communis e discretivus sensibilium sensationum sensuum externorum; unde ad ipsum pertinet eorum recipere species, secernereq. species visus ab specieb. auditus, sive alia representare ut visa, alia ut audita &. Imaginativa seu phantasia sensus e perceptivus operationum obtorum sensuum externorum, in ipsaq.

etiā absentibꝰ obtis servanta species: et ob hoc etiā oculis clausis res ā nobis visas persepe imaginamur.

Unde tales species apellantr Phantasmata, quia ad-huc materiales sunt, et sensibiles: ideoq obta solū representant quoad ap-parientiā, colorē scilicet, quantitatē, et exteriora lineamenta, ad differentiā intellectus, q res quoad essentiā representat. Estimativa seu cogitativa e facultas perce-ptiva convenientiæ, aut disconvenientiæ obti sensati per sensus externos; ideo-co movet apetitū, ut prosequatr, aut refugiat obtū. Memoria demiq sen-sitiva tenacitate quadā aliorū sensuū species retinet.

Ultra relatos sensus e etiā alter, q sensualitas, seu apetitus ~~dicit sensitivus dicitur, dicit q m bonū~~ dicitr sensitivus propen-dens ad sequendū bonū, et fugiendū malū per sensus aprehensū. ~~apellatr etiā~~ cujus obtū per modū prosecutionis e bonū sensibile, et delectabile, et per modū fugæ malū nocivū, et inutile. et iste apetitus e de quo ait Apostolus: caro concupiscit adversus spiritū.: et iterū: sentio aliā le-gem in membris meis repugnantē legi mentis meæ.

Dividitr autē in concupiscibilē, et irascibilē: iste ~~fert~~ fer-tr in bonū dificulter assequibile, et fugit malū dificulter vitabile. Con-cupiscibilis vº e inclinatio in bonū facile assequibile, Apetitus concupiscibi-lis sex sunt passiones: videlicet: Amor, odiū, dessideriū, de ~~[illegible]~~ bono absenti, gaudiū de presenti; fuga a malo absenti, et tristitia de presenti: Irascibilis vº quinq sunt passiones, nempe: spes boni dificile as-sequibilis, desperatio boni apprehensi ut inassequibilis, audatia, timor ma-li inevitabilis, et ira, aut rabies.

Caput Tertium

De Anima Rationali ~~ejusque~~ ~~Potentiis~~

Questio ~~Prima~~ doctrinalis

Num Anima Rationalis sit substantia spiritualis, indivisibilis, et Immortalis. § Unicus.

Anima rationalis e primū ratiocinandi prinpiū, hoc que nobis

217

inexistere tanquã radicẽ substialẽ operaonum et indubitatã supposita contra Veteres quosdã Ethnicos, ac haereticos. Similiter Animã raõlẽ eẽ formã corporis humi veritas ẽ expresse definita in Concilio Viennensi sub Clemente V. Quod vero Anima raolis sit substia spiritualis, sive spiritus expressè fidei clare deducta, ostenditqz ex plurimis sacrae Paginae testimoniis; praecipue ex illo Ecclesiastici 12 ubi dicitur: Revertatur pulvis in terrã suã, unde erat, et spiritus redeat ad Deũ, qui dedit illũ.

Idipsũ pulchre definivit Conciliũ Lateranense sub Innocentio III cap. Firmiter de summa Trinitate per haec verba: Deus ab initio tpris utramqz de nihilo condidit creaturã spiritualẽ, et corporalẽ, Angelicã videlicet, et mundanã; et deinde humanã quasi communẽ ex spiritu, et corpore constantẽ. Pluribus etiã philosophicis raoibus evincitur, praecipua sumitur ex operaonib. intus humi, cujus actus corporea oia superno modo; attingunt obta pariter spiritualia, Deũ scilicet, ac Angelos; sua propria penetrone, ab hisqz abstrahunt raoes communes, et universales; quae oia suadent supra mag elevari, ergoqz spiritualẽ eẽ.

Accedit, qd potia intellectiva, ñ sicut corporea, longo exercitio, ac aetate atteritur, sed potius usu ratiocinandi redditur expeditior, et acutior: nam mens, et ratio, et consiliũ in senibus est. Nec in contra ẽ dependentia, quã dicit Anima raolis ab organo corporeo, ut praexercitat operaoes: dependentia nqz ista inchoativa tantũ ẽ pro hoc statu immersionis in maa, ñ vero ~~propria~~ absoluta, et ex ppria sui conditione: mens enĩ saepe aliter de obtis judicat, ac sensus nunciat: corrigit etiã sensuũ errores, et attingit plura sensib. impervia, ut qualitates rerũ, ac 1a prĩpia.

Indivisibilitas Animae raolis veritas etiã ẽ si ñ expresse definita, certe fidei proxima, creditqz, ac propugnata ab oib. Catholicis, praeeuntib. Ecclesiae Patrib. Demũ qd Anima raolis sit immortalis irrefragabilis ẽ veritas catholica, imo totius vitae xpianae fundamentum, eruiturqz ex illis verbis Symboli: Vitam aeternam. Immortalitas hic ñ sumitur pro indestructibilitate essentiali, quo sensu: solus D. habet immortalitatẽ ut inquit Apost. 1. ad Tim. c. 6.; sed pro incapacitate desitionis provenientis ab ullo agente naali, atqz etiã a ~~Deo~~ D. juxta rerũ exigentias procedere vellet.

Igitur immortalitas Animae nrae ex naa sua competit; et hoc ipsũ pluribus ratiociniis evincitur a Philosophia naali, ac morali demonstratũ, praecipuũ ~~d~~ sumitur ex appetitu aeternitatis, ac summi boni: neque enĩ D. homib. hoc felicitatis desiderium inseruit, ut inutile, aut vanũ eet in nobis:

nec frustra tantā sciendi, et veritatis cognoscendæ cupiditatē in nobis accendit, ac rerū oīū capacem animū dedit: sed apetitus iste innatus exple=ri n̄ potest donec hō vinculis corporis fuerit solutus, ut ex insatiabilitate istæ apetitus; imo ex fastidio q̄ ingerunt terrena, quæ vehementer apetimus: g.

His positis quæri solet an potentiæ Animæ raōlis ab ipsa realiter distinguantur? Cui dubio breviter negative respondeo. Ratat resolutio ex his, qb. probavimus subiectiē immediate operativā: suadetur specialiter: Anima raōlis perse ē principiū immediatū operaōnū vitaliū, actuū scilicet intus, et volun=tatis: g. Anima raōlis perse immediate ē vita substantialis: g. confirmatur: Anima perse immediate elicit actus meritorios, et demeritorios: ipsa enī meretur, aut demeretur: hoc est falsū si n̄ est principiū immediatū actus meritorij aut de=meritorij: g.

Potiæ Animæ raōlis sunt intus, memoria, et voluntas, de qb. infra sigillatim quæri tamen solet an distinguantur realiter ab Anima raōli: cui dubio &c.

Quæstio Secunda
De Intellectu.
An Intellectus egeat Speciebus Impressis ad intelligendum? §. 1.
Exponitur quid sit Intellectus, et aliqua ad ipsū pertinentia, resolvuntur.

Inter potiās Animæ nobilior ē intus, q ē facultas illa, qua perspectas habemus res omnino incorporeas, quidditates, et raōes universales ab oī singularitate abstractas. Intus autē communiter dividitur in agentē, et possibilē, seu passibilē. Intus agens ē quædā lux spiritualis, quæ supra Phantasmata irradiando (Phantasmata sunt species existentes in Phantasia, vel in alijs sensib. internis) facit ut ex illis resiliat quædā species spiritua=lis representans solū rerū essentiā, et qditatē depuratā a conditionib. materialib. scilicet, quantitate, loco, existia &c.

Unde munus hujus intus, et lucis ē producere ex Phantasmatib. species alias spirituales excellentiores, et sublimiores, quæ obti vices gerentes, illudq proxime cognoscibile reddentes intū pas=sibilē informent, fæcundentq, ut tanquā comparis partū producat intellec=tionē, et speciē expressā, juxta illud: ex obto, et potiā paritur noticia. Intus possibilis ē, q recipit hujusmodi species spirituales; et quia eas recipiendo patitur, passibilis apellatur: dicitur etiā possibilis; quia medijs illis speciebus intelli=gendo obtū quodammodo fit oīa in esse intelligibili, juxta illud: intus intel=ligendo fit oīa.

Resposito, suppositaque existentia intus agentis solet in presenti dubitari an intus agens realiter distinguatur a possibili? Res parvi momenti est; ideoque breviter negative resolvo: nec enim opus est multiplicare entitates, dum urgens ad id ratio non apparet. Nec obstat quod intus possibilis sit realiter cognoscitivus, secus vero intus agens: namque idemmet intus dicitur agens, quatenus elaborat species impressas, et consequenter prout sic munus artificis, non vero munus intelligentis exercere; ideo dici solet non cognoscitivus, quod quidem ad summum erit verum in sensu tantum reduplicativo. Patetque quod egregie percepit, quod intus agens sit intus, et quod cognoscitivus non sit.

Si quaeras qualiter phantasma cum intu agente concurrat ad productionem speciei intelligibilis? Resolvo contra scotistas, et alios non concurrere effective nec principaliter, nec instrumentaliter, sed solum in genere causae exemplaris extrinsece tantum determinantis. Probatur quoad 1am partem: causa effectiva sive principalis, sive instrumentalis debet esse praecontentiva effectus ab ipsa producendi; sed species intelligibilis utpote spiritualis non continetur in phantasmate, quia materiali, et ordinis inferioris, qua de causa negatur ab Scoto effectum substantialem oriri posse a causa accidentali; ergo.

Nec valet dicere speciem intelligibilem secundum esse representativum oriri a Phantasmate cui assimilatur. Non, inquam, valet; quia esse representativum speciei est quoad entitatem spiritualem: sed nihil spirituale potest principaliter oriri a causa materiali: ergo = Si dicas phantasma elevari ab intu[?] contra est: tum quia ut ab intu elevetur, requiritur quod aliquid ab eo derivetur in Phantasma: ergo esse est causa improportionata, et tota virtus effectiva oritur ab intu vel tertius: ut intus elevaret Phantasma ab aliquo deberet determinari; non ab alio Phantasmate, nec ab eodem ut patet est: ergo quod primus.

2a pars suadetur causa exemplaris est ad cujus similitudinem agens producit effectum: sed intus agens producit speciem intelligibilem ad similitudinem Phantasmatis: ergo = Quod autem Phantasma extrinsece tantum determinet, patet ~~solum in illo~~ quia non est intu, sed in Phantasia residet. = Dices: causa exemplaris solum habet locum respectu cognoscentis; sed intus agens cognoscitivus non est: ergo = Respondeo, Phantasma late tantum dici causam exemplarem, ad quam proinde sufficit imperfecta, et quasi materialis cognitio, qualem habet intus agens. Vel nega assumptum: quia intus agens identificatur cum possibili, qui cognoscitivus est.

Quaestio Secunda

An Intellectus egeat speciebus impressis ad intelligendum?

Species prout ad presens attinet idem sonat ac Imago, vel similitudo

obti, ñ in essendo, qualitr Filij imagines dicuntr Parentu, sed solu in re-
præsentando, quatenus scilicet manifestat, et notu reddit obtu potiæ cog-
noscitivæ intendenti, seu attendenti; ex quo species dictr intentionalis,
quæ sane in duplici ē differentia, videlicet impressa, et expressa. species
impressa ē qualitas intentionalis fecundans, et determinans intu, ut in cog-
nitioq prorumpat obti. ~~vocatr impressa quia potius imprimitr ab obto.~~

Vocatr impressa, quia potiæ imprimitr ab obto. dicitr etiā
semen, et virtus obti, quia per eā ab obto, quasi Patre, fecundatr potia, qua-
si Mater, ut notiā, seu cognitioq parturiat obti, juxta illud: ex obto et potia
paritr notia. eaqppe actus mentis conceptio dicitr. Species expressa ab
intu specie impressa fecundato producta dicitr Verbum mentis, in quo
veluti in speculo intus intra semetipsu stemplatr obtu. species vero ex-
pressa a sensu manans ñ dicitr verbu, sed tantu species expressa.

Utraq tamen species impressa, et expressa in intu residens
dicitr intelligibilis: sensibilis vero, quæ residet in sensu. Discriminan-
tr autē species impressa, et expressa in eo, qd species impressa se habet ut
prinpm, et causa; expressa vero ut tñs, et effectus: illa ē repræsentao virtualis
obti, seu in actu 1o, ista vero foris, et in actu 2o. ex quo colliges speciē intel-
ligibilē ñ ēē id quod intelligitr; sed solutid quo res intelligitr. His positis exis-
tiā speciei impressæ negarunt Gassendus, et Nominales c Durando, qbs acce-
dunt plures Moderni; oposita sentia communitr defendatr. c qua sit

Assertio 2da §. 2.

Intus eget ad intelligendū speciebus impressis. Suadetur rao ē:
intus ex se, et raoē sui ē pura potia ad obti cognitioq; g actuari debet
per aliqd de linea intentionali, ut exeat in illā: operao enī nēmsi a prinpo
secundū qd ē in actu: sed per nihil actuari potest nisi per speciē impressā
intelligibilē: g. pr. subsumpt. Id per qd actuatr potia intellectiva debet ipsi uniri,
ut perse patet; sed nihil uniri potest potiæ intellectivæ præter speciē intentio-
nalē: quippe obtu reale extra intu ē, nec illud intus capere valet: g. Confirmatur: illud
ē principiu unū ad effectū, cui effectus 1o et perse assimilatr in natura; ~~sed~~ ita se ha-
bet species impressa intentionalis: g.

Discursus fundatr in illo D Aug.: ex obto, et potia paritr
notia: g species expressa, seu notia, quæ partus ē intentionalis, ē effectus cor-
respondens intui veluti prinpo passivo, et obto veluti prinpo activo: sed obtu

215

cui assimilata notia in naa intelligibili nequit ee maale externy: g aliqd gerens vices obti externi; qd sit naa intentionalis; ee hoc aliqd vocamus specig impressg intelligibilg: hoc g admittenda e ut intus exeat in cognioe obti.

Respondent strarij, ad oe id sufficere Phantasma, qd intg actuare ee determinare potest, ut hoc obtg prae alio cognoscat; illo g immediate seruire poterit titulo similitudinis, l quovis alio modo. Rg sicut ad similitudine Phantasmatis facit intus specig impressg, quae sit obti similitudo; ita immediate facere n poterit specig expressg. = Subtilis qdg, ee fundata solutio: stra se tamen irritataagty desumpty ex indiferia intus, q s in se sit tanquag tabula rasa, in qua nihil e depicty indiget determinativo, quo impedia te ejus intrinseca diferia; sive quo intrinsece falita determinetr, adjuvetr q ad producendg obti similitudinig: hoc nequit praestare Phantasma: g. primu Phantasma dispositive tanty, ee extrinsece determinare potest intg: q n intra, sed extra intg sit: g. intus est.

Praeterea: efectus spiritualis: sed ad efecty spiritualy n sufficit causa Phantasma utpote causa maalis: g. praeter Phantasmata egot intus specie impressa, quae spiritualis e. Nec aliqd evincit paritas in solutioe adducta: Phantasma eny ad specig impressg n scurrit efective, sed unice in genere causae exemplaris extrinsece tanty determinantis; ut supra dixi mus: Intus ngg sub munere agentis sufficientg in se habet virtutg ad producendg specig impressg, quae obty virtualitr, seu seminalitr, ee in actu 1o e obti similitudo, n vero falitr; ad hoc enim exigit foecundari a semine.

Solvuntur argta. § 3

Argues 1o: Potia spiritualis nequit actuari, perfici, ee intrinsece determinari ab obto maali: g nec ab ejus specie, quae debet sapere naag obti. Respondeo, qd, licet potia spiritualis actuari n possit ab obto secundy suy ee maale; bene tamen ab illo intelligibilitr sumpto; quatenus scilicet ab obto abstrahitr species, quae ipius e qdditas abstracta a maa; per eag quae actuari, ee perfici potest intus: quippe species illa jg e spiritualis.

Argues 2o: Si darentr in intu species impressae intus plura obta simul cognosceret, illa nempe quorg species haberet: utique species eny utpote causa naa semel posita in intu, ipsg determinaret: hoc experia arguitr falsitatis: g = Nego ma simplicita probaoe. Intus eny pro hoc statu in mesriois in naa necdy a Phantasia dependet in adquisitioe specier, sed concurrit etig quoadusy species memoriae sensitivg ee intellectivae; adeo ut nulla in intu excitetr species, quin simul in memoria

maati wigilee alia illi correspondens.

Laqqa et si plures in intu adsint species, ea tantu dignoscit obta, quae pro illo tunc representantr in Phantasia. Quod vero in Phantasia, aut memoria determinata aliqua species hic, et nunc excitetr, provenit, l ab humore praedominante, l ab affinitate, et inexiovespecieru intrse, tu in ordine ad obta, tu ipso ordine, l modo quo fuerunt adquisitg. unde ex adventu novae speciei excitare solent alia,+ quae cu illa fuerunt adquisitae. Sed dices: erunt g in eodem indivisibili subto intu nempe species phantasmorum albi scilicet, et nigri. Cedo sig: Neg hoc pro ipso oponente phe, decursuro intelligibilitr, seu in intu, q licet indivisibilis e potia quodammodo illimitata intelligibilitr, et potens quodammodo fieri oia absq. contrarietate; ~~proinde~~ sunt omnino proloquiu intus intelligendo fit oia.

+ circa illa obta

Argues 3.° ~~Posita~~ si daretr species impressa intus obtu cognosceret priusqam cognoq eliceret. hoc repugnat: g. pr ma: tunc casu intus pro priori ad intellectionem similis informaretr specie: sed pro illo priori obtu cognosceret: i species sit ipsu obtu subee representativo: g. Respondeo intu specie foecundatu eo in actu 1.° proximo, ut cognoscat obtu: species ipse impressa illud in actu 1.° intui representat, ad distinq ~~impressa~~, quae e representatio in actu 2.° ~~g. et impressa non ta...~~

Quaeres 1.° pro complemento An species impressa sit falsa similitudo obti? Negative respondeo. et prob. ex analogia seminis, qd n falsitr, sed virtualitr tantu assimilatr proli: sed species impressa se habet, ut semen obti: g. 2.° habens similitudinem falsa n e in potia ad similitudinem falsa: sed intus habens specie impressa e in potia ad similitudinem falsa, videlicet ad verbu mentis: g.

Dices: species impressa ~~ex~~ ppio recepta e imago obti, signu, caracter, pictura &c. sed ~~haec~~ haec nomina innuunt similitudinem falsa: g. = Respondeo predicta nomina dum speciei impressae attribuuntr accipienda e in sensu causali seu virtuali: quo sensu radius luminis vocatr calidus, ardens, igneus &c. ut hoc pacto locu habeat nomen seminis, quo specialitr significatr ~~nomen~~ species impressa. Semen autem ut tale solu e virtualitr similis, nec amplius exigit, ut foecundet potia ad productionem prolis; ex quo occurres replicae ex genitore phantasmatis desumptae.

Dices 2.° intus specie impressa foecundatus e falsa verbo similis, alias generao verbi n esset forte in similitudinem natae; n posse g. per specie impressa: hoc g erit falsa similitudo obti. Nego ma; quin alig indicat

220

implicita probao: hꝫ ad verꝫ generaoꝫ sufficit similitudo virtualis: sic terra fecundari dicitur à semine in eē vegetativo, ut generet vegetabile, licet semina n̄ nisi virtualiter habeant vitā vegetativā: sic etiā ad generaoꝫ intentionalē sufficit, qd intus specie impressa fecundatus virtualiter assimiletur verbo; et sic verificatur, qd generao ē in similitudinē naē proutin semine.

Quæres 2°: Qualiter species impressa concurrat ad intellectioꝫ? Respondeo concurrere effective: suadetur raoē: intus mediā specie impressa tanquā semine verbū intentionaliter generat: intellectio enī generao intentionalis appellatur; sed semen active concurrit ad generaoꝫ prolis: g. affirmatur: species impressa praestat concursū, quem praestaret obtū, si adesset: illiꝫ quippe vicem; sed obtū effective concurreret: quippe tunc proprie verificaretur illud: ex obto, et potentia parit notitia: g.

Dices: qd vitale n̄ ē requisit ad actioꝫ vitalē effective concurrere; sed species impressa vitalis n̄ ē: g effective n̄ concurrit ad intellectioꝫ, quæ ē actio vitalis. Respondeo ad actioꝫ vitalē posse effective concurrere partialiter, partialitate causæ prinꝫ n̄ vitale, ut videre ē in sole, concurrentia producente sub raoē corporis, et in habitib ad actus suarū concurrentib. sub raoē particulari talitatis actus. sic g. species impressa effconcurrit ad intellectioꝫ prout hoc ē productio similitudinis talis obti.

Dices 2°: species impressa assimilatur phantasmati; sed hoc juxta superius dicta n̄ concurrit effective ad illū: g. = Dic speciē impressā se habere per modū prinꝫ generaois intentionalis, de cujus raoē ē concurrere effective ad ~~generaoꝫ~~ productionem prolis. Phantasma autē n̄ generat speciē impressam, huius nāq productio à semine dicitur generao, ideo q nulla ē paritas.

Quæstio Tertia
An Intellectio realiter distinguatur à verbo mentis. §. 1.

Verbū mentis seu species expressa aliud n̄ ē, quā imago, et similitudo talis obti: quā imaginē seu verbū gigni intra intellectū nostrū, dum aliqd intelligimus, frequenter asseritur; maxime si de obtis creatis ~~loquatur~~ fit sermo: essentiaq divina raoē infinitæ actualitatis mentib. Beatorū unita per modū speciei impressæ in actu 2° Deū repraesentans, qd species impressa obti creati ob raoꝫ oppositā neutiquā valet adaptari ~~vel~~ dubitatur tamen, an verbū realiter distinguatur ab intellectioē, quā difficultatem affirmative resolvo. Ut g. narrati.

Assertio Nrã. §. 2.

Intellectio realitr distinguitr a verbo mentis. suadetr ratio: verbũ mentis ē tñs per intellectioñ productus; sed tñs productus per intellectioñ ab ipsa realitr distinguitr: ergo. pa ma: Verbũ mentis ē Imago, inqua intus intra se stemplatr obtũ, quod intelligit; sed id inquo intus stemplatr obtũ ē tñs per intellectioñ productus: ergo.

Ofirmatr et explicatr: dũ intus cognoscit obtũ absens, ~~in aliquo~~ illi ē presens in aliquo eē intelligibili, ~~ex vi intellectionis~~ presentatur inquit D. Thas 1. p. q. 27 art. 1.) qd fabitr gerae vices obti; sed hoc eē ē verbũ mentis: ergo verbũ mentis ē obtũ intellectionis. Nunc sic: sed intellectio realitr distinguitr ab ejus obto: ergo. hanc doctrinã ofirmat Aug. lib 13 de Trinitate per hæc verba: Verbũ nrũ simile ē in utagne hoc enigmate verbo Dei; quoniã sic, et hoc de nrã nascatr sciã, quemadmodũ, et illud de sciã Patris natũ ē: sed qd nascitr de nrã sciã, sine intellectioē ab ea realitr distinguitr: ergo.

Eroduntr Argta otraria. §. 3.

Argues 1o: Verbũ mentis ē actualis obti manifestatio: sed etiã intellectio: ergo id ē intelligere: ac obtũ manifestare: ergo = Dist. ma: actualis obti manifestatio fulis, et obtiva scedo ma: causalis, et efectiva nego ma: et sic dista mi, nego ergo: = Nã intelligere nõ ē obtũ manifestare, sed obti manifestatioñ efectiva efficere, et percipere: eo enĩ obtũ manifestatr, ut ipsũ percipiat intus media ipsã intellectioē; quæ proinde ab illius imagine, seu verbo representante, tanquam ejus efectõ, distinguitr.

Replicabis: Intus specie impressa fecundatus ē representativus obti in actu 1o: sed per intellectioñ transit de actu 1o ad 2m: ergo = Dist. mi: de actu 1o ad 2m causalẽ scedo mi; falẽ nego mi, et ergo. Nã per illã producitr species expressa, quæ tñs ē intellectionis, dicitr fulis, et terminativa obti representatio; et per hanc unice transit de actu 1o ad 2m fulẽ et terminativũ representandi. Nec valet dicere speciẽ impressã eē terminativẽ mediã, obtũ intus presentare. ~~Insurges~~: ~~species impressa valet et tñs~~: nã nec ē obti similitudo fulis, sed tantũ se habeat ut virtus, et semen perficiens intus ex parte actus 1i.

Insurges: conceptio rei ē similitudo ejus, seu verbũ mentis; sed conceptio idẽ ē ac intellectio: ergo = Dist. ma: conceptio obtiva, et

terminativa concedo ma: causalis, et effectiva nego ma, et sic distincta mi, nego csq. Solutio expressa e in Angelico Dr. cap. q. 8 de Potia art. 1 in corp. ubi ait: Intus conceptionem rei in se format, ut rem intellectam cognoscat.... Differt autem ab actione intus, quia praedicta conceptio consideratur ut terminus actionis... haec autem conceptio in nobis proprie verbum dicitur: hoc enim est quod verbo exteriori significatur.... hujusmodi conceptio ... ab alio exprimitur, et aliud repraesentat: ortum quidem ab intus per suum actum, est vero similitudo rei intellectae. ex quibus clare liquet verbum mentis esse conceptionem obtinentem, et solam illa terminus sine actionis intus.

Argues 2.º d. in dicta replicabis: Intus intelligendo fit omnia, sive trahit res ad se: sed hoc fit per verbum, seu speciem expressam: ergo. = Dist. ma: trahit active, concedo ma: repraesentative, et finaliter nego ma: et sic distincta mi, nego csq: objectum enim repraesentative tantum trahitur per verbum mentis, in quo tanquam in speculo contemplatur intus: eapropter intellectio active tantum trahit res, et se habet veluti manus capiens, quod offert verbum mentis.

Quaeri solet in praesenti utrum intus directe cognoscat singularia? Negative respondeo: materiale enim ut tale directe spectat ad sensum: objectum vero directum intus a materialitate praescindit. Nec intelligas velim, quod intus non cognoscat materiale, sive materiam; sed ita ut species intelligibilis objectum sine materia individua, et sensibili repraesentet, non vero sine illa sub conceptu communi, et essentiali: hic enim conceptus spiritualis est, et non sensibilis. Itaque intus cognoscit tantum singularia indirecte, et per reflexionem, seu conversionem ad Phantasmata, a quibus pro hoc statu unionis dependet.

De Memoria.

Memoria, ajebat Cicero: est potentia, qua animus repetit ea, quae fuerunt. ~~ex tamen~~ Memoriam sensitivam reperiri in brutis animantibus constat ex dictis et ipsa comprobatur experientia, hanc ostenderunt Arist. de Memoria et reminiscentia. Memoriam vero spiritualem ab intu realiter non distingui, etiam constat ex superioribus. Si autem quaeras, cur verba eodem ordine, quo didicimus repetamus? Dicam, hoc accidere, quia usus specierum maxime pendet ab ordine, quo fuerunt acquisitae, ut supra diximus, in solutione 2. argumenti, q. 2.ª

De Voluntate

Voluntas sublimiorem offert materiam, quamquam a puro possit Philosopho discuti. est autem voluntas; rationalis inclinatio in bonum per intellectionem apprehensum. unde voluntas solum invenitur in his qui sunt praediti ratione seu intellectu: nam etiam in his, quae ratione carent, datur inclinatio in bonum, talis inclinatio dicitur appetitus pure sensitivus. obiectum voluntatis est bonum cognitum per intellectum satis ex dictis, dum de causis in Phisica, ubi perfunctorie diximus de actibus eius.

~~Notandum vero~~ voluntas dupliciter valet prosequi bonum propositum ab intellectu, videlicet sine electione, aut consultatione mediorum; et cum praevia consultatione, aut electione: in 1º sensu habet praecise nomen voluntatis; in 2º vero nomen potius liberae, seu liberum arbitrium. Libertas autem consistit in indifferentia voluntatis ad operandum, et non operandum: et est duplex contrarietatis scilicet, et contradictionis. 1ª versatur inter duo obiecta opposita, ut inter virtutem, et vitium. 2ª vero est circa idem obiectum, quod possumus prosequi, aut aversari, velle et nolle.

Radix autem extrinseca libertatis est Deus ipse: intrinseca vero explicatur a Divo Thoma 1ª 2ae quaest. 17 art. 1 ad 2. his verbis: Radix libertatis est voluntas sicut subiectum: sed sicut causa est ratio. Ex hoc enim voluntas libere potest ad diversa ferri, quia ratio potest habere diversas conceptiones boni: et ideo Philosophi definiunt liberum arbitrium, quod est liberum de ratione judicium, quasi ratio sit causa libertatis. ~~[illegible]~~

O utinam ratio ita esset in nobis causa libertatis, ut non nisi ea, quae ad nostram ducunt felicitatem aeternam, proponeret. Quam utile, imo et fructuosum nunc foret studium, si solum, et pro semper de Deo mens cogitaret nostra! scopulos ~~itaque~~, quos vitare debetis, et finem, qui in studijs praefigendus est vobis (quorum animos rerum sacrarum studijs non sine jucunditate flagrare aspicio) brevi hic mineralem pertingam. carissimi. omnino humanam satisfaciens cavendum est 1º hinc languida mentis agitatio; unde vana et turpis curiositas. Nam si otio torpeat animus, languescet, et hebetabitur anima, sublato enim Lectionis oleo admodum pigra rerum spiritualia emittet desideria; si vero animo curiositati lasciviendi laxantur frena, praeceps ruet.

Deinde studendum non est ad inanem gloriam, aut aliquid simile, sed

tantū ad tuā, & proximi edificationē studiū ē tibi quaerendū. Si vis fine errore, et religiose studijs operā dare, & verba sunt viri Eruditissimi Dni Joannis Mabillon) stude ad pietatē, ad actionē, ad temporis raões; hi sint tibi in animo descripti fines, nunquā ex mentis tuae oculis excidant: alioquin deficis, cum te profecisse existimas. Stude igitur ad pietatē, id ē ut ~~adhereat~~ possis adhaerere Deo; ad actionē, id ē, ut magis idoneus reddatur animus ad divina contemplanda. et ad temporis raões, quia Deo temporis concessi raões reddere nobis oportet. sic etiā ociositas, quae tanto inimica ē animae, fugietur vitabitur.

Hi ergo sunt fines, quos in studijs praefigere vobis debetis; ad hos siquidē tantū ex directo professionis nrae fine studia sunt instituta. Unde libros, litteras, scias q oes eo fine scire debemus, ~~ut virtutes nostras reformet~~ monasticae in nobis, ~~sive ut sciamus~~ quid agere debeamus, et ~~ut de virtute in virtutē Deū Deorū in Sion videamus~~ ut in nobis ipsis, et in alijs reformemus quantū possumus novū illū hominē, cujus vivū exemplar in semetipso nobis expressit Salvator Noster. ~~sive Maneat ergo altamente repositū~~

cujus vivū exemplar ~~in~~ in semetipso ~~in nobis~~ expressit ~~Salvator~~ nr.

Maneat ergo alta mente repositū totū Religiosorū studiū, negotiū ve esse debere de extirpanda cupiditate, et charitate adquirenda. Solaq ergo charitas rectā in nobis studendi praxim efficere potest. Verum enim vero cum charitas sit vinculū pacis: hoc est praeceptū meū ut diligatis invicem. Nulla ergo inter vos sit rixa, scissura nulla, jurgiū nullū, sed potius in charitate mutua hic, et ubiq semper manentes, magis satagite ut per bona opera certā vrā vocationē, et electionē faciatis. sic enim clarior in vobis fiet Dei cognitio, abundantiq ~~de caelo~~ ministrabitur vobis introitus in Regnū Caelorū, in quo ô utinā, ut spero, nos D. strictiori pacis, et charitatis conjungat vinculo. Nunc pro collatis donis Deo gratias agentes hilari corde, potius quigore

ego ante ut precam ? oratore nos hodierna die quod Alipam in vicemb ? christi, ut verum probabit eventus

Benedicamus Deum cui
Laus honor et gloria in sae
cula, saeculorū
Amen.

Mº C
RODRI
GVEZ
PHILOSO
PHIA
To 1